Digitized by Google

7
7-C
24
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
18 B
54

Libreria di
✝
P. T. A.
S. Carlo a Catinari

RERVM HISPANIAE MEMORABILIVM ANNALES,

A IOANNE VASAEO BRVGENSI, ET FRANCISCO TARAPHA BARCINONENSI, NON MINVS DOCTE QVAM breuiter, adhæc vſq; tempora deducti.

Quibus acceſſit ſuccincta rerum à Philippo Secũdo Catholico rege geſtarum deſcriptio: omniumq́; Regum Hiſpaniæ genealogia, recens ex Italico tranſlata.

Omnia partim noua, partim ad primam æditionem accuratè recuſa: cum Indice locupletiſsimo.

COLONIAE,
Apud Ludouicum Alectorium, & hæredes Iacobi Soteris,
Anno M. D. LXXVII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIB. COLLEGII SS. BLASII ET CAROLI DE URBE
P A

S. Pauli Romae in Col.^m

6. 18. B. 54

FRANCISCI SANCTII BRO-
censis ad Lectorem
carmen.

PHoebus vt æquoreis purus cum ſurgit ab vndis,
Fulgore obſcurat ſidera clara nouo:
Fertilis Europe Lybiamque Aſiamque nitentẽ
Sic ſuperat cœlo, gente, decore, ſolo.
Quam ſuper elucet felix Hiſpania, quantum
Inter opes alias aurea lamna micat.
Nam ſplendore ſuo gentes allexit Eoas,
Cum Tyrijs Græcos, Africa regna, Getas.
Qui totidem Hiſpaniæ populis decora alta dedere,
Quot gaudent Anæ prata per ampla boues.
Præbuit hic profugo ſedem Salmantica Teucro,
Quæ Salaminiaco nominè gaudet adhuc.
Prouidus his terris ſedem ſibi fixit Vlyſſes,
Quà miſcentur aquis hinc Tagus, inde mare.
Prætereo multos, proprio qui nomine nomen
Aeternum Hiſpanis impoſuerè locis.
Nil fuit, vt perhibent docti, quod tempore priſco
Hiſpanis poſſet ſe æqui parare iugis.
Non alibi Elyſios mirata eſt Græcia campos.
Hic Zephyris grauidas flamine dixit aquas.
Hic Tagus auratas placido cum flumine arenas
In pontum excelſo ponte ſuperbus agit.
Hic auri crepuit pondus ſub vomere ſæpe,
Dum pinguem exercet curuus arator humum.
Sed nunc ſi antiqui ſtarent monumenta decoris
Integra, ſi poſſes cernere facta ducum:
Quod mare, quæ tellus te vel per inhoſpita teſqua
Tardaret Lector, quem noua fama trahit:
Quin legeres portus, quos terra admittit Ibera,
Inſpicereſque vrbes, flumina, ſtagna, lacus?

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Geryo

Geryone unde boues extincto abſtraxerit ille:
Aut vbi Letheas vidit Homerus aquas.
Quo ſteterit campo quondam ærumnoſa Saguntus:
Aut vbi ius dixit dire agitatus Habis.
Quòue loco aſpexit Tarteſſos bella Gigantum,
Auſi qui in ſuperos tela mouere deos.
Hæc ſi noſſe cupis, ſi plura & mira: quieſce,
Non opus eſt cupido curua carina tibi.
Non equus aut currus, qui te per ſaxea laſſum,
Dum peregrinus eris, ducat agatque loca.
Perlege, quæ doctus ſcripſit Vaſæus, abunde
Plura requiſitis, ſi legis, inde feres.
Hic tibi præclare, lepido ſermone, locorum
Oſtendet mores, horrida bella, ſitus.
Hic facit, vt niteant priſci monumenta decoris,
Quicquid in Hiſpano floruit orbe prius:
Denique quod longum tempus conſumpſit & ætas
Vaſæi docti reſtituit calamus.

ELENCHVS EORVM, QVAE COMPREhenduntur hoc opere.

Epiſtola nuncupatoria ad Cardinalem Infantem Portugalliæ D. Henricum.

CAP. I. *Quo conſilio hæc ſcripſerim.*

II. *Quanta fuerit huius tractandæ materiæ neceſſitas propter externos, & etiam propter ipſos Hiſpanos.*

III. *Nihil mirandum, quòd homo externus de rebus Hiſpaniæ ſcripſerim, quodque non ſine exemplo faciam.*

IIII. *Qui auctores de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt latine atque Hiſpanice, & quatenus eos ſequar.*

V. *Catalogus eorum autorum, quibus in hoc opere ſum vſus.*

VI. *Quorum in his Chronicis opera ſum adiutus, quique mihi libros ſuppeditauerunt.*

VII. *Obteſtatio ad Lectorem.*
VIII. *Breuis deſcriptio ac diuiſio Hiſpaniæ.*
IX. *De laudibus Hiſpaniæ.*
X. *Qui Reges ac populi imperauerint Hiſpaniæ à Tubal vſque ad Carthaginenſes.*
XI. *De Carthaginenſium in Hiſpania rebus, vſque ad tẽpora Romanorum.*
XII. *De ſecundo bello Punico, & Romanorum in Hiſpania rebus geſtis, vſque ad Auguſtum, cũ catalogo Conſulum, Proconſulum & Prætorum Hiſpaniæ, quatenus inueniri potuerunt.*
XIII. *Quomodo adminiſtrata ſit Hiſpania, à natiuitate* CHRISTI *vſque ad Gothos, & catalogus Imperatorum, qui imperauerunt Hiſpaniæ, donec à Gothis occupata eſt.*
XIV. *De Vandalis, Alanis ac Sueuis.*
XV. *De Gothorum ac Sueuorum Regibus.*
XVI. *Catalogus Regum Legionenſium & Caſtellæ, à Pelagio vſque ad tempora noſtra.*
XVII. *Catalogus Regum Nauarræ.*
XVIII. *Catalogus Regum Aragoniæ.*
XIX. *Catalogus Regum Portugalliæ.*
XX. *Catalogus epiſcopatuum Hiſpaniæ tempore Romanorum & Gothorum.*
XXI. *De recentioribus epiſcopatibus & primatu Hiſpaniæ.*
XXII. *De æra, & quantum differat ab anno natiuitatis* CHRISTI.
Chronicon rerum memorabilium Hiſpaniæ, à natiuitate CHRISTI, *vſque ad annum milleſimum vigeſimum, hoc eſt, vſque ad Ferdinandum primum.*

REVERENDIS. ET SERENISS. PRINCIPI AC DOMINO D. HENRICO. S. R. E. TT. SANCTORVM QVATVOR CORONATORVM CARdinali, Infanti Portugalliæ, Archiepiſcopo Eborenſi, Alcobacienſis monaſterij Commendatario, & in regnis Portugalliæ ſummo de fide Catholica cognitori, Domino ſuo obſeruandiſſ.

Ioannes Vaſæus,

S. D. P.

CAtonem illum Cenſorium magnifice & præclare teſtatur Cicero præcepiſſe, Princeps ampliſſime, ita comparandam eſſe vitam noſtram, vt non minus ocij, quam negocij ratio nõbis cõſtare videatur. Voluit, opinor, vir grauiſſimus, tantam nos rationem ducere temporis, vt ne in ocio quidem ocioſi eſſemus, ſed in eo vel de priuatis, vel de reip. commodis ſemper aliquid animo tractaremus. Atque idem laudat P. Scipionem eum, qui primus Africanus eſt appellatus, quod dicere ſolitus eſſet, nunquam ſe minus eſſe ocioſum, quàm quum eſſet ocioſus: videlicet quia in ipſo ocio de negocijs cogitabat, adeoq; nunquam ceſſabat, vt quæ res alijs languorem afferre ſolet, ipſum acueret. Horum ego virorum tam ſingularem ingenij præſtantiam,

ſic-

ſicut affirmare me imitatione cõſequutum eſſe, ſtultum ac temerarium iudico: ita non diſſimulo, me laboraſſe ſemper, vt voluntate proxime accederem. Et negocij quidem mei rationem probe mihi conſtare arbitror, tum apud Celſitudinem tuam, tum apud alios, quibus cum hactenus vixi. Sed ocij quænam ratio à me dari poterit, quod adeo exiguum mihi ſuppetit, vt nullum verius quam modicum dici poſſit? Quid enim ocij ſupereſſe poteſt homini totos dies in docenda iuuentute occupato? a qua functione ſi quid forte temporis ſupereſſe contingat, id totum curæ domeſticæ, diſcipulorũ priuatæ interpellationes, corporis ac ſalutis neceſſaria cura cõſumat? Quorum vt nihil impediat, tamen ita nonnunquam animum a prælectione publica defatigatum, adeo nauſeabundum reporto, vt cum libris ac priuatis ſtudijs rationem aliquã habere, ſi maxime liceat, ne libeat quidẽ. Nihilominus ſi quid vnquam vacui temporis mihi forte dies feſti ac feriati fecerũt, id ne ocioſum effluxiſſe videri poſſet, maximopere à me eſt elaboratum. Cuius rei fidem vt Amplitudini tuæ facerem, & quod dico, reipſa comprobarem, præter alia, quæ aliquando in lucem dabo, ſi lucis vſuram Deus Opt. Max. conceſſerit: hoc quoq; conſcripſi Chronicon rerum Hiſpanicarum, opus, vt mihi quidem videtur, nõ minus neceſſarium, quàm laborioſum. Quod quibus de cauſis ſuſceperim, poſterius latius explicabo. Volui quidem, vt Hiſpanorum res geſtæ, poſt hac nõ

Hiſpanè tantū, ſed etiā Latine legerentur. Nā Latina legūtur in omnib. ferè gentibus: Hiſpana ſuis finibus, quanquā non exiguis, ſane cōtinentur. Et cōſentaneū omnino videtur, vt res hæ, quas Hiſpani geſſerūt, quemadmodū orbis terræ regionib. definiūtur, ſic omnib. gētibus innoteſcāt: & quo manuū Hiſpanarū tela peruenerint, eodē gloria famaq; penetret. Quarū rerum maieſtatē ſi dignitate orationis exæquare non potui, danda bonæ volūtati venia eſt, quæ in reb. magnis & arduis nō ſolū laudatur, ſed etiā pro facto ſæpe cēſetur, præſertim quū ea ſcribātur, in quibus nō tā ſtili venuſtas deſideretur, quā fides hiſtoriæ quæratur. Hāc verò lucubrationē multis nominib. ſacratiſſimo tuo nomini Sereniſſime Princeps dedicare cōſtitui. Primū enim, quū ante annos tredecim, relicta Salmaticēſi Academia præclariſſima, repudiatis alijs cōditionib. nō pœnitēdis, me in fidē & cliētelā tuā tradidiſſē: quid minus alienū, quā cui vitā, cui fortunas meas crediderā, eidē etiā vigilias & labores meos literarios cōmendare? & cui vitæ ſubſidia deberē, eidē & lucubrationis huius patrociniū acceptū ferre? Quid? quòd futurū cōſidebā, vt quū me tantillo ocio, quod ſucciſiuis horis corradere potui, nō omnino cognouiſſes vſum ocioſe, quæ tua eſt erga ſtudioſos humanitas, vberiorem ocij copiā mihi eſſes aliquādo facturus. Sed poſtquā res meæ ita tulerūt, vt Salmāticā ab Academiæ Senatu honeſta cōditione vocatus redirē, multo magis viſum eſt mihi officiū meū, vt opus tuis auſpicijs atq; in familia tua lucu-

bratũ, Amplitudini tuæ nuncuparẽ, quòd tũ demum nouis mẽ beneficijs cumulaſti. Nã quãuis operã meã vtilẽ eſſe iuuentuti Luſitanæ iudicares, ac proinde diſceſſus meus tibi ſubmoleſtus eſſe videretur, tamen cũ ita rationibus meis cõducere tibi ſignificarẽ, non modo ſolita atq; vſitata beneuolẽtiæ ſignificatione, ſed etiã munere donatũ me dimiſiſti, & ne me crederetis a familia tua penitus alienauiſſe, filiũ etiã meũ natu maximũ in fidẽ & clientelã tuã adoptaſti. Cuius ego beneficij magnitudinẽ, niſi etiã abſens grata memoria proſequerer, vt mortaliũ ingratiſſimus omniũ, merito indignus omni beneficio iudicarer. Præterea, quũ ſoleas Theologicis ſtudijs hiſtoriæ lectionẽ admiſcere, ne vlla te faſtidia poſſint ab aſſiduo ſtudio diuellere, nõ ingratum me Celſitudini tuæ facturũ arbitratus ſum, ſi ab ipſis primordijs cõpẽdio tibi proponerem Hiſpaniæ tuæ res geſtas & inclyta facta, quã tu inter alios Principes peculiariter nobilitate, dignitate, virtutibus, exornas, amplificas, illuſtras. Poſtremo aut ego vehementer erro, aut nulli omnino Principum Hiſpaniæ poterat hoc opus cõuenientius nũcupari, quàm tibi Princeps ſacratiſſime. Quid enim magis decebat, quam eam Chronici Hiſpaniæ partẽ, quæ de hæreſeon diuerſarũ tractat extirpatiõib. & fidei Catholicæ ſtabilimẽtis: ſummo de fide Catholica in iſtis Portugalliæ regnis ac ditionib. iudici dedicare? de ſanctis illis epiſcopis & verè paſtoribus: antiſti ſanctiſſimo, & veterib. illis, abſit adulatiõis ſuſpitio, iure cõparãdo? de antiquis Cõcilijs & ec

cleſiaſticis ſtatutis: ei præſuli, cuius in hoc omnes vigiliæ, omnes curæ & ſolicitudines incũbunt, vt grex ei commiſſus quam maxime ad veram illam primitiuæ eccleſiæ pietatem componatur? de principibus religioſiſſimis: Principi veræ religionis obſeruantiſſimo? Adde quod hic reperies ampliſſime Domine, nõ tam quod imitere, quam quod imitatum abs te merito gaudeas. Nam quod initio Pontificatus tui ſynodum Bracaræ omnium illius diœceſis ſacerdotum conuocaſti, & eccleſiaſticam diſciplinam, aliorũ vel negligentia vel conſuẽtia labaſcentem, in integrũ, quoad eius fieri potuit, reſtituiſti: hoc habes Lucretij, S. Martini, & aliorum eiuſdem ſedis ſanctiſſimorum præſulũ, vt de reliquis taceam. Quod Iudaicã perfidiam tam cõſtanter oppugnas: hoc Siſebuti Regis Chriſtianiſſ. Quod cuiuis hæreticæ prauitati tam capitale bellum indixiſti: hoc S. Leandri, S. Iſidori, S. Alfonſi, hoc aliorum põtificum, quorum Hiſpania tum ſanctitate gloriatur, tum meritis adiuuatur. Quod Bracaræ collegiũ inſtituiſti, in quo pueri gratuito bonis literis & probis moribus imbuerentur à teneris, atq; idẽ iam Eboræ tanto ſtudio ac diligentia moliris maximo reip. bono, neq; minore aliorum epiſcoporum exemplo: hoc quoq; habes S. Iſidori, ne recẽſendis alijs prolixus ſim. Quod tãta cura & ſolicitudine ſemper adnixus es, vt qui te duce Deo militant ſacerdotes, eam ſeruent vitæ caſtitatẽ, quam in ſuſcipiendo tãto ſacramento profeſſi ſunt: hoc ſan

cti & venerabilis epiſcopi B. Montani Toletani præ ſulis, cuius in ea re diligentia miraculo diuinitus cōprobata eſt. Quod diœceſin tuã ipſe perluſtras, quũ in familia tua multos habeas integritate & eruditione præſtanteis viros, quorũ in ea re vicaria vti opera poſſis: hoc poſt alios S. Giraldi, qui in eo munere vita quoq; perfunctus, a viſitatis ouib. ad viſendos angelicos choros feliciſſime demigrauit. Quod quoties a negotiorũ ſtrepitu ſeceſſũ quæris, omnis animi tui voluptas ſit inter monachos religioſiſſimos verſari: hoc Helladij epiſcopi, cuius ſanctitatẽ Toletana veneratur & colit eccleſia. Quòd viduas, pupillos, omneis ex æquo pauperes tã prolixa benignitate proſequeris: hoc præter venerabiles epiſcopos, etiã Ricaredi, Siſebuti, & aliorũ piētiſſimorũ Regũ. Quod ad ea quoq; deſcẽdis, vt in eccleſiis tibi ſubiectis altaria niteãt, ſacraria ſint mũda, vaſa lucuẽta, liturgiæ & officia eccleſiaſtica quã decentiſſime & quã deuotiſſime peragãtur, quodq; tibi ſit in omneis ceremonias pia ſolicitudo diſpoſita: quã laudẽ in ſacerdote Chriſti ipſe quoq; D. Hieronymus magni æſtimat: hoc habes venerabilis Conãtij epiſcopi, quo præceptore D. Fructuoſus ad tantã profecit ſanctitatẽ, hoc B. Eugenij, vt de cæteris ſileam. Deniq; hic tu Princeps vere catholicus, plurima leges de Regib. Chriſtianiſſimis nõ iniucũda: hic pontifex Chriſti vigilantiſſimus, de ſanctiſſimis Hiſpaniæ epiſcopis permulta reperies, quæ non dubito, quin tãto tibi graticrẽ huius operis le-

lectionē efficient, quāto ſingularib. virtutū exemplis impenſius delectaris. Cæterum, vt nulla eſt in reb. humanis ſyncera voluptas, ita hic quoq; rerū viciſſitudines erunt, & nonnulla interuenient parū fauſta de Regibus quibuſdā partim hæreticis, partim impijs & omni ſcelerū inquinamento pollutis, de paucis epiſcopis, depaſtorib. verius quā paſtoribus, de luctuoſa illa Hiſpaniæ clade, quæ lectionis quidē voluptatē imminuēt, ſed ſalutari doctrina, & vtili in poſterū, ſi ſaperemus, exemplo docebunt, quod non minus vere quā elegāter D. ſcripſit Hieronymus, peccatis noſtris barbaros fortes eſſe. Accipe igitur Sereniſſ. Princeps, à cliente tibi deuotiſſimo munuſculū, non authoris nomine, ſed eorū, qui in illo deſcribuntur, cōmendabile. Quod quū alijs multis de cauſis ſereniſſimo tuo nomini dedicandū cenſui, tū hac præcipue, vt te tibi tanquā penicillo depingerē, nō quin ſciā, quanto pere ſingularis tua modeſtia ab iſtiuſmodi præconijs abhorreat, ſed quòd omniū intereſſe cenſeā, vt talē te eſſe cognoſcāt. Siquidē virtus acriorib. ad imitationē ſui ſtimulis nos excitat, quoties in illuſtri poſita faſtigio refulget. Dominus Deus, qui te tot ſanctiſſimorū Pontificū illuſtrauit exēplis, curriculo præſentis vitæ feliciter exacto, cū eiſdem immarceſſibili beatitudinis laurea coronet, atq; interim Sereniſſimā Amplitudinē tuā, ad cōmmunē Chriſtianæ reip. vtilitatē, & ſacroſanctæ fidei Amplificationē, quam diutiſſime ſeruet incolumē. Salmanticæ xij. Calend. Ianuar. Anno 1551.

IOANNES VASAEVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

CVM Primum hoc opus excudi cœptum eſt, non ignarus, quàm fallax & labilis ſit humana memoria, quàm multa ſoleant etiam intentiſsimos oculos & maximam hominis diligentiam fugere, præter alios amicos, etiam oraui virum grauiſsimũ atque eruditiſsimum Didacum Neilam, canonicum Salmanticenſem, vt totam hanc lucubrationem accuratius pluſtraret, & depoſita pauliſper amici perſona, Cenſoriam virgulam ſumeret, ac ſi quid erratum vel à me vel à Typographis, ſi quid obſcurè vel ambiguè dictum, ſi quid denique, quod ſcrupulum Lectori quocunque modo facere queat, reperiret, id obeliſco vel iugularet, vel ſaltem notaret. Dedit vir humaniſsimus hanc operam amico non ſolum libenter, ſed etiam bona fide atq; accurato iudicio, & paucula quædã deprehẽdit, quæ te Lector amice, ſi non offendere, certe remorari poſſe videbantur. Ea in gratiam tuam ſubiectis annotatiunculis partim explicare, partim elimare volui, ne non tibi per omnia videat ſatisfeciſſe. Vale & hanc quoque diligentiam meam boni conſule.

Pag. 10. lin. 21. Galliæ Togatę erat, non Italiæ) Non ignoro Patauium Plinio in decima Italiæ regione poni, & Italiam eidem à Varo fluuio incipere: ſed veterum opinionem ſequor, quibus Gallia Ciſalpina prouincia erat extra Italiam, & Rubicon fluuius Galliæ Ciſalpinæ ſiue Togatæ atque Italiæ terminus. Quod ex autoribus antiquis clarius eſt, quàm vt probandũ ſitne ipſo quidẽ Plinio refragante, Rubiconẽ quondã fuiſſe Italiæ finẽ. Si cui tamen hoc nõ placebit, pro Italiæ, legat, Latij.

pag.

Pag.52.li.9.Ptolomæo per inaduertentiā,pro,Ptolemæo ſcripſimus,ſic alibi ſæpe.Satis ſit ſemel monuiſſe.

Pag.57.lin.8.Catonem Cenſorinum poſuimus,pro Cenſorium. Sic alibi opinor bis. pag. 61.lin.11.& pag. 109.lin.23.

Pag.81.lin.6.Calpen & Abylam)Pomponius Mela ipſos montes columnas Herculis appellat, idque bis, nempe lib.1.ca.5.& lib.2.ca.6. Sed ego Diodorum Siculum ſequutus ſum,qui libro quinto ſcribit, Herculem peragrata maiori parte Africæ, ad Oceanum, qui eſt ad Gades,perueniſſe,ibique poſitis ab vtraque cõtinentis parte columnis, cum exercitu in Hiſpaniam tranſiiſſe.In qua opinione eſt & Pindari interpres Græcus,quamuis poſt veſtigatos ibi Geryonis boues poſitas dicat,vt etiā annotauit in Chiliadibus Eraſmus Seruius quoque ſcribens in vndecimum librum Aeneidos,columnas Herculis legi dicit in Ponto & in Hiſpania.Apud Strabonem longa de hac re diſputatio eſt:ſed tandem Diodori ſententiæ magis accedit. Ptolemæus ambiguè loquitur ad hunc modum,Calpe mons & columna.Quod tamen de veris columnis quoſdam intellexiſſe,teſtis eſt prima Africæ tabula,in qua ex vtraque freti Herculei parte columnæ appictæ ſunt.Plinius ad Pomponij Melæ ſententiam magis inclinare videtur.

Pag.85.lin.14. Palantiæ ac Palentiæ)Palantiam ad Turiæ ripam non procul Valentia, & eius ruinas adhuc extare ſcribit Petrus Antonius Beuter. Sed & Ptolemæus,illic,nempè in Edetanis,Palantiam fluuiū ponit,ſed oppidi non meminit.Alioqui Palantia cenſetur eruditis,quæ nunc Palentia.

Pag.186.lin.20.Huic annotationi videtur addendū Antonium Sabellicum locum dediſſe illi errori. Nā ſubinde D.Dominicum Calagurritanum appellat.

Pag.189. lin.1. Dertoſanus) Dertoſam, Ilerdam

Tar

Tarraconem in Aragonia poſui, non quin fatear eſſe in Cataloniæ principatu, quem ab Aragoniæ regno Cinga fluuius, Lucano cognominatus rapax, ad Fragę oppidi pontem diſterminat: ſed cum videam eum etiam principatum ab autoribus neotericis Aragoniæ vocabulo cenſeri, ſequendos eos duxi, adductus præcipue autoritate Gerundenſis Epiſcopi, ſcriptoris non omnino pœnitendi, qui ait ad hunc modum, Cathedrales Aragoniæ Helna ſiue Helena, Gerundenſis, Segobricenſis, Maioricenſis, Dertoſenſis, Vrgellenſis Ilerdenſis, &c.

Pag. 307. lin. 25. Pompelonenſis) Non diffiteor hanc ciuitatem eſſe Hiſpaniæ, non Galliæ, quippe quæ metropolis eſt regni Nauarræ. Sed quia D. Hieronymus aperte Gallum affirmat, neque obſcurè Pompelone natum declarat, nihil mutare libuit. Niſi forte aliam Pompeius in Gallia vrbem condidit, cuius rei nulla extat mentio.

Pag. 343. lin. 2. Tyrrheni) ita Iornandes, qui non dubium, quin Tyrrhenum oſtium, quanquam improprie & nimis large ſumpto vocabulo, appellat fretũ Herculeum, ſcilicet vbi Tyrrhenum mare exoneratur in Oceanum.

Pag. 399. lin. 7. Hoc anno Mahometem) Ita de Mahomete memoriæ prodiderunt Hiſpanicarum rerum ſcriptores, inter quos Tudenſis & Reſendius in vita S. Iſidori, quam in Eborenſi breuiario poſuit. Ex alijs verò ſcriptoribus nõ modo in Hiſpaniam, ſed ne in Africam quidem veniſſe videtur, quam aliquanto poſt ab eius ſucceſſoribus occupatam aiunt. Cæterum quum hi tantum ea de Mahomete ſcribant, quæ potentiam nactus & opes geſsit, fieri poteſt, vt priuatus adhuc in Hiſpaniam ad tentandam fortunæ aleam venerit, præſertim quum quos ſequutus ſum autores, initio prædicationis ſuæ hoc factum affirment. Ego iudiciũ

huius

huius rei in medio relinquo. Præterea Sabellicus & alij autores, Calipham Mahometis ſucceſſorem appellant.

Pag. 498. lin. 5. Cum patruis ſuis: Lege, cum reliquis hoſtibus. Alioqui ſi Chronica Regis Alfonſi ſequimur, hiſtoria ſibi ipſi repugnat, vt ex anno ſeptingenteſimo nonageſimo nono patet. Atque hæc hactenus.

Beneuole Lector, Errata Typographica, quæ irrepſere, ſic ante omnia corrige.

Pag.3.lin.19.lege,filius.p.23.v.11.leg.beneficio.pa.26.v.5. proſtant pa.35.v.19. Vitenſis. Nam *ſic author ſcribit, quamuis vulgo* Victor Vticenſis *adpelletur.p.53.v.20.partem.p.58.v.21.Callaroga.p.63.v.20.vndecim.p.70.v.4.ſecundum.p.81.v.6.Calpem.p.107.v.2.Indibilem.p.108.v.12.liber.v.26.ſimul.p.114.v.9.Aemilius.p.117.v.8.exercitum.p.121.v.9.fortiti.p.127.v.28.ſcribit.p.128.v.25.Viriato.p.132.v.26.pro demiſerant, forte rectius, dimiſerant, licet* Hiſpanienſe *exemplar refragetur.p.134.v.10.lege forte rectius, cruciarent.v.18.* Romanorum*.p.147.v.4.qui.p.183.v.6.* Priſcillianiſtas Synodum*.p.204.v.7.Suſicula p.206.v.8.qua.p.214.v.20.manifeſtum.pa.224.v.17.etiam, ſemel redundat.p.752.v.11.fugatusq́;.pa.755.v.5.deinceps.pag.745.verſ.vlt.verba hæc(* Regum Hiſpaniæ Franciſci *Taraphæ,* Finis*) in paucis quibuſdam exemplaribus deſunt.*

CHRONICON RERVM HISPANICARVM IOANNIS VASAEI BRVGENSIS.

ANTEQVAM Chronicon ipſum aggrediar, operæprecium mihi facturus videor, ſi prius conſilij mei rationem aperiã, de laudibus Hiſpaniæ, atque antiqua adminiſtratione illius pauca quædam velut delibem, quæque natalem CHRISTI præceſſerũt, ſummatim & compendio perſtringam. Nam hæc, præterquam quod erunt lectu non iniucunda, etiam non minimum habebunt momenti, tum ad cognitionem ipſius Chronici, tũ ad alia multa, quæ malo in lectoris opinione ac iudicio relinquere, quàm in oratione mea ponere. Faciam vero, quoad eius fieri poterit, breuiſsimè: propterea quòd Florianus à Campo, & Petrus Antonius Beuter, hanc partem prolixiſsimè ſimul & diligentiſsimè, quamuis ſermone vernaculo, ſunt proſequuti: & tamen ita faciam, niſi me fal-

lit mea de me opinio, vt non fruſtra videar poſt illos hunc laborem ſuſcepiſſe. Laborauit in eodem argumento latinè Ioannes Gerundenſis Epiſcopus, & ita laborauit, vt minus neceſſaria futura fuerit hæc mea induſtria, ſi quàm ille diligenter & eruditè pleraque ſcripſit, tam emendatè fuiſſet opus impreſſum. Sed ad ea quoque, quæ ille pulchrè ac doctè collegit, plurima addemus, quæ ipſum vel ſeculi vitio, vel librorum penuria fefellerunt, aut quæ alia quauis de cauſa ponẽda non putauit. Sed ad rem.

QVO CONSILIO HAEC SCRIPSERIM. *Caput primum.*

ATQVE alios quidem vel delectationis ratio, vel vtilitatis illecebra, vel honoris cupiditas, vel virtutis amor impellit, vt animum ad alia atque alia ſtudia adiungant: me verò nihil horum, vti me ad hiſtoriæ cognitionẽ darem, commouit, ſed neceſsitas quædam pertraxit. Nam quum in patria mea penè puer, videlicet nondum exacto decimo octauo ætatis anno, ab amicis & propinquis docendæ iuuentuti deſtinatus eſſem, tanti laboris impatiens, frequenter mecum rationem inibam, qua tã graue iugum commodè poſſem abijcere. Tandem Louaniũ profectus, atq; à Rutgero Reſcio profeſſore Græco, ſed ijs

ijs moribus,ea vitæ integritate, ea eruditiõe, vt merito ſtudioſis ac bonis omnibus mors tanti viri lugẽda ſit, ab eo,inquam, benignè ac liberaliter hoſpitio ſuſceptus, per ſpeciem quidem literis Hebraicis operam dabam, nã hoc prætextu miſsionẽ conſequutus eram, re vera tamen iuris prudentiæ totus vacabã, neque omnino infęliciter, vt mihi quidem videbar. Sed inſtitutum illud interrupit Hiſpanica profectio, quam Nicolao Clenardo incitatore ac ſocio, D. Ferdinandi Colonis auſpicijs ſuſcepi. Vbi tribus annis partim in aula Iſabellæ Auguſtæ, tractandis Proregis Indiarum Occidentalium negocijs, partim Hiſpali innumeroſiſsima Bibliotheca Colonica conſumptis,tandem Salmanticã profectus,ad intermiſſa legum ſtudia,velut poſtliminio reuerſus ſum, inuitatus illuc honeſta conditione à clariſsimo viro Frãciſco à Valle Prætore Antuuerpienſi, cuius tum filius Salmaticenſis Eccleſiæ Prioratum, ſic enim appellant,tenebat,adoleſcens longiore vita dignus. Sed rurſus tam opportuni patroni mors importuna ſic vitæ meæ rationes conturbauit,vt neceſſario mihi fuerit, interrupto ſtudiorũ curſu,publicæ profeſsionis munus capeſſendũ. Nondũ tamẽ leges deſideratas ita abdicauerã,quin ad eas aliquãdo mihi redeundum ſperarem, vſque dum Sereniſsimus Princeps, & Reuerendiſsimus Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Henri-

cus,Portugalliæ Infans,miſſo Salmanticam ad id Nicolao Clenardo, me ad ſuſcipiendã Bracarenſis iuuentutis erudiendæ prouinciam vocauit.Ibi tum ea mihi res in religionẽ verſa eſt. Itaque iam omne ſequendarum legum conſilium depoſui, ratus in fatis meis eſſe, vel potius Deo, cuius admirabili prouidentia gubernantur omnia, ita viſum, vt in eo munere, cui penè puer deſtinatus fueram,conſeneſcerem. Proinde ab omnibus alijs rebus cogitationes meas,curas,conſilia, ſtudia ad hoc obeundum munus contuli, id vnum ſpectans, vt quam Spartam nactus eſſem,pro mea virili exornarem. Quod quãto cum fructu factum ſit hactenus à me,penes alios eſto iudicium. Porrò quum in hoc officij genere tantum ſit tœdij ac moleſtiæ, quantum,niſi qui expertus fuerit, non facile queat æſtimare : ratio aliqua quærenda fuit, quæ mihi non voluptatem ac delectationem ſuppeditaret, ſed tœdia propulſaret, & alleuamentum aliquod ſuccreſcentibus laboribus præberet. Ad eam rem hiſtoria mihi accommodatiſsima viſa eſt, quæ præter innumeras vtilitates, quibus lectorem cumulat, animum quoque mirifica dulcedine demulcet.Hoc igitur vnicum laſsi & cura confecti animi perfugium ac remedium cepi, & Græcis Latinisq; hiſtorijs Hiſpanas etiam admiſcui,ſcilicet ne penitus eſſem ignarus rerum illius regionis, in qua mihi viuendum erat,

néue

néue in aliena patria bis peregrinus eſſem. Quarum lectio magnitudine rerum geſtarũ ita me recreauit, vt quas obiter prius ac perfunctoriè perluſtraueram, ſeriò mox & bona fide perlegerem, neque perlegerem ſolũ, ſed etiam pręcipua quęque decerperem. Dij boni, quam diuitem Hiſpaniam, belli pacisque artibus reperi? quantas rerum ac fortunæ viciſsitudines? quot bella prudentiſsimè ſuſcepta, ſcientiſsimè geſta, fœliciſsimè confecta? quàm indefatigabilem vindicandæ religionis Chriſtianæ feruorem? quot omniũ virtutum documenta? quot omniũ rerũ memorabilium exempla? Denique nõ animus modo iucundiſsimæ lectionis voluptate mihi expletus eſt, ſed commentarius etiam iuſtus excreuit earum rerum, quas inter legendũ memoria dignas enotauerã. Aegrè ferebã eas in tanto ſilentio iacere, nullam tantarum rerum memoriã apud exteras nationes extare: nullum hactenus in tam præclaro argumento ingenij vires explicuiſſe, ſaltem vt res poſteritatis memoria digniſsimas, ab obliuione hominum atque à ſilentio vindicaret. Subijt paulatim huius tentandæ rei deſiderium, ſed quum mente repeterem, quàm multa opus eſſent, ad tantam rem cum dignitate conficiendam, quibus ego carerem, præſertim autores illi antiqui, qui de rebus Hiſpanorum, quamuis parcè admodum & conciſè ſcripſerunt, non ſum auſus conſili-

um meum cuiquam aperire:ne,ſi euẽtus nõ reſponderet, riſum pro gloria reportarem. Atque his cogitationum æſtibus iactatus, dubius inter ſpem & metum fluctuaui, tantiſper dum Georgius Cœlius, vir omnibus bonarum artium ſtudijs ornatiſsimus, mihi dixit in Alcobacienſis ſe monaſterij Bibliotheca reperiſſe codicem manu ſcriptum, in quo eſſent Sanctus Iſidorus & Sanctus Alfonſus de viris illuſtribus, & alia quędam S. Iſidori monumẽta de rebus Hiſpaniæ. Quid ego nunc tibi referã candide lector, quantopere me bearit nuncius adeo exoptatus? Nõ cõquieui animo, donec tã deſiderato theſauro potitus ſum, interpoſita autoritate Reuerẽdiſsimi ac Sereniſsimi Cardinalis & Principis D. Hẽrici, cuius fide ac tutela monaſterium illud regitur. Compos tandem factus, quum librum adeo expectatum oculis & animo deuoraſſem, reperi omnia longè maiora quã pro expectatione mea, denique talia, quæ animum nutantem & ambiguum in certam ſententiam proſequendi inſtituti propellerent. Mox amicos quoſdam certiores feci, in quorum fide ac diligentia ſpem aliquã auxilij ponebam. Quorum adiutus ope ac induſtria, Chronicon hoc conſcripſi: cuius nunc priorem tomum in lucem ædere conſtitui, propediem daturus & alterum, ſi laborem hunc meum non ingratum fuiſſe cognouero. Quem eo libentius ſuſcepi, tum ne

tam

tam numeroſus ſanctorum martyrum cata logus, tot Præſules ſanctiſsimi, viri eruditiſsimi & in omni ſcientiarum genere percelebres, tot res domī foriſque præclarè geſtæ, diutius in obſcuro eſſent: tum verò, vt vicē aliquam Hiſpaniæ pro tam benigno hoſpitio redderem, cui non ſecus ac natali ſolo iam pridem affectus ſum, vt in qua todidem propemodum annos atque in patria vixerim. Adeo alienæ patriæ longo vſu ita conſueſcimus, vt etiam propriæ anteponamus.

QVANTA FVERIT HVIVS TRActandæ materiæ neceſsitas propter externos, & etiam propter ipſos Hiſpanos. Caput II.

VERVM NE quis operam in re parum neceſſaria poſuiſſe me cauſetur, paucis declarādum duxi, quanta mihi neceſsitas huius tractandæ materiæ viſa ſit, præcipuè propter exteras nationes, quibus res in Hiſpania geſtæ, ſcriptorum inopia hactenus ſunt incognitæ. Primum enim Idacius, Ioannes Abbas, S. Iſidorus, Lucas Tudenſis hactenus in tenebris latent. Rodericus Archiepiſcopus

Toletanus, Ioannes epiſcopus Gerundẽſis, Alfonſus Burgenſis, nuper quidem Xanthi Nebriſſenſis opera, typis excuſi prodierunt, ſed ita mendoſi, vt plurimis in locis intelligi non poſsint. Quanquam non minima gratia debetur Xantho Nebriſſenſi, qui eos qualeſcunque nobis dedit, addita præſertim Antonij Nebriſſenſis patris ſui, viri vndecunq; doctiſsimi, de rebus geſtis Catholicorũ Regum Ferdinandi & Eliſabes hiſtoria perquã erudita. Qui autores, quamuis vel omnes impreſsi eſſent, vel qui æditi ſunt, ita eſſent à mendis repurgati, vt ſine offenſione legi poſſent, plurima tamen ſilentio prætererũt, quę mihi ſcitu non tantum vtilia & iucunda, ſed propemodum etiã neceſſaria videntur. Prętercea Rodericus Toletanus, & quicunque illũ ſequuti ſunt, vel ſęculi vitio, vel quia fortaſſe deprauatis exemplaribus vſi ſunt, non ita vbique fidem hiſtoriæ ſeruauerunt, vt nõ aliquando lima indigeant. Florianus à Campo, Canonicus, vt audio, Zamorenſis, & Petrus Antonius Beuter Theologus Valentinus, diligentius & eruditius de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt, ſed quia vulgari ſermone vſi ſunt, Hiſpanis tantum conſulere voluiſſe vidẽtur. Quaſi vero eæ ſint Hiſpanorum res geſtæ, quæ patriæ ſuæ regionibus circunſcribi debeant, ac non potius, quemadmodum fama ſua cunctum orbem complexæ ſunt, ſic ab omnibus legi mereantur? Iam vero extra

tra Hiſpaniam pauci admodum ſcriptores res Hiſpanas attigerunt, idq́; ita dubia fide, vt plerunque tota errent via. Quarum rerum ignoratio, quantas tenebras quibuſdam ſcriptoribus offuderit, quàm multos autores graueis non paucis in locis vitiauerit, ijs demũ fuerit manifeſtum, qui diligenter in hoc noſtro Chronico animaduerterit, quàm varios diuerſorum autorum locos miſerè deprauatos, ac proinde obſcuros non omnino, opinor, infeliciter reſtituimus, vt quamuis nullũ aliud operæpreciũ hac noſtra lucubratiõe feciſſemus, non omnino male collocata opera cenſeri debeat. Accedit his, quòd de ſanctis Hiſpaniæ, de ſcriptoribus primarijs, de alijs multis memoratu dignis, nemo ſatis hactenus pro dignitate tractauit. Nam Florianus à Campo primam tantum Chronicorũ ſuorum partem euulgauit, quòd ego quidẽ ſciã. Petrus Antonius Beuter, dũ illuſtrandæ patriæ ſuæ præcipuè ſtudet, hæc atq; alia huiuſcemodi vel tacitus prȩterit, vel paucis admodũ perſtringit. Proinde neceſſariũ mihi viſum eſt, excuſsis diligẽter omne genus ſcriptoribus, Chronicõ aliquod ȩdere, in quo nihil eorũ, quæ reperire potuiſſem, prȩtermitterẽ. Quod ſi tantũ apud alios inuenerit gratiȩ, quantum mihi præbuit laboris & moleſtiæ, non erit, cur me vigiliarum mearum pœniteat.

NIHIL MIRANDVM, QVOD HOmo externus de rebus Hiſpaniæ ſcripſerim, quodque non ſine exemplo faciam. Caput III.

NEQVE quiſquam miretur, aut vitio dandum arbitretur, vel temeritati adſcribat, quod homo peregrinus, & velut in alio natus orbe, de rebus Hiſpaniæ ſim auſus aliquid commentari. Primum enim neque noui quicquam facio, neque ſine exemplo. Nam ſi conſiderare volumus, eos, qui res Romanas ſcriptis ſuis memoriæ prodiderunt, inueniemus pleroſque eorum Græcos, in quibus Polybium, Dionyſium Halicarnaſſeum, Plutarchum, ne reliquis recenſendis prolixus ſim. Quin & Titus Liuius celeberrimus Romanæ conditor hiſtoriæ, non Romanus erat, ſed Patauinus, quæ ciuitas Galliæ Ciſalpinæ ſiue Togatæ erat, non Italiæ. Sed ne antiqua repetam, Paulus Aemilius Francorum hiſtoriam non Gallus, ſed Italus conſcripſit, & Lucius Marinæus, Siculus, nō Hiſpanus, de rebus ſcripſit Hiſpanorum, atque vtinam parem cum Paulo Aemilio tuliſſet eloquentiæ palmam. Nec ego fęlicius Marinæum Hiſpaniæ natum quàm Vaſæum credo, creſcitq́ mihi ex eo fiducia, quod illū videam,

quo-

quomodocunque ſcripſerit, non id modo ſine reprehenſione, ſed etiam cum laude feciſſe. Quid? quod ne peregrinus quidem cenſeri debeam? Nam ſi Athenienſes prudentiſsima ciuitas, in ciuium numerum referebant, quicunque apud eos eſſent ſeptem annos verſati: ſi Romani multis, qui Romam nunquam viderant, ob beneficium aliquod Imperatoribus benignè præſtitum, aut operam in bello ſtrenuè nauatam, ciuitatem ſuam dabant: non immerito me Hiſpani inter ſuos numerabunt, apud quos viginti iam annos vixi, vxorem non obſcuro loco natam duxi, liberos procreaui. Adde quòd eorum commodis & ſtudijs iuuandis per multos annos ita deſudaui, vt pauca admodum credam eſſe municipia Hiſpaniæ, quæ non aliquem habeant Vaſæi diſcipulũ. Non hic referam, quòd communem Flandri cum Hiſpanis dominum agnoſcimus, nõ quod tam aſsiduis vltro citroque commeationibus, tanta ſit vtriuſque gentis coniunctio & communicatio, vt propè pro iiſdem haberi poſsint. Illud fortaſſe non abſurdè dixero, cum Hiſpani Brugis in ſolo meo natali, pro ciuibus & pluſquam ciuibus habeantur, & ijſdem atque adeo potioribus prærogatiuis vtantur, me non iniquum poſtulare, ſi apud eos eodem cenſeri numero velim. Et certè Hiſpani me hactenus non tanquam

quam peregrinum, quanquam ſunt alioqui in peregrinos clemẽtiſsimi, ſed tanquã ciuẽ, & ciuem benemeritum tractauerunt. Primũ enim, in curiam Iſabellæ Auguſtæ vt veni, quot ibi amicos reperi? Deinde Hiſpali quã benignè acceptus fui à viris præclaris & admodum eruditis? Salmanticæ verò, quum primum publicè profiteri cœpi, quanta contentione ſcholaſtici, quo ſtudio apud Academiæ Rectorem egerunt, vt mihi ſtipendium honorarium ab Academiæ Senatu decerneretur? Neque Senatus grauiſsimi beneuolentia ceſsit ſcholaſticorum ſtudio. Tres enim duntaxat inuenti ſunt in toto Senatu, qui mihi aduerſarentur, ſed ita aduerſarentur, vt non potuerint ornare magis. Quorum ego iniuriam, ſi tamen iniuria erat, libenter ſilentio prætereo, tũ quod partim iã fato cõceſſerũt, vt cũ laruis luctandũ non ſit: tũ quod iſtiuſmodi res obliuiſci malo, quàm commemorare. Porrò autem, vt in Luſitaniã à Cardinali Patrono meo honeſta conditione, atque ampliori propoſita ſpe vocatus conceſſi, quantam eius gentis humanitatem atque beneuolentiam ſum expertus, primum Bracaræ, deinde etiam Eboræ, neque paucis explicare poſſum, neque ſi poſsim, piè me facere arbitrarer, ſi pro iucũdiſsimo tot annorum hoſpitio, & ampliſsimis beneficijs, tam breui, tamq́ vili defungerer orationis munere. Neque referre nunc paucis queam, quanta cum

ta cum beneuolentiæ ſignificatione, Senatus Academiæ Salmanticenſis, me, poſt annos duodecim, reuocandum curauit, tradita publicè prouincia D. Ioanni Quignonio Cancellario, viro non ſolum antiquiſsimo clariſſimoq́; maiorum ſtemmate illuſtri, ſed omni quoque virtutũ genere exornatiſsimo. Præterea literis politioribus, tum Græcis, tum Latinis ita exculto, vt eius exemplo mihi videatur acceptũ ferri debere, quod exploſa paulatim barbarie, literæ humaniores Salmanticæ caput attollere incipiant. Huius certè integritati & inculpatiſsimæ vitæ debetur, q́d ex quo tempore ipſe præfectus eſt huic Academiæ, iuuentus omnis ad tantam vitæ frugalitatem & modeſtiam conuerſa ſit, vt Cenſorem egiſſe perpetuò, non Cancellarium videatur. Adeo virtus in illuſtri poſita monumento, ſtimulos habet acriores alijs ad imitationem ſui excitandis. Vnde non immerito S. C. C. M. Caroli Imperatoris, ante annos aliquot, prouinciã illi reformandę Complutenſis Academiæ delegauit. Cæterùm de huius viri laudibus optimè ſemper meriti de me, ſpacioſior alias aperietur dicendi campus. Vt igitur, vnde digreſſa eſt, tãdem reuertatur oratio, neque nouo exemplo, homo in Flandria natus, alterius gentis res geſtas deſcribere aggreſſus ſum, neque me peregrinũ Hiſpanis iudico: & vt maximè peregrinus eſſem, tamen ea de rebus ipſorum legi, cum ijs

viris

viris contuli, talium opera ſum adiutus, vt neque vereri debeam inſtitutum proſequi, neque quiſquam ſcriptis meis poſsit merito fidem derogare.

QVI AVTORES DE REBVS HISpaniæ ſcripſerunt Latinè, atque etiam Hiſpanè, & quatenus eos ſequor. *Caput IIII.*

NON abs re mihi videtur hoc loco catalogũ eorum autorũ pertexere, qui de rebus Hiſpaniæ ex profeſſo cõmentarios ędiderũt. Ac primꝰ quidẽ occurrit

1 Idacius Gallecię Epiſcopus, de quo latius in Chronico noſtro, anno quadringenteſimo vigeſimo. Is ſcripſit à primo Theodoſij conſulatu, vſque ad annum domini quadringẽteſimum nonageſimum.

2 Ioannes Abbas Biclarienſis monaſterij, & ex Abbate Epiſcopus Gerũdenſis, ſcripſit ab anno Iuſtini Iunioris Imperatoris primo, vſq; ad octauũ annũ Mauritij Auguſti, hoc eſt, ab anno domini quingẽteſimo ſexageſimoquarto, vſq; ad annũ quingenteſimũ octogeſimũ nonũ, de quo in hoc Chronico plura reperies, anno 589.

3 Maximus Cæſaranguſtanus Epiſcopus, ſcripſit hiſtoriam de ijs rebus, quæ temporibus Gothorũ in Hiſpanijs cõtigerũt: ſed eã intercidiſſe credo.

San-

Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis archiepiſco 4
pus,hiſtoriam Gothorũ,Vandalorũ & Sue-
uorum,vſq; ad ſua tempora paucis comple-
xus eſt, ſcripſit præterea de viris illuſtribus.
Nam in Chronicis ſuis pauca admodum de
rebus attigit Hiſpaniæ.

S. Alfonſum, ſiue, vt alij appellant, Ilde- 5
phonſum aiunt, ab anno quinto Suinthila-
nis regis,vbi finem fecit S. Iſidorus, Gotho-
rum hiſtoriam fuiſſe proſequutum: ſed neq;
Iulianus archiepiſcopus huius operis memi
nit, neque etiam Florianus à Campo, dili-
gens harum rerum perueſtigator, neque ego
in Alcobacienſi codice reperi, neque in alio
manu ſcripto, cuius mihi pro candore ſuo
copiam fecit Reſendius noſter. Tamẽ in Lu
ca Tudenſi, in fine Receſuĩthi regis, reperi
hæc verba. Hucuſque Ildephonſus. Vnde ar
bitror,quæcunque ille à D. Iſidori tempore
poſuit,S. Alfonſi eſſe. Nã in præcedẽtibus ip
ſiſsima Diui Iſidori verba retulit. Eiuſdem
ſancti Alfonſi libellum de viris illuſtribus le-
gi.

Horum autorum,Idacij,dico,Ioãnis Ab-
bæ,S. Iſidori & S. Alfonſi quæcunque de re-
bus Hiſpaniæ reperire potui, ſimul cũ Victo-
re Tũnunẽſi Africæ epiſcopo, ꝓpediẽ Deo
bene iuuãte,à mẽdis,quib. ſcatẽt, quo ad eiꝰ
fieri potuit,repurgata, & ſcholijs noſtris illu-
ſtrata in lucẽ dabimus. Indignũ.n. vehemen
ter exiſtimo,autores tã bene de Rep. Hiſpana
&

& religione Chriſtiana meritos, diutius in tenebris iacere, & blattas ac tineas paſcere.

6 Iulianus, Toletanus Archiepiſcopus à ſancto Alfonſo tertius, ſcripſit hiſtoriam de rebus Bambæ Regis tempore geſtis: quam hiſtoriam vidi Salmanticæ in bibliotheca Eccleſiæ Cathedralis. Idem ſcripſit de B. Alfonſo. De quo Iuliano, quid ſentiam, latius in Chronico ſcripſi, Anno. 681.

7 Iulianus Lucas natione Græcus, diaconus Toletanus, ſcripſit hiſtoriam Hiſpanam tempore Pelagij Regis, vt ait Florianus à Cãpo, ſed eam hactenus ego nõ vidi. Neſcio an huius ſint, quæ adduntur viris illuſtribus de Iuliano Archiepiſcopo.

8 Idem Florianus à Campo dicit, Sebaſtianum quendam electum Salmanticenſem, res Hiſpanas memoriæ prodidiſſe, à tempore Pelagij regis vſque ad Alfonſum Caſtum: Saphyrium Aſturicẽſem Epiſcopum, ab Alfonſo Caſto vſque Bermudum ſiue Veremundum Podagricum: Pelagium Epiſcopum Ouetenſem, ab hoc Bermudo vſque ad finem Alfonſi octaui. Sed hos ego autores, quanquam diligenter quæſitos, inuenire nondũ potui. Tamen Sebaſtianum Salmanticẽſem allegat Petrus Antonius Beuter. Pelagij Ouetenſis meminit. F. Alfonſus Venerus in Enchiridio temporum.

9 Iſidorus Pacenſis Epiſcopus etiam ſcripſit Chronicon Hiſpaniæ, cuius ſi eſt Chronicon illud

illud, quod illius titulo prænotatum vidi, portentum potius dixerim, quàm Chronicon, adeo prodigioſè ſcribit, & Gothicè potius quam Latine. Certè mihi tanquam in nouo quodam & inaudito idiomate deſudandum fuit, vt intelligerem. Inueni & aliud Chronicon titulo Iſidori Iunioris tanquam illius, ab initio mundi, vſque ad quintum annum Suinthilanis Gothorum Regis, qui fuit annus domini ſexcenteſimus vigeſimus ſextus. Sed hoc ego Chronicon S. Iſidori Hiſpalenſis archiepiſcopi, non Iſidori Pacenſis eſſe certo mihi perſuadeo, præſertim quũ ipſe etiam S. Iſidorus in Etymologijs ſuis, ſe ad eum vſque annũ Chronicon ſuum perduxiſſe teſtetur. Vidi quidem in eodem codice aliud Chronicon, Iſidoro Hiſpalenſi Epiſcopo inſcriptum, ſed quum in vltimo Traſamundi Vandalorum in Africa Regis anno deſinat: alterius potius atque eius Africani, quàm S. Iſidori Hiſpalenſis eſſe arbitror, præcipuè cum rationem potius cum regibus Vandalorum in Africa, quàm Gothorum in Hiſpania habeat. Neque obeſt Iunioris cognomentum, quod D. Iſidoro Hiſpalẽſi conuenit, non huic Pacenſi. Dicitur verò D. Iſidorus Iunior, propter Iſidorum Cordubenſem epiſcopum, qui Pauli Oroſij tempore floruit. Quod ita eſſe, Etymologiarum S. Iſidori titulus indicat, in cuius libri frontiſpicio ad hunc legitur modum: Incipit epiſtola

Iſidori Iunioris Hiſpalẽſis epiſcopi, ad Braulionẽ Cæſaraugustanum (ita enim legendũ) epiſcopum. Hæc ego pluribus excuſsi, propter contrarias opiniones, & ſententiam meam dixi, facile ceſſurus, ſi quis compertiora in medium adducat.

9 Vidi Salmanticę, in bibliotheca collegij S. Saluatoris, quod magno Reipublicæ bono inſtituit D. Didacus Muros Ouetenſis epiſcopus, & Catholicis Regibus à ſecretis, doctiſſimorum atque integerrimorum fertilitate virorum celeberrimum, hiſtoriam Compoſtellanam in duos libros digeſtam, iuſſu D. Didaci primi Archiepiſcopi Compoſtellani, in quibus primordia, ſucceſſus, incrementa Eccleſiæ Compoſtellanæ latè deſcribuntur. In ijs libris plurima ſcitu digna reperi, quæ ſuis locis ponentur. Prioris libri autores fuiſſe dicuntur Munio Mindonienſis & Hugo Portugalenſis epiſcopi: poſterioris, Giraldus quidam presbyter, vt colligitur, & eiuſdem Archiepiſcopi familiaris.

10 Lucas Tudenſis Chronicon ſcripſit Hiſpaniæ, pro illo ſeculo non pœnitẽdum, ſed vel temporum vel ſcriptorum vitio ita deprauatum, vt non facile queat à quouis intelligi. Hunc epiſcopum fuiſſe affirmant, ſed ipſe ſe in opere ſuo indignum diaconum appellat. An poſtea epiſcopus fuerit, neſcio. Scripſit autem Chronicon ſuum iuſſu Berengariæ Regi-

Reginæ, quæ mater fuit Regis Ferdinãdi ter-
tij, ferè eodem tempore, quo ſcripſit Roderi-
cus Archiepiſcopus Toletanus.

Rodericus Ximenez Nauarrus, archiepi- 11
ſcopus Toletanus, res in Hiſpania geſtas no-
uem libris complexus eſt. Quibus ſubiunxit
Oſtrogothorum, Sueuorum & Alanorum
ac Vandalorum compendioſam hiſtoriam.
Quod opus Xanthus Nebriſſenſis, vir, vt ap-
paret, eruditiſsimus, & patris doctiſsimi ſtu-
dium in iuuandis ſtudijs referens, in lucem
ædidit, ſed vel exemplarium penuria, vel tẽ-
porum iniuria mirè vitiatum, & tamen qua-
lecunque dedit, non minimam meretur in-
duſtriæ laudem, qui quod potuit, in publicã
vtilitatem deprompſit. Eos libros ſi quis ex-
emplarium collatione mendis expurgatos
atque emaculatos euulgaret, non adeo aſ-
pernandum haberet Hiſpania rerum ſuarũ
monumentum, tantiſper dum alius delica-
tiore Minerua prouinciam eam aggredia-
tur. Scripſit præterea Rodericus iſte hiſto-
riam Arabũ, ab exordio & origine Mahome-
tis, quam ex Bibliotheca Reuerẽdiſsimi Car-
dinalis & Sereniſsimi Principis ac Domini
mei D. Henrici ſum conſequutus.

Alfonſus à Palentia res Hiſpanas Latino 12
ſermone deſcripſit, vt ſcribitur in catalogo
virorum illuſtrium, qui additus eſt hiſtoriæ
Ioãnis Regis Caſtellæ eius nominis ſecũdi:
ſed eũ ego autorẽ neq; hactenus vidi, neque

alibi citatum legi. Vidi quidem Hiſpali in Bibliotheca Colonica, dum illius curam agerem, prægrande volumen de rebus Hiſpaniæ, & ni fallor, Romæ, certè in Italia impreſſum: ſed Roderici Palentini epiſcopi, quem etiam Raphael Volaterranus citat, quod poſtea quoque Valliſoleti in bibliotheca Collegij Cardinalis Petri Gonſalis Mendocij vidi.

13 Ioannes Epiſcopus Gerundenſis compoſuit Paralipomenon, id eſt, rerum Hiſpaniæ ab alijs relictarum, libros decem, in quibus Hiſpaniæ primordia, progreſſus & incrementa, ac varias rerum viciſsitudines ſtudiosè, nec vſquequaque infœliciter proſequutus eſt, vſque ad tempora Honorij & Arcadij Auguſtorum. Hic quoque typis excuſus, ſed non ſatis emendatus. Ioannem illum appello, quamuis anonymos prodijt: quia ex hiſtoria regum Ferdinandi & Iſabellæ, ab Antonio Nebriſſenſi ædita, conſtat, tempore belli Granatenſis, quo tempore hanc hiſtoriam conſcripſit, vt ex prooemio patet, Ioannem Epiſcopum Gerundenſem fuiſſe.

Decad. 2. lib. 10.

14 Alfonſus à Carthagena Epiſcopus Burgenſis, Pauli Burgenſis epiſcopi ex legitimo matrimonio filius & in epiſcopatu ſucceſſor, præter alia opera ſcripſit anacephalæoſin regum Hiſpaniæ, cum Roderico Toletano nuper impreſſam.

Micha-

Michael Ritius Neapolitanus ſcripſit de regibus Hiſpaniæ libellos tres, eleganti ſtilo, ſed admodum ſuccincto, à Gargori rege, qui fuit ex gente Curetum, vſque ad Philippum regem Caroli Quinti ſemper Auguſti patrem. Hunc autorem mihi communicauit pro candore ſuo perquam Reuerendus D. Emanuel Sanctus, Epiſcopus Targenſis, ſumma vitæ integritate, nec minore ſacræ Theologiæ peritia probatiſsimus, cui ego ſum multis nominibus admodum deuinctus. 15

Extat & Marij Aretij Patritij Syracuſani dialogus, nomine Calipho, qui non pœnitendam contiriet Hiſpaniæ deſcriptionem. 15

Ioannes Annius Viterbienſis, præter ea, quæ in Beroſum Chaldæum commentatus eſt, libellum ſcripſit perexiguum, de primis temporibus, & viginti quatuor regibus Hiſpaniæ, Beroſum ſequutus. Sed huic autori nō ſatis fidei tribuunt eruditi, quemadmodū neq; Beroſo, cuius tamē locū vnū ad verbū in Ioſephi antiquitatibus reperi. Nā quę pręterea illius citat Ioſephus, non fuit mihi quęrendi ocium. 17

L. Marinæus Siculus de rebus Hiſpaniæ ſcripſit opus variū nec inelegans, ſed in quo multis locis diligentiam, pluribus etiam fidē deſidero. Idem ſcripſit de genealogia regum Aragoniæ libros quinque. 18

Petrus Martyr Mediolanenſis, puerorum 19

 nobi-

BIBLIOTECA NAZ.

nobilium Catholicorum regum præceptor, ſcripſit de orbe nouo, auſpicijs Chriſtophori Colonis reperto, in Indijs Occidentalibus, Decadas aliquot. Non enim, quum hæc ſcriberem, librum ad manũ habebam, ſed in ijs à quibuſdam tanquam ſuſpectæ fidei reprehenditur in nonnullis.

20 Aelius Antonius Nebriſſenſis, cuius memoria toti Hiſpaniæ merito venerabilis eſt, literis prodidit rerum à Ferdinando & Eliſabe (ita enim declinat) fœliciſsimis Hiſpaniarum regibus geſtarum Decades duas, & belli Nauarienſis libros duos, opus & argumentum tali viro dignum, ſed plæriſque locis plagiariorum vitio mutilum.

21 Damianus à Goes Luſitanus, mihi penè adhuc puero in Flandria olim cognitus, ac bene de me meritus, ſcripſit de vbertate ac potentia Hiſpaniæ commentarium, non magnum illum quidem, ſed accuratè ſcriptum & rerum varietate iucundum. Idem Dienſis Cambaię vrbis oppugnationem priorẽ ſcripſit, Petri Bembi Cardinalis & aliorũ clariſsimorum virorum præconijs magnopere celebratam. Quin & hanc poſteriorem tribus libris ſtudioſè complexus eſt.

22 Iacobus Teuius, Regij apud Conimbricã collegij profeſſor egregius, nuper Commentarium de rebus apud Dium geſtis anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſexto ædidit, ea ſtili venuſtate conſcriptum, vt ſi de tota

tota hiſtoria Luſitana, quod pollicetur, ad rē cōtulerit, dubio procul effecturus ſit, vti quēadmodum Luſitania rerum geſtarum gloria nulli prouinciæ concedit, ſic nec hiſtoriæ ve nuſtate cedere cuiquam merito debeat.

Exciderat Raphael Volaterranus, qui in opere illo prægrandi, claſſem ſuam Hiſpanorum Regibus & rebus geſtis aſsignauit, in qua tametſi nonunquam à veritate declinet hiſtoriæ, nihil mirandum: quin potius in gratia ac beneficio ponendum, quòd quæ reperire potuit, ſilentio prætereunda non putauit. 23

Atque hos hactenus reperire potui, qui de rebus Hiſpanorum Latinè ſcripſerūt ex profeſſo: nunc qui idem patrio ſermone tractauerunt argumentum, paucis dicamus.

Alfonſus Rex, eius nominis Decimus, cognomento Sapiens, cuius ſunt tabulæ, quæ dicuntur Alfonſinæ, ex autoribus probatis hiſtoriam Hiſpanā iuſsit in quatuor partes redigi, opus copioſum, & antiquo illius tēporis idiomate venerabile, ſed mirè vitioſum, ita tamen, vt adhibito labore & collatiōe autorum, ex quibus collectum eſt, facile poſsit in priſtinum nitorem reſtitui, non quin alicubi tota erret via, ſed in paucis, in quibus Rodericum Toletanū, tanquā autorē irrefragabilē ſequitur, vt ſuis locis annotabimus. 24

Alfonſus Vndecim⁹, pater Regis Petri Crudelis, ſecūdo iuſsit colligi atq; ordinati⁹ digeri 25

Hiſpanorum hiſtorias.eius exemplar eſſe puto,quod mihi commodato dedit Eboræ vir ornatus ac probus FerdinãdusNonius Leo, iuris Cæſarei Licenciatus.in quo libro eſt hiſtoria Regum Caſtellæ, à Ferdinando Magno,vſque ad finem Ferdinandi Quarti, eius qui in ciuitate Giennenſi mortuus eſt,die ſibi dicto ab ijs, quos iniuſtè iuſſerat de rupe pręcipitari: qui Ferdinandus fuit pater huius Alfonſi Vndecimi, de quo nunc loquimur.

26 Salmanticæ, in Bibliotheca Franciſcana, repoſitæ ſunt antiquorum Hiſpaniæ regum hiſtoriæ manu ſcriptæ. In eadem eſt hiſtoria antiqua Roderici Diaz celeberrimi Ducis, quem Sarraceni Cidum, id eſt, Dominum confeſsione virtutis ipſius appellauerunt, ſed longè diuerſa ab ea, quæ vulgo circunfertur.Ex cuius Bibliothecæ hiſtorijs, quæcunque inſtituto meo ſeruiebant, ſedulo mihi annotauit Reuerendus Pater F.Iacobus Hallenſis Hannonius, cui non minima huius Chronici pars propter hãc diligentiam accepta ferenda eſt,vt ſuo loco dicam.

27 Dieghus à Valera hiſtoriam Hiſpaniæ generalem,iuſſu Iſabellæ Reginæ, in compendium contraxit.

28 Ferdinandus Perez à Guzman librum ædidit in modum Valerij Maximi, qui inſcribitur Valerius Scholaſticus.In eo titulos quidem ponit Valerij Maximi, exempla vero ex

ex ſacris Biblijs & hiſtoria Hiſpana , opus, meo iudicio,tum diligẽtia, tum varietate laudabile.

Hiſtoriam Aragonum ſcripſit F. Galbertus , monachus ordinis D. Bernardi opere 29
iuſto,ſed quod, ſi laudes immodicas & non neceſſarias detrahas , in exiguum redigatur opuſculum.

Nauarræ hiſtoriam cõpoſuit Carolus in- 30
fans illius regni,ſed nõdum euulgata eſt.

Extant & omnium Portugalliæ regum hi- 31
ſtoriæ diligenter conſcriptæ, pleræque oẽs à Roderico à Pina , ſed nullæ hactenus typis excuſæ, præter hiſtoriam regis Ioannis eius nominis Secundi,quam Garſias Reſendius poſteritati reliquit.

Leguntur & Luſitanorum in India res ge- 32
ſtæ,ſed ne illæ quidem impreſſæ,quanquam alioqui digniſsimæ,quæ manibus omnium tererentur.Pridiè quàm hæc typis mandarẽtur,vidi librum vnum de luſtratis ac debellatis Indis per Luſitanos,lingua Luſitana compoſitum à Ferdinando Lopes , & excuſum Conimbricę hoc anno.

Extat præterea Comitis Nonij Aluari Pe- 33
reira,Brigantiæ domus autoris hiſtoria impreſſa , quem Comitem Luſitaniæ Camillũ rectè dixeris.Eam,vt audio,Latinè vertit Ioannes Ferdinandus,quem illuſtriſsimus Brigantiæ dux Theodoſius filio ſuo vnico Ioanni , in ſucceſsionem ampliſsimæ ditionis

nato, pręceptorem prudenti conſilio delegit, cuius eruditio varia Compluti, Salmãticæ, Conimbricæ celebrior eſt, quàm vt alienæ prædicationis indigeat.

34 Proſtant & quorundã aliorum Hiſpaniæ regum hiſtoriæ diuerſis autoribus, typis excuſæ, nempe Roderici vltimi Gothorum regis, ſed quæ fabulæ quam hiſtoriæ mihi propior videtur, Petri Crudelis, Henrici Secũdi, Ioannis Primi, Ioannis Secundi.

35 Dieghus Henricus à Caſtello, Henrici regis eius nominis Quarti hiſtoriam conſcripſit, quæ nondum euulgata eſt.

36 Ferdinandus à Pulgar, vir, vt aiunt, in ſermone vernaculo facundus & elegans, res geſtas Catholicorum Regum Ferdinandi & Iſabellæ quatuor tomis complexus eſt: ſed ij quoque latent.

37 Gundiſaluus Ferdinãdus Ouetenſis, Hiſpanorũ in Indijs Occidentalibus bella & inſignes victorias, atque oẽs earum gentium ritus ac mores, ipſarum etiam regionum qualitates, & quæcunque reperit notatu digna, viginti libris perſequutus eſt.

38 F. Ioannes Aegidius Zamorenſis de rebus quoque ſcripſit Hiſpanorum, cuius Archiuũ frequenter citatur in Fortalitio fidei. Sed ego hactenus non vidi.

39 F. Alfonſus Venerus ordinis D. Dominici, Enchiridiõ tẽporũ ædidit ſermone Hiſpano, in quo multa præclara de reb9 Hiſpanię,

quæ

quæ hactenus in obſcuro erāt,in lucē ꝓtulit.

Laurentius à Padilla archidiaconus Ron- 40
denſis in Eccleſiā Malacitanā, librum de ſan
ctis emiſit Hiſpaniæ.

Florianus à Campo,vir,vt apparet,multæ 41
lectionis,& indefatigabilis hac in parte dili-
gentiæ, omneis Hiſpaniæ res memorabiles
quatuor tomis deſcribendas ſuſcepit,quorū
primum tantum hactenus,quod ſciam,ædi-
dit,in quo quæcunque de primordijs Hiſpa
niæ potuerunt inueniri, ſtudiosè ac diffusè
collegit. Reliquos ſi ædidiſſet, plurimum in-
ſtituto meo momenti attuliſſet.

Petrus Antonius Beuter,Theologus Valē 42
tinus,idē argumentū tribus tomis complexū
ſe profitetur, tametſi præcipuus eius ſcopus
videatur, patriam ſuam Valētiam illuſtrare.
Primū tantum hactenus vidi,eruditè & cum
iudicio ſcriptum. Cuius cæteras lucubratio-
nes ſpero mihi non paruo vſui fore,ad res il-
lius regni, & etiam Aragonum compendio
perſtringendas,ſi contingat earum compotē
fieri,antequā Chronici mei poſterior tomus
typis mandetur.

Nuper in lucem prodijt opus iuſtum de 43
dignitate & rebus præclaris Hiſpaniæ M. Pe-
tri à Medina,viri eruditi, & mihi olim Hiſ-
pali amicitia iuncti,magno,vt apparet,ſtudio
elaboratum,& iucunda rerum varietate cō-
mendabile.

Atque hi ſunt Hiſpanicarū rerū ſcriptores 44

quos hactenus inueſtigare potui. Eos ego in hoc Chronico ſequutus ſum, non tamen, quod ita in illorum verba iurauerim, vt ab ijs diſcrepare mihi religio ſit, ſi quãdo res poſtulet. Amici quidẽ illi, per quos in hac lucubratione adiutus ſum: ſed magis amica veritas, cuius in hiſtoria præcipua & prope vnica ratio eſſe debet. Præclarè enim ſcripſit Polybius: Quemadmodũ ſi quis oculos animãti effodiat, reliquum corpus inutile fit: ita dempta ex hiſtoria veritate, narratio omnis inutilis eſt.

CATALOGVS EORVM AVTORVM, quibus in hoc opere ſum vſus. Cap. V.

NVNC paucis autores eos perſtringam, quibus in hac lucubratione vſus ſum, tum vt autoritatẽ dictis meis aſtruam, tũ quod ingenui animi eſſe iudicem, fateri per quos profeceris. Sequar vero in recenſendis eis ordinem alphabeticum.

AElius Spartianus.
Alfonſi Regis hiſtoria.
Alfonſus Burgenſis epiſcopus.
Alfonſus Sanctus.
Alfonſus Venerus monachus.
Andreas Alciatus.

Andre-

Andreas Reſendius Luſitanus.

Angelus Politianus.

Annotationes marginales Alcobacienſis codicis, quo multum vſus ſum, quas conſtat monachi fuiſſe non parum eruditi, & multæ lectionis, quique antiquioribus vſus ſit Hiſpanicarum rerum monumentis, quã quæ hodie reperiuntur.

Antonius Nebriſſenſis.

Antoninus pius.

Antonius Sanctus, Florentinus archiepiſcopus.

Antonius Sabellicus.

Ariſtoteles.

Arrianus de rebus geſtis Alexandri Magni.

Aſconius Pedianus.

Auguſtinus Sanctus.

Auguſtinus Steuchus Eugubinus.

Aurelius Caſſiodorus.

Auſonius Poeta.

Autor Floris ſanctorum Hiſpanici.

Autor vitæ Senecæ.

B*eatus Rhenanus.*

Bedæ venerabilis Chronicon, quod mihi manu ſcriptũ benignè cõmunicauit Reſendius noſter multo caſtigatius, quam quod vulgo extat impreſſum.

Beroſus Chaldæus.

Breuiarium Bracarenſe.

Breuiarium Eborenſe, quod nuper L. Andreas Re-

ſendius,

ſendius, Reuerendiſsimi S.R.E. Cardinalis, & sereniſsimi Principis Infantis Portugalliæ, Hẽrici Eborenſis archiepiſcopi auſpicijs ita nitori ſuo reſtituit, vt non arbitrer aliud reperiri exactiori iudicio concinnatum. Certe Sanctorum hiſtorias Hiſpanorum non alibi meliori fide deſcriptas reperias, quas ille ante annos multos, perluſtrata feré tota Hiſpania, tanquam, quod futurum erat, præſagiens, & ſummo ſtudio perquiſiuit, & ex eccleſiarum Cathedraliũ libris, vbi quàm emendatiſsimæ reperiri poterant, accuratiſsime deſcripſit. De hoc intelligi volo, quotieſcunque

Breuiarium Eborenſe cito.

Breuiarium Hiſpalenſe.

Breuiarium Pompelonenſe.

C*aroli Nauarræ Principis Chronica.*

Columella Hiſpanus.

Compoſtellana hiſtoria.

Concilia antiqua.

Cornelius Tacitus.

Cyprianus Sanctus.

D*amianus à Guoes Luſitanus.*

Decretales.

Decretum.

E*raſmus Roterodamus.*

Euſebius Cæſarienſis, cuius Chronicon multis mendis, quibus ſcatebat, repurgatum, & lectioni ſynceræ reſtitutũ, ex veterũ codicũ et præci-

pue Alcobaciēſis collatiōe,propediē in lucē dabimus,Chriſto Opt.Max.conatus meos adiuuāte, ſimul cū Chronico D.Hier.& Proſperi Aquitanici.

Eutropius.

Ferdinandus Perez á Guzman.

Ferdinandus Nonius Pincianus.

Flauius Vopiſcus.

Florianus á Campo.

Francorum Annales.

Galbertus monachus Aragonenſis.

Gennadius.

Gregorius Gyraldus Ferrariēſis,qui hiſtoriā ſcripſit Poetarum.

Gregorius Holoander.

Gregorius Sanctus Papa.

Gregorius Sanctus Turonenſis epiſcopus.

Henricus Glareanus.

Hermannus Buſchius.

Hermānus Cōtractus,cuius prior pars Chronici,vſque ad finē Domitiani,quo loco iterū ab anno Augusti quadrageſimo ſecundo, per annorū ſeriem Chronicō ducere incipit,tota propemodū ad verbū ex Bedæ Venerabilis Chronico trāſcripta eſt.

Hieronimus Sanctus.

Hiſtoria Tripartita.

Iacobus Faber Stapulenſis.

Iacobus Meyerus, qui Chronnicon Flandricarum rerum ſcripſit. is pauca admodum de re-

attigit Hiſpanorũ, ſed ita exactè ſeruata tẽporis ratione, vt hominis diligẽtiã facile agnoſcas.
Idacius Gallecię epiſcopus.
Ioachimus Vadianus.
Ioannes Abbas patria Scalabitanus, & Biclarienſis monaſterij fundator, quod Valclaram nunc vulgo dicit teſtatur Florianus á Campo.
Ioannes Annius Viterbienſis.
Ioannes Carion.
Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Geneſius Sepulueda.
Ioannes Laziardus Cœleſtinus.
Ioannes Maldonadus Hiſpanus, qui de ijs ſanctis ſcripſit, quos Burgenſis celebrat Eccleſia.
Ioannes Trittemius, alias Trittenhemius Abbas.
Iornandes.
Ioſephus.
Iſidorus, qui dicitur Iunior, Pacenſis epiſcopus. Hunc ego ſemper appellabo Iſidorum Pacenſem, quia non recte Iunior cognominatur, vt pręcedenti capite declaraui.
Iſidorus Sanctus, Hiſpalenſis archiepiſcopus.
Iulius Cęſar.
Iulius Capitolinus.
Iulius Obſequens.
Iulius Solinus.
Iuſtinianus Imperator.
Iuſtinus Hiſtoricus.

Lauren

LAurentius á Padilla.
Lucas Tudenſis.
Lucius Florus.

MAnethon Aegyptius.
Marcus Tullius Cicero.
Marius Aretius Patritius Syracuſanus.
Martialis.
Matthæus Palmerius.
Metaſthenes Perſa.
Michael Ritius Neapolitanus.

NIcephorus, qui hiſtoriã ſcripſit Eccleſiaſticã.
Nicolaus Clenardus, cuius ſchedis aliquot vſus ſum, quas poſt obitum ipſius magno ſtudio conſequutus, aliquando, deo auſpice, aediturus ſum, vbi typographi dabitur oportunitas.

PAulus Aemylius Veronẽſis, Frãcorum ſcriptor hiſtoriæ.
Paulus Burgenſis epiſcopus, is qui Scrutiniũ ſcripſit ſcripturarum, & alia nonnulla Theologica.
Paulus Oroſius Hiſpanus.
Petrus á Medina.
Petrus Antonius Beuter, Theologus Valentinus.
Petrus Crinitus.
Petrus de Natalibus epiſcopus, quẽ ego in aliquibus cum iudicio legendum cenſeo.
Petrus Mexias Hiſpalenſis.
Philippus Beroaldus.
Plinius Secundus Iunior, cuius ſunt epiſtolæ.

Plinius Secundus, Naturalis ſcriptor hiſtoriæ.
Plutarchus.
Polybius.
Pomponius Mela Hiſpanus.
Procopius.
Proſper Aquitanicus.
Prudentius Poeta Hiſpanus.
Ptolomæus.
RAphael Volaterranus.
Raſes hiſtoriographus Miramamolini, Marrochiorum & Cordubæ Regis.
Rhoſuitha virgo Saxonica ex genere Caroli Magni, quæ vitas aliquot Sanctorũ carmine heroico deſcripſit, & inter eas Sancti Pelagij Martyris, Cordubæ pro Chriſto ſub Abderamene paſſi.
Robertus abbas Montis.
Robertus Gaguinus.
Rodericus archiepiſcopus Toletanus.
Rodolphus Agricola.
Ruffinus de hiſtoria Eccleſiaſtica
SAluſtius.
Seneca Philoſophus.
Seuerus Sulpitius, qui Chronicon ſcripſit vſque ad Aeram quingenteſimam quadrageſimam ſeptimam, & vitam Diui Martini.
Sextus Aurelius Victor.
Sidonius Apollinaris.
Sigebertus Abbas Gemblacenſis.

Stephanus

Stephanus de vrbibus.
Strabo.
Suetonius Tranquillus.

TAbulæ virorum triumphalium, quas Romæ nuper inuentas in columnis marmoreis, & ad Regem Portugalliæ Ioannē miſsas, L. Andreas Reſendius mihi benignè, vt alia multa, communicauit, viſendæ monumentū antiquitatis. Eas poſtea Gaſpar Barrerius Canonicus Eborenſis, vir ornatus atque humanioribus literis probè excultus, typis excusas cum catalogo Cōſulū & Cenſorū, Roma, vbi Henrici Cardinalis & Infantis negocia geſſerat, reuerſus attulit.
Theodoritus de hiſtoria Eccleſiaſtica.
Thomas Aquinas Sanctus.
Titus Liuius.
Trebellius Pollio.

VAlerius Maximus.
Victor Sanctus epiſcopus Vticenſis, de perſecutione Vandalorum.
Victor Tūnunenſis epiſcopus, pro quo perperam legitur in Etymologijs ſancti Iſidori, Turonenſis.
Vincentij ſpeculum hiſtoriale.

His ego autoribus in hoc priore Chronico hactenus vſus ſum, ſi qui præterea offerātur, eorū ego catalogum poſteriori tomo præponam, Deo adiuuante, neque quenquā quantumuis obſcurum ſua gloriæ portione fraudabo. Illud quoq; admonēdū arbitror, nihil

me hoc priore tomo dixiſſe; cui non continuò nomen autoris adiungerem, neque id inconſulto feciſſe, ne quis tanquā re parum neceſſaria offendatur. Cū enim multa eſſent ponenda, quæ alij omiſerunt, multa etiam aliter quàm alij hactenus dixiſſent, referenda: neceſſario ita faciēdum putaui, vt omni ſublato ſcrupulo, certior eſſet dictis meis fides. id quod vſque ad excidium Gothorū perpetuo tenore ſeruaui, poſterius non idem facturus, niſi ſicubi res ipſa requirat.

QVORVM IN HIS CHRONICIS *opera ſum adiutus, quiq; mihi libros ſuppeditarunt. Cap. VI.*

PORRO quum tam multis emendis libris fortunæ meæ vix mediocres haudquaquam ſufficerent, præſertim continua multorū annorum caritate ſic attenuatæ, vt vix alendæ familiæ pares eſſe poſſent: pręterea multi libri nulla pecunia comparabiles eſſent, quippe manu ſcripti, atq; in Bibliothecis antiquis religioſè adſeruati: multa denique, quæ ad rē meam facerent, nōdum etiam in libros digeſta eſſent, ſed in ſchedas & quædā velut aduerſaria paſsim relata deliteſcerent: neceſſario mihi fuit ad eos confugiendum, qui poſſent opem rebus meis adferre. Qui quando-

qui-

quidem officium benignè præſtiterunt, ſuis laudibus fraudandi non ſunt, ſimul vt & ipſi benignitatis atque candoris ſui præmium ab æquo Lectore percipiant, & alij admoneantur, ne malignè occultantes, blattas ac tineas paſcant ijs, quæ prolata in medium, & patriæ lucem, & ipſis decus, & lectori voluptatem pariter atque vtilitatem præbere poſſent. Proinde catalogum hic paucis attexam cum aliqua grati animi teſtificatione, tũ eorum, qui mihi libros ſuppeditauerunt: tũ eorum, quorum opera ſum adiutus.

Quorum primus eſt, nũquam ſine aliqua 1
honoris præfatione mihi nominandus, Serenisſimus Princeps ac Dominus meus D. Henricus, Cardinalis & Infans Portugalliæ, qui pro regia ſua magnificentia, & in tanto dignitatis ac regij ſtemmatis faſtigio incredibili humanitate, non ſolũm Alcobacienſem codicem ex monaſterio illo ſuo bis mihi iuſſit adferri, ſine quo libro irritus in hoc negocio conatus meus futurus erat, ſed etiam ex Bibliotheca ſua varia & copioſa multos libros ſuppeditauit: præcipuè verò Rodericũ Toletanum Archiepiſcopum manu ſcriptum, eumque tantò emendatiorem impreſſo, vt ex illo innumeros locos in codice meo reſtituerim, ac propemodum mihi videar ipſum integritati ſuæ reddidiſſe. Erat in eodem libro eiuſdem Roderici hiſtoria Arabum, quemadmodum ſuperius dixi, nunquam hã

ctenus impreſſa. Sed non contentus benignisſimus Princeps hoc beneficio, ſi quid etiam in legẽdis autoribus (vt omne tempus, quod ab oratione & publicis negocijs vacat, ſacrorum autorum lectione tranſigit) obſeruaret, quod inſtituto meo cõduceret, humaniſsimè mihi communicauit. Huius enim eſt præter alia, quod ex D. Thomæ commentarijs in epiſtolam Pauli ad Galatas, probauimus, D. Paulum Hiſpanis prædicaſſe verbum ſalutis. Huic igitur, amice Lector, optimo Principi & ſanctiſsimo Præſuli, gratiam mecum habeas pro tanto beneficio, ac ſalutem ipſius Deo Opt. Max. deuotis precibus commendes.

2 Neque monaſterium Alcobacienſe ſilentio prætereundũ, cenſu locuples, ditione amplum, antiquitate venerandum, & in quo facile tum Diui Bernardi autoritatem ac ſanctitatem, tum Alfonſi Henrici primi Portugalliæ regis magnificẽtiam agnoſcas, de quare ſuo loco dicemus. Huius igitur monaſterij patribus gratiam libenter habeo, quod & codicem illum ſuum, quanquam iuſſu & autoritate prædicti Principis, tamen non inuiti commodauerunt, & alia nonnulla de monaſterij ſui primordijs & inſtitutione vltrò ipſi præbuerunt.

3 Sed Eccleſiæ Bracarenſis perquam reuerendo collegio multo maximas gratias debeo, quod Ferdinando Gundiſaluo ſacerdoti, viro

ti,viro probo & honeſto, mihiq́; iam inde à multis annis amico permiſit, vt quicquid in archiuis illius ſanctæ Eccleſiæ reperiret antiquitatis, id omne diligenter excuteret, & ſi quid reperiret, quod ad rem meam pertineret, eius me compotem faceret. Quorum beneficio ſimul ac diligentia dicti ſacerdotis, plurima ſum conſequutus venerandæ antiquitatis monumenta,quæ ſuis locis proferentur. Fuere vero huius beneficij autores viri nobilitate conſpicui, Dominus Petrus à Souſa,Bracarenſis Eccleſiæ Cantor, vt ipſorum more loquar, & Balthaſar Carnerius Scholaſter. Atque alij permulti, quos enumerare longum ſit,ſed eorum memoriã grato ſemper animo colam.

Dominus Iulianus ab Alba nõ poſtremũ hic locũ meretur, quẽ inclytus Portugalliæ Rex Ioãnes Tertius,ob inſignem ipſius integritatẽ & inculpatos mores,ſorori ſuę Dominæ Mariæ,heroidi omnibus animi corporiſque dotibus incõparabili, & inter rara exempla numerandæ, primũ pædagogũ elegit: deinde poſt multa & lõga virtutũ ipſius experimẽta,idẽ Rex & mariti iudiciũ ſequuta Regina,Dominæ Mariæ,filiæ ſuæ vnicæ, in ſpẽ ac ſucceſsionẽ tot tantorumq́; Regnorũ enuptæ, (quam Caſtella Principem ſuã magno cum gaudio vidit, ſed maiore cũ dolore intempeſtiua morte velut in herba ſibi præreptam 4

ptam luxit, atque etiã num luget :) à ſecretis eſſe voluerunt, & nunc tandem, ob tam multa ipſius & tam præclara merita, epiſcopum Portalegrenſem creauerunt. Hic, inquã, Præſul reuerẽdiſsimus, quum alias optimè ſemper meritus de me, tum verò ad hanc obeundam prouinciam, quicquid habebat librorũ, quicquid monumentorũ Hiſpaniæ, quorũ ſemper curioſus inueſtigator fuit, non ſolũ prolixè communicauit, ſed etiam nonnullos ære proprio mercatus eſt codices, quos mihi ſciebat deeſſe. Quod beneficium niſi agnoſcam & colam, merito ingratiſsimus omnium cenſear mortalium.

5 Sequitur Georgius Cœlius, Sereniſsimi Principis ac Domini mei ſecretarius, & celeberrimi monaſterij Sancti Georgij prope Conimbricam digniſsimus Antiſtes, de cuius viri laudibus & eruditione, quid opus eſt dicere, quũ ipſum ſua celebrent ingenij monumenta? Tamen temperare mihi nõ poſſum, quin hoc loco ponam elogium de ipſo Nicolai Clenardi, viri ab omni adulationis ſuſpicione tam alieni, quàm fuit ab omnibus alijs vitijs remotiſsimus, quod elogium reperi in ſchedis quibuſdam ipſius autographis. Id vero tale eſt. Georgius Cœlius non carmine tantum Reſendio riualis, ſed & oratorijs laudibus adeo bene percultus, vt paucos credam tam prope ad puritatem accedere Ciceronis. Certè Iſocraticam iucunditatẽ leni-

lenitatemq́; ſic refert, vt parem non viderim. Hactenus Clenardus, non inelegans ingeniorum ſpectator. Hic, inquam, Georgius Cœlius non ſolum Alcobacienſis codicis, (qui mihi fuit huius inſtituti prora & puppis) primus index fuit, ſed etiam ex Bibliotheca ſua Græcis Latiniſq́; libris inſtructiſsima plurimos libros benignè ſuppeditauit, qui rebus meis non mediocriter commodauerunt.

Martinus ab Azpilcueta Decretorum 6
Doctor Nauarrus, ex Salmaticenſi Academia, vbi erat Iuris Canonici profeſſor primarius, ab Ioanne Portugalliæ & Algarbiorum Rege, annuo mille ducatorum ſtipendio, eoque perpetuo, ad eandem functionem Conimbricam vocatus, atque à Domina Catharina Regina Sereniſsima, ob egregia vitæ merita, Conimbricenſis Eccleſiæ cathedralis Cantoria, vt ita loquar, dignitate donatus, vir multis mihi nominibus ſuſpiciendus, cuius inſignis vtriuſque iuris, Philoſophiæ, Theologiæ peritia, Cathurci, Toloſæ, Salmanticæ, Conimbricæ, quibus in Academijs maximo applauſu & frequentiſsimo ſemper auditorio docuit, eſt admirabilis, ſanctitas vitæ vix credibilis, & integritas morum omnibus amabilis. Hic non ſolum libris, conſilio, iudicio ſuo limatiſsimo me iuuit, verum ex ipſa vſque Nauarra ſchedas nonnullas mihi curauit adferri, quæ conatibus meis non minimum

mum attulerunt adiumenti.

7 Atque hic mihi lachrymæ iuſto dolore proſiliunt, Lector amice, quod venerabilem, & mihi perpetua recordatione colendũ Fratrem Franciſcum à Victoria, ſacræ Theologiæ, dum in viuis ageret, Salmanticę profeſſorem primarium, in hoc catalogo ponere non liceat. Antequam enim ipſum inſtituti mei certiorem facerem, ipſum, inquã, cuius arbitrio regebar, conſilio nitebar, in cuius beneuolentia acquieſcebam: præſentis vitæ calamitatibus perfunctus, in Sanctorum contubernium, vt ego quidem perſuaſum habeo, tranſlatus fuit. Qui ſi vixiſſet, dictu mirum, quantum ſubſidij conatibus meis attuliſſet. Erat enim eruditione incredibili, lectione penè infinita, iudicio exactiſsimo, memoria exprompta, vt quoddam naturæ miraculum merito videretur. Gratuletur ſibi Sancti Dominici illuſtris ac religioſa familia, quod talem nacta ſit virum, quo neſcio equidem, an à multis annis alium habuerit ſacræ Theologiæ peritiorem. quod ipſe quoque teſtatum feciſſet, ſi tam fuiſſet ſcribendi cupidus, quàm erat egregiè peritus. Illud certè ſine ſcrupulo mihi videor affirmare poſſe, neminem fuiſſe multis annis tota Hiſpania, omnium bonarum artium ac totius humanitatis doctiorem, vt non immerito Nicolaus Clenardus dicere ſolitus ſit, neminem ſe noſſe, ne ex ijs quidem,

quidem, qui omnem ætatem in Latinis literis triuiſſent, cuius ipſi tam placerent epiſtolæ, quam Victoriæ, qui ſi animum aliquando ad ſcribendum appelleret, orbem vniuerſum fama ſui nominis occuparet. Ignoſce mihi candide Lector, quod dolori meo indulgens, in eius viri laudes euagatus ſum, de quo pauca dicere religio eſt, multa non ſufficiunt, nihil dicere impium. Non potui de Victoria ſilere, cum Martini ab Azpilcueta meminiſſem, quod eos viros communi conſilio ſemper expertus ſim præ cæteris omnibus optimè de Vaſæo meritos.

M. Petrus Margallus Luſitanus, Philoſo- 8
phiæ, iuris Pontificij, Theologiæ conſultiſſimus, & olim Salmanticenſis Academiæ profeſſor celeberrimus, nunc Canonicus Eborenſis, communicatis mihi libris multis, quorum habet innumeram ſuppellectilem, non minimam meretur benignitatis ſuæ laudem & gratiam, vt alia ipſius in me beneficia breuitatis ſtudio in pręſentia ſilētio pretereā.

Clariſsimus D. Petrus à Villalon archidiaconus Turolenſis, in Cæſarauguſtana Eccleſia Metropolitana: & ornatiſsimus D. Michael Leerma, illius olim Pædagogus, quæ mihi de rebus Aragonum deerant, ſtudiosè quæſita, liberaliter ac benignè pro veteri amicitia mihi miſerunt, quorum tanto libentius memini, quòd olim mihi Salmanticæ domeſtica conſuetudinę coniuncti, iucundam

diuturnamq́ꝫ ſui memoriam in animo meo reliquerunt.

10 Duo reſtant, qui bonam huius lucubrationis partem ſuo ſibi iure vendicare poſſunt, adeo mihi ſummam operam ſuam nauauerunt. Prior eſt L. Andreas Reſendius Luſitanus, Theologus, Orator, & Poeta inſignis, & Reuerendiſsimi ac Sereniſsimi Cardinalis & Principis D. Henrici à concionibus, vir antiqua mihi beneuolentia, eaq́ꝫ olim Louanij incepta coniūctus, & mei in Hiſpaniam aduētus quodāmodo autor, certè incitator. Is me in hoc opere libris antiquis manu ſcriptis, ſchedis ſuis, iudicio copioſè iuuit, neqꝫ quicquam habuit antiquitatis, cuius ipſe non ſolum eſt curioſiſsimus, ſed etiā ſciētiſsimus, quod mihi pro candore ſuo non benigniſsimè cōmunicauit. Præterea ſi quid mihi ſuboriretur ſcrupuli, ad illum tanquam aſylum quoddam ſemper cōfugi, cuius exactiſsimū in re literaria iudicium non ego ſolū ſemper maximi feci, ſed & Nicolaus Clenardus, cuius hoc quoque de Reſendio noſtro in ſchedis elogium reperi: Andreas Reſendius, Poeta inſignis, tanta carminis maieſtate, tam neruoſis inuentionibus donatus ab Apolline, vt ſi in ſtudio poetico perduraret, tam nobilem vatē haberet Ebora, quàm genuit olim Corduba. Alter eſt frater Iacobus Hallenſis, patria Hannonius, ſed apud Hiſpanos in prouincia Sancti Iacobi, regulam obſeruantiæ

D. Fran-

D. Franciſci per annos ferè quadraginta religioſiſsimè profeſſus, vir inculpatæ vitæ, & ſingulari humanitate præditus, mihiq́ iã inde ab eo tempore, quum primũ in Hiſpaniã veni, arctiſsima neceſsitudine coniunctiſsimus, & pluſquam Pylades alter. qui poſtquã factus eſt huius inſtituti mei certior, non ſolũ quos habere potuit libros, mihi miſit, ſed excuſsis omnibus Bibliothecis, & præcipuè Franciſcana, hoc eſt, monaſterij ſui, (cui ego monaſterio, quum alijs multis, tũ hoc præcipuè nomine ſum deuinctiſsimus, quod in eo nonnulla ſint inuenta monumenta hiſtoriæ Hiſpanæ antiquiſsima, quibus ego vehementer adiutus ſum) quicquid inuenire potuit, quod ad rem meam faceret, indefatigabili ſtudio propria manu mihi deſcripſit, tantumq́ ſuſcepit laborem amici cauſa, vt meritò mecum communis huius operis autor cẽſeri debeat, certè ſine ipſius opera, non potuiſſem rectè meo fungi officio.

Hunc catalogum deſcribere libuit, tum vt talibus viris, tam benemeritis de me, gratiam aliquam reponerem, tum vt alios hac grati animi teſtificatione animarem, vt ſi quid habent abſtruſum aut reconditum de antiquitatibus Hiſpaniæ, in medium proferant, parẽ gratiam relaturi: tum denique, vt maior huic Chronico ſit fides apud eos, qui intelligent, qualium virorum fauore, opera, auxilio fuerim adiutus.

OBTE-

OBTESTATIO AD LECTOREM. Caput Septimum.

POSTHAEC mihi orandus es humaniſsime Lector, vt hos labores meos, qui certè non fuere mediocres, boni cõſulas, & ſicubi lapſus fuero (quis enim tã Lynceus, vt nõ aliquando cæcutiat?) cãdidè me ác ſyncero animo admoneas. Paratũ enim ſemper experieris ad palinodiam eorũ, quę perperam ſcripſi, idq́ non ſine honorifica eorum mentione, per quos iuſtè atq; amicè admonitus fuero. Neq; enim ego is ſum, qui nõ veritatis, quàm opinionis meæ, potiorẽ rationẽ ducã. Sin talis erit admonitio, cui merito cedere non debeã, tamen eo linguæ tẽperamento, quod ſcripſi, tuebor: vt & gratia bonæ volũtati habeatur, & veritas non deſtituatur defenſionis auxilio. Semper enim mihi arriſit in primis illa Senecæ notabilis ſentẽtia. Si merito obiurgauit aliquis, ſcito quia profuit: ſin immerito, ſcito quia prodeſſe voluit. Atq; vt, quod pollicitus ſum, re ipſa pręſtẽ, duos hoc loco nominabo, qui hoc munere doctè atq; amicè functi ſunt. Prior eſt Ioannes Geneſius Sepulueda, Theologus, Philoſophus, Orator inſignis. De cuius ſingulari eruditione quid opus eſt dicere, quum tot æditis libris teſtatiſsima

vulgo

vulgo fit? Satis ſit ad laudem ipſius, quod illũ, ex tanto doctiſsimorum virorum numero, Carolus Quintus Imperator ſemper Auguſtus, potiſsimum delegerit, à quo res ipſius terra marique præclariſsimè geſtæ, perpetuæ memoriæ commẽdarentur. Is igitur, quum ipſi à Maximiliano Boemiæ rege, tum regias vices in Hiſpania cum vxore Maria gerente, cenſura huius Chronici demandata eſſet, candidè atque eruditè quædam notauit, in quibus illi nõ ſatisfeceram. Quod adeo non ægre tuli, vt etiam magni beneficij loco duxerim. Alter eſt Didacus Neila, iuris Pontificij Doctor, & Salmanticenſis Canonicus, præter incredibilem humanitatem, Græcè Latineque doctiſsimus. Id quod ſatis indicat Breuiarium trium lectionum, ab ipſo iuſſu Franciſci Quignonij Cardinalis, auſpicijs ſummi Pontificis ita venuſtè, ita eruditè concinnatum, vt nihil ſupra. Hic quoque, quum lucubrationem hanc perluſtraſſet, & quædam deprehendiſſet, quæ vel errata, vel ex autoribus deprauatis translata ipſum offenderent, eo me candore, ea humanitate ne de facie quidem notũ admonuit, vt erroribus meis hoc quoq; debeã, quòd maximæ, & vt ſpero, perpetuæ inter nos amicitiæ feneſtrã patefecerint. Sed nõ eſt ſilentio prætereundus Gaſpar à Caſtro, ſingularis ipſius amicus, & in compoſitione Breuiarij ſocius, vir non ſolum vtriuſque linguæ peritia,

ſed

ſed etiā eximia pietate prǽſtās, qui tametſi vel nulla, vel pauca notauit, tamē multa antiquitatis monumēta, quæ plurima ſummo ſtudio per totā ferme Italiā atque Hiſpaniā perquiſita collegit, benignè communicauit, quibus ego ſaltem, quæ ambiguè & cum quodā ſcrupulo dixeram, confirmare poſſem. Cæterum his ita prǽmiſsis, ad ea, quæ de Hiſpania dicenda ſunt, vertatur oratio.

BREVIS DESCRIPTIO AC DIVISIO HISPANIAE.

Caput Octauum.

Lib.3. 1 HISPANIA Straboni Corio bubulo humi protenſo cōparatur. Ea pelago vndiq; cingitur, niſi qua parte Pyrenǽi mōtis obiectu à Gallijs diuiditur. Habet Hiſpania ab ortu montem Pyrenæum, qui à Veneris templo ſiue promontorio exortus, prope Illiberos (Colibre hodie appellant) in Oceanum procurrit Britannicum, atque hac parte maximè anguſta eſt, adeo vt ego, dum per Cantabriam iter facerē, in monte Diui Adriani, D.Fer-

D.Ferdinando Colone harum rerum peritiſsimo commonſtrãte, niſi fefellit aſpectus, vtrunque mare me vidiſſe meminerim, Oceanum videlicet, cui eramus proximi: atq; eminus, quantũ oculorũ proſpectus ferre poterat, Mediterranei maris albicantes fluctus. A Septentrione autem clauditur Oceano Cantabrico, ab occaſu mari occiduo, à Meridie freto Herculeo & mari Baleарico.

2 Diuiditur vero Hiſpania in tres prouincias, Beticam, Luſitaniam & Tarraconenſem. Betica à Septentrione clauditur Ana fluuio, ab Occaſu habet eam Atlantici Oceani partem, quæ eſt inter oſtium Anæ & fretũ Herculeum, à meridie mare Balearicum, quod eſt inter fretum Herculeũ & Charidami promontorium, quod vulgo appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc promõtorio, per Caſtulonem, ad Anam fluuium. Dicta eſt Betica, à Beti fluuio memorabili, qui prouinciam totam interſecat, qui ortus in ſaltu Tygenſi, decurrit in Oceanum Atlanticũ, atque hodie appellatur vocabulo Arabico Guadalquibir, quod ſonat fluuium magnum. Hæc prouincia poſterius à Vandalis habitatoribus Vandálitia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo, Andaluſia dicitur.

3 Luſitania à Septentrione habet Durium fluuiũ ab oſtio ipſius, vſque ad pontẽ, qui eſt contra Septimancas: ab Occaſu eam Oceani

D Atlan-

Atlantici partem, quæ eſt inter oſtia Anæ & Durij: à Meridie Beticam: ab Oriente terminatur à Tarraconenſi, linea ducta ab Oretania veteri, vſque ad pontem, qui habet è regione Septimancas.

Luſitania nomẽ accepit à Luſo Liberi patris filio, & Lyſa eiuſdem Liberi ſocio cum Luſo bacchante, vnde nunc à Lúſo Luſitania, nũc à Lyſa Lyſitania dicitur, vt etiã annotauit L. Andreas Reſendius.

4 Luſitania, vt diximꝰ, duobus clauditur fluminibus, Ana & Durio, interſecatur Tago, omnibus his memorabilibus. Quorum Anas in Laminitano agro exoritur, è mõtibus Carthagini & Murciæ vicinis. Vnde triginta M. P. decurrens, obtuſis totum ſe propere condit cuniculis, rurſusque ſtadiorum ſexaginta quatuor ſubterraneo peracto curſu, totus renaſci videtur, quemadmodũ ait Marius Aretius Patritius Syracuſanus, atq; ita modo ſe in ſtagna fundens, vt inquit Plinius, modo in anguſtias reſorbens, aut in totum cuniculis condens, & ſæpius naſci gaudens, prope Myrtilim (Mertolam hodie vocãt) in Atlanticũ Oceanũ effunditur.

In dialogo Calipho. lib. 3. c. 1.

5 Tagus in Celtiberia oritur Tarraconenſis prouinciæ regiõne, ac primum Celtiberiam, mox Carpetaniam, deinde Luſitaniã ſecãs, prope Oliſiponẽ in Oceanũ quoq; exoneratur Atlãticũ. Fluuius hic antiquis celebratus eſt arenis aureis, quas hodie quoque reperiri

Affirmant, & eſſe, qui ex ea re quæſtum non mediocrem faciant.

Durius in Pelendonibus prouinciæ Tarraconenſis oritur, fluitq́ in Meridiẽ vſq; ad Numantiam, quæ prope Soriam olim fuit, inde per mediam fluens Caſtellã, mox in Portugalliam tranſit, Luſitanicam ab Interamni & Tranſmontana diuidens, prope ciuitatem Portugallenſem in Oceanũ deuoluitur Occidentalẽ, plurimis abſorptis fluminibus, quorum non infimi nominis eſt Thormis, quẽ Salmantica nobiliſsima diſciplinarum omnium magiſtra, vicinitate ſua nobilitat.

Interamnem appello Portugalliam, quæ eſt inter Durium & Minium regio non minus amœna quàm fertilis, quã & ipſam nõnulla irrigãt flumina, quorũ pręcipui, Auus, cuius in ripa tota nullam cernas arborem ſpiniferam, hoc eſt, ex earum genere, quæ mala Medica ſiue aurea, citrea, aut alia id genus producunt, quod huic fluuio cũ Aleſte Bracarẽſi fluuio cõmune eſſe aiunt, quũ tamen tota illa prouincia ſit horũ fructuũ, ſi qua alia, multò feraciſsima, & Nebis, quẽ Neue, ſeruato nomine, hodie appellant, & Limia celebratus antiquis fluuius, quẽ Lethen Græci, Obliuionem Latini nuncupauerunt. hunc falſo Gerundenſis Epiſcopus cum Minio confundit. 6

Habet & alios Luſitania nõ pœnitẽdos amnes, quorũ nõ poſtremus eſt Mũda Conim- 7

D 2 bri-

bricenſis Academiæ propinquitate celebris, Mondegum hodie nuncupant,qui & ipſe aui reis arenis & ramentis celebratur. Perperam idem Gerundenſis Conimbricam Mundã fuiſſe affirmat,& eam,in qua filij Pompei fu ere victi,refragantibus apertè Cæſaris commentarijs. nimirum Munda oppidum erat non in Luſitania,ſed Betica. Nec minus ineptè in Ptolomæo & Pomponio Mela, quidã Lacobrigam Conimbricam eſſe aſſerunt, quum vel ipſe Pomponius Mela Lacobrigã in ſacro Promontorio ponat, de qua plura dicemus ſuo loco. Non longe à Munda eſt Vaca fluuius,hodie Vogam appellant,quem amnem nõ poſuiſſem, niſi Plinius eius meminiſſet.

8 In eodem tractu,nimirũ octo leucis à Conimbrica, viſitur etiam hodie fons ille admi rabilis,quem Plinius in Catinẽſi (ita enim in Plinio legendum) Hiſpaniȩ agro ponit, qui quicquid admotum fuerit, abſorbet. Cuius rei ſe præſente factum periculum mihi affir mauit perpetuo mihi venerandus dominus meus Henricus Cardinalis & Princeps, coram rege Ioanne & cæteris fratribus regijs, quum in arborum truncis, & ramis, tum in iumento,quod fonti admotum pede, paulatim abſorberi cœptum,ægrè tandem à famu lis extractum eſt. Affirmat Plinius alterum iuxta fluere, qui omnia reſpuat. Is hodie , ſi extat,ſaltem ignoratur. Fons ille nunc appel

latur

latur Feruentia,& ager,in quo viſitur, Cadi-
ma,non procul à Tentugalenſi municipio.

Habet altiſsimos Luſitania montes, quo- 9
rum vel præcipuus, qui à ſtella cognomen
habet, in cuius cacumine frequenter in lacu
quodā fragmenta nauium reperiuntur, quū
tamē à mari pluſquā duodecim leucis diſtet.
Quin & exæſtuare,& tempeſtatem ibi audiri
affirmant accolæ, quoties intumeſcit mare.
Similia fere leguntur de mōte quodam pro-
pe aquas Flauias,vulgo Chaues,in tranſmō-
tana Portugallia.

Portugalliam impropriè Luſitaniam ap- 10
pellant, cum alioqui nec tota Portugallia Lu
ſitaniæ finibus circunſcripta ſit, nec totam
Luſitaniam complectatur: illud tamen nega
ri non poteſt, potiorem Luſitaniæ partem
Portugalliæ regi parere. Diuiditur verò Por-
tugallia in Tranſtaganam, Ciſtaganam, &
Interamnem. Tranſtagana Beticæ parte car
pit,eam ſcilicet, quæ ab Ana vſque ad regni
limites porrigitur. Interamnis tota extra Lu-
ſitaniam eſt,niſi repudiata deſcriptione poſi-
ta,Straboni magis accedamus, qui ait maxi-
mam Luſitanorum partem Callaicos appel *lib.3.*
latos. Huius regionis longitudo eſt octodec-
cim leucæ:latitudo,qua maxima eſt, duode-
cim, alibi tantū ſex,aut etiā quatuor. Atque
in hoc tā exiguo terræ interuallo, præter Ec-
cleſiā Bracarenſem metropolitanā, & Portu
gallenſem cathedralē,ac alias quinque colle

 giatas,

giatas, reperias pluſquā centū triginta monaſteria, quorū pleraq; reditus habent amplíſsimos, præterea plus minus mille quadringētas ſexaginta parochiales cū ſuis baptiſterijs, vt ſcribit quidā. certè in ea parte, quæ Bracarēſem agnoſcit Eccleſiā, octingentæ recēſentur. Ex qua re fertilitatem & antiquā religionē gentis facilè agnoſcas. De amœnitate vero quid opus eſt dicere, quum in ea numerata ſint vltra viginti quinque millia fontium perennium, pontes quadrato lapide elegantiſsimè conſtructi, prope ducēti, portus marini ſex. Quod propterea tacendum minimè duxi, quia bonitas & dignitas huius prouinciæ ferè ignoratur.

11 Huic prouinciæ adhæret ea, quam Tranſmontanam appellant, regio optimi tritici, generoſiq; vini ferax, in qua eſt Brigātia, caput ampliſsimi ducat⁹, cui hodie prẹeſt, multisq; annis præſit, nō regio tantū ſtēmate inclytus, ſed omnibus etiā corporis animiq; dotibus præſtantiſsimus heros D. Theodoſius, omnium eruditorum præconijs celebrandus.

Ex huius regionis montibus, affirmauit mihi ampliſsimus Princeps & dominus meus Henricus Cardinalis, regi Ioāni fratri ſuo ſe præſente allatum lapidem, aureis ramentis ac bracteolis plenum. Sed hactenus de Luſitania.

12 Reliqua Hiſpaniæ pars ad Tarraconēſem pertinet prouinciam, quæ habet à Septentrione

trione Oceanum Britannicum, ab Oeaſone (ſic appellant promontorium propè fontem Rabidum ſiue Fontarabiam) ad Nerium promontorium, quod hodie dicitur Finis terræ: ab Occaſu Oceanum Atlanticum, à dicto promontorio vſque ad oſtium Durij: à Meridie Luſitaniam & Balearici maris orã: ab Oriente Pyrenæos montes, quibus à Gallia ſeparatur Hiſpania.

Tarraconenſis à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ metropoli, ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egregiè nata, & in qua *lib.3.* Imperatores iuriſdictionem agitabant.

Complectitur hæc prouincia Murciæ regnum, & Valentiæ & Aragonum, cum Cathalonia, Caſtellam veterem, Nauarræ regnum, Portugalliam Interamnem, Gallecìæ regnum, Aſturias, totam Cantabriam.

Habet præter Durium, qui in ea naſcitur, & alios fluuios, Cæſari, Lucano, Silio Italico, Martiali celebratos, Iberum fluuium tantum, vt toti Hiſpaniæ nomen Iberiæ dederit, qui ſolus omnium (de quinque præcipuis loquor) reliquis in occaſum vergentibus, in Auſtrum defluit, & in mare Balearicum exoneratur. cuius rei cauſam qui noſſe volet, ex principijs Hiſtoriæ Antonij Nebriſſenſis viri vndecunque doctiſsimi petat, quẽ hìc in multis ſequuti ſumus.

13 Hiſpania primum vnica fuit prouincia proconſularis, vel potius conſularis. ſiquidẽ P. Cornelius Scipio Africani maioris pater, Conſul ad eam miſſus eſt contra Annibalẽ, tametſi poſtea Proconſul adminiſtrauit, vt ex T. Liuio patet, idque anno vrbis conditæ quingenteſimo trigeſimo quarto, fuitque ad eum modum prouincia proconſularis per viginti tres annos (per quos adminiſtrata, poſterius dicemus) donec anno vrbis conditæ quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Cn. Cornelio Cethego, & Q. Minutio Rufo Coſſ. diuiſa eſt in duas prouincias Prętorias ſiue Proconſolares. nam eoſdem ſubinde T. Liuius nunc Prætores, nunc Proconſules appellat. Sed hoc intereſſe cẽſeo, quod prius erat Proconſularis imperio Conſulari, ſcilicet quia tanta eſſet in Hiſpania belli moles, non ſolum aduerſus ipſos Hiſpanos, verum etiam aduerſus tres clariſsimos Carthaginenſium duces, ac totidem exercitus, vt conſulari opus eſſet imperatore & exercitu. Annibal vero ita grauis hoſtis immineret Italiæ, vt vterque Conſul ad eam tutandam neceſſarius eſſet: quod proximum erat, Proconſul miſſus eſt imperio & poteſtate Conſulari, donec, vt dixi, in duas diuiſa eſt prouincias Prætorias ſiue Proconſulares, & per Prętores ſiue Proconſules adminiſtrata eſt imperio & dignitate Prætoria ſiue Proconſulari. Tametſi non ignoro, Prætorem Aſconio Pædia-

li. 1. & 2. de 2. bello Punico.

li. 9. de bel. macedo. & alibi ſæpe.

Pædiano dici omnem magiſtratum, cui pareret exercitus. Ita tamen in duas prouincias diſpertita eſt Prætorias, vt pro ratione bellorum ingruentium, ſi quando res ita poſceret, nunc hæc, nunc illa, nonnunquam etiam vtraq; ſimul fieret Conſularis. Nã Catone Cõſule per Conſulem vnum, ipſum nempe Catonem Cenſorinum, & duos Prætores res geſtæ ſunt in Hiſpania. Tempore Numãtini belli, & contra Sertorium, duo cõſulares duces & exercitus, & nonnunquam tres miſsi ſunt, vt ſuo loco dicemus.

Hæ duæ prouinciæ dicebantur citerior & 14
vlterior. Quæ pro diuerſa ratione temporũ, diuerſos habuere limites. Primũ enim citerior Hiſpania dicta eſt, quicquid in ea Romani à montibus Pyrenæis cis Iberũ obtinebãt: vlterior, quicquid vltra. Poſtea prorogatis imperij finibus, vetus forma prouinciarum mutata eſt, vt ipſe quoq; Plinius teſtatur, & citerioris Hiſpaniæ limites Iberũ tranſierunt, bonamq; Tarraconenſis prouinciæ partem occupauerunt: & ab Aſturibus per Vaccæos & Oretanos vſque ad Carthaginẽ nouã porrigebatur, vt ex Paulo Oroſio conſtat. Quo tẽpore vlterior à Gallecia ſumebat exordium, vt patet ex L. Floro, qui ſcribit ad hunc modum: D. Iunius Brutus in vlteriore Hiſpania fœliciter aduerſus Gallecios pugnauit. &c. Poſtremò, cedente iã in iura Romanorũ tota Hiſpania, rurſus prouinciarũ termini mu-

lib.3. ca.3.

li.1. ca. 2.

lib.56.

lib.3. tati ſunt ad eũ modum, quẽ ſcribit Plinius, vt tota Tarraconenſis prouincia citerior eſſet Hiſpania, Betica & Luſitania vlteriorem facerent.

Habebant hæ prouinciæ ſuos conuentus, vnde finitimi populi iura petebãt. Betica, quatuor: Gaditanum, Cordubenſem, Aſtigitanũ, Hiſpalẽſem. Luſitania tres: Emeritẽſem, Pacenſem & Scallabitanũ. Scallabis hodie ſanctaren à ſancta Irene nomẽ habet. Tarraconenſis prouincia ſiue citerior Hiſpania ſeptem: Carthaginenſem, Tarraconenſem, lib.3. ca.3. Cæſarauguſtanũ, Clunienſem, Aſturum, Lucenſem Bracarenſem. Clunia Plinio in Areuacis eſt, atq; in fine Celtiberiæ, qua parte Celtiberia Carpetaniæ iungitur. Antonius Nebriſſenſis & Florianus à Campo affirmant Cluniã fuiſſe eã, quæ hodie vulgari ſermone Crunna dicitur: oppidum, quod ab Vxama ciuitate abeſt leucis ſex, à Durio amne tribus, à Callagora D. Dominici patria, duab9. Vnde & Nebriſſenſis Comitem illius oppidi dominum, Comitem Clunienſem appellat. Et recte illi quidem non abludẽte vocabulo. Quã quã quę olim Clnnia erat, ab eo oppido quarta leucæ parte diſtat, neque quicquam nunc habet, præter antiquæ vrbis veſtigia, & Sacellum D. Virgini ſacrum, appellaturq; Caſtro. extant etiam num amphitheatri & aliæ antiquitatis reliquiæ, ſed & ſigillum conuentus Clunienſis ibidem quinque ab hinc annis repertum,

pertum, ac penes Comitem Clunienſem aſſeruari mihi affirmatum eſt. Sunt non procul Clunia & fodinæ iaſpidis præſtantiſsimi. Perperam in Ptolomęis quibuſdam impreſſis Clunia dicitur eſſe, quæ appellatur ciuitas Regalis.

Hiſpania, vt ſcribit Gerundenſis Epiſcopus, cui antiqua ſuffragantur concilia, in quinque prouincias diuiſa eſt tempore Conſtantini Pij, Tarraconēſem, Carthaginēſem, Beticam, Luſitaniam, Galleciam. 15 *lib. 1. paralip.*

Hiſpania habuit tempore Maurorum plurimos regulos: poſterius, à ſex regibus poſſeſſa eſt, Legionenſi, Nauarrenſi, Caſtellano, Aragonenſi, Portugalliæ, Granatenſi, qui erat Maurus. Legionenſe deinde cum regno Caſtellæ coijt. Reliqua tempore Ferdinandi regis Catholici, ad vnius Caſtellæ regis arbitriū & imperium, fuſis pulſisq́ Hiſpania Maurjs redacta ſunt, excepta Portugallia, quæ proprium habet regem.

Qui plura de Hiſpania noſſe volet, quot habeat epiſcopos, quot Principes & primates viros, quibus denique rebus abūdet, prę ter Marinæum Siculum, legat Damiani à Goes ea de re libellum curioſè ac diligenter ſcriptum. Nobis hæc delibaſſe ſufficit. 18

DE LAVDIBVS HISPANIAE.
Caput Nonum.

DE

DE laudibus Hiſpaniæ ſuperfluum videtur aliquid ſcribere poſt tot autores, qui eas pluribus verbis cō plexi ſunt. Tamen pauca quædā perſtringā, magis id adeo, ne nihil dixiſſe videar, quā quod neceſſariū exiſtimē. Igitur illud meritò inter primas Hiſpaniæ laudes po-

A ſalubritate. 1.

li. 3. de bello ciuili.

li. 44.

nendū videtur, quod ipſe quoq; Cæſar in cōmentarijs ſuis affirmat: regionē eſſe ſaluberrimā, quam illi laudē cū Gallijs communicauit. Sed Iuſtinus Hiſpaniā contēdit Gallia & Africa, ſicut fertiliorē, ſic aeris temperamento ſalubriorem, vt quæ nec violento, ſicut Africa, ſole torreatur, nec aſsiduis, vt Gallia,

A fertilitate. 2.

ventis fatigetur: adeo in omnia frugū genera fœcunda, & frumenti, vini, olei, mellisq; copia redundans, vt non incolis tantū abundè victum ſuppeditet, ſed etiam Italiæ, & Romę rerum dominæ frequenter duriſsimis temporibus peropportunam frumenti, armorū, veſtimentorum, atque omne genus commeatuū abundantiam ſubminiſtrauerit: quod

li. 10. de 2. bello Pu. li. 3. 5. 6. de bel. Ga. lib. vltimo, ca. vltimo.

T. Liuius ſecundo bello Punico non ſemel factum oſtendit. Hæc etiā Cæſari res in Gallia gerenti, materiam fabricandis nauibus, equos, equites ſuggeſsit.

Plinius primam totius orbis laudē Italiæ tribuit, proximam Hiſpaniæ: ſed neſcio equidē, an vlla parte laudis Hiſpania cedere de-

beat

beat Italiæ, de ijs loquor, quæ ad ſalubritatẽ
ac fertilitatem pertinent vtriuſque regionis.
Nam ſi quis veterum monumenta diligen-
ter excutiat, primum illud reperiet, Hiſpanos
frequenter Romanis vitæ ſubmiſiſſe ſubſi-
dia, nunquam verò Romanos Hiſpanis: aut
ſi miſerunt, militibus ſuis in prouincia bellũ
gerentibus miſerunt. Quin & ipſos Roma-
norum exercitus, vel in ſuam perniciem ali-
quoties aluit Hiſpania. vnde illud Catonis *Tit.Liui.li.4*
Cenſorini celebre dictum, Bellum ſe ipſum *de bel. Mace.*
alet. Qui non ſolum exercitum conſularem
cum prætorio, ſine vllis reipub. ſumptibus,
in Hiſpania contra ipſos Hiſpanos pauit, ſed
& grandem ex præda pecuniam militi diui-
ſit, & in triumpho tulit argenti infecti viginti
quinque millia pondo, bigati centum vi-
ginti tria millia: Oſcenſis auri quingenta
quadraginta pondo: & paucis poſt annis
Q. Fuluius Flaccus Citerioris Hiſpaniæ Prę-
tor, non exercitum tantum in Hiſpania alu-
it, ſed ſtipendium etiam impenſis Hiſpaniæ
ſoluit, vt affirmat T. Liuius, & in triumpho *li 10. de bel.*
centum viginti quatuor coronas aureas, *Mace.*
cum magna auri & argenti vi tulit, præter
pecuniam ingentem, quam exercitui dedit.
Deinde auri, argenti, & reliquorum copia *Ab opulĕtia 3.*
metallorum ſemper ſuperior fuit Hiſpania,
quantumuis hoc diſsimulet Plinius, quæ his
rebus adeo ſemper diues extitit, vt merito
Poſsidonius apud Sttabonẽ dixerit, in ſub- *lib.3.*
terra-

terrancis Hiſpaniæ locis non infernum Plutonem,ſed Plutum ipſum diuitiarum & opulentiæ Deum habitare, ſcilicet quod Hiſpania non diues tantum regio ſibi ſit, ſed alijs etiam diuitias ſufficiat ac ſuggerat. Cæterum hæc auri argentique copia, neſcio equidem maiori damno an gloriæ fuerit Hiſpanis. Namque diuerſas gentes in Hiſpaniã eius auri cupiditas exciuit, præcipuè Phœnicas, qui aurum vili rerum permutatione redemptum, in Græciam, Aſiamq́ ac nationes cæteras deferẽtes, maximas ex eo commercio diuitias contraxerunt, atq; in Hiſpania tantam repererunt auri argentiq; copiam, vt cum onuſtis nauibus ſuperaret argẽtum, ancoras ipſas ex argento conflare ſint coacti, vt præter Diodorum Siculum affirmat Ariſtoteles. Et tamẽ adeo diuitias Hiſpanorũ exhaurire non potuerũt, quin Carthaginenſes, quũ in Hiſpaniam Duce Barca (hoc enim cognomentũ fuit Amilcaris) venerunt, Hiſpanos in Turditania, quæ Beticæ pars erat, argenteis præſepibus & dolijs vtentes inuenerint, vt affirmat Strabo. Quæ res & ipſos quoq; Carthaginẽſes in Hiſpaniã pellexit, atq; adeo auxit illorũ vires, vt Diodoro Siculo teſte, neq; domeſtico neq; ſociorũ milite vſi Romanos, Siculos, ac Lybios, in magna adduxerint pericula, quòd omneis diuitijs ob auri argentique abundantiã ſuperarẽt. nam & ipſi noua in Hiſpania metalla inuenerunt, & puteos ef fode-

lib. 6. De mirabili. Auſcul.

Vbi ſupra.

Vbi ſupra.

foderunt, ex quibus vnus, qui Bebelo ab inuentore appellabatur, & adhuc Plinij tēpore durabat, trecenta argēti pondo Annibali indies ſubminiſtrauit, hoc eſt, iuxta æſtimationē Budæi, terna millia coronatorū aureorū in dies ſingulos, à quibus occupata diſpoliataq; Hiſpania, quū per multos annos eorū auaritiā ſatiaret, poſtea etiā tres Carthaginēſium potentiſsimos exercitus, & maximas Romanorū copias ſuſtineret, ne ſic quidem, vt quę nouis ſemper metallis ſcaturiret, euacuari potuit, ſed adeo ſemper ſibi conſtitit, vt intra annos paucos, nempe opinor triginta octo, ex Hiſpania Romam per varios Prætores in triumphis deportata ſint auri ſupra nouem millia nongenta nonaginta quinq; pondo: coronæ aureæ trecentæ viginti quatuor, argenti infecti pondo ſexcenta triginta duo millia, trecēta octoginta ſeptē: argēti Oſcēſis trecenta nonaginta octo millia, ſexcēta vndecim: argenti bigati trecenta triginta octo millia, viginti tria: argēti ſignati innumerabilis multitudo. Non hic refero pecuniā militi tot confectis prælijs diuiſam, cuius iniri numerū poſſe vix arbitror: nō L. Quintij Criſpini ex Luſitanis Celtiberiſq; prædam, à quo ſcribit T. Liuius tantundem auri, quantū argenti in triūpho translatū, ſed quantū trāſtulerit, prætermiſit: nō M. Fuluij Nobilioris poſteriorē prędā, propterea quod T. Liuius forte memoria lapſus, mihi bis videatur eandem

li.33. c.3.

de Aſſe. li. 4.

li. 9. de bel. Mace.

li. 6. de bel. macedo.

demrem poſuiſſe. Illud quoque prætereo, non dubium, quin plureis & ampliores prędas ex Hiſpanis Romani hoc annorum interuallo tulerint, ſed quarũ memoria ſimul cum T. Liuij monumẽtis interciderit. Quin & argenti fodinas illas taceo Carthagini nouæ vicinas, quæ populo Rom. vicena quina drachmarum millia in dies ſingulos penſitabant, hoc eſt, ſecundum Budæi calculũ, duo millia quingentos coronatos, quas Budæus non rectè ſuſpicatur, eaſdem eſſe cum puteo illo Annibalis, de quo loquuti ſumus. Nam puteus ille Aquitanis proximus erat, vt Plinius teſtatur, & Budæus etiam fatetur: ſed argenti fodinæ, de quibus nunc loquimur, viginti tantum ſtadia aberant à Carthagine noua, vt ait Strabo, quæ ab Aquitanis plurimũ diſtat. Poſtremo illud etiã diſsimulo, quod præter ea, quæ dicta ſunt, Aſturia quoque, Gallecia, & Luſitania vicena millia pondo auri ſingulis annis præſtabant, ꝙ ipſi quoque Plinio ſtuporem facit. Verum tot deprędationibus vſque adeo non ſunt attenuatæ vires Hiſpanorum, vt tum primum Romani cœperint experiri, non ſolum inexhauſtas eorum opes, verum etiam inſuperabile robur animi, & virtutem bellicam tãtam, quãtam ducentis annis expugnare uon potuerunt, quid dico ducentis annis? imò nunquã Romani tam pacatam habuere Hiſpaniam, vt non opus fuerit iuſto exercitu. Tunc demum

li.4. de Aſſe.
li.33. c.6.
lib.3.
li.33. c.4.
A virtute bellica.4.

mum ſenſere Hiſpaniam nõ ſolum diuitem, *li.2.rer.ab*
verum etiam, vt ait L. Florus, bellatricem, vi *vr.con.*
ris armuſq; nobilem, ſeminarium hoſtilis exercitus, eruditricem Annibalis, quæ propterea victa fuit à Romanis, quod ſola omnium prouinciarum non prius intellexerit vires ſuas, quàm victa eſt, prius obſeſſa quã ſeipſam cognoſceret. Nam ſi vel vniuerſa contra Romanos conſurgere, & vires ſuas conferre, atque vel imperare vel libertatem ſuam publicè tueri animum induxiſſet, non modo ſuperari, ſed ne adiri quidem ingenio ſitus, vt affirmat Lucius Florus, poterat, ita vndique mari Pyrenæoque vallata eſt. Et tamen hæc ipſa, quæ vires ſuas non cognouit, quæ nunquam communi totius prouinciæ conſilio bellum inijt, tam cruentas frequenter victorias Romanis dedit, vt ſæpe nihilo melior, quàm victi, conditio victoris fuerit: & ex victoria nihil præter inane triumphi nomen, & miſerandam ſuorum ſtragem tulerint. Longum eſſet hoc loco recenſere, quoties apud Hiſpanos res Romana in ſummum diſcrimen adducta ſit. Docet hoc bellum Viriaticum, Vaccæorum, Numantinum, Sertorianum. Satis ſit, nullam omnino prouinciam tanto labore & cruore Romanis conſtitiſſe, adeo vt neceſſe habuerint aliquoties, arma Hiſpanis adimere, ne poſſent ex bellis bella ferere. Quam rem adeo ægrè paſsi ſunt, vt multi mortẽ ſibimet ipſis

lib.4. de bel. Mace. conſciſcerent, gens ferox, inquit Titus Liuius, nullam vitam rati ſine armis eſſe, quippe qui in acie gaudio exultare ſoleant, tãquam glorioſè ac fœliciter vita exceſſuri. quód de *lib.2.c.1.* Celtiberis affirmat Valerius Maximus. Propter quam bellicæ laudis prærogatiuam Hiſpània tanti ſemper habita eſt, vt quum Romani duces alius Africanum, alius Aſiaticum, alius Numidicum, alius alijs cognominibus ſe venditarent: Imperatores poſtea Auguſti, etiam Atticos & Francos ac Germanicos ſe appellarent: Hiſpanici cognomento tanquam ſancto, & inuiolabili omnes religioſiſsimè ſemper abſtinuerint. Solus Q. Cecilius Metellus Celtiberici nomen affectaſſe videtur, ſed non obtinuit. Scipio quoque, qui euerſa Carthagine, non niſi Africanus dici ſuſtinuit, diruta Numantia, non Hiſpanicum, non Celtibericum, ſed Numantinum ſe appellare cœpit, contentus eo titulo futurus, niſi illi hic honos negatus fuiſſet. Hæc eſt illa Hiſpania, pro qua duo potẽtiſsima orbis imperia per tot annos, tanquam pro Helena, cruentiſsimis prælijs decertarunt, ex qua cum Alexander Magnus legatos amicitiam petentes, ac gratulantes accepiſſet, tum demum & ſibi & ijs, qui cum eo erant, rerum dominus viſus eſt, ſi Arriano credimus: quã *li.7. de geſt. Alex. Magni.* pacauiſſe Iulius Cæſar inter præcipua militum ſuorum decora commemorat: cuius *li.3. de bel. ciuil.* defectionem cum Nero Auguſtus audiſſet,

ad

ad reliquas calamitates infractus & interri- *Sueton. in*
tus, collapſus, animoque malefracto, diu & *Nerone. cap.*
ſine voce & prope intermortuus iacuit, at- *42.*
que vt reſipuit, veſte diſciſſa, capite conuer
berato, actum de ſe pronunciauit. Hæc
illa Hiſpania, quę prima Romanis inita pro-
uinciarum, quæ quidem continentis ſint,
poſtrema omnium, ductu auſpicioque Au- *li. 8. de 2. bel.*
guſti Cæſaris perdomita eſt, ſi tamen perdo *Pu.*
mitam fuiſſe T. Liuio concedamus. Cu- *Pro L. Mu-*
ius vnicam ciuitatem Numantiam, Cicero *rena.*
terrorem imperij Romani appellat: cuius *1. Mach. 8.*
metalla auri & argenti ſacra Machabæorum *li. 2. de bel.*
prædicat hiſtoria, Ioſepus clariſsimus Iu- *Iudai.*
dæorum ſcriptor concelebrat. Hæc illa *In D. Clau-*
Hiſpania, quam ſimul cum Gallia Trebellius *dio.*
Pollio neruos ac vires imperij Romani ap-
pellat: cuius auxilio Carthaginenſes impe-
rium Romanum ad extremam pene deſpe-
rationem redegerunt: in qua vel tyrocinium
fecerunt, vel bellicis artibus exercitati ſunt
duces, per quos Romani Græciam, Aſiam,
ac totum Orientem, poſtremo etiam Septen
trionem ſibi ſubiecerunt, cui nunc Roma ip
ſa, totius orbis quondam domitrix, faſces
ſuos ſubmiſit, quæ Barbarico iugo diu graui
ter preſſa, ſed nunquam tota oppreſſa, adeò
ſe antiquo nitori ac dignitati in integrum re-
ſtituit, vt pulſis profligatisque Barbaris,
imperio ſuo totum fere orbem complexa
ſit, India Occidentali, & altero fere orbe

Antipodũ veteribus incognito Caſtellæ Regibus parente: Rege Portugalliæ Oriẽtali Indiæ, & magnæ Arabũ Perſarumq́ꝫ parti, necꝫ pœnitendæ Africæ portioni iura dante, vt totam ferme Africæ oram maritimam, vt plurimas inſulas ſilentio prætercam, quæ Luſitanorum imperium agnoſcũt. Atque Hiſpania ſicut opulẽtia, bellica virtute, imperij amplitudine reliquas omnes prouincias vel ſuperat, vel certè æquat: ita religionis antiquitate, & veræ fidei cultu nulli omnino priores parteis concedit. Scilicet hæc duos habuit Apoſtolos diuini verbi annunciatores, at quos apoſtolos? Iacobum Zebedæi filium, qui cũ duobus alijs intimus fuit Ieſu Chriſti, Domini & ſeruatoris noſtri, conſilijs, & Paulum vas electionis, præter hos beatum Mancium Ieſu Chriſti diſcipulum, qui omnibus ſacratiſsimæ paſsionis Dominicę myſterijs interfuit, & multos aliorum Apoſtolorum diſcipulos, à quibus ſacroſanctæ fidei rudimentis imbuta, & plurimorum martyrũ ſanguine reſperſa, præcipuè vero Beati Iacobi Apoſtoli ſepulchro ſanctificata, tam venerabilis toti orbi fuit, vt primo poſt Romã Eccleſiæ principem numero eſſet, ſicut ex epiſtolis & actis Sardicenſis Concilij patet: vt ipſe etiam Conſtantinus Magnus, quum in celebrando feſto Paſchali, conſuetudinem Hiſpaniæ, Galliæ, & aliarum regionum, Orientalibus epiſcopis imitandam proponeret, Hiſpaniam reli-

A religionis antiquitate. 5.

Hiſt. Tripar. li. 4. ca. 24.

reliquis prouincijs præpoſuerit. Eandem quoque venerationem etiam apud poſteros habuit. ſiquidem in Concilio Remēſi, quod in Gallia tempore Eugenij ſecundi celebratum eſt, communi patrum decreto ſtatutum fuit, incendiario hæc pœnitentia vti daretur, vt Hieroſolymis aut in Hiſpania in ſeruitio Dei per annum vnum pœniteret. Quin & hodie votum Compoſtellanum inter ſacroſancta & inuiolabilia cenſetur. Neque ſanè immerito hic honos habitus eſt Hiſpaniæ, quippe quæ Chriſtianæ religionis, ſi qua alia, ſemper obſeruantiſsima fuit, & fidem Catholicam, qua ſemel imbuta, ſinceriſsimè vſque coluit, hæreticis infeſtiſsima, contra quos, ſi remedium domi deeſſet, foris quærebat, vt videre eſt in epiſtolis Diui Cypriani. Nullam enim hæreſin diu conſenſit Hiſpania, & qui eam impijs erroribus fœdare conati ſunt, aliunde plerique omnes venerunt. quod de Marco Aegyptio ipſe quoque D. teſtatur Hieronymus. Priſcilianum quidem Hiſpania genuit, ſi tamen genuit, ſed hæreticum iam velut impium filium pia mater abdicauit pariter & ablegauit. Ariana hæreſis alibi nata, alibi oppugnata, ſed in Hiſpaniam à Gothis inducta, ibidem vno die penitus extincta eſt. Quin & illo ipſo tempore, quo perfidiam Arianam Gothorum Reges fouere conati ſunt, quàm multi fuerint per totam Hiſpaniam omnis generis Catholici, qui

In priori tomo Conciliorum.

cap. 9.

in. 17. Eſa.

nullis perſecutionum procellis ab orthodoxæ fidei confeſsione potuerunt auelli, tum numeroſus martyrum chorus,tum concilia docent, Toletanum ſecundnm, Tarraconenſe, Ilerdenſe, Gerundenſe, Cæſarauguſtanum, quæ per ea tempora maximo Reipub.Chriſtianæ bono celebrata ſunt. Quam pietatis laudem ad noſtra vſque tempora religioſiſsimè ſeruauit Hiſpania. Nam vt primum à Barbaricis bellis tota reſpirauit, nihil antiquius duxere pientiſsimi Reges, quàm vt Iudæos omnes ac Sarracenos, aut ad profeſsionem Catholicæ fidei perducerent, aut pertinaces regni ſui finibus exterminarent. Quæ laus præcipuè debetur Chriſtianiſsimis Ferdinando & Iſabellæ Caſtellæ & aliorum regnorum: Emanueli Luſitaniæ & Algarbiorum Regibus, cuius filius Cardinalis & Infans Henricus, talibus auis, tali patre digniſsimus, auitum ac paternum fidei zelum pulchrè referens, ſanctæ inquiſitionis munus pro Chriſti amore non dedignatus, non minori ſtudio, quàm pater ditionibus ſuis gentes eas eiecerat, ab omni vel perfidiæ Iudaicæ, vel inſaniæ Mahometicæ, vel cuiuſuis hæreſeos labe; ab omnibus quoque ritibus Chriſtiana profeſsione indignis vindicare Portugalliam nō deſinit, idq; tanta prudentia, vt omnes impiorum hominum verſutiſsimos conatus eludat: tanta integritate, vt nemo, quod cauilletur, habeat:

beat:tanta ſeueritate, vt malos exterreat:tanta rurſus clementia ac manſuetudine, vt nō paucos ad reſipiſcētiam pelliciat. Atque hos quidem quāta beneuolentia complectatur, quibus beneficijs proſequatur, & alijs arbitror nō obſcurū eſſe, & ego alias, Deo adiuuāte, fuſius perſequar. Illud in præſentia tacere non poſſum, quod ante annos, opinor, ſeptē, cum duo Mauri iam adulta ætate ad fidē noſtram conuerſi, baptiſmi beneficium poſtularent, non ſolum eos obuijs vlnis recepit, ſed ipſe pontificalibus ornatus infulis, die feſto Pentecoſtes, Eboræ in Eccleſia ſua cathedrali, ſalutaris aqua lauacri tinxit tanta celebritate, vt ſi filij fuiſſent fratris ſui Regis, fieri non potuerit honorificentius. Præterea alterum in familiam ſuam honeſta conditione adoptauit, alterum Regi in clientelā dedit. Quæ res mihi tam præclara viſa eſt, vt nihil ſupra. In reliqua quoque Hiſpania quotquot ſunt de rebus fidei cognitores, ea fide religionem officij ſeruant, ea integritate ac vigilantia, vt nemo quiſquam hiſcere contra ſacroſancta Eccleſiæ ſtatuta quicquā audeat. Alibi forſan impiè facere nō licebit: in Hiſpania ne loqui quidem, niſi piè, conceditur. Alibi errores forte iam nati extirpantur: in Hiſpania ipſa etiam errorum ſeminaria, antequā pullulēt, opprimūtur. Noui ego, qui prauis alibi opinionibus imbuti, in Hiſpania ex animo reſipuerint, & quæcun-

que eſſent Eccleſiaſticis ritibus contraria, vero vultu deteſtati ſint. Plurima, ne prolixus ſim, de Hiſpanorum antiqua religione ac perpetua pietate prætereo, quæ in ipſo Chronico ſuis locis interſerentur. Illud nunc dicendum, quòd qua fide Hiſpani erga Deum, eadem & erga Reges ſuos ſemper fuerunt, atq; eos etiã, quos pro Regibus coluerunt. Quæ res in cauſa fuit, vt etiam exteri Reges ac Principes maximum in Hiſpanorum fide atque auxilio momentum ſibi ducerẽt. Hinc eſt quod Annibal in Italia, ad difficillima quæque Hiſpanorum opera maximè vtebatur, & ijs plurimum fidebat, vt ex Polybio ac Tito Liuio cõſtat. Hinc, quod Aquitani, ad oppugnandos Romanos, auxilia & duces ex Hiſpania citeriore accerſiuerunt. Hinc, quod Cn. Pompeius bello ciuili in cohortibus Hiſpanorum maximum ſui exercitus robur credebat, quorum ope vincere poterat, ſi conſultò rem geſsiſſet. Quin & Iuba Numidiæ Rex, homo barbarus, Hiſpanos equites, cuſtodiæ ſuæ cauſa, circum ſe habere conſueuerat. Plutarchus ſcriptor grauiſsimus autor eſt, hũc Iberis fuiſſe morem, vt qui Duci alicui ſe deuouerent, vna cum illo morerentur. Sertorium verò ducem, licet exulem & profugum, cum multa Hiſpanorum millia deuota ſequerentur, atque hoſtes prope vrbem quandam prælio victores extitiſſent: Hiſpanos ſui oblitos tanto ſtudio Serto-

A fidelitate & pietate erga Reges ſuos 6.

lib. 3.
3. Decade multis locis.
Iul. Cæſar li. 3. de bello ciuili.
Ibidem.

In Sertorio.

Sertorium protexiſſe, vt nõ prius de propria ſalute cogitauerint, quám ducem ſuum humeris aſportatum in tuto poſuiſſent. Igitur Sertorium Hiſpanorum fidelis opera terribilem Romanis fecit, & ipſi etiam Mithridati admirabilem: ſuorum ſcelus & inſidiæ extinxerunt. Ipſe quoque Octauius Augu- *Suetonius in* ſtus Calaguritanorum manum, ad corporis *Octauio* ſui cuſtodiam, vſque ad deuictum Antoniũ *cap. 49.* habuit. Nunquam finiam, ſi commemorare velim, quotquot extant huius rei exempla. Sed ſuperfluum ſit in ea re diutius commorari, cuius hodie quoque non obſcura veſtigia, ſed expreſſa clariſsimaq́ꝫ extant documẽta. Quænã gens toto reperitur orbe Regibus ſuis obſequentior, quàm ſint Hiſpani? quos quum Reges ſui in remotiſsimas quotidie regiones, & alio, vt ille inquit, ſole calentes, ad oppugnandos Barbaros mittant, ea accingũtur alacritate, quaſi ſine puluere & ſanguine rem domi ſuæ geſturi. Cuius rei meo quidem iudicio merito palmariam ſibi laudem vendicant Luſitani, adeo Regi ſuo diditi, quaſi ex vnius vita penderet omnium. Stu- *A ſtudijs literarum. 7.* dia vero literarum ac liberaliũ artium, quàm in Hiſpania ſemper floruerint, quid attinet dicere? quum ſatis id ex Strabone cõſtet, qui *lib. 3.* affirmat & inter reliquos Hiſpanos, Turditanos Beticæ populos ſapientia exceſsiſſe, & literarum ſtudijs vſos, memorandę vetuſtatis volumina habuiſſe, & poemata ac leges à

ſex annorum millibus verſibus conſcriptas. Quanquam quid Strabonis teſtimonio opus erat? Senecæ, Silius Italicus, Pomponius Mela, Columella, Martialis, Lucanus, & alij quam plurimi ſatis loquuntur, quanta fuerit eo tempore literarũ gloria apud Hiſpanos, quantumque in omni ſcientiarum genere ſemper præſtiterint.

Li.3 epiſt. Sed quanti bonas artes Hiſpania fecerit, manifeſtius ex eo eſt, quod affirmat in Epiſtolis Plinius, inuentum in Hiſpania Lartium Licinium hominem priuatum, qui Plinij Secundi commentarios, quum ille procuraret in Hiſpania, quadringentis millibus nummum licitari non dubitauerit, hoc eſt, decem millibus aureorum, vt eruditè calculum ducit Budæus. Denique nulla vnquam fuit ætas, qua non multos in omni ſcientiarum genere viros, pro ſæculo ſuo non pœnitendos ædiderit Hiſpania, quos quia ſuis temporibus, auſpice Deo, ſum poſiturus, conſultò miſſos in præſentia facere decreui.

Neque viros ſolùm eruditionis gloria præſtantes oſtentare poteſt Hiſpania, ſed fœminas quoque, quibus etiam eruditiſsima illa ſæcula meritò inuideant. Iactent aliæ nationes puellas aliquot & mulieres Latini ſermonis non ignaras. Pro ijs omnibus, vt alias multas Latinis literis tinctas ſilẽtio prætercam, dabit Hiſpania Aloiſiam Sygæam, virginem Toletanam, ſed in aula Luſitana

per

per multos iam annos educatam, quinque linguarum adeo peritam, vt non immeritò Paulus Tertius Pontifex Maximus, literas illius ad ſe ſcriptas Latinè, Græcè, Hebraicè, Syriacè, atque Arabicè, laudibus pariter ac fauſtis comprecationibus ſit proſequutus, admiratus tam multiplicem ingenij fructum, & donum multiplicis linguarum ſcientiæ in viris quoque rarum, nedum in fœminis, ſic enim ſonãt verba diplomatis. Debetur hæc laus optimo patri & viro doctiſsimo Didaco Sygæo, qui non contentus filios optimis quibuſque diſciplinis inſtituiſſe, tantam in filia tot linguis imbuenda diligentiam adhibuit: nec in ea ſolum hanc operam poſuit, ſed alteram quoque filiam Angelam Græcè Latineq; pro ætate & ſexu non mediocriter eruditam, tam exacta Muſices ſcientia curauit perdocendam, vt cum præſtantiſsimis illius artis profeſſoribus contendere poſſe putem. Multum debet huic viro Luſitania, quippe qui vel primus, vel certè ex primis literas humaniores Luſitaniæ inuexit, poſtea illuſtriſsimi Brigantiæ ducis & fratrum ipſius præceptor, nunc tandem in Regiam familiam cooptatus eſt, & à Rege ſtudiorum amantiſsimo docẽdis aulæ Regiæ pueris nobilibus præfectus. Filia vero Aloiſia Sygæa in familia eſt Sereniſsimę D. Marię principis primariæ, quæ & ipſa inter eruditas huius æui recẽſeri merito poterat, niſi calamus tanto ſuccumberet oneri, atque adeo ad tan

tarum laudum molem ſubeundam inhorreſceret. Proinde finem faciã, de laudibus Hiſpaniæ non plura dicturus, quàm quod eam merito Paulinus poeta & elegans & pius, apud Auſoninm, fœlicem ac diuitem appellauit.

QVI REGES AC POPVLI IMperitauerint Hiſpaniæ, à Thubal vſque ad Carthaginenſes. Caput X.

NVNC paucis perſtringã, qui reges ac populi rerum in Hiſpania potiti ſunt, vſque dum Carthaginenſes imperium illius occupauerunt. Qua in re profiteor me Beroſum Chaldæum, Manethonem, Annium Viterbienſem, Florianum à Campo, Petrum Antonium Beuterum ſequi, atque ea ponere, non quæ pro compertis habeam, ſed quæ apud illos reperio: quorum dictis quando antiquiorum ac grauiorum autorum calculus acceſſerit, addita eorum nomenclatura indicabo. Porrò in temporum ratione ſubducenda, annorũ ſeriem poſt diluuium, vſque ad vrbis Romanæ principia ſequar, deinde annos ab vrbe condita more ſcriptorum Romanorum po-

nam,vſque ad Chriſti ſeruatoris noſtri natiuitatem,à qua communem Chriſtianorum numerandi modum imitabor.

Diluuium verò fuit anno ab orbe condito,nempè ab Adam,bis milleſimo, ducenteſimo,quadrageſimo ſecundo,ſecundum ſeptuaginta interpretes, at ſecundum Hebræos,anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto,quemadmodum aiũt Euſebius, S.Iſidorus, Beda. Sed Hebræorum ſupputationem ex ſacris literis confirmat & aſtruit Ioannes Driedon, ſcriptor accuratus,& Catholicus.Eam & nos ſequemur.

ANNI POST DILVVIVM.

143 THVBAL filius Iaphet, nepos Noe,venit in Hiſpaniam,primuſque eam habitauit poſt diluuium: regnauit vero in ea 155. annos. Huius temporibus, cũ Noe, quem Ethnici Ianum appellauerunt,
258 in Hiſpaniam veniſſet,duas in ea ciuitates condidiſſe dicitur, atq; eas à nomine ſuo appellaſſe, alteram Noelã in Gallecia:alteram Noegam in Aſturijs.

Hanc Beroſi opinionem cõfirmat Ioſephus, his verbis.Condidit autẽ Iobel (hic eſt,quem alij Thubal vocant)

cant) Iobelos, qui noſtris temporibus Iberes appellantur, qui & Hiſpani, à quibus poſtea Celtiberi nuncupati ſunt. Diuus quoque Hieronymus diuerſis locis in commentarijs in Eſaiã & Ezechielem, Thubal ſiue Thobel aut Italos, aut Hiſpanos interpretari affirmat.

299 Mortuo Thubal ſucceſsit ipſius filius Iberus, qui Fluuio Ibero nomen dediſſe dicitur. Iberus vero fluuius Hiſpaniæ nomen Iberię dedit, vt poſt Plinium & alios autores, affirmat etiam D. Hieronimus. regnauit vero Iberus 37. annos.

In 66. cap. Eſaiæ, & 27. Ezech.

336 Poſt mortem Iberi, rerum in Hiſpania potitus eſt Idubeda filius, qui Idubedæ monti nomen dedit, regnauitque annos 64. alij Iubaldam ſeu Iuballam vocant.

400 Idubedæ patri ſubrogatus Brigus, imperauit 52. annos. Ab hoc autẽ ortum affirmãt vocabulum Briga, ſiue Brica, quod perinde ſonat Hiſpanis, atque Gallis Dunũ, Germanis Burgum. Nam ſicut Galli dicunt Lugdunum; Nouiodunum: Germani Friburgum: ſic Hiſpani appellant Medobrigam, Mirobrigam &c. Quod etiã Stephanus de vrbibus annotauit, tametſi ille Bria ponat ꝓ Brica. Erat vero Medobriga, vt hoc quoq; breuiter anno-

An. dil*n*

annotē, oppidum in Luſitania própe Portalegrā vrbē, nunc à Rege Ioāne Tertio, titulo ciuitatis & Epiſcopali ſede donatam, ad mōtem Herminiū poſita, qui mons hodie quoq; vulgo dicitur Monte Arminno, à quo monte ipſa quoq; Medobriga hodie Armēna appellatur. Quod mihi ꝓ ſuo cādore cōmunicauit Reſendius noſter. Vtriuſq; tā Medobrigæ, quā Herminij mōtis mētio fit in cōmentarijs Cæſaris, ſeu potius Hirtij aut Opij, vt titulus præſefert. Mirobricā mihi olim dixit Reuerēdus pater F. Frāciſcus à Valliſoleto, tūc Præfectus monaſterij SanctiBenedicti apud Zamorā, poſtea Abbas S. Facundi, arbitrari ſe eſſe eā, quæ hodie Ciuitas Roderici nūcupatur, eamq; ſe opinionē cōcepiſſe ex ſaxo quodā, quod extat apud Bletiſam oppidū, quæ nūc Ledeſma dicitur, in quo præter cætera legitur ad hūc modū. TERMINVS. AVGVSTAL. INTER BLETISAM. ET. MIROBR. ET. SALM. Cuiuſmodi aliud quoque ſaxum, cū eadē fere inſcriptione, apud ipſos Ciuitatē ſes ad D. Ioannis in baptiſterio. reperitur. Quā ciuitatē ſunt qui cōtēdāt olim appellatā fuiſſe Auguſtobricā: & Mirobricā fuiſſe, qui nūc pagus Guadramiro dicitur. Sed id quàm rectè, ipſi viderint. Nos ad rē redeam⁹.

452 Poſt Brigũ, regnauit filius Tagus, annos triginta, qui Tago flumini celebre apud poſteros nomen dedit.

482 Betus regnum paternum hæreditario iure ſuſceptũ adminiſtrauit annos vnum & triginta, atque Turditaniam literarum ſtudijs illuſtrauit. Huic Betis fluuius memoratiſsimus nomen ſuum acceptum refert, à quo fluuio, vt diximus, Betica prouincia appellata eſt.

514 Beto rebus humanis ſublato, Hiſpaniæ regnum occupauit Geryon alienigena, nempe ex Lybia, tenuitq; annis viginti quinque, dictus alio nomine Deabus. Huius tempore ferunt Oſirin, qui & Dionyſius dictus eſt, ex Aegypto veniſſe in Hiſpaniã, oppreſſaque tyrannide Geryonis, Regnum diuiſiſſe tribus illius filijs, ſed prius admonitis, vt abſtinerent à crudelitate paterna. Hic Oſiris primus idololatriã induxiſſe dicitur Hiſpaniæ. Sunt qui triginta quatuor annos regnaſſe dicant.

539 Tres Geryones, tergemini, vt aiũt, fratres regnauerunt tanta concordia, vt poeticis fabulis locum dederint, qui Geryonem tricorporem finxerunt. Iuſtinus hos in parte Hiſpaniæ regnaſſe prodit, alijs alia parte regnantibus. Hos Hercules Aegyptius, in vin

dictam

dictam patris Oſiris, cuius occiſi non minima ad eos pertinebat culpa, cum magnis copijs profectus, primum in conflictu vicit, deinde ſingulari certamine ſingulos occidit. Huius Herculis operum monumẽtum ſunt columnæ, inter Calpem & Abylam montes. Huius quoque dicuntur Hiſpali columnæ, quæ vocantur Herculis. Ab huius comite Zacyntho, Zacynthus appellata, quæ poſtea Saguntus dicta eſt: cuius vrbis originem D. Hieronymus Græcis tribuit. Ab eiuſdem Herculis comite Baleone, Baleares inſulas appellatas, indicat etiam L. Florus. *Anno dilu.* *In prooemio.2. lib. Cõmenta. in epiſto. Pauli ad Galatas* *lib.60.*

Huic Herculi poſtea Tyrios templum condidiſſe ſcribit Pomponius Mela, conditoribus, religione, vetuſtate, opibus illuſtre. De armentis Geryonis, quæ Iuſtinus prodit, Strabo fabulam cõfictam affirmat: idem indicare videtur Plinius. Arrianus autor Græcus non ſolum eſt in eadem opinione, ſed etiam aſtruit nullum in Hiſpania Regem Geryonem natum fuiſſe. *lib.3.c.6.* *lib.44.* *lib.3.* *lib.4 c.22.* *lib.2. de geſt. Alex. Mag.*

Epiſcopus Gerundenſis affirmat, Herculem, qui in Hiſpaniam venit, non Aegyptium fuiſſe, ſed Græcum, Alcumenæ ex Iouis adulterio filium. in qua opinione videtur eſſe & Antonius Nebriſſenſis, dum ait Herculem poſt Liberum Patrem veniſſe in Hiſpaniam.

Ariſtoteles autor eſt, Herculem Hiſpaniæ *De mirab. Auſculta.*

Anno dilu. bellum intuliſſe, incolarum diuitijs inuitatum. Hinc ortam receptamque apud Hiſpanos fuiſſe legem, vt argentum poſsidere non liceret, eamque legem adhuc Carthaginenſium temporibus duraſſe.

590 Hercules, compoſitis in Hiſpania rebus, profectionem in Italiam parans, Hiſpalem filium Regem Hiſpanis reliquit, à quo Hiſpalim conditam ferunt, quam poſtea Iulius Cæſar inſtaurauit, atque illuſtrauit. Eam Strabo ſuo tempore emporium fuiſſe affirmat. Regnauit Hiſpal annos 17. *lib.3.*

lib.1.c.21. Lactantius Firmianus ſcribit, Herculē ex Hiſpania reuerſum in Italiam, ritum immolandorum hominum ſuſtuliſſe.

607 Hiſpalis ſucceſſor & hæres regni filius Hiſpan ſiue Hiſpanus, rexit Hiſpanos annos 32. quæ ab ipſo nomen hoc ſortita dicitur. Huic falſo aſcribitur aquæductus Segouiēſis Traiani opus, & Pharus Gallecię, quæ turris, vt ex antiqua inſcriptione patet, Auguſti tempore dedicata eſt.

639 Hercules audita morte Hiſpanis nepotis ſui, ex Italia in Hiſpaniam metu nouarū rerū properauit, vbi poſt aliquot annos ſenio confectus diem clauſit extremum, ſepultus Gadibus, vbi poſterius templum illi conſtructū, ſicuti diximus, in quo ait Pomponius Mela oſſa eius ſita fuiſſe. *lib.3.c.6.*

658 Poſt Herculem, Hiſpaniæ gubernacula ſuſcepit Heſperus, vnus ex ducib⁹ ipſius, à quo

Hiſ-

Hiſpania dicta Heſperia, ſicut Italia: ſed Poetę differentiæ cauſa Italiam Heſperiam magnā appellant.

Pulſo Heſpero, regnum Hiſpaniæ inuaſit 669
Atlas Italus frater ipſius, ac tenuit per annos vndecim. Cæterum quum Heſpero in Italia res ad votum fluerent, timeretque Atlas, ne proſperitas fratris in ſuam perniciem verteret: relicto in Hiſpania Oro filio, cum magnis copijs in Italiam ad opprimendum fratrem profectus eſt.

Orus ſiue Sicorus dominatus eſt Hiſ- 682
paniæ quinque & quadraginta annis; à quo Sicorim fluuium vocatum aſſerunt, eum qui Ilerdam alluit, poſtea Ibero miſcetur.

Sicorum in regno Hiſpaniæ ſequutus eſt
Sicanus filius, qui pręfuit annis triginta vno. 727
Ab hoc Anam fluuium nomen accepiſſe ferunt. Anum enim proprium fuiſſe nomē regis, ſicut & Orum & Eleum: Sic verò, prænomen ſiue titulum principatus.

Sicano defuncto, Siceleus paterno regno 758
inauguratus eſt, manſitque in eo annis quadraginta quatuor, cuius tempore affirmant fuiſſe diluuium Theſſaliæ ſub Deucalione & Pyrrha, & plagas per Moyſen irrogatas Pharaoni iuſſu Dei.

Poſt obitum patris rex Hiſpaniæ creatur 802
Luſus, obtinetq; regnum triginta annos.

Anno dilu.

832 Deinde dominium capeſsit Hiſpaniæ Vlus alius Sic Vlus, potiturque eo annis plus minus ſexaginta. Fuit hic, ſecundum aliquos, filius Luſi: ſecundum alios, Atlantis.

893 Poſt hunc Teſta principatum ſibi vendicat Hiſpanię per annos ſeptuaginta quatuor. erat hic è Lybia.

967 Teſta vita defuncto, paternum regnum init Romus, poſsidetque annis tribus ſupra triginta. Huic regi Valentini vrbis ſuę primordia ferunt accepta, quam ab eo Romam appellatam, Romani multo poſterius amplificatam ac nobilitatam Valentiam appellauerunt.

Huius tempore regis, Phœnices primum in Hiſpaniam veniſſe dicuntur.

Eodem fere tempore Bacchus, alias Iacchus, Liber Pater cognominatus, agmine magno comitatus in Hiſpaniam venit, non tam dominationis cupiditate, vt inquit Antonius Nebriſſenſis, quam vt parem gloriam reportaret ei, quam ex domita India conſequutus erat. Demum victor nullum aliud Hiſpanis aduentus ſui monumentum reliquit, quàm quòd Nebriſſam in Betica condidit, celebrem hodie vrbem, non quia Bacchum habuerit conditorem, Deum ebrioſum ac male ſanum, ſed quod ciuem ædiderit Antonium Nebriſſenſem, magnum

in præfat. hiſtoriæ.

magnum decus & ornamentum Hiſpaniæ. *Anno dilu.*
Hæc vrbs olim inter æſtuaria erat Betis fluuij, nunc ab eo octo millibus paſſuum diſtat, oblimato videlicet altero illius oſtio, quod erat meridionalius, ſimul cum alueo ſuo, vt annotauit ipſe Antonius Nebriſſenſis. *Ibidem.*

A Luſo Liberi patris filio Luſitania nomen accepit, quæ eadem à Lyſa Bacchi comite dicta eſt Lyſitania: ſicut ſuperius annotauimus, atque hæc ducentis annis ante excidium Troię facta ſcribit idem Nebriſſenſis. *Ibidem.*

Palatuus deinde ſucceſsit, Palentiæ con 1001
ditor ac Palantiæ, contra quem res nouas molitus Cacus, regni partem occupauit, ſed mox ſuperatus, ſecundum aliquos, in monte quodam proditionis pœnas dedit, qui ab illo mons Caci dictus, hodie Moncaio vulgariter appellatur: ſecundum alios, in Italiam ſe recepit. Regnauit Palatuus ſeptuaginta annis.

Mortuo Palatuo, regnum Erythro ceſsit, 1071
qui regnauit ſexaginta octo annis. Ab hoc Erythream inſulam dictam affirmant ſiue Erythiam, vt appellant Pomponius Mela & Plinius, quam alij contra Gadeis, alij contra Luſitaniam, alij vtrobique ponunt, *li.3.ca 6.*
vnde Hercules Geryonum armenta abduxerit. *li.4.c.22.* Sed Plinius ita illam Tyrios inco- *Ibidem.*

Anno dilu. las ab Erythreo mari dixiſſe putat, Arrianus eiuſmodi inſulam in Oceano ſitam negare videtur.

1139 Gargoris in patris locum ſucceſsit, qui Mellicola cognominatus eſt, quia mellis colligendi vſum primus inuenit, vt inquit Iuſti- *lib. 44.* nus, qui huius meminit, & Curetum in ſaltibus Tartheſsiorum regem fuiſſe ſcribit antiquiſsimum, ſed quo tempore geſſerit principatum, non ponit. Aiunt regnaſſe ſeptuaginta ſeptem annos.

Eodem tempore Troia euerſa, multi Græcorum, qui certis de cauſis in patriam redire vel non potuerunt, vel noluerunt, poſt varios errores in Hiſpaniam venerunt, diuerſiſque in ea ſedibus conſederunt. Ex quibus Teucer Telamonis filius, primum Hiſpaniæ litoribus appulſus, ea loca, vbi poſtea fuit Carthago noua, occupauit, inde in Galleciam tranſijt, poſitiſque ibi ſedibus *vbi ſupra.* genti nomen dedit, vt copioſius ait Iuſtinus. Ad hunc autorem Salmanticæ ciuitatis originem referunt, tanquam in memoriam antiquæ patriæ ipſius Salaminis ſic dictam. Quam tamen Stephanus Græcè Elmanticen appellat, neque huius originis meminit. Diomedes quoque in honorem patris Tydei, Tyden ciuitatem in ripa Mynij flumi nis condidit, quæ hodie quoque ſeruato nomine Tude dicitur.

Aſtur

Aſtur quoque Mennonis auriga, Aſturicę à ſe conditæ & Aſturibus populis nomen impoſuit. *Anno dilu.*

Amphilochus Teucri ſocius, in Gallecia ſui nominis vrbem condidit, atque in ea obijt: ſocij in mediterranea Hiſpanię loca errabundi abiere..

Vlyſſes Oliſiponi ciuitati fundamentum & nomen dedit, ibiq; templum Palladi, quã peculiariter colebat, dedicauit. Strabo vlyſſeam vrbem appellat. *lib.3.*

Mneſtheus Athenienſis prope Gades appulit, vbi Mneſthei portum ponit Strabo, deinde Gadibus templo & oraculis celebratus eſt. *Ibidem.*

Lacones Cantabriæ partem tenuerunt.

Hæc partim ex autoribus in capitis huius principio nominatis, partim ex Strabone, Iuſtino, & Antonio Nebriſſenſi.

Ilerdam quoq; Stephanus de vrbibus ad Troianos autores referre videtur, quod Ilieus Troianis Apollo dicatur.

Mortuo Gargore, Habis ipſius ex filiæ ſtupro nepos, per admirabiles caſus & ſtupenda pericula ſingulari fortunã ſeruatus, ſucceſſor regni ab auo adhuc viuo deſtinatus, vt primum regnum accepit, tantæ fuit magnitudinis, vt non fruſtra deorum maieſtate tot periculis ereptus videretur. Quippe barbarum populum legibus iunxit, boues primo 1216

Anno dilu. aratro domari, frumentaque ſulco ſerere docuit, & ex agreſti cibo melioribus veſci, odio eorum, quæ ipſe paſſus fuerat, homines coegit. Ab hoc & miniſteria ſeruilia populo interdicta, & plebs in ſeptem

*lib.*44. vrbes diuiſa. Hactenus ex Iuſtino, quem conſulas, ſi noſſe voles, ex quàm mirandis caſibus ac periculis Habis fatorum benignitate ſeu diuina potius prouidẽtia ad regni ſucceſsionem ſeruatus eſt.

Ibidem. Iuſtinus ait, mortuo Habide, regnum per multa ſæcula à ſucceſſoribus eius retentum fuiſſe. Ex quo conſtat, non vnius ſolum imperio totam Hiſpaniam paruiſſe, & plures habuiſſe reges, quàm quorum memoria literarum rudimentis prodita reperiatur.

1250 Circa hunc annum ponunt admirabilem illam ſiccitatem, qua negant Hiſpaniam, per viginti ſex annos vllis omnino pluuijs cœlitus irrigatam, omnes fluuios præter Iberum & Betin exaruiſſe, Hiſpaniam fere omnem incolis exinanitàm: quod mihi quidem non ſit veriſimile: quia nulla eius rei memoria in veterum libris reperitur, qui rem tam ſtupendam ac raram procul dubio non tacuiſſent, quum alia minus miranda non ſint paſsi ſilentio perire.

Eodem ferè tempore veniſſe aiunt in Hiſpaniam, neſcio quos Almonides: ſed hoc

hoc quoque Antonio Nebriſſenſi ab aliquo fabularum concinnatore confictum videtur. *Anno dilu.*

Circa hunc annum Homerus nondũ cœcus, & Meleſigenes appellatus, quod illi proprium nomen fuit, in Hiſpania atque Italia peregrinatus eſt. Floruit autẽ Homerus, poſt bellum Troianum, annis centum ſexaginta octo. Autor Herodotus. Quod & Strabo ſatis indicat. 1307 *In vita ipſius. lib.3.*

Hoc tempore Celtas Galliæ populos in Hiſpaniam veniſſe aiunt, quibus cum Iberi pro agris bello certantes, pace demum conſtituta, communicataq́ꝫ inuicem patria, mutua connubia permittentes, hac rerum communione nomen quoque commune ſortiti ſunt, & Celtiberi nuncupati, quaſi Gallohiſpanos dicas, vt ait D. Hieronymus. Ex Diodoro Siculo. Huius rei meminit & Lucanus, 1350 *In lib.66.ca. Eſaiæ. lib.6.*

-Profugiq́ꝫ à gente vetuſta
Gallorum Celtæ miſcentes nomen Iberis.

Rhodienſes quoque in Hiſpaniam venere, & ſub iugis Pyrenæi montis in ora maritima Rhodam vrbem condidere, ad quam Cato bellum in Hiſpania facturus primum appulit, vt ait Titus Liuius. Fuit hæc ciuitas Epiſcopalis adhuc tempore Gothorum, nunc nihil habet, præter ruinas & ve- 1370 *lib.4. de bel. Mace.*

Anno dilu. ſtigia antiquæ vrbis,ac monaſterium D. Pe-
lib. 1. tro ſacrum, vt annotauit epiſcopus Gerun-
denſis.

1380 Hoc tempore,aut circiter, memorabile il-
lud incendium Pyrenæi montis contigiſſe
lib.6. volunt,quod Diodorus Siculus factum fu-
iſſe dicit igne à paſtoribus iniecto, atque hinc
Pyrenæos appellatos montes. Ardente verò
continuis diebus incendio, plures ex eo ar-
genti puri riuuli, flammarum vi effluxere.
lib.3. Poſsidonius apud Strabonem fabulam pu-
tat. Quæ verò de Pyrene nympha & Hercule
lib.3. etiam ex Silio Italico feruntur, Plinius non
li. 3. c. 1. immerito fabulã putat. Ariſtoteles huius in-
De mirab. cendij meminit.

Auſculta. Phœnices auri & argenti cupiditate illecti,
1500 iterum in Hiſpaniam venere, opeſque Hiſpa
nis tum rudibus adhuc incognitas, vel ſal-
tem parui habitas, vili rerum permutatione
redemptas, ſicut ſuperius diximus, in Græ-
ciam Aſiamque & nationes cæteras, mag-
no ſuo commodo auexerunt. Hinc Phœ-
nicum coloniæ in Iberia, hoc eſt, Hiſpania,
lib.6. & propinquis inſulis. Hæc Diodorus Si-
culus, ſed tempus non notat. Cæterum
quod ait de commutatione argenti, confir-
De mirab. mat Ariſtoteles his verbis: Primos Phœ-
Auſculta. nices ferunt, quum Tarteſſum nauigaſſent,
tantam argenti vim oleo alijſque nauticis
ſordibus commutaſſe, vt nec capere na-
ues

ues nec ferre poſſent : quocirca coactos ſub *Anno dilu.* diſceſſum,cum cætera,quibus vtebantur, tū anchoras etiam ex argento conflare. Hoc quoque tempore Gades ab ijſdem conditas affirmant,ſed Strabo tertio eorum in Hiſpa- *lib. 3.* niam aduentu conditas teſtatur. Vt vt eſt,Tyriorum certè Gades Colonia, ipſo etiam Plutarcho teſte. *In Scipio.*

Phœnicibus Strabo Malacam quoque & Abderam attribuit.

Celtiberi iam patriæ multitudine ſua gra- 1554
ues,in Luſitaniam tranſierunt,in qua multas condiderunt ciuitates,quibus nomina ab oppidis patriæ ſuæ impoſuerunt, in quibus Segouiam ſiue Segobiam, quæ à Segobricenſibus ædificata & ſic appellata creditur, ciuitas aquæ ductu memorabili & lanificio nobilis,cui hoc nomine deuinctus ſum, quod vxorem mihi non ignobilem dederit, iucundam vitæ ſociam. Erat alia olim Segouia prope Cordubam, cuius Cæſar in commentarijs meminit. (Nam & Celtæ rurſus ex Luſitania in Beticam tranſierunt, ibique multa oppida condiderunt)ea hodie quoque nomen retinere dicitur, ſed diminutiuum. Segouiæ vero, quam à Celtiberis dictam & conditam volunt, mentio fit apud L. Florū *lib.3.rer.ab* in bello Sertoriano.Ex hac Celtiberorum in *vrb.con.* Luſitaniā migratione, ipſi quoque Luſitani Celtiberi appellati ſunt. Vnde ait Diodorus Sicu-

Anno dilu. *lib. 6.* Siculus. Celtiberorum Luſitani fortiſsimi ſunt.

1562 Secundum ſupputationem annorũ, quã hactenus ſequuti ſumus, hoc anno Roma cõdita eſt, proinde ab hoc loco annos ab vrbe condita nuberabimus.

ANNI AB VRBE CONDITA.

13 GRAECI ex Sicilia in Hiſpaniam veniſſe dicuntur, & aliquam eius partem occupaſſe, forte pellecti illecebra diuitiarum, quas Phœnices ex Hiſpania in omnes orbis parteis aſportauerant. D. Hieronymus in Hiſpaniam veniſſe affirmat, ſed quo tempore, non addidit. Eius in prooemio ſecundi libri commentariorum in epiſtolam Diui Pauli ad Galatas hęc ſunt verba. Ad Hiſpanias tranſgredior. Nonne Saguntum Græci ex inſula Zacyntho profecti condiderunt ? & oppidum Tarteſſum, quod nunc vocatur Carteia, Iones Græci homines locaſſe referuntur? Montes quoque Hiſpaniarum Calpe, Idrus, Pyræne, item inſulæ Aphrodiſiades, & Gymneſiæ, quæ vocantur Baleares, nonne Græ-

ci ſermonis indicia demonſtrant? Hactenus *Ab vrb. con.*
ille.

Carthaginenſes occupaſſe dicuntur inſu- 88
las maris Mediterranei, nempe Baleares, E-
buſum, quæ eſt inſula contra Valentiam,
nullum hodie quoque generans animal no-
xium, ſed neque aliunde allatum ſuſtinens,
quin continuò interimat. Præterea Colu-
brariam, ita dictâ, quod ſcateat multo & ma-
lefico genere ſerpentum, vt inquit Pompo-
nius Mela. *lib. 2. c. 7.*

Hoc tempore Arganthonius Tarteſsiorũ 129
Rex Gadibus regnaſſe dicitur, idque tam
diu, quantum etiam ad ſatietatem vixiſſe,
abundè foret. Octoginta enim annis patri-
am ſuam rexit, cum ad imperium ſexaginta
annos natus acceſsiſſet, vt ex autoribꝰ certis
aſtruit Valerius Maximus. Vixit itaque an- *li. 8. c. 14.*
nos centum quadraginta, licet Aſinius Pollio
apud eundem tantum centum triginta illi
tribuat, Cicero etiam pauciores, nempe cen- *De ſenect.*
tum viginti. Diuus tamen Baſilius hunc *in epiſto. ad*
inter viuaces numerat. Quanquam quid *Nepot.*
tam mirum, quòd homo centeſimum vige-
ſimum ætatis expleuerit annum? Tales re-
perti ſunt non pauci in Portugallia Interam-
ni etiam noſtris temporibus. Noui ego
etiam Eboræ anum, quandam, quæ iam de-
cem ſupra centum annos computabat, quũ
hæc ſcriberem, cuius mater ad centeſimum
vige-

Ab vrb. con. vigeſimum vſque peruenit. Magis mirandũ, quod Luſitani apud Indos hominem repererunt, qui iam trecenteſimum annum exceſſerat. Qui vidit, retulit mihi.

204 Phocenſes & ipſi Græci, ex Ionia in Hiſpaniam venerunt, vt etiam affirmat Strabo, & præter alias vrbes, etiam Emporias condiderunt, vt ait T. Liuius. Hos & Maſſilia Galliæ vrbs autores ſuos agnoſcit.

Lib. 4. *Deca. 4.*

DE CARTHAGINENSIVM *in Hiſpania rebus. Caput II.*

ATQVE hic Hiſpaniæ ſtatus fuit vſque ad Carthaginenſium aduentum, quem ex nominatis autoribus deſcripſimus, quę omnia, ſicut pro indubitatis haberi nolim, niſi vbi claſsicorum autorum teſtimonium accedat, ita illud affirmare ex Strabone, Pomponio Mela, Plinio, Iuſtino, Diuo Hieronymo liquidò poſſum, Iberos, Perſas, Græcos, Phœnicas, Phocenſes, Celtas, & Pœnos in vniuerſam Hiſpaniam perueniſſe. Sed quo tempore, incertum eſt.

235 Cum Gaditani à Tyro, vnde & Carthaginenſium origo erat, ſacra Herculis per quie-

quietem iuſsi in Hiſpaniam tranſtuliſſent, vrbemque ibi condidiſſent, inuidentibus incremento nouæ vrbis finitimis Hiſpaniæ populis, ac propterea Gaditanos bello laceſſentibus, auxilium conſanguineis Carthaginenſes miſerunt. Ibi fœlici expeditione & Gaditanos ab iniuria vindicauerunt, & maiorem partem prouinciæ imperio ſuo adiecerunt. Hæc ad verbum ex Iuſtino. Quod ego aliquanto poſt tempore factum crediderim. Et certè Antonius Nebriſſenſis circiter trecētos annos ante ſalutarem Chriſti natalem ponit, paucis videlicet annis ante primum bellum Punicum. *Ab vrb. con.* *lib. 44.*

Circa hunc annum, vt ex T. Liuio & Paulo Oroſio colligitur, miſsi ſunt à Celtis & Hiſpanis legati ad Alexandrum Magnum amicitiam petentes, congratulanteſque: quorum nomina & cultus tum primum cognouere Macedones: ex ijs etiam quidam venerunt, vt de controuerſijs ſuis arbitrium illi deferrent. quæ res tam honorifica & ipſi Alexandro, & ijs qui circa ipſum erant, viſa eſt, vt tum maximè & ſibi & ſuis rerum dominus viſus ſit. Ex Arriano. Paulus Oroſius Hiſpaniæ legationis Maurinum vel principem vel ſocium nominat. 435 *lib. 7. de geſt. Alex. Magni. lib. 3. c. 20.*

Galli Celtici, qui, vt diximus, ex Celtiberia in Luſitaniam, & inde Beticam effluxerant, traiecto Durio amne, primum Interamnem 455

Portu-

Ab vrb. con. Portugalliam, deinde Galleciam occupauerunt,&Portugallenſem ciuitatem, quaſi Gallorum portum, deinde Bracaram tanquam à Gallis bracatis ſic appellatam,condiderunt, vt aiunt. Sed ſunt qui Bracaræ originem ad Carthaginenſes autores referant,& à Bragadis Bragadæ (alij tamen Bagradam appellant) fluuij accolis conditam & appellatam affirment: cuius rei iudicium, quia neutrius opinionis autores antiquos habeo, in medio relinquo. Illud tamen non diſsimulo,Bracaram, quacunque cenſeatur origine, perantiquam ciuitatem tanti Romanis fuiſſe,vt Auguſtæ titulo ornaretur, & ab ea, quicunque habitabant inter Durium & Limiam populi,Bracari dicerentur,in quibus debellandis,quot annos ſudauerint Romani, ſuo loco dicemus.

489 Carthaginenſes Hiſpaniæ theſauris, & etiam Hiſpano milite freti, Siciliam inuadũt, atque à Romanis ea prouincia cedere iuſsi, non ſolum non parent imperio Romanorum, verum etiam bello eos terra marique per viginti quatuor annos vario Marte laceſſunt, vſque dum Sicilia in totum pulſi, ad extremum maris imperio excluſi, funeſtoque naufragio victi,à C. Luctatio conditiones accipere pacis coacti ſunt.Ex Polybio & L.Floro.

Quod verò principium primi belli Punici in

in annum ab vrbe condita quadringenteſi- *Ab vrb.con.*
mũ octogeſimũ nonum inciderit, conſtat ex
Polybio, Solino (in quo tamẽ in impreſsio- *lib. 2.*
ne Aldina perperã trecẽteſimo ꝓ quadringẽ- *li. 1. c. 2.*
teſimo legitur) A. Gellio, quãquã Plini⁹ vno *lib. 17. ca. 21.*
anno poſterius ponat. Neque obſtat, quod *lib. 33. c. 3.*
Titus Liuius in præfatione quartę Decadis,
quadringentos ſeptuaginta octo annos ponat: quia locum eſſe mendoſum clarius eſt, quàm vt probandum ſit, & legendum, octoginta ſeptem, vel potius octoginta octo, ſic erit vnius tantum atque alterius anni differentia. Conſimili modo circa principium quartæ Decadis, Anno quingenteſimo quinquageſimo legendum arbitror, & libro quarto eiuſdem Decadis, vbi agit de ludis Romanis, quos primum Senatus à populo ſecretus ſpectauit, perperam legi, Ad quingenteſimũ octauũ annũ, pro, quingenteſimũ quinquageſimũ, octauũ annũ, nemo, opinor, mihi refragabitur, niſi qui tam ignarũ fuiſſe Romanæ hiſtoriæ T. Liuium contendere volet, vt tot annorum numero ab alijs omnibus autoribus diſcreparet, quos ne deprauatos eſſe credam, facit tabula 3. virorum triumphalium, in qua inſcriptiones multas reperio, in quibus numerus annorum cum ſupputatione noſtra ad amuſsim reſpondet. ſed ne prolixus ſim, quatuor tantum ponam, nõ enim antiquitates oſtentare volo, ſed fidem

Ab vrb. con. dictis meis aſtruere. Prima igitur hæc eſt.

M. VALERIVS. M.F.M.N.MAXIM. AN. CDXC.MESSALLA. COS. DE POENIS ET REGE SICVLOR. HIERONE. XVI. K. APRIL.

Conſtat ſane ex Polybio & Caſsiodoro, hunc M. Valerium cum C. Octacilio, ſecundo anno belli Punici, fuiſſe Coſſ. ſcilicet anno quadringenteſimo nonageſimo, vt inſcriptio habet.

Secunda vero talis eſt.

C. DVILIVS. M.F.M.N. COS. PRIMVS. AN.CDXCIII. NAVALEM. DE. SICVL. ET. CLASSE. POENICA. EGIT K. INTERKAL.

Illud quoque ijſdem átteſtantibus extra controuerſiam eſt, C. Cornelium & C. Duilium, quinto anno eiuſdem belli, fuiſſe Coſſ. hoc eſt, anno ab vrbe condita quadringenteſimo nonageſimo tertio. Illud tantum intereſt, quod Cornelium Polybius, C. Caſsiodorus, CN. prænominat. Praeterea in Polybio Duellium, pro, Duilium, non dubium quin mendosè legitur.

Tertia porrò habet ad hunc modum.

C. AVRELIVS. L.F.C. N. COTTA. COS. AN. DI. DE POENEIS. ET. SICVLEIS. IDIBVS APRIL.

Hunc quoque anno duodecimo belli primi Punici Conſulem fuiſſe ex Caſsiodoro liquidò

quidò conſtat. eſt ibidem & alia inſcriptio de triumpho L. Cœcilij, qui ſequenti anno triumphauit, ſed eam miſſam facio: quartam tantum addam de triumpho C. Luctatij, qui huic bello finem impoſuit. ea eſt ad hunc modum. Ab vrb. con.

C. LVTATIVS. C. F. C. N. CATVLVS. PRO. A. DXII. COS. DE POENEIS EX SICIL. . . E . . .
EGIT. IIII. NONAS OCTOBR.

Hæc eo adiunxi, vt lector prudens intelligat, non fruſtra me affirmaſſe, T. Liuium illis locis eſſe deprauatum, atque ad eum modum reſtituiſſe, tametſi ne ſic quidem probè reſpondet calculus, ſed in tanta rerum antiquitate, non miranda eſt duorum aut trium annorum differentia: præterea ne quis ignoret, quibus rationibus & cauſis adductus hunc annorum numerum ſequar.

Nec verò exiſtimet aliquis aduerſari opinioni noſtræ, quod Paulus Oroſius ponat initium primi belli Punici, anno vrbis conditæ 483. quia numerum in Oroſio deprauatum eſſe, vel ex eo liquet, quod ſibi non conſtat.

Carthaginienſibus tam longo bello fractis, aliud repente exarſit, minus quidem diuturnum. ſed infeſtius multo ac pericu- 512
loſius, & quo res Carthaginenſium in extre-

 mum

Ab vrb. con. mũ pene diſcrimẽ adducta eſt. id Africanũ appellant, quod præter exercitũ ex varia colluuie diuerſiſsimarum gentium collectitiũ, cui reſp. ſoluendo non erat, totá fere aduerſus Carthaginenſes Africa cõſurrexerat. Durauit hoc bellum tribus annis & quatuor mẽſibus. Ex Polybio.
lib.1.

616 Compoſitis in Africa rebus, Carthaginenſes hortantibus primæ expeditionis auſpiciis, Amilcarem, cui Barcá cognomẽtum erat, cum iuſto excercitu in Hiſpaniam mittunt Annibale filio comite, qui tum fere nonum ætatis annum agebat. Hic ſuperatis columnis Herculis, magnam Hiſpaniæ partem Carthaginenſibus recuperauit. In ijs locis annos circiter nouem commoratus, multis Hiſpaniæ ciuitatibus bello ſubactis, pleriſque etiam, pacta ſalute atque impunitate bonorum, in fidem Carthaginenſium receptis, dignam tandem rebus à ſe geſtis mortem obijt. ſiquidem aduerſus atrociſsimos viros & potentiſsimos populos bellum gerens, & maximis quibuſque periculis intrepidè ſeſe, ac cum magna omnium admiratione ſubijciens, extremum vitæ diem morte confecit. Hæc Polybius. Iuſtinus ait, illum, dum fortunam inconſultius ſequitur, in inſidias deductum, atque ita occiſum fuiſſe. Huic Barcinonis ciuitatis originem tribuunt.
lib.2.
lib.44.

Amilcari mortuo ſuccesſit Aſdrubal, æta-

tis flore primo Amilcari conciliatus, gener inde ob altam indolem profectu animi adſcitus. Qui potitus imperio, plura cōſilio quàm vi gerens, auſpicijs regulorum magis, conciliandiſque per amicitiam principum nouis gentibus, quàm bello & armis rem Carthaginenſem auxit. Idem Carthaginem Nouã, ob loci opportunitatem, non ſolum ad res Hiſpaniæ, verum etiam Africæ commodiſſimam condidit. Cum hoc Romani, inuidentes Carthaginenſium in Hiſpania ſucceſsibus, quia metu Gallorum bellum mouere non audebant, miſsis legatis in Hiſpaniam, fœdus percuſſerunt, quo fœdere inter cætera cautum eſt, vt finis vtriuſque imperij Iberus amnis eſſet, quem Carthaginenſes cum armis ne tranſirent. Saguntinis medijs inter imperia duorum populorum libertas ſeruaretur. Hunc virum non modo bellicis artibus, ſed eloquentia quoque ad mouendos hominum animos pollentem, quum iam octo ferme annos obtinuiſſet imperium, barbarus quidam ſeruus, ob iram interfecti ab eo domini obtruncauit, comprehenſuſque à circunſtantibus, haud alio, quàm ſi euaſiſſet, vultu, tormentis quoque cum lacerarètur, eo fuit habitu oris, vt ſuperante lętitia dolores, ridētis etiam ſpeciem præbuerit. Ex T. Liuio & Polybio, qui illum à Gallo occiſum affirmat.

Ab vrb. con.

In præfat 3. decad.

In lib 2.

Ab vrb. con.

532 In Aſdrubalis locum extemplo iuuenis Annibal prærogatiua militari in prætorium delatus eſt, ingentique omnium clamore atque aſſenſu, fauore etiam plebis ſequuto, Imperator conſalutatus. Hic odium Romanorum pene cum lacte matris imbibit. Nam dum pater Amilcar exercitum in Hiſpaniam traiecturus ſacrificaret, altaribus admotus, tactis ſacris, iureiurando adactus eſt, ſe quum primum per ætatem poſſet, hoſtem fore Po. Ro. Hic vigeſimo ſexto ætatis anno Imperator factus, vxorem duxit Hiſpanam nomine Imilcen, ex Caſtulone oppido non ignobili, & patris ac ſororij res geſtas ſupergreſſus, biennio vniuerſam prope Hiſpaniam domuit. Ex Polybio, Liuio, Iuſtino, & Plutarcho.

534 Quas fodinas Annibal in Hiſpania inchoauerit, & quantum ex eis puteus vnus ſingulis diebus reddiderit, ſuperius diximus. Quibus opibus fretus, neque Hiſpano contentus imperio, Romanos quoque atque Italiam inuadere geſtit. cui rei dum occaſionem quærit, Saguntum peropportunum viſum eſt, vrbs Po. Ro. ſocia. Eam omnibus viribus oppugnat, & dum Saguntini auxilia Romanorum fruſtra expectant, ac Romani conſultationibus ac mittendis legationibus tempus terunt, crudeliter expugnat. Cui quàm obſtinatis animis Saguntini ad extremum vſque

vſque reſtituerint, quantaque conſtantia & fide Po. Rom. amicitiam conſeruauerint, qui ſcire volet, T. Liuium conſulat. Habebat id temporis Annibal in armis centum quinquaginta millia hominum. Ex Polybio & T. Liuio.

Ab vrb. con. lib. 1. Dec. 3.

DE SECVNDO BELLO PVNICO, ET *Romanorum in Hiſpania rebus geſtis vſque ad Auguſtum, cum catalogo Conſulum, Proconſulum, & Prætorum Hiſpaniæ. Cap. 12.*

EA res tam indigna Romanis viſa eſt, vt bellum Carthaginenſibus indixerint, Conſulemq́; & Conſularem exercitum in Hiſpaniam mittendũ decreuerint. Cuius rei adeò non pœnituit Annibalem, vt nihil prius duxerit, quàm omnem belli molem primo quoque tempore in Italiam transferre. Igitur P. Cornelius Scipio, Africani Maioris pater, Coſ. primus Hiſpaniam ſortitus prouinciam, atque ad eam cum exercitu profectus, vt Annibali ex Alpibus deſcendenti occurreret, reuerſus in Italiam, Cn. Scipioni fratri prouinciam tradidit, qui primo anno Hannonẽ 535

Ab vrb. con. cum exercitu fudit ac cœpit, & contra Aſdrubalem terra marique fœlici ſucceſſu præliatus, præter Baleares inſulas, centum viginti populos Hiſpanorũ Romano Imperio ſubiecit, anno ſecundo, quo P. Scipio prorogato poſt Conſulatum imperio, in prouinciam redijt. Exinde duo fratres communi conſilio rem geſſerunt. Ex T. Liuio.

Carthaginenſes ante Romanorum aduentum viginti tribus annis in Hiſpania dominati ſunt, quo tamen tempore Romani ſocietates in ea habebant.

Poſsidebant Hiſpaniam varij reguli, quales T. Liuius nominat Mandonium Ilergetum regulum: Amuſitum Lacetanorum, & alios: Polybius etiam Andubalem. Hi reguli partim eo tempore Romanos, partim Carthaginenſes agnoſcebant. Prius tamen ſumma imperij penes Carthaginenſes erat.

lib. 2. Hic obiter annotandus lapſus L. Flori, qui ait inter finem primi belli Punici & principium ſecundi, vix quadriennem fuiſſe requiem, quũ viginti tres anni, vt minimũ, interceſſerint, niſi vel deprauatus ſit Florus, vel lib. 6. c. 6. ad alia bella reſpiciat: & Valerij Maximi, qui Sagunti calamitatẽ poſt Scipionum in Hiſpania miſerabilem ſtragem ponit, quum decem fere annis anteceſſerit.

Cum Cn. Scipio ſucceſſorem à Senatu peteret, quòd filiam haberet nubilem, cui ſine ipſo

pſo dos expediri nō poſſet: Senatus ne Reſ- *Ab vrb.con.*
pub. bono duce careret, patris ſibi partes ſumpſit,& dote cōſilio vxoris & propinquorum Scipionis ex ærario conſtituta, puellam nuptui dedit. Valerius Maximus. *lib.4.c.4.*

542 Cn.& P.Scipio,cum per octo annos multas res proſperè geſsiſſent in Hiſpania,multaſque hoſtium ſtrages ædidiſſent, miſerabili clade cum exercitu cæſi ſunt,vndetrigeſimo die alter poſt alterum, vt autor eſt T. Liuius. *li.5. De.3.* Quorum monumentum etiam hodie prope Tarraconem extare affirmant ex marmore affabrè laborato.

Mox L. Martius impiger & magni animi iuuenis, à Scipione militarem artē edoctus, collectis ex fuga militibus, rem perditam admirabili induſtria reſtituit. Ex eodem. *Ibidem.*

Ex huius L. Martij capite concionantis *lib.1.c.6.* flammam eluxiſſe, ait Valerius Maximus, qui addit illum octo & triginta hoſtium millia concidiſſe, & magno numero in poteſtatem redacto,bina caſtra cepiſſe.T.Liuius addit, in præda captum clypeum argenteum pondo centum triginta octo, cum imagine Barchini Aſdrubalis.Erat autem L. Martius primipili Centurio,vt ait Cicero, qui teſtatur *Pro Cor.Balbo.* illum primum cum Gaditanis fœdus iciſſe, quod ſcilicet illi tam duro Reip. tempore fidelem operam Romanis nauauerint. 543

Claudius Nero cum exercitu Proprætor

Ab vrb.con. in Hiſpaniā miſſus, qui L. Martio & T. Fonteio Cn. Scipionis Legato ſuccederet. T. Liuius.

544 Comitijs Romæ habitis, cæteris omnibus metu recentis cladis à petitione Hiſpaniæ prouinciȩ deterritis, P. Cor. Scipio, Scipionis occiſi filius, annos natus viginti quatuor ſe obtulit, qui ſummo omnium conſenſu creatus Proconſul Hiſpaniæ, & cum iuſto exercitu in prouinciam profectus, primum Carthaginē, magnū illius belli momentum cepit: deinde poſt multas res præclaro imperatore dignas, tandem Pœnos varijs prælijs fuſos fugatosq́ quintò, poſtquam Proconſul in Hiſpaniam venerat, anno, & poſt bellum cū illis in Hiſpanijs initū decimo quarto, penitus expulit Hiſpania, atq; in Africā cū omni exercitu inglorios redire coegit. Ex eodē.

549 Scipio pulſis Hiſpania Carthaginenſibus, compoſitiſque prouinciæ rebus, eam L. Lentulo & L. Manlio Acidino tradidit, ipſe vero Romam redijt, vrbemque ingreſſus, prædam ex Hiſpania præ ſe tulit in ærarium, argenti quatuordecim millia pondo trecenta quadraginta duo, & ſignati argenti magnum numerum. Non tamen triumphauit, quia ſine magiſtratu res geſſerat. Ex eodem.

L. Lentulus & L. Manlius Acidinus Ilergetes Hiſpaniæ populos, in quibus Oſca & Ilerda,

Ilerda,noua molitos,magno prœlio fuderūt, *Ab vrb.con.*
& caſtris exuerunt, atque indibilem regulum ipſorum rebellionis autorem occiderunt.Ex eodem.

Cn.Seruilio Cepione & Cn. Seruilio Gemino Coſſ.Anno ſecundi belli Punici 16. ex Hiſpania,veſtimenta, frumentum , arma & omne genus cōmeatus Romā portata ſunt, vt ait T. Liuius, qui affirmat & ſequenti anno magnam vim frumenti ex Hiſpania miſſam,adeo vt vilitatē annonæ Romæ fecerit. 551 *li.10. De.3.*

L.Lentulus ex Hiſpania reuerſus,Ser.Sulpitio Galba & C. Aurelio Coſſ.ex S.C.ouans vrbem ingreſſus eſt,tulitque ex præda argenti pondo xliiij. millia, auri duo millia quadringenta quinquaginta, præter pecuniam militibus diuiſam.Lentulo ſuccesſit C.Cornelius Cethegus,qui & ipſe magnum hoſtium numerum in agro Sedetano fudit. Ex eodem. 554 *De.4. lib.1.*

L. Cornelio Lentulo & P. Iulio Appulo Coſſ.C.Cornelius Cethegus Proconſul Hiſpaniæ, abſens Romæ Aedilis Curulis creatus eſt,atque ad magiſtratum gerendum venire iuſſus.Loco eius & Lucij Manlij Acidini,qui & ipſe Romam redire iuſſus eſt:creati Proconſules Hiſpaniæ Cornelius Lentulus & L.Stertinius.Ibidem. 555

L.Manlius Acidinus priuatus vrbem ingreſſus,ex Hiſpania mille ducenta pondo argenti,

Ab vrb. con. genti, triginta pondo ferme auri in ærarium tulit. Idem.

Decad. 4. lib. 2.

557 Cn. Cornelio Cethego & Q. Minutio Ruſo Coſſ. Hiſpania hactenus vna proconſularis, tametſi per duos pari imperio adminiſtrata, diuiſa eſt in duas prouincias Prætorias, citeriorem & vlteriorem. Citerior Cn. Sempronio Tuditano: vlterior M. Aelio contigit. Hi terminare iuſsi, qua vlterior citeriorue Hiſpania terminaretur. De qua re ſuperius latius ſum loquutus.

Decad. 4. lib. 3. M. Aelium T. Liuius appellat paulo poſt M. Heluium, niſi mendoſus eſt liber.

Ingens eo anno in Hiſpania vlteriore bellum coortum, Culçane & Luſcinone regulis arma mouentibus. In citeriore quoque C. Sempronius prælio victus, exercitus eius fuſus fugatuſque, & illuſtres viri in acie cæſi. Sempronius cum graui vulnere latus ex prælio, haud ita multo poſt expirauit. Ibidem.

558 L. Furio Purpurione & M. Claudio Marcello Coſſ. Q. Fabius Buteo Hiſpaniam vlteriorem, Q. Minutius Thermus citeriorem Prætores ſortiti ſunt. Hoc anno iterum in Hiſpania bellum cœptum, ſcilicet quinto anno poſtquam ſimul cum punico bello finitum erat. Quia tum primum Hiſpani ſuo nomine, nullo Punico exercitu aut duce, ad arma ierant.

Ho-

Hoc quoque anno Cornelius Lentulus, qui biennio ante citeriorem Hiſpaniam obtinuerat, vrbem ingreſſus, tulit præ ſe auri mille quingenta pondo quindecim: argenti viginti millia, ſignati denarios triginta quatuor millia & quingentos quinquaginta. Ab vrb.con.

L. Stertinius ex vlteriore Hiſpania, quinquaginta millia pondo argenti in ærarium tulit, & de manubijs duos fornices in foro Boario ante Fortunæ ædem & matris Matutæ, vnum in Circo maximo poſuit, & his fornicibus ſigna aurata impoſuit.

Q. Minutius Thermus aduerſus Budarē & Beſaſidem imperatores proſperè pugnauit, duodecim hoſtium millia cecidit, Budarem cœpit, cæteros fudit fugauitque. Ibidem.

Gliſcente tantum in Hiſpania bello, vt cōſulari & duce & exercitu opus eſſet, placuit patribus, vt citerior Hiſpania cōſularis eſſet, ad quam miſſus M. Portius Cato, qui poſteà à cenſura Cenſorinus dictus eſt, huic P. Mālius Prætor adiutor datus. Ap. Claudius Nero Hiſpaniam vlteriorem ſortitus eſt. Ita ferme Titus Liuius, & Plutarchus. Sed ego ex iiſdem colligo, & affirmare mihi poſſe videor, Prætoribus Paulo Manlio in citeriori: Ap. Claudio Neroni in vlteriore: M. Catoni Conſuli in tota Hiſpania imperium fuiſſe. 559 In Catonē Cenſo.

Nam

Ab vrb.con. Nã Catonẽ in vlteriori quoq; Hiſpania res geſsiſſe ex Plutarcho cõſtat, qui ait ex Polybio, à Catone omniũ vrbiũ muros, quæ intra Betim amnẽ ſunt, vno die ſolo æquatos eſſe. Quod ſi quis admiratur, magis admiretur eum tribus ſeruis comitatũ Hiſpaniã rexiſſe, & in ea intra annũ quadraginta oppida cepiſſe, quorum alterũ Valerius Maximus, alterum Plutarchus literis prodidere, ex quo & T. Liuio petat, qui de Catonis in Hiſpania rebus geſtis plura noſſe deſiderat.

li.4.ca.3.

Eodem anno M. Heluius ouãs vrbem ingreſſus, tulit in ærarium argenti infecti quatuordecim millia pondo, ſeptingenta triginta duo, & ſignati bigatorum xvij. millia viginti tria: & Oſcenſis argenti centum viginti millia, quadringenta triginta octo, ex vlteriori Hiſpania.

Q. Minutius de citeriori Hiſpania triumphauit, & tulit argenti pondo triginta quatuor millia, octingenta, bigatorum ſeptuaginta octo millia, & Oſcenſis argenti ducenta ſeptuaginta octo millia. Atque hic eſt primus triumphus, quem Romanos egiſſe de Hiſpanis reperio.

Rurſus T. Liuius M. Heluium appellat, quem ſuperius M. Aelium dixit, forte quòd vtróque appellaretur nomine: ſed in eo lapſus memoria eſt, quòd ait Q. Minutium M. Heluio ſucceſsiſſe. Namque Heluius vlteriorem,

tiorem, Quintus Minutius citeriorem, vt di- *Ab vrb. con.*
ximus, rexit Hiſpaniam: deinde quod ait M. Heluium in aliena prouincia pugnaſſe. Siquidem Iliturgis, circa quam poſtrema eius victoria fuit, Plinio & Ptolomæo in Betica ponitur, quam aliqui Giĕnenſem eſſe ciuitatem ſuſpicantur. Antonius quoque Nebriſſenſis in Betica ponit, quanquam in Vocabulario ipſius Geographico, mendosè oppidū Bœoticæ pro Beticæ impreſſum eſt.

P. Cornelio Scipione Africano iterum, & 560
T. Sempronio Longo Coſſ. Prætores P. Cornelius Scipio Cn. filius, hoc eſt, Scipionis Africani patruelis, vlteriorem: Sex. Digitius citeriorem Hiſpaniam rexerunt, rurſus in prouincias Prætorias rebus compoſitis redactā. Horum impar fortuna fuit. Nam P. Scipio proſperè omnia geſsit, & Proprætor Luſitanos fudit: alter crebra magis quàm digna dictu prælia fecit, & adeo pleraque aduerſa, vt vix dimidium militum, quod acceperat, ſucceſſori tradiderit.

Eodem anno M. Portius Cato ex Hiſpania triumphauit, tulitque argenti infecti viginti quinque millia pondo, bigati centum viginti tria millia, Oſcenſis auri quingenta quadraginta pondo, præter pecuniam militi diuiſam. Nam Plutarchus teſtatur ſingulas ar- *In Catone*
gēti libras viritim militibus diſtribuiſſe, illud *Cenſori.*
adijciētē, melius eſſe multos ex Romanis ar-

gentum

Ab vrb. con. gentum, quam paucos aurum habentes in vrbem reuerti. T. Liuius addit, Catonem ex ferrarijs argentarijſque magna vectigalia inſtituiſſe, quibus inſtitutis locupletior inde prouincia fuit.

Plutarchus indicat Sci. Maiorem Catoni in Hiſpania ſucceſsiſſe, ſed falſus eſt ſimilitudine nominis, niſi forte lapſus eſt interpres. nã codicis Græci non fuit mihi copia.

561 L. Cornelio Merula & Q. Minutio Thermo Coſſ. C. Flaminio Hiſpania citerior, M. Fuluio Nobiliori vlterior ſorte obtigit. Quorum hic apud Toletum Vaccæos, Vectones, & Celtiberos fudit fugauitque, & Hilermum regem viuum cepit. T. Liuius.

562 L. Quinto & Cn. Domitio Aenobarbo Coſſ. Prætores Hiſpaniam ſortiti ſunt, M. Bebius Pamphilus citeriorem: A. Attilius Serranus vlteriorem, ſed primum S.C. deinde plebiſcito permutatis eorum prouincijs, Flaminio Fuluioque prorogatum imperium eſt. Hoc anno Fuluius Toletum cœpit operibus. Ibidem.

563 P. Cornelio Cn. Filio Scipione & M. Attilio Glabrione Coſſ. L. Aemilio Paulo euenit Hiſpania vlterior: C. Flaminio in citeriori prorogatum imperium. Ibidem.

Aemilius ad ſopiendos in Hiſpania magnos bellorum motus exortos, miſſus eſt, non cum ſex, vt cæteri Prætores, ſed cum duodecim

decim ſecuribus,ita vt dignitas conſularis im *Ab vrb.con.*
perio eius ineſſet. Bis collatis ſignis hoſtes ſu
perauit, interfecitq́; circiter triginta hominũ
millia,manifeſteq́; apparuit,victoriam ex in-
duſtria eius partam fuiſſe. Vrbes verò duce n
tas quinquaginta in deditionem recepit, pa-
catamq́; prouinciam relinquens,ne vna qui-
dem drachma ditior quàm profectus fuerat,
reuerſus eſt.Plutarchus. *In vita eius.*

Eodem anno M.Fuluius Nobilior ex Hiſ-
pania vlteriore ouans vrbem ingreſſus eſt,tu
litque præ ſe argenti bigati centum triginta
millia, præterea duodecim millia pondo ar-
genti,auri pondo centum viginti ſeptem,quã
prædam T.Liuius lapſu forte memoriæ bis *Deca.4.li.6.*
ponit.

L.Cornelio Scipione & Cn. Cælio Coſſ. 564
L.Aemilio & C.Flaminio in Hiſpania proro
gatum imperium. Quo anno Romani mag-
nam in Hiſpania cladẽ acceperunt, ſex mil-
libus de exercitu ſuo cæſis, cæteris in fugam
verſis,idque in Vaſcetanis, vbi apud oppidũ
Lyconem cum Luſitanis pugnabat. Ibidem.
Ego ſuſpicor in T.Liuio mendoſè legi Vaſce
tanis pro Baſtetanis, qui ſunt in Hiſpania vl-
teriori,quanquam in citeriori quoque Vaſce
tanos nuſquam inuenio.

M.Fuluio Nobiliore & Cn. Manlio Vol- 565
ſone Coſſ. L. Plautius Hipſeus Prætor fuit
Hiſpaniæ citerioris: L.Bebius Diues vlterio-
ris.Sed L.Bebius in prouinciam Hiſpaniam

Ab vrb. con. proficiens à Liguribus circumuentus, magna parte comitum cæſa, vulneratus ipse cum paucis ſine lictoribus, Maſsiliam profugit, & intra triduum expirauit. Qua re audita Senatus decreuit, vti P. Iunius Brutus Proprætor Hetruriȩ, tradita, cui videretur ex legatis, prouincia & exercitu, ipſe in vlteriorem Hiſpaniam proficiſceretur, eáq́ prouincia ei eſſet. Paulo ante ſucceſſoris aduentum, L. Aemelius Paulus tumultuario exercitu collecto, ſignis collatis cum Luſitanis pugnauit, fuſi fugatique ſunt hoſtes, cæſa decem & octo milia armatorum, tria milia trecenti capti, & caſtra expugnata. Cuius victoriæ fama tranquilliores in Hiſpania res fecit, & ſupplicationes Romæ ex S.C. factæ ſunt. Ibidem.

566 M. Valerio Meſſala & C. Liuio Salinatore Coſſ. Prætores L. Manlius Hiſpaniam citeriorem: C. Catinius vlteriorem ſortiti ſunt. Ibidem.

567 M. Aemilio Lepido & C. Flaminio Coſſ. Prætoribus Hiſpaniæ prorogatum imperium, quorum literis Romæ ſignificatum eſt, Celtiberos Luſitanosque in armis eſſe, vbi in T. Liuio mendosè legitur, C. Attinij, pro C. Catinij, non procul à principio libri noni.

568 SP. Poſthumio Albino & Q. Martio Philippo Coſſ. Prætores Hiſpaniæ creati ſunt, L. Quintius Criſpinus, citerioris: C. Calpurnius Piſo, vlterioris.

Hoc anno C. Catinius cum Luſitanis in agro

gro Aſtenſi collatis ſignis pugnauit, ſex hoſtium milia cæcidit, cæteros fuſos fugatoſque caſtris exuit, Aſtam oppidum cœpit, ſed dum incautius ſubit muros, ictus ex vulnere poſt dies paucos moritur. Hac de cauſa Calpurnio nunciatum, vt in prouinciam properaret, ne ſine imperio eſſet. Aſta non procul Gadibus erat. Ab vrb. con.

In citeriore Hiſpania L. Manlius Acidinus cum Celtiberis acie conflixit incerta victoria, niſi quod Celtiberi proxima nocte caſtra mouerunt. Pòſt eoſdem ad Calagurium oppidum prælio ſuperauit, & caſtris eorum potitus eſt, in prælio ad duodecim hoſtium milia cæſa, plus duo capta, & niſi ſucceſſor aduentu ſuo inhibuiſſet impetum victoris, ſubacti Celtiberi forent, ſi Liuio credimus. Deca. 4. li. 9.

569 A. Claudio Pulchro & M. Sempronio Tuditano Coſſ. Prætoribus Hiſpaniæ prorogatum imperium.

L. Manlius ex Hiſpania citeriore ouans vrbem ingreſſus, tulit coronas aureas quinquaginta duas, auri pondo centum triginta duo, argenti ſexdecim millia trecenta, & pronunciauit in Senatu, decem millia pondo argenti, & octoginta auri Q. Fabium Quæſtorem aduehere, id quoque ſe in ærarium relaturū.

Prætores Hiſpaniæ Calpurnius, & Quintius, communi animo & conſilio rem gerentes, non procul Toleto cum vtroque exercitu fuſi, & in caſtra cōpulſi ſunt, ac ſpolijs ſuis

Ab vrb.con. hoſtes ditarunt, quinque ſuorum millibus amiſsis. Quam ignominiam poſtea contractis Hiſpanorum ſociorum auxilijs, & recreato à terrore aduerſæ pugnæ exercitu, deleuerunt ad ripam Tagi, ædita in hoſtes magna ſtrage, quam eleganter in quarta decade ſcribit T. Liuius.

lib.9.

570 P. Claudio Pulchro & L. Portio Licinio Coſſ. Præturam ſortiti ſunt Hiſpaniæ: A. Terentius Varro, citerioris: P. Sempronius, vlterioris.

Eodem anno, C. Calpurnius Piſo, & L. Quintius ex Hiſpania reuerſi, de Luſitanis & Celtiberis triumpharunt. Calpurnius coronas aureas tulit octoginta tres, & duodecim pondo argenti. Quintius tantundẽ auri, quãtum argenti tranſtulit. Sed numerũ aut ſummam prædæ T. Liuius non poſuit.

571 M. Claudio Marcello & Q. Fabio Labeone Coſſ. prætoribus Hiſpaniæ prorogatũ imperium. A. Terentius Varro in agro Auſetano aliquot ſecunda prælia cum Celtiberis fecit, & vrbes nonnullas cepit. Auſetani in Catalo niæ principatu erant. Vlterior in pace fuit, & Luſitani peropportunè quieuerunt: quia P. Sempronius diutino morbo implicitus fuit, & tandem ibi mortuus eſt. Ibidem.

lib.9.&10.

572 Cn. Bebio Pamphilo & L. Aemilio Paulo Coſſ. Prætores habuit Hiſpania, citerior Q. Fuluium Flaccum, vlterior, P. Manlium, qui eandem prouinciam priore prætura habuerat,

rat,vt ait T. Liuius,qui in hoc videtur non cõ *Ab vrb.con.*
ſtare ſibi,quia ſuperius dixit P. Manilium prę-
torem M. Catoni conſuli in citeriore Hiſpa-
nia adiutorem datum,vt annotauimus anno
vrbis conditæ 559. Fuluius Flaccus Vrbicu-
am vrbem(quam hodie Arbeca appellari di-
cit Pet. Anto. Beuter)non ſine detrimento mi
litum ſuorum cœpit, ac diripuit. P. Manilius
ercitum diſsipatum in vnum coegit. Ibi-
dem.

A. Terentius Varro ex Hiſpania citeriore
ouans vrbem ingreſſus, tulit in ærarium ar-
genti pondo millia cccxx. auri lxxxij. pondo,
coronas aureas lxvij.

P. Cornelio Lentulo & M. Bebio Pamphi- 573
lo Coſſ. Prætoribus ſuperioris anni in Hiſpa-
nia prorogatum imperium.

In citeriore Hiſpania bellum ea æſtate co-
ortum,quantum nunquam ferme antea,idq́ꝫ
à Celtiberis, aduerſus quos Fuluius Flaccus
magna quidem victoria, ſed non incruenta,
potitus eſt. de qua re latius T. Liuius.

A. Poſthumio Albino Luſco & C. Calpur- 574
nio Piſone Coſſ. Prætores Hiſpaniam ſortiti
ſunt, L. Poſthumius vlteriorem: T. Sẽproni-
us Gracchus citeriorem.

Huius anni principio, à Q. Fuluio Flacco
miſsi ſunt ad Senatum ex Hiſpania T. Minu-
tius legatus,& duo tribuni militum T. Meni-
us,& L. Terentius Maſſaliota, qui duo ſecun-
da prælia, deditionem Celtiberiæ, confectam

Ab vrb.con. prouinciam nunciarent, nec ſtipendio, quod mitti ſoleret, nec frumento portato in eum annum opus eſſe, & alia, quę latius proſequitur T. Liuius.

Fuluius Flaccus Proprætor ſiue Proconſul, vlteriori Celtiberiæ agro, vnde in deditionem non venerant, vaſtato, magis irritauit quàm conterruit Celtiberos, qui obſeſſo ſaltu Manliano, Fuluium Tarraconem cum exercitu ad occurſum ſucceſſoris properantẽ, nec opinato adorti, victoriam quidẽ illi, ſed cum magna militum iactura dedere. Ibidem.

575 Q. Fuluius ex Hiſpania cum magna fama rerum geſtarum reuerſus, quum extra vrbem triumphi cauſa eſſet, Conſul factus cũ L. Manlio Acidino, qui & ipſe aliquot ante annis citeriorem Hiſpaniam rexerat, triumphans vrbem ingreſſus, cum militibus, quos ſecum duxerat, tulit in triumpho coronas aureas centũ viginti quatuor, auri põdo XXXI. præter argentum Oſcenſe ſignatum, & pecuniam militibus diuiſam, & duplex ſtipendiũ ſolutum. Ibidem.

Hoc anno Prætoribus Hiſpaniæ cum ſuis exercitibus prorogatum imperium.

Sempronius Gracchus, multis rebus in Celtiberia proſperè geſtis, centum tria oppida intra paucos dies in deditionem accepit, & Thurrium regulum in belli ſocietatem ex hoſte accepit.

L. Poſthumius eadem æſtate in Hiſpania vlte-

vlteriore,bis aduerſus Bracaros pugnauit e- *Ab vrb.con.*
gregiè,& ad XXXV. millia hoſtium occidit.
vnde colligas, quanta fuerit etiam tunc fre-
quentia illius gentis. Bracari verò dicuntur
populi Interamnis Portugalliæ,qui ſunt inter
Durium & Limiam fluuios. Quædã impreſ-
ſiones hoc loco,nempe circa finem decimi li
bri de bello Macedonico,male habent, cum
Vaccæis,pro, cum Bracaris. quem errorem
ego ex L.Flori libro 41.natum crederim, vbi
legitur ad hunc modum: & à Poſthumio Al-
bino Vaccæi ac Luſitani ſubacti ſunt &c.Sed
ea lectio quàm falſa ſit, ex eiuſdem L. Flori
56.libro conſtat,vbi apertè Vaccæos in citeri-
ore Hiſpania ponit,& oſtendit Bracaros tum
in vlteriore fuiſſe Hiſpania, in qua etiam Gal
lecios ponit,qui ſunt vltra Bracaros. Præter-
ea Sex.Iulius Frontinus affirmat,Vaccæos à
Sempronio Graccho oppugnatos.vnde con
ſtat,tam in T.Liuio, cum Bracaris,non cum
Vaccæis,quã in L.Floro,Bracari,nõ Vaccæi,
legendum.& ita in T. Liuio habet impreſsio
Badiana, ita legit Henricus Glareânus,vir vn
decunque doctiſsimus,ita L. Andreas Reſen
dius in T. Liuio manu ſcripto legiſſe ſe mihi
affirmauit.

M.Iunio Bruto & A. Mãlio Volſone Coſ. 576
Prætores, in Hiſpania citeriore M. Titinius:
in vlteriore,T.Fonteius Capito.

Hoc anno Sempronius Gracchus de Cel-
tiberis & ſocijs eorum,poſtero die L. Poſthu

Ab vrb.con. mius de Luſitanis alijsque eiuſdem regionis Hiſpanis triumphauit, T. Gracchus XL. millia pondo argenti tranſtulit, Albinus XX. mil lia. T. Liuius.
lib.1. Dec.5.

577 C. Claudio Pulchro & T. Sẽpronio Graccho Coſſ. Prætoribus Hiſpaniæ prorogatum imperium, ſed vtraque prouincia pacata fuit. Ibidem.

578 Cn. Cornelio Scipione Hiſpalo & Q. Petilio Spurino Coſſ. Prætoribus M. Cornelio Scipioni Maluginenſi Hiſpania vlterior: P. Licinio Craſſo citerior obtigit. Sed quum ſacrificijs impediri ſe ſolennibus excuſarent, ne in prouinciam irent: iuſsi ſunt aut ire aut iurare pro concionẽ, ſolenni ſacrificio ſe prohiberi. cum autem ambo in eadẽ verba iuraſſent, M. Titinius & Titus Fonteius Proconſules manere cum eodem imperij iure in Hiſpania iuſsi ſunt. Ibidem.

Huius Hiſpali Conſulis filio Cn. Cornelio Scipioni, quum Hiſpania prouincia aliquando ſorte obtigiſſet, decretum eſt, ne iret, li.6. ca.3. adiecta cauſa, quòd rectè facere neſciret. Valerius Maximus.

579 M. Lepido & Q. Mutio Coſſ. Ap. Claudius Cento, citerioris Hiſpaniæ Prætor: vlterioris verò quis fuerit, quia T. Liuius hoc loco mutilus eſt, non inuenio.

580 Sp. Poſthumio & Q. Mutio Coſſ. Prætoribus Cn. Seruilio Cepioni Hiſpania vlterior: P. Furio Philo citerior contigit.

Hoc

Hoc anno Ap. Claudius Cento Celtiberos, qui ſub aduentum eius rebellauerant, magna clade affectos, imperio parere coegit. quã obrem Romæ per diem vnum ſupplicatio fuit, & XX. maioribus hoſtijs ſacrificatum. Ibidem. Ab vrb. con.

L. Poſthumio Albino & M. Popilio Lenate Coſſ. Prætores Cn. Fabius Buteo Hiſpaniam citeriorẽ: M. Matienus vlteriorẽ ſortiti ſunt. Idem. 581

Perfectis comitijs, Ap. Claudius Cento ex Celtiberis ouãs cum in vrbem iniret, decem millia pondo argenti, quinque millia auri in ærarium tulit. Idem.

Cn. Fabius, quum in prouinciam iret, Maſſiliæ moritur. Senatus decreuit, vt P. Furius & Cn. Seruilius, inter ſe ſortirentur, vter prorogato imperio citeriorem Hiſpaniam obtineret. Sors opportuna fuit, vt P. Furius idem, cuius ea prouincia fuerat, remaneret. Ibidem.

Cn. Popilio Lenate & P. Aelio Ligure Coſ. 582
Prætoribus M. Iunio Pœno citerior Hiſpania: Sp. Lucretio vlterior ſorte cecidit.

P. Licinio Craſſo & C. Caſsio Lõgino Coſ. 583
à Senatu decretum eſt, vt vnico tantum Hiſpania Prætore regeretur, vnaque tãtum prouincia eſſet, forte quia iam pacata erant omnia. Sortitus eſt autem Hiſpaniam L. Canuleius Prætor.

Hoc anno Hiſpaniæ vtriuſque legati Ro-

Ab vrb.con. mam miſsi, in Senatu conqueſti ſunt de magiſtratuum Romanorum auaritia & ſuperbia, quibus ex ordine Senatorio patroni dati ſunt. & P. quidem Furius ac M. Matienus ſolum verterunt: pluresque accuſaſſent, niſi, vt fama eſt, à patronis fuiſſent prohibiti. Ita prę teritis ſilentio obliteratis, in futurum conſultum à Senatu Hiſpanis, quòd impetrarunt, ne frumenti æſtimationem magiſtratus Romanus haberet, néue cogeret vicesimas (tributi hoc genus erat) vendere Hiſpanos, quanti ipſe vellet, & ne præfecti in oppida ſua ad cogendas pecunias imponerentur.

Sed & alia noui generis hominum ex Hiſpania legatio venit, ex militibus Romanis & Hiſpanis mulieribus, cum quibus connubium non eſſet, natos ſe memorantes, ſupra quatuor hominum millia, orabant, vt ſibi oppidum, in quo habitarent, daretur. Senatus decreuit, vti nomina ſua apud L. Canuleium profiterentur, eorumque ſi quos manumiſiſſet, eos Carteiam ad Oceanum deduci placere. Qui Carteienſium domi manere vellent, poteſtatem fore, vti numero colonorum eſſent, agro aſsignato. Latinam eam Coloniam fuiſſe, libertinorumque appellari. T. Liuius. Dec. 5. lib. 1.

584 A. Hoſtilio Mãcino & C. Attilio Coſſ. quis fuerit Hiſpanię Prætor, nondum inuenire potui.

585 Q. Martio Philippo II. & Q. Seruilio Cepione

one Coſſ.Claudius Marcellus Prætor Hiſpa- *Ab vrb.con.*
niam obtinuit.

L.Aemilio Paulo II. & C. Licinio Craſſo 586
Coſſ.P.Fonteius Prætor adminiſtrauit Hiſ-
paniam.

Q.Aelio & M.Iunio Coſſ.Hiſpania rurſus 587
in duas prouincias prętorias diuiſa eſt,& Cn.
Fuluij citerior,C.Licinij Neruę vlterior ſors
fuit,Ibidem. *lib.5.*

Hactenus ex T.Liuio:quæ ſequūtur, ex L.
Floro, Paulo Oroſio & alijs mutuati ſumus.

L.Opimio & Q.Poſthumio Coſſ.à Luſita- 600
nis Romani per arma grauiter vexati ſunt.Iu *De prodigijs.*
lius Obſequens.Forte tunc accidit,quod po- *lib.4.*
nit Paulus Oroſius hoc anno, quanquā alijs
Coſſ.de Sergio Galba Prætore, qui à Luſita-
nis magno prælio victus, vniuerſo exercitu
amiſſo,ipſe cum paucis vix elapſus euaſit.Ip-
ſe quoque L.Florus ait,his temporibus à cō- *lib.47.*
pluribus in Hiſpania res parū proſperè geſtas.

Q.Fuluius & T.Annius Coſſ.primi Calen 601
dis Ianuarijs magiſtratum inierunt, propter *In Chronico*
ſubitum Celtiberiæ bellum, vt ait Caſsiodo- *Conſulum.*
dorus,ex quo videtur Hiſpania hoc anno ꝓ-
uincia fuiſſe Conſularis. Etiam L. Florus di- *Ibidem.*
cit comitia mutata, quod Hiſpani rebellarēt,
ſed Coſſ.nō ponit,& dicit quod anno DXC-
VIII. Nos aliam rationem ſequimur, pro-
pter cauſas ſuperius commemoratas.

M.Marcello & L.Valerio Coſſ. in Luſita- 602
nia variè pugnatum.Iulius Obſequens.

L.Lu-

Ab vrb.con. 603 L. Lucullo & A. Poſthumio Coſſ. Hiſpanienſe bellum aliquoties parum proſperè geſtum, cum ciuitatem Romanam confudiſſet, tantuſque Celtiberorum metus Romanos omnes inuaſiſſet, vt nemo inueniretur, qui vel tribunus vel legatus ire in eam prouinciã vellet, P. Scipio Aemilianus, ad quodcunque militiæ genus, quod ſibi imperatum foret, vltro ſe offerens, non mediocriter omnium animos ad militandi ſtudiũ accendit.

lib. 47. Quod L. Florus addit Vaccæos & Cantabros cum alijs populis à Lucullo ſubactos, non intelligo, quum certum ſit, Cantabros vſque ad Auguſti tempora fuiſſe indomitos, quemadmodum nec illud, quod ait Marcellum Lucullo ſucceſsiſſe, quum contra manifeſtum ſit, tam ex Caſsiodoro quám ex alijs, Lucullum Marcello ſucceſsiſſe.

His Coſſ. fuiſſe Sergij Galbæ calamitatem illam, quam ſuperius poſuimus, lib. 4. c. 21. ſcribit Paulus Oroſius, atque addit eundem Galbam, cum Luſitanos circa Tagum habitantes voluntarios in deditionem accepiſſet, per ſcelus circumpoſitis militibus inermes, incautoſque proſtrauiſſe. Quæ res vniuerſæ Hiſpaniæ, propter Romanorũ perfidiam, maximi tumultus cauſa fuit.

608 Cn. Cornelio Lentulo & L. Mummio Coſſ. Viriatus in Hiſpania genere Luſitanus, vir calliditatis acerrimę, ex venatore, vt ait L. li. 5. c. 2. Florus, vel paſtore, vt Paulus Oroſius, latro,

ex

ex latrone ſubito dux atque imperator, & ſi *Ab vrb.con.*
fortuna ceſsiſſet, Hiſpaniæ Romulus, nō con
tentus ſuorum libertatem defendere, magnā
in Romanos ſtragē ędidit per XIIII. annos,
& omnia citra vltraque Iberum & Tagum i-
gni ferroque populatus, & caſtra Prætorum
& Conſulum aggredi auſus, neque id irrito
ſucceſſu, maximo terrori Romanis fuit.

Huic primo C. Vetilius Prætor occurrit,
ſed cæſo vſque ad internecionem pene om-
ni exercitū, vix ipſe cum paucis fuga elapſus *li.2.rer. ab*
euaſit. Ex L. Floro & Paulo Oroſio. *vrb.con.*

Q. Fabio Maximo & L. Hoſtilio Coſſ. Viri- *li.5.c.4.*
atus C. Plautium Prætorem multis prælijs frā 609
ctum fugauit. Paulus Oroſius. *ibidem.*

Ser. Galba & L. Aurelio Coſſ. Claudius V- 610
nimanus, cum magno apparatu belli contra
Viriatum, quaſi pro abolenda ſuperiore ma-
cula, miſſus, amiſsis copijs vniuerſis, infami-
am præteritam cumulauit. Viriatus trabeas,
faſceis, cæteraq; inſignia Romana in monti-
bus ſuis trophæa præfixit.

Eodem tempore trecēti Luſitani cum mil-
le Romanis acri prælio conflixere, cecidere
ſeptuaginta Luſitani, trecenti viginti Roma-
ni. Luſitanis hac victoria ſecuris ac ſparſis,
vnus eorum à circunfuſis equitibus Roma-
nis pedes ipſe deprehenſus, equo vnius e-
quitis lancea perfoſſo, & capite ipſius ad v-
num gladij ictum defecto, ita omnes metu
perculit, vt proſpectantibus cunctis equiti-

bus

Ab vrb.con. Ibidem. bus Romanis, ipſe contemptim atque ocioſus abſceſſerit. Idem Oroſius.

611 Ap. Claudio & Q. Cæcilio Metello Coſſ. Hoc, opinor, anno Viriatus C. Nigidium oppreſſit, Prætorem, vt arbitror, Romanum. *De viris illuſ.* quod annotauit Plinius.

Viriatus hoc rerum ſucceſſu tãtum terrorem Romanis intulit, vt aduerſus eum Conſulari & duce & exercitu opus eſſet. Itaque rurſus Hiſpania cõſularis prouincia facta eſt, & citerior Quinto Metello Proconſuli decreta. quod ex eo conſtat, quòd L. Florus affirmat, illum Procõſulem in Celtiberia res geſſiſſe, ſicut mox dicemus.

612 L. Metello & Q. Fabio Maximo Coſſ. Q. Cæcilius Metellus quanta ſeueritate militarẽ *lib. 2. c. 2.* diſciplinam ſeruauerit, Valerius Maximus docere poterit. Sed illud in eo mihi laudabilius videtur, quod idem refert Metellum, *li. 5. c. 1.* dum Centobricam obſidione premeret, & Centobricenſes Rethogenis filios, qui ad eum tranſierat, machinæ ictibus obieciſſent: humanitatem propinquæ victoriæ prætuliſſe, atque obſidione abſtinuiſſe. qua clementia omnium Celtiberorum animos cepit. Eodem tempore, Fabius Conſul contra Luſitanos & Viriatum dimicans, Bacciam oppidũ obſidione depulſis hoſtibus liberauit, & in deditionem cum plurimis caſtellis recepit. *li. 5. ca. 1.* Paulus Oroſius.

Bacciam aliqui volunt eſſe, quæ hodie Ba-

ça dicitur,in regno Murciæ.cui opinioni non refragarer,præſertim alludēte vocabulo vernaculo,niſi tam procul abeſſet à Luſitanis. Ab vrb. con.

IuliusObſequēs ait,hoc anno dubiè aduerſus Viriatum ab exercitu Romano dimicatū.

Cn.Cepione & Q.Pompeio Coſſ. Q.Fabius Procōſul maximam Luſitaniæ partem, expugnatis multis vrbibus,recepit. Sed quantum Metellus clementiæ ſuę decus ſibi peperit,tantam contraxit Fabius crudelitatis labē, Quingentis enim principibus eorum, quos ſocietate inuitatos deditionis iure ſuſceperat, manus præcidit,facinus etiam vltimis barbaris Scythiæ execrabile,vt ait Paulus Oroſius. Valerius Maximus excuſare Fabium velle videtur,quod trāsfugæ fuerint,quibus ea pœna ſit irrogata perfidiæ ſuæ merito. 613 ibidem.

Pompeius Coſſ.Numantinorum fines ingreſſus,cū maxima clade diſceſsit,omni pœne exercitu profligato & plurima nobilitate interempta.Paulus Oroſius. Ibidem.

Idem Termeſtinos ſubegit,& cum eiſdem ac Numantinis pacem fecit.Lucius Florus. lib. 54.

Q.Cepione & C. Lælio Coſſ. Q. Fabius Proconſul,rebus in Hiſpania proſperè geſtis, labem impoſuit, pace cum Viriato æquis conditionibus facta. L. Florus. Sed idem ait Viriatum à Fabio oppreſſum.Plinius ſcribit hāc pacē cū Pompilio factam,in qua,quū alia dediſſet,arma verò retinuiſſet,bellū renouaſſe. Vtcūque eſt, Seruilius Cepio eius belli 614 lib. 55.

con-

Ab vrb. con. confecti gloriam captans, quum aliter vincere non poſſet, duos ſatellites pecunia corrupit, qui Viriatum humi depoſitum perimerēt, atque hanc hoſti gloriam dedit, vt videretur aliter vinci non potuiſſe. Quæ victoria quia empta erat, à Senatu improbata, & percuſſores indigni præmio iudicati. Ita Viriatus, qui per XIIII. annos Romanos duces atque exercitus protiuerat, inſidijs ſuorum interfectus eſt. Ex L. Floro, Plinio & Oroſio.

li. 2. rer. ab vrb. con.
De viris illuſtribus.
li. 2. offic.

Cicero ſcribit C. Lælium, qui Sapiens dicebatur, hunc ſcilicet, qui hoc anno Conſul fuit, Viriatum, dum Prætor eſſet, fregiſſe & comminuiſſe, ferocitatemque eius ita repreſſiſſe, vt facilè bellum reliquis trāderet.

615 Cn. Piſone, & M. Pompilio Coſſ. M. Pompilio citerior Hiſpania prouincia fuit, vt ex L. Floro conſtat.

lib. 55.

616 P. Cornelio Scipione Naſica & D. Iunio Bruto Coſſ. C. Matienus accuſatus eſt apud Tribunos plębis, quòd exercitum in Hiſpania deſeruiſſet, dānatusq; ſub furca diu virgis cæſus eſt, & ſeſtertio numo vænijt. L. Florus.

Ibidem.

Iunius Brutus Conſul in Hiſpania ijs, qui ſub viriato militauerant, agros oppidumque dedit, quæ Valentia vocata eſt.

M. Pompilius Proconſul à Numantinis, cū quibus pacem factam Senatus irritam cēſuerat, cum exercitu fuſus fugatusq;. Ibidem. Hunc Pompeium alij vocant.

Belli Numātini cauſam L. Florus ita iniuſtam

ſtam fuiſſe affirmat, vt non temere vllius fue *Ab vrb.con.*
rit iniuſtior. Segedenſes enim ſocios & conſanguineos ſuos, Romanorum manibus elapſos Numantini exceperant. Habita pro eis deprecatio nihil valuit. Porro, cum ſe ab omni armorum contagione remouerent, in legitimi fœderis precium iuſsi ſunt arma deponere. Hoc ſic à Numantinis acceptum, quaſi manus abſcinderentur. Itaque ſtatim Megaraviro fortiſsimo duce ad arma cõuerſi ſunt. *li.2.rer.ab*
Hactenus Florus *vrb.con.*

M. Aemilio & C. Hoſtilio Mancino Coſſ. 917
C. Hoſtilio Mancino Hiſpania citerior aduerſus Numantiam prouincia fuit, cui præter auſpicia contraria & alia prodigia, illud quoque accidit, vt ab Herculis portu in prouinciam ſoluenti talis vox ſine vllo autore ad aures perueniret, Mane mane Mancine. Poſtea victus à Numantinis, & caſtris exutus, cum ſpes nulla ſeruandi exercitus eſſet, pacẽ cum ijs fecit ignominioſam, quam ratam eſſe Senatus vetuit. Triginta millia Romanorum à quatuor Numantinorum millibus victa erant, vt ait L. Florus. Ac ne illam quidem à Numantinis obtinuiſſet, ſed ad vnum omnes circumuenti perijſſent, niſi interpoſuiſſet fidem ſuã Tiberius Gracchus Quæſtor ipſius, cuius apud Numantinos gratia magna erat, propter memoriam patris Gracchi, qui iam bellum aduerſus Iberos gerens, pacem cum Numantinis firmauerat, eamque ſemper apud popu- *lib.55.*

Ab vrb.con. lum recte iuſteque defenderat. Sed hic operæprecium eſt animaduertere Numantinorum fidem & integritatem etiam aduerſus hoſtes. Cum enim inter cæteram prædam, tabulas quoque abſtuliſſent, in quibus quæſturæ ſuæ rationes Gracchus cõſcripſerat, eaq́ʒ res ſolicitum eum haberet, cum quatuor familiaribus ad Numãtinos profectus, rogauit eos, vt ſibi tabulas reddi iuberent, ne inimicorum calumnijs obnoxius fieret, ſi rationem adminiſtrationis ſuæ reddere non poſſet. intra vrbem humaniter inuitatus & conuiuio liberaliter exceptus, non ſolum tabulas ſuas recepit, ſed poteſtatem etiam, vt ex præda quicquid vellet, ſecum deportaret. Autor Plutarchus. *In vita Graccho.*

Eodem anno D. Iunius Proconſul Luſitaniam vrbium expugnationibus vſque ad Oceanum perdomuit, & quum fluuium Obliuionem tranſire milites Romani nollent, male de nomine fluuij ominantes, raptum à ſignifero ſignum ipſe tranſtulit, & ſic, vt tranſgrederẽtur, perſuaſit. Hæc fere L. Florus, vbi *lib.55.* illud notandum, quod Romani in expugnãdis Bracaris quadraginta annos deſudarunt. Tot enim numerantur ab eo anno, quo primum L. Poſthumius aduerſus eos pugnaſſe legitur. Abeſt vero Obliuio ſiue Limia fluuius, Lethen Græci appellant, ab Auguſta Bracarorum metropoli leucis quinq́ʒ, vt vulgari more loquar.

Illud

Illud quoque non prætermittendũ, quod *Ab vrb. con*
cum tota pene Luſitania ſe Bruto dedidiſſet,
ſola Cinania pertinaciter arma retinens, tentata redemptione, propemodum vno ore legatis reſpondit, ferrum ſibi à maioribus, quo vrbem tuerentur: non aurum, quo libertatẽ ab imperatore auaro emerent, relictum. Melius ſine dubio, inquit Valerius Maximus, ho *li.6.c.4.*
mines noſtri ſanguinis hæc dixiſſent, quàm audiſſent.

P. Furio & Sex. Attilio Serrano Coſſ. P. Fu 618
rius prouinciam Hiſpaniam ſortitus, Q. Metellum, & Qu. Pompeium conſulares viros, & ipſi vehementer inimicos, legatos ſecum ire coegit, fiduciam non ſolum fortem, ſed pœne etiam temerariam exhibens, quę duobus acerrimis odijs latera ſua cingere auſa eſt, vſumque miniſterij vix tutum in amicis, è ſinu inimicorum petere ſuſtinuit. Valerius *li.3.c.7.*
Maximus.

Decius Iunius Brutus fœliciter aduerſus Gallecios pugnauit. Nã ſexaginta millia eorũ, qui Luſitanis auxilio venerant, aſperrimo bello & difficili, quum incautos circumueniſſet, oppreſsit.

M. Aemilius Lepidus proconſul, Vaccæos innoxiam gentem & ſupplicem, etiam prohibente Senatu, pertinaciter expugnare tentauit. Sed accepta clade nõ minus turpi quã Numãtina, grauiſsimas im pbę pertinacię pœnas dedit, ſex millibus Romanorũ iuſtiſsimè

Ab vrb. con. lib. 56.
lib. 5. ca. 4.

cæſis: reliqui caſtris exuti, ármis etiam perditis vix euaſerunt. Ex L. Floro & Paulo Oroſio. qui addit, his prælijs aduerſis militem Romanum ita hebetatum, vt conſpecto Hiſpano, hoſtem diffugiens, vinci ſe prius crederet, quàm videri. Idem affirmat L. Florus, ne oculos quidem aut vocem Numantini viri quenquam ſuſtinere potuiſſe.

Hoc anno, ad ſoluendum Numantini fœderis religione populum Romanum, Mancinus turpiſsimi fœderis autor deditus eſt Numantinis, & nudato corpore, manibus à tergo reuinctis, ad portas Numantinorum eſt expoſitus, ibique vſque ad noctem manens, à ſuis deſertus, ab hoſte autem non ſuſceptus, lachrymabile vtriſque ſpectaculũ præbuit. Quod à Romanis iniuſtè factum, & eos à Numantinis non tantum fortitudine, ſed etiam iuſtitia, fide, miſericordia victos, non minus eruditè, quàm verè diſputat Paulus Oroſius. Atque ita ſanè eſt, quantumuis excuſare Romanos Cicero nitatur.

l. 5. c. 4. & 5.
l. 3. offic.

Numantini Mancini deditionem non recipientes, aut inuiolatam pacem ſolam, aut omnes, quos pignore pacis accepto, viuos demiſerant, repoſcebant. Idem.

Hoc tempore tribus exercitibus Conſularibus res in Hiſpania geſtæ, nimirum à Furio Coſſ. & duobus Proconſulibus. tanta erat moles belli.

Ser.

Ser. Fuluio & Q. Calphurnio Coſſ. vtri Ab vrb.con.
Conſulum Hiſpania prouincia fuerit, an M. 619
Aemilio prorogatum imperium, quod ex accepta clade non eſt veriſimile, quia ſcriptum non inuenio, affirmare non poſſum. Illud tantum Iulius Obſequẽs memoræ prodidit, apud Numantiam res male geſtas, exercitum Romanum oppreſſum.

Cum vitio ducum bellum Numantinum 620
non ſine publico pudore duraret, delatus eſt vltrò Scipioni Africano à Senatu populoque Romano Conſulatus, cum Candidatus non eſſet, eique ſine ſorte bellum contra Numantinos decretum. Igitur Conſul ſimul cum C. Fuluio Flacco factus, atque in Hiſpaniam profectus, primo militarem diſciplinam reſtituit, & quæcunque voluptatis cauſa comparata erant, ſummouit, exercitumq; ad quoſuis ſubeundos labores exercuit, deinde commiſſo prælio, primo Numantinos Romani fugere, deinde increpatione & minis Conſulis incitati, eoſdem, quod nunquam quiſquam ſperare auſus eſſet, videre fugientes. Scipio vltra bellum cum eis audendum non eſſe profeſſus, obſidione Numantiam cõcluſit, & foſſa circundedit. Ex Valerio Maximo, L. Floro, & Paulo Oroſio. li.5.ca.5.

Quid ſibi velit L. Florus, quum ait Scipionem Conſulem factum, ſolutum ea lege, quę vetabat quenquam intra decem annos iterum Conſulem fieri, non intelligo: quia in-

Ab vrb.con. ter primum Scipionis Conſulatum, quo Carthaginem deleuit, & ſecundum, quatuordecim interceſſerunt anni.

Vaccæi obſeſsi, liberis & coniugibus trucidatis, ipſi ſe interemerunt, vt ait L. Florus, ſed à quibus fuerint obſeſsi, non addit. Nam Scipioni ſatis aduerſus Numantinos negotij fuit.

621 C. Mutio & L. Calphurnio Coſſ. Numantini diu concluſi & fame trucidati, deditionẽ ſui obtulerunt, ſi tolerabilia iuberentur: ſed cum Scipio verã & ſine exceptione victoriã vellet, neque iuſtæ pugnæ facultatẽ daret, vt tanquam viris mori liceret, tandẽ repleti carne ſemicruda & celia, ea erat ex frumento potio à calefaciendo ſic dicta, duabus portis eruperũt, & atrox certamẽ atq; vſq; ad periculũ Romanorũ ædiderũt. Ex eo prælio compoſitis ordinibus, nec ſicut fugientes, in vrbem reuerſi, poſtremò deſtinata morte, clauſam vrbẽ ipſi introrſum ſuccenderunt, cunctiq; pariter ferro, veneno atque igne conſumpti ſunt. Ita Numantia, quæ per annos quatuordecim, ſola quatuor millibus Celtiberorum, quadraginta Romanorũ millia non ſolũ ſuſtinuit, ſed etiam vicit, pudendisq; fœderibus affecit, oppreſſa nullũ de ſe gaudiũ hoſti reliquit. Vnus enim vir Numantinus non fuit, qui in catenis duceretur, neq; vnde triumphũ dederit, Roma vidit. Præda, vt de pauperibus nulla: arma & veſtes ignis abſumpſit: triumphus

phus tantum fuit de nomine, imo Romani ſe magis euaſiſſe, quàm viciſſe Numātinos dixerunt. Ex L. Floro, & Paulo Oroſio. *Ab vrb. con. li. 2. rer. ab vrb. con.*

Erat Numantia vrbs in modico colle ſita, nō procul ab amne Durio, ſine muro ac turribus, vt ait L. Florus, quamuis Paulus Oroſius muros habuiſſe dicat. Erat prope vrbem, quæ nunc appellatur Soria. Multi affirmant fuiſſe Zamoram, quod quàm falſum ſit, Plinius oſtēdit, qui ortum Durij fluuij circa Numantiam ponit. Illud quoque non abs re videtur admonere, nonnullos etiam celebres eruditione viros, loco Pomponij Melæ male diſtincto, ſed peius intellecto falſos, Numantiam dixiſſe, & in prælectionibus ſuis expoſuiſſe Cæſarauguſtam. Locus Pomponij Melæ ſic habet. In Tarraconenſi clariſſimæ fuerūt Pallantia & Numantia, nunc eſt Cæſarauguſta. Dicit Pomponius, Cæſarauguſtam ſuo tēpore clariſsimā fuiſſe Tarraconēſis mediterraneæ vrbem, quemadmodū olim Numantia fuerat, non quòd quæ olim Numantia dicta eſſet, tunc diceretur Cæſarauguſta. *li. 5. c. 6. li. 4. c. 20. li. 2. ca. 6.*

622 P. Popilio & P. Sulpitio Coſſ. Scipio, cum deleta Numantia per cæteras Hiſpaniæ gentes pacem componeret, Tireſum quendam Celticum principem conſuluit, qua ope Numantia aut prius inuicta duraſſet, aut poſt fuiſſet euerſa. Tireſus reſpondit, Cōcordia inuicta, diſcordia exitio fuit. Paulus Oroſius. *li. 5. ca. 8.*

631 Q. Cæcilio Metello & T. Quintio Coſſ.

Ab vrb.con. Q. Metellus Coſſ. Baleares inſulas, quas Græci Gymneſias, hodie Hiſpani Maioricam, & Minoricam appellant, bello peruagatus edomuit, & pyraticam infeſtationem, quæ ab ijſdem tunc exoriebatur, plurima *li.5.c.13.* incolarum cæde compreſsit. Paulus Oroſius.

640 Hoc anno aut circiter, quantum ex Plutarcho colligere licet, C. Marius, is qui poſtea ſepties Conſul fuit, Prætor vlterioris Hiſpaniæ, prouinciam latrocinijs repurgauit, atque effecit, vt prædari non amplius honeſtum putarent. *In vita Marij.*

649 P. Attilio, vel (ſecundum Caſsiodorum) Rutilio & C. Manilio Coſſ. exercitus Romanus à Luſitanis cæſus. Iulius Obſequens.

651 C. Mario III. & C. Fl. Fimbria Coſſ. Cimbri vaſtatis omnibus, quæ circa Rhodanum & Pyrenæum ſunt, per ſaltum in Hiſpaniam tranſgreſsi, ibique multa loca populati, à Celtiberis fugati ſunt, reuerſiq; in Galliam, bellicoſis Theutonis ſe iunxerunt. L. Florus. *lib.67.*

652 C. Mario, IIII. & Q. Luctatio Coſſ. Luſitanis deuictis, Hiſpania vlterior pacata fuit. Iulius Obſequens.

655 M. Antonio & A. Poſthumio Coſſ. Luſitani rebellantes ſubacti. Iulius Obſequens. Idẽ ait, eodem anno parum proſperè in Luſitania à Romanis pugnatum.

Eodem anno L. Cornelius Dolobella, Proconſul triumphauit ex Hiſpania vlteriore, de Luſi-

Luſitanis. V. Kal. Februarias, vt patet ex quinta tabula virorum triumphalium. Porro hunc in catalogo Conſulum non inuenio: proinde aut Prætorem aut Proconſulari imperio miſſum arbitror. Nam ſuperius admonuimus T. Liuium ſine diſcrimine eoſdem nunc Prætores, nunc Proconſules appellare. *Ab vrb. con.*

Q. Metello & T. Didio Coſſ. Hiſpani varijs prælijs deuicti. Iulius Obſequens. 656

Cn. Cornelio Lentulo, & P. Licinio Craſſo Coſſ. Celtiberi ſubacti. Idem. 657

T. Didius Proconſul ex Hiſpania triumphauit de Celtiberis, 4. Idus Iunias. 660

P. Licinius Craſſus Procõſul, triumphum egit de Luſitanis, pridie Idus Iunias. Ex quinta tabula virorum triumphaliũ. Huius Craſsi meminit & Aſconius Pedianus. Ex his apparet, hoc quoque tempore in Hiſpania duos fuiſſe exercitus Conſulares, & T. Didio per quatuor annos, P. Craſſo per tres fuiſſe prorogatum imperium.

Sub hoc T. Didio tribunus militum fuit Sertorius, vt ait Plutarchus. *In vita eius.*

Eodem anno Hiſpaniæ principes, qui rebellabant, per Naſicam ſupplicio cõſumpti, dirutis vrbibus. Iulius Obſequens.

L. Cinna II. & C. Mario VII. Coſſ. M. Craſſus, quum videret patrem & fratrem à Cinna & Mario occiſos, idẽ periculum metuens, tribus tantum comitibus & decem ſeruis aſſumptis, quanta maxima potuit celeri- 686

Ab vrb. con. tate,in Hiſpaniam contendit,vbi olim ſub pa
tre Imperatore militans, permultos amicos
ſibi comparauerat, atque in agro quodam
maritimo,in ſpelunca quadam latitauit, vbi
quanta fide ac benignitate habitus à Vibio
Paciaco, cuius ager ille erat, qui ſcire volet,
Plutarchum in vita eius conſulat. Latuit ibi
menſes octo,donec de morte Cinnæ nuncium accepit.

673 Q.Sertorius,vir ſummæ quidem, ſed calamitoſæ virtutis,vt inquit L.Florus, quũ Marianarum eſſet partium, Syllam fugiens in Hiſpaniam ſe contulit.inde cum in Africam & Baleares inſulas, atque ipſas etiam Fortunatas penetraſſet,reuerſus in Hiſpaniam,delatum à Luſitanis accepit imperium, atque Hiſpaniam totam armauit, & varios Romanorum duces atque exercitus, partim per ſe, partim per duces ſuos & præcipuè Herculeum Quæſtorem vicit ac fudit,ipſum quoque Metellum Pium Proconſulem, virum ætatis ſuæ ampliſsimum,in eas anguſtias redegit,vt L. Lollius ex Narbonenſi prouincia auxilio venire cogeretur,Pompeius Magnus Procõſulari imperio cum ſumma feſtinatione adiutor Metello mitteretur.Ex L.Floro, Plutarcho & Oroſio.

677 Hoc anno Pompeius miſſus in Hiſpaniã, vt colligitur ex Plutarcho, & epiſtola ipſius Pompeij ad Senatum, quæ addita eſt Salluſtio. *In vita Luculli.*

Eodem

Eodem anno, nempe M. Aemilio, & D. Bruto Coſſ. Didius Lelius Legatus Pompeij aduerſus Sertorium, occiſus inter pabulatores. Iulius Obſequens. Ab vrb. con.

Cn. Octauio & C. Scribonio Coſſ. exercitus Romani à Sertorio in Hiſpania cæſi. Idem. 678

Sertorius hoſtis Metello & Pompeio ita par, vt ſæpius victor, adeo grauis Romanis exercitibus imminebat, vt Metellus præmia publicè, nec ea mediocria ſtatueret, ſi quis Sertoriũ occideret, conatus proditione conſequi, quod bello non poterat. Ita Sertorius anno ducatus ſui decimo domeſtica fraude oppreſſus, à M. Perpenna & alijs coniuratis occiſus in cõuiuio, bello finem fecit, & Romanis victoriã ſine gloria dedit. Omnes Sertorianæ necis conſcij partim à Pompeio, partim à Mauruſijs interfecti ſunt, neq; quiſquã euaſit, præter vnũ Aufidium, qui in quadam villa barbara inops inuiſusq; cõſenuit. Ex L. Floro, Plutarcho & Paulo Oroſio. 683 li. 96. & 3. rer. ab vrb. cond. In Serto. lib. 5. c. 23.

Hic mihi temperare non poſſum, quin adſcribam Pauli Oroſij verba, quæ in ſingularem Hiſpaniæ laudem habent ad hunc modum. Fortis fide ac viribus ſemper Hiſpania, cum optimos inuictiſsimoſque Reges ſuos ad deditionem Reipub. dederit, nullum vnquam tyrannorum ab initio vſque in hodiernum diẽ, vel de ſe æditum miſit, vel in ſe extrinſecus incurrentem viuum potétémue dimi-

Ab vrb.con. dimiſit.Hactenus ille.

Ibidem. Hic Sertorius Gymnaſium in Oſca vrbe inſtituit,in quo nobilium filios traditis præce ptoribus Græcis ac Latinis literis erudiri curauit.Plutarchus. *In vita eius.*

Huic Sertorio Eborenſes ciuitatis ſuæ primordia accepta ferunt,& aquæ ductum inſignem aquæ Argenteæ,vt patet ex inſcriptione marmoris antiqui,quod ſe vidiſſe ac optima fide tranſcripſiſſe affirmat Reſendius noſter, mihique pro ſuo ſingulari candore in hanc formam tranſcriptum dedit.

(∴)

Q. SER-

Ab vrb. con.

Q. SERTOR.

HONOREM NOMINIS SVI. ET COH. FORT.
EBORENSVM MVNIC. VET. EMER. VIRTVTIS ERGO.
DON. DON. BELLO CELTIBERICO. DEQVE MANVBIIS.
IN PVBLIC. MVNIC. EIVS VTILITATEM. VRB.
MOENIVIT. EOQVE AQVAM DIVERSEIS IN DVCT.
VNVM CONLECTEIS FONTIB. PERDVCENDAM CVRAV.

Ab vrb.con. Erat in arcu Eboræ, ad portam nouam.

Ex qua inſcriptione videtur Ebora Sertorio antiquior eſſe.

684 Sertorio occiſo, ciuitates omnes Hiſpaniæ vltro ac ſine mora in deditionẽ venerũt, duæ tantum reſtiterunt, Vxama & Calagurris, quarum Vxamam (hodie Oſma) Pompeius euertit, Calagurrim Afranius iugi obſidione confectam, atque ad infameis eſcas miſeranda inopia coactam, vltima cæde incendioq́ deleuit. Ex Paulo Oroſio. De qua re vide Valerium Maximum, qui Calagurrim à Pompeio obſeſsam ſcribit.

Ibidem. li.7.c.6.

Cn. Pompeius edomita Hiſpania & ad triumphum redire feſtinãs, Pompelonem ſiue Pompeiopolin de nomine ſuo condidit, vt ex D. Hieronymo patet.

contra Vigilantium.

685 Q. Metello Cretico & Q. Hortẽſio Coſſ. P. Piſo Proconſul de Hiſpania triumphauit. Aſconius Pedianus.

In oratio. cont. Piſo.

690 L. Cæſare & C. Martio Figulo Coſſ. Cn. Piſo adoleſcens perditus, quia cum Catilina creditus eſt coniuraſſe, ad cædem Senatus faciendam, in Hiſpaniam à Senatu per honorẽ legationis ablegatus, dum iniurias facit prouincialibus, occiſus eſt, vt quidam credebãt, à Cn. Pompeij clientibus, Pompeio non inuito. Idem. Eius rei meminit Suetonius Tranquillus in Cæſare, qui ait etiam C. Iul. Cæſarem cum Piſone conſpiraſſe, & Piſoni Hiſpaniam prouinciam ob ſuſpicionem vrbanæ con-

In oratio. cõ. Anto. & Catili. ca.9.

coniurationis vlrro extra ordinem datã. Hu- *Ab vrb. con.*
ius rei meminit & Saluſtius. *In Catili.*

Q. Calidius M. Calidij oratoris pater, circa 692
hæc tempora Præturam geſsit Hiſpaniæ. Aſ- *In 2. Act. in*
conius Pedianus. *Verrem.*

Eodem ferè tempore, Tubero quidã Præ- 693
tor fuit vlterioris Hiſpaniȩ, cuius C. Iulius Cę
ſar Quæſtor in ea prouincia fuit, vt autor eſt
Plutarchus. Quo tempore Cæſar Gadibus a- *In Cæſare.*
nimaduerſa apud Herculis templũ Magni A-
lexandri imagine, ingemuit, quaſi pertæſus ig
nauiã ſuã, quòd nihil dũ à ſe memorabile a-
ctum eſſet in ea ætate, qua iam Alexander *Ibidem,*
orbem terrarum ſubegiſſet. Suetonius. *cap. 7.*

Q. Metello & L. Afranio Coſſ. C. Iulius Cę 694
ſar Prætor vlteriorem ſortitus eſt Hiſpaniam:
& Tuberonis filium Quæſtorem ſuum crea-
uit. Quo anno Gallecos & Luſitanos Roma-
no ſubiecit imperio, & bellicis rebus optimè
conſtitutis, togatas nihilo deterius in pace
diſpoſuit, præcipuè vero finiendis debito-
rum creditorumque diſceptationibus inten-
tus, iuſsit, vt ex debitorum prouentibus, du-
as quidem creditor parteis ſingulis annis de-
ſumeret, reliqua dominus, quod ad ȩri aleno
ſatisfeciſſet, frueretur. Quibus rebus magna
ſibi parta gloria, quum Romam Comitijs
Conſularibus redijſſet, neque, vt per amicos
abſenti ſibi Conſulatum petere liceret, impe-
trare potuiſſet, Catone præſertim aduerſan-
te, omiſſo triũpho, cuius gratia extra vrbem
aliquandiu moratus de more fuerat, ad

Ab vrb. con. Conſulatum ingreſſus animum adiecit, neque id irrito conatu. Suetonius & Plutarchus.

Iulius Obſequens ait, hoc anno Luſitanos & Gallecos fuiſſe deuictos.

695 C. Iulio Cæſare & M. Calpurnio Bibulo Coſſ. triumuiratus ille & ſocietas inter Pompeium, Cæſarem & Craſſum coijt, & Cæſar Galliam, Craſſus Aſiam, Pompeius inuaſit Hiſpaniam, quam poſtea per legatos adminiſtrauit, vt ait Plutarchus. Ex L. Floro.

In Cæſare & Cato.

li. 4. rer. ab v. b. con.

696 L. Piſone & A. Gabinio Coſſ. Hoc anno, nempe quo exulauit Cicero, P. Lentulus Citeriorem Hiſpaniam cum imperio obtinuit Prætor, vt ego opinor. Nam ſequenti anno Conſul fuit. Ex epiſtolis Ciceronis.

li. 1. epiſt. 9.

698 Cn. Lentulo & L. Philippo Coſſ. Q. Metellus Nepos Proconſul fuit Hiſpaniæ, vt ex Plutarcho colligitur.

In Cæſare.

Eodem anno Aquitani aduerſus Romanos pugnaturi, miſſis legatis auxilia & duces ex Hiſpania accerſiuerunt: & eos præcipuè duces bello præfecerunt, qui vna cum Sertorio militauerant. Ex Commentarijs Cæſaris & Paulo Oroſio.

li. 3. de bello Gallico. li. 6 c. 8.

705 L. Lentulo & M. Marcello Coſſ. Pompeius vtramque obtinebat Hiſpaniam, quas per legatos adminiſtrabat. ij fuere L. Afranius, M. Petreius, & Marcus Varro, qui vlteriorem regebat Hiſpaniam, contra quos Iulius Cæſar exardeſcente iam ciuili bello profectus, multis prælijs Petreium Afraniumque ſupera-

peratos compoſita fœderis pactione dimiſit, duas legiones à Marco Varrone recepit,totáque Hiſpaniam ſibi pacificauit, idq́ quadraginta diebus, poſtquam in Hiſpaniam & hoſtium conſpectum venerat. Ex Commentarijs Cæſaris,Plutarcho & Paulo Oroſio. *Ab vrb.con. lib.1. & 2. bel.ciui. In Cæſare. li.6.c.15.*

706 C.Iulio Cæſare Coſſ.& Dictatore, per annos aliquot Hiſpanias ipſius auſpicijs rexere: M.Lepidus Proconſul citeriorem : Q. Caſsius vlteriorem.Ex commentarijs Cæſaris. *li.4. de bel. Alex.*

708 Q.Furio & P.Vaticano Coſſ.quo anno in pugna Pharſalica victus fuit Pomponius, Q. Caſsio,qui ob inſignem auaritiam exoſus erat prouinciæ,ſuccedit C.Trebonius,Procõſul factus vlterioris Hiſpaniæ.Ex ijſdem. *Ibidem.*

710 C. Iulio Cæſare IIII. & Fabio Maximo Coſs. Q.Fabius Coſ. triũphauit ex Hiſpania, III. Idus Octobris, vt patet ex ſexta tabula virorum triumphalium . Huius fit mentio in commentarijs Cæſaris.

Eodem anno Cęſar in Hiſpaniam cõtra filios Pompeij, qui bellum ibi inſtaurauerunt, proficiſcitur, eoſque apud Mundam Beticæ vrbem vicit,tam ancipiti prælio,vt Cęſar publicè teſtatus ſit,ſæpe alias ſe pro victoria, ſed tunc pro vita dimicaſſe.Hæc victoria eodem die parta eſt,quo Pompeius pater ante annos quatuor bellum geſturus ab vrbe aufugerat. Ex Plutarcho & Paulo Oroſio. *In Cæſare. li.6.c.16.*

712 Q.Pedius M. F. Proconſul hoc anno vel ſequẽti, triumphauit ex Hiſpania,Idibus De-

Ab vrb.con. cembris, vt patet ex tabula ſexta virorum triumphalium.

713 M. Lepido & L. Plãco Coſſ. M. Aemilius Lepidus II. III. vir. R. P. triũphauit ex Hiſpania. Ibidem.

717 Cn. Domitius Caluinus Procõſul, ex Hiſpania triumphauit, XVI. K. Sextiles. Ibidem. Videtur proroga.um illi fuiſſe imperium. Nam triennio ante Conſul fuerat.

719 C. Norbanus Flaccus Procõſul ex Hiſpania triumphauit, IIII. Idus Octobris. Ex eadem tabula. Hic quoque triennio antè Cõſul fuerat.

721 Hoc anno C. Aſinius Pollio imperium videtur habuiſſe vlterioris Hiſpaniæ, vt patet ex epiſt. Cicer. vbi ſunt tres ipſius epiſtolæ Cordubæ ſcriptæ. *li.10. epi. famil.*

726 Auguſto VI. & M. Agrippa II. Coſſ. Imperator Auguſtus parũ in Hiſpania per ducẽtos annos actum intelligens, ſi Cantabros atque Aſtures, fortiſsimas Hiſpaniæ gentes, ſuis vti legibus ſineret, aperuit Iani portas, & in Hiſpanias ipſe cum exercitu profectus, eos intra quatuor annos, vel per ſe, vt Paulus Oroſius, *li.6.c.21.* vel per legatos ſuos Antiſtiũ, Firmiũ & Agrippã, quũ ipſe in Tarraconis maritimis hybernaret, vt ait L. Florus, *li.4.rer. ab vrb.con.* domuit, & legibus ad cultiorem vitæ vſum traductos, in prouinciæ formã redegit, vt autor eſt Iuſtinus. *lib.44.*

Tunc Auguſtũ apud Tarraconẽ legati Indorũ & Scytharũ cũ muneribus adierũt, quẽadmodũ olim Alexãdrũ Magnũ Hiſpanorũ

Gal-

Gallorũq; legati apud Babylonẽ contempla- *Ab vrb.con.*
tione pacis adierãt. Ex Oroſio & L. Floro. *Ibidem.*

Auguſtus pacata Hiſpania in Italiam rediturus, milites, qui ætatem militarem excedebant, & emeriti erãt, in ea prouincia reliquit, conceſsitque eis, vt in Luſitania vrbem conderent, quæ à militibus emeritis Emerita dicta eſt, ab Auguſto Auguſta cognominata, hodie ſeruato vocabulo Merida dicitur. S. Iſidorus & Calepinus ex Diomede.

Tunc quoque Cæſarauguſta, quæ Salduba prius dicebatur, ab eodem Auguſto amplificata nomen accepit, vt annotauit epiſcopus Gerundenſis, & ex Pomponio Mela facile colligitur.

C. Auguſto Cæſare VI. & M. Agrippa Coſſ. 727
Sex. Appuleius Proconſul ex Hiſpania triumphauit, VII. K. Februarias, vt patet ex ſeptima tabula virorum triumphalium.

Hoc anno, qui fuit Auguſti Cæſaris trigeſi- 745
mus quintus, C. Iulius Hyginus cognomento Polyhiſtor, Grammaticus inſignis claruit, quem Suetonius Hiſpanum fuiſſe affirmat, licet aliqui Alexandrinum fuiſſe velint.

Hæc hactenus de Hiſpanorum & Romanorum in Hiſpania rebus geſtis, vſque ad Ieſu Chriſti ſeruatoris noſtri natiuitatem, inuenire magno labore potui, quæ te precor Candide lector, vt boni conſulas.

An. Domini.

QVOMODO ADMINISTRATA SIT Hiſpania à Natiuitate Chriſti, vſque ad Gothos: & Catalogus Imperatorum, qui imperauerunt Hiſpaniæ, donec à Gothis occupata eſt. Cap. 13.

ATQVE ad hunc quidem modũ per Conſules, Procõſules, & Prętores adminiſtrata eſt Hiſpania, vſque ad natalem Chriſti ſalutiferum. Poſtea quoque eãdem fere adminiſtratæ Hiſpaniæ rationem inuenio, prope vſque ad tempora Maximiniani & Diocletiani Imperatorum. Nam & ſub Tiberio Cæſare, L. Piſonem citerioris Hiſpaniæ Prætorem lego apud Cornelium Tacitum, & in ff. tit. de abigeis, Diui Adriani Auguſti reſcriptũ ad Conſulem Beticæ, atque ad l. Corneliam de Sicarijs, eundem Imperatorem Ignatij Taurini Proconſulis Beticæ factum reperio comprobaſſe. Inuenio & Præſidem Hiſpaniæ Meniũ Probum, ff. de interdictis & relegatis: ſed hoc nomen generale erat, & ad omnes, qui prouincias regebant, quocunque ordinẽ aut titulo cenſerentur, pertinebat, ſicut docetur in titulo de officio præſidis. Strabo autor eſt, ſuo tempore (vixit verò temporibus Auguſti & Tyberij) Beticam plæbi attributam fuiſſe, ad quam mitteretur Prætor, qui legatum haberet

ret & Quæſtorē. reliquā Hiſpaniā Cæſaris fu iſſe, ad quā duos Legatos mitti ſolitos, Pretoriū, & Conſularē: Prętoriū, qui alterū ſecū legatū habebat, Luſitanis Beticæ vicinis ad Duriū vſq; ius dixiſſe: quod reliquū eſſet Hiſpaniæ, Prætori ſiue Legato Conſulari ſubditū fuiſſe, haud indignum habenti exercitum, tribus ordinibus ac tribus Legatis inſtructum, quorum vnus cum duobus ordinibus trans Durium Callaicos, Aſtures, & Cantabros: alius alteram Hiſpaniæ citerioris maritimam partem, tertius interiorem prouinciam ſeruabat, & in pace atque Italica viuendi forma continebat, adeo vt etiam togata ſubinde veſte vterentur. Imperatorem in oris maritimis, maximè ad Carthaginem & Tarraconē iuriſdictionem agitare ſolitum, idque præcipuè tempore hyberno. Nam æſtiuo aliquam prouinciæ partem obire conſueſſe, intuentem, quæ emendationis indigerent. Et hæc quidem tempore Strabonis. Sed poſterius, Imperatoribus omnia ſibi vendicātibus, prouinciæ quoque ipſorum arbitrio ac nutu adminiſtratæ ſunt, neque ſemper eodē modo. Namque Hiſpania, primis illis Imperatoribus regnantibus, in duas etiam tum diuiſa prouincias, poſtea vna tantum prouincia facta, & per vnum recta, ſed qui varios haberet legatos & tribunos. Circa tempora Maximiani & Diocletiani, per Comites cœpta eſt regi, quos ſi abeſſe prouincia quacunque de An.Domini.

An, Domini. cauſa contingeret, per vicarios regebatur. vt ex varijs titulis Codicis Iuſtiniani conſtat, vbi reperimus Seuerũ Comitem Hiſpanię, tit. de fide inſtrumentorũ, l. 14. & tit. de Seruis fugitiuis, Lex eſt, nempe ſexta, Imperatoris Conſtantini ad Tiberium Comitẽ Hiſpaniæ. Qui Tiberius videtur ex vicario factus Comes Hiſpaniæ. Nam in eodem Codice de Donationibus ante nuptias, lex eſt eiuſdem imperatoris ad Tyberium vicariũ Hiſpanię. Sed & in titu. de acquirenda & retinenda poſſeſsione, lex eſt A A. Arcadij & Honorij, ad Petroniũ vicarium Hiſpaniæ. Poſtremò verò tempore Gothorũ, quæ portio Hiſpaniæ Romanis obtemperabat, per Duces & Prę fectos adminiſtrata eſt. Quanquam ea ſanè perexigua pars erat, nimirũ maritima Carthaginẽſis prouinciæ, & Cantabriæ, atq; Aſturiarũ pars, vt ex ipſo Chronico conſtabit. Nùnc verò ponamus catalogum eorũ Imperatorũ, qui totius Hiſpaniæ imperiũ habuerũt. Quorũ merito primus numeratur Auguſtus, quippe qui primus, deuictis Cantabris & Aſturibus, imperiũ totius Hiſpaniæ Romanis dedit, à quo tempore, catalogi noſtri initium faciemus.

1 *Octauius Auguſtus an. 36. nempe à domitis Cantabris & Aſturibus.*
2 *Tiberius an. 23.*
3 *Caius Caligula an. 3. men. 10. dies octo, vt ait Suetonius.*

Claudi-

4 *Claudius* an.13.men.8.dies 20. *An. Domini.*
5 *Nero* an.13.men.8.dies.14.
6 *Galba* men.7.
7 *Otho* men.3.
8 *Vitellius* men.8.
9 *Veſpaſianus* an.10.dies.10.
10 *Titus* an.2.men.2.dies.20.
11 *Domitianus* an.15.men.5.
12 *Nerua* an.1.men.4.
13 *Traian⁹* an.19.mē.6.Secūdū aliquos,an.20.
14 *Adrianus* an.21.Alij tribuūt illi annos 20.
15 *T.Antonius Pius* an.23. Bedæ & S.Iſidoro,an.22.
16 *M.Antonius* an.19.men.1.
17 *Commodus* an.13.
18 *Helius Pertinax* men.6.Alijs tātū 85.dies.
19 *Seuerus* an.18.
20 *Antonius Caracalla* an.6.Bedæ & Iſidoro.7.
21 *Macrinus* an.1.Aliqui addunt men.2.
22 *M.Aurelius Antoninus* an.4.
23 *Alexander* an.13.
24 *Maximinus* an.3.
25 *Gordianus* an.6.
26 *Philippus* an.7.Sulpitio & Iſidoro tantū 6.
27 *Decius* an.1.men.3.
28 *Gallus & Voluſianus* an.2.men.4.
29 *Valerianus & Gallienus* an.15.
30 *Claudius* an.1.men.9.

Aure-

An. Domini.

31 *Aurelianus an.5,men.6.*
32 *Tacitus men.6.*
33 *Probus an.6.men.4.*
34 *Carus cum filijs an.2.*
35 *Diocletianus & Maximinianus an.20.*
36 *Galerius an.2.*
37 *Conſtantinus an.30.men.10.*
38 *Conſtantinus, Conſtantius & Conſtans, an. 24.men.5.dies.12.*
39 *Iulianus an.2.men.8.Iſidoro & alijs, an.1. men. 8.*
40 *Iouinianus men.8.*
41 *Valentinianus & Valens an. 13. men. 5. Alijs an.14.*
42 *Gratianus cum Valentiniano fratre an. 6.*
43 *Valentinianus cum Theodoſio an.7.*
44 *Theodoſius cum filijs an.3.*
45 *Arcadius cum Honorio an.13.*
46 *Honorius cum Theodoſio fratris filio, an.16. alijs.15.*

Horum anno primo Vandali, Alani, Sueui, tribus annis in Gallia exactis, Hiſpaniam inuadūt, Romanosq́; eius poſſeſſione exuunt.

DE VANDALIS, ALANIS ET Sueuis. Cap. 14.

VAndali, Sueui, Alani Scythicæ originis populi, atq; à Gothis pulſi ſuis ſedibus, è patria

patria in Pannoniam, quam à Conſtantino acceperunt, inde euocati à Stilicone in Galliā tranſierunt. E Gallia metu Gothorum in Hiſpaniam ſe receperunt, qua, poſt miſerandam duorū annorum ſtragem, tripartito inter ſe diuiſa, Vandali & Sueui Galleciam poſſederūt: Vandali Silingi Beticam, Alani Luſitaniam & Celtiberiam, quæ ſola in Romanorū permanſerat fide, & Reges habuerunt, eos qui ſequuntur: Sueui Hermericum, Alani Athacem, Vandali Silingi Gundericum.

Alani cum Rege ſuo Athace à Romanis, anxiliante Vualia Gothorum Rege, ad internecionem pene cæſi, in Gunderici Regis fidē recepti, Sueuis ſe iunxerunt, neq; poſtea Regem aut regionem propriā habuerunt.

Vandali relicta Hiſpania metu Gothorū, decimo nono anno quàm in eam venerant, in Africam conceſſerunt. Ex quo tēpore duo in Hiſpania regna fuere, Gothorū & Sueuorū. Pars tamē aliqua, nēpe Celtiberia, Romanis parebat, quam Gothi paulatim carpētes, tandem imperio ſuo totam adiunxerunt.

DE GOTHORVM ET SVEuorum Regibus. Cap. 15.

Gothorum hiſtoriam vſque ad captam ab Alarico vrbem Romam, elegantiſsimè pariter atque eruditiſsimè redegit in compendium Ioannes Ludouicus Viues, & doctiſsi-

An. Domini. mis ſuis in libros D. Auguſtini de ciuitate Dei commentarijs præpoſuit. Nos ea tantum hic ponemus, quæ ſunt inſtituto noſtro neceſſaria. Gothos Scythiæ populos eſſe, & eos, qui olim Getę appellati ſunt, apud quos Ouidius exulaſſe ſe ſcribit, multi volunt. In hac opinione ſunt D. Hieronymus in quæſtionibus ſuper Geneſin, Paulus Oroſius, D. Iſidorus. Ipſe etiam Claudianus, qui bellum, quod Stilico contra Alaricum Gothorum Regem geſſit, Geticũ appellat. Sidonius quoque Apollinaris paſsim Gothos Getas appellat. Sunt tamẽ, qui Gothos lõgiſsime à Getis diſtare cõtẽdũt, quippe Sarmatis interiectis & mari Sarmatico ſiue Gothico. Vt vt eſt, hi populi Romanis prouincijs ſæpe graues & infeſti, à multis Romanis Imperatoribus cruentis attriti fuere prælijs, ſed à Cõſtantino Magno tãta clade affecti, vt per multos annos cogerẽtur agere quietem. Poſtea tempore Valentis Imperatoris, Gothi ab Hũnis, qui & ipſi Scythiæ populi erãt, ſed immaniores, ſedibus ſuis pulſi, ſupplices ab Imperatore petierunt, vt liceret ſibi ſtipendiarijs Po. Ro. Myſiã citra Danubiũ flumen incolere, fidẽ & auxiliũ ſuũ aduerſus reliquorũ Scytharũ incurſus Po. Ro. polliciti. Qua re impetrata, quũ à Lupicino & Maximo, qui Duumuiri diuidũdis agris miſsi erãt, auarè, crudeliterq́ue tractarẽtur, impatiẽtes atque efferati tanta indignitate: cęſis Romanis ducibus & præſidio, Myſiam totã inuadunt, atque in

li. 1. ca. 16.

in Thraciā proximā tranſeunt, omnia ferro ac flām̄is latè populantes. Quibus Valens Imperator cum iuſto exercitu profectus obuiā, Romanis fuſis fugatiſq; ipſe ſaucius, dū fuga ſibi ſalutem quærit, in villula quadā, viuus à Gothis iuſto Dei iudicio crematur, vt ſuo loco dicemus. Impetus vero Gothorum, qui iā Byzātium obſidione premebant, Valētiniani Auguſti virtute paulisper retardatus eſt, vſque dum Theodoſius ex Hiſpania accitus, & conſors factus imperij, ita eos multis prælijs fregit, vt ſupplices pacem petere coegerit. Tādem poſt mortem Theodoſij, à Rufino & Stilicone, qui tutores Arcadio & Honorio relicti, alter ſibi, alter filio imperium quærebāt, & ita demum ſe voti compotes fieri poſſe credebant, ſi reip. ſtatum quàm maximè turbarent: ab ijs, inquam, Gothi in Itáliam contra Romanos acciti, magnum vbique terrorem fecerunt, ſed ea quoque re infœliciter cedente: tandem fraude Stiliconis Imperatori detecta, & pactis inducijs, Gallias Hiſpaniaſque ad habitandum obtinuerunt, quas Imperator infeſtātibus barbaris alijs, ſe retinere poſſe deſperabat. Quæ præterea de Gothis dicēda erant, ſuis locis referentur. Illud tamen in præſentia omittendum non eſt, quod Gothi morte Regis ſui Hermanarici, qui illis imperauit tempore Conſtantini Magni, in Oſtrogothos & Veſogothos diuiſi ſunt, hoc eſt, Orientales & Occidentales Gothos. Veſogothos

An. Domini.

An. Domini. gothos Nicephorus Hypogothos appellat. Fuere præterea inter eos duæ illuſtriſsimæ regiæq; familiæ: inter Veſogothos Balthi, à moribus ſic vocati, ita enim apud eos appellantur audaces: inter Oſtrogothos verò Amali, ab Amalo ſummo duce & Rege ſic nuncupati. Veſogothi per Italiã in Galliã, inde in Hiſpaniã venere: atq; in ea regnũ per annos plus minus trecentos octoginta ſex poſſederunt, donec à Mauris penè vſque ad vnũ oẽs deleti ſunt. Oſtrogothi vero Zenonis Imperatoris tẽpore in Italia regnare cœperunt. Sed quoniã Sueui per multos annos in Hiſpania diuiſum à Gothis regnum Gallecię poſſederunt, catalogum Regum vtriuſque gentis ſimul ponemus, initio facto ab Athanarico Gothorũ Rege, ſicut ſcriptores oẽs Hiſpani faciũt, tametſi primus in Hiſpaniam venerit Athaulphus.

Reges Gothorum in Hiſpania.

369 *Athanaricus an.* 13.
382 *Alaricus an.* 28.
411 *Athaulphus an.* 6.
416 *Sigericus an.* 1.
417 *Vuallia an.* 22.
439 *Theodoredus an.* 14.
453 *Thuriſmundus an.* 1.
454 *Theodoricus an.* 13.
467 *Euricus an.* 17.

Ala-

Alaricus an.23. 484
Geſalaricus an.4. 507
Theodoricus Italiæ rex, pro nepote regnat in Hiſpania. an.15. 511
Amalaricus an.5. 526
Theudius an.17. men.5. 531
Theudiſclus an.1. 548
Aguila an.5. 549
Athanagildus an.14. 554
Interregnum quinque menſium.
Luiba ſiue Loyba an.1. 568
Leouigildus an.18. Nam duo anni Luibæ Regis illi annumerantur. Hunc Beda Leuuigildum appellat more Gothorum, qui pro eo ponunt eu, Theudoſius pro Theodoſius, quod hodie quoque Luſitanis familiare eſt. 569

Reges Sueuorum in Gallecia.

Hermericus an.32. 408
Rechila an.7. 440
Recciarius an.9. 448
Maldra an.3. 457
Frumarius an.4. 460
Remiſmundus, qui cum tota gēte Ariana hæreſi infectus fuit, in quo errore gens illa per annos fere centum perſeuerauit, cuius temporis Reges non reperiuntur, quippe indigni, quorum nomina in animis hominum vigerent. 464
Theodimirus Catholicus an.6. 563

Miro

569 *Miro an.13.*

582 *Eboricus an.2.*

584 *Andeca tyrannus.*

585 *Sueuorũ regnũ deletum eſt tempore Leonigildi Gothorũ Regis, poſtquã regnauerũt in Hiſpania annis cẽtũ ſeptuaginta ſeptẽ, vt autor eſt D. Iſidor⁹.*

Reges Gothorum & Sueuorum

586 *Recaredus primus Gothorum Regum Catholicus, an.15.*

601 *Loiba an.2.*

603 *Victericus, an.7.*

610 *Gundemirus ſiue Gundemarus, an.7.*

612 *Siſebutus Rex Chriſtianiſsimus, an.8. men. ſex.*

620 *Recaredus, ſecundum alios men. 3. ſecundum alios.7. Conſtãtinus Phrygio dicit, quod anno vno, menſibus quinque.*

621 *Cintila, qui primus Hiſpaniæ monarchiam habuit, Romanis in totum pulſis, 10.*

631 *Siſnandus, an.5.*

636 *Cintila, an.6.*

642 *Tulcas, an.2.*

644 *Cindaſiunthus, an.6.*

650 *Recceſiunthus, an.24.*

672 *Bamba, aliјs dictus Vuamba. an.8. Aliјs an.9. men.1.*

682 *Eringius, aliâs Eruigius. an.7.*

689 *Egica, alias Egipſa. an.15*

Vitiza.

Vitiza. an.9. 704
Rodericus regnauit an.3. ſed duos ſimul cum Vitiza, vnum tantum per ſe. Hoc Rege antiquiſſima Gothorum nobilitas ab impuris Mauris extincta eſt. 713

CATALOGVS RERVM LEGIONENſium & Caſtellæ, à Pelagio vſque ad tempora noſtra. Cap. 16.

ACcepta tã inſigni calamitate, quæ in montes Aſturiæ confugerant Chriſtiãnorum reliquiæ, Pelagium ex Regio Gothorum ſanguine, recuperandæ Hiſpaniæ diuina clementia ſeruatum, regem cõſalutarunt, anno quinto poſt excidium Hiſpaniæ, vt in duobus antiquiſsimis libris inueni, ſed qui cladẽ illã Hiſpanicam anno domini ſeptingenteſimo duodecimo ponunt, ſecundum Iſidorum Pacẽſem. Igitur regnũ Pelagij ab anno ſeptingẽteſimo decimo ſexto auſpicabimur. Regnauit igitur

1 *Pelagius an.19. Secundum aliquos, 20.* 716
2 *Faſila filius eius an.2. men.6.* 735
3 *Alfonſus Catholicus an.19. men.1. die.1.* 737
4 *Froila an.11. men.5. dies. 20. Secundum alios an.13.* 756
5 *Aurelius, Alfonſi Catholici filius, an. ſex. mẽ. ſex.* 767
6 *Silo an.9. men.1. die.1.* 774
7 *Mauregatus an.5. men.6.* 783

Vere-

789 *Veremundus an.3.Secundum alios,2.* 8

791 *Alfonſus II.cognomento Caſtus, an.41.Sed* 9
anni Mauregati,& Veremundi Alfonſo Caſto adſcribuntur.

824 *Ramirus vel Ranimirus, an.6.men.9.* 10

831 *Ordonius an.10.* 11

841 *Alfonſus III.cognomento Magnus, an.46.* 12

887 *Garſias an.3.* 13

290 *Ordonius II. an.8.men.6.* 14

Hoc tempore Caſtella per Comites regebatur, quos hic Ordonius interpoſita fide publica euocatos ad ſe, necari iuſſit. Quã perfidiã Caſtellani iniquè ferentes, è gente ſua iudices duos elegerunt, quorum alter iuri dicundo, alter bellicis rebus præeſſet. Fuerunt ij,

Nunius Raſura, auus Ferdinandi Gundiſalui Comitis.

Lainus Caluus, abauus Roderici à Biuar, qui Cidus dictus eſt. Alij Flauiũ Caluũ appellãt.

898 *Froila II. an.1.men.2.* 15

899 *Alfonſus IIII. an.5.men.7.* 16

905 *Ramirus ſiue Ranimirus II. an.19.men.2.* 17

Hoc tempore Ferdinandus Gundiſaluus rerũ potitus eſt in Caſtella, & primus Comes fuit.

924 *Ordonius III. an.5.men.6.* 18

Ordonius IIII.cognomento Malus. Huic nulli 19
dantur anni.

929 *Sanctius Craſſus an.12.* 20

Ramirus

21 *Ramirus ſiue Ranimirus III. an. 25.* 941
*Huius anno primo mortuus Ferdinãdus Gũ-
diſaluus, Caſtellæ Comes, cui ſucceſſit Garſias
Ferdinandus filius.*

22 *Veremundus II. an. 17.* 966

23 *Alfonſus V. an. 27.* 983
*Huius tempore Regis mortuus eſt Garſias
Ferdinandus, ſecũdus Caſtellæ Comes, cui ſuc-
ceſſit Sanctius Comes.*

24 *Veremundus III. an. 10.* 1010

25 *Hoc Rege Legionenſibus imperante, per mor
tem Sanctij Comitis, dominiũ Caſtellæ hæredi-
tario iure ad Sanctium Maiorẽ Nauarræ Regẽ,
qui Sanctij Comitis filiam vxorẽ duxerat, trãſla
tũ eſt. Is ſe non Comitẽ, ſed Regẽ Caſtellæ ſcri-
pſit. Atq; ab eo tẽpore Caſtella regio titulo ſem
per & merito decorata eſt. Huic regi, quia fili-
us eius Ferdinandus, ipſo adhuc ſuperſtite, re-
gnauit in Caſtella, per annos duodecim, nulli
hic aſſignantur anni. Qui cum quatuor haberet
filios, Ferdinandum reliquit Caſtellæ Regem.*

26 *Occiſo Veremundo, Ferdinãdus Magnus Ca* 1020
*ſtellæ Rex, Legionenſe quoque regnũ, propter v-
xorẽ ſuã Veremundi ſororem (nã ille ſine liberis
deceſſit) conſequutus eſt, & regnauit an. 40.
Quanquam inueni in Chronicis quibuſdã per an
tiquis, quòd annis 46. & menſibus ſex.*
Hic ſub mortem tribus filijs regna ſua diuiſit,

L dedit-

An. Domini. *deditq́; Sanctio natu maximo regnum Caſtellæ, Alfonſo regnum Legionis & Aſturiarum, Garſiæ regnum Galleciæ cum Portugallia.*

1060 *Sanctius II. huius impatiens regnorum diuiſionis, altero fratre pulſo, altero in vincula coniecto, regna ipſorũ occupauit: regnauit ſex annos, occiſus per fraudem à Vellido proditore.* 27

1066 *Alfonſus VI. frater Sanctij, an. 43. Hic Toletum Chriſtianis reſtituit.* 28

Vrraca filia Regis Alfonſi, cum marito Alfonſo Rege Aragonum, an. 4. Sed ij Alfonſo Septimo attribuuntur. 29

1108 *Alfonſus VII. dictus Imperator Hiſpaniæ, nepos ex filia Alfonſi VI. an. 51.* 30

Huius morte rurſum ſeparatum eſt regnũ Legionis à regno Caſtellæ. Nam duos reliquit filios, Sanctium & Ferdinandum. Quorum

1159 *Sanctius III. cognomento Deſideratus, fuit Rex Caſtellæ anno vno.* 31

1159 *Ferdinandus II. Legionis, an. 31.* 32

1160 *Alfonſus VIII. Sanctij III. filius, regnauit in Caſtella an. 53.* 33

1190 *Alfonſus IX. Ferdinandi Secundi filius, Rex Legionis an. 8.* 34

1214 *Hẽricus Alfonſi VIII. filius, tegulæ caſu occiſus apud Palentiã, regnauit in Caſtella an. 2.* 35

1216 *Ferdinandus III. Alfonſi IX. filius, vtroq; regno Caſtellæ & Legionis potitus eſt an. 35. Hic*

Cor-

Cordubam & Hiſpalim Chriſtianis reddidit, An. domini.
& Sanctus habetur, ac multis miraculis clarus.

Ab hoc tempore regnum Caſtellæ & regnū Legionis perpetuò vnita fuerunt.

37 *Alſonſus X. an.32. Hic fuit electus Imperator Romanorum.* 1252

38 *Sanctius IIII. an.11.* 1284

39 *Ferdinandus IIII. an.15. Hic dicitur mortuus dicto ſibi die à duobus, quos iniuſtè inſſerat, tanquā homicidij reos, occidi. Alij morte fatali defunctum aſſerunt.* 1295

40 *Alſonſus XI. an.40. Hic potitus eſt celeberrima illa victoria, auxilio Alſonſi Portugalliæ Regis ſoceri ſui, ad flumen Salatum, contra infinitas Barbarorum copias.* 1310

41 *Petrus cognomento Crudelis, an.19. Hic à fratre Henrico occiſus eſt.* 1350

42 *Henricus II. an.10.* 1369

43 *Ioannes an.11. Hic dum inconſultè rem gerit, & prudentiorū conſilio parere recuſat, memorabili victoria fuſus eſt à Luſitanis. tandem Compluti caſu equi oppreſſus fato conceſſit.* 1379

44 *Hēricus III. an.16. Dictꝰ eſt Valetudinariꝰ.* 1390

45 *Ioannes II. an.47.* 1407

46 *Henricus IIII. an.20. men.4. dies.22.* 1454

47 *Iſabella & Ferdinādꝰ V. an.30. Hi reges verè Catholici, expugnato regno Granatēſi, Sarracenos Hiſpania penitus exterminarūt: Iudæos vel Chri-* 1474

 ſtum

nis Quintus, ſemper Auguſtus, regnis Caſtellæ, An. domini.
Legionis, Aragoniæ, Nauarræ, Valētiæ, Granatæ, & reliquis inauguratus, regnat iam in Hiſpania trigeſimū quintū annū. Quem dominus Deus, ad cōmune Hiſpaniæ & totius Chriſtianæ Reip. cōmodū, per multos annos ſeruare dignetur incolumē, ſimul cū Principe Philippo filio, regnorū & ditionū omnium ſucceſſore deſignato.

Nouem ſupra quadraginta numerauimus Legionis & Caſtellæ reges, quorū viginti tres ſolum fuerunt reges Legionis & Aſturiarum: quatuor in Caſtella ſola regnauerunt: reliqui vtroque regno potiti ſunt.

CATALOGVS REGVM NAVARRAE.

Caput 17.

SIcut Chriſtiani, qui à clade illa Hiſpaniç miſerāda reliqui, in mōtes Aſturiarū ſe cōtulerāt, Pelagium regem ſalutauerāt: ſic qui ad iuga montis Pyrenæi ſalutis ergò ſe receperāt, Garſiā Ximeniū, Gothici generis nobilem virum, communi conſilio regem dixerunt. A quo reges Nauarræ & Aragoniæ deſcendunt.

Garſias Ximenius, qui dictus eſt Rex Suprarborum (vulgo Sobrarbre.) Hic cum ſexcentis equitibus, non enim plures habebat, multas magnasque in Saracenos ſtrages ædidit, magnamq; Nauarræ partem Chriſtianæ religioni 716

An. Domini. *reſtituit.regnauit an.42.*

758 *Garſias Ennicus, & ipſe multis aduerſus Mauros fœlicibus prælijs inſignis,an.44. Hic ſe appellauit regem Pompelonenſem, à Pompelone ciuitate,quam Mauris ademit.* 2

802 *Fortunius Garſias an. 13. Hic ducta vxore Galindi, Aragoniæ Comitis filia,Comitatus Aragoniæ titulum accepit.* 3

815 *Sanctius Garſias an. 20. Hic à Mauris in prælio occiſus ſine hærede deceſsit.* 4

Hic oritur magnus ſcrupulus ex varietate eorũ,qui de rebus ſcripſerunt Nauarræ,dũ Marinæus Siculus affirmat,Nauarrã iterũ à Mauris occupatã,in illorũ fuiſſe poteſtate,vſq; ad tẽpora Caroli Magni, hoc eſt, annũ Domini 912. ſed Gallorũ annales mortẽ Caroli Magni ponũt an.814. vt Marinæi ſentẽtia penitus videatur explodẽda. Frater Galbertus Fabritius, qui vitas ſcripſit regũ Aragoniæ, ait inter Sanctium Garſiã & Ennicũ Ariſtã,nullũ interceſſiſſe tẽpus. ſed hic rurſus ſibi non cõſtat, dũ Fortunio Garſiæ alibi tribuit an. 20. alibi tredecim. D. Martinus ab Azpilcueta doctor Nauarrus, & iuris Põtificij in Academia Conimbricenſi profeſſor primarius,vir multis nominibus mihi obſeruãdus,miſit ad me catalogũ Regũ Nauarræ, miſſum ſibi à D.Frãciſco à Lodoſa Nauarro,viro antiquæ nobilitatis & harũ rerũ peritiſſimo, qui in oppido quodã (Pontem Reginæ appellãt)

Reges oẽs Nauarræ cum ſuis inſignibus in atrio An. Domini.
ædium ſuarũ, quas illic extruxit ſuperbiſſimas, eleganter habet depictos. Is vero in eo Catalogo affirmat, mortuo Sanctio Garſia interregnum fuiſſe quatuor annorũ, dũ mitterent, qui decretum adferrent ſummi Pontificis, & leges, quib. vterẽtur Nauarri, regnũ interim adminiſtratũ per XII. viros Regia poteſtate & autoritate.

5 *Ennicus Ariſta vnctus & coronatus* Rex, *primus appellatus eſt* Rex Nauarræ, *& ab eo reliqui oẽs. Regnauit annos 31. aliqui tantum dãt illi 20. annos.* 839

6 *Garſias* Eniegus *an. 30. ſecundum aliquos. Alij nouem annos detrahunt, & vnũ ac viginti regnaſſe ſcribunt, quos ego ſequendos arbitror. Hic à Mauris in prælio occiſus fuit.* 870

Rurſus aiunt fuiſſe interregnũ octodecim annorũ, dũ educaretur Sanctius Auarca, qui exẽpt⁹ vtero matris à Mauris lãcea perfoſſæ, à nobili quodã fuit educatus. Sed nos nullũ annorũ interuallũ ponimus. Nã anni huius interregni Sãctio adſcribẽdi ſunt, vt cõſtes annorũ numerus.

7 *Sanctius Garceſius Auarca, an. 36. Hic à peronibus, calceamẽti genere, quo puer vtebatur, Hiſpani Auarcas appellãt, ita cognominatus eſt.* 891

8 *Garſias Tremulus, an. 35.* 927

9 *Sanctius Maior, an. 54.* 962

10 *Garſias Sanctij Maioris filius, an. 51.* 1018

1069 *Sanctius Garſias,an.7.ſecundum opinionem* 11
quorundam.

1076 *Sanctius Ranimirus,an.* 18. *Fuit hic ſecun-* 12
dus Rex Aragonum,

1094 *Petrus,an.*14.*Hic ſuit tertius Rex Aragonũ.* 13

1108 *Alfonſus,an.*18.*Fuit hic quartꝰ Rex Aragonũ.* 14

1126 *Garſias Ramirus,ſiue Ranimirus,an.*25.*Mor* 15
tuus ex caſu equi.

1151 *Sanctius Sapiens,an.*44. 16

1195 *Sanctius Fortis,an.*40. 17

1235 *Tibaldus,an.*19. 18

1254 *Tibaldus.II.gener S.Ludouici regis Franciæ,* 19
*an.*17.*Iacobus Meyerus Theobaldum appellat,*
& dicit apud Tunetẽ cum Iſabella, S.Ludouici
filia, peſte extinctum eſſe.

1271 *Henricus,an.*3. 20

1274 *Philippus Pulcher,qui & Rex Galliæ,an.*36. 21

1310 *Ludouicus Vtinus, Rex etiam Galliæ,an.*9. 22
Nam,vt ait Robertus Gaguinus,viuo patre, per
matris obitum coronatus eſt Pompelone,& ap
pellatus Rex Nauarræ.

1319 *Philippus Longus,& ipſe Rex Galliæ,exclu-* 23
ſa filia Ludouici Vtini, ad quã iure hæreditario
regnũ redibat:atq; ex eo tẽpore dicũt apud Gal-
*los filias nõ eſſe hæredes regni:regnauit an.*6.*vel*
ſecundũ annales Gallorum,quinque.

1325 *Carolus Pulcher,Rex etiam Galliæ,an.*6.*ſe-* 24
cundum annales Gallorum.

Philip-

25 Philippus III.nomine vxoris ſuæ Ioãnæ, quæ filia erat Ludouici Vtini,an.15. 1331

26 Carolus II. an. 37. Sed hic anno demum 1350.per mortem matris regnare cœpit,vt ex Chronicis Caroli Principis Nauarræ conſtat. 1346

27 Carolus III.an.39. 1386

28 Ioannes, Ferdinandi Aragonum Regis filius, & Ferdinandi regis Catholici pater,an.40.Cũ hoc regnauit Carolus filius poſt mortẽ matris, rebellis patri. 1425

29 Gaſtonus Comes Phoxenſis, dies 15. 1479

30 Phœbus an.2. Forte vſque ad eum diem ſub aliena tutela vixit. 1481

31 Ioannes Labritenſis coronatus eſt Põpelone. Nã Catarina, cũ qua regnũ dotale accepit, ad eum vſque diem ſub tutela matris fuerat, vt ex Antonio Nebriſſenſi apparet.Cui regnum à Rege Ferdinando legitimis de cauſis ademptum eſt,anno 1512. 1494

32 Ferdinandus Rex Catholicus, auus maternus Caroli Imperatoris,an.4. 1512

33 Carolus Imperator ſemper Auguſtus, cui Deus Opt. Max. vitam incolumẽ quàm diutiſſimè prorogare dignetur. 1516

Itaque tres & triginta fuerũt Nauarræ reges,quanquã quatuor illi primi nõ ſint dicti reges Nauarræ, ſed Suprarborũ & Ripagortiæ. Nauarrã,ſiue,vt alij appellant,Nauariã(vt hoc

An. Domini. *quoque obiter annotemus) Antonius Nebriſsẽſis a cãporum planicie dictã putat. Nã cãporũ planas areas Hiſpani Nauas appellãt. Hos tempore Gothorum Ruccones appellatos affirmant.*

CATALOGVS REGVM ARAGONIAE. *Caput* 18.

ARagonenſes à Tarraconẽſibus corrupto vocabulo dici, nõ inerudıtè opinatur doctiſſimus Antonius Nebriſsẽſis, neq; immerito ſomniũ cẽſet, quod nõnulli de Aragone fluuio, & ara Herculis ac ludis agonalibus ſpecioſè finxerũt. Nã ſi vocabulũ Aragoniæ tã antiquum eſſet, mirũ ni apud antiquos ſcriptores inueniretur.

31. q. 2. de Neptis. Inuenio quidẽ in concilijs & decretis Põtificũ epiſtolã Hormiſdę Papæ ad Sacratium Aragonum regem, ſed viri eruditi conſulti à me, reſponderunt nõ ſatis fidendũ titulis illius libri, alioqui verè aurei. Præterea in antiquis Hiſpanorũ ſcriptorũ monumentis aliqui pro Ruccones legũt Aragones, & pro Aregiã Aragoniã: ſed ne hoc quidẽ tanti eſt, vt fidẽ facere debeat. Proinde Antonio Nebriſſenſi hactenus accedo, ceſſurus, ſi quis melius aliquid afferat.

1018 *Aragonum primus Rex omnium calculis numeratur Ranimirus, pietate ſingulari in nouercam celebris, Sanctij Maioris filius, qui quibus* 1

meri-

ineritis eo regno ſit potitus, ſuo loco dicemus. An. Domini
regnauit an.40.

2 *Sanctius an.36. Qui fuit etiã Rex Nauarræ.* 1058

3 *Petrus, qui fuit & Nauarræ, an.14. Hic impetrauit ab Vrbano Papa decimas, & ius patronatus, vt vocant, Eccleſiarum Nauarræ.* 1094

4 *Alſonſus, Petri frater & hæres, an.18.* 1108

5 *Ranimirus Alfonſi frater, ex monacho Rex, an.19. vt aiũt. Hic memorabile exemplũ adidit in regni ſui proceres, qui ipſum tanquam monachũ paruipẽdebãt. Sunt qui aſſirmẽt illũ filia ſua Raimundo Berẽgario Barcinonis Comiti deſpõſa, ad inſtitutũ monaſticũ rediiſſe, ac propterea fortaſſe numerus annorũ non reſpondet.* 1126

6 *Raimundus Berengarius decimus Comes Barcinonis, nomine Petronillæ coniugis ſuæ obtinuit regnum Aragoniæ, regnauit an.32. Per hunc Comitatus Barcinonenſis iunctus eſt regno Aragoniæ. Hic quamdiu vixit, Principem ſe appellauit Aragonum, non Regẽ: ita enim in conditionibus matrimonij conuenerat.* 1145

7 *Alfonſus II. Secũdus Raimũdi filius, an. 34.* 1169

8 *Petrus II. Alfonſi filius, an. 10. tametſi dicunt quod 17. ſed numerus annorum non reſpondet. Hic a Papa Innocentio tertio Romæ coronatus eſt, & priuilegium obtinuit, vt ſucceſſores ſui Cæſaraugustæ coronarentur ab Archiepiſcopo Tarraconenſi.* 1203

Iaco-

1213 *Iacobus an.62.mẽ.9.dies 9.Hic Baleares inſulas,& regnũ Valẽtiæ ac Murtiæ à Mauris recepit. Cõſtantinus Phrygio ponit anno 1241. ſed fallitur.* 9

1276 *Petrus III.an.9.His per mortẽ Manfredi ſoceri,fuit primus regũ Aragoniæ Rex Siciliæ.* 10

1286 *Alfonſus III.an.6.* 11

1292 *Iacobus II.an.35.* 12

1327 *Alfonſus IIII.cognomento Benignus, an.8.* 13

1335 *Petrus IIII.cognomento Ceremonioſus, an. 51.Hic obijt citatus ad tribunal Chriſti,à procuratorib. Eccleſiæ Tarraconẽſis,cuius patrimoniũ tyrãnicè voluit vſurpare.Citatus eſt aũt in ſexageſimũ diẽ,atq; ipſo vadimonij die obijt. de qua re ſuo loco copioſius deo annuẽte dicemus.* 14

1387 *Ioannes, an.9.men.4.Hic in venatu ſubito delapſus equo, ſeu, vt alij, mula, mortuus eſt. Alij dicunt lapſu equi oppreſſum,confracta ceruice,repente expiraſſe.* 15

1396 *Martinus frater Ioannis, cognomento Humanus,an.14.* 16

1410 *Ferdinãd⁹ cognomẽto Honeſt⁹,frater Hẽrici Regis Caſtellæ,cognomẽto Valetudinarij,an.5* 17

1416 *Alfonſus V.cognomento Magnanimus, Ferdinandi filius,primus Aragoniæ Regũ Rex Neapolitanus,an.42.* 18

1458 *Ioannes Nauarræ Rex, frater Alfonſi,& pater Ferdinandi Regis Catholici,an.20.* 19

1516 *Ferdinandus V.Rex Catholicus, an.37.* 20

21 *Carolus V. Imperator ſemper Auguſtus, qui hodie fœliciter regnat, regnabitq́, quandiu diuinæ clementiæ placuerit.* 1516

Numerantur hactenus Reges Aragoniæ vnus & viginti.

CATALOGVS REGVM PORTVGALliæ. Cap. 19.

Portugalliam primū dedit Ferdinandus Rex cognomento Magnus, cum titulo regio filio ſuo Garſiæ, ſimul cū Gallecia: quem Garſiam, Sanctius frater diuiſionē regnorum ægrè ferens, bello captum in vincula coniecit, & dominium ipſius inuaſit. Sed, occiſo Sāctio, Alfonſus Rex eius nominis Sextus, is qui Toletū à Sarracenorum fœdo dominatu aſſeruit, fratrum ſuorū regnis omnibus potitus, aliquanto pòſt filiā ſuā Taraſiā Henrico Comiti deſpondit, eique prouinciā Portugallię dotalē dedit, cū titulo Comitatus. Erat hic Hēricus, vt aiūt Luſitani, Hūgarus: vt Caſtellani, Conſtantinopolitanus. Sed Iacobus Meyerus, rerū Flādricarū ſcriptor diligētiſsimus ſimul & eruditiſsimus, Lotharingum fuiſſe affirmat. Qui Cōſtātinopolitanum aſſerūt, eo deceptos arbitror, quòd cū Biſuntinus fuiſſe legatur, quæ ciuitas Burgūdię Comitatus eſt metropolitana, olim

An. Domini, olim Lotharingię attributa, Byzãtinũ intel
ligũt, & Cõſtãtinopolitanũ faciũt. Nã quę
nũc Cõſtãtinopolis dicitur, olim Byzan
tiũ appellata fuit. Quin & Sebaſtianus Mũ
ſterus in Coſmographia ſua Lotharingũ
facit. Hic Henricus fuit Alfonſo ſexto gra
tiſsimus, propter inſignẽ probitatẽ & rei
militaris induſtriã, rerumq́ in Portugallia
potitus eſt vſq; ad annum Domini 1112.

1112 *Henrico Comiti ſucceſsit Alfonſus, Henrici* 1
filius. Hic ducẽ Portugalliæ ſe appellauit, vſus
hoc titulo per an. 27. vſque ad memorabilem il
lam pugnã in agro Orichienſi, cõtra Iſmarium,
& alios quatuor Sarracenorum Reges. Quod
prælium commiſſurus, Rex ab exercitu ſaluta-
tus eſt : indignum enim videbatur, niſi Rex
aduerſus tot reges bellum iniret. Regnauit poſt-
ea an. 46. Hic totam fere Portugalliam, quan-
ta nunc eſt, à Sarracenorum tyrannide libera-
uit. Reliqua ſuo loco.

1185 *Sanctius Alfonſi filius, an. 26. Hic quoq; mul* 2
tis rebus aduerſus Mauros præclarè geſtis cele-
bratur.

1211 *Alfonſus II. an. 12. & hic multa præclara* 3
facinora in Mauros ædidit.

1223 *Sanctius II. an. 26. Sed duobus poſtremis re-* 4
xit pro illo Portugalliam Alfonſus Comes Bo-
noniẽſis, frater ipſius, iuſſu Innocẽtij IIII. ſum-
mi Pontificis, apud quem Sanctius delatus fuit,
quòd

quòd animo eſſet nimis omiſſo in adminiſtrati- **Anno domini**
one regni.

5 *Alfonſus III. Comes Bononienſis, & ex ad-* 1247
miniſtratore Rex Portugalliæ, an. 32. Hic du-
cta vxore Beatrice, filia Alfonſi X. Regis Caſtel-
læ, regnum Algarbiorum in dotem accepit.

6 *Dionyſius, an. 46. Hic agricolas appellauit* 1279
neruos Reipub. & 44. oppida Portugalliæ par-
tim inſtaurauit, partim à fundamẽtis extruxit.

7 *Alfonſus IIII. an. 31. Hic interfuit illi me-* 1325
morabili prælio cũ Alfonſo XI. Rege Caſtellæ, ge
nero ſuo, quod geſtum eſt contra Allibohacen
Regem Marrochiorum & de Benamarin, at-
que alios 4. Reges, in quo deſiderata ſunt qua-
dringenta quinquaginta Sarracenorum millia,
Chriſtiani milites tantum viginti.

8 *Petrus, an. 10. men. 7. dies 18. Hic procura-* 1357
tores & cauſidicos è regno ſuſtulit: acerrimus
fuit ſcelerum vindex: dixit Regem, quo die nulli
benefecerit, Regio nomine indignum.

9 *Ferdinandus, an. 16. men. 9.* 1367

10 *Ioannes filius Regis Petri, ſed illegitimus, ex* 1385
Magiſtro militiæ ordinis Ciſtertienſis de Auys,
declaratus Rex Portugalliæ, auxilio Nonij Al-
uari Pereirá, regnum Portugalliæ à Caſtellanis
iã penè nobilium defectione poſſeſſum, recepit.
Regnauit an. 50. & Septam Africæ ciuitatem
Mauris ademptam, Luſitanis dedit.

Edu-

1433 *Eduardus,an. 5. Huius ex filia Leonora nepos extitit Maximilianus Auguſtus.*

1438 *Alfonſus V.an.43. Hic primus Africani ti-* 12
tulum meruit,multis magniſq; in Africa victorijs potitus,& merito regum omnium dici maximus poterat, niſi inauſpicatū coniugiū feciſſet vltima regni ipſius minus proſpera.

1481 *Ioannes II.an.14.menſes 2.Rex magnani-* 13
mus,ſed nobilitatem parum habuit propitiam. Huius etiam hodie corpus integrum eſſe affirmant,qui viderunt, in monaſterio Victorienſi, quod vulgo dicitur Batalha.

1495 *Emanuel,nepos Regis Eduardi ex filio Ferdi* 14
nādo,annos 26. Hic Iudæos & Sarracenos regno ſuo exterminauit,niſi qui fidem Chriſtianā amplectebātur,& alia plurima geſſit memoratu digniſſima,quæ ſuis locis declarabuntur.

1521 *Ioannes III.Hic hodie fœliciter regnat,quie-* 15
tis ac tranquillitatis regni ſui ſtudioſiſſimus,religionis monaſticæ inſtaurator vigilantiſſimus, ſtudiorum ac bonarū artium fautor benigniſſimus. Eum cum Catharina coniuge ſereniſſima,& Ioanne filio Rege deſignato, quam diutiſſimè regno ſuo Dominus Deus ſeruare dignetur incolumem.

(.·.)

ALOGVS EPISCOPATVVM HISpaniæ, tempore Romanorum & Gothorum. Caput 20.

ENumeratis ad hunc modũ, quotquot hactenus tota Hiſpania regnaſſe legũtur, Regibus, operæpreciũ mihi facturus videor, ſi antiquos epiſcopatus Hiſpaniæ breuiter recenſeam, qui à temporibus Romanorũ & Gothorũ extiterũt: propterea quod hoc tũ gratum lectori, tum etiam vtile futurũ cenſeã reſtituendis multis locis, qui in antiquis cõcilijs harũ rerũ ignorãtia leguntur mirè deprauati. Laboraui in hac re ſupra quàm quiſquã facilè credat, neq; tamẽ mihi per omnia ſatisfeci, propterea quod volumen conciliorũ Hiſpaniæ & decretorũ, vt à diuo Iſidoro & eius ſucceſſoribus deſcriptũ fuit, ad manũ habere non potui. Nã in æditis conciliorũ voluminibus, ea tantũ ex concilijs Hiſpaniæ leguntur, quæ ad communẽ eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtitutionẽ faciebant, reſectis ijs, quæ ad Hiſpaniã peculiariter pertinebant. Hæc vero res adeo mihi cordi fuit, vt ſi vitæ meæ rationes paterentur, nõ inuitus totã Hiſpaniam peragraturus fuerim, ad excutiendas eccleſiarũ cathedralium & antiquorũ monaſteriorũ bibliothecas. Sed erunt alij fortaſſe, qui ampliore præditi ocio, prouinciam

An. Domini hanc diligentius obibunt. Interim lecto. quus & candidus, hunc meum conatū boni conſulet: Epiſcopatus vero, vt ex antiquis concilijs decerpſi, ordine alphabetico ponendos cenſui. Et primus quidem

ABDERITANVS, pro quo mendosè in concilijs impreſsis Ablritanus legitur, Ciuitas eſt Beticæ maritima, non procul Charidami promontorio. Aliqui arbitrantur eſſe eā, quā hodie Almeriā appellant. Gerūdenſis ait eſſe eā, quæ hodie Vera dicitur. Sed priorem opinionem plures ſequūtur. Epiſcopatus antiquiſsimus, cuius primus Epiſcopus ſanctus Cteſipho, Beati Iacobi Apoſtoli diſcipulus, vt ſuo loco dicemus.

Accitanus. Acci ciuitas eſt regni Granatenſis, quā hodie appellāt Guadix. Huius ciuitatis epiſcopus fuit S. Torquatus, Beati Iacobi apoſtoli diſcipulus. Huius quoq; ciuitatis epiſcopus Camerinus, interfuit Cōcilio Eliberitano, quod tēpore Cōſtantini Magni celebratū eſt. Hic epiſcopus erat prouinciæ Carthaginēſis.

Adenſis. Huius fit mentio in tertio concilio Toletano, vbi tamē in margine notatum eſt, alios codices habere Addianenſis. Adebam ponit Ptolomæus in Tarraconenſi prouincia non procul Dertoſa. Aliud hic non habeo, quod dicam, niſi forte mendoſum ſit pro Dianienſis.

Agabrenſis. in Betica eſt Agabra, vulgo Cabra. Nunc non habet epiſcopum.

Aga-

Agathenſis, Hic eſt prouinciæ Narbonenſis. Nã illius quoq; prouinciæ epiſcopi ad concilia Toletana conueniebant. An. Domini.

Agragẽſis. Huius epiſcopi mentio fit in ſecũdo cõcilio Toletano, ſed qui fuerit, hactenus ignoro. Agrã D. Cyprianus in cõcilio Carthaginẽſi numerat inter epiſcopatus Africæ. Nã inde in Hiſpaniã ad cõcilia veniebãt, præcipuè ex prouincia Tingitana. Ego tamẽ ſuſpicor deprauatè Agragenſis, pro, Agabrenſis, vel potius Agathẽſis, legi. quod ex ſubſcriptionibus ſecũdi & tertij cõcilij Toletani poterat aſtrui, niſi tot anni interceſsiſſẽt. Nã vtrobique Nibridius ſubſcribit, qui in altero Agarenſis, in altero Agathenſis dicitur.

Arcobricẽſis. Arcobricã aliqui in Betica ponunt, & aiunt eſſe eã, quæ hodie Arcos dicitur, caput ampli Ducatus. Sed Arcobricẽſis epiſcopatus in Tarraconenſi prouincia erat, in qua etiam Plinius & Ptolomæus Arcobricã ponũt, non procul Bilbili. Et Antoninus Pius inter Segontiã ponit & Bilbilim. Vt hoc credã, adducor cõcilio Toletano nono, in quo Arcobricẽſis epiſcopi mẽtio fit: quod mihi cõciliũ, vt ſuo loco dicã, nõ generale totius Hiſpaniæ, ſed ꝓuinciale Carthaginẽſis ſiue Toletanæ ꝓuinciæ fuiſſe videtur. Præterea, qđ in neutro Hiſpalẽſi cõcilio Arcobricẽſis epiſcopi mẽtio fiat. Erat & Arcobricẽſis Africæ epiſcopus, vt ex cõcilijs Carthaginenſibus conſtat.

Aſindonẽſis. Hic in Betica Hiſpalẽſem agno-

An. Domini. ſcebat. Erat aũt Aſindũ, quæ hodie Medina Sidonia dicitur, caput ampliſsimi Ducatus. Burgẽſis tamen arbitratur eſſe, quod hodie Xeritiũ dicitur, quã Gerundẽſis Siſaponẽ dictã arbitratur. Hodie nõ eſt epiſcopus Aſindonenſis, ſicut nec Arcobricenſis. Forte epiſcopatus ille Gades trãſlatus. Nã epiſcopũ Gaditanum in antiquis commentarijs non reperimus.

Aſtigitanus. Hic quoque in Betica Hiſpali ſuberat, nunc eſt Archidiaconatus Hiſpalenſis eccleſiæ, niſi me fallit memoria. Aſtigi vrbs erat percelebris, & conuentus Po. Ro. hodie quoq; non ignobilis, vulgo dicitur Ecija.

Aſturicenſis. Vulgo, Aſtorga. Hodie quoq; dignitatem retinet epiſcopalem. Tunc Bracarenſem agnoſcebat.

Auelenſis, opinor legendũ, Abulenſis. Vulgo Auila, ciuitas & epiſcopatus celebrior, quã vt alicuius declarationis indigeat.

Auguſtæ. In Sardicenſi cõcilio ſic inuenio. Domitianus epiſcopus ciuitatis Auguſtę. Qui cõcilia ædidit, F. Petrus Crabbe Machlinienſis, de Hiſpania intelligit. Sed de qua vrbe intelligatur, non eſt interpretatu facile. Nam & Bracaram lego Auguſtam, & Aſturicã Auguſtam, & Plinius ait Setabienſes Auguſtanos appellatos. Ego tamen de Bracara intelligo. quæ peculiari quadam prærogatiua Auguſta appellata eſt, vt ex Plinio conſtat. Præſertim quum Florentinus epiſcopus Emeritæ, eidẽ concilio interfuerit.

Auri-

Auriensis siue Aurifinus,hodie Orensis in Gallecia,tunc Bracarensi parebat, nunc Cõpoſtellanum agnoſcit. An. Domini.

Auſonẽſis,Gerũdẽſi eſt in Cataloniæ principatu,epiſcopus Vicenſis ſiue Vicquenſis.

Auxitanus: Vt ego quidẽ arbitror, Auxitanus ſcribitur, pro, Aucitanus.Erat autẽ Auca ciuitas ſupra Burgos, circiter viginti millia paſſuum,in monte Iubeda, qui hodie dicitur Saltus Aucẽſis,vt autor eſt Antonius Nebriſſenſis.Hic erat ſedes epiſcopalis, quæ tempore Alfonſi ſexti, eius qui Chriſtianis reſtituit Toletum, translata eſt in ciuitatẽ Burgẽſem, anno domini milleſimo nonageſimo ſeptimo,autoritate Vrbani II. vt poſt Gerundenſem annotauit F. Alfonſus Venerus. Aucæ vrbis veſtigia cum nomine etiã hodie extant. Auxitanus epiſcopus præſedit,aut ſaltem primus ſubſcripſit in concilio Eliberitano.

Auzenſis Gerundenſi idem eſt, qui Auſonenſis,niſi forte ſcriptum ſit Auzenſis pro Aucenſis,ſic erit idem cum Auxitano.

BARCINONENSIS hodie quoque celebrior eſt,quàm vt aliqua annotatione illuſtrari poſsit,ciuitas,quæ titulos Regum & Imperatorum illuſtrat.

Baſsitanus.Baſſetania Plinio regio eſt Hiſpaniæ citerioris,in qua eſt Oſca. Huiuſcemodi epiſcopatus hodie non extat. Baſsitanus epiſcopus Eutycianus interfuit concilio Eliberitano.

An. Domini. Baſtitanus. Baſtetania Reſendio eſt, quæ vulgo dicitur Baça in regno Murciæ. Annotauit quoque Antonius Nebriſſenſis ſiue filius ſuus, in lexico ſuo Gæographico, Baſtetanorum mentionem fieri in monumento, quod eſt Carthagini Nouæ. Nunc epiſcopũ non habet.

Beterrenſis, Galliæ eſt Narbonenſis. Beterras enim non procul Narbona ponit Antoninus Pius.

Bigaſtrenſis. Huius ſit mentio in concilio Toletano vndecimo, in margine tamen annotatur alibi Biſtargenſis, alibi Bigerrenſis legi. Quiſquis eſt, videtur fuiſſe prouinciæ Carthaginenſis.

Bigerrenſis. Bigerra Petro Antonio Beutero ciuitas eſt Hiſpaniæ, quæ hodie dicitur Beiar, caput ampliſsimi Ducatus, cuius Dux Illuſtriſsimus D. Franciſcus à Stuniga ab hinc annis, opinor, quatuor, ex hac vita deceſsit, vir præter antiquiſsima nobilitatis ſtemmata, multis virtutibus & etiam literarum ſtudiis excultus. Cuius olim ſingularem erga me humanitatem Salmanticæ expertus, niſi grata recordatione colam, merito ingratus audiam.

Bracarenſis. Auſonius Poeta, qui circa tempora Diui Hieronymi ſcripſit, in catalogo vrbium illuſtrium Bracaram, Emeritam, Cordubam, Tarraconem, quatuor præcipuas Hiſpaniæ ciuitates ponit. vnde colligimus,

ius,vſque ad tempora Gothorũ, florentiſ- *An. Domini.*
ſimam fuiſſe Bracarã, non ſolum conuentu Romanorum, ſed etiam ſede metropolitana tantæ autoritatis,vt quum S.Turibus Aſturicenſis epiſcopus,iuſſu B. Leonis Papæ, contra Priſcillaniſtas Synodnm totius conuocaſſet Hiſpaniæ,decreta concilij ad Baleonium Bracarenſem miſerint epiſcopum, tanquam quæ cuperent ipſius autoritate confirmari. Hæc etiam hodie cum Toleto de primatu cõtendit Hiſpaniæ,ob id, opinor,quod cum Toletum in poteſtate eſſet Maurorum, omnes Hiſpaniæ epiſcopi Bracarenſem agnoſcerent,quæ prima metropolitanarum eccleſiarum à Mahometiſtarum tyrannide liberata fuit.Ego certè profeſsionem obedientiæ Mindonienſis,Aſturicenſis,Tudenſis,Lamecenſis, Oliſiponenſis,Zamorenſis, Aurienſis epiſcoporum, Bracarenſi Archiepiſcopo factam vidi, etiam poſt Toletum Sarracenis ademptum, & epiſtolam Alfonſi Hiſpaniæ Imperatoris ad Ioannem Bracarenſem Archiepiſcopnm, ſuper confirmatione epiſcopi Lucenſis, quum tamen neſcio, an Compoſtella iam ſuum haberet Archiepiſcopũ. Bracarenſi ego me ciuitati,propter eximiam gentis humanitatẽ,qua me per trienniũ benigniſſimè tractauit,& migrantem magno dolore, multisq́; lachrymis proſequuta eſt,deuinctiſſimum eſſe,libenter profiteor.

Illud non prætereundum ſilentio,quod in

An. Domini concilio tertio Toletano reperio duas ſubſcriptiones Bracarenſis epiſcopi, quarum altera ad hunc habet modum. Pantardus ec. ca. Bracarenſis metr. Galleciæ pro. epiſcopus, &c. altera vero ſic. Iulianus Bracarenſis ecc. epiſcopus ſubs. Similiter inuenio duos epiſcopos Emeritenſes, & nonnullarum item aliarũ eccleſiarũ. De qua re diu multumque cogitanti, hoc mihi venit in mentẽ, epiſcopos eccleſiarum catholicos à Leouigildo ſedibus ſuis deturbatos in exiliũ, vt ex ipſis Chronicis, & D. Gregorio conſtat, pro ijs alios Arianæ hæreſeos defenſores ſubſtitutos: poſtea verò catholicos, ex teſtamento & mandato Leouigildi, per Recaredum reuocatos, ac ſedibus ſuis reſtitutos: illos, qui intruſi fuerant, ſuſpicor, poſtquã cum Rege & Regina & tota Gothorum nobilitate Arianam hæreſin publicè in concilio Toletano abiurauerant, & Catholicæ fidei profeſsioni ſubſcripſerant, quemadmodum ex actis ipſius concilij multos feciſſe certum eſt, in gratiam & epiſcoporum Catholicorum communionem receptos, nomen retinuiſſe epiſcopi, & legitimis epiſcopis ſucceſſores deſignatos. Quod vt ita credam, quarti concilij Toletani autoritate ducor, in quo Iulianus, qui in tertio, titulo Bracarenſis epiſcopi ſubſcripſit, iam metropolitanum epiſcopũ Bracarenſem ſe appellat. Illud quoque manifeſtius, quod in tertio concilio Toletano, Beccila Lucenſis epiſcopus, qui inter abiura-

...tores epiſcopos nomen ſuum profitetur, poſtea in eodem concilio inter Catholicos, actis & conſtitutionibus cõcilij ſubſcribit, quũ tamen prius Pantardus Bracarenſis Eccleſiæ metropolitanus epiſcopus, tam pro ſe quàm pro fratre ſuo Nitigiſio, ciuitatis Lucenſis epiſcopo, ſubſcribere ſe profiteatur. Idem de aliis intelligendum. Hæc mea eſt de hac re opinio, quæ ſi quibus non probabitur, per me nõ ſtabit, quo minus ſuo quiſq; fruatur iudicio. An. Domini.

Britoleenſis. Ciuitas erat in Portugallia Interamni, prope Vianam, quę dicitur de Camigna, quæ Bracarenſem agnoſcebat metropolitanum epiſcopum. Eius adhuc extare veſtigia mihi affirmauit Reſendius noſter. Illud certè ex Chronicis Regis Alfonſi cõſtat, quod epiſcopatus Britoleenſis fuerit Tudenſi conterminus.

Britonorum. Britoni Reſendio ijdem, qui Britoleenſes. Hæc ciuitas poſtea Maurorum tyrannide liberata epiſcopum habuit, qui cõſecrationi eccleſiæ B. Iacobi interfuit, vt patet ex Roderico Archiepiſcopo Toletano. Quãdo verò fuerit vaſtata, ignoratur.

CAERARAVGVSTANVS. Cæſarauguſta à Cæſare Auguſto amplificata, quum prius Salduba vocaretur, autore Plinio. Hæc tã copioſo ſanctiſsimorum martyrum ſanguine reſperſa, imo verò ſanctificata eſt, vt venerari magis quàm laudare libeat. Epiſcopatus antiquiſsimus, cuius epiſcopum Felicem à *li. 5. c. 18.*

M 5 ſancti-

An.Domini. li.1.c.5.

ſanctitate & orthodoxa fide laudat D.Cyprianus. Huius ciuitatis epiſcopus Valerius interfuit concilio Eliberitano, & Coſtus Sardicenſi.Cæſarauguſta tempore Ioannis XXII. Papę,metropolitana dignitate meritò donata eſt.

Calagurritanus. Calagurris,hodie Calahorra dicitur, ciuitas celeberrima ciue M. Fabio Quintiliano. Nunc epiſcopum habet D.Ioannem Bernardum,virum ob inſignem vitæ integritatem & ſingularem eruditionem, æditis iam libris celebrem, ea dignitate multo digniſsimum, mihi olim in aula Iſabellæ Auguſtæ cognitum. Huic quoque ciuitati quidam falsò ciuem adſcribunt ſanctiſsimum,Chriſti confeſſorem B.Dominicum,Prædicatorij ordinis autorem, quum ille non Callaguri natus ſit,ſed Calarogæ oppido Oxomenſis diœceſis. Affinitas vocum videtur errori locum dediſſe. Pro Calarogæ, ſciolus quiſpiam in breuiario Romano trium lectionū ſuppoſuiſſe videtur, Calaguræ.

Caliabrenſis.opinor ita mendosè legi,pro, Colibrienſis, hodie Colimbrienſis ſiue Conimbricenſis dicitur, non tantum eccleſia cathedrali,ſed etiam celeberrima Academia inſignis.Illud tamen annotandum, in octauo concilio Toletano vtrunque reperiri,videlicet Colibrienſem ſiue Caliabrenſem,& Conimbricenſem. ad hunc modū: Celidonius Caliabrēſis epiſcopus,& paulò poſt, Siſebertus

us Conimbricēſis epiſcopus. Quæ res adiuuat opinionē Reſendij noſtri, qui arbitratur Colibriā eſſe, quæ hodie Conimbrica dicitur, quā & D. Iſidorus Colibriā appellat: Conimbricā vero, quæ hodie Cōdexa vetus, nihil habēs pręter antiquitatis veſtigia. De qua re ipſe Reſendius aliquando latius in antiquitatibus Luſitaniæ.

Carcaſſonēſis, in prouincia eſt Narbonēſi.

Carthaginenſis. Hæc vſque ad tempora Gothorum præcipua ſedes fuit Hiſpaniæ, vt ſuo loco latius dicemus. Hodie nomen & dignitatem retinet epiſcopalem.

❦ Caſtulonenſis. Caſtulo ciuitas erat Hiſpaniæ primaria, cuius epiſcopus Annianus Sardicenſi interfuit concilio. Hodie oppidum ignobile, dicitur Caslona, & ſeruat antiquitatis ſuæ veſtigia, ſed epiſcopo caret.

Catraleucenſis. Huius ciuitatis epiſcopus Secundinus concilio interfuit Eliberitano. Catraleuci Ptolomæo ſunt in Luſitania Celtica. Quod præterea dicam, non habeo.

Cauritenſis. Hodie Coria in Luſitania.

Conimbricēſis. De hac ciuitate quę dicēda erāt, in ciuitate Caliabrenſi diximus. Conimbrica olim caput erat Regni Portugalliæ.

Complutenſis. Hodie Alcala de Henares, à fluuio Henari ſic dicta, nunc epiſcopū nō habet, ſed Academiā nobilē & Eccleſiā collegiatā, cuius omnes canonici ſunt Theologi. quod vtinam ſit in alijs Hiſpaniæ ciuitatibus,

An. Domini. bus,ſaltem quæ Academias habent. Debe hoc Complutum maximo illi F. Frãciſco Ximenio, ordinis D. Franciſci, Cardinali, Archi epiſcopo Toletano, & Hiſpaniæ gubernatori. Sed de Compluto alias deo adiuuante plura dicemus. Illud tantum non omittendum, errare eos, qui Complutum Guadalaiarenſes eſſe dicunt, quum Guadalaiarenſes prius dicti ſint Carraccenſes. D. Iſidorus Complutum dicit eſſe ſexageſimo miliario à Toleto.

Cordubenſis. Hic epiſcopatus antiquiſsimus eſt, & propter Oſium epiſcopum celebratiſsimus. Ei hodie præeſt D. Leopoldus, Maximiliani Auguſti filius. Corduba Colonia Patritia dicta, & Marcelli ædificiũ, vt inquit Strabo, ſed cuius Marcelli, hactenus incertum. Ego arbitror illius, qui tẽpore belli ciuilis inter Cæſarem & Pompeiũ, res in Hiſpania geſsit, de quo in Cõmentarijs Cæſaris. Vt hoc exiſtimem, ea præcipuè ratione adducor, quòd ante illud tẽpus nuſquam inueniamus Cordubæ mentionem, quod ego quidem meminerim, niſi apud Silium Italicum lib. 3. de ſecũdo bello punico, vbi ſic inquit. Ne decus auriferæ ceſſauit Corduba terræ.

Illud valde miror, T. Liuiũ in deſcriptione illius belli, cũ multã Beticarũ vrbiũ mentionẽ fecerit, tamen Cordubæ non meminiſſe.

Corſicanus. Hic ex Corſica inſula in Hiſpaniam venit ad concilium Eliberitanum, nomine Catonus.

DER-

DERTOSANVS. Nomen hodie retinet in Aragonia, ad Iberũ fluuiũ. Adrianus Sextus, ex Decano Louanienſi in epiſcopũ Dertoſanum, ex epiſcopo Dertoſano & Cardinali, in ſummum Pontificé aſſumptus. Huius ciuitatis primum epiſcopum S. Rufum, Simonis Cyrenæi filium fuiſſe aiunt, vt ſuo loco dicemus. An. Domini.

Dianienſis, nunc Denia, prouinciæ erat Carthaginenſis, nunc Marchionem habet, epiſcopum non habet.

Dumienſis monaſterij. Sunt qui hunc epiſcopatum fuiſſe arbitrentur eum, qui hodie Mindonienſis dicitur, ſed hi tota errant via. Dumienſe monaſterium prope Bracaram erat, cuius eccleſia etiam hodie extat, antiquitatem ſuam referens. Huius monaſterij conditor & primus epiſcopus fuit S. Martinus, quem Bracari adhuc cognominant Dumienſem, vt ex decimo concilio Toletano patet. Huius etiam mentio fit in 3. concilio Toletano. Hoc monaſterium adhuc tempore Gothorum vnitum fuit Bracarenſi Eccleſiæ. Nã in decimo ſexto concilio Toletano ſubſcripſit Fœlix, qui ſe Bracarenſem & Dumienſem epiſcopum appellauit, vt ex libro Canonum annotatum reperi, in Roderico Archiepiſcopo Toletano manu ſcripto, cuius mihi copiã fecit sereniſsimus dominus meus Cardinalis & Infans D. Henricus.

EGABRENSIS, Idem qui Agabrenſis. Antoni-

An. Domini. tonius Nebriſſenſis interdum Egabrenſis, interdum Aegabrenſis ſcribit. Tamen in concilio Toletano octauo, primum ponitur Selua Egabrenſis epiſcopus, deinde Baucada Agabrenſis epiſcopus, vbi ſuſpicor in altero loco ponendum Egarenſis, ſiue Egurenſis: niſi eiuſdem eccleſiæ duo ſimul epiſcopi fuerint, alter re vera, alter titulo tenus, & ſucceſſor deſignatus.

Egarẽſis. ne Egarã quidem reperio, ſed Egurros populos in ea regiõe Hiſpaniæ, vbi eſt hodie Medina, quæ vulgo dicitur de rio ſeco.

Egitanus. ſcribẽdũ erat Igæditanus, vt antiqua monumenta declarant. Igædita ciuitas erat Luſitaniæ, nunc vicus obſcurus Edania dictus. Epiſcopalis ſedes in Guardiam ciuitatem translata eſt.

Egobinenſis. In concilio Toletano duodecimo reperio Memoriũ Egobinenſem epiſcopũ, ſed quis fuerit, penitus ignoro. Suſpicarer eſſe mendũ, pro, Segobienſi vel Segobricẽſi, niſi in eodem concilio vtriuſque ſubſcriptio ſequeretur. In margine annotatum eſt, alias legi Egoſenſis. Egoſam Ptolomęus in Catalonia ponit, non procul Gerunda.

Eborenſis. Elborenſem Romani appellant. Ebora ciuitas eſt Luſitaniæ celeberrima, & frequenti regum Portugalliæ domicilio nobiliſſima, cuius epiſcopatus ex eo videtur antiquiſsimus, quòd B. Mancium Ieſu Chriſti diſcipulum habuerit primum diuini verbi annun-

annũciatorem,&,vt veriſimile eſt, epiſcopũ. An. Domini.
Huius etiam ciuitatis epiſcopus Quintianus, Eliberitano concilio interfuit. Anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo, Eborenſis eccleſia metropolitana facta eſt, autoritate Pauli III. primusq́; Archiepiſcopus, qui nunc præeſt, multiſque annis feliciter præſit, sereniſsimus Princeps, & Reuerendiſsimus S.R.E. Cardinalis, Dominus meus, D. Henricus Portugalliæ Infans.

Eliberitanus. Eliberis ciuitas erat populoſa & magna, duabus diſtans leucis à Granata, quin & Granatæ hodie quoque extat porta Eliberitana. Nam quæ leguntur in libris Hiſpanis, de neſcio qua filia Herculis & nomine Garnatæ, mera videntur nugamenta. In ditione Eliberitana caſtellum erat Grānatæ, quæ dicebatur vrbs Iudæorum, quia à Iudæis condita, vt annotauit Raſes Sarracenus hiſtoriographus Miramolini, Marrochiorum & Cordubæ regis. Gregorij Eliberitani Beticę epiſcopi meminit D. Hieronymus. Plinius hanc Eliberim appellat, diſtinguens ab Illiberi, quæ eſt ad radices montis Pyrenæi, prope Veneris templum. Alij vtramq; eodem modo Illiberim appellant. Sedes Eliberitana Granatam tranſlata eſt, quæ & ipſa nunc metropolis eſt. Quæ præterea dicenda reſtabant, dicemus in Illiberi.

Eliocrotenſis. Eliocrotam reperio in itinerario Antonini Pij, qui ponit eã viginti quin-

que

An. Domini. que millibus paſſuum à Carthagine Spartaria diſtantem, itinere quo à Carthagine itur Caſtulonem. Huius epiſcopus Succeſſus interfuit concilio Eliberitano. In alijs concilijs nullam Eliocrotenſis epiſcopi mentionẽ inuenio: forte quia tempore Gothorum deſijt eſſe epiſcopatus, & à Vandalis diruta eſt Eliocrota, quo tempore Carthaginem euerterũt.

Elnenſis. Legendum erat, Helenenſis. Helena ciuitas eſt Galliæ Narbonenſis, iuncta Hiſpaniæ, quam dicitur Helena Conſtantini Magni mater, vel Conſtans in honorem auiæ condidiſſe, vbi Conſtans mortuus eſt, vt poſt D. Hieronymum ſcribunt Eutropius & Paulus Oroſius. Duabus plus minus leucis abeſt à Pyrenæis montibus. Hodie quoque nomen & dignitatem epiſcopalem retinet.

In Chroni. li. 7. c. 19.

Emeritanus. Emerita Auguſta à militibus Auguſti, vt diximus, emeritis ſic dicta, metropolis erat totius Luſitaniæ, nũc neque epiſcopum habet, neque quicquam memorabile, præter ruinas & antiquitatis ſuæ veſtigia. Dignitas metropolitana, à Calixto ſecundo Pontifice Romano, Compoſtellam translata eſt, de qua re ſuo loco fuſius agemus. Qui affirmant dignitatem hanc ex Emerita Ouetum, ex Oueto Compoſtellam fuiſſe translatam, falluntur. Nam neque diplomata Ioannis octaui Pontificis Romani, quibus autoritas metropolitana Ouetenſi eccleſiæ conceditur, neque

neque Calixti ſecundi, quibus Compoſtel- An. Domini.
lana eccleſia, archiepiſcopali ſede ſublimatur, vllam huius rei mentionem faciunt.

Eminienſis. Plinio teſte legendum erat Eumeniẽſis, tametſi apud Antoninũ Piũ & *Ptolomæũ* etiã legatur Eminiũ. Erat aũt Eminiũ, ſiue Euminium, ciuitas & flumen eiuſdem nominis, inter Conimbricam & Portugallenſem ciuitatem, vt ex Plinio, & clarius ex Antonino Pio conſtat. Aliqui opinantur, neque ineptè, fuiſſe oppidum illud, quod nunc appellatur Agada, ſitum ad flumen eiuſdem nominis.

Ergauicenſis. Ergauica vrbs eſt Aragoniæ, quæ nunc appellatur Alcanniz, ſed epiſcopũ non habet.

GERVNDENSIS in Catalonia dignitatẽ antiquam retinet, ſed mutato paululum nomine vulgo Girona dicitur.

Gerabricenſis, in concilio Toletano octauo legitur, pro quo annotatũ eſt in margine, alias legi, Agirienſis, quam vocem nuſquam hactenus reperire potuit. Proinde ſi vera eſt lectio, ſcribendum erat, Ierabricenſis: quanquam etiam apud Antoninum Pium ſemel legitur Gerabrica, forte æquè mondoſè: nam poſtea legitur Ierabrica, vt nos legendum dicimus. Erat autem, vt ex Antonino Pio conſtat, Ierabrica, inter Oliſiponem & Scalabin. Reſendio videtur fuiſſe, quam nunc Alãquerã vocãt: nec abludit Antonini Pij deſcriptio.

N HIS-

An. Domini. HISPALENSIS. Hiſpalis hodie Siuil. dicitur, maieſtatem ac dignitatem antiquam retinet. Quæ de etymologia huius vocis Rodericus Toletanus ex S. Iſidori etymologijs refert, mihi non arrident. Ciuitatem eſſe per vetuſtam non nego, ſed à Iulio Cæſare amplificatam ac nobilitatam, & alij ſcriptores, inter quos etiam S. Iſidorus, teſtantur, & ego ex eo præcipuè arbitror, quod apud T. Liuiũ nulla fiat eius mentio, quum tamen bella deſcribat in Betica geſta. Hiſpalenſis prẹſul tempore Hormiſdæ Papæ in Luſitania & Betica, hoc eſt, tota vlteriore Hiſpania, vires habebat Romani Pontificis, ſicut alibi annotauimus.

ILERDENSIS. Ilerda, hodiè Lerida dicitur, in regno Aragoniæ ad Sicorim fluuium: ſedẽ retinet epiſcopalem, & Academiam non ignobilem.

Ilicenſis. Ilice ciuitas Hiſpaniæ Tarraconẽſis, ad mare Balearicum ſita, in regno Valentiæ, vnde ſinus Ilicitanus, nunc alij vocari aiunt Alicante, alij Elche, quod magis alludit ad vocabulum antiquum. Epiſcopum iam non habet.

Ilicitanus idem cum Ilicenſi.

Ilipenſis. Ilipa in Betica erat, cuius epiſcopus Hiſpalenſem agnoſcebat Archiepiſcopũ, vt ex primo concilio Hiſpalẽſi apparet, & Hiſpalenſis quoque conuẽtus erat autore Plinio, ſed quæ fuerit, mihi nõ conſtat. Tametſi nõnulla

nulla mihi ſuſpicio eſt, fuiſſe Ilipam, quæ hodie Niebla dicitur. Quam ſuſpicionem ex Archiepiſcopo Toletano concepi, apud quem inuenitur aliquoties Elepa, ita enim in codice manu ſcripto legitur, non Elepla, vt habent impreſsi codices, pro quo vocabulo in Chronicis Alfonſi Decimi ſemper eſt Niebra. Quod ſi doctis non probabitur, non magnopere contendam. *An. Domini. li.3.c.23.*

Illiberitanus. Illiberis ad radices montis Pyrenæi poſita, contra mare Balearicum, Ptolomęo Eliberis ſiue Eliberi dicta, nunc vulgo Colibre appellatur. Gerundenſis affirmat hic celebratum primum Hiſpaniæ concilium, quod Eliberitanum dicitur, ſub Conſtantino Magno. Quanquam alij celebratum contendant Eliberi, quam diximus fuiſſe prope Gratam. Ego tamen hactenus Gerundenſi magis accedo.

Immontinenſis. In concilio Conſtantinopolitano 150. epiſcoporum, quod ſub B. Damaſo ſummo Pontifice celebratum eſt, ita legitur. Prouinciæ Hiſpaniæ ſiue Spaniæ (ita enim ſcribunt Græci) Agrius Immontinenſis, & in margine, aliàs Laminitanus. Immontinenſis quis ſit, nuſquam legi, niſi forte legendum ſit Imomõtenſis, ſicut Imopyrenæus, de quo mox dicemus. ſed hoc pro diuinatione, nõ aſſertione haberi velim. Laminitanos ponit Plinius in Carthaginenſi prouincia & conuentu.

An. Domini. Imopyrenæus. In concilio Toletano octauo ſic legitur: Donus Imopyrenæus epiſcopus. Hic mihi videtur fuiſſe epiſcopus Rhodēſis. Erat enim Rhoda, de qua alibi diximus, in radice Pyrænei montis poſita, & epiſcopū olim habuit, vt annotauit epiſcopus Gerundēſis, cui hoc magis credo, quòd vir eruditus ea, quæ ad ſuam pertinerent diœceſin, accuratius eſſe perſcrutatus videatur.

Impuritanus. Non dubium, quin Emporitanus legendum ſit, ab Emporijs, de quibus iā diximus, nunc ad Gerundenſem pertinet diœceſin.

Iugaſtrenſis. in margine alias Iuncarienſis, vel Intercatienſis. De Iugaſtrenſi nihil dum inueni. Iuncaria prope Gerundam erat, nunc redacta ad parui momenti oppidum, vt annotauit Gerundenſis. Intercatia non procul Aſturica ponitur Antonino Pio.

Irienſis. Iria Flauia ciuitas Galleciæ maritima, quæ nunc appellatur Padron, ad quā appulit corpus B. Iacobi Apoſtoli. Huius ſedes tempore Alfonſi Caſti tranſlatā eſt Compoſtellam, ſub Theodomiro epiſcopo Irienſi viro ſancto, cui diuinitus reuelatum eſt, vbi occultaretur corpus Apoſtoli, vt poſt hiſtoriam Compoſtellanam, annotauit F. Alfonſus Venerus: qui ait, Iriam à tempore Mironis Regis Sueuorū, quo tempore ſedes illius epiſcopalis inſtituta eſt, vſque ad ſedis tranſlationem, quindecim habuiſſe epiſcopos, quorum primus

mus fuerit Andreas vir ſanctus, cuius ſucceſ- *An. Domini.* ſor Dominicus tertio Toletano interfuit concilio, in quo Ariana hæreſis abdicata eſt.

Italicenſis. Italica, Silij Italici, Traiani Augusti, Adriani Auguſti patria, prope Hiſpalim erat, vt ex Antonino Pio manifeſtum eſt: nũc ignoratur.

LABRIONENSIS. Legendum opinor, Lambrionenſis. Erat autem Flauia Lambria prope Limiam, in Portugallia Interamni.

Lacobricenſis. Duas inuenio Lacobricas, alteram in promontorio Sacro, quod vulgo promontorium D. Vincentij appellatur, cuius nunc ruinæ & antiquorum ædificiorum veſtigia extant, prope Lagos Algarbiorum vrbem, in vico qui Luſitanica lingua dicitur à Lagoa: alteram ponit Plinius in Vaccæis, & Antoninus Pius XLV. millibus paſſuum à Palentia, in itinere, quo ab Aſturica itur Tarraconem. Sed vtrius harum fuerit dignitas epiſcopalis, quis in tãta rei vetuſtate affirmet?

Lamecenſis. Lameca etiã hodie in Portugallia ad Durium amnem ſedem retinet epiſcopalem.

Legionenſis. Legio Gemina, ſiue, vt aliqui volunt, Germanica, & regni titulo & dignitate cathedrali etiam hodie celebratur. Hæc ſingulari priuilegio, iam inde à temporibus Gothorum, ſedi tãtum Apoſtolicæ ſubiecta, metropolitanum epiſcopum non agnoſcit.

Lotonenſis. Narbonẽſis eſt prouinciæ, nũc

An. Domini Lodonẽſis dicitur. Pro eodẽ legitur fortè mẽdosè in concilio ſexto Toletano Lotenẽſis.

Lucenſis. Duos inuenio Lucenſes epiſcopos in tertio concilio Toletano, quorum alter in Gallecię prouincia, hodie Lugo dicitur, & Sueuorum tempore metropolitanus erat, vt ex cõcilijs patet: de altero quid ſentiam, in Bracarenſi declaratum eſt. Chronica Regis Alfonſi Lucenſem in Tarraconenſi ponunt: ſed in Tudenſi, vnde ea ad verbum translata ſunt, pro Luca legitur Auca.

MAGALONENSIS in Narbonenſi eſt prouincia. Huius ciuitatis epiſcopus ſecundo Bracarenſi concilio interfuit.

Malacitanus in Betica, hodie nomen retinet, Malaga.

Menteſanus. Menteſa in Betica Reſendio eſt, quæ nunc dicitur Montijo, neque abludẽte vocabulo, & Roderico Archiepiſcopo Toletano propemodum affirmante, dũ ait Menteſam fuiſſe prope Giennium. Menteſanus epiſcopus poſtea in Giennenſem trãslatus eſt. li.3.c.21. Menteſanus epiſcopus Pardius Eliberitano concilio interfuit.

NARBONENSIS in Gallijs notior, quã vt de eo quicquam dicendum ſit.

Nemauſenſis. In Narbonẽſi prouincia, hodie Nimes.

Nouienſis. Nouium Ptolomęo in Gallecia ponitur, & ſunt qui arbitrentur eſſe vrbem eam, quæ hodie Noya appellatur, ſed an de ea dica-

cicatur epiſcopus Nouienſis,penes eruditio- *An. Domini.*
res eſto iudicium.

OLISIPONENSIS. De Oliſipone tacere, quàm pauca dicere ſatius eſt.Ea inter celeberrimas non dico Hiſpaniæ, ſed totius Europæ ciuitates merito non poſtremum locum obtinet.Tempore Gothorum Emeritenſi ſuberat eccleſiæ,poſtea Bracarenſi.Errant, qui ſub Hiſpalenſi fuiſſe ſcribunt. Tempore Ioannis Portugalliæ Regis eius nominis primi, ex cathedrali eccleſia facta eſt metropolitana.

Orcelis. In concilio Arelatenſi ſecundo, quod tempore Conſtantini Magni celebratũ eſt,in ſubſcriptionibus ita reperio. Ex Hiſpania ciuitate Orcelis,Naialis presbyter,Ceterius diaconus,Eã ciuitatem Ptolomæus in Baſtitanis ponit.Non deſunt qui pro Orcelis,Ocelis ſiue Oceli legendum putent,& de Ocelo Durij,quam Antonius Nebriſſenſis & nonnulli alij Zamoram eſſe ſuſpicantur.Ego iudicium huius rei in medio relinquo.

Oretanus.Oretani in confinio ſunt Tarraconenſis Beticæ & Luſitaniæ.Vulgo Calatraua.Nunc epiſcopum non habent,ſed conuẽtum equitum militiæ ordinis Ciſterciẽſis, qui cognominatur à Calatraua.

Oſcenſis, nomen adhuc retinet & dignitatem in Aragonia. Præter hæc Academiam habet non ignobilem.

Oſſonobenſis. Oſſonoba ciuitas erat in regno Algarbiorum,prope ciuitaté,quæ dicitur

An. Domini. Pharus. Mauris dicta eſt Exuba. In locum epiſcopi Oſſonobẽſis ſucceſsit Siluẽſis. Oſſonobenſis epiſcopus Vincentius interfuit concilio Eliberitano.

Oxomenſis, pro quo perperam aliquoties legitur in concilijs Oxouienſis, nomen & antiquam ſedẽ retinet. vulgo enim Oſma dicitur. Hæc ciuitas Plinio & Ptolomæo Vxama nominatur.

PACENSIS. Pacem Iuliam exiſtimãt quidam eſſe eam, quæ Badajoz hodie dicitur, & Pacenſis epiſcopatus nomen retinet, ſed vehementer hallucinantur, cum Pax Iulia propriè ſit in Luſitania, quæ Beia nunc appellatur. quod ex Antonini Pij itinerario clarius eſt, quàm vt negari poſsit. Præterea in Chronico quodam perantiquo, cuius mihi copiã fecit Reſendius noſter, reperi Begiam ciuitatem adhuc tempore Maurorum Paccam appellatam. Conuentus etiam erat Romanorũ celebris. Nunc quidem ciuitatis nomen retinet, ſed epiſcopalis ſedes ſimul cum titulo in Badaiocenſem ciuitatẽ translata eſt. Cui nũc ſedi merito præſidet illuſtriſsimus D. Franciſcus à Nauarra, non tantum inclyto regũ Nauarræ ſtemmate clariſsimus, ſed etiã ſanctitate vitæ, grauitate, eruditione multa & omnibus animi corporiſq; dotibus excultiſsimus.

Alij epiſcopum Pacenſem, ab ipſo ſtatim initio, dictũ affirmant à Pace Auguſta, vrbe & colonia Romanorum, Anæ fluuio appoſita. Nam

Nam Pax Auguſta Maurorum corruptione An. Domini.
in Baxaugus, deinde in Badaxos degenerauit. quæ vrbs quanquam ex parte Beticæ appoſita eſt Anæ fluuio, tamen quia Luſitanæ iuriſdictioni contributa erat à Romanis, idcirco ab eis inter Luſitanas cenſebatur. quæ ratio eadem eſt Metellinenſis coloniæ. Horum me admonuit Ioannes Geneſius Sepulueda.

Palentinenſis. Palentia nihil adhuc de nomine & priſtina dignitate mutauit, niſi quod olim Palantia dicta eſt.

Pampelonenſis ſeu potius Pompilonenſis. Ne Pampelona quidem quicquã ab autoritate & appellatione priſtina degenerauit, caput Regni Nauarræ, & epiſcopatus antiquiſsimus, vt ex ijs patebit, quæ ſuo loco de S. Saturnino dicemus.

Placentinus. Placentia quoq; hac ætate antiquo nomine & honore cenſetur.

Portugallenſis. Hæc ciuitas ad oſtium Durij ſita, & amplo portu nobilis ac populoſa, tantæ autoritatis, vt non epiſcopo ſolum, ſed etiam Regibus Portugalliæ titulum dederit. Ea Antonino Pio, ſi probè conſtat lectio, Cale dicitur.

SALMANTICENSIS. De Salmantica diximus alibi. Ea nunc eſt nõ ſolum epiſcopali dignitate venerabilis, ſed etiam plurima nobilitate illuſtris, & academia magnificentiſsima à Ferdinando Rege nominis eius tertio ac ſancto inſtituta, adeo celebris, vt alieni

N 5 præ-

An. Domini. præconij haud quaquam indigeat. Epiſcopũ habet D. Petrum à Caſtro, inclyto Luſitanorũ Regum ſtemmate clariſsimum, ſed quem ego non tam natalium ſplendore, quàm præſtanti ſacrarũ literarum peritia prædicandum cenſeo, cuius illum egregia documenta, cum in diſputationibus publicis, tum in ſacris ad populum cõcionibus præbentẽ non ſine magna voluptate animi frequenter audiui.

Segobienſis. De Segobia & eius origine alibi diximus. Ea nomẽ & decus antiquum obtinet, ciuitas lanificio & aquæ ductu viſendo nobilis, in qua mihi inter cætera illud in primis adlibuit, quod illic neminem vidi ocioſum, neque mendicum, niſi qui per ætatem aut morbum opus facere non poſſet. Nulli deeſt, vnde victum quærat, aut in quo ſe exerceat: quod vtinam perinde fieret in alijs Hiſpaniæ ciuitatibus. Antonino Pio Secobia, Plinio Sagouia dicitur, niſi fallor. Ea quoque Præſulem habet D. Gaſparem à Cunniga primariæ nobilitatis virum, atque illuſtris Mirandæ Comitis filium, à Carolo Auguſto Salmãtica, quum nihil minus vel ambiret vel cogitaret, à publica Sacræ Theologiæ profeſsione ad obeundũ epiſcopi munus magno tum vitæ integerrimæ, tum præſtãtiſsimæ eruditionis merito vocatum.

Segobricenſis. Segobrica in Aragoniæ regno, nunc quoque epiſcopum habet, & nonnihil mutato nomine, Segorbia dicitur.

Segon-

Segontinus. Segontia prope in cõfinio Caſtellæ & Aragõniæ ſita, de nomine antiquo & epiſcopali ſede nihil mutauit. Hanc perperã aliqui Saguntum fuiſſe dicunt. Quanquam docti nonnullli arbitrantur eam à Sagũtinis, poſt euerſionem vrbis ſuæ, eò commigrantibus conditam.

Setabienſis. Setabis, ſiue, vt in antiquis epitaphijs ſcribitur Setabis, in regno Valentiæ, nunc Xatiua dicitur, ſed epiſcopũ nõ habet.

Sibarienſis. In cõcilio Eliberitano inter alios epiſcopos ſubſcripſit etiam Ianuarius Sibarienſis epiſcopus, in margine aliàs Salariẽſis. Sibarim in Hiſpania nuſquã inuenio, neq; adduci poſſum, vt ſuſpicer Sibarienſem, pro, Sabrienſem ſcriptum. Nam Sarabrim alij Zamorã, alij Taurũ fuiſſe volũt, pro quo in Antonino neſcio an perperã legitur Sabaria, & veriſimile eſt, aliquẽ in ea regione fuiſſe epiſcopatum, cui ſucceſſerit Zamorenſis. Salarias duas in Hiſpania ponit Ptolomæus, alterã in Oretanis non procul Caſtulone, vt etiã ex Plinio colligitur, alteram in Baſtitanis, non lõge ab Abula. Reliqua in lectoris iudicio relinquo. Illud tamen addam, tẽpore concilij Eliberitani aliquot in Hiſpania fuiſſe epiſcopatus, quorum in cõcilijs tempore Gothorũ celebratis nulla reperitur mentio.

Sitalenſis, in duodecimo concilio Toletano, vbi in margine aliàs Sitianẽſis, alias Sitiẽſis. Sitia Plinio oppidũ eſt Beticæ Cordubẽſis

con-

An. Domini conuentus. Nihil præterea de hac ciuitate legi.

Suffetulenſis. Suffetula ciuitas eſt Africæ, vt ex D. Cypriano. & S. Victore Vitenſi epiſcopo conſtat. Sed apud D. Cyprianum in libris impreſsis mendosè legitur in cõcilio Carthaginenſi, Priuatianus à Suſicula, pro, Suffetula. Antoninus Pius huius ciuitatis meminit, & dicit abeſſe à Carthagine M.P. CLXXII.

Tabetanus. Hunc quoque Africanum fuiſſe ſuſpicor ex eo, quod apud D. Cyprianum inter ſubſcriptiones reliquas inuenio. N. à Tabeis.

Tarraconenſis. Tarraco tam celebris fuit priſtinis temporibus, vt nomen ampliſsimæ prouinciæ dederit, & conuentum habuerit ampliſsimum, hactenus metropolitanam dignitatem retinet in regno Aragoniæ ciuitas maritima. Huius eccleſiæ antiquitas ex Prudentio conſtat, qui epiſcopum eius martyrẽ cũ duobus diaconis elegãti hymno celebrat.

Tiraſſonenſis, pro Turiaſſonenſis, vt ex Plinio & Ptolomæo legendum conſtat. Turiaſſo enim ciuitas eſt Aragoniæ, quæ nunc vulgo Taraçona dicitur, nõ procul à finibus regni Nauarræ: hodie quoque epiſcopũ habet.

Toletanus. Toletanæ eccleſiæ antiquitatẽ, maieſtatẽ, opulentiam, elegantiã, ſi dicere velim, neſcio hercle an ſatis pro dignitate poſſim. De hac re multi multa ſcripſerunt, nos quoq; quædam ſuis locis delibauimus. Illud in

in præſentia ſatis ſit dixiſſe, Archiepiſcopum Toletanum in Hiſpania, poſt Reges ac Regiam prolem, nulli eſſe neque dignitate, neque fortunæ amplitudine ſecundum. An. Domini.

Tuccitanus. Tucca in Betica erat, non procul Caſtulone, vt ex epitaphijs cõſtat, quæ vidi apud Andreã Reſendiũ. Plinius ait fuiſſe cõuentus Aſtigitani. Nũc quæ fuerit, ignoratur, tantũ abeſt, vt epiſcopum habeat.

Tudenſis. Tude ſiue Tyde in Gallecia ad Minium amnẽ ſita, nunc Tuy appellatur, & etiam nunc dignitate cathedrali gaudet.

Tullicenſis. Tullicam Ptolomæus in Hiſpania prope Cantabros ponit, in Autrigonibus, quorum caput Calagurris eſt, vt annotauit epiſcopus Gerundenſis. Quam tamen Ptolomæus in Vaſconibus ponit.

VALENTINVS. Valẽtia regni ampli metropolis, & ciuitas ipſa magnificentiſsima, notior eſt, quàm de qua dicendum aliquid ſit. Illud tantum animaduerſione dignum, quòd in concilio Toletano tertio tres inuenio Valentinos epiſcopos, Vuiligiſclum, Celſinum, Murilam. De duobus idem dicendum arbitror, quod de Bracarenſibus & Lucenſibus diximus, quia Vuiligiſclus inter epiſcopos abiurantes ſubſcribit. Tertius forte fuit ex Valentia Galliæ.

Valeriẽſis. Valeria olim dicebatur, quę nũc Cõcia, vulgo Cuẽca dicitur, & epiſcopus Cõcienſis dicitur, qui Valerienſis appellabatur.

Vellen-

An. Domini.

Vellenſis. Forte Velienſis, nam Veliam Pto lomæus in Autrigonibus ponit prope Bardu los. Bardulia vero dicebatur olim, quæ nunc Caſtella vetus.

Veſcienſis. Veſci oppidũ Plinio, ſed & Pto lomæo in regno Granatæ ponitur. In Decretalibus extat epiſtola Innocentij III. ad Archi epiſcopum Tarraconenſem, in quo fit mentio epiſcopi Vicẽſis. Sed eum eſſe opinor, qui nunc Vicquenſis dicitur. Nam ciuitas Veſcienſis tunc in poteſtate erat Maurorũ. Quæ vero fuerit, mihi nondum conſtat.

Viſenſis ſiue Viſeenſis. Viſeum ciuitas Portugalliæ non ignobilis, dignitatem antiquam & nomen retinet.

Vrcitanus. Vrci oppidum, quantum ex Plinio & Ptolomeo patet, non procul Murcia erat, forte quod nunc appellatur Almeria, & Pomponio Melæ dicitur Virgi. Alij dicunt eſſe oppidum Aragoniæ in cõfinibus regni Nauarræ, quod hodie Verga appellatur. Hoc ego potius Virgi appellatum crediderim.

Vrgellitanus, alias Vrgellenſis, in regno Aragoniæ hodie nomen & epiſcopalem ſedem retinet.

Has vſque ad Gothorum in Hiſpania excidiũ, ciuitates epiſcopali ſede inſignes reperire potui, ex quibus quædam in ignobiles vicos redactæ ſunt, & ruinas antiquæ ſuperbiæ tantum oſtentant, præclarum inconſtantiæ rerum humanarum documentum: quædam fundi-

funditus interierunt,ſcilicet ne nobis caduci homunciones immortalitatem vana ſpe mẽtiamur, quum etiam præclariſsimæ vrbes ita intercidant, vt ne nomen quidem aut veſtigium vllum ſuperſit. An. Domini

DE RECENTIORIBVS HISPANIAE *epiſcopatibus.* Cap. 21.

POST vindicatam à Barbarorum tyrannide Hiſpaniam, partim antiquis ciuitatibus epiſcopalis dignitas reſtituta eſt, partim noui epiſcopatus inſtituti, nimirum qui ſequuntur.

Badaiocenſis, hodie quoque Pacenſis dicitur, mutata tamen ſede, quod alij negant. De qua re ſuperius in Pacenſi latius diximus.

Burgenſis, mutata ſede ex Auca ciuitate antiqua, de qua iam dictum eſt, in Burgenſem ciuitatem inſignem, & Caſtellæ veteris, hoc eſt, Barduliæ metropolin. Ea nunc epiſcopum habet reuerendiſsimum Cardinalẽ D. Franciſcum à Bobadilia, maiorum imaginibus clariſsimum, ſed integritate vitæ, & optimarum diſciplinarum ſtudijs, atque eruditione multa clariorem, cui velut bonarum artium patrono, vitam longiſsimam & omnia proſpera merito ſtudioſi omnes optare debenr.

Ciui-

An. Domini.

Ciuitatenſis,in confinio Caſtellæ & Portugalliæ. Ciuitatenſium mẽtio fit in epiſtola decretali Hilarij Papæ,quę extat priori tomo cõciliorum. Sed ex ea non conſtat,quòd tum epiſcopum habuerint.

Compoſtellanus. Compoſtella primum villa, deinde municipium, poſtremo ciuitas epiſcopali ſede nobilis,vt ait Paſchalis Pontifex Ro.in diplomate,quo illam eccleſiam pallij honore donat. Compoſtellanus epiſcopus Irienſi mutata ſede, ſed retento nomine dictus eſt Irienſis,à tempore Alfonſi Caſti,quo tempore ſanctiſsimum beati Apoſtoli corpus Theodomiro Irienſi epiſcopo , ſanctiſsimæ vitæ viro,reuelatum eſt,vſque ad Alfonſum Sextum. Cuius tempore, Vrbanus Papa eius nominis ſecundus,anno pontificatus ſui octauo , hoc eſt, anno domini milleſimo nonageſimo quarto ſiue quinto , precibus Dalmachij ex Cluniacenſi monacho Irienſis epiſcopi, & ſedem & omnia,quæcunque Irienſis eccleſiæ fuerant, Compoſtellam tranſtulit, & Compoſtellanum deinceps appellari , non Irienſem epiſcopum iuſsit, præterea Compoſtellanam eccleſiã hac prærogatiua donauit, vt quæ ad illud vſque tempus Bracarenſem Archiepiſcopũ agnouerat, nulli in poſterum, præterquam Romano Pontifici, metropolitano ſubeſſet Epiſcopo. Quę omnia ſucceſſor ipſius Paſchalis, qui Cardinalis adhuc legatus in Hiſpania fuerat, paulo poſt cõfirmauit

uit,ſimul illud adiecit,vt Cardinales in eccle- An.Domini
ſia Compoſtellana crearentur . Poſtea quo-
que anno domini ſupra milleſimum centeſi-
mo quarto,Præſulem Compoſtellanum pal-
lij honore cumulauit.Poſtremò Calixtus ſe-
cundus,anno Pontificatus ſui ſecundo,& ſa-
lutis noſtræ plus minus,milleſimo centeſimo
vigeſimo ſecundo,Compoſtellanam eccleſiã
metropolitana dignitate ſublimauit,& in eã
omnia Emeritenſis eccleſiæ iura tranſtulit,
omneſque illius ſuffraganeos Compoſtella-
no Archiepiſcopo parere iuſsit.Id quod fecit
adductus tum ſingulari ſua in B.Iacobum &
Compoſtellanam Eccleſiam pietate, præſer-
tim quòd in ea frater ipſius Raimundus, To-
loſæ Comes, Alfonſi VII.pater ſepultus eſſet,
tum precibus ipſius Alfonſi Hiſpaniæ Impe-
ratoris,cuius ipſe patruus erat,& olim puerũ
in ea eccleſia ſacro baptiſmi lauacro tinxerat,
atque in Regem vnxerat. Nec his contentus,
Domi.Didaco Compoſtellano Archiepiſco-
po vices ſuas in Bracarenſi & Emeritenſi prò
uincia commiſit.Hæc eò accuratius ex hiſto-
ria Compoſtellana collegi,in qua & Apoſto-
licæ de ijs rebus literæ deſcriptæ ſunt , quod
quæ hactenus ſuper hac re vulgo prodita le-
guntur,non ſatis mihi videantur autoritatis
habere.Habet nũc Cõpoſtella præſulẽ Reue-
rendiſsimũ Cardinalẽ,D.Ioãnẽ à Toleto,ex
illuſtriſsima Toletana familia,virũ antiquo
ſtemmate & multis animi dotibus præclarũ.

O Eunen-

An. Domini. Eunenſis. Eunenſem in Aragonēſi prouincia ponit Marinæus Siculus, ſed eſſe Elnēſem ſiue Helenenſem ſuſpicor, de quo ſuo loco dicemus. Alioqui ingenuè fateor, me de Eunenſi epiſcopo nuſquam alibi quicquam legiſſe, atque adeo ne audiſſe quidem.

Gaditanus, à Gadibus inſula celebri, quæ hodie dicitur Calis.

Giennenſis, ex Menteſano nomen & ſedem mutauit, vt diximus.

Granatenſis. De Granatæ origine in Eliberitano ſcripſi, quæ in Raſe Miramolini Marrochiorum & Cordubæ Regis hiſtoriographo reperi. Ea igitur ex caſtello non admodū celebri eò amplitudinis creuit, vt metropolis ampli & opulenti regni fuerit, quod regibus Barbaris, vt ait Antonius Nebriſſenſis, ſingulis annis decies centena millia ducatorum aureorum pendebat. Eam Reges Catholici Barbarorum tyrannide liberatā, metropolitanā merito fecerunt, fortaſſe Eliberitana ſede illuc translata, ſed pallij iure amplificata. De qua re ſuo loco latius.

In princi. de bello Granaten.

Guadicenſis, olim Accitanus, nomen tantum mutauit.

Guardienſis, hodie quoque corrupto vocabulo Egitanenſis dicitur, mutata tamen ſede, vt in Egitano diximus. Hunc epiſcopatum Rex Portugalliæ Ioannes III. in duos diuiſit, Guardienſem & Portalegrenſem, nimirum quod amplior videretur, quam vt ab vno

rectè

rectè adminiſtrari poſſet. An. Domini

Lerienſis in Portugalia nõ procul Conimbrica, epiſcopatus nuper inſtitutus autoritate Pauli III. ſummi Pontificis, præſulem habet perquam Reuerendum Patrem F. Blaſium, ordinis D. Hieronymi, virum integritate vitę omnibus valde commendatum, & ſeuerum monaſticæ obſeruantiæ inſtauratorem.

Mindonienſis, vulgo Mondõnedo in Gallecia. F. Antonius à Gueuara, ciuitatis huius epiſcopus, memoriæ prodidit in epiſtola quadam, ſedem epiſcopalem ex Ribadeo ciuitate Galleciæ trãslatam in Mindonienſem. Perperam nonnulli Mindonienſem cum Dumienſi confundunt, vt ſuo loco declaratum eſt. In hiſtoria Compoſtellana inuenio, epiſcopũ Mindonienſem olim etiam Vallibrienſem appellatum.

Mirandenſis. Miranda hæc ciuitas eſt in Portugallia, quã appellauimus Tranſmontanã, non procul Brigantia, ad Durium amnem ſita. Eam ante annos, opinor, ſex, Ioãnes Portugalliæ Rex epiſcopali ſede donauit, ex autoritate Pauli III. ſummi Pontificis. Primum in ea epiſcopum inſtituit D. Toribium Lupũ, virum ob integritatem vitæ ac prudentiam ſingularem, & alias animi dotes, hoc honore dignißimum.

Ouetenſis. Hanc eccleſiam Froila, quartus ab Hiſpaniæ recuperatione Rex, ædificaſſe, & cathedralem cõſtituiſſe dicitur, quam poſtea

An. Domini. Leo Papa tertius rogatu Regis Alfonſi Caſti metropolitanā fecerit: ſed ex hiſtoria Roderici Archiepiſcopi Toletani conſtat, hoc non à Leone III. ſed Ioanne VIII. neque ſub Alfonſo Caſto, ſed Alfonſo Magno factum, vbi etiam ipſum exemplar Apoſtolicarum ſuper ea re literarum extat. Ouetenſis eccleſia ſempèr venerabilis extitit, multitudine ſanctiſsimarum reliquiarum, quæ tempore illo miſerabilis excidij, ex omni Hiſpania in Aſturias comportatæ, demum in ea eccleſia repoſitæ ſunt, vbi etiam hodie ſumma cum veneratione ſeruantur. De qua re ſuo loco plura dicemus.

Portalegrenſis. Hic epiſcopatus ab hinc biennio inſtitutus à Paulo III. rogatu Ioannis Portugalliæ & Algarbiorū Regis, ex ea Guardienſis epiſcopatus parte, quæ trans Tagum longius aberat, quam vt ab vno ritè adminiſtrari poſſe videretur. Præſulem habet D. Iulianum ab Alba, multis magniſque animi dotibus ornatiſsimū, ſed pluribus & maioribus vitæ meritis ſuſpiciendum, denique de cura ouium ſuarum & officio rectè faciendo ita ſolicitum, vt verum paſtorem facile agnoſcas.

Syluenſis. in regno Algarbiorū mutata ſede, Oſſonobenſi ſucceſsit, vti iā dictum eſt.

Zamorenſis an alicui ſucceſserit, in tanta rei antiquitate, non eſt interpretatū facile. Sūt tamen qui affirmant, de nouo inſtitutū epiſcopa-

copatum,petente Alfonſo Hiſpaniarum Imperatore, à Calixto.II.Romano Pontifice, circa annum Domini milleſimum centeſimum decimum nonum,Pontificatus Calixti anno primo,eaque de re extare inſtruméta Pontificia & Imperatoria in archiuis illius eccleſiæ. Primum vero Zamorenſem epiſcopum fuiſſe quédam Bernardum Toletanum Canonicum,qui obijt anno Dòmini milleſimo centeſimo quadrageſimo nono. Succeſsiſſe huic Stephanum virum ſanctum. Aliqui Zamorenſem dixerunt fuiſſe Numantinum epiſcopum. Sed epiſcopus Numantinus nunquam fuit. Numantia enim multo ante ſalutarem Chriſti natalem diruta, nullo poſt tempore fuit inſtaurata. Atque hæc de epiſcopis Hiſpaniæ. An. Domini.

Poſtremò illud addendum videtur, de primatu Hiſpaniæ,penes quem fuerit, certo decerni non poſſe. Nam in cõcilijs primum Archiepiſcopi,deinde Epiſcopi ſecundum ordinationis ſuæ tempus ſedebant. quod patet tum ex ipſis conciliorum ſubſcriptionibus, tum ex primi concilij Bracarenſis capite 24. Sed quantum ex Hiſpanorum annalibus colligi poteſt,primatus Hiſpanię primum in Hiſpalenſi fuit eccleſia,deinde Toletana, vſque ad excidium illud Hiſpanię funeſtum. Poſtea vero quum Toletum adhuc eſſet in Barbarorum poteſtate,Bracarenſis Archiepiſcopus ea dignitate functus eſt, vt ex ijs conſtare po-

An. Domini. teſt,quæ ex eccleſiæ Bracarenſis archiuis diximus,dum de Bracarēſi præſule loqueremur. Denique reſtituto Chriſtianis Toleto, dum Bracarenſis acquiſitam ſemel dignitatem ſibi vendicat,Toletanus amiſſam poſtliminij iure repetit, contentio inter eos orta eſt, vt ex primo libro Decretalium apparet,& ad huc ſub iudice lis eſt.

Illud quoque obiter dicendum, ne quem offendat,quod in ipſo Chronici curſu, frequenter Toletanum Epiſcopum, Hiſpalenſem Epiſcopum,nō Archiepiſcopū, dicimus. Nam rationē illius temporis ſequimur,quo tempore tam Epiſcopi quàm Archiepiſcopi, ex æquo vocabantur Epiſcopi,ſed Archiepiſcopi metropolitani cognomine diſtinguebantur. Solus Pontifex Romanus dicebatur Archiepiſcopus,quippe omnium epiſcoporum ſummus & verè princeps:quod ex antiquis concilijs manfeſtum eſt.

DE AERA, ET QVANTVM DIFferat ab anno natiuitatis Chriſti. Caput 22.

POSTREMO loco dicendū videtur aliquid de æra, & quot annis prior ſit anno natiuitatis Chriſti. Inter alias deſignandi temporis rationes,Hiſpani præcipuè hac vſi ſunt,non ſolum

lum eccleſiaſticis in rebus, verum etiam in ſcripturis prophanis, vt annos per æras diſtinguerent, quod apud alias nationes non perinde vſitatum fuit. Vnde in concilijs antiquis rarò admodum æram inuenias, præterquam in ijs, quæ in Hiſpania celebrata ſunt. Quod opinionem Gerundenſis epiſcopi adiuuat, qui ait, hanc Auguſti conſtitutionem de orbe deſcribendo, atque ære in tributum dando in Hiſpania Tarracone factam eſſe, multis annis antequam promulgaretur. Quod vt affirmare non audeam, donec aliunde certius mihi conſtet, ita non temere factum arbitror, vt Hiſpani præ cæteris nationibus hoc notandi temporis modo peculiariter vterentur. Sed illud mirum, qua autoritate affirmauerit idem, æram anno Chriſti tantum viginti ſex annis priorem eſſe, & èrrare eos, qui plures addant, quum contrarium omnes, tam qui latino, quàm qui vernaculo ſermone de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt, ſentiant, atque omnes ex æquo annum natiuitatis Chriſti æra triginta octo annis poſteriorem ponant. Quod duorum grauiſsimorum autoritate ſcriptorum probandum duxi, tametſi res extra cõtrouerſiæ aleã eſſe videatur. In Euſebio Alcobaciẽſi manu ſcripto, in quarto Augu. Cęſaris anno, hæc verba in ipſo cõtextu reperi. Hoc tẽpore edicto Auguſti Cæſaris ęs in tributũ & cẽſus dari iubetur, ex quo ęra collecta eſt. Quę

An.Domini.

An. Domini verba, in Euſebijs impreſsis, neſcio qua de cauſa omiſſa ſunt. Igitur quatuor annis ſi addas triginta octo, habebis quadrageſimum ſecundum Auguſti annum: quo anno natus eſt Ieſus Chriſtus mundi ſeruator. Si quis forte tergiuerſetur, & calumniari velit, hanc annotationem eſſe ſuppoſititiam, quòd in vulgatis exemplaribus non reperiatur: habeo diui Iſidori autoritatem, qui apertè dicit, anno ante æram conſtitutam duodecimo: pro accipiendo Reipub. imperio, Cn. Pompeium & C. Iul. Cæſarem arma ciuilia commouiſſe. Hoc vero factum eſt L. Paulo & C. Marcello Coſſ. à quibus vſque ad quartum Auguſti annum, Caſsiodorus duodecim annos numerat. Idē S. Iſidorus paulo poſt, primum Valeriani & Gallieni Imperatorum annum, æra ducenteſima nonageſima quarta fuiſſe dicit, cui numero ſi octo & triginta detrahas annos, habebis annum domini ducenteſimum quinquageſimum ſextum, quo anno Euſebius eos inauguratos imperio ſcribit. Vnde mihi ſuſpicari libet, Auguſtum Cæſarem iam tum, quū inito Triumuiratu cum Lepido & Antonio imperium orbis, velut cenſum aut hæreditatem paternam, inter ſe partiti ſunt, hoc edictum conſcripſiſſe, quod multis poſt annis promulgauerit, ac forte in Hiſpania tum, quū domitis Cantabris & Aſturibus, vniuerſa Hiſpania tranquilla ac pacata potitus eſt. Cuius edicti quum mentio fiat in Euangelio & etiam

In Chron. Gothorum.

Luc. 2.
li. 18. anti.

etiam Ioſepho, mirum eſt Romanos ſcriptores nihil omnino meminiſſe. Quod verò ab illo edicto hæc deſignandi temporis ratio èxorta ſit, præter alios docet S. Iſidorus his verbis. Aera ſingulorum annorum conſtituta eſt à Cæſare Auguſto, quando primum cenſu excogitato, Romanũm orbem deſcripſit. Dicta autem æra, ex eo quod omnis orbis ęs reddere profeſſus eſt Reipub. Hactenus ille. Dicta eſt quidem æra, non tamen inde natum vocabulum, quod multo antiquius eſt. Nam Lucilius Poeta eo vſus eſt ad hunc modum: Aera numeri ſubducta improbè. Erat enim Aera, numeri nota in moneta, deſignans quantum valebat. quod poſt Nonium Marcellum, etiam notauit Ambroſius Calepinus. Hæc vero temporis per æras ſignificandi ratio, in Aragonia ſublata eſt à rege Petro eius nominis quarto, anno domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo octauo, in conuentibus Valentiæ celebratis, vt annotauit Petrus Antonius Beuter: In Caſtella verò, anno milleſimo trecenteſimo octogeſimo tertio, ab Ioanne Rege eius nominis primo: dum conuentum Regni ſui Segobiæ ageret. Poſtremo etiam in Portugallia, ab Rege Ioanne primo, poſtquam Septam Africæ vrbem munitiſsimam vi bellica Sarracenis ademit, circiter annum domini milleſimum quadringenteſimum decimum quintum. Atque ita communi omnium Hiſpanię regum decreto

An. Domini.

Etymolog. li. 5. c. 36.

An. Domini cautum eſt, vt in actis publicis anni à natiuitate Chriſti in poſterum perpetuò numerarentur.

Poſtquam hæc ſcripſiſſem, admonitus ſum à Ioanne Geneſio Sepulueda, longè aliam eſſe Aeræ originem, quàm à S. Iſidoro & alijs ſcriptoribus prodita ſit. Cuius de hac re annotationem, quia non ſolum ingenioſa, verum etiam erudita mihi viſa eſt, ad verbum hic adſcribendam duxi. Ea habet ad hunc modum. In Auguſti Principis gratiam, Hiſpani non ſolum vrbem ad ripam Iberi amnis Cæſarauguſtam nominarunt, ſed etiam temporum rationem, vt Romani ab vrbe condita, ſic ipſi ab Auguſti Cæſaris principatu repetere conſtituerunt. Manſitque ea conſuetudo ad annum vſque Chriſti nati milleſimum trecenteſimum octogeſimum tertium. Tunc enim lege cautum eſt ab Ioanne primo Caſtellæ Rege, vt deinde anni & tempora, à Chriſti natali die, velut à capite deducerentur, omiſſa Aera Cæſaris. De cuius initio & nomine multa à multis tum veteribus, tum recentioribus falſo tradita ſunt, nec quiſquam, quem quidem vel legerim vel audierim, quæſtioni ſatisfecit. erroris autem origo fuit, quòd hæc temporum ratio Aera nuncupata, Chriſti natale triginta octo annis antecedit. at hoc incidiſſe conſtat in quadrageſimum ſecundum annum Auguſti principatus, cuius initium

um ſcriptorum cõſuetudo idem quod Triũ- *An. Domini.*
uiratus facit. Huius igitur quatuor annorum interualli conſideratio, multorum ex noſtris ingenia torſit, qui cum exitum non inuenirent, in varias & commentitias opiniones, atque adeo mera ſomnia diſceſſerunt, quæ refellere nec huius loci eſt, nec magni negocij, vt ipſi alias pluribus verbis explicuimus. Cæterum non fuerit alienum, quemadmodum mihi omnia diligenter perpendenti, & veterum de temporibus illis monumenta colluſtranti difficultas expediri poſſe viſa eſt, paucis explicare. Sic enim exiſtimo, vt res ipſa docet, veteres Hiſpanos ea ratione gratiam ab Auguſto Cęſare inire molientes, non ab ipſo ſtatim principio Triumuiratus initium huiuſmodi ſupputationis Aeræúe conſtituiſſe, cũ Auguſtus, Antonius & Lepidus communi conſilio & auctoritate rem Romanam adminiſtrare cœperunt: ſed ab eo tempore, cum orbe partito, Hiſpania & Gallia, & reliquæ citra Ionium mare regiones occiduæ, in vnius Auguſti imperiũ cõceſſere, & reliquus orbis ad Orientẽ Antonio permiſſus eſt, Africa vero attributa Lepido. Quam partitionem factã fuiſſe poſt bellũ Peruſinũ, ſtatim poſt Lucij Antonij conſulatũ, hoc eſt, quarto Triũuiratus anno: qui fuit Hircio & Panſa Conſs. & tertio pòſt anno, cũ Publio Seruilio Luciũ Antoniũ fuiſſe Conſulem, Aurelius Caſsiodorus eſt autor. Aera igitur, qua multos annos atque ſæcu-

An. Domini. ſæcula, præter aliarum gentium conſuetudinem, vſi ſunt Hiſpani, rectè, vt eſt, ſic Auguſti Cæſaris nominatur, initiumque ſumpſit ab anno, cum Hiſpaniarum Imperium ad ipſum ſolum delatum eſt, qui annus, vt expoſui conſtatque, triceſimus octauus ante natum Chriſtum numeratur. Huius verò vocis Aera, quam noſter Iſidorus, autor alioquin grauiſsimus, & fere poſteri, ad æream monetam & tributum ab Auguſto Cæſare in deſcriptione orbis imperatum referendam falsò putarunt, rationem paucis explicabo. Veteres enim initio (vt equidem pro comperto exploratumque habeo) ſcripturas claudentes, tempus ad hunc modum adſcribebant. Acta fuerunt hæc, exempli gratia, Cordubæ, pridie Cal. Maij. Annus erat Auguſti Cæſaris centeſimus quinquageſimus. Deinde breuitatis cauſa ſic verba ad annum pertinentia ſignabant. A.ER.A.CAES.CL. initia duntaxat verborum punctis diſtincta pro totis verbis notantes, vetuſtiſsimo properantium librariorum more. Et huiuſmodi multa in tabulis ęneis & lapidibus olim ſcripta licet animaduertere. Poſtea librariorum tabellionumque temeritate & inſcitia punctis ablatis, ſcribi cœpit, AERA CAES. & ab alijs magis etiam properantibus, AERA, duntaxat adhibito numero per notas. Quo errore latius ſerpente, quæuis annorũ ab aliquo velut capite deducta ratio, primum ab Hiſpanis, deinde à cę
teris

teris aſtrologis Aerę cœpit nuncupari. Hacte- An. Domini.
nus ille. Poſtea verò rogaui virum doctiſsimum Didacum Neilã Canonicum Salmanticenſem, vti per literas percontaretur Sepuluedam, an aliquam haberet opinionis ſuæ autoritatem. Reſpondit ingenuè, vt candidum virum decebat, nullam ſe habere præter coniecturam veriſimilem. Mox Reſendium conſului, ne quid inexploratum relinquerē. Is mihi reſpondit ad hunc modum.

L. ANDR. RESENDIVS, IOANni Vaſæo viro doctiſsimo. S.

CIrciter Cal. Maias Vaſæe literas tuas adcepi, datas nonis Februarij Salmanticæ. Adcepi aũt Conimbricæ, quo me Regia auctoritas, ita enim blandiri mihi malo, quã vim adpellare, trãſtulerat, hoc eſt, ab honeſto & quieto otio, in negotium turbulentiſsimum, à muſæo in piſtrinũ, vbi ſine vlla intermiſsione ad extremã defatigationem eſt molendum. Nec ſatis ſcio quid cõquerar, neq; quid nõ conquerar, niſi quod hoc quidquid eſt, irato meo genio mihi cõtigiſſe certo ego ſcio. Non igitur vacauit, imo ne nunc quidem vacat, poſtulationi tuæ adcuratius paulo reſpondere, vti amico amicum

An. Domini. cum par erat,tamen ne nulla ex parte ſatisfaciā tibi,cui equidē ſemper ex omni,pro tua in me beneuolentia,ſtudui ſatisfacere,ſcito me de Aera nihilo plus cogniti, nihilo plus comperti habere nunc,quam habuerim tunc,quū de ea rē præſens mecū egiſti. Neque ego de initio eius loquor. Nā ſatis manifeſtè adparet, incepiſſe ex eo tēpore, quo ex partitione Triumuirali vtraq; Heſperia Octauio ceſsit, poſt annos quatuor quā eſt interfectus C. Cæſar. Loquor autem de origine tantū vocabuli, vnde videlicet Aera nominetur,quęue nominis eius cauſa fuerit. Nam quod alij ab ære dando,id eſt,à cenſu, qui Auguſti indictione ſoluebatur, æram nominatā arbitrantur, nō admodū probo. Multo etiā minus,quod alij ab hero,id eſt, domino herā dici volunt, quaſi dominationē. Commentum aūt Geneſij Sepuluedæ, quo ex compendio ſcriptionis A. ER. A. Cæſ. id eſt,annus erat Auguſti Cęſaris, feciſſe imperitos æram Cæſaris, nobis nititur perſuadere,fateor, nō ſine admiratione,propter hominis eruditionem,legi. Libēter enim ab illo quærerē,nū literarum illarum compēdiū exiſtimet ſcribis tantū fuiſſe cognitū,quaſi eſſet ſimile illi Hebræorū elementorū arcano,quod apud ipſos Cabala nominatur, aut hieroglyphicis notis, quib. vetus Aegyptiorū obducta implicataq; erat ſapiētia,quarū myſteria,quū ſolis eſſent cognita ſacerdotibus,à patribus adcepta quaſi per manus poſteris proderentur

tur, an magis compendiariã iſtã formulã etiã in vulgus emanaſſe arbitretur. Huic parti ſi, vt doctum facere æquũ eſt, adſentiatur: reſpondeat, quonã tempore Hiſpanos autumet in tãtam animi, vt ita loquar, ſupinitatẽ deueniſſe, ſtantibus ne adhuc in Hiſpania Romanis rebus, ac vigente imperio, an poſtea quam con labi ad Gothorũ irruptionem cœpere? Floren tibus rebus id fieri nequaquam potuit, quum Latina lingua multũ non Romani modo, qui in Hiſpania erant, ſed ipſi etiam Hiſpani vterẽtur. Ad hæc, quũ Hiſpania primũ in prouin cias duas, hoc eſt, citeriorẽ & vlteriorẽ, deinde in treis, Tarraconenſem, Beticã & Luſitaniã eſſet diuiſa, tũ deinceps, propter magnitudinẽ diuiſa trifariã Tarraconenſi, Gallecia facta ſit quarta, Carthaginẽſis vero quinta, vt ſcribit ad Valentinianũ Sextus Rufus, nec ibi finis, ſed diuiſa quoq; Luſitania, ſexta numero cœperit eſſe Vettonia: atq; hæ oẽs prouinciæ ſiue cõſulibus, ſiue procoſſ. ſiue prætoribus, ſiue proprætoribus, ſiue præſidibus, ſiue legatis regerentur: præterea ſcribis, logiſtis, tabularijs, tabellionibus, hominibus vel Romanis, vel certè Romanæ linguæ peritis, plenæ eſſent, etiã vſq; ad tẽpora Maiorani Cæſaris, qui regnare cœpit circiter annum Seruatoris noſtri CCCCLXXII. cõſentaneũ ꝓfecto nõ eſt, ignoraſſe eos vim harũ literarũ A.ER.A. Si aũt, poſtquam in Hiſpanias Gothi inuaſerunt, id adcidiſſe dicat, rurſus quærerem, ſubitò ne

An. Domini.

An. Domini tò ne id, an paulatim potius? Subito ac repēte extinctā fuiſſe notitiā illorū verborū, quibus tam frequenter in tabulis vterentur, perſuaderi ego non poſſum, niſi me doceat Geneſius, lethargo fuiſſe tum ſimul correptos Hiſpanos omneis. Paulatim euenit, inquiet. En rurſus eodē luto, in eadem hæremus ſalebra, vt nimis ſane videatur eſſe mirū, vix centū annorum interuallo, in tantum rem obſoleuiſſe, vt etiā ad Leandrū illum, ac adeo Iſidorū, multæ tum eruditionis tum diligentiæ hominē, vulgatiſsimus quatuor illarū literarū intellectus minime perueniret. vt cōſilia vetuſtiſſima, nēpe Bracarenſe primū, æra DCX. & Hiſpalenſe prius æra. DCXXVIII. celebrata prætermittamus: vt prætermittamus etiam etiam veteres in ſaxis inſcriptiones ęra. DX. & DXX. & DL. factas, hoc eſt, ſub Anaſtaſio, & maiore Iuſtiniano. ſed quid? quod ſub Arcadio & Honorio. circa annum nati Seruatoris CCCC. integris etiam dū, aut certè minima ex parte adciſis in Hiſpania rebus, Diuus Fauſtus Regienſis in Gallia epiſcopus, ſcriptor ſatis luculentus, æræ vtitur vocabulo? Quuius verba priore de Spiritu Sancto libro, ita habent. Sacer autem numerus diximus, quia treT centi in æra ſiue ſupputatione, ſignum crucis: IH decē & octo vero, Ieſu adorandum nomen oſtendunt. Quibus ego verbis partim, partim etiam ipſa ratione adducor, vt credam, neque ab ære dando vocatam æram, vt putauit

uit Iſidorus, neque ab hero heram, vt ſomniant nonnulli, ſed ſimpliciter à nota numeri, quod æra, ſit nota vel ſupputatio, vt Fauſtus interpretatur. Ad quam rationem Alphõſus Hiſpaniarum Rex ſuam temporũ ſupputationem æram adpellarit. Si quis autẽ roget, ſatis ne id Latinè: reſpondebo Nonij Marcelli verbis, Aera, inquit, numeri nota. Lucillius libro xxix. Hæc eſt ratio peruerſa, æra numeri ſubducta improbè. Igitur ab initio, ratio hæc numerandi tempora, abuſque Auguſto cœpta, æra nominata eſt. Neq; mouere quẽquã debet, eius vocabuli vſũ apud probatos auctores minime inueniri. *An. Domini.*

Multa renaſcẽtur, quæ iã cecidere, cadẽtq;
Quæ nũc ſũt in honore vocabula, ſi volet vſus,
Quem penes arbitrium eſt, & vis, & norma loquendi,

Ait Horatius. Meus Vaſæe huc inclinat animus. Sicui aliud placuerit, ſuo fruatur iudicio. Hæc ille. Atque hæc quidem ſunt, quæ de Aera diligẽti ſtudio perquiſita inuenire potui. Placuit vero horum ſententiam doctiſſimorum virorum adſcribere, de qua iudiciũ meum in medio relinquo. Nam vtriuſque ſingulari eruditioni tantum tribuo, vt ab alterutro diſſentire religio mihi ſit. Prudens Lector id ſequatur, qd' magis ipſi ꝓbabitur. Nũc Chronicón ipſum, deo bene fortunante, aggrediamur.

CHRONICON RERVM HISPANICARVM, A NATIVITATE CHRISTI, VSQVE AD annum milleſimum vigeſimum.

1 *QVA NOCTE NAtus eſt Ieſus Chriſtus, illuxit vniuerſæ Hiſpaniæ nubes cãdida tantæ claritatis atq; etiam caloris, vt inſtar Solis eſſet meridiani, vt patet ex hiſtoria Regis Alſonci Decimi. Verũ non hoc ſoli contigit Hiſpaniæ, ſiquidem eã noctem omni luce clariorem fuiſſe, ſcribit in ſermone de Natiuitate Chriſti D. Cyprianus, ſiue quiſquis eſt illius autor, qui certè fuiſſe pius & eruditus negari nec poteſt nec debet.*

Par. 1, ca. 107

li. de poet. Lati. 3. lib. 4. hiſto. poet.

Hoc fere tempore floruit Sextilius Hænæ poeta Cordubenſis, qui de laude & interitu Marci Tullij carmen compoſuit. Petrus Crinitus. Quod carmẽ recitauit in domo Meſſalæ Coruini, vt ait Gregorius Gyraldus.

Primo

Primo Tiberij anno, Hiſpanis petentibus per- An. Domini. 16
miſſum à Senatu Romano, vt in Tarraconenſi Co
lonia templum Auguſto ſtrueretur, datumque in
omnes prouincias exemplum. Cornelius Tacitus. lib. 3.

Tiberius Cæſar Cantabros, & vicinas gentes la
trocinea exercentes, ab Auguſto oppreſſos, ex Au-
guſti Cæſaris inſtituto, tribus militum ordinibus lib. 3.
impoſitis, non modo pacatos, ſed etiã vrbanis præ-
ditos moribus effecit. Strabo.

Huic Tyberio Principi nunciauit Oliſiponenſi-
um legatio ob id miſſa, viſum auditumq; in quodã
ſpecu concha canentem Tritonem, qua noſcitur
forma, vt autor eſt Plinius, qui ſcribit in eodem li- lib. 9. c. 5.
tore ſpectatã Nereidem ſquamis hiſpido corpore,
etiam qua parte humanam effigiem habet, cuius
morientis etiam gannitum triſtem accolas audi-
uiſſe longè.

Anno Tiberij nono, Vibius Serenus Proconſul vl 24
terioris Hiſpaniæ, de vi publica damnatus, ob a-
trocitatem temporum, in inſulam Amorgum (vna
erat ex Cycladibus) deportatur. Cornelius Taci- lib. 4.
tus.

Hiſpania vlterior, miſſis ad Senatum le- 26
gatis, orauit, vt exemplo Aſiæ, delubrum Tiberio
matrique eius extrueret. quod Tiberius illis nega-
uit, eleganti ac modeſta oratione teſtatus, morta-
lem ſe eſſe, atque hominum officio fungi malle in a-
nimis illorum, quam templis coli: tantum hoc à ci-

An. Domini. *uibus & ſocijs petere, vt quandocunque conceſſerit, cum laude & bonis recordationibus famam nominis ipſius proſequantur. Idem.*

Ibidem.

Eodem anno agreſtis quidam nationis Termeſtinæ, in Hiſpania citeriori L. Piſonem eius prouinciæ Prætorem, pace incurioſum, ex improuiſo in itinere adortus, vno vulnere in mortem affecit, qui tandem deprehenſus, cum tormentis edere ſocios adigeretur, voce magna ſermone patrio fruſtra ſe interrogari clamitauit; adſiſterent ſocij ac ſpectarēt, nullam vim tantam doloris fore, vt veritatem eliceret, idemque cum poſtero ad quæſtionem retraheretur, eo niſu ſe proripuit cuſtodibus, ſaxoque caput adflixit, vt ſtatim exanimaretur Piſo Termeſtinorū, (Termes oppidum eſt Plinio & Ptolomæo inter Cluniam & Vxamam) dolo caſus habetur, quia pecunias è publico interceptas acrius, quàm tolerarent Barbari, cogebat. Idem.

35 *Seruio Galba & L. Sylla Coſſ. Sex. Marius Hiſpanorū ditiſſimus, defertur inceſtaſſe filiam, & ſaxo Tarpeio deijcitur, non dubium, quin magnitudo pecuniæ ei malo verterit. Idem.*

lib. 5.

37 *D. Iacobus Apoſtolus filius Zebedæi in Hiſpania prædicauit Euangelium Chriſti, & in tota prouincia nouem duntaxat ad fidem noſtram conuertiſſe dicitur. Quamuis beatus Calixtus, in epiſtola trāſlationis ipſius dicat, illum plures habuiſſe diſcipulos, ſed duodecim ſpeciales, quorum nouem, dum*

adhuc

adhuc viuerat, in Gallecia elegiſſe, cuius tempore An. Domini.
prædicationis, in ciuitate Cæſarauguſta, templum Virgini matri dedicauit, ipſius admonitu. (Quod vulgo dicitur, nueſtra ſennora del pilar) etiam hodie plurimis nobilitatũ miraculis, vt Petrus Antonius Beuter Beati Calixti Papæ, & aliorum autorum teſtimonijs confirmat. Atque hæc fuit prima Chriſtianorum toto orbe Eccleſia, vt eſt conſtans à multis retro ſæculis ac perpetua fama & memoria, per quam multa antiquorum geſta, teſte Magno Baſilio, nobis velut per manus tradita in epiſt. ad Nepot.
ſunt. Apoſtolus vero, duobus diſcipulis in Hiſpania prædicationis cauſa relictis, cum reliquis in Iudæam redijt. B. Calixtus Papa.

C. Cæſar Caligula Romanum ſuſcepit imperiũ, 39
cuius tempore Herodes, ſuadente Herodiade inceſta Philippi fratris vxore, pro qua Ioãnes Baptiſta occiſus erat, ad petendam Caij amicitiam Romã venit: ſed accuſatus ab Agrippa, Tetrarchiam perdidit, fugiensq́ in Hiſpaniam cum Herodiade, mœrore conſumptus eſt, vt autores ſunt Seuerus Sulpitius & Beda. in Chroni.

Eodem anno, aut ſaltem ſequenti, natus eſt Cordubæ M. Anneus Lucanus Poeta, patre L. Anneo Mela, Senecæ Philoſophi fratre, matre verò C. Acilia, Acilij Lucani Oratoris filia, quarto Nonas Nouembris, C. Cæſare Auguſto Germanico iterum, & L. Cæſiano Coſſ. Cunas infantis, quibus ferebatur,

P 3 apes

An. Domini. *apes circunuolitaſſe oſque inſediſſe, memoria proditum eſt, dulcem & facundum poetam portendentes. Infans octimeſtris Romã delatus eſt. Hæc partim ex Petro Crinito, partim ex alijs.*

lib. 3. de Poet. Lati.

Fuere hoc tempore Cordubæ duæ illuſtres familiæ ac nobiles, altera Annea, ex qua pleriq; inſignes doctrina viri nati ſunt, ab hac Lucanus, Seneca, & alij Annei dicũtur: altera Acilia, ex qua Acilius Lucanus Orator, Lucani auus paternus, & Acilius Buta vir prætorius. Gregorius Gyraldus.

lib. 4. hiſto. poet.

44 *Anno primo Tyberij Claudij Cæſaris, D. Iacobus Apoſtolus ab Herode Agrippa capite truncatus, vt autor eſt Euſebius in hiſtoria eccleſiaſtica, quãuis idem in Chronicis dicat decollatum, anno 36. Occiſus eſt autem 25. die Martij, corpus vero nauigio impoſitum à diſcipulis, appulit in Hiſpaniam octauo calendas Auguſti, quo die præcipuũ ipſius feſtũ ab eccleſia celebratur, ac depoſitũ eſt in petra, cuius durities ceſſit ſancto corpori, in ciuitate, quæ olim Iria Flauia, nunc vulgo Padron dicitur. Tandem poſt longas, ſed vanas D. Lupæ & Reguli ſiue Præſidis illius prouinciæ illuſiones, & vtrunque per clariſſima miracula ad fidẽ Chriſti conuerſum, corpus Apoſtoli à diſcipulis translatũ eſt Compoſtellã, atq; ibidem ſepultum tertio calẽdas Ianuarias, quo die tranſlatio ipſius tota Hiſpania celebratur.*

li. 2. ca. 9.

Ita ferme, qui de ſanctis Hiſpaniæ ſcripſerunt: ſed ex epiſtola beati Leonis tertij Papæ conſtat, ab

ijſdem

iiſdem diſcipulis, à quibus corpus Apoſtoli nocte ſublatum metu Iudæorum, & ab Ioppe naue diuinitus præparata, ad Iriam Galleciæ portū delatum eſt, ad prædium quoddam, quod á dicta vrbe ferme decem & octo millibus paſſuum aberat, deportatū: vbi, inquit B. Leo, nūc veneratur: & in crypta quadam diruto minutatim idolo à paganis conſtructo, ac recluſa tellure conditum eſt. facta ſuper domuncula cum altari, ſed quæ domuncula, vt annotauit L. Andreas Reſendius, creſcente in dies fide, aucta & locupletata eſt celebri per orbē ſepulchro. Vide Breuiariū Eborenſe nuper à Reſendio recognitum. An. Domini.

Sed operaprecium videtur hoc loco ſubiungere, quod de hac re in Hiſtoria Compoſtellana reperi: id eſt huiuſmodi. Occidit Herodes Iacobum fratrē Ioannis gladio. Cuius beatiſſimi Apoſtoli corpus venerandum Iudæi, maleuolentia & inuidia ducti, nec ſepelire voluerunt, nec à Chriſtianis, qui tunc tēporis Hieroſolymis erant, ſepeliri permiſerunt. Sed ſicut Leo Papa in epiſtola, quam de eius paſſione & corporis ipſius in Hiſpaniam tranſlatione ad Hiſpanos deſtinauit, affirmat: integrum corpus cum capite extra ciuitatem proiicientes, canibus, auibus, atque feris deuorandū conſumēdumq́ʒ expoſuerunt. Sed eius diſcipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus ſuum in Hiſpaniam transferrent tumulandum, totum corpus cum capite, teſte Leone Papa, nocturno tempore arripientes,

An. Domini. *ad litus vſque maris citato calle peruenerunt. Vbi dum ſoliciti de nauigio, quo transfretarent in Hiſpaniam, eſſent: nauim diuinitus paratam in litore maris inuenerunt. Quam Deo gratias vnanimiter agentes, impoſito ſacratiſſimo corpore, læti conſcenderunt, & Scylla cum Charybdi ac periculoſis Syrtibus manu Domini gubernante deuitatis, primum ad Irienſem portum fœlici curſu peruenerũt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum donum, nunc Compoſtella dicitur, deferentes, ſub marmoreis arcubus ſepelierunt.*

Hos vero diſcipulos, eodem autore & alijs multis, D. Iacobus in Hiſpania fide Chriſtiana imbuit, qui corpus magiſtri pro Chriſto paſſi in Hiſpaniam ſequuti ſunt, & inde Romam profecti, atque ab Apoſtolis Petro & Paulo infulis epiſcopalibus ornati, ad prædicandum verbum Dei in Hiſpanias iterũ miſſi ſunt, & ibidem pro Chriſti fide, quam prædicabant, martyrio affecti.

S. Cecilius, primus epiſcopus Eliberitanus prope Granatam.

S. Euphraſius, primus epiſcopus Illiturgitanus in Betica, hoc eſt, vt aliqui affirmant, Giennenſis.

S Secundus, primus epiſcopus Abulenſis.

S. Indalletius, primus epiſcopus Vrcitanus, quod oppidum ſunt qui in Arragonia eſſe affirment, in confinibus Nauarræ, & appellari hodie Verga. Huius reliquiarum pars in Eccleſia Burgenſi ſumma

cum

S.Cteſiphon, epiſcopus Abderitanus, ſecundum alios, ſecundũ Beatum Calixtũ, Virgitanus. Erat aũt Virgi, quã nunc Almeriã vocari aiũt, non procul Abdera, vt ex Põponio Mela cõſtat. Vide quæ de Vrcitano epiſcopatu ſuo loco diximus. An. Domini.

S.Heſychius epiſcopus Cartheſanus, vel ſecũdũ Beatũ Calixtũ, Carceſitanus. prope Aſturicam fuiſſe, aiunt.

Reliqui duo S. Athanaſius & S.Theodorus iuxta S. Apoſtoli corpus, quod indeſinenter vigilantes ſeruauerant, alter ad dextram, alter ad ſiniſtrã à populis, quos Deo lucrifecerant, ſepulti ſunt. quos Petrus Anto. Beuter, ab Apoſtolo ex Hiſpania in Iudæam redeunte, Cæſaraguſtæ relictos, alterum epiſcopum, alterum presbyterũ ſcribit. Sed hoc cum epiſtola B.Leonis non concordat. li.1.c.23.

Beatus Petrus martyr, primus Bracarenſis epiſcopus, etiam fuit S.Iacobi Apoſtoli diſcipulus, vt Bracarenſis cantat Eccleſia.

Hoc tempore, nimirũ ſub imperatore Claudio, floruit, vt erudité colligit Ioachimus Vadianus, Pomponius Mela nobilis Coſmographus Hiſpanus, ex Mellaria oppido Beticæ, vt ipſe ſcribit. atque hæc ipſa Mellaria nobis etiam dedit Turannium Gracculam, quem citat Plinius in præfatione libri 3. Naturalis Hiſtoriæ. li.2.ca.6.

46 Anneus Seneca philoſophus Cordubenſis, ab exilio, quo miſſus à Claudio per inuidiam fuerat, re-

An. Domini. *uocatur, procurante Agrippina Claudij noua coniuge ac matre Neronis, & Prætor Romanus deſignatur. Cor. Tacitus.*

lib. 12.

50 *Tiberius Claudius Nero, vndecimo ætatis anno adoptatus à Claudio, Anneo Seneca philoſopho iã tũc Senatori, in diſciplinã traditus eſt. Suetonius Tranquillus. Quod Agrippina curaſſe creditur, vt cõſilijs eius ad ſpẽ dominationis vteretur, quia Seneca fidus in Agrippinã, memoria beneficij, & infenſus Claudio dolore iniuriæ videbatur. Cor. Tacitus.*

Hic eſt ille Seneca philoſophus Stoicus & Orator clariſſimus, Socionis philoſophi diſcipulus. Cuius hodie præclara ingenij monumẽta extant, cuius tã tenax fuit memoria, vt duo nominũ millia, quo ordine erant dicta, referret, & ducentos amplius verſus ſemel auditos, ab vltimo incipiens, vſque ad primum recitaret, vt ipſe de ſe refert.

in præfa. declama.

Anneum Senecam Romæ non ſolũ Prætorẽ, ſed etiã Conſulem fuiſſe reperio, ſimul cũ Trebellio Maximo, autore Senatus cõſulti Trebelliani, quos Caſſiodorus propterea in catalogo Conſulũ non poſuit, quia honeſtamenta potius nominis, quã inſignia poteſtatis habuerunt. Ita vt quærendũ reliquerint, quibus Coſſ. Conſulatũ geſſerint, quemadmodum de Seneca & alijs aliquot ait Auſonius. Ideo horũ Conſulatum Caſſiodorus, opinor, Neroni adſcribit.

ff. ad ſena. con. Trebel.

in Paneg. Gratia.

Huius filius fuit L. Anneus Seneca, Tragœdiarum ſcriptor celeberrimus, Cordubenſis & ipſe, vt

autor

autor eſt Rodolphus Agricola in commentario, An. Domini.
quem ſcripſit in præfationem Declamationum Senecæ.

Habuit & alios duos filios, Nouatum & Melam, quem Rodolphus Agricola Lucani Poetæ patrem dicit. Ego tamen Euſebium ſequutus, Melã Lucani patrem, fratrem fuiſſe Senecæ dixi. Habuit enim Seneca fratres duos Gallionem & Melã, vt ex Cornelio Tacito conſtat. Quanquã qui animaduerterit, Senecam & Lucanum eodem fere tempore neci datos à Nerone, atque ætatem vtriuſque conſideret, fortaſſe Rodolpho Agricolæ credat, Senecã philoſophũ, non patruũ, ſed auum fuiſſe Lucani.

Eodem fere tempore floruit Latro Portius Hiſpanus, eximius orator, & Senecæ admodum familiaris, vt videre eſt in præfatione declamationum Senecæ.

Per hæc tempora memoriæ prodidit Pet. Ant. Beuter, S. Saturninum poſtea Toloſanum epiſcopum, à Diuo Petro Roma miſſum in Hiſpaniã, ad prædicandum verbum Dei. Venit verò Pompelonẽ, & ſeptem dierum ſpatio quadraginta hominum millia ad Chriſtum conuertit, vt Pompelonenſis legit eccleſia, & in his S. Firminum ciuem Pompelonenſem Epiſcopum & martyrem. De quo ſuo loco.

Nero Othonem, qui Galbæ in imperio ſucceſſit, 61
chariſſimum ipſi & omnium conſiliorum, ſecreto-

 cretorumq; participem, vt Poppæa amica eius ſine riuali potiretur, per cauſam legationis in Luſitaniam miſit, eiq; prouinciæ præfecit. Quam Otho adminiſtrauit Quæſtorius per decem annos, mo-
li.13.ca.3. *deratione ac abſtinentia ſingulari. Cor. Tacitus & Suetonius, in Otho.*

64 *Octauo Neronis anno, Anneus Seneca non ignarus criminationum, quibus ipſum mali apud Neronem ad deteriores iam inclinantem adoriebantur, per ſpeciem ſenectutis & aduerſæ valetudinis, eleganti ratione petijt à Nerone, vt liceret ſibi publicis negocijs & fortunis omnibus ſecedenti, in otium ſe abdere. cuius orationem ſubdola reſponſione ac multum beneuolentiæ mentita, Nero velut clauum*
lib.14. *clauo pepulit, & ſecurum eſſe iuſſit. Cornel. Tacitus.*

66 *Marcus Anneus Lucanus poeta, in Piſoniana cõiuratione deprehenſus, brachium ad ſecandas venas medico præbuit, pridie calendas Maias, anno ætatis ſuæ XXVII. vel, XXVIII. Partim ex Chronicis Euſebij, partim ex alijs. Euſebius dicit, Melam patrem quadriennio pôſt bona filij à Nerone prome-*
lib.15. *ruiſſe. ſed contrarium aſſerit Corn. Tacitus, Interfecti filij rem familiarem acrius requirentem, à Fabio Romano accuſatum, tanquam coniurationis conſcium, aſſimulatis Lucani literis, quas cum Nero, qui opibus eius inhiabat, ad ipſum ferri iuſſiſſet, ſoluta vena promptiſſimã mortis viã ſibi quæſiuiſſe.*

. Lucano mortuo, cuius ſuperſtitis gloriæ inuide- *An. Domini.*
bat, in monumento marmoreo Nero elogium hoc
poſuit, Quod Romæ inuentum dicit Pe. Crinitus. *li.3. de poet. Lati.*
M. ANNEO. LVCANO. CORDVBEN-
SI. POETAE. BENEFICIO. NERO-
NIS. CAE. FAMA SERVATA.

Eodem anno Iunius Anneus Gallio, frater Sene
cæ, egregius declamator, propria ſe manu interfe-
cit, mortem eius Nerone in præſentiam ſuam diffe
rente. Euſebius.

Nero Senecam præceptorem ſuum ad necem cō 67
pulit, quamuis ſæpe commeatum petenti, boniſq; ce
denti perſancte iuraſſet ſuſpectum ſe fruſtra, peritu
rumq; ſe potius quàm nociturum ei, vt inquit Sue- *cap.35.*
tonius in Nerone. Iuſſus eſt autem à Nerone mor-
tem ſuo arbitrio ſibi parare. Igitur apertis primū
venis brachiorum & crurum, cum lentius ſanguis
ex venis ſenio arctatis efflueret, venenum, quale So
crates in carcere bibit, hauſit intrepidus: & quum
ne ſic quidem moreretur, inferuens demum balne-
um illatus, vt calor veneno vires ſuppeditaret, pau
ca de animæ immortalitate philoſophatus, & con-
ſolatus Paulinam vxorem & amicos præſentes,
mortuus eſt. Corne. Tacitus & Rodolphus Agrico *lib.15.*
ca, vbi ſupra. Mortuus eſt autem maior annis 114.
vt ex ipſius Senecæ præfatione in Declamationes
ſuas facile eſt colligere. Ait enim, Ciceronem ſe au
dire potuiſſe, niſi bellorum ciuiliū furor obſtitiſſet,
quo

An. Domini. *quo ſe intra ſuam coloniam continuit. Porro inter bellum ciuile Cæſaris & Pompeij, quo tempore aptum ſe fuiſſe dicit audiendo Ciceroni, & mortẽ Senecæ, interceſſerunt plus minus 116. anni, vt affirmare liquidò poſſimus, ipſum cẽteſimum vigeſimũ ætatis annum exceſſiſſe.*

Paulina ſciſſis venis comitem ac ſociam ſe mortis marito voluit præſtare, ſed fluente ſenſim ſanguine, ſiue deſiderio vitæ, ſiue admonitu Neronis incepto deſtitit, vt in eodem loco ſcribit Corn. Tacitus.

li. 8. c. 16. & lib. 10. ca. 7. *Hoc tempore floruit L. Iunius Moderatus Columella Hiſpanus, ex municipio Gaditano, vt ipſe aliquot locis teſtatur. Scribit enim libro primo de agricultura, quæ ex L. Voluſio conſulari viro audierit. Quem conſulem fuiſſe cum C. Cæſare Caligula, ſcribit Holoander, anno domini 43. quo anno mor-* li. 3. c. 3. *tuus eſt Cæſar Caligula. Hunc ego Senecæ poſtpoſui, quia illius meminit.*

Hoc quoque anno produnt annales Hiſpanici, beatum Paulum Apoſtolum in Hiſpania prædicaſſe Euangelium Chriſti, & multos ad illius fidem adduxiſſe. De qua re, quoniam variæ ſunt opiniones, quod partim ſtudio proprio, partim amicorum ad- 22. q. 2. c. Bea. Paul. *monitu ex grauibus autoribus annotaui, paulo diffuſius explicandum duxi. Et Gelaſius quidem Pau-* De laudibus Pauli *lum ad Hiſpanias veniſſe negat. Sed D. Chryſoſto-* Homil. 7. *mus illo antiquior affirmat, ſcribens ad hũc modũ.*

Poſt-

Poſtquam verò Romā ingreſſus eſt, ibi quoqꝫ quāta An. Domini.
cū modeſtia annūciat veritatem? quāta cum liber-
tate obſtruit ora impiorū? Verùm nec ibi ſtare con-
tentus, etiam in Hiſpaniam percurrit. Diuus quo- Contra Helvidium.
que Hieronymus, tametſi in epiſtola quadā ſignifi-
care videtur, Paulum antequā profectionem in Hiſ
paniā animo deſtinatā ſuſciperet, à Nerone in vin-
cula coniectum, & in cōmentarijs in epiſtolā Pau- cap.3.
li ad Epheſios ambiguè ſcribat, D. Paulū ad Hiſpa- cap.11.
nias vel perrexiſſe, vel ire diſpoſuiſſe: tamen idem in
Eſaiam ſcribens affirmat his verbis. Quod de vnius
Pauli Apoſtoli exemplo intelligamus, qui per Pam
philiam & Aſiā & Macedoniam & Achaiā, & di-
uerſas inſulas atqꝫ prouincias, ad Italiam quoqꝫ, &
(vt ipſe ſcribit) ad Hiſpanias alienigenarum porta-
tus eſt nauibus. Sed idem ſcribens in Amos prophe-
tā, clarius hoc aſtruit, ad hunc modum. Qui voca- cap.5.
tus à domino, effuſus eſt ſuper faciem vniuerſæ ter-
ræ, vt prædicaret Euangelium de Hieroſolymis vſ-
que ad Illyricū, & ædificaret nō ſuper alterius fun
damentū, vbi iā fuerat prædicatū, ſed vſqꝫ ad Hiſ-
panias tēderet, & à mari rubro, imo ab Oceano vſ-
que ad Oceanum curreret, imitans dominum ſuū
& ſolem iuſtitiæ. Sophronius quoque Hieroſolymi-
tanus Patriarcha in eadem eſt opinione, vt ait Ia-
cobus Faber Stapulenſis in commentarijs in epiſto
lā ad Romanos. Sed ipſius Fabri verba, cum So- cap.15.
phronij ſententia, operæpreciū fuerit adſcribere: ea
ſunt

An. Domini. *ſunt eiuſmodi. Sed dices. Profectus ne eſt aliquando Paulus Apoſtolus in Hiſpaniam? Credo quidẽ. Quod & Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus reliquit ſcriptum. Scribit enim, Italias, Gallias & Hiſpanias tranſitu beatiſsimi Pauli illuſtratas. Qui, vt refert, cum in domo Probi illuſtris cuiuſdã viri hoſpitio ſuſceptus in Hiſpania fuiſſet, & Xantippe vxor eiuſdem Probi, modeſtiam hoſpitis ſedulius in eum intenta admiraretur, diuina voluntate factum eſſe, vt dum ſic intenta vultui peregrini inhæreret, appareret ante frontem Pauli quaſi literis aureis ſcriptum: Paulus Apoſtolus prædicator Chriſti. Quæ cum prænuncia fama multa de Apoſtolo audiſſet, & diu deſideraſſet vultum ſe poſſe videre Apoſtoli, gaudio pariter reſoluta & ſtupore, cum lachrymis corruit ad pedes Apoſtoli. edocta autem myſteria Chriſti, cum viro & familia Chriſto regenerata eſt, regno æternæ beatitudinis adinuento. Sed & traditur Philotheus, eius regionis Princeps, Paulo adhæſiſſe, factus Chriſti confeſſor. O quàm fœlices, qui cum æterno regnum permutant terrenũ! Hactenus ille. Sed & D. Gregorius idem affirmat*

li.31.ca.37. *in Moralibus, & D. Iſidorus in eadem eſt opinione, in libello, quem ſcripſit de ortu & vita vel obitu Sanctorum Patrum, cuius hæc ſunt verba. Incipiens enim ab Hieroſolymis vſque ad Illyricum & Italiam Hiſpaniamq́; proceſſit, ac nomẽ Chriſti multarum manifeſtauit gentium populis, quibus non*

fuerat

fuerat declaratum. Sanctusquoque Thomas idem affirmat, in commẽtarijs in epiſtolam D. Pauli ad Galatas, hoc pacto. Vocat autem prædicationem ſuam curſum, propter velocitatem doctrinæ ſuæ: quia in modico tempore, à Hieruſalem vſque in Illyricum, & vſque in Hiſpaniam prædicauit Euangelium. Non ignoro, eundem in commentarijs in epiſtolam ad Romanos, hanc quæſtionem in medio relinquere, adductum autoritate Gelaſii, cuius paulò ante meminimus. Cæterum vt, quod de hac re ſentio, dicam, ſubijciens tamen ſemper, quæcunque dixero, ſaniori ac meliori iudicio, neq; mihi D. Paulus bis affirmaſſe ſine cauſa videtur in eodem capite, ſe profecturum in Hiſpaniam, neque autores graues & ſancti hoc temere de illo memoriæ proditum reliquiſſe. At nuſquam in Hiſpania fuiſſe legitur in actis Apoſtolorum. Sed Lucas hiſtoriam tantum vſque ad quartum Neronis annum proſequutus eſt: Paulus vero Apoſtolus vltimo Neronis anno, hoc eſt, decimo quarto paſſus eſt, neque res illius geſta decem annorum ſacrarum literarum oraculis traditæ ſunt, & tamen illum interea fuiſſe ocioſum, credendum non eſt. Præſertim quum D. Hieronymus literis mandauerit, eum poſt biennium, quo in libera manſit cuſtodia, dimiſſum à Nerone, vt Euangelium Chriſti, in Occidentis quoque partibus prædicaret. Idem ferè ſcribit & Beda. Hæc altius repetenda duxi, quòd plurimum ad Hiſpaniæ

An. Domini cap. 2.

cap. 15.

in catalogo ſcriptorum ecleſiaſticorũ.

Q laudem

An. Domini. *laudem pertinere cenſeam, ſi conſtet eam tanti Apoſtoli fuiſſe prædicatione ſanctificatam. Neque vero proprio Marte collegi omnia hæc, ſed adiutus ſum primum opera ſereniſsimi Domini mei D. Henrici Cardinalis, Infantis Portugalliæ, deinde Fratris Franciſci Forerij, ordinis Prædicatorij, vix vlli hac tempeſtate, meo quidem iudicio, concionandi dexteritate ſecundi. Neque defuit Frater Innocentius ex inſtituto D. Hieronymi, vir religioſus, mihique amicus, & literis elegantioribus excultus. Nec ſilentio prætereundus eſt Frater Alexius Salamanca, ex D. Franciſci familia, vir egregiè peritus, qui & ipſe mihi operam ſuam hac in re praſtitit non inutilem. Poſtremo M. Gregorius Gallus Theologus, & ſacrorum Bibliorum in Salmanticenſi Academia profeſſor laudatiſsimus, ſed à Carolo Auguſto ad Concilium euocatus, mihi Quodlibeticam quaſtionem ſuam oſtendit, in qua fuſius hoc argumentum tractat, & argumenta eorum, qui refragantur huic opinioni, non minus acutè quàm eruditè diluit atque conuincit.*

Paulus Confeſſor, Diui Pauli Apoſtoli diſcipulus, atque in Hiſpania prædicationis Euangelicæ ſocius, à magiſtro relictus in Hiſpania, & factus Narbonenſis demum epiſcopus, completo diligenter officio, clarus miraculis ibidem in domino quieuit. Celebratur feſtum illius, pridie Idus Decembris. Archiepiſcopus Florentinus huius meminit, &

Pru-

Prudentius:& Petrus de Natalibus, ac Petrus An- An. Domini.
tonius Beuter affirmant eſſe Paulum Sergium, quē in hym. de
Paulus Apoſtolus ad fidem conuertit. Actu- 18.marty. lib.1.c.21.
um 13.

S.Rufus Simonis Cyrenæi filius; Pauli Apoſtoli
diſcipulus ac ſocius, fuit primus Epiſcopus Dertoſa- Vbi ſupra.
nus.Pet.Ant.Beuter.

Conſul fuit Romæ Silius Italicus Poeta Hiſpa- 70
nus, ex Italica ciuitate Beticæ prope Hiſpalim, cu-
ius Conſulatus eò fuit celebrior, quod eodem anno
mortuus ſit Nero, publica Romanorum calamitas,
& imperij dedecus. Hic poeta defunctus Conſulatu,
totum ſe à publicis negocijs ad ocium poeticum &
ſtudia conuertit, vt etiam in Nutricijs teſtatur An-
gelus Politianus. Poſſedit hic prædium Vergilij in
agro Neapolitano, & Academicam villam Cicero-
nis. Martialis. li.7.& 11.epigram.

Hermannus Buſchius, vir diligens & eruditus,
ac de bonis literis optimè meritus, ſcribit illum ter
fuiſſe Conſulem, idq; Martialis epigrammate con-
firmat. quod neſcio equidem, an de hoc Silio, an de
alijs (nam plures fuere) intelligendum ſit. Præſer-
tim cum primum eius Conſulatum fuiſſe dicant,
quo anno mortuus eſt Nero. Quo Conſulatu per-
functum, ipſe quoque Martialis autor eſt, illum in
ociū literariū relicta vrbe ſe abdidiſſe. Plinius quo-
à Nerone conſulem factum ait, ſed ſæpius fuiſſe lib.4.de
Conſulem nō addit. Hunc Petrus Crinitus affirmat Po.La.

An. Domini. *tradi ex Italica Hiſpaniæ ciuitate oriundum, ſed Romæ natum.*

Quo tempore mortuus eſt Nero, Magiſtratum geſſit in Hiſpania Cluuius Rufus, vir facundus & magnæ autoritatis, cuius honorifica ſit mentio in e-
lib.6.&.9. *piſtolis Plinij.*

Eodem anno, paulo ante mortem Neronis, inter alias prouincias, Hiſpania quoque tam nefarium pertæſa Principem, à Romano defecit Imperio, cuius motus compeſcendi prouincia quum tradita eſſet Sergio Galbæ, qui Tarraconenſem prouinciam per octo annos variè & inæqualiter rexerat, ipſe ſibi melius quam Neroni conſultum cupiens, præſertim à quo mandata de nece ipſius ad procuratores clam miſſa deprehenderat, ita ſibi omnium illic deuinxit animos, vt conſalutatus ſit Imperator, non refragante exercitu. Ad quod præter alia ſigna & auſpicia, vehementer confirmatus eſt vaticinio fatidicæ puellæ, quæ ante ducentos annos cecinerat, oriturum quandoque ex Hiſpania Principem dominumq́; rerum. Illud quoque mirabile accidit illi, vt cum prouinciam ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, puero è miniſtris acerram tenenti capillus repente toto capite caneſceret. Quo ſignificari interpretabãtur mutationem rerum, ſucceſſurumque inueni ſenem, hoc eſt, ipſum Neroni. Hæc fer-
ca.42. ca.8.9.10. *me ex Suetonio in Nerone & Galba.*

Fabius Quintilianus Callagurri oppido Hiſpaniæ (Auſonius

(Auſonius Callagorrim vocat) natus, adoleſcens An. Domini.
admodum á Galba Romam perducitur, patre vſus erudito viro, & in reipub. ſuæ adminiſtratione honeſtiſſimé verſato. Euſebius & Angelus Politianus. In præfa. Quintil.

72 *Sub hæc tempora, Veſpaſianus Imperator Augustus, iactatus procellis Reipub. Latij ius vniuerſæ Hiſpaniæ tribuit, hoc eſt, ius petendi magiſtratus, & vt eadem gauderent immunitate, qua Romani. ſic enim interpretatur Andreas Alciatus. Plinius in Naturali hiſtor.* li. diſpun. 2.ca.11. lib.3. a.3.

Eodem fere tempore accidit Lartio Licinio Prætorio viro, iura reddenti in Hiſpania Carthagine, vt mordenti tuber deprehenſus intus denarius primos dentes inflecteret, quemadmodum autor eſt Plinius in Naturali hiſtoria. lib.29.c.3.

77 *Belilla Hiſpana ſerua Ieſu Chriſti, requieuit in domino, obijt æra 115. hoc eſt, anno domini ſeptuageſimo ſeptimo. Hoc monumentum cum alijs, antiquiſſimam Hiſpanorum religionem teſtantibus, paucis ab hinc annis prope Cantabriam inuentum ſcribit Alfonſus Venerus.* In Enchi. ep.

90 *Fabius Quintilianus, cum agendis cauſis maximum ſibi nomen comparaſſet, primus Romæ ſcholam publicam inſtituit, atque ex fiſco ſalarium accepit. Euſebius & Angelus Politianus loco iam dicto, qui diſcipulos eius fuiſſe dicit Iuuenalem & Plinium Iuniorem, qui patronum ſe fidelem Beticis o-*

Anno domini pem ipſius implorantibus, in grauiſsimis cauſis præſtitit, de qua re vide epiſtolas ipſius.

Iuuenalem ſunt qui Hiſpanis adſcribant: quod ego neque affirmare poſsum, neque refellere. Illud rectè commemini, ante annos quindecim vidiſſe me Segobiæ, dum illic in aula Iſabellæ Auguſtæ agerē, in turri quadam è regione portæ Diui Andreæ, ſaxum, cuius hæc erat inſcriptio, PVBLIO IVVENALI IVVENALIS. Sed non arbitror eſſe de hoc Iuuenali.

Hoc tempore celebres fuere multi poetæ Hiſpani, quorum præcipuus M. Valerius Martialis, natus Bilbili (quam hodie Calataiud appellant, dictam Mauris Calataiub, à Mauro quodam Aiub, qui ruinas illius inſtaurauit, ſed loco aliquantulū remota à veteri Bilbili) Romæ variјs ornatus honoribus, vt equeſtri dignitate, Prætura, iure trium liberorum. Hunc Aelius Verus Imperator, ſuum ſolet appellare Vergilium. Qui iam ætate prouectior, res vrbanas pertæſus, & in patriam reuerſus, non multo (li.4. de Po. Lat.) poſt diem ſuum obiјt. Petrus Crinitus. Mortē Martialis deplorat Plinius in epiſtolis. (lib.3. epiſt. vlt.)

Canius Poeta Gaditanus.

Decianus Emeritenſis, cuius virtutes & vtriuſque linguæ peritiam, eleganti epigrammate celebrat Martialis. (lib.1.) Fuit hic Poeta & philoſophus, vt annotauit Gregorius Gyraldus. (lib.1.)

Licianus eiuſdem cum Martiali patriæ. Hos tres

Martia-

Martialis vnico epigrammate complexus eſt. *Anno domini*

Lucium quoque poetam Hiſpanum ponit hoc tempore, nempe ſub Domitiano, Gregorius Gyraldus, & ait imitatum fuiſſe Horatium Flaccum. *lib.4.hiſt. poet.*

M. Vnicus poeta, Martialis conſanguineus. Idē.

Domitianus Imperator, ſecundus poſt Neronē 97
perſequitur Chriſtianos. Euſebius.

In hac perſecutione Beatus Eugenius primus Toletanus epiſcopus, S. Dionyſii Areopagitæ diſcipulus, dū peracto in Hiſpania Euangelicæ prædicationis officio, magiſtrum reuiſeret, prope Lutetiam, Chriſtū prædicans, à gentili quodā capite cæſus eſt, atque in lacū proiectus: vnde ducentis pōſt annis, ab Hercoldo quodam ciue Romano diuinitus admonito exemptus, ac ſepultus eſt. Lauren. Padilia Hiſtoricus Hiſpanus, & S. Antoninus.

Cocceius Nerua iam ſenex, nimirum anno æta- 98
tis ſexageſimo ſeptimo, Romano eſt inauguratus imperio, per quem, vt inquit Paulus Oroſius, re vera adflictæ Reipublicæ diuina prouiſio cōſuluit. Hic primo edicto ſuo cunctos exules reuocauit. vnde & Ioannes Apoſtolus hac generali liberatus indulgentia, rediit Epheſum. Hunc Chronica Hiſpana fuiſſe Hiſpanum aſſerunt. Certè Sextus Aurelius Victor extra Italiā genitū affirmat. Sed paulò poſt parū ſibi conſtans Narniēſi oppido genitū ſcribit, quod Plinius in ſexta regione Italiæ cōſtituit. *lib.3.c.14.*

Vlpius Traianus Hiſpanus, atque, vt autor eſt 100
Euſebius cum Eutropio, Italicæ natus, Reipub.

An, Domini. *gubernacula Nerua tradente atque eum adoptante, ſuſcepit, ſumptis imperij inſignibus apud Agrippinam Galliæ vrbem. Hic in perſequendis Chriſtianis errore deceptus, tertius à Nerone, cum paßim repertos cogi ad ſacrificandum idolis, ac detractantes interfici præcepiſſet, plurimiq́; interficerentur, Plinij Secundi admonitu reſcriptis leuioribus temperauit edictum. Pau. Oroſius. De hac re vide Plinij epiſtolas.* lib. 7. c. 8. lib. 10. *Sub hoc Principe imperium Romanum, quod inertia Cæſarum quaſi conſenuerat, mouit lacertos, & præter ſpem omnium, ſenectus illius quaſi reddita iuuentute, reuiruit. L. Florus.* lib. 1. rer. ab vrb. con.

De anima Traiani Imp. à pœnis inferni per beatum Gregorium Papam aſſerta, quid ſentiendum ſit, conſule theologos, & inter eos S. Antoninum Archiepiſcopum Florentinum. par. 2. tit. 12. c. 3. § 8.

In has perſecutione Beatus Mãcius ciuis Romanus, Ieſu Chriſti diſcipulus, Eboræ ſub Præſide Validio, pro fide Chriſti, martyrio affectus eſt. Fuit vero vnus ex ijs, qui Chriſto eunti Hieroſolymam ſubſtrauerunt veſtimenta in via. Hic & in cœna cum diſcipulis recubuit, & domino lauanti pedes apoſtolorũ, ſedulo pro ſuo modulo miniſtrauit, & cæteris Dominicæ paßionis ac reſurrectionis myſterijs interfuit. Alfonſi Regis chronica hoc tempore. Laurentius Padilia ſub Nerone paſſum ſcribit, & reliquias ipſius adſeruari in oppidulo quodam prope Medinam, quæ cognominatur vulgo de rio ſeco. Qui plura

de

de eius vita noſſe volet, conſulat breuiarium Ebo- An. Domini.
renſe.

Traianus nobilitauit Hiſpaniam varijs ædificijs, 106
atque inter cætera conſtrui iuſſit ſuper Tagum, pontem à ſe cognominatum, qui nunc vulgo dicitur Dalcantara, opus ſuperbum & imperatoria maieſtate dignum, in quo etiam hodie ſequentes viſuntur inſcriptiones.

Ex vtraque parte arcus.

IMP. CAESARI. DIVI.
NERVAE. F. NERVAE.
TRAIANO. AVG. GERM.
DACICO. PONTIF. MAX.
TRIB. POTES. VIII. IMP.
VI. COS. V. P. P.

Sub arcum tabula eſt ex vno latere.

MVNICIPIA
PROVINCIAE
LVSITANIAE STIPE
CONLATA QVAE OPVS

An. Domini. PONTIS PERFECERVNT
ICAEDITANI
LANCIENSES OPPIDA-
NI.
TALORI
INTERANNIENSES.
COLARNI
LANCIENSES TRANSCV-
DANI
ARAVI
MEIDVBRIGENSES
ARABRIGENSES
BANIENSES
PAESVRES.

Erant quatuor ſimiles, ſed aliarum trium ſolæ vacuæ ſedes apparent.

Supra limen ſuperius ædis D. Iuliani, in principio pontis.

IMP, NERVAE. TRAIANO.
CAESARI. AVGVSTO.
GERMANICO. DACI-
CO. SACRVM.

TEM-

TEMPLVM IN RVPE TAGI SVPE- *An. Domini.*
RIS ET CAESARE PLENVM.
ARS VBI MATERIA VINCI-
TVR IPSA SVA.
QVIS QVALI DEDERIT VOTO
FORTASSE REQVIRET
CVRA VIATORVM QVOS NO-
VA FAMA IVVAT.
INGENTEM VASTA PONTEM
QVOD MOLE PEREGIT.
SACRA LITATVRO FECIT HO
NORE LACER.
QVI.PONTEM FECIT LACER ET
NOVA TEMPLA DICAVIT.
ILLIC SE SOLV. . . .
VOTA LITANT.
PONTEM PERPETVI MANSVRVM
IN SECVLA MVNDI.
FECIT DIVINA NOBILIS ARTE
LACER.
IDEM ROMVLEIS TEMPLVM CVM
CAES. DIVIS.
CONSTITVIT. FELIX VTRA-
QVE CAVSA SACRI.
C. IVLIVS. LACER. H. S. F. ET DE-
DICAVIT. AMICO. CVRIO,
LACONE ICAEDITANO.
Huius quoque opus ab eruditis creditur aquædu-
ctus

An. Domini. *ctus ille Segobienſis viſendæ ſtructuræ, & in qua facile Romanam magnificentiam agnoſcas. In hac*
lib.1.ca.10. *mecum opinione eſt Florianus à Campo, & Petrus*
lib.1.ca.7. *Anto. Beuter. Rodericus Archiepiſcopus Toletanus Hiſpani ſiue Hiſpano Regi adſcribit, ſed fallitur.*

Traianus ex 14. legionibus, quas ad comprimẽdos Prouincialium populorum motus conſcripſerat, duas in Hiſpaniam miſit, vt quæ vrbes in editioribus locis erant ædificatæ, ſolo æquârentur, atq; in locis planioribus & ad rebellandum minus idoneis extruerentur. A quibus diruta Sublantia, Legio Geminia condita à militibus ſeptimæ legionũ nomẽ accepit, quæ hodie regni Legionenſis metropolis eſt. Sunt qui hoc Nerua imperante factum ſcribant.

Illud in præſentia non videtur ſilentio, prætereundum, eſſe nonnullos, & eos eruditos ac celebres viros, qui ciuitatem hanc Legionem Germanicam appellatam affirment, Ptolomæi autoritatem ſequuti. In qua ſententia & ego hactenus fui, donec à viro graui & erudito Didaco Neila, Canonico Salmanticenſi admonitus ſum, Legionem Geminã ſiue Geminiam, non Germanicam olim dictam, & Ptolomæi codicem mendoſum videri. Propterea quòd quum à Legione ſeptima conditam vel ex ipſo Ptolomæo conſtet, tamen nuſquam tota Hiſpania, Legionis ſeptimæ Germanicæ nomen in vetuſtis ſaxorum

xorum inſcriptionibus reperiri hactenus potuerit, Legionis vero ſeptimæ Geminæ perſæpe. Cuiuſmodi multas inſcriptiones inuenit, mihiq́; oſtendit vir ornatiſſimus Gaſpar à Caſtro, curioſiſſimus harum rerum inueſtigator, & primus huius erroris vindex, quod ego quidem ſciam. Quam rem eo ſtudioſius indagauit, vt verum patriæ ſuæ nomen è tenebris erueret in lucem. Multa enim huius rei monumenta deſcripſit, & mihi pro ſua humanitate communicauit, ex quibus pauca quædam in medium proferam, & Legionum nomina, vt via Appia non ita pridem in columna marmorea reperta, & in ædes Cardinalis S. Floræ tranſlata ſunt, ſubiungã, vt manifeſtum ſit ſtudioſo Lectori, non coniecturis tantum opinionem hanc niti, ſed etiam grauioribus teſtimonijs fulciri. Et prima quidem inſcriptio reperta in Portugallia, quam Tranſmontanam vocant, apud aquas Flauias, vulgo Chaues, in ædibus Simonis Guedes, habet ad hunc modum. An. Domini

IMP. CAES. VESP. AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. X. IMP. XX. P. P. COS. IX.

IMP, VESP. CAES. AVG. F. PONT. TRIB. POT. VIII. IMP. XIIII. COS. VI.

Hoc loco iam olim erant eraſi duo verſus, nec dubium quin de Domitiano.

C. CA-

An. Domini. C. CALPETANO. RANTIO. QVI-
RINALI. VAL. FESTO. LEG. AVG.
PR. PR.
D. CORNELIO, MAECIANO,
LEG, AVG. L. ARRVNTIO, MAXI-
MO, PROC, AVG.
LEG. VII. GEM, FEL.
CIVITATES, X.
AQVIFLAVIENSES, AOBRIGENS
BIBALI, COELERNI, EQVAESI
INTERAMICI, LIMICI, AEBISOC
QVARQVERNI, TAMAGANI

Altera eſt in pago, cui Ruiforco nomen, duabus leucis cum dimidia à ciuitate Legionenſi in templo D. Iuliani, in tabula prægrandi marmorea. ea habet ad hunc modum.

IMP, CAESARI
M, AVREL, ANTO
NINO, PIO, FELI,
CI, AVG. PARTHIC
MAX, BRIT, MAX
GERMAN. MAX.
PONTIF, MAX
TRIB. POT, XVIIII
COS, IIII, IMP, III

P, P,

P, P, PROC
EQVITES, IN
HIS ACTARIVS
LEG, VII. GEM
ANT, P, FEL, DE
VOTI, NVMINI
MAGESTATIQ, EIVS

Quin & ipſa ciuitate Legionenſi multi lateres inuenti ſunt cum hac inſcriptione.

LEG, VII, P, F.

Plures inſcriptiones adferre in medium poſſem, quibus idem confirmatur, quas idem Gaſpar à Caſtro diligenter obſeruatas ac deſcriptas mihi communicauit, niſi præſtare videretur ipſa Legionum nomina, vt Roma miſſa ſunt, hic apponere.

NOMINA LEG.

II.AVG.	*II.ADIVT.*	*IIII.SCYTH.*
VI.VICTR.	*III.FLAV.*	*XVI.FLAV.*
XX.VICTR.	*VII.CLAV.*	*VI.FERRA.*
VIII.AVG.	*I.ITALIC.*	*X.FRETE.*
XXII, PRIM.	*V, MACED.*	*III.CYREN.*
I.MINER,	*XI, CLAVD.*	*II.TRAIAN.*
XXX, VLP.	*XIII.GEM,*	*III.AVG.*
I, ADIVT	*XII, FVLM.*	*VII.GEM.*
X, GEM	*XV, APOLL.*	*II.ITALIC.*

XIIII.

An. Domini. XIIII, GEM III, GALLIC. III. ITALIC.
I, PARTH II, PARTH. III. PARTH.

De hac quoque re conſulendum Reſendium duxi, virum omnis antiquitatis ſcientiſſimum, cuius mihi ſententia, quamuis Ptolomæi locus, quem facile deprauatum affirmare non audet, præſertim ſuffragante codice Græco, ſcrupulum faciat, eodẽ inclinare videtur, vt ex eius ad me patet epiſtola, cuius partem trãſcribere hic ad verbum operæpre cium duxi, cum ipſis Legionum nominibus, quæ ipſe ad me miſit. Arbitror enim hoc ſtudioſis non minus gratum quàm vtile futurum.

De altero epiſtolæ tuæ capite nunc agam. Ais te à viro doctiſſ. Salmanticenſi Canonico admonitum candidè, quaſi non rectè Legionem vrbem Legionẽ Germanicam appellaris, quum potius Legionem Geminam debuiſſes. idq́ eſſe ita videri, quum ex Legionum nominibus, quæ Romæ in columna via Appia adhuc extãt, quæque benignè tibi à viro illo doctiſſimo ſcribis communicata, tum vero ex inſcriptione, quæ à latere coctili inuenta ſit in eadem vrbe, quæ eſſet adhunc modum. LEG. VII. GEM. P.F. id eſt, vt ego interpretor, Legio ſeptima Gemina, pia, fidelis. De iſta inſcriptione coctili tunc iudicabo, quum oculis videro. Neque enim ego temere ſoleo hiſce rebus fidem adiungere, quum præſertim inſcriptionis ipſius truncatæ illa tãtum verba miſeris. Sed donemus ibi eſſe. Etiam ne ex ea patet, ab

Legio-

Legione ſeptima Gemina vrbem Legionenſem eſſe An. Domini.
conditam, an lateritiæ iſtæ literæ alterius rei cauſa Legionis ſeptimæ Geminæ meminerunt? Hoc prius ſi conſtat, emendandus erit Ptolomæus, qui libro gœographiæ ſecundo, inter Aſturiæ ciuitates Legionem VII. Germanicam ponit, vel expendendum, nũ eadem ſit legio VII. Gemina, quæ legio VII. Germanica. Eoque magis, quod ex Antonini itinerario, vbi deſcribitur iter à Mediolano per Alpes Cottias vſque Calleciam, ad leguas VII. Geminam, quod ego legendum puto ad Leg. VII. Geminam, videtur opinio iſta confirmari. Tametſi Antoninianũ hoc itinerarium mirè eſt deprauatum. Sin vero illud non conſtat, nec eadem ſit legio VII. Gemina, cum Germanica VII. imo etiam ſi vna eademque ſit; Ptolomæi autem codex fidei ſit minus fluxæ, interim licebit nobis, opinor, maximum virum grauiſſimumque auctorem imitari. Nomina vero legionũ quæ miſiſti adnoſco quidem, ſed non ſola. Longe enim plura inueniuntur. Ego quæ tumultuaria lectione ex auctoribus colligere modo potui, ad te mitto, ſimul orationem, quam nuper habui de laudibus Regis noſtri. Quod præteria ſcribam, habeo nihil; niſi me tui eſſe, vt qui maximè, & quum maximè, ſtudioſum. Vale. Conimbricæ, IIII. Nonas Iulij.

M.D.LI.

I.	*Adiutrix.*	III.	*Flauiana.*
II.	*Adiutrix.*	IIII.	*FLAV.*
	Alauda.	XVI.	*FLAV.*
V.	*Alauda.*	X.	*Fretenſis.*
VI.	*Alauda.*		*Fulminea, vel,*
VII.	*Alauda.*		*Fulminatrix,* Ke
VIII.	*Alauda.*		*raynobolos.*
IX.	*Alauda.*	III.	*Gallica.*
X.	*Alauda.*	VII.	*Galbiana.*
	Amerina.	VII.	*Gemella, vel*
VIII.	*Antoniniana.*	VII.	*GEM.*
X.	*Antoniniana.*	VIII.	*Gem.*
XV.	*Apollinaris.*	X.	*Gem.*
II.	*Auguſtalis.*	XIII.	*Gem. Antoniniana*
III.	*AVG.*	XIII.	*Gem. im. Neron.*
VIII.	*AVG.*		*Tiber.*
IX.	*Britannica.*	XIII.	*Gem. im. CC.*
VI.	CLAVD.	XIII.	*Gem. MV.*
VII.	CLAVD.	XIII.	*Gem. CAMIL.*
X.	*Claud.*	XIII.	*Gem. GA.*
XI.	*Claud.*	XIII.	*Gem. IVN.*
	Commoda. P. F.	XIII.	*Gem. A.*
	conſtans.	XIII.	*Gem. VI. AC.*
III.	*Cyrenaica.*	XIII.	*Gem. VALE.*
VI.	*Ferratenſis.*	XIII.	*Gem. FE.*
XII.	*Flam.*	XIII.	*Gem. FL.*

XIII.

An. Domini.

XIII. *Gem.POET.*
XIII. *Gem.OLIM.*
XIIII. *Gem.*
XIX. *Gem.*
VI. *Germanica.*
VII. *Germanica.*
X. *Germ.*
XIII. *Germ.*
XIIII. *Germ.*

Germaniæ inferioris,leg. primani. Quintani, & XV.&XVI.legiones.

I. *Italica.*
II. *Italic.*
IIII. *Macedonica.*
V. *Maced.*
I. *Mineruia.*

Mœſiacæ legiões.

I. *Mœſiaca.*
XVIII.PRIMIG.
XXII. PRIM.
XXII. PR.

Pannonicæ legiones.

I. *Pannonic.*
VIII. *Pannon.Iulia.*
I. PARTHICA.
II. PARTH.
III. PARTH.
XXI. RAPAX.

Sarmaticæ legiones.

I. *Adiutrix.P.F.Seueriana.*
II. *Adiutrix.P.F.Seueriana.*
I. *Traiana.*
II. *Traiana.Fortis.*
III. *Traiana.*
VI. *Victrix.*
XVIII.*Victrix.*
XX. *Victrix.*

Vitellianæ legiones.

XXI. *Vitelliana.*
XXX. *Vlpia.*
XXXV.*VLP.*

An. Domini.

HACTENVS RESENDIVS.

Illud hic addendum videtur, non deeſſe, qui arbrentur, viam, quæ Argentea vulgo etiam nunc appellatur, & Salmantica, aut non procul inde Emeritam vſque, deinde, vt plerique affirmant, Hiſpalim ducit, à Traiano lapidibus ſtratam ac munitam, atque iis columnis, quæ adhuc, quanquam plurimis locis collapſæ, viſuntur, certis interuallis diſtinctam. Sed illud opus Traiano antiquius, & ab Hadriano Auguſto reſtitutum, ex ſequenti patet inſcriptione, quæ paſſim in illis columnis legitur, quam idem Gaſpar à Caſtro mihi miſit ad hunc modum.

IMP. CAESAR
DIVI. TRAIANI. PAR
THICI. F. DIVI. NER
VAE. NEPOS. TRAIA
NVS. HADRIANVS
AVG. PONTIF. MAX.
TRIB. POT. V. COS
III. RESTITVIT

CXLIX

Hoc tempore claruit Voconius Victor Poeta, ipſe quidem Romanus, ſed cuius mater è primis fuit

citerio-

citerioris Hiſpaniæ, vt annotauit Gregorius Gyraldus. De Voconio, vide epiſtolas Plinij, & Martialem. Anno domini li.4. hiſto. poet.

110 *Perſecutio in Chriſtianos, quam Traianus mouerat, Plinij Iunioris conſilio mitigata eſt. Euſebius.*

112 *Plinius Secundus, qui naturalem ſcripſit Hiſtoriam, dum Veſuuij montis inuiſit incendium, craſſiore caligine obſtructo ſpiritu, clauſoq́ſtomacho perijt. Euſebius & Plinius Iunior.* lib.6. epiſt.

Hic in Hiſpania procurauit, eodem autore. lib.3. epiſt.

119 *Aelius Hadrianus Hiſpanus Italicæ natus, & conſobrinæ Traiani filius, Romanum ſuſcepit imperiũ, & parens patriæ appellatus, atque vxor eius dicta Auguſta. Hic per Quadratum Apoſtolorum diſcipulum, & Ariſtidem ac Serenum Granium de Chriſtiana religione inſtructus, per epiſtolam Minutio Fundano Aſiæ Proconſuli præcepit, ne cui liceret Chriſtianos ſine obiectu criminis & probatione damnare. Quin & Chriſtianos Hieroſolymis agentes multis fauoribus eſt proſecutus, vrbe ipſis conceſſa, expulſis Iudæis. Quam vrbem muris inſtauratam, à nomine ſuo Aeliam appellari iuſſit. Euſebius & Paulus Oroſius.* li.7.c.8.

Hadrianus cũ Tarracone hybernaret, quo Hiſpanos omnes ad conuentum euocauerat, ædem Auguſti ſuo ſumptu reſtituit. Quo tempore non ſine gloria maximum periculum adijt. Nam cum apud

Anno domini Tarraconem per hoſpitiua viridaria ſpatiaretur, & ſeruus quidam in ipſum gladio furioſus irrueret, retentum illum miniſtris accurrentibus tradidit, & vbi furioſum eſſe conſtitit, nihil animo turbatus, medicis curandum dedit. Aelius Spartianus.

137 Bellum Iudaicum in Paleſtina finem accepit, rebus Iudæorum penitus oppreſſis, inquit Euſebius.

Quos vero Hadrianus in eo bello Iudæos cœpit, in Hiſpaniam exulatum miſit. Atque hæc fuit decima illorum captiuitas. Porrò ex eo tempore, ad fœliciſſima vſque tempora Catholicorum Regum Ferdinandi & Iſabellæ, atque etiam Emanuelis inuicti Portugalliæ Regis, publicæ in Hiſpania Iudæorum Synagogæ fuere. Pet. Anto. Beuter. Quod ipſum D. Hieronymus affirmare videtur, dum in commentarijs in Amos prophetam, ait ad hunc modum. Ablata eſt eis lex, & prophetæ, æterno conticuere ſilentio, mouentur à mari ad mare, & ab Oceano Britannico vſque ad Oceanum Atlanticū, id eſt, ab Occidente ad Meridiem, & ab Aquilone vſque ad Orientem, toto orbe peregrini.

lib. 1. ca. 19. cap. 8.

Hadrianum Aelius Spartianus Romæ natum dicit: Sextus Aurelius Victor Adriæ oppido agri Piceni, ſicut Traianum ex vrbe Tudertina: ſed vterque tota errat via. Nam Euſebius cum Eutropio & Oroſio & Seuero Sulpitio, vtrunque natū Italicæ prope Hiſpalim in Hiſpania ſcribunt.

Nuniſ-

Numiſma Bracaræ aureum vidi, ponderis duorum plus minus ducatorum, quod vtriuſque habebat inſcriptionem Traiani & Hadriani. An. Domini.

T. Aurelius Fuluius Antoninus Pius, Hadriani gener, factus eſt Imperator Romanorum, ſub quo floruit Iuſtinus Hiſtoricus, qui Trogi Pompeij hiſtoriam contraxit in compendium, atque Antonino Pio dedicauit. Quidā hunc Hiſpanum dicunt, quod mihi nondum conſtat. Hiſpani annales aiunt, hunc eundem cum Iuſtino philoſopho & martyre, qui ſub hoc Imperatore, Creſcente Cynico perſequente gloriosè pro Chriſto ſanguinem fudit. Quod mihi non ſit veriſimile: primum, quòd Diuus Hieronymus nullam in hoc Iuſtino mentionem epitomes facit: deinde, quòd dubito, an Iuſtinus Trogi abbreuiator Chriſtianus fuerit. Illud ſatis liquet, ſacræ hiſtoriæ non admodum fuiſſe peritum, quū ab his, quæ ſcribuntur in Geneſi, non vno tantum loco diſſentiat. Poſtremò, quod epitome Iuſtini, hiſtorici titulum præſeferat, non philoſophi. quocirca perſuaſum habeo, duos eodem tempore fuiſſe Iuſtinos, alterum philoſophum, alterum hiſtoricum. 140

Hoc quoque tempore ſcribunt floruiſſe Pompeiū Trogum; quem etiam fuiſſe Hiſpanum affirmant. Quorum neutrum probabile mihi videtur. Nam Iuſtinus in fine penultimi libri, tam ipſum, quàm maiores ipſius Volſcis Italiæ populis adſcribit, & in principio libri 43. Romam patriam

An. Domini, ipſius vocat. Quòd vero ante hunc Imperatorem ſcripſerit, manifeſtum eſt ex Iuſtino, qui in calce libri penultimi, patrem ipſius ſub Caio Cæſare militaſſe, epiſtolarumque, legationum & anuli curam habuiſſe teſtatur. Inter Cæſaris autem monarchiam & Antoninum Pium, numerantur anni plus minus 185. Clarius autem iſtud conſtat ex Plinio Secundo, qui in ſuâ Naturali hiſtoria frequenter citat Trogum Pompeium, quum ipſe ſub Tito Veſpaſiano illud opus lucubrauerit. Vnde potius crediderim, Trogum Pompeium Octauij Auugſti tempore ſcripſiſſe hiſtoriam, præſertim quum illam tantum ad illius vſque tempora proſecutus ſit. Hæc libuit accuratius expendere, non quod Hiſpanorum gloriæ quicquam delibatum velim, aut quos illi viros claros & eruditos alij adſcribunt, detrahere, ſed quòd mihi videatur Hiſpania domeſticis opibus ditior, quàm quæ peregrinis & aliunde mendicatis ornari falsò debeat. præterea, vt opiniones non veras ex animis hominum reuellerem.

156 S. Firminus ciuis & epiſcopus Pompelonenſis, & Senatorij apud ſuos ordinis, dum in Hiſpania & Gallia multos ad Chriſti fidem prædicatione ſua conuertiſſet, in vrbe Ambianenſi, iuſſu Longini & Sebaſtiani iudicum, propter populi tumultum clã noctu decollatus, martyrij lauream accepit, circa annum Domini 156. Fuit hic S. Saturnini, vt diximus, diſcipulus, ab Honeſto ſacerdote eiuſdem ſancti

ſti diſcipulo fidem Chriſti doctus, & ab Honorato Anno domini
epiſcopo Toloſano, S. Saturnini (vt arbitror) ſucceſſore, factus epiſcopus, de cuius inuentione corporis ſuo tempore dicemus. Ex Breuiario Pompelonenſi.

M. Antoninus Verus Philoſophus inauguratus eſt 163
imperio Romano, qui ſanctitate vitæ omnibus ante ſe Principibus antecelluit. Natus is quidem Romæ, ſed oriundus ex Hiſpania. Nam proauus paternus Annius Verus Prætorius, ex Succubitano municipio prouinciæ Beticæ, ex Hiſpania, factus eſt Senator. Iulius Capitolinus.

Idem autor eſt, huius Imperatoris tẽpore, Mauros Hiſpanias prope omneis vaſtaſſe, ac M. Antoninum per legatos bene res geſſiſſe. Præterea eundem res in Hiſpania, quæ per Luſitaniam turbatæ erant, compoſuiſſe.

Seuerus factus eſt Romanorum Imperator; qui 195
prius ſorte creatus erat Quæſtor Beticæ, ſed quia Beticam Mauri populabantur; pro Betica Sardinia illi eſt attributa. Aelius Spartianus.

Hoc anno aut circiter, mota eſt in Chriſtianos 200
quinta perſecutio imperante Seuero, in qua Fœlix Presbyter, Fortunatus & Archilochus diaconi, à Beato Irenæo Lugdunenſi epiſcopo, ad prædicandũ Valentinis, in Hiſpaniam miſſi, ſub Præſide Cornelio, pro fide Chriſti & prædicatione Euangelica, poſt non æſtimandos cruciatus, ſecuri ſunt perculſi,

An. Domini. *cuſsi, quòd ciues eſſent Romani. Pet. Ant. Beuter, & Petrus de Natalibus. Hos martyres Chronica Regis Alfonſi nona perſecutione ſub Claudio paſſos teſtantur. Laurentius Padilia in quarta perſecutione ponit, quæ fuit ſub Marco Antonino Vero, in qua manifeſtum eſt ex Hermanno Contracto, S. Irenæum martyrio coronatum. Martyres iſtos quidam Valentiæ Gallicæ attribuunt.*

239 *Maximinus* Imperator *Romanus, ſextã in Chriſtianos perſecutionem exercuit, in qua S. Maximus prope Tarraconem cum alijs multis martyrio coronatus eſt. Pet. Ant. Beuter.*

Huius Maximini monumenta ſunt, Bracaræ Auguſtæ vicus & porta Maximini, quæ hodie quoque poſt tot ſecula nomen retinent. Certum eſt, Romanos omnes Imperatores tum per ſe, tum per magiſtratus, res præclaras in Hiſpania geſſiſſe. quod tum ex plurimis ipſorum monumentis, tum ex antiquis numiſmatis conſtat. Quæ ego omnium fere Imperatorum inſignita nominibus vidi, & pleraque etiã habeo penes me, multa largitus amicis.

241 *Hoc anno, ſecundum Euſebij ſupputationem, Antherus Papa epiſtolam ſcripſit ad epiſcopos Beticæ & Toletanæ prouinciæ, pietatis ac diuini ſpiritus pleniſſimam, in qua ſtatuit, epiſcopũ non debere migrare in aliam ſedẽ, niſi publicæ neceſſitatis & vtilitatis, non priuati commodi cauſa.*

256 *Lucius Papa epiſtolam ſcripſit ad epiſcopos Galliæ*

liæ & Hiſpaniæ conſolatoriam & hortatoriam de ijs,quæ ad officium pertinent epiſcoporum. ea extat priori tomo Conciliorum. An. Domini

Eodem ferè tempore aut paulo poſt, nempe ſub Stephano Papa, Diuus Cyprianus Carthaginenſis epiſcopus, epiſtolam ſcripſit pietatis & eruditionis pleniſsimam, cum reliquis epiſcopis in concilio congregatis, ad Felicem presbyterum & plebem Legionenſem atque Aſturicenſem, & Aelium diaconũ & plebem Emeritenſem, in quã de communi aliorum patrũ ſententia decernit, Baſilidem & Martialem idololatriæ crimine commaculatos, & nefandorum facinorum conſcientia vinctos, epiſcopatum gerere & ſacerdotium dei adminiſtrare non oportere, ac proinde rectè priuatos ea dignitate, & alios in locum eorũ ſubrogatos. Videtur alter eorũ Legionenſis, alter Emeritenſis fuiſſe epiſcopus. Sabinum in Baſilidis locum ſuffectum ipſe D. Cyprianus apertè teſtatur. Præterea colligi videtur, Legionenſes atque Aſturicenſes eo tempore eidem epiſcopo fuiſſe ſubiectos, licet poſtea diuiſi epiſcopatus fuerint. In eadem epiſtola mentio ſit Felicis epiſcopi Cæſarauguſtani, quem collegam & fidei cultorem & defenſorem veritatis appellat. Epiſtola extat in operibus illius priore tomo. Eius initium, Cum in vnum conueniſſemus. li.1.epiſt.5.

257 *Durante adhuc Deciana ac Valeriana proſecutione, quæ poſt Neronem fuit octaua, admi-*

rabili

An. Domini. *rabili certamine pro Chriſti gloria certauit conſtātiſſimus martyr beatus Laurentius Hiſpanus, Leuita, Archidiaconus, & Cancellarius ſummi Pontificis, quem Sanctus Xiſtus Papa, quum ad Toletanū veniſſet concilium, Cæſarauguſta, qua iter fecerat, Romam ſecum duxit, vt autor eſt beatus Vincentius ordinis Prædicatorum, in ſermone de hoc ſancto. Huius ſancti martyris glorioſam paſſionem, cuius tanta, Diuo Auguſtino teſte, gloria extitit, vt mundum illuminauerit vniuerſum, eleganti hymno proſecutus eſt Prudentius. Qui de ſanctis Hiſpaniæ ſcripſerunt, Oſcenſem fuiſſe dicunt, inter quos eſt beatus Vincentius, quem modo citauimus, qui addit illum Cæſarauguſtæ literis operam dediſſe.*

In hac perſecutione, quæ fuit multo maxima, Tarracone ſub Aemyliano Præſide, imperantibus iam Valeriano & Gallieno, pro aſſerenda fide Chriſti, ſanguinem ſuum fuderunt Fructuoſus epiſcopus Tarraconenſis, & duo eiuſdem diaconi Augurius & Eulogius, de quorū paſſione elegans extat hymnus Prudentij.

Cordubæ paſſus eſt Parmenius presbyter, cum alijs. Hermannus Contractus.

Carthagine trecenti martyres, dicti Candida maſſa, ſed in Africa, vt autor eſt Prudētius, in hymno de paſſione Diui Cypriani, non in Hiſpania, vt opinantur alij.

Huius

Huius tam nefariæ perſecutionis autor Valerianus, mox à Sapore Perſarum Rege captus, Imperator populi Romani, ignominioſiſſima apud Perſas ſeruitute conſenuit, hanc infamis officij, donec vixit, damnationem ſortitus, vt ipſe accliuis humi Regem ſemper aſcenſurum in equum, non manu ſua, ſed dorſo attolleret. Gallienus verò tam claro Dei iudicio territus, tamque miſero collegæ exemplo permotus, pacem eccleſiis trepida ſatisfactione reſtituit. Paulus Oroſius. An. Domini. 260 li. 7. ca. 15.

Hic obiter annotandum, Hermannũ Contractũ hoc loco, vbi de hac agit perſecutione, quam Decio non exactè ſubducta temporis ratione attribuit, vicio librariorum corruptum, ſic reſtituendum. Veronæ Zenon epiſcopus. In Hiſpania Tarracone, Fructuoſus epiſcopus, Augurius & Eulogius diaconi. Fuit enim Zenon epiſcopus Veronenſis, non tantum ſanctitate, ſed etiam eximia ſacrarum literarum peritia clarus, quemadmodum videre eſt in his, quæ ex monumentis ipſius, in Bibliotheca Vaticana perluſtratis, citat in Catena ſua, quam ex antiquiſſimis quibuſque autoribus tum Græcis tũ Latinis, & eorum pleriſque omnibus nunquam impreſſis, maximo labore & induſtria contexuit in Geneſin, & parat in totum Pentateuchum Reuerendiſſimus D. Aloyſius Lippomanus, eiuſdem ciuitatis fratri ſuo ſubrogatus epiſcopus, Patritius Venetus natalium ſplendore, literarum peritia, morum

An. Domini. rum integritate, vitæ ſanctimonia clariſſimus, nu-
per apud Ioannem Portugalliæ & Algarbiorum Regem legatiõe Apoſtolica functus. Qualeis ſi multos haberet Legatos Romanus Pontifex, vel citra argumenta obmuteſcerent, quotquot his temporibus tam impiè ac nefariè Romanæ ſedi oblaterant. Reliqui verò tres fuerunt Hiſpani, non ſub Decio paſſi, vt ait Hermannus Cõtractus, ſed ſub Gallieno, vt autor eſt Prudentius.

In hac perſecutione octaua, martyrum catalogo acceſſit S. Narciſſus, qui ex Alpibus venit in Hiſ-
lib.1.c.24. paniam, ad prædicandum Gerundenſibus. Petrus Antonius Beuter.

265 Anno 265. aut ſecundum Euſebium, 266. Germani vlteriores abraſa potiuntur Hiſpania, ac Tarraconem deuaſtant, per duodecim ferè annos omnia ferro & incendijs ac rapinis miſcentes, vt ait
li.2.ca.15. & 29. Paulus Oroſius. Beatus Rhenanus dicit fuiſſe Sueuos, qui Gallecia regnum occupauerint. Quod ta-
li.1.re. Germ. men multo poſt contigit, quemadmodum ſuo loco patebit.

266 Circa hunc annum, Sixtus Pontifex Maximus, ſcripſit ad epiſcopos Hiſpaniarum epiſtolam grauem, de accuſatione epiſcopòrum, quæ inter decretales ipſius epiſtolas extat, Priore tomo Conciliorum.

270 Dionyſius Papa epiſtolam ſcripſit ad Seuerum Cordubenſem, vt apparet, epiſcopum, de diuiſione eccle-

ecclesiarum parochialium prouinciæ Cordubenſis, accuſatione presbyterorum & epiſcoporum, quæ extat Ibidem. An. domini.

Imperante Claudio, Tetricus inuaſit Hiſpanias & Gallias, neruos & vires Imperij Romani. Trebellius Pollio. 272

Probus Romanum ſortitus Imperium, permiſit Gallis omnibus & Hiſpanis, vt vites haberent, vinumq́ conficerent. Flauius Vopiſcus. 278

Huius temporibus Hiſpani aduerſus Romanos res nouas moliti ſunt: quia illos Saturninus pacaſſe ſe dicit, qui huius Imperatoris tempore in Oriente occupauit imperium. Idem.

Eodem tempore Bonoſus quoque ſtupenda bibacitate celebris, origine Britannus, ſed educatione Hiſpanienſis, in Germania vſurpauit imperium. Idem.

Hoc anno, ſecundum Euſebiū, Eutychianus Pontifex Romanus ſcripſit ad Ioannem (opinor Hiſpalenſem) & omnes Beticæ prouinciæ epiſcopos, epiſtolam ſanctam, quomodo deberent ſubditos de incarnatione Seruatoris noſtri informare. Ex priore tomo Conciliorum. 284

Diocletianus in Oriente, Maximianus Herculius in Occidente, menſe Martio, die ſancto Paſchæ, ſecundum Euſebium, ſecundum Hiſtoriam tripartitā, die paſsionis Dominicæ, vaſtari eccleſias, affligi, interficiq́ Chriſtianos decimo poſt Neronē loco præcipiunt 306 Hiſt. eccl. lib. 8. c. 2. li. 10. c. vlt.

An. Domini. *piunt. Quæ perſecutio omnibus ferè anteactis diuturnior atque immanior fuit. Nam per decem annos incendijs Eccleſiarum, proſcriptionibus innocẽtium, cædibus martyrũ miſerabiliter acta eſt. Paulus Oroſius.* lib.1.c.17.

Huius perſecutionis non minima laus debetur Hiſpaniæ, atque haud ſcio, an vlla tunc prouincia plus effuderit ſanguinis pro fide & nomine Chriſti. Sola Cæſarauguſta, ni fallor, poteſt hac parte contendere cum quauis non dico ciuitate, ſed prouincia, vt eleganter teſtatur Prudentius in hymno de octodecim martyribus Cæſarauguſtanis. Vt igitur ab ea catagolum exordiamur eorum martyrum, qui durante hac perſecutione martyrij lauream adepti ſunt, Paßi ſunt Cæſarauguſtæ martyres Luſitani:

Optatus	*Publius*	*Lupercus*	*Fronto*
Succeßus	*Felix*	*Martialis*	*Cæcilianus*
Vrbanus	*Euentius*	*Iulius*	*Primitiuus*

Quintilianus, Apodemius: & quatuor Saturnini, quos omneis ſimul cum duobus confeßoribus Caio & Crementio, Prudentius eleganti celebrauit hymno. Quatuor illos Saturninos, quorum nomina renuente metri lege non poſuit Prudentius, dicunt fuiße Caßianum Matutinum, Fauſtum, Ianuarium. Ego tamen ſuſpicor fuiße alios.

S. Encratis (vulgo Engratia) virgo nobilis, filia Dynaſtæ ſeu Principis, qui rerum in Luſitania potieba-

tiebatur, & Duci limitaneo Rhodani prouinciæ Narbonenſis Galliæ deſponſata, quæ ſola propriæ paſſioni fuit ſuperſtes, vt canit Prudentius in hymno iam dicto, vbi paſſionem illius paucis perſtringit, de cuius vita qui plura volet, conſulat Breuiarium Eborenſe à Reſendio recognitum. An. Domini.

Dacianus Hiſpaniæ id tēporis Præſes, atque ſedulus huius perſecutionis miniſter, vbi vidit crudelitatem ſuam Chriſtianorum ſuccumbere conſtantia, dolo penſandum ratus, quod viribus deerat, diſpoſitis ad omnes Cæſarauguſtæ portas militibus in inſidijs, per præconem edici iubet; quicunque Chriſtiani in ciuitate eſſent, ſi continuo diſcedant, impunè atque illæſos abituros. Illi verò gaudio exultantes, neque quicquam ſuſpicantes fraudis, ſubito ſeſe agmine portis effundunt. pſallentes Deo, & gratias agentes: ſed mox in militum inſidias illapſi, ſimul omnes pro Chriſti nomine ſanguinem obtruncati effundunt. Quorum corpora ne à Chriſtianis, ſiqui forte remanerent, occultè ſepeliri atque adſeruari poſſent, iuſſit in vnum collecta aceruum cremari, permiſtis, quotquot in vinculis erant, facinoroſis ac maleficis hominibus, vt cinerum quoque confuſio eſſet. Sed nihil potuit aduerſus diuinam prouidentiam humana malitia. Poſtquam enim redacti fuerunt in cineres, repente ſanctorum martyrum cineres apparuerunt niue candidiores, aliorum vero carbone quouis atriores. Præterea pluuia cœlitus

An. Domini. *dimiſſa, reliquias ſanctorum in maſſas candidas redegit, vnde id nomen hodie quoque retinent, atque adſeruantur ſumma cum veneratione, in templo diuæ Encratidis, cũ reliquijs huius ſanctiſſimæ virginis, & octodecim martyrum, in monaſterio, quod in ciuitate, ad honorem Dei & ſanctorum martyrum, magnificè inſtaurauit catholicus Rex Ferdinandus, ac monachis Diui Hieronymi habitandum dedit. Celebratur verò feſtum horũ innumerabilium martyrum, tertio Nonas Nouembris, quorum nomina ignorantur quidem, ſed ſcripta ſunt in libro vitæ. Ex Flore Sanctorum.*

S. Lambertus eodem tempore, cum nollet abnegare fidem Chriſti, ab hero ſuô, cui in agriculturæ ſeruiebat officio, capite truncatus, mox capite in manus reſumpto (mira res, ſed vera) vltra quatuor paſſuum millia profectus eſt, ad locum, vbi prædicti iacebãt martyres occiſi: quo cum perueniſſet, elata voce dixit, exultabunt ſancti in gloria. Reſponderũt ſancti martyres: & lætabũtur in cubilibus ſuis, atque acclinauit ſe illis. Ibidem.

B *SAGVNTI, (nunc vulgo Moruedre, quaſi murus vetus) prope Valentiam Aragoniæ, ſub eodem Præſide, glorioſum certamen pro fide Chriſtiana certauit D. Vincentius Cæſaraugustanus (vt Prudentius apertè teſtatur, nõ Oſcenſis, vt vulgo creditur) &, vt inquit diuus Auguſtinus, verè Vincentius, omnia mortis pericula fortiſſimè vicit. de cuius admira-*

mirabili paſsione vide Prudentium. Nuper quoque L. And. Reſendius paſsionem ac tranſlationem ipſius ad Oliſiponem ciuitatem, heroico carmine grauiter eſt proſequutus. An. Domini

S. Valerius Cæſarauguſtanus epiſcopus, in exilio prope Valentiam diem ſuum obijt. Pet. Ant. Beuter.

BARCINONE paſſus ſub eodem Daciano S. Cucufas & S. Eulalia virgo, varijs ijſque grauiſsimis cruciata tormentis, & S. Iulia virgo. Laurentius Padilla cum alijs. C

Corpus S. Cucufatis Pariſiis in Eccleſia S. Victoris adſeruari memoria prodidit Petrus de Natalibus, & etiam Laurentius à Padilia, ſed in templo S. Mauritij.

GERVNDAE, S. Fœlix S. Narciſſi diaconus, &, vt aliqui volunt, S. Cucufatis frater, cuius mentionem facit Prudentius, ſicut & Sancti Cucufatis. Sunt qui hoc tempore B. Narciſſum dicant paſſum, de quo iam diximus. D

S. Cucufas & S. Fœlix paſſi ſunt à Ruffino Daciani legato, ſed prius Gallerio Proconſule, & Maximiano Præſide, dum in illos varijs tormentis deſæuirent, diuino ſupplicio peremptis. Ex Breuiario Eborenſi.

Prope Barcinonem, in oppido, quod tunc dicebatur Caſtrum Octauianum, nunc S. Cucufatis, martyrio affecti ſunt S. Seuerus epiſcopus Bar- E

An. Domini. *cinonenſis, clauo ferreo in caput impacto, poſt multa verbera, & cum eo quatuor ſacerdotes, & S. Emiterius gladio percuſſi. Laurentius à Padilia.*

F *CARTHAGINE (de ea loquor, quæ in Hiſpania dicitur Carthago noua, Pœnorum opus) Saturnino Proconſule, pro fide & religione Chriſti gladio percuſſi ſunt S. Speratus, Natalius, Cirinus, Beturius, Felix, Aquilinus, Letarius, Ianuarius, Generoſa, Baſſia ſiue Beſſia, Donata, Secunda. Autor eſt præter alios Marinæus Siculus. Sed hos ego potius imperantibus Gallieno & Valeriano paſſos crediderim, quo tempore Saturninum Conſulem lego. Verum an is ſit, qui in martyres iſtos tyrannidem ſuam exercuerit, neque aſſerere poſſum, neque negare.*

G *CALAGVRI, S. Hemeterius & Cheledonius milites legionarij, filij Marcelli Centurionis, & fratres Facundi & Primitiui, de quibus Prudentij extat hymnus, in quo dicit ignorari tempus, quo tempore paſſi ſint: ſed Chronica Hiſpana huic adſcribūt perſecutioni. quod ita eſſe, ex Eborenſi Breuiario conſtat.*

H *COMPLVTI, Iuſtus & Paſtor fratres adoleſcentes, quæ nomina deprauata ſunt in Hermanno Contracto, vbi perperam legitur, Iuſtinus & Haſtar, pro Iuſtus & Paſtor. Sicut in eodem paulo ante Oucufas, pro, Cucufas. Horum quoque mentionem*

nem facit Prudentius. Anno domini

TOLETI, S. Leocadia, in cuius eccleſia poſterius celebrata ſunt pleraque omnia concilia Toletana. Sunt autem tria illic huic diuæ templa: primum vbi nata, alterum vbi paſſa, poſtremum vbi ſepulta. I

Huius ſanctæ virginis ac martyris corpus, tempore Maurorum, à Chriſtianis Coloniam Agrippinæ delatum fuit. Vnde D. Ioanna, Caroli Quinti Imp. ſemper Auguſti mater, brachium illius è Flandria deportatum, Toletanæ eccleſiæ dono dedit. Laurentius Padilia.

ABVLAE (vulgo Auila) ſub Daciano Præſide, S. Vincentius, alius ab illo, de quo iam diximus, cum ſororibus Sabina & Chriſtetide. Ciues ſunt Eborenſes in Portugallia, non oppidi vulgo dicti Talauera, vt quidam ineptè ſomniant. Marinæus Siculus falſo putauit, hunc eundem eſſe cum Diuo Vincentio Cæſarauguſtano. Viſuntur adhuc Eboræ plantarum S. Vincentij veſtigia in lapide, in quo cum ad aram Iouis ſacrificandi cauſa poſitus eſſet, lapis velut ſigulilutum mollitus, plantarum eius impreſſionem recepit. Verum & hæc, & ipſa paſſionis hiſtoria, in Eborenſi Breuiario fuſius & melius deſcribuntur. K

EMERITAE Auguſtæ, quæ tūc Luſitaniæ prouinciæ metropolis fuit, Prudentio teſte, beata Eulalia virgo nobilis, XII. annorum, à Donato presby- L

An. Domini. *teroſidem Chriſti docta, cum S. Iulia comite ſub Calpurniano Daciani legato, cuius glorioſam & admirabilem paſſionem eleganti carmine deſcripſit Prudentius.*

S. Eſtertius, Victor, Theogenes. Laurentius Padilia.

S. Fides & Sabina, vt ait Ferdinandus Perez de Guzman.

Raphael Volaterranus memoriæ prodidit, S. Lucretiam virginem etiam Hiſpanam & martyrem, ſub Daciano paſſam Emeritæ. Cuius meminit etiam Petrus de Natalibus.

M CORDVBAE, *S. Aciſclus, cum Victoria ſorore, ſub Dione Daciani, opinor, legato, & S. Zoylus, ſiue vt appellat Prudetius, Zoellus (cui viuo renes à tergo extracti fuerunt) cum nouem ſocijs. Petrus de Natalibus.*

In eadem perſecutione ſub Eugenio legato vel præſide, pro Chriſti fide martyrio creduntur affecti S. Paulus Diaconus, S. Aemylianus, Hieremias, Eulogius, Fauſtus, Ianuarius, Martialis, qui naribus & auribus abſciſis, confractis dentibus, igni tandem perierunt; S. Flora, S. Maria. ſed ſancti Fauſtus, Ianuarius, Martialis, S. Marcelli martyris filij fuerũt, fratres ſanctorum Facundi & Primitiui.

Ornatur & alijs Corduba Patritia martyribus, Helia, Iſidoro, Iſaac, Leouigildo, Criſtophoro, Perfecto presbytero; Athanaſio, Secundino, Petro, Auẽtio,

tio,Faudila, Adulpho & Ioanne,Salomoue,Heleo, Narciſſo,Lucio & Minutio Diaconis, Abundo, Vigildo,Olympiado & Maximo,quos duos poſtremos ſub Decio paſſos affirmat Laurentius à Padilia.Reliqui quo tempore paſſi ſint,hactenus inopia ſcriptorum incertum eſt. Arbitror tamen aliquos ex iſtis tempore Gothorum,ab Arianis martyrio affectos, vt Leouigildum,Faudilam,Adulphum,quorum ipſa quoque nomina Gothicum quiddam reſonant. An. Domini.

HISPALI, S.Carpophorus,& Abundius,S.Petrus, S.Florentinus,S.Iuſta & Ruſina virgines,partim ſub ipſo Daciano,partim ſub Diogeniano Daciani legato.Corpus beatæ Iuſtæ ex altiſſimo puteo, in quem proiectum erat,& oſſa beatæ Ruffinæ,cuius corpus in amphitheatro combuſtum fuerat, à venerabili Sabino epiſcopo,in cœmiterio ſuburbij Hiſpalenſis ſepulta fuerunt. Ex Breuiario Eborenſi. N

ITALICAE,S.Gerontius epiſcopus & martyr. O

MALACAE,S.Ciriacus & S.Paula virgo.

ASTAE,(quæ fuit Colonia Romanorum in Betica,prope Gades) S.Honorius, Euthychius, Stephanus.Laurentius Padilia.

PROPE Gades,ad fundum Vrſonianum conuectus Gaditani,ſiue,vt alij volunt, Aſtigitani, circa finem huius perſecutionis, S. Seruandus & Germanus,ſub Viatore vicariā præfecturā agēte,S.Ger

An. domini. *manus ſepultus Emeritæ: S. Seruandus, Hiſpali. Ex Breuiario Eborenſi.*

P *OLISIPONE, S. Veriſsimus cum ſororibus ſuis Maxima & Iulia, pro fide Chriſti capite truncati ſunt, & in mare præcipitati, poſtea apparuerunt: quo loco in honorem illorum ædificatum eſt monaſterium, quod vulgo dicitur Ad ſanctos, monialium ordinis militiæ Diui Iacobi.*

In hac perſecutione paſſus eſt Romæ Beatus Pantaleon, cuius corpus poſterius à Romanis fugientibus perſecutionem barbarorum, deuectum eſt in Portugalliam, atque in ciuitate Portugallenſi multis etiam nunc claret miraculis.

Q *BRACARAE Auguſtæ, paſsionem S. Victoris, cuius illic templum eſt iuxta fluuium Aleſten, eodē tempore fuiſſe opinor, & ſanctorum martyrum Syl ueſtri, Cucufati, Suſannæ, S. Torquati, atque aliorū martyrum, quorum memoria diuturnitate & ſcriptorum penuria exoleuit. Neque enim dubitandum eſt, quum diues tum Bracara fuerit, vt inquit Auſonius, qui eam inter quatuor præcipuas Hiſpaniæ ciuitates nominat, & conuentus celeberrimus Po. Ro. quin multorum martyrum ſanguine reſperſa ſit, quorum adhuc ſubobſcura fama paſsim illic reſtat.*

IN TVDENSI ciuitate S. Euphemia. Ferd. Perez.

In Aſturijs (nomen vrbis non proditur) B. Fœlix

lix Complutenſis, & Anaſtaſius & S. Di-gna. An. Domini.

IN LEGIONENSI, pro Chriſtianæ fidei confeſſione ſanguinem fuderunt, Claudius, Lupercus & Victoricus fratres, ſub Diogeniano Daciani Legato. Quorum corpora in eadem ciuitate in monaſterio Diui Benedicti ſumma cum veneratione ſeruantur. Hos F. Alfonſus Venerus, ſanctorum Martielis & Nonæ eiuſdem ciuitatis ciuium filios fuiſſe ſcribit. Sed L. Marinæus Siculus dicit, Martielem duodecim habuiſſe filios, quorum vndecim eodem die crudeliſſimo affectos martyrio, Nonam vero extincto cum filijs marito, paruulum, qui reſtabat, filium complexam oraſſe Deum, vt ipſam cum filiolo miſerijs præſentis vitæ ſubduceret, atque exorto repente lacu cum prole diuinitus abſorptam, ad quem lacum templum illi conditum, quod S. Nonæ dicitur.

Cæterum fuerunt martyres iſti filij non Martielis, vt illi dicunt, ſed B. Marcelli prius Centurionis Legionis Traianæ, viri nobilis, ac multis honoribus militaribus & emeritis ſtipēdijs honeſtati, poſtea martyris, qui Anitio Fauſto, & Gallo Coſſ. Legionibus apud Galleciam natalem Auguſtorum diem celebrantibus, quum ſacrificare monitus baltheum & ſpatham proijceret, & Chriſtianum ſe profiteretur, à Fortunato tribuno legionis vinctus ad vrbem Legionenſem ductus eſt, & inde Tingin Mauritaniæ

An. Domini. *Tingitanæ metropolin, ad Agricolanum Præfectorum prætorij vices agentem miſſus, & ibi propter bellica decora capitis abſciſione punitus. Acta huius rei habes in Eborenſi Breuiario, per L. Andreã Reſendium diligenter & fideliter tranſlata ex Eccleſia Compoſtellana.*

Filij huius Diui Marcelli fuerunt, Claudius, Lupercus, Victoricus, Facundus, Primitiuus, Hemeterius, Cheledonius, Fauſtus, Ianuarius, Martialis, Seruandus & Germanus, martyres omnes, de quibus ſuo loco in hac ipſa perſecutione diximus.

S *Ad Ceam fluuium paſſi ſunt ſub Attico Præſide Facundus & Primitiuus, prædicti S. Marcelli martyris filij, quo loco nunc oppidum S. Facundi, reliquijs horum martyrum, & monaſterio Diui Benedicti nobile.*

Prope ciuitatem Burgenſem (quanquam incertum an eodem tempore) ſub Egliſio præfecto paſſæ ſunt pro Chriſto, S. *Centolla &* S. *Helena.* S. *Centollæ corpus, regnante Alfonſo decimo, à Gundiſaluo epiſcopo, in Burgenſem Eccleſiam tranſlatum eſt. Ioannes Maldonadus.*

In hac quoque perſecutione (locus non proditur) S. *Vincentius & Orontius, &* S. *Victor Leuita, qui hoſpitio eos acceperat, & pater* S. *Victoris, ab Aquilina coniuge in confeſſione fidei confirmatus, capite ſunt cæſi. Quorum corpora dum à Pontio epiſcopo diuinitus admonito in Italiam plauſtro impoſitæ*

poſita deferrentur, ad ciuitatem Hebredunenſem bobus ſubſiſtentibus, nec vlterius procedere volentibus, ſepulta ſunt. Petrus de Natalibus. Anno domini

Eodem tempore in ſanctorum martyrum ſodalitium relati ſunt S. *Eugurius, Iulius, Iulianus, Vincentius, Fructuoſus, Caſſianus, Eutychius, &* S. *Bibiana. Laurentius Padilia. Sed quod ad* S. *Fructuoſum & Eugurium attinet, arbitror eſſe eoſdem, quos ſub Valeriano & Gallieno paſſos diximus.*

Hi ſunt ſancti Chriſti martyres, quos his temporibus, aut ſaltem circa hæc tempora paſſos reperire hactenus potui, quibus Hiſpania, quum alijs multis, tum hoc præcipuè nomine fœlix, apud Deum patronis merito gloriatur. Nec dubito, quin multo plures fuerint, ſed quorum nomina Chriſto, cui militarunt, nota: ſuffragia nobis ſalutaria ſunt. Quorum ſi mihi liceat aliquando frui patrocinio, ſatis amplum laboris mei præmium recepiſſe merito gloriabor. Nec moueat quenquam, quod alios alijs Præſidibus paſſos diximus. Nam nihil mirum, ſi Hiſpania per decem annos, quibus durauit huius perſecutionis tempeſtas, à diuerſis adminiſtrata ſit Præſidibus. Præterea certum eſt, Dacianum, quum vnus tam multis perſequendis Chriſtianis non ſufficeret, per legatos multa geſſiſſe. Quem conſtat, ex vita Diui Georgij, huius tempore perſecutionis, igne cœlitus dimiſſo conflagraſſe.

Hæc

An. Domini Hac tempeſtate vixit etiam Beatus Prudentius Hiſpanus, ex ea Cantabriæ prouincia, quæ nunc dicitur Alaba, epiſcopus Tarraconenſis & confeſſor domini, cuius feſtum celebratur, XXVIII. die Aprilis. F. Alfonſus Venerus. Alius hic eſt à Prudentio poeta.

Claruit eodem tẽpore Ruffus Feſtus Auienus, poeta eruditus & elegans, quem Hiſpanum fuiſſe putant, vt inquit Petrus Crinitus. Hũc etiam Abidnum in antiquis codicibus appellari notauit Gregorius Gyraldus.

li. 5. de Po. Lati. li. 4. hiſt. po.

315 Hoc anno, aut ſecundum alios, 311. Melciades Pontifex Ro. ad Marinum, Benedictum, Leontium & alios Hiſpaniarum epiſcopos epiſtolam ſcripſit, tam ſancto Pontifice dignam, de primatu ſedis Romanæ, qua etiam reſpõdet ad quæſtionem illorum, vtrum maius ſit ſacramentum manus impoſitio, id eſt, confirmatio, an baptiſmus. Ex priore tomo Conciliorum.

326 Celebrata eſt menſe Iunio Sancta Synodus Nicena 318. epiſcoporum, quæ fuit prima, teſte Euſebio, ſed œcumenica. Nam concilia generalia prouinciarum prius celebrata legimus, vt Carthaginenſe ſub B. Cypriano, ſed & Beda in Chronicis dicit, imperante Helio Pertinace, concilium in Cæſarea Paleſtinæ, à Theophilo & alijs epiſcopis ſuper celebratione Paſchæ celebratum. Scribit Ioannes Abbas, quod concilium Nicenum fuit anno Conſtantini vigeſimo,

geſimo,hoc eſt,Chriſti 329. ſed exactis ipſius Con- An. Domini.
Concilij, & epiſtola Oſii conſtat, celebratum hoc Concilium conſulatu Paulini & Iuliani, qui cadit in annum decimum ſeptimum Conſtantini, id eſt, annum domini 326. Celebratum eſt autem 13. calendas Iulias.

Interfuit huic Synodo Theophilus Gothorum epiſcopus, vt ait Socrates in hiſt. tripar. vnde liquet li.5.c.38. falſum eſſe, quod aiunt, Gothos vſque ad Valentis Imperatoris tempora Chriſtum penitus ignorauiſſe.

Huic ſancto concilio Niceno Oſius epiſcopus Cordubenſis interfuit, & bonam multamq́ in eo nauauit operam, vt etiam annotauit Petrus Meſſias, ſcri In vita Conptor diligens & multæ lectionis, mihiq́ olim Hiſpali ſtan. Imp. cognitus. Imo vero præſediſſe videtur concilio, & in eo vicem Romani geſſiſſe Pontificis, cum Victore & Vincentio presbyteris Romanis, quos nunc Cardinales appellamus. quod apparet ex præfatione Sardicenſis concilij. Præterea extat illius in actis concilij Niceni epiſtola, in qua ipſe & Macharius Conſtantinopolitanus epiſcopus & presbyteri iam dicti poſtulant, quæ in eo concilio geſta erant, Sylueſtri ſummi Pontificis conſenſu & calculo confirmari.

Hiſtoria tripartita teſtatur, Oſium Cordubæ li.6.ca.20. Hiſpaniæ præſulem, ad hoc concilium ab Imp. Conſtantino præmiſſum, vt flammam ab Ario tunc excitatam

An. Domini. *citatam extingueret: etiam Sabellij Lybienſis hæretici dogma deſtruxiſſe.*

Interfuit Oſius Epiſcopus etiam conſilio Gangrenſi, quod eodem ferè anno in Paphlagonia celebratum eſt. Priore tomo Conciliorum.

Quæ præterea de Oſio dicenda reſtant, ſuis locis dicentur.

319 *Floruit ſub Conſtantino Imperatore Iuuencus, nobiliſſimi generis Hiſpanus presbyter, qui verſibus heroicis, pene ad verbum transferens, Euangelicam hiſtoriam quatuor libris conſcripſit, & alia nonnulla eodem metro ad Sacramentorum ordinem pertinentia. D. Hieronymus & Seuerus Sulpitius.*

338 *Conſtantinus Imperator magnas adduxit copias in Hiſpaniam, vt barbaras nationes, quæ Galleciam, Beticam, atque omnem oram maritimam variè occupauerant, expelleret: atque Hiſpanos in monteis & inacceſſa loca profugos ſedibus ſuis reſtitueret. Quod vt effecit, ad componendas res eccleſiaſticas animum adiecit. Chronica Regis Alfonſi.*

Iuſſit enim celebrari concilium Illiberitanum à 19. Epiſcopis, in Illiberi, quæ eſt in radicibus montis Pyrenæi, non ea quæ fuit propè Granatam, cui concilio Helenam Conſtantini Magni matrem cum Conſtante nepote, cui in partitione

ne Imperij Gallias & Hiſpanias Conſtantinus pater dederat, interfuiſſe affirmat Ioannes epiſcopus Gerundenſis. An. domini

In hoc concilio Hiſpania in quinque prouincias diuiſa eſt: Tarraconenſem, Carthaginenſem, Beticam, Luſitaniam, & Galleciam: & ſingulis prouincijs aſſignati ſunt epiſcopi metropolitani.

Citeriori Hiſpaniæ, Tarraconenſis, Carpetaniæ Carthaginenſis, in cuius locum poſtea ſucceſſit Toletanus (vt etiam ex Diuo Alfonſo colligere eſt, apud quem frequenter de Toletanis Epiſcopis ſic inuenies, Carthaginenſis prouinciæ metropolitanus Epiſcopus) Beticæ Hiſpalenſis, Emeritenſis Luſitaniæ, Galleciæ Bracarenſis. Ex Ioanne epiſcopo Gerundenſi. lib.1.

Huic concilio interfuerunt Oſius Cordubenſis epiſcopus (quamuis Petrus Antonius Beuter Conſcium Oſii præceſſorem, & hoc concilium ante Nicenam Synodum fuiſſe dicat) & Quintianus Eborẽſis epiſcopus. Ex priore tomo Conciliorum. Quod propter antiquitatem S. Eborenſis eccleſiæ adiũctum volui, quam Chronica regis Alfonſi hoc tempore non ponunt. Quo loco quæcunque ponuntur, vt ingenuè fatear, ægroti veteris ſomnia pleraque omnia mihi videantur. Multos enim epiſcopatus ibi lego, quorum in antiquis concilijs nulla ſit mentio.

Conſtan-

An. Domini. 341 *Conſtantinus Magnus prope Nicomediam moritur, anno ætatis ſuæ 66. Quem dicit Euſebius, in Chroni. extremo vitæ tempore ab Euſebio Nicomediæ epiſcopo baptizatum, in Arianum dogma declinaſſe. cui opinioni ſubſcribit S. Iſidorus. Sed Hiſtoria eccleſi-* lib. 10. c. 11. *aſtica ac Theodoritus contrarium ſentiunt. Siquidem Ruffinus in hiſtoria eccleſiaſtica, Conſtantiam Conſtantini ſororem, à presbytero quodam Ariano infectam veneno, presbyterum eũdem ſub mortem commendaſſe Conſtantino, Conſtantinum vero eiuſdem presbyteri ſuaſu Arium ab exilio reuocaſſe, ac iuſſiſſe, vti quod de fide ſentiret, ſcripto exponeret. ſed eam expoſitionem Imperator ad Hieroſolymitani concilij remiſit examen, neque illum in communionem recipere voluit ante iudicium & probationem Eccleſiæ, vt eſt in hiſtoria Tripartita.* li. 3. c. 6. *Præterea verum quidem eſt, quod Athanaſium Magnum falſis Arrianorum perſuaſionibus in exilium Treuiros miſit in Galliam, ſed ante mortem honeſtè reuocari iuſſit. Poſtremò, cum Nicomediæ ægrotãs fatalem vitæ diem ſuſpicaretur adeſſe, gratiam ſa-* cap. 12. *cri baptiſmatis recepit. Diſtulerat enim vſque ad illud tempus, in Iordane fluuio deſiderans ſalutaris aquæ lauacro tingi. Ibidem, & Theodoritus in hiſto-* lib. 1. ca. 31. *ria ſua eccleſiaſtica, in qua hæc verba ſubiũgit: Rex quidem in melius tranſiit regnum.*

Auguſtinus Steuchus Eugubinus eruditè probat, non ſolum falſum eſſe, quod ab epiſcopo hæretico

tico baptizatus ſit, ſed etiam quod baptiſmum vſque ad finem vitæ diſtulerit. Quod ſi verum eſſet, non potuiſſe ſine baptiſmo intereſſe Niceno concilio, nec cum ſanctis patribus preces habere. Quod de baptiſmo quidam dixerunt; balneum calidarum aquarum fuiſſe recuperandæ valetudinis ergo. Quod patri adſcribitur, de filio intelligendum. Idem etiam apparet ex edicto ipſius Conſtantini, quod extat priori tomo Conciliorum. Anno domini li.2.con. Val. de dona Conſtan.

Huius Imperatoris mortem Euſebius ponit anne 340. Hermannus Contractus, 343. Ego Paulū Oroſium ſequutus ſum, qui dicit fuiſſe anno ab vrbe condita 1092.

Conſtantinum Magnum, quum de vniuerſa Hiſpania, tum vero de Bracara Auguſta præclarè meritum conſtat ex numiſmatis antiquis, quorum illic maxima multitudo etiam hodie manibus hominum teritur, cum imagine & inſcriptione Conſtantini.

Impietas Ariana Conſtantij Regis fulta præſidio, exilijs, carceribus, & varijs afflictionum modis primo Athanaſium, deinde omneis Catholicos epiſcopos perſecuta eſt. Euſebius. 342

Hoc tempore Oſius Cordubenſis epiſcopus pro Catholicæ fidei profeſſione miſſus eſt in exilium, de quo extat hoc Athanaſii Magni elogium. De maximo autem & optimo ſene & vere cõfeſſore Oſio, etiam loqui ſuperfluum. Omnibus enim notum eſt, In Apologia.

T quòd

An. Domini. *quod etiam hunc in exilium deportari fecerunt. Nō enim ignobilis, ſed omnibus noſcitur eſſe notiſſimus. Cui nanque non præfuit Synodo? aut rectè loquens, non ſatisfecit vniuerſis? Quæ Eccleſia huius patrocinij memoriam non habet? Quis aliquando dolens, cum veniſſet ad eum, non deceſſit ſanus? Quis indigens, quum petiſſet, non meruit, quod popoſcit? Et tamen etiam contra hunc talia præſumpſerunt, quòd impia eorum molimina cognoſcens noluerit propria ſubſcriptione firmare. Hæc ille.* Ex priore tomo Conciliorum.

350 *Pacianus Barcinonenſis epiſcopus, vitæ puritate ac ſanctimonia & eruditione clarus celebratur, & ſub Theodoſio Principe in vltima ſenectute mortuus eſt. De quo vide D. Hieronymum de ſcriptoribus eccleſiaſticis.*

351 *Natus eſt Cæſarauguſtæ Aurelius Prudentius Clemens, Philippo & Salia Coſſ. vt ipſe de ſe teſtatur in præfatione libri Cathemerinon, vbi ſic inquit.*

Irrepſit ſubito canities ſeni,
Oblitum veteris me Saliæ Conſulis admonens.

Ita enim legendum, non quemadmodum hactenus etiam à doctis deprauatè legebatur. Atque hanc huius loci reſtitutionem non mihi debes candide lector, ſed L. Andreæ Reſendio, qui mihi locum hunc atque alios nonnullos, qua eſt humanitate, communicauit, cuius ego in his rebus limatiſſimo iudicio

non

non immeritò plurimum tribuo. Is in hoc autore ad amuſſim plurima reſtituit, quemadmodum re ipſa experieris, ſi quãdo, quos ſub lima premit in Prudentium Commentarios, per occupationes ſerias potuerit euulgare. Locum errori mihi dediſſe videtur titulus Prudentij. Sic enim legitur, Aurelij Prudentij Clementis. V.C. quod perperam interpretantur, Viri Conſularis, & Maſſiliæ fuiſſe Conſulẽ ſomniant, quum legendum ſit, viri clariſſimi, vt eruditè ſcribit Andreas Alciatus. An. Domini li.3. diſpunctio. c.4.

Hoc anno celebratum eſt concilium Sardicẽſe, nempe vndecimo anno poſt mortem Conſtantini, Ruffino & Euſebio Conſulibus, in quo vel præcipuã operam nauauit Oſius Cordubenſis epiſcopus, iam longæuus, & vt eſt in epiſtola eiuſdem Synodi, atque Hiſtoria Tripartita, propter ætatem & confeſſionem, tantumque laborem omni honore dignus. Tamen Caſſiodorus hos Coſſ. nono poſt mortẽ Conſtantini ponit anno. ego Tripartitã hiſtoriã ſequor. 352 li.4.c.29

Porrò quod Oſium in hoc concilio præſediſſe dicunt, contrarium ex ſubſcriptionibus ipſius concilij conſtat, in quibus Oſius non primo loco, vt in Synodo Nicena: ſed quadrageſimo quarto ponitur, quum tamen ſententiæ concilij prope omnes ipſius ſint. Quin & alij quatuor epiſcopi Hiſpani ante Oſium ſubſcripſerunt, nempe Annianus Caſtulonẽſis, Coſtus Cæſarauguſtanus, Domitianus ciuitatis Auguſtæ (de quo vide in titu. de epiſcopatibus

An. Domini. *Hiſpaniæ) Florentinus Emeritæ, qui ſimul cũ Oſio interfuerunt, & præter eos Prætextatus Epiſcopus Barcinonenſis.*

Conſtantius Imperator, quum apud Ariminum
354 *numeroſam vtriuſque orbis Synodum epiſcopalem collegiſſet, cupiens aduerſus Catholicam fidem Arij venena reuoluere, & Eccleſiam Dei tyrannica vſurpatione turbare, Oſium interrogauit ſolenni legatione epiſcoporum miſſa, vtrum in concilio Niceno, cui ipſe interfuerat, Homuſion vnius cũ patre ſubſtãtiæ filiũ, ſicut Catholici: an Homœuſion, ſimilis cũ patre ſubſtãtiæ filiũ, ſicut Ariani, Patres illi 318. cõfiteri decreuiſſent. Oſius vero ſiue per lõgam ætatẽ, ſiue aſſentatione Principis reſpondit, vtroſque recte ſentire. Quæ ſententia tam ſtulte prolata, tam ab ipſis Arianis, quàm catholicis vno ore deriſa & refutata eſt, & poſt hanc conſultationem nomen illius inter Catholicos epiſcopos deceſſores eius minime recitatur. Ex priore tomo Conciliorum.*

Hanc Synodum, ſi tamen Synodus appellanda in addi. ad Euſebium. *eſt, ac non potius conciliabulum, D. Hieronymus anno trecenteſimo ſexageſimo tertio ponit, ſed quia acta* Conciliorum *Synodum iſtam Syrmienſi concilio, de quo iam dicemus, præponunt, quod ex hiſtoria Tripartita conſtat, anno ſequenti, nempe poſt conſulatum Sergij & Nigriani celebratum, ego eundem ordinem ſequutus ſum.*

355 *Conſtantius à Diuo Athanaſio ad ſanam mentẽ*

con-

conuerſus, quum prauis Arianorũ ſuaſibus in priſti- An. domini.
nam relapſus eſſet inſaniam, concilium contra Catholicos Sirmij collegit, quo Oſium Cordubenſem Pontificem tunc celeberrimum omnium, vt etiam Tripartita teſtatur hiſtoria, qui Arianorum moli- li.5.c.16.
mine paulo ante in exiliũ miſſus fuerat, euocauit, & inuitum venire compulit. Qui cum eis conſentire reſpueret, tormenta longæuus plagaſq́ perpeſſus eſt. vnde etiam neceſſitate vehemẽti expoſitionibus tunc æditis conſenſit, atque ſubſcripſit. Ex priore tomo Conciliorum.

Sed operæpreciũ fuerit hoc loco adſcribere, quæ Sanctus Iſidorus de Oſio memoriæ prodidit, admi- De viris il-
randa mehercle ac relatu digna. inquit igitur ad- luſt.
hunc modum.

Oſius Cordubenſis Eccleſiæ epiſcopus, ſcripſit ad ſororem de laude virginitatis epiſtolam, pulchro ac diſerto comptam eloquio. In Sardicenſi etiam conſilio quàm plurimas ipſe ædidit ſententias. Hic autem poſt longum ſenium vetuſtatis, accerſitus à Conſtantio Principe miniſq́ perterritus, metuens ne ſenex & diues damna rerum vel exilium pateretur, ilico Arianæ impietati conſenſit. Cuius quidem vitam, vt meruit, confeſtim exitus crudelis finiuit. Nam poſt impiam, vt ait quidam, Oſii præuaricationem, dum Sanctus Gregorius Eliberitanus epiſcopus, in Cordubenſi vrbe iuxta imperiale decretum fuiſſet adductus, ac minime vellet illi communicare,

An. Domini. *commotus Oſius dicit Clementino Conſtantiꝰ præfecti vicario, vt mitteret eum in exilium. At ille, Non audeo, inquit, epiſcopum in exilium mittere, niſi prius eum ab epiſcopatu deieceris. Vt autem vidit S. Gregorius, quod Oſius vellet dare ſententiam, appellat Chriſtum totis fidei ſuæ viſceribus exclamans, Chriſte Deus, qui venturus es iudicare viuos & mortuos, ne patiaris hodie humanam perferri ſententiam, aduerſum me minimum ſeruum tuum, qui pro fide nominis tui, vt reus aſsiſtens, ſpectaculum factus ſum: ſed tu ipſe, quæſo, in cauſa tua hodie iudica, ipſe ſententiam perferre dignare per vltionem. Non ego quaſi metuens de exilio fugere cupio, cum mihi pro tuo nomine nullum ſupplicium graue ſit: ſed vt multi à præuaricationis errore liberentur, cum præſentem viderint vltionem. His dictis, ecce repente Oſius reſidens faſtu quaſi regalis imperij, cum ſententiam conaretur exprimere, os vertit diſtorquens pariter & ceruicem, ac deſurſum in terram eliditur, atque ilico expirauit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille gentilis expauit, & licet eſſet iudex, tamen timens, ne in ſe ſimile ſuppliciũ iudicaretur, proſtrauit ſe ad pedes ſancti viri, obſecrans vt ſibi parceret, qui in eum diuinæ legis ignoratione peccaſſet, & non tã proprio arbitrio, quàm mandatus imperio. Inde eſt, quod ſolus Gregorius, ex numero vindicantiũ integrã fidem habens, nec in fugam ver*

ſus

us eſt, nec paſſus exilium. Vnuſquiſque enim timuit An. domini.
illo vlterius iudicare. Hactenus S. Iſidorus. Tamē li.1.ca.contra
dinus Auguſtinus innocentem Oſium & catholi- Parmenianū.
cum contra hæreticorū calumnias aſtruit. Illud mi-
rum, quum D. Hieronymus Gregorij mentionē fece
rit, tamen Oſii non meminiſſe.

Ioannes Trittemius Oſium ponit anno 390. Sed arbitror illum Aeram pro anno Domini accepiſſe, alioqui non conſtat ratio temporis.

Petrus Cæſarauguſtæ Orator inſignis docet. D. Hieronymus. 360 in additio.ad Euſeb.

Mortuo Liberio, S. Damaſus ordinatur Ro. Pontifex, numero trigeſimus quintus. Fuit hic natus Vimaranis oppido Portugalliæ, inter Durium & Minium, tribus leucis à Bracara Auguſta, ſicut Bracarenſis cantat Eccleſia. Hic elegans habuit ingenium in componendis verſibus. D. Hieronymus huic ſancto Pontifici fuit à libellis ſynodicis, atque in eremum reuerſus, multas ad illū dedit epiſtolas, inter quas vnam ſingularem, cuius initium, Quoniam vetuſto: in qua luculenter oſtēdit, quantopere Sedem Apoſtolicam venerabatur. Vide Breuiarium Eborenſe, à Reſendio nitori ſuo reſtitutum. 369 Tomus.2.

Sunt, qui S. Damaſum anno trecenteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatum ſummū iniſſe ſcribant, ſed illi Liberio ſubrogant Felicem, qui ſedit anno vno, menſes quatuor, dies duos. Verum hunc

An. Domini. *alij tanquam Arianum inter Pontifices non ponunt.*

Eodem anno Athanaricus electus eſt in Regem Gothorum ſiue Getarum, à quo ſcriptores Hiſpanicarum rerum Gothorum Reges numerare incipiunt. Sed Rodericus Toletanus & Alfonſus Burgenſis epiſcopus in hoc lapſi ſunt, quod illius regnum ab anno trecenteſimo quadrageſimo tertio auſpicantur, quum vel ipſis teſtibus ſub Valente fuerit, non Conſtantio. Rectius igitur S. Iſidorus, qui dicit hũc regnare cœpiſſe æra 407. anno quinto Valentis, in quo tribus tantum annis ab Euſebij ſupputatione diſcrepat, à qua vnico tantum anno differunt Chronica Regis Alfonſi Decimi, ſicut & Lucas Tudenſis. Hic Chriſtianos crudeliſſimè perſequutus, plurimos barbarorum ob fidem interfectos, ad coronam martyrij ſublimauit, quorum tamen plurimi in Romanorum ſolum non trepidi, velut ad hoſteis, ſed certi quòd ad fratres, pro Chriſti confeſſione fugerunt.

li.7.c.19. *Paulus Oroſius.*

374 *Floruit Gregorius Beticus Eliberitanus epiſcopus, vſque extremam ſenectutem, floruit, inquam, non ſolum doctrina & ſcriptis, ſed etiam puritate vitæ, ac fidei Catholicæ, neque ſe vnquã Arianæ miſcuit prauitati. D. Hieronymus & Seuerus. Hic eſt ille Gregorius beatus, quem Oſius Cordubenſis epiſcopus, epiſcopatu, quia ipſi cõmunicare nollet, deturbare voluit, vt iam commemorauimus.*

Eodem

Eodem tempore, ſub Valentiniano Principe claruit in Hiſpania Aquilius Seuerus, de quo vide D. Hieronymum de Scriptoribus Eccleſiaſticis. An. Domini.

Corpus S. Firmini Pompelonenſis ciuis & epiſcopi, reuelatum eſt Saluio Ambianenſium epiſcopo, decimo tertio die Ianuarij, quo die ſubito maximus calor factus eſt, & campi floruerũt, multiſq; miraculis hic dies inſignis fuit. Ex Breuiario Pompelonenſi. 377

Eodem anno ſecundum S. Iſidorum, ſecundum vero hiſtoriam Tripartitam, cui Alfonſi Regis Chronica concinunt, 379. Gothi rebus inter Athanaricum & Frigidernum (alij Fridigernum appellãt) diuiſis, mutuis ſe vulneribus attriuerunt. Sed dum Athanaricus rerum potitus, à Valente fidei Catholicæ doctores poſtulat, Imperator Arianæ fautor hæreſeos, miſſis ſacerdotibus hæreticis, eadem illos imbuit impietate, qua nobilis illa Gothorum gens infecta fuit per ducentos tredecim annos, hoc eſt, vſque ad tempora Recaredi Regis Catholici, qui à beato Leandro veram fidem edoctus, in Toletana Synodo & publico Patrum conſeſſu, omnem hæreſin abiurauit, & ſe ac ſuos Catholicæ orthodoxæ mancipauit fidei. Ex Sancto Iſidoro.

Sed quomodo Gothi in Arianam impietatem ſeducti ſunt, quando hanc rem non ſatis accuratè, atque aliqua ex parte, ne fideliter quidem, ſcriptores

An. Domini. *Hiſpani tradidere, non abs re fuerit explicatius paũ lo repetere. Gothi igitur à fide Catholica, quam profitebantur, Valentis Imperatoris & Eudoxij A- rianorum epiſcopi ſolicitatione, in Arianam perfi- diam lapſi ſunt, adhunc modum. Quum tranſito Iſtro, ciuili inter ſe bello conflictarentur, in duas fa ctiones diuiſi, & Athanaricus Fridigernum viciſſet: Fridigernus Romanorum, ad quos deſciuit, ope rur ſus Athanaricum vicit. Pro quo beneficio Valenti gratificari cupiens, cum ſuis omnibus dogma religi- onis ipſius amplexus eſt. Hæc in hiſtoria Triparti-*

li. 8. ca. 13. *ta. Theodoritus vero dicit, quòd cum Gothi tranſ-*
Ibidem, & hiſt. eccle. *greſſi Iſtrum, pacem cum Valente feciſſent: Eudo-*
li. 4. c. vlt. *xius ſuggeſſit Imperatori, vt ei Gothi communica- rent, quia communio vnius dogmatis firmiorem faceret pacem. Quod conſilium quum Valenti placeret, exegit à Gothorum ducibus, vt dogma- tum quoque concordiam retinerent. Illi vero negarunt ſe paternam poſſe mutare doctrinam. Tũ Eudoxius Vlphilam Gothorum epiſcopum verbis pe cunijſque flectens, effecit, vt Barbari communio- nem amplecterentur Imperatoris, dicens certa- men eſſe verborum, non differentiam dogmatum. Huius Vlphilæ magna erat apud Gothos autoritas & irrefragabilis, qui literas Gothicas inuenit, ac di uinas ſcripturas in vernaculam illorum linguã con- uertit. D. Iſidorus Gulphilam appellat, Hiſpanæ hi- ſtoriæ vicioſè Gudillam nominant.*

Valens

Valens Imperator inſtinctu dæmonis Necro- An. Domini
mantiam fecit, vt ſciret de ſucceſſu imperij, cui dæ- 379
mon quatuor literas demonſtrauit, Th.E.O.D. di-
cens hoc nomen poſt Valentem Imperij culmen ac-
cepturum. Vnde Imperator zelo ductus peremit
multos, quos tyrannidem ambire iudicauit. Occi-
debantur itaque Theodori, Theodoti, Theoduli, &
quicunque has literas in capite ſui nominis habuiſ-
ſent: inter quos etiam Theodoſius quidam, vir for-
tis, ex Hiſpania prouincia genus ducens, occiſus eſt.
Hiſtoria Tripartita. li.7.c.35.

Hic eſt Comes Theodoſius, Theodoſii Imperato-
ris pater, qui contra Firmũ res nouas in Africa mo
lientẽ, & regnũ vſurpantem cum exercitu miſſus,
Mauros multis prælijs fregit, ipſum Firmũ coegit ad
mortẽ, & totã cum Mauritania Africã ad Impe-
ratoris reduxit obſequium. Poſtea verò inuidia &
calumnia quorundam (ea nimirum, quam dixi-
mus) iuſſus apud Carthaginẽ interfici, baptizari vo
luit in remiſſionẽ peccatorũ. At poſtquã ſacramen-
tũ Chriſti, quod quæſierat, adſecutus eſt, poſt glo-
rioſam ſeculi vitã, etiã de vita æterna ſecurus, per-
cuſſori iugulum vltro præbuit. Paulus Oroſius. li.7.c.19.

Hoc anno ſecundum D.Hieronymum, ſecundum 381
S. Iſidorum, trecenteſimo ſeptuageſimo octauo, ni-
mirum æra 416. Gothi alios ſuis ſedibus detur-
bare ſoliti, ab Hunnis pelluntur, quorum vim dum
ferre nequeunt, tranſito Danubio Valenti Im-

An. Domini. *peratori ſe dedentes, Thraciam habitandam accipiunt, ſed ſeruitutis impatientes mox rebellant, ac Valentem bello ſuperatum & iaculo vulneratum, in villula quadam, quo confugerat, ſuppoſito igni ſuccendunt. Itaque iuſto Dei iudicio ipſi eum viuũ incenderunt, qui propter eum etiam mortui vitio erroris arſuri ſunt. Sanctus Iſidorus, & Oroſius. Sed Oroſius dicit, hoc decimo tertio anno Imperij Valentis factum, hoc eſt, anno Domini 380. nimirum anno ab vrbe condita 1132. Sic enim omnino legendum, non 1122. vt erat in libro, quo ego vſus ſum. Cum Oroſio conſentit Tudenſis.*

382 *Decio Auſonio Gallo & Olybrio Coſſ. Gratianus Auguſtus, quum afflictum & prope collapſum Reipublicæ ſtatum videret, eadem prouiſione, qua quõdam legerat Nerua Hiſpanum virum Traianũ, per quem Reſpublica reparata eſt: legit & ipſe, atque Orienti præfecit Theodoſium virum Hiſpanum, ex prouincia Betica. Qui afflictam Rempublicam ira Dei, reparandam eiuſdem miſericordia ratus, Chriſti fretus auxilio, Alanos, Hunnos, & Gothos formidatos maioribus, etiam Alexandro illi Magno* Ibidem. *populos, multis magniſq; prælijs vicit ac fudit. Paulus Oroſius. Hoc loco in Proſpero Aquitanico mendoſè legitur, Muſonio & Olybrio Conſulibus, pro Auſonio, in ipſo ſtatim Chronici ſui principio.*

Hic Theodoſius tam propter parentum nobilitatem,

atem, quàm propter fortitudinem propriam nominatiſſimus habebatur, & propter hanc cauſam inuidia parium iudicum fatigatus in Hiſpania morabatur, vbi & ortus fuerat & nutritus. Vnde illum euocatum Imperator Magiſtrum militum fecit, & cum exercitu ad Barbaros miſit, in quibus ille tãtam ſtragem ædidit, vt Imperator, niſi miſſis, qui res actas inſpicerent, credere non potuerit. Huic per ſomnium viſus S. Melitius Antiochenus præſul Chlamydem dare Imperialem, & corona caput ornare. Hiſtor. tripartita. An. Domini. li.9.c.4.

De ſanctitate & admirandis virtutibus Placillæ vxoris huius Theodoſii, vide Hiſtoriam tripartitam eodem libro. cap. 30. & 31.

Hoc tempore S. Paulinus in Hiſpaniam ſe contulit ex Italia, vitam monaſticam profeſſurus, vt quietius religioni vacare poſſet. fuit hic poeta non illepidus, & Romæ magnis perfunctus honoribus, vt ex Auſonio patet, cuius extant ad Paulinum epiſtolæ, & Paulini ad Auſonium. Hunc ego non leuibus coniecturis adducor, vt credam fuiſſe Paulinum illum Nolanæ ciuitatis epiſcopum, ad quem extat D. Hieronymi epiſtola de inſtitutione Monachi, tametſi Petrus Crinitus diuerſum ſentiat, non diſſimulans interim, alios in hac eſſe opinione. Gregorius Gyraldus Burdigalenſem fuiſſe dicit, & Pontiũ Paulinum appellat, atque opinionem Criniti ſequitur:

An. Domini. tur:prӕterea dicit, quod Chriſtianus factus, Diuo Auguſtino atque Ambroſio multum vſus eſt, quòdque ab illis Barcinonem in Hiſpaniam miſſus, ſacris initiatus eſt. quod magis opinionem meam auget.

Eodem anno Priſcillianus, Abulenſis in Hiſpania epiſcopus, ex Manichӕorum & Gnoſticorum dogmate hӕreſin nominis ſui condidit. Proſper Aquitanicus, qui hoc loco in libris vulgo impreſſis mirè deprauatus eſt. Sic enim legitur: Priſcianus epiſcopus de Gallatia: qui locus ex Alcobacienſi codice ſic reſtituendus eſt: Priſcillianus epiſcopus de Gallecia. Nã quod Priſcillianus, non Priſcianus legendum ſit, ex D. Auguſtino patet ad Quoduultdeum, vnde Proſperi verba deſumpta ſunt. Nam quamuis Abula, cuius epiſcopus Priſcillianus fuit, in Gallecia non ſit, fieri tamen poteſt, vt Galleciam patriam habuerit. Certe quod Hiſpanus fuerit, non Galata, ex D. Hieronymo in epiſtola ad Cteſiphontem contra Pelagium, ac D. Auguſtino patet. Idem affirmat clariſ-
li. 8. ca. 5. ſimè D. Iſidorus in etymologijs. Abylӕ vero fuit epiſcopus, non eius, quӕ eſt Phœnices in Syria, vt in ſcholijs ſuis annotauit Eraſmus: ſed eius, quӕ eſt in Hiſpania. Nam ſi vel in Gallatia, vt mendoſè legitur in Proſpero, vel in Syria, vt inquit Eraſmus, fuiſſet epiſcopus: ad Orientalem, non Occidentalem pertinuiſſet eccleſiam, & in Conſtantinopolitano 180. Patrum concilio, quod tunc celebratum eſt, non

non Burdegalenſi condemnatus fuiſſet. Anno domini

Theodoſius Theſſalonicæ grauiter ægrotans, à 381
Baſilio eiuſdem ciuitatis epiſcopo baptiſmum ſuſcepit. Propter Aquitanicus.

Hoc anno ſecundum Proſperum Aquitanicum, 385
ſecundum Iſidorum anno trecenteſimo octogeſimo primo, nempe Aera quadringenteſima decima nona (hoc tamen vtrique cum Luca Tudenſi conuenit, quòd anno Theodoſii tertio) Athanaricus Gothorum Rex, icto cum Romanis fœdere, Conſtantinopolim ad Theodóſium Imperatorem profectus, decimoquinto die, quàm ab eo fuiſſet honorificè ſuſceptus, obijt. Gothi Imperatoris benignitate ac virtutibus allecti, illius ſe tradiderunt imperio. Iſidorus & Paulus Oroſius.

Anno Theodoſii quarto, Gothi indignum genere 386
ſuo rati, parere Romanis, quorum ſæpe vires bello fregiſſent, abiecto iugo Alaricum Regem creant. Iſidorus ac Tudenſis dicunt æra quadringenteſima vigeſima factum, hoc eſt, anno trecenteſimo octogeſimo ſecundo. Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, & illum ſequuti Alfonſus Carthaginenſis & Didacus Valera dicunt, Gothos Romanis ſine duce proprio paruiſſe viginti ſex, aut viginti octo annos. Sigebertus Gemblacenſis & Chronica Regis Alfonſi, quòd quatuordecim, in quo Iordanem ſequuti ſunt. Lucas Tudenſis, quod ſeptem. Sed in hoc autore nume-

An. Domini. numerus æræ ita mendoſus eſt, vt in argumentum trahi non poßit. Ego Iſidorum ſequor, apud quem numerus annorum Alarici, Proſperi calculo probè reſpondet. Hanc annorum differentiam ex eo natã arbitror, quod Rodericus Toletanus, contra fidem hiſtoriæ, Athararici regnum anno trecenteſimo quadrageſimo tertio, hoc eſt, æra trecenteſima octogeſima prima cœpiſſe ſcribit, vt iam dictum eſt.

387 Damaſus Papa migrauit ex hoc ſeculo, ſedit in Cathedra Petri octodecim annos, menſeis duos, dies decem. Petrus Antonius Beuter Tarraconenſem fuiſſe dicit, Marinæus Siculus Madritio ciuem adſcribit: ſed multæ, vt diximus, Hiſpaniæ Eccleſiæ Vimaranenſem fuiſſe affirmant.

Damaſo ſucceßit Siricius, cuius extat ad Himerium Tarraconenſem epiſcopum epiſtola decretalis, Apoſtolica doctrina & autoritate plena, quam iußit Carthaginenſibus, Luſitanis, Beticis & alijs finitimis epiſcopis tranſmitti. Ea extat in priore Conciliorum tomo. In Proſpero pro Siricius, mendosè legitur Vrſinus.

388 Priſcillianus hæreticus, cum in ſynodo Burdegalenſi ſe damnandum intelligeret, ad Imperatorem ſeu potius tyrannum Maximum prouocauit, audituſq́; Treueris ab Euodio præfecto prætorio, â Maximo gladio addictus eſt cum aliquot ſectatoribus, atque inter eos Matroniano (Latronianum alij vocant)

cant) Hiſpano, viro erudito, & in opere metrico ve- An. Domini.
teribus comparando. Ex Proſpero Aquitanico & D. Hieronymo. Hos duos, Priſcillianum dico & Matronianum, Petrus de Natalibus etiam in ſanctorũ Martyrum (ſi dijs placet) catalogum cooptauit, & quod indignius eſt, D. Hieronymi autoritate ſomnium ſuum voluit confirmare, quum ex D. Hieronymo conſtet, impudentiſſimos fuiſſe hæreticos, atque etiam ſpurciſsimos.

Eodem tempore floruit Ithacius Hiſpaniarum epiſcopus, cuius etiam in Priſcilliano meminit D. Hieronymus. Is librum ſub apologetici ſpecie edidit, in quo deteſtanda Priſcilliani dogmata, & malefici orum arteis, & libidinum probra demonſtrauit. Idẽ cum Vrſatio ob mortem Priſcilliani, quem accuſauerant, eccleſiæ communione priuatus, exilio cõdẽnatus fuit, atque ibi diem ſuum obijt. S. Iſidorus. Sigebertus Gemblacenſis dicit propterea communione priuatos, quod epiſcopi nefas eſſe ducerent, cuiuſcũque modi hominem epiſcoporũ accuſatione necari.

Hunc Ithacium Ioannes Tritemius eundem eſſe aſſerit cum Idacio Hiſpaniarũ epiſcopo, qui Chronicon ſcripſit à primo Theodoſii Conſulatu, vſque ad annum quadringenteſimum nonageſimum: ſed fallitur. Siquidem Idacius in Chronico ſuo teſtatur, ſe anno demum Honorij decimo, hoc eſt, anno Domini plus minus quadringenteſimo decimo ſeptimo, ad Deum eſſe conuerſum.

An. Domini *Eraſmus apud D. Hieronymũ in Priſcilliano, pro Vrſatio legit Hylatium, ſed (pace tãti viri dixerim) hac in parte illi non aſſentior. Nam ſanctus Iſidorus Sigebertus Gemblacenſis, & Hermannus Contractus dicunt, Vrſatium cum Ithacio, ob accuſationẽ Priſcilliani, communione eccleſiæ priuatum, & exilio multatum, apud quos, ſi vllum fuiſſet in vocabulo mendum, non eſſet tanta lectionis concordia.*

Eadem tempeſtate Tiberianus Beticus, quum à ſuſpitione Priſcillianæ ſe purgaſſet hæreſeos: tandẽ poſt cædem Priſcilliani & ſociorum, tædio victus exilij, mutauit propoſitum, & canis reuerſus ad vomitum, filiam virginem Deo dicatam nuptui tradidit, vt autor eſt. D. Hieronymus, qui non minus verè quàm pie tribuit impietati, quod quidam hoc tempore (pro dolor) nullo exemplo, nulla autoritate, ſed ſola impietate huius quoque dementiæ ſuggeſtrice pietatem mentiuntur. Ibidem.

Sed vnum tantum hæreſiarcham, & paucos aliquot illius ſectatores in Hiſpania eſt inuenire: nunc videamus, qui floruerint id temporis in eadem viri verè catholici.

Lucinius Beticus, vir nobilis ac pius, qui D. Hieronymi ſodalitium ſuis opibus iuuit, quique ſex notariis ſeu librarijs ſcriptoribus Bethlehem miſſis, omnia D. Hieronymi opera deſcribi ſibi curauit. Cuius extat D. Hieronymi epitaphium ad Theodoram vxorem,

rem, ſed quæ ab illo ſororis habita ſit lo- An. Domini,
co.

Abigaus presbyter, quem de cæcitate conſolatur D. Hieronymus.

Abundius Auitus presbyter, qui epiſtolam Luciani viri ſancti, de reuelatione corporis S. Stephani, ad omneis eccleſias miſſam, latino ſermone tranſtulit. Gennadius. Ad hunc quoque ſcripſit D. Hieronymus. Imo verò duos Auitos ciues ſuos, eodem tempore viros eruditos ponit Paulus Oroſius, in epiſtola ad D. Auguſtinum, de errore Priſcillaniſtarũ & Origeniſtarum.

Olimpius Hiſpanus epiſcopus, qui ſcripſit aduerſus eos, qui naturam, & nõ arbitrium, in culpam vocabant. Gennadius.

Audentius epiſcopus, magnus & ſtrenuus aduerſus omnes hæreticos fidei propugnator, ſcripſit aduerſus Manichæos, Sabellianos & Arianos, & præcipuè contra Photinianos. Gennadius. Hunc ego ex Diuo Alfonſo colligo epiſcopum fuiſſe Toletanum, numero octauum. vnde id conijciam, paulo poſt in primo concilio Toletano latius explicabo.

Vigilantius natione Gallus, patria, vt ex D. Hieronymo colligitur, Pompelonenſis, Barcinonenſis parrochiæ presbyter, in ſanctorum martyrum reliquias, & ſacerdotum caſtitatem furioſè debacchari cœpit. Cuius deliramentis ac venenatis dictis D.

An. Domini. ronymus, Riparij ac Deſiderij Hiſpanorum preſ[b]yterorum rogatu, magno zelo & feruore fidei reſpo[n]dit. Quæ epiſtola non mediocre dabit antidotum, aduerſus quorundam noſtri temporis in ſanctos D[e]i ſeruos blaſphemias, in quibus Vigilantius, aut ille antiquior Eunomius, velut alter Euphorbus, renatus videtur. Quaſi vero D. Baſilius, Gregorius Nazianzenus, Chryſoſtomus, Hieronymus, Auguſtinus, Prudentius, Gregorius & alij eiuſdem ordinis, qui reliquias ſanctorum maximo cultu venerandas eſſe, non minus exemplo, quàm ſcriptis teſtati ſunt, imò vniuerſa hactenus eccleſia diuino deſtituta præſidio delirauerit: ipſi ſoli, ſi dijs placet, nunc tandem acceperint ſpiritum ſapientiæ & intellectus. Sed nihil mirum in ſeruos Dei contumelioſos eſſe, quum in Dominum ipſum & ſanctiſſimam ipſius ſponſam eccleſiam nihilo modeſtius ſeſe geſſerint. Vigilantij meminit & Gennadius.

394 Ad hunc vſque annum D. Hieronymus proſequutus eſt opus ſuum de ſcriptoribus eccleſiaſticis, nimirum vſque ad annum Theodoſii decimum quartum, vt ipſe teſtatur, & etiam Sigebertus Gemblacenſis. Quod opus dedicauit Dextro Barcinonẽſi, Præfecto prætorij Principis Theodoſii, & Paciani Barcinonenſis epiſcopi, de quo ſuperius loquuti ſumus, filio, vt ait Raphael Volaterranus. Hieronymus huius Dextri meminit in eodem opere, & ait omnimodam ſcripſiſſe hiſtoriam, ſed nihil addit, vnde con-

ſtet

eundem eſſe, cui opus dedicatum eſt. An. Domini

Eodem tempore Prudentius Poeta Lyricus in Hiſpania claruit, & in Repub. Romana varijs perfunctus honoribus, mundanarum rerum pertœſus, totum ſe adſcribendas vario carmine res eccleſiaſticas contulit. Quem tanti fecit eccleſia, vt aliquot illius hymnos in diuinis officijs cantari ſanxerit.

Theodoſius Honorium filium natu minorem, in eodem loco, quo Arcadium prius, Cæſarem creat. Proſper Aquitanicus. 395

Nam poſteaquam imperium conſorteis habere cœpit, ſenior Auguſti retento nomine, ad conſortium allecto Cæſaris nomen tribuebat, qui tamen Auguſtali maieſtati vt ſuperiori deferret, erantq́; Cæſares, quaſi deſignati Auguſti, vt noſtra tẽpeſtate electi Reges Romanorum, quemadmodum luculenter, & eruditè præter alios annotauit .L. Andreas Reſendius in ſcholijs ſuis in Vincentium Leuitam & martyrem, cuius paſſionem & tranſlationem, duplicem carmine, vt diximus, heroico celebrauit.

Theodoſius poſt multas & eas inſignes Deo duce aduerſus varios tyrannos victorias, de quibus vide Paulum Oroſiũ: poſt pœnitentiam Theſſalonicenſis crudelitatis, Mediolani ſub Diuo Ambroſio, vt verè catholicum Principem decebat, actam, de qua conſule D. Auguſtinum: quum iam ſeptendecim reg- 397

naſſet annos, vt ait Iornandes, moritur Mediolan. Hunc Iornandes dicit Theſſalonicæ ab Anathol Sancto epiſcopo baptizatum, admodum eccleſiæ religioſum enituiſſe propagatorem, Reipublicæq; defenſorem eximium. Corpus defuncti Conſtantinopolim allatum, ibiq; ſepultum.

Arcadius & Honorius imperare cœperũt: Hic in Occidẽte, ille in Oriẽte. Fuerũt quidem, vt autor eſt Claudianus, in Hiſpania nati, ſed foris educati.

398 Paulus Oroſius Hiſpanus, Diui Auguſtini diſcipulus, & elogio Diui Hieronymi cõmendatus, hoc tẽpore claruit, qui ſcripſit aduerſus calũniatores Chriſtiani nominis, qui dicebant defectum Reipub. Romanæ Chriſti doctrina inuectũ, libros ſeptẽ hortatu D. Auguſtini, in quibus totius penè mundi temporis calamitates & miſerias ac bellorum inquietudines replicãs, oſtendit magis Chriſtianæ obſeruãtiæ eſſe, quod cõtra meritũ ſuũ res Romana adhuc duraret, & pace culturæ dei pacatũ retineret imperiũ. Gennadius. Proſequutus eſt verò hanc hiſtoriã, ab initio mũdi, vſq; ad tempora Vualiæ Gothorum Regis.

Fuit aũt Paulus Oroſius nõ Cordubenſis, vt opinantur quidã, ſed potius Tarraconenſis, vt ait Raphael Volaterranus, & ex ipſius hiſtoria colligere licet, vbi loquitur de Germanorum in Hiſpaniã ſub Gallieno irruptione. De Oroſio ſcribit ad hũc modũ B. Auguſtinus ad D. Hieronymũ. Venit ad me religioſus iuuenis, catholica fide frater, ætate filius, honore cõpresbyter, noſter Oroſius, vigil ingenio, parat⁹

'oquio,flagrãs ſtudio,vtile vas in domo domini eſſe An. Domini.
'ſiderans.

Hic Oroſius à Beato Auguſtino ad Diuum Hieronymum miſſus,pro diſcenda animæ ratione,rediens reliquias Beati Stephani primi martyris tunc nuper inuentas,primus intulit Occidenti. Gennadius.

Gothi in Alaricũ & Ragadaiſum diuiſi, mutuis 399
ſeſe lacerãt cædibus,ſed poſtea in Romanorum excidiũ conſpirãtes, deprædari Italiã cõmuni cõſilio inſtituunt.S.Iſidorus,& Lucas Tudenſis.Sed addit S. Iſidorus,quòd anno Arcadij & Honorij quarto:atq;
ita cõſpiratio iſta in annũ quadringẽteſimũ incidit. 400

Arcadius & Honorius,ne non per omnia religio- 401
ſiſſimo patri ſimiles eſſent, per totum mundũ, quà Romanum patebat imperium, idolorũ templa dirui ac ſolo adæquari præceperunt. Sigebertus.

Tẽpore Arcadij & Honorij,Flauio Stilicone Con 402
ſule,celebratũ eſt Toleti primũ conciliũ à 19.epiſcopis,præſidẽte Patrono epiſcopo,cõtra hæreſin Priſcilliani,in quo cõſtitutũ eſt, vt ſacerdotes Hiſpaniæ viuerent in perpetuo cœlibatu.De cuius Cõcilij ca.21. (quoniã ſcrupulus iſte mouetur in priore tomo Cõciliorũ Coloniæ impreſſorũ) hoc mihi videtur,non eſſe propriũ huius cõcilij,ſed ab aliquo huius cõcilij actis aſſutũ,propterea quod idẽ tractaret argumentum. Quod patet,quia cõciliũ illud,vnde hoc caput trãſlatũ eſt,Leonis Papæ iuſſu,40.plus minus poſt annis,per S.Turibium Aſturicenſem epiſcopum celebratum

An. Domini. *eſt cuius epiſcepi nomen inter epiſcopos huius Toletanæ ſynodi nō adſcribitur, cū tamen ipſius in illo cōcilio iuſſu Leonis celebrato, præcipua fuerit autoritas, vt ex epiſtola decretali Leonis Papæ conſtat, quæ in priore extat Conciliorum tomo.*

Inter epiſcopos, qui ſubſcripſerunt huic concilio, nominatur Aſturius, quem ego Toletanum fuiſſe præſulem arbitror, cui reliquiæ ſanctorū martyrū Iuſti & Paſtoris reuelatæ diuinitus fuerunt. Sed praſtat ipſius S. Alfonſi de eo verba recenſere, ex quibus hanc concepi opinionem. Dicit igitur ad hūc modum. Aſturius poſt Audentium in Toletana vrbe ſedis metropolis, prouinciæ Carthaginis, Pontifex ſucceſſor, vir egregius, adſignās opera virtutum plus exemplo viuendi, quàm calamo ſcribentis. Hic et ſacerdotio beatus & miraculo dignus. Quia quibus iungeretur in cœlo, eorum terreno reperire mēbra meruit in ſepulchro. Nam cum ſedis ſuæ ſacerdotio fungeretur, diuina dicitur reuelatione commonitus, Complutenſi ſepultos municipio, quod ab vrbe eius ferme ſexageſimo miliario ſitum eſt, Dei martyres perſcrutari. Qui concitus adcurrens, quos & tellus aggeris, & obliuio temporis preſſerat, in lucem & gloriam terrenæ cognitionis prouehendos inuenit. Quibus repertis redire ad ſedem renuens, ſeruitute ſimul & aſſiduitate ſanctis innexus, diem clauſit extremū. Cuius tamen ſedē, donec vixit, nemo adijt. Inde, vt antiquitas fert, in Toleto ſacer-

dos

dos nonus, & in Compluto agnoſcitur primus. Ha- An. Domini.
ctenus S. Alfonſus, ex cuius verbis, præter alias conie
cturas, quas breuitatis cauſa miſſas facio, colligo &
Audentium, cuius ſuperius meminimus, Toletanum
fuiſſe pontificem, & hunc Aſturium, de quo loqui-
tur S. Alfonſus, huic primo Toletano interfuiſſe con
cilio. Ego quid ſentiam expoſui, paratus cedere, ſi
quis certius aliquid attulerit.

Hoc concilium Toletanum alij anno quadringẽ-
teſimo ſeptimo ponunt. Ratio diuerſitatis ex ipſius
concilij titulo naſcitur. Scribitur enim celebratum
Stilicone Conſule, ſed non declaratur, vtrum fuerit
priore an poſteriore cõſulatu. Bis enim Conſul fu
it, anno quadringenteſimo ſecundo & quadringen-
teſimo ſeptimo, vt ex Proſpero Aquitanico & Aure
lio Caſsiodoro conſtat.

Anno Arcadij & Honorij decimo, Ragadaiſus 407
Gothorum Rex, genere Scytha, cultu idololatra, cũ
ducentis armatorum milibus Italiam populabun-
dus ingreditur, ſpondens ſe Chriſtianorum ſangui-
ne dijs ſuis litaturum, ſi victoriam illi concederent.
Sed exercitus eius in Fæſulanorum montium verti-
cibus interclusus, à Stilicone Romanorum duce &
Conſule, fame magis quàm ferro conſumptus eſt,
ipſe demum Ragadaiſus captus & interfectus. S. Iſi-
dorus.

Tanta multitudo captiuorum Gothorum fuiſſe
dicitur, vt viliſſimarum pecudum modo, ſingulis au

An. domini. reis paſſim greges hominum venderentur. Paulus
li.7.c.26. Oroſius, qui hanc Gothorum cladem copioſius deſcribit.

Huius Regis in Italiam cum tam numeroſis cocopijs aduentus, magno timore Romam concuſſit, & concurſum excitauit Paganorum clamitantium, hoſtem eſſe cum virium copia, tum maximè deorum præſidio vincendum: potentem autem vrbem ideo deſtitutã & maturè perituram, quia Deos & ſacra perdiderit, magnis querelis vbique agebatur, & continuo de repetendis ſacris celebrandiſque tractabatur. Quorum vt blaſphemiam reprimerent, D. Auguſtinus doctiſſimos illos & omni pietate refertiſſimos de ciuitate Dei libros conſcripſit, &
Ibidem. Oroſius Hormeſtam ſuum. Ex Paulo Oroſio & Sigeberto.

410 Vandali, Alani, Sueui, relictis Gallijs, quas per annos aliquot miſerè depopulati fuerant, Hiſpanias inuadunt, biennio ante Romam duce Alarico Gothorum rege captam, teſte Paulo Oroſio, quem hac in parte ſequor, quippe Hiſpanum autorem, & qui teſtis huius rei fuit oculatus. Proſper Aquitanicus & Caſſiodorus, ſequenti anno Hiſpaniam à Vandalis occupatam ſcribunt, nempe anno Honorij ſecundo. Idem dicunt Seuerus & Idacius; ſed addunt, quod æra quadringenteſima quadrageſima ſeptima, hoc eſt, anno Domini quadringenteſimo nono, & dicit Idacius, quòd quarto idus Octobris: D. Iſidorus,

dorus, quòd æra quadringenteſima quadrageſima ſexta, hoc eſt, anno Domini quadringẽteſimo ſeptimo. Idẽ dicit alio in loco, quod Honorij anno decimo quinto, ſed hoc intelligendũ eſt de ijs annis, quibus Honorius cũ Arcadio fratre imperauit, qui eſt ſecũdus annus Honorij cũ Theodoſio Arcadij filio. atq; ita cũ Proſpero Aquitanico & Caßiodoro cõcordat. An. Domini. In hiſtoria Goth.

Imperabat tum Vandalis (Vãdilos appellat Procopius) Gundericus, Sueuis Hermericus, Alanis Reſplandianus.

Procopius ait primum Vandilorum in Hiſpania regem Gogidiſcum appellatum, & addit eos cũ Honorio Imp. conueniſſe, vt ſedes in Hiſpania haberent, minimè tamen cæteris habitatoribus nocentes, neque præſcriptionis iure vti vllo vnquam tempore poßent. Quem Procopius appellat Gogidiſcum, Nicephorus vocat Modigiſclum, & eum ait in Hiſpania mortuum. li. 3. de bel. Vandi.

Honorius Alarico Gothorum regi, pro pace optima, & quibuſcunqe ſedibus ſuppliciter ac (vt ait Oroſius) ſimpliciter oranti, inito cum Senatu cõſilio, vt Gothos Italia expelleret, Gallias Hiſpaniaſque, quas iam penè perdiderat, concedit. 412

Qua donatione ſacro oraculo confirmata, quum ad conceßas ſibi Gallias Alaricus proficiſceretur, Stilico, qui filio ſuo Eucherico, Chriſtianæ fidei infeſtiſſimo hoſti, captans imperium, res Romanas quàm maximè turbare ſtudebat, die ſancto paſchæ,

Annó domini ſchæ, in Gothos necopinantes ex inſidijs Saulo Hebræo duce irruit, ac primo impetu victor, poſtea à Gothis turpiter victus eſt in Alpibus Coccijs. Ex Procopio & Sigeberto.

Proinde Alaricus hac perfidia exaſperatus ac vindictæ cupidus, Italiam repetit, Romam obſeſſam magno impetu capit Calendis Aprilis, ac deprædatus vrbem, omnia ferro ac flammis miſcet. Sacris tamen locis, & ijs, qui ad ea confugerant, vim belli abſtinet, & ſi quid ex locis ſacris ab aliquo ſciret aſportatum, magna cum reuerentia iubet reſtitui, teſtatus ſe cum Romanis bellum gerere, non cum Sanctis & Apoſtolis Dei. vnde & multi pagani Chriſtianis ſe miſcentes, Chriſtiani nominis prætextu ſalutem ſibi pepererunt. Hæc omnia latiſſimè & elegantiſſimè deſcribit Oroſius. Sed liber, quo ego ſum vſus, mendoſus eſt. Ait enim, irruptionē vrbis ab Alarico factam, anno ab vrbe condita 1174. cum legendum ſit, 1164. vt conſtet ratio temporis, quemadmodum etiam legitur in codice manu ſcripto & libris emendatius impreſſis. quod obiter admonitum volui, & ita habet Beda, ſed addit, quòd nono Calendas Septembris: quod opinor errore librariorum factum.

Alaricus triduum vrbis direptioni immoratus Roma diſceſſit, & per Campaniam ac Lucaniam ſimili clade peracta, in Africam cum opibus totius Italiæ nauigans, facto naufragio in Siciliam rurſus

eiectus

electus, paucis poſt diebus Conſentiæ rebus exceſſit humanis. Ex Iornande & Sigeberto. An. Domini.

Regnauit ſecundum aliquos XXVI. annis; ſecundum Beatum Iſidorum, XXVIII. ſepultus à Gothis ſuperbo monumento, in alueo fluuij Barētini, prope eandem ciuitatem, quem fluuium hac de cauſa deriuauerunt, aquis denuo in locum ſuum reductis: ſed ne locus aliquando poſſet cognoſci, foſſores omnes ad vnum interemerunt. Iornandes. In lib. rerum Gothi.

Gothi Ataulphum Alarici conſanguineum, & forma ac mente conſpicuum, Regem creant. Qui 413 ſuſcepto regno Romam reuerſus, ſi quid remanſerat, more locuſtarum abraſit, nec tantum priuatis diuitijs Romam ſpoliauit, ſed etiam publicis, Imperatore Honorio reſiſtere non valente. Iornandes. Ibidem.

Hic in animo habuit, obliterato nomine Romano, ſolum omne Romanum Gothorum imperium facere, & Romam Gothiam appellare. Verum multa experientia doctus, Gothos propter effrenatam barbariem legibus parere nullo modo poſſe, ſine quibus nulla Reſpublica conſtare poteſt, gloriam potius ex reſtituendo in integrum augendoq́; Romano nomine quæſiuit, vt haberetur Romanæ reſtitutionis autor, qui non potuit eſſe immutator. Paulus Oroſius. li.7.ca.vlt.

Eodem anno Gogidiſcum, quo Rege Vandali Hiſpaniam ingreſſi ſunt, autore Procopio, mortuum, & ei

An. Domini. *ei Gundericum ſubſtitutum ſcribit Sigebertus Abbas, quãuis apud illum Modigiſclus pro Gogidiſcus, de quo nomine iam diximus, legitur. D. Iſidorus præcedenti anno ponit, Chronica Hiſpana ſequenti.*

Hoc quoque anno Conſtantinus tyrannus, per Conſtantium Comitem Honorij Imperatoris ducẽ, apud Arelatum occiditur.

Hic Conſtantinus, apud Britannias occiſo Gratiano tyranno, ex infima militia, ſola ſpecie nominis, ſine merito virtutis electus, continuo in Gallias trãſiit, vnde iudices in Hiſpanias miſit, quos cum prouinciæ obedienter accepiſſent, Didymus & Verianus (Seuerianum alij appellant) fratres nobiles ac locupletes, patriam ſuam proprijs impenſis & clientelis tueri, & iuſto Imperatori conſeruare aduerſus tyrannos conati ſunt, atque Pyrenæi clauſtris occupatis, eos Hiſpania prohibere. Aduerſus hos Conſtantinus tyrannus filium ſuum Conſtantem, ex monacho Cæſarem factum, cum barbaris quibuſdam militibus, qui Honoriaci dicebantur, in Hiſpanias miſit. Hinc, vt ait Oroſius, apud Hiſpanias prima mali labes. Nam barbari milites, occiſis fratribus iam dictis, occupatis Pyrenæi clauſtris, in pretium victoriæ prædandi licentiam conſequuti, illecti præda & abundantia regionis, quo magis impunitum ſcelus foret, atque ipſis plus liceret, prodita Pyrenæi cuſtodia, quæ ipſis erat commiſſa, barbaras gentes,

gentes,quæ per Gallias vagabãtur,Hiſpaniјs immit- An. Domini.
tunt,ſeq; ipſis adiungunt. Atque ita Vandali,Alani,
& cæteri barbari,ſicut ſuperius diximus, in Hiſpa-
niam venere. Ex Oroſio. li.7,c.28.

Antonius Sabellicus affirmat,fratres illos Didy-
mum & Seuerianum Palentinos fuiſſe, ac proinde
Palentinos primos omniũ hoſtiliter fuiſſe captos &
afflictos, Toletum fruſtra tentatum, Oliſiponenſes
auro pacem redemiſſe.

Hunc Conſtantem Geruntius comes ſuus apud
Viennam Galliæ occidit. Idem. Cum ex Hiſpania re-
uertiſſet,vt ait Paulus Aemylius. cum ſeque.

Maximo tyranno in Hiſpania regnum abla- 414
tum, ſed vita conceſſa, eò quod modeſtia humi-
litatis affectati imperij inuidiam non merebatur.
Proſper.

Eodem anno Athaulphus Gothorum Rex, Placi-
diam Theodoſii Magni filiam, & Honorij ſororem,
quam Gothi Romæ ceperant, in Foro Iulij ciuitate
Aemyliæ matrimonio ſibi iunxit, ex qua nullã prolẽ
ſuſtulit, & relicta Italia in Gallias tranſit. S. Iſido-
rus & Iornandes.

Hiſpania per biennium Barbarorum gladio
ac direptionibus, fame, peſte, morſibus be-
ſtiarum grauiter vexata. Sigebertus poſt Oro-
ſium.

Barbaræ gẽtes poſt graues rerũ atq; hominũ va- 415
ſtatiões, & magnos cruẽtosq; diſcurſus, habita ſorte,
Hiſpa-

An. domini. *Hiſpaniarum poſſeſsionem inter ſe diſtribuunt. Alani Carthaginenſem prouinciam & Luſitaniam ſortiuntur: Pars Vandalorum, qui Silingi dicebantur, Beticam inſedere. Reliqui vero Vandali cum Sueuis Galleciam occupauere. Partim ex Oroſio, partim ex Seuero, qui dicit hæc contigiſſe biennio poſt captã Romam. Sola Celtiberia manſit in fide & poteſtate Romanorum, defendente & obtinente Conſtantino Patritio. Chronica Regis Alfonſi.*

Reſplandiano Alanorum Regi defuncto ſucceſſit Atax. Chro. Hiſp.

416 *Hoc anno, ſecundum Gregorium Haloandrum; ſecũdum alios, anno 413. Innocentius Papa epiſtolam ſcripſit, ad epiſcopos in Toletana Synodo cõgregatos. Cuius concilij in libris conciliorum nulla ſit mentio. vnde conſtat, plura Toleti celebrata concilia, quàm quæ vulgo extant, & numerum, quĩ in libris Conciliorum reperitur, intelligendum de ijs, quæ ſunt diuulgata, non de celebratis. Neque quiſquam hanc epiſtolam tempore primi concilij Toletani ſcriptam credat. Nam nihil in eo conſtitutum eſt eorum, quæ hac epiſtola Decretali præſcribuntur.*

417 *Ataulphus Rex, qui Placidiæ vxoris, probatæ religionis fœminæ, cõſilijs delinitus, Honorio vt leuiro deferens, relicta illi Italia, in Gallias ſe contulerat: miſertus calamitatis Hiſpanorum, quam à barbaris nationibus patiebantur, in Hiſpaniam obuiam tan-*

tis

tis malis iturus profectus, Barcinone à ſuis inter fa- An. Domini
miliareis fabulas eſt interfectus. Iornandes & Orô-ſius. Sed Iornandes addit illum tertio anno, poſtquã Gallias Hiſpaniasq; domuiſſet, occubuiſſe, ilio perforato gladio Vernulfi, de cuius ſolitus erat ridere ſtatura.

Idacius ſcribit Athaulphum Narbone Placidiam vxorem duxiſſe, & inde à Conſtantio Patritio pulſum, Hiſpanias petijſſe.

Petrus Antonius Beuter autor eſt, illum Barcinone cum ſex filijs, quos ex alia ante Placidiam coniuge ſuſceperat, occiſum, & monumento eius hoc inſcultum Epitaphium.

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE
GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATHAOLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS
QVEM COMITABANTVR MILIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC DEMVM NATOS ET
TE INVIDIOSA PEREMIT
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

Sed quintus verſus claudicat, forte supereſt demum, quod obiter admonendum duxi.

An. Domini. *Athaulpho ſucceſsit Segericus (D. Iſidorus Sigericum appellat, niſi mendoſus ſit liber) qui cum itidẽ iudicio Dei ad pacem pronus eſſet, ſuorum fraude* De reb. Goth. *peremptus, mox vitam cum regno reliquit. Oroſius & Iornandes, apud quem opinor corruptè Regericum, pro, Segericum legi.*

Athaulphus regnauit annos ſex.

Segericum Rodericus Toletanus & illum ſequutus Alfonſus Carthaginenſis vno anno regnaſſe ſcribunt. Sed Paulus Oroſius, Iornãdes, S. Iſidorus, mox vt regnare cœpit, occiſum affirmant. Sigebertus Abbas Toletano ſubſcribit. Proſper Aquitanicus & Seuerus Segericum hunc inter Veſogothorum reges non ponunt, propter breuitatem temporis, quia videtur regnum iniiſſe, non poſſediſſe. Quapropter Vualliam Athaulpho ſubrogant. Sed Proſper Aquitanicus hoc loco mirè deprauatus eſt, hoc pacto reſtituendus ex Alcobacienſi codice antiquo:

Athaulphus Gothorum Rex a quodam ſuorum vulneratus interijt, regnumque eius Vuallia, peremptis, qui idem cupere intelligebantur, inuaſit.

Sequenti quoque annotatiõe in eodem, quanquã, pro, quamque, & Gallia, pro, Vuallia mendoſè legitur.

418 *Vuallia Rex à Gothis ad hoc creatus eſt, vt pacem cum Romanis infringeret, ad hoc ordina-*

dinatus à Deo, vt pacem confirmaret. Paulus O- An. Domini
roſius. in fine.

Hunc viginti duos regnaſſe annos, teſtes ſunt Hiſpanorum Annales vernaculo ſermone conſcripti iuſſu Regis Alfonſi, atque ita eſſe, facile ex Proſpero Aquitanico ac Paulo Oroſio colligitur. Quanquam Archiepiſcopus Toletanus, & illũ per omnia imitatus Burgenſis, tres tantum annos regnaſſe ſcribant. quos ego S. Iſidori parum emendatis exemplaribus deceptos arbitror, apud quẽ idẽ legitur, ſed non dubium quin mendoſé. idque ex Luca Tudenſi ſatis conſtat, qui S. Iſidori veſtigijs ita inhaeret, vt eadem ferme verba referat. Sed & Tudenſis rurſus ita deprauatus eſt, vt facile reſtitui non poſſit. Simili modo vitioſè legitur hoc loco in Sigeberto Gemblacenſi, annis duobus, pro, viginti duobus, quod ex ipſo libro manifeſtius eſt, quàm vt probandum ſit.

Hic Placidiam Theodoſii Magni filiam honorificè apud ſe honeſteque habitam, Honorio fratri pacem ipſius expetens, reddidit, quae Conſtantio Comiti nuptui tradita, Valentinianum peperit, Honorij ſucceſſorem. Paulus Oroſius, Proſper, & Sigebertus.

Eodem anno Paulus Oroſius, à D. Hieronymo ad S. Auguſtinum, reſponſa de animae ratione referẽs, reliquias S. Stephani cum hiſtoria inuentionis in Africam attulit. Sigebertus.

An. Domini

419 *Vuallia cum Honorio Imperatore pacem pepigit, & Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit, vt aduerſum cæteras gentes, quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quo tempore & Alanorum, Vandalorum, Sueuorumq; Reges Honorio Imperatori ad hunc ſcripſerunt modum. Tu cum omnibus pacem habe, omniumque obſides accipe, nos nobiſcum confligimus, nobis perimus, tibi vincimur: immortalis verò quæſtus erit Reipublicæ tuæ, ſi vtrique pereamus. Oroſius.*

Iſidorus Senior Cordubenſis epiſcopus, ſcripſit
420 *ad Paulum Oroſium, claruitq; ſub Honorio. Ioãnes Trittemius & Petrus Meßias.*

Eodem anno Idacius ſcriptor Hiſpanus ad dominum conuerſus eſt, vt ipſe de ſe teſtatur. Hic poſtea fuit, vt inquit Sigebertus, Lemicæ Hiſpaniarum vrbis epiſcopus, & Chronicon ſcripſit à primo Theodoſii conſulatu, vſque ad annum quadrageſimum nonageſimum, quod auſpicatur à Diuo Ioanne Chryſoſtomo. Sed nomen vrbis, cuius dicitur fuiſſe epiſcopus, neq; in cõciliis antiquis, neq; vſquã alibi inuenire potui. In Alcobaciẽſi codice antiquo dicitur Idacius Gallecię epiſcopus. Proinde ſuſpicor in Sigeberto legendũ, Lamecæ Hiſpaniarũ vrbis epiſcopus. Nã & epiſcopatus Lamecenſis perantiquus eſt, vt ex cõciliis patet, & ea Portugalliæ pars olim Gallecię tribuebatur. Sed hæc ego in aliorum iudicio relinquo.

Eodem anno Vualliæ à Conſtantio Patritio euoca-

uoca-

uocatus, Alanis & Vandalis, qui Luſitaniam & Be- An. Domini.
ticam tenebant, bellum infert. Seuerus.

Vualia Alanos, qui Vandalis & Sueuis domina- 421
bantur, in eas redegit anguſtias, Atace Rege ipſorũ
cæſo, vt pauci, qui cladi ſuperfuere, Gunderico in
Gallecia Vandalorum Regi ſe iunxerint ac ſubiece-
rint. Fuit vero hoc prælium apud Emeritam, vt au-
tor eſt Sabellicus. Idem extinxit & Vandalos Silin
gos, qui Beticam occupabant. Ipſe confecto Hiſpani-
enſi bello, cum claſſe traijcere in Africam parat, in
freto Gaditano grauiſſima iactatus tempeſtate, me-
mor illius ſub Alarico naufragij, cœpto deſtitit, &
Hiſpania relicta, Gallias repetiuit. Vbi ab Imperato
re ob res bene geſtas ſecunda Aquitania (ita etiam
in Proſpero legendum, teſte Alcobacienſi codice) &
ciuitatibus aliquot vicinis donatus eſt, hoc eſt, à To-
loſa vſque ad Oceanum, vt inquit Idacius. Ex S. Iſi-
doro, & Seuero. Huius rei meminit & Sidonius A-
pollinaris.

Hoc anno, id eſt, æra 459. S. Iſidorus partitionẽ
poſſeſſionis Hiſpaniarum inter Vandalos, Alanos In paneg. y. Antemij Auguſti.
& Sueuos factam ſcribit, quam nos anno 415. po-
ſuimus: ſed ſuſpicor in Iſidoro numerum eſſe vitia-
tum.

Vſque ad hunc annum Paulus Oroſius proſe-
quutus eſt hiſtoriam ſuam, hoc eſt, vſque ad an-
num mundi 5618. vt ipſe in fine ſui operis teſta-
tur.

X 3 Alani

An. Domini. *Alani indomiti, nec alieni patientes imperij, à*
422 *Gunderico, cuius ſe fide tradiderant, deſciſcunt, & Carthaginenſem prouinciam ac Luſitaniam repetunt, & ſine Rege terras eas incolunt, vectigales tamen Romanis. Chronica Regis Alfonſi.*

Ab Alanis Alanqueram patriam ſuam dictam non inſcite putat Damianus à Goues, dictam verò Alanqueram corrupto vocabulo, pro, Alankerquam; hoc eſt, Alanorum phanum. ea vrbs Romanis olim dicebatur Ierabrica, vt Reſendius arbitratur, cuius opinio ex Antonini Pij itinerario probè conſtare videtur.

Iidem Gothis miſti, Gothalaniæ nomen dederunt prouinciæ, quæ nunc Cathalonia dicitur, vt autor eſt Raphael Volaterranus. ſed vero propior videtur Beati Rhenani opinio, qui Catthalaniam dictam ſcri-
li.1.rer. German. *bit ab Alanis, & Catthis, qui cum Alanis iuncti, in eam Hiſpaniæ partem proruperunt.*

423 *Inter Gundericum Vandalorum Regem, & Hermericum Sueuorum, quem alij Ermanaricum, Idacius Ermigarium appellat, diſſenſione orta, Sueui à Vandalis in Narbaſorum montibus obſidentur. Seuerus. Quanquam in Seuero Sulpitio eſt, in Erbaſorum montibus. Ego tamen apud Ptolomæum Narbaſos inuenio.*

Conſtantius Comes, ob egregia in Remp. merita, in ſocietatem imperij ab Honorio cooptatur. Proſper Aquitanicus.

Vanda-

Vandali,omiſſa Sueuorum obſidione,relicta Gal-lecia,in Beticā tranſierunt. Seuerus. Sed prius Rex ·orum Balearicas Tarraconenſis prouinciæ inſulas (Maioricā & Minoricam hodie appellant) deprædatus eſt, & Carthaginem Spartariam euertit, deinde exercitum in Beticam duxit. S.Iſidorus. Aliqui anno 427 factum dicunt. An. Domini. 424

Mortuo Conſtantio Imperatore,miſſus eſt exercitus ad Hiſpanias contra Vandalos,duce Craſtino, (Caſtinum conſtanter appellat codex Alcobacienſis) qui dux Bonifacium virum bellicis artibus præclarum,inepto & iniurioſo imperio ab expeditionis ſuæ ſocietate auertit. Nam ille periculoſum ſibi atque indignum ratus ſequi,quem diſcordem ſuperbientemque expertus eſſet, celeriter ſe ad portum vrbis, atque inde ad Africam proripuit. Quæ res Reip. multorum laborum initium fuit. Proſper.

Gundericus Vandalorum Rex Balearibus inſulis diſpoliatis, & euerſa Carthagine, ducto in Beticam exercitu, Hiſpalim diruit, & omnia cæde ac prædis miſcet. Sed dum autoritate Regiæ poteſtatis, irreuerenter manus impias in Baſilicam diui Vincentij martyris vellet extendere, repente Dei iudicio in foribus templi dæmone correptus interijt. Idacius & S. Iſidorus, & Seuerus. 429

Iornādes in literas miſit,Gogidiſco Vādalorū Re-

 gi duos

An. Domini. *gi duos ſucceſſiſſe filios, Gontharim, quem nos Gundericum diximus, & Gizerichum, illum ex matrimonio legitimo, hunc nothum, cui quòd eſſet armorum peritus, & frater adhuc puer, rerum ſumma delata eſt. Gontharim quidam putant à fratre interfectum: ſed Vandali illum dicunt in Hiſpania à Germanis (Sueuos, opinor, intelligit) captum, paloque infixum, iam in Africa Gizericho res gerente. Cæterum cum Idacius, Seuerus, S. Iſidorus, Lucas Tudenſis, Alfonſus Rex cognomento Sapiens contrarium ſentiant, eos potius ſequendos duxi. Nicephorus quoque Gontarin appellat, quem nos hic Gũdericum dicimus.*

430 *Defuncto Gunderico ſuccedit Gizericus, ſiue, vt Iornandes appellat, Gizerichus, quem Idacius Gayzaricum nominat. Regnauit hic, ſecundum S. Iſidorum & Lucam Tudenſem, quadraginta annos: ſecundum Sigebertum & Chronica Regis Alfonſi, quadraginta octo. Sunt qui Genſericum appellent.*

Hoc anno Proſper Aquitanicus dicit Vandalos a Gothis excluſos, ex Hiſpaniis in Africam tranſiſſe, de qua re paulo poſt dicemus. Cum Proſpero cõcordat Caſſiodorus.

Eodem tempore, Hierio & Ardabure Coſſ. Valia ſiue Vuallia contra Vandalos fines ipſius, hoc eſt, Hiſpaniam prædis vaſtanteis, mouet exercitum.

Iornan-

*Iornandes.*Idem *dicit Sigebertus, ſed biẽnio poſt factum dicit, nempe anno* 432. *Atque ita Vualia bis oppugnauit Vandalos.* An. Domini. 432

In Hiſpanijs vinginti ferme hominum millia contra Vandalos pugnantium cæſa, inquit Sigebertus. Siquidem illi alioqui natura feroces, Rege iuuene ac bellicoſo freti, magnam in hoſteis ædidere ſtragem. Chronica Regis Alfonſi. Sed Gizericus partim à Bonifacio Comite, Aetij fraudulentis conſilijs à Rep. alienato, inuitatus, partim Gothorum odia veritus, cum Vandalis & omnibus eorum familijs in Africam traiecit, & eam prouinciam miſeris modis adflixit. Sigebertus. 433

Traiectus verò Vandalorum in Africam fuit mẽſe Maio, vt inquit Idacius.

Vandalis in Africam tranſlatis, ſoli in Hiſpania Sueui rerum potiti ſunt. Quorum Rex Hermericus hoc anno in magnum & longum incidit languorẽ, quo per ſeptem annos continuato, tandem conſumptus eſt. Ita S. *Iſidorus, ac Tudenſis, & qui præterea de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt. Sed Idacius autor eſt, prædantem Luſitaniam, quum haud procul Emerita Sanctæ Martyri Eulaliæ iniurias inferret, vltione diuina peremptum.*

Cuius deprædationis, quum Gayſaricus (ita enim appellat, vt diximus, Gizericum Vandalorum Regem) in Africam tranſire parans admonitus eſſet, recurſu cum aliquam multis ſuorum facto, maleficos

An. domini. *cos & impios fudit fugauitq́. Ermigarius verò (ita Hermericũ idem nominat) cũ eis, quos ſecũ habebat, arrepto, vt putauit, euro velocius fugæ præſidio, in flumine Ana diuino brachio præcipitatus interijt. Quo ita extincto, mox quo cœperat Gayſaricus ena uigat. Hæc ille.*

437 *Vuallia Gothorum* Rex *Vãdalos odio perſequẽs, etiam in Africam eos perſequi diſpoſuit, ſed morte præuentus obijt, eiq́; in regnum* Theodoricus *ſucceßit. Vandali Africam vniuerſam deuaſtant rapinis, cæde, incendijs, nulli ſexui, nulli parcentes ætati vel ordini.* D. *Auguſtinus in ſermonibus ad fratres in eremo, ſi tamen illius ſunt. Sigebertus eadem ferme verba ponit, ſed anno* 439. *quem in hoc, vt in omnibus ferè, ſequitur in Chronicis ſuis* Rex *Alfonſus.*

Quem diuus Auguſtinus & Sigebertus Theodoricum *vocant, Hiſpanis ſcriptoribus* Theodoredus, S. *Iſidoro* Theudoredus, *Idacio* Theodorus *dicitur. Et ſecundum Sigebertum, anno* 439. *regno Gothorum præfectus eſt, regnauitq́; annos* 14. *Tametſi* S. *Iſidorus & illum ſequentes Tudenſis & Archiepiſcopus* Toletanus, 33. *annos regnaſſe ſcribant, attribuentes illi annos, quos Vualliæ detrahunt, quem tres tantum annos regni gubernacula tenuiſſe aſſerunt, mortuum anno* 419. *Sed quum Proſper Aquitanicus, qui illo tempore floruit, & Paulus Oroſius, ac Iornandes contrarium ſentiant, eos potius auto-*

autores ſequendos duxi, præſertim quum ſuſpicer, numerũm anni in Diuo Iſidoro eſſe corruptum. Hanc verò differentiam annorum ex eo natam arbitror, quòd D. Iſidorus ait, Theodoredum regno Gothorum initiatum anno Theodoſii Iunioris nono. Qui, ſi intelligas de annis, quibus Honorio patruuo fuit conſors imperij, incidit in annum domini 419. Si vero de ijs intelligas, quibus ipſe potitus imperio, Valentinianum conſobrinum in ſocietatem aſſumpſit imperij, cadit in annum, ſecundum Proſperum, 435. ſecũdum alios, 436. atque ita parum ab opinione noſtra diſcrepat. Anno domini

Eodẽ anno, nempe 437. Hermericus longo morbo pene confectus, paulo ante mortem pacem cum Gallecis, quos in parte prouinciæ regno proprio vtentes, aliquandiu vexauerat, fecit, Rechilanem filiũ in regni conſortium cooptauit, & hæredem nuncupauit. Eundem cum exercitu in Beticam contra Andenotũ Romanæ militiæ ducem miſit. Quem Andenotũ cum magnis copijs Rechila ad Singilim Beticæ fluuium fudit, magno auri argentiq; pondere potitus. Poſtea reuerſus per Luſitaniam, obſedit Emeritam, atque expugnatam regno ſuo adiunxit. S. Iſidorus cum reliquis.

Pax cum Vandalis facta, magis neceſſaria quàm 438
vtilis aut honeſta, data eis ad habitandum Africæ portione, & certis finibus, quos ne excederent,

idque

An. domini. *idque addita iuriſiurandi religione, vt inquit* S. I*ſidorus ac Tudenſis. Factum eſt hoc tertio Idus Februarij, vt inquit Proſper Aquitanicus & Caſſiodorus.* Sigebertus *anno* 443. *pacem hanc factam ſcribit: ſed ego Proſpero & Caſſiodoro magis accedo.*

439 *Theodoredus Gothorum Rex Aquitanico regno non contentus, rupto cum Romanis fœdere, vicina illorum municipia occupat, Narbonenſi oppido maximè infeſtus, quod cum diu obſidione & fame laboraſſet, per Littorium* Comitem, *ab vtroque periculo liberatum. Siquidem per ſingulos equites binis tritici modijs aduectis, ſtrenuiſſimè & hoſteis in fugã vertit, & ciuitatem annona impleuit. Proſper Aquitanicus, & partim* S. I*ſidorus.*

440 *Hermericus, quũ triginta duos annos imperaſſet* Sueuis, *poſt ſeptem annorum continuum lãguorem, moriens Rechilani filio regnum hæreditaria ſucceſſione reliquit. Qui Rechila ſeptem regnauit annos, & Hiſpali expugnata, Beticam &* Carthaginenſem *prouinciam ditioni ſuæ ſubiecit.* S. I*ſidorus. Lucas Tudenſis nouẽ annos regnaſſe ſcribit* Rechilanem. *Rodericus Toletanus octo, cui ſubſcribũt Chronica Regis Alfonſi. Vnde in diuo Iſidoro ſuſpicor mendosè ſeptem legi, pro octo. Proſper Aquitanicus ſcribit, hoc anno bellum aduerſus Gothos Hũnis auxiliantibus geſtum.*

Eodem anno teſtis eſt Sigebertus, *Beatum Augusti-*

uſtinum, Vandalis Hipponem ciuitatem ipſius decimum tertium iam menſem obſidentibus, migraſſe ad Deum. Sed Proſper Aquitanicus glorioſam ipſius mortem anno 433. ponit. An. Domini.

Silingorum in Betica nomen à Rechilane extinctum. Chro. Regis Alfonſi. 441

Sabino epiſcopo Hiſpali per factionem expulſo, in locum eius Epiphanius ordinatur fraude, non iure. Idacius.

Giſericus Vandalorum Rex, ex catholico factus apoſtata, & Arianæ cultor hæreſeos, intra habitationis ſuæ limites fidem Catholicam Ariana impietate ſubuertere volens, epiſcopos perſequitur. Proſper Aquitanicus.

Eodem tempore quatuor Hiſpani viri, Arcadius, Probus, Paſchaſius, Eutychius, dudum apud Giſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij clari habebantur, quos Rex, vt copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi tam nefarium atque impium facinus conſtantiſſimè reſpuentes, excitato in rabidiſſimam iram Barbaro, primum proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſupplicijs, ad poſtremum diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio mirabiliter occubuerunt. Proſper Aquitanicus.

Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum Regi acceptus, à profeſſione atque amore

An. Domini. *Catholicæ fidei cum nullis ſpinis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt, nec ideo, vt apparet, interfectus, ne ſuperata ſæuitia impij Regis, etiam illa ætas gloriaretur.* Idem.

Horum etiam mētionem facit S. Iſidorus. Chronica Regis Alfonſi paßionem eorum anno 446. adſcribunt. Verum quum Proſper eo tempore vixerit, autorem ipſum ſequi malui.

442 *Aduerſum Gothos in Gallia proſperè pugnatum.* Proſper.

Littorius Comes, qui ſecunda ab Aetio Patritio poteſtate, Hunnis contra Gothos auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam ſuperare contendit, dumq; aruſpicum reſponſis & dæmonum ſignificationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conſeruit fecitq; intelligi, quantum illa eorum, quæ perijt, manus prodeſſe potuerit, ſi potioribus conſilijs quam ſua temeritate vti maluiſſet, quando tantam ipſe hoſtibus cladem intulit, vt niſi inconſideranter præliatus captiuitatem incidiſſet, dubitandum foret, vtri potius parti victoria adſcriberetur. Ex Proſpero Aquitanico, apud quem perperam hoc loco, ſecundæ ab Aetio patritio poteſtati, legitur, pro, ſecunda poteſtate, quemadmodum ego ex Alcobacienſi codice reſtitui.

Pax inter Romanos & Gothos facta, cum eam poſt ancipitis pugnæ lachrymabile experimentum,

tum,humilius, quàm vnquam ante, popoſciſſent.I- dem. An.Domini.

Aetio componendis rebus in Gallia occupato,Geſericus nihil tale metuentibus Romanis,violata ſacramenti religione, 14. Calendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit ac deprædatur,omneſque opes eius,excruciatis diuerſo tormentorũ genere ciuibus,in ius ſuum vertit.ſacerdotes eccleſiis pellit,martyres multos facit, templa prophanat ,eaq́ non iam diuini cultus loca,ſed ſuorum iuſſit eſſe habitacula , in vniuerſum captiui populi ordinem ſæuus,ſed præcipuè nobilitati & religioni infenſus, vt non diſcerneretur,hominibus magis an Deo bellum intuliſſet.Ex eodẽ & S.Iſidoro. Rex Alfonſus Sigebertũ ſequutus,anno 436. factum hoc ponit.

Gifericus Siciliam grauiter affligẽs, accepto nũcio de Sebaſtiano ab Hiſpania ad Africam tranſeunte,celeriter Carthaginẽ rediјt,ratus periculoſum ſibi ac ſuis fore,ſi vir bellandi peritus, recipiẽdæ Carthagini incubuiſſet: verum ille amicũ ſe magis quã hoſtem videri volens,diuerſa omnia apud barbaros, quàm præſumpſerat,reperit,eaq́ ſpes cauſa illi maxima & calamitatis & infœlicis mortis fuit. Proſper Aquitanicus. 443

Hoc anno Chronica Regis Alfonſi, Sigeberto autore,dicunt pacem inter Romanos & Vandalos per Tricarium Comitem factam,quam nos anno 438. poſuimus.

Cum

Anno domini Cum Giſerico ab Auguſto Valentiniano pax con-
445 firmata,& certis ſpacijs Africa inter vtrunque diuiſa eſt. Proſper.

In Giſericum apud ſuos de ſucceſſu rerum ſuperbientem, quidam optimates ipſius conſpirauerunt, ſed molitione detecta, multi ab eo ſupplicijs excruciati atque extincti ſunt. Cunque idem audendum etiam alijs videretur, multis Regis ſuſpicio fuit exitio, vt hac ſui cura plus virium perderet, quàm ſi bello ſuperaretur. Idem.

Sigebertus Abbas ait, hoc anno Theodoricũ Hiſpanias inuaſiſſe.

Rechila Sueuorum Rex, pace regnum ſuum confirmare ſtudens, Carpetaniam prouinciam Romanis reddidit. Chronica Regis Alfonſi.

447 Rechila Emeritæ ſub cultu, vt fertur, gentilitatis vitam finit. Sanctus Iſidorus.

448 Recciarius Rechilanis filius, iam factus Catholicus, Sueuorum Rex conſtituitur, & regnat annis nouem. Vxorem duxit Theodoredi Gothorum Regis filiam, quo coniugio tam amplo ingentes ſpiritus & ſpes magnas animo concepit. Ex S. Iſidoro & Luca Tudenſi.

449 Recciarius Vaſconum regionem depopulatur, deinde ad ſocerum profectus, Cæſarauguſtam in reditu Gothorum auxilio vaſtat: Tarraconenſem prouinciam Romanis ſubieſtam inuadit: Carthaginenſem regionem, quam pater ipſius pacis ergo Romanis

nanis reddiderat, in prædam mittit, atque hoc rerū An. Domini.
ſucceſſu lætus ac triumphabundus ad ſuos reuerti-
tur. Ex S. *Iſidoro.*

Circa hunc annum Leo Papa ſcripſit epiſtolam 450
ad S. Turibium, (ita enim in concilijs legendum, vt ex principio primi concilij Bracarenſis conſtat) qua illum hortatur, ad conuocandum concilium generale Gallecia, ad extirpandos errores Priſcillianiſtarum, atque oſtendit hanc hæreſin ex omnibus aliarum hæreſeon fecibus & ſentina conflatam. Præterea ſtatuit, vt inter Catholicos non cēſeatur, quiſquis vtitur ſcripturis ab eccleſia Catholica damnatis. Cuius *Leonis præcepto Tarraconenſes, Carthaginenſes, Luſitani & Betici epiſcopi, facto inter ſe concilio, regulam fidei contra Priſcilliani hæreſin conſcriptam, ad Baleonium Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem direxerunt. Ex priore tomo Conciliorum.*

Fuit hic S. Turibius Hiſpanus, ex prouincia Galleciæ, Aſturicenſis epiſcopus, cuius eximia ſanctitas multis miraculis confirmata eſt.

Eodem tempore floruit Iulianus cognomento Pomerius, natione Maurus, qui octo libros de anima per modum dialogi conſcripſit, in quorum octauo Tertulliani conſentiens erroribus, dicit animam eſſe corpoream. Scripſit & alios libros. S. Iſidorus. Ioannes Trittemius dicit hunc fuiſſe Toletanum Archiepiſcopum: cæterum neſcio, an deceptus ſit eo,

Anno domini quod aliã celebret Eccleſia Toletana Iulianũ Præ-
lē, ſciētia & vitæ meritis clarũ. Potius crediderim
hunc eſſe Pomeriũ, quem in fine ſcriptorũ eccleſiaſti-
451 corum deſcribit Gennadius.

In Africa exarſit perſecutio Vandalorũ in Chriſtianos, adeo vt diuinos libros exurerent & de ſacris pallijs ac veſtibus veſtimenta ſibi facerent. Valerianus epiſcopus ſanctus octogenarius, nolens diuina ſacramenta prophanis tradere, à Rege Giſerico omni vrbe ac domo excluſus, reliquum vitæ vſque ad mortem ſub dio nudus tranſegit. Ex Sigeberto.

452 Attila Hunnorum Rex, Vualameris Oſtrogothorum Regis, & Ardarici Gepidarum Regis, & multarum ſeptentrionalium gentium fretus auxilio, à Pannonijs egreſſus, occidentale inuaſit imperium cum quingentis armatorum milibus. Et primo per Gallias tanto furore graſſatus eſt, vt nulla ciuitas eorum ſubterfugerit rabiem. Ex Sigeberto, & Paulo Aemilio.

Huius Attilæ mentem ad vaſtationem orbis paratam, multis muneribus Giſericus Vandalorum Rex ad Veſegothorum bella præcipitauit, metuens ne Theodoricus (hic eſt, quem nos Theodoredum diximus) Rex filiæ vlciſceretur iniuriam. Quæ Hunericho Giſerici filio iuncta, prius quidem tanto coniugio lætabatur, ſed poſtea, vt erat ille etiam in ſua pignora truculentus, ob ſuſpicionem tantummodo

veneni

eneni ab ea parti, eam putatis naribus, ſpoliãs decore naturali, patri ſuo ad Gallias remiſit, vt turpe funus miſeranda ſemper offerret, & crudelitas, qua etiam mouentur externi, vindictam patris efficacius impetraret. Iornandes. An. Domini

Attilæ aduentum vbi præſenſit Aetius, vnicum rerum Romanorum columen, miſit Auitum ad Gothos ſuaſum, vt Hunnis reſiſtant. hoc enim Attilæ eſſe conſilium, vt in primis Romanorum vires excindantur. Sed non quieturum, niſi paulo poſt & Gothos ipſos penitus obterat. De monarchia nãque cogitare Attilam. Gothus his auditis, auxiliũ ſuũ Aetio pollicetur. Beatus Rhenanus ex Sidonio Apollinari. In Panegy. Auiti ſoceri.

Theoderedus igitur Gothorum Rex, quatuor filiis domi relictis, nempe Frederico, Turico, Rotemero & Himmerit, ſecum tantum Thoriſmundum & Theodoricũm maiores natu participes laboris aſſumit, & in auxilium Romanorum contra Hunnos Aurelianenſem vrbem iam obſidenteis, & Gallias fœdé vaſtanteis proficiſcitur. Ex Iornande & Beato Rhenano.

Factum eſt illud memorabile prælium in campis Catalaunicis, prope Toloſam, in quo Francorum Annales cum Sigeberto Abbate & Iacobo Meyero tradunt, cecidiſſe centum octoginta millia hominũ: Iornandes ait cæſa vtriuſque partis 162. millia, exceptis nonaginta millibus Gepidarũ & Francorũ, 453

An. Domini. *qui ante congreſſionem publicam, noctu ſibi occur rentes, mutuis concidere vulneribus: D. Iſidorus, & ante illum Idacius, atque vtrumque ſequuti ſcriptores Hiſpani produnt, ſupra trecenta hominum millia cæſa. Huic prælio quinque Reges interfuere, Attila Hunnorum caput belli: Valamirus, ſiue, vt alij appellant, Vualamer Oſtrogothorum: Theodoredus Veſegothorum: Ardaricus Gepidarum: Marouæus Francorum. Theodoredus in hoc conflictu, incertum à quo, peremptus eſt. Idacius & S. Iſidorus hanc pugnam præcedenti anno ponunt. Hermannus Contractus & Matthæus Palmerius anno 450. Ego multorum autoritate fretus, & præcipuè Seueri Sulpitij atque Caſſiodori, hoc anno ponere malui.*

Occiſo Theodoredo, Thuriſmundus filius eius regnum ſuſcipit, & patri iuſta debito honore perſoluit. Hic Hūnos prælio fuſos ad internecionem delere conſtituit, cuius conſilij cum Aetium Romanum ducem certiorem feciſſet; ille veritus ne gens per ſe ferox & irrequieta, tot victorijs elata, in Romanos tandem impetum faceret, ſubdolè ſuaſit illi, vt domum profectus rationibus ſuis conſuleret, antequam fratres regnum abſentis inuaderent. Quod conſilium ne ipſi quidem Aetio lætum fuit, vt qui paulo poſt à Valentiniano Imp. occiſus fuit, quod effugij locum Attilæ, quem debellare potuit, præbuiſſet. S. Iſidorus & alij.

Attila

Attila Veſegothos bello aggreſſus, victus à Thu- An. Domini
iſmundo rediјt inglorius.Sigebertus. Aliј dicunt,& inter eos Archiepiſcopus Toletanus, quod Thuriſmundus Alanis ab Attila bello oppreſſis ſuppetias profectus, Attilam fudit, fugauitque, & trans Danubium priſtinas petere ſedes coegit. 455

Thuriſmundus anno regni ſui tertio ægrotans, dum ſanguinem tollit' de vena, ab Aſcalcruo cliente inimicos nunciante, armis ſubtractis peremptus eſt, vna tamen manu, quam liberam habebat, ſcalpellum tenens (ita enim in Iornande legendum, non ſcabellum) ſanguinis ſui extitit vltor, aliquam multos ſibi inſidiantes extinguens. Iornandes. 456

D.Iſidorus autor eſt, Thuriſmūdum primo regni anno à fratribus Theodorico & Frigelarico (forte Frederico) letho datum. Annotationes marginales libri Alcobacienſis ſex annos regnaſſe teſtantur: Iornandes & Sigebertus, cum Chronicis Regis Alfonſi, tres annos imperaſſe ſcribunt, quibus ego magis accedo. Quin & Seuerus Sulpitius quarto Martiani anno occiſum ſcribit, tametſi hoc loco valde deprauatus.

Theodoricus mortuo fratri ſuccedit, & regnat tredecim annos.

Valentinianus Imp. ab amicis Aetiј patriciј in campo Martio occiditur. Maximus tyrannus impe- 457

An. Domini. *rium inuadit, & Eudoxiam Valentiniani vxorem inuitam ſibi toro iunxit, vt eius maieſtate prouincias exercitusq́ ſibi conciliaret. ſed illa tantæ iniuriæ impatiens, Giſericum Vandalorum Regem ad vindicandam coniugis ſui mortem & tantam ignominiam inuitat. qui Afrorum, Numidarum, Maurorum populariumque delectu habito, ad trecenta mortalium millia in Italiam tranſmiſit, vrbem Romam metu trepidam ingreſſus, Maximum occidit, tertio à nece Valentiniani menſe, Romam per quatuordecim dies diſpoliat, Valentiniani viduam ac filias cum multis Romanorum milibus captiuas abducit. Demum per legatos poſtulata ab Imperatore pace, Eudoxiam cum filiabus Conſtantinopolin remittit, vnam tamen ex ijs, quæ nuberet filio ſuo, retinet. Ex Procopio, S. Iſidoro, & Paulo Aemilio. Hoc alij alio anno ponunt, ego Caſſiodorũ ſequutus ſum & Seuerum, qui Maximum ſeptuageſimo imperij die, terrore Vandalorum tumultu vulgi occiſum dicit, ante ingreſſum Giſerici.*

Theodericus Gothorum Rex, pro datis aduerſus Gallos ſubſidijs, permiſſu Imperatoris, Hiſpaniam ingreſſus, primus in ea obtinuit imperium, cui dum Rechiarius Sueuorum Rex cum magnis copijs obuiam proficiſcitur, ad Vrbicum fluuium, duodecimo ab Aſturica miliari, collatis ſignis dimicant. quo prælio fuſus fugatusq́ Rechiarius, fuga ſibi ſalutem quæſiuit, arreptaque naui in Africam curſum inſti-

ſtituit, in fidem ac tutelam Vādalorum ſe tradi- An.Domini.
turus, ſed aduerſa procella Tyrrheni oſtij repercuſſus, & in Portugallenſis ciuitatis portum eiectus, captus ad Theodoricum perducitur atque occiditur. Ex Iornande & Diuo Iſidoro, qui maritimæ fugæ non meminit, ſed tantum in Portugallenſem ciuitatem telo ictum confugiſſe ſcribit. Lucas Tudenſis autor eſt, Theodoricum ex eo loco Bracaram profectum, cuius ciuitatis direptionem, ſi non cruentam, lamentabilem tamen fuiſſe, & Romanam magnā captiuitatem, eò quòd incautè ſe Gothis tradidiſſent.

Theodoricus rerum aduerſus Sueuos potitus, rerum Sueuicarum ſummam commendat Acliulſo Auerno, qui illos Theodorici auſpicijs regeret. Sed vix diſceſſerat Gothus, quum ille & fidei & officij ſui oblitus, Regem ſe ſalutari iubet, & regnum ſibi vendicat, neque Regem tam bene de ſe meritum agnoſcit. Quo ſcelere exaſperatus Theodoricus, confeſtim contra illum mouet, atque in primo conflictu regno pariter & vita exuit, atque ita ſenſit iratum, quem propitium ſeruare non potuit. Ex Iornande.

Sueui rebellionis ſuæ pœnitentia moti, non ſolum veniam, quā ſupplices per ſacerdotes ſuos poſtulabant, conſequuti ſunt à Theodorico: ſed etiam, vt ex gente ſua Regem pro ſuo arbitratu crearent. Ex eodem.

Anno domini *Igitur quæ ſupererant gentis reliquiæ, in extrema parte Galleciæ, Maſdram Maſsilæ filium Regem creant. Ex S. Iſidoro.*

Theodoricus his rebus geſtis, traducto in Luſitaniam exercitu, Emeritã deprædari conſtituit, ſed S. Martyris Eulaliæ perterritus oſtentis, impijs cœptis deſtitit, atque exercitum tripartito diuiſum, partim Cherula duce, in Beticam miſit, quò menſe Iulio, vt inquit Idacius, peruenerunt, partim Sigerico & Nepotiano ducibus in Galleciam, à quibus Sueui apud Lucũ ſæua deprædatione vaſtati ſunt. Cum reliquo exercitu ipſe in Galliã Gothicã reuerſus eſt. Ex B. Iſidoro.

Eodem anno Sabinus epiſcopus Hiſpalenſis, poſt viginti annos, quàm certauerat, expulſus ex Gallijs ad propriam redijt ſedem. Idacius.

458 *Agrippinus Comes Narbonem Theodorico Regi proditione tradidit. Diuus Iſidorus.*

Sueui in duas factiones diuiſi, alij Maſdram, vt diximus, Maſsilæ filium: alij Frautam Regem ſalutant. Sed Frauta mox defuncto, Sueui, qui pro illo ſtabant, Recchimundum illi ſubrogant. Qui cũ Maſdra, (quem D. Iſidorus nunc Maſdram, nunc Maldram appellat, niſi mendoſus eſt liber) inita pace, pariter Luſitaniam deprædatur. Ex eodem.

Chronica Regis Alfonſi Frautam octo annis regnaſſe teſtantur, ſed Frautam & Frumarium pro eodem

n accipiunt, quum ſint diuerſi, vt ex D. Iſidoro Luca Tudenſi patet. An. domini.

Maſdra à ſuis interfecto, poſtquam tres regnaſſet annos, inter Frumarium & Recchimundum oritur de regno Sueuorum contentio. Frumarius cum Sueuis ſuæ factionis, Flauienſis vrbis conuentū graui euertit excidio: Recchimundus vicina ſibi pariter Aurienſis & Lucenſis conuentus maritima depopulatur. Ex D. Iſidoro. 460

Maiorianus Imperator Occidentis, in Hiſpaniam venit Cæſarauguſtam, vt inde parata claſſe, Vandalos bello adoriretur, ſed proditione ſuorum conſilio Vandalis detecto, irritus voti in Italiam reuerſus, à Recimere patritio occiſus eſt. Ex annotationibus libri Alcobacienſis & Roderico Archiepiſcopo Toletano. Seuerus Sulpitius dicit, naueis eius, quibus in Africam traijcere volebat, captas à Vandalis in Hiſpania circa Carthaginem Spartariam.

Idacius ſcribit, hoc anno in conuentu Bracarenſi viſum portentum duorum natorum, ſed quæ ſubiungit, aſſequi non potui, ita mendoſus erat liber. 462

Frumario Sueuorum Rege mortuo, Remiſmundus Maſdræ filius (hunc S. Iſidorus alio loco Ariſmundum appellat) omnibus Sueuis in ditionem ſuā redactis, regnat, & pacem cum Gallecis firmat. Ex S. Iſidoro. 464

An. Domini. *Huius regis tẽpore Aiax natione Gallus, ſac. apoſtata Arianus, inter Sueuos Regis auxilio, hoſtis Catholicæ fidei ac diuinæ Trinitatis emergit,& Arianæ virus hæreſeos ex Gallica Gothorum gente delatum,in Sueuos ſparſit. Quo contagio gens illa cum multis regibus manſit infecta, vſque dũ regnãte Theodomiro, Arianæ impietatis errore deſtructo, Sueui fauente Rege,& annitente S. Martino Dumienſis monaſterij epiſcopo, Catholicã fidẽ amplexi ſunt.ex S.Iſidoro.Lucas Tudenſis 90.annos in eo errore perſeueraſſe Sueuos affirmat. Quorum regũ Arianorũ memoria, ſimul cum rebus eorũ geſtis, à ſcriptoribus ſilentio eſt obliterata.*

Leonis Imperatoris anno quinto, Eredicus frater Theodorici Regis, pugnans cum Francis, occiditur, iuxta Ligerim Galliæ Celticæ fluuium. Seuerus.

466 *Geſericum Vandalorum Regem iterũ in Italiam cũ exercitu nauigantẽ, Aſilicus patritius nauali prælio ſuperauit,& redire Carthaginẽ cõpulit.Mat thæus Palmerius,vbi diſpiciat prudẽs Lector, an forte legendum ſit Baſiliſcus.*

467 *Circa hunc annum, cum Papa Hilarius Romæ celebraret concilium, Aſcanius Tarraconenſis metropolitanus epiſcopus,& alij epiſcopi eiuſdem prouinciæ ſcripſerunt ad eum, Nundinarium epiſcopũ Barcinonenſem,& Siluarium epiſcopum Calaguritanum deſignaſſe ſibi epiſcopos ſucceſſores. Quorum*

Quorum factum ab Hilario Papa, & vniuerſa Synodo vehementer eſt improbatum, & epiſcopi ſubrogati cedere iuſsi, vt ex ipſius Papæ decretali epiſtola patet, in qua Ciuitatenſium mentio fit. quod propter eos adiungo, qui Ciuitatenſem vrbē parum antiquam putant. An. Domini.

469 *Remiſmundus Sueuorum Rex, legatos ad Theodoricum Gothorum Regem fœderis cauſa mittit, à quo per eoſdem legatos, & Sallanum Gothum ex palatino officio & arma & filiam coniugē accepit. Quo honore ſublatus in Luſitaniam profectus, Conimbricam (Colibriam vocat D. Iſidorus) ſpecie pacis deceptam diripit, & Oliſiponem tradente Luſidio, qui ciuitati præerat, occupat.*

Eodem anno, nimirum Leonis Imperatoris decimo, Theodoricus Rex ab Eurico fratre Toloſæ fuit occiſus. Seuerus & Sigebertus. At D. Iſidorus dicit, quod anno Leonis octauo, hoc eſt, anno domini quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo.

Occiſo Theodorico, Euricus frater ipſius (Eoricum alij vocant) ex fratricida factus eſt Rex Gothorum, & regnauit ſecundum S. Iſidorum annis ſeptendecim, ſecundum Sigebertum nouendecim. D. Gregorius Turonenſis viginti ſeptē annos regnaſſe ſcribit, ſed ſuſpicor eſſe mēdum, quemadmodum & illud, quod hic Rex eidem autori alio loco Euarix dicitur. li.2.c.10. Ibidem. cap.25.

470 *Euricus principio regni continuo Luſitaniam depræ-*

An. Domini. *deprædatur, ac miſſis exercitibus, Pompelonem, Cæſarauguſtam, Tarraconenſem prouinciam, atque etiam Hiſpaniam ſuperiorem in poteſtatem ſuam redigit.* S. *Iſidorus. (Idacius XVI. Leonis anno factum dicit, vt ſuo loco dicemus.) Et quum Romani imperij vacillationem cerneret, Arelatum & Maſſiliam bello captas regno ſuo adiecit. Idem, & Iornandes.*

Nam Giſericus Vandalorum Rex curauit, vt Orientale imperium Oſtrogothi, Heſperium ſiue Occidentale Veſogothi vaſtarent, vt in vtraq; Repub. hoſtibus decernentibus, ipſe in Africa quietus regnaret. Idem Iornandes.

Scribit Sigebertus Euricum, dum Gallias occupare nititur, Riothimum Britonum Regẽ, ad defenſionem Galliarum Romanis auxilio venientem, bello contriuiſſe.

Eodem anno moritur Giſericus Vandalorũ Rex, anno regni ſui quadrageſimo. Hic teſtamento cauit, ſucceſſione regnandi inter filios ſuos ordinata, vt fratri morienti frater ſuccederet, ſine vlla controuerſia filiorum, & poſt filios ſuos, quicunque ex genere virilis prolis proximo ſanguinis gradu illũ attingeret, atque ex his, qui ætate præcederet. Procopius & Sigebertus.

Huius Regis mortem Chronica Regis Alfonſi, Sigebertum ſequuta, ponunt anno 477. Ego S. Iſidorum ſequi malui.

Mortuo

Mortuo Sigerico ſucceſſit. Honorichus filius. D. Iſidorus Vgnericum appellat, qui multo crudelius patrē perſequutus eſt Chriſtianos. Hic Valentiniani Imperatoris & Eudoxiæ Auguſtæ filiam vxorē habuit. An. Domini.

Honorichus ſecundo regni ſui anno, in Chriſtianos ſæuiens, circiter quatuor millia in duriora exilia relegauit, martyres multos fecit: confeſſoribus linguas abſcidit, qui linguis ademptis perfectius loquuti ſunt. S. Iſidorus. Sigebertus quater mille nongentos ſeptuaginta ſex in exilium miſſos ait. Beda addit, quòd in exilium miſſis ac fugatis pluſquam trecentis triginta quatuor epiſcopis Catholicis, eorum eccleſias clauſerit, plebem varijs affecerit ſupplicijs, & innumeris quidem manus abſcindens, linguas quoque præciderit, nec tamen loquelam Catholicæ confeſſionis eripere potuerit. Huius rei meminit & Iuſtinianus Imperator, & oculata fide ſibi cōſtare teſtatur. 472 C. de off. præf. præ.

Hoc tempore Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, & omnis clerus eius contra Arianam hæreſin Vandalorum fortiter pro Chriſti fide certant. Sigebertus. Sed ego in anni numero S. Iſidori ſupputationem ſequor, ne quis errore factum exiſtimet.

Carthagine Liberatus abbas, cum ſex fratribus, à Rege Honoricho carcere, catenis, igni & vectibus ad martyrium vſque cruciatur. Idem Sigebertus. 473

Fratrum

Ao. Domini. *Fratrum vero nomina hæc ſunt,autore Victore ep-
copo,qui hãc perſecutionem , cui ipſe interfuit,de-
ſcripſit. Boniſacius diaconus,Seruus ſubdiaconus,
Ruſticus ſubdiaconus , Rogatus monachus, Septi-
mus monachus,& Maximus monachus.*

475 *Gauderit Comes Gothorum,Hiſpanias per Pom
pelonem,Cæſarauguſtam & vicinas vrbes obtinuit.
Heldefredus quoque cum Vincentio Hiſpaniarum
Duce obſeſſa Tarracone , maritimis vrbibus poti-
tus eſt.Idacius & Seuerus.*

476 *Honorichus ſolito crudelius in Chriſtianos exar
ſit,oẽs Africæ epiſcopos per ſpeciẽ ſynodi euocatos,
vſq; ad quadringentos quadraginta quatuor in exi-
liũ relegauit,& eorũ eccleſias vel clauſit,vel Aria-
nis dedit, plebemque varijs ſupplicijs afflixit .Letũ
Neptenſem epiſcopum igni traditum martyrio co-
ronauit.Eugenium Carthaginenſem epiſcopum,cũ
clericis ſuis pluſquam quingentis,varijs tormentis
excruciatos exilio condemnauit.Partim ex S.Iſido-
ro,partim ex Sigeberto.*

477 *Hoc anno ſecundum S.Iſidorum, ſecundum Lu-
cam Tudenſem ſequenti,Honorichus octauo regni
ſui anno, poſt innumerabiles in Chiſtianos crudeli-
tates,iudicio dei percuſſus,vt Arius pater eius,inte-
rioribus cunctis effuſis,miſerabiliter vitam finijt. S.
Iſidorus.Sigebertus Abbas ſcribit vermibus ſcaten
tem expiraſſe. Idem dicit & Victor epiſco-
pus. Regnauit annos ſeptem , menſeis quinque,*

vt

vt ait Lucas Tudenſis. Victor epiſcopus dicit, quod menſibus decem ſupra ſeptem annos regnauerit. An. domini.

Mortuo Honoricho ſubrogatus eſt Gũtamũdus; qui regnauit annis duodecim, & reſtituta pace eccleſiæ, catholicos ab exilio reuocauit. S. Iſidorus. Procopius iſtum Gundabundum appellat, & dicit Genzonis fuiſſe filium, qui Genzon Giſerici Regis filius fuit natu maior, & addit hunc Gundabundũ Chriſtianos imitatione ſuorum, grauioribus etiam ſupplicijs afflixiſſe. Sigebertus dicit nouem tantum regnaſſe annos. ſed S. Iſidoro ſubſcribit Procopius. li.3. de bel. Vandalico.

482 Cum Rex Gothorum Euricus, Arelate ſuos euocaſſet ad colloquium, atque ij de more gẽtis tela manibus tenerent, vidit Rex colorem ferri repente mutari. alia enim tela colore viridi, alia roſeo, alia nigro, alia croceo naturalem ferri colorem mutarunt, vt annotarunt poſt S. Iſidorum Lucas Tudenſis & Rodericus Archiepiſcopus Toletanus.

483 Euricus Rex Arelati fatalis vadimonij diem obiit, cum regnaſſet ſecundum communem omnium opinionem, annos. 17. ſecundum alios, 16. Neque enim audiendos arbitror, qui 19. annos regno functum produnt. Hic primus Gothis leges ſcripto dedit, neque immerito à S. Iſidoro inter alios legiſlatores cenſetur, vt annotauit Alfonſus epiſcopus Burgenſis.

De

An. Domini. De Eurico ſiue Eorico Rege ſcribit S. Gregoriu
li.2.c.25. Turonenſis epiſcopus, quòd ex Hiſpania in Gallia egreſſus, perſecutionem in Catholicos mouit, & ſacrorum templorum aditus ſpinis iuſſit obſerari, ſcilicet vt raritas ingrediēdi, obliuionem faceret fidei.
li.7.epiſt. Huius rei, quanquam ſubobſcurè, meminit Sidonius Apollinaris, in epiſtola ad Baſilium, vbi mendosè legi puto, Et Varix, pro, Euarix, vel potius Euricus.

Eodem anno poſt mortem patris ſui, creatus eſt Rex Gothorum apud Toloſam Alaricus, anno Zenonis Imperatoris ſeptimo, vt ait Seuerus: vt vero S. Iſidorus & annotationes marginales libri Alcobacienſis, anno decimo. Quæ diuerſitas ex eo naſcitur, quod alij Zenonem anno domini quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto Imperium iniſſe ſcribūt, inter quos eſt Hermannus Contractus: alij biennio poſt, vt Matthæus Palmerius.

Hic Alaricus Teudetuſam filiam Vittigis Oſtrogothorum Regis vxorem habuit, vt ait Procopius:
li.1. de bello Gotho. Paulus Aemilius dicit, hunc fuiſſe nonum à magno illo Alarico, qui Romam cepit, & vxorem habuiſſe Theodorici Oſtrogothorum & Italiæ Regis filiam, idq́ verisimilius eſt. Quod verò ea vocata ſit Amalaſuenta, præter Archiepiſcopum Rodericum Toletanum, & qui eum ſequuti ſunt, nemo affirmat. Imo verò, Caſſiodorus autor eſt cum alijs aliquot, Amalaſuintham Theodorici huius filiam Eutharico nupſiſſe,

ſiſſe, ex quo cõiugio natus eſt Athalaricus, qui poſt An. Domini.
ſui mortem regnauit in Italia, præmatura morte extinctus.

Regnauit hic Alaricus viginti tres annos, autore S. Iſidoro.

Guntamundo Vandalorum regi defuncto ſucceſſit Traſamundus frater eius, & regnauit annis 27. menſes quatuor, vt ait S. Iſidorus. Fuit hic vir indole ſapientiæ maxima, tum animi magnitudine maiores omneis antecedens, Chriſtianos non pœnis corporis aut ſupplicij, vt alij, ſed præmijs & honoribus omnibus ad deſerendam fidem inuitabat, non auſcultanteis minime plectebat, fuit Anaſtaſio Principi chariſſimus. Procopius. Sed D. Iſidorus dicit, quòd Ariana percitus inſania, perſecutionem in Chriſtianos inſtaurauit, & centum viginti epiſcopos in Sardiniam relegauit. Idem dicit & Beda, ſed ait ducentos viginti epiſcopos clauſis eorum eccleſiis, in exilium miſſos. Verum Iſidorus etiam in Chronico tantum centum viginti ponit. 489

li. 3. de bello Van.

In hiſt. Vandalorum.

In Minio Hiſpaniæ fluuio piſces capti ſunt, in quorum ſquammis videbatur inſcripta æra præſentis anni, vt ait Sigebertus. Annotationes marginales libri Alcobacienſis teſtantur, hoc anno, id eſt, Anaſtaſii Imperatoris ſeptimo, Sacos in Hiſpaniam irrupiſſe, Aſterio & Præſidio Coſſ. de qua re nihil vſquam alibi legi, niſi quòd Plinius Sacas in Scythia ponit. 490 li. 6. c. 17.

Z Hoc

An. Domini

496 *Hoc tempore floruit, & ab Arianis pro aſſeren da fide Catholica multa paſſus eſt S. Fulgentius Ruſpenſis epiſcopus, eruditione, facundia & ſanctitate illuſtris. Quem Chronica Regis Alfonſi poſtea martyrio coronatum teſtantur. Raphael Volaterranus Toletanum fuiſſe ſcribit, profeſſione monachum, ab Arianis in exilium relegatum, poſtea reuocatum anno vno ante obitum, præſulatu abdicato, antiquum repetiiſſe cœnobium. Floruit ſub Anaſtaſio primo Imp. & Gelaſio Papa. Huius beati Fulgẽtij vidi librum de fide incarnationis filij Dei ad Scarilam, & alium de interrogatis, quæſtionibus, ad Ferrandum eccleſiæ Carthaginenſis diaconum, & & alium de regula veræ fidei ad Petrum. Reliqua illius opera recenſet S. Iſidorus.*

497 *Burdunellus in Hiſpania tyrannidẽ aſſumit. Anno. marg. libri Alcobacienſis. Intelligo hunc vſurpaſſe imperium eius Hiſpaniæ partis, quæ Romanis parebat.*

498 *Hoc anno, nempe Anaſtaſii Imperatoris ſexto, Conſule Anaſtaſio Auguſto, Gothi in Hiſpanijs ſedes acceperunt, & Burdunelius à ſuis traditus, & Toloſæ tauro æneo impoſitus crematus eſt. Anno. marg. lib. Alcobacienſis.*

Traſamundus in Chriſtianos ſæuit. Ibidem.

499 *Anno ſeptimo Anaſtaſii, Olympius quidam epiſcopus Arianus, dum in Balneis apud Regiam vrbẽ blaſphemat in ſanctiſſimam Trinitatem: tribus iaculis*

ulis igneis, angelo miniſtrante, in piſcina aqua frigida percuſſus, vitam impiè ſimul & prodigioſè finiuit. Victor epiſcopus Africanus. Aliqui hoc anno 497. factum arbitrantur, nempe ij, qui Anaſtaſiũ iniſſe imperium anno 490. putant. An. Domini.

Sunt qui hoc Carthagine factum dicant, nimirum quia dicitur apud Regiam vrbem contigiſſe, ſed non animaduertunt, quòd vrbs Regia temporis illius ſcriptoribus dicitur in Orientali imperio Conſtantinopolis, in Africa Carthago, in Hiſpania Toletum. Ex Nicephoro enim conſtat, quòd hoc miraculum factum ſit Conſtantinopoli.

Anno Anaſtaſii nono, Patritio & Hypatio Coſſ. 501
Deuterius Arianus epiſcopus, dum quendam nomine Barbarum baptizaret, & male diſtinguens Trinitatẽ, diceret, Ego te baptizo in nomine patris per filium in Spiritu Sancto: aqua repente diſparuit, & vas confractum eſt. Ex Nicephoro & Sigeberto, qui hoc ait contigiſſe Conſtantinopoli. Victor epiſcopus Tunnunenſis & S. Iſidorus paulo aliter referunt, dicentes Barbam appellatum epiſcopum, qui baptizauit ad eum modum. ſed ego mendum eſſe ſuſpicor. Illud conſtat ex omnibus, quòd qui baptizandus erat, viſo miraculo conuerſus ſit ad veram fidem.

Hoc anno Annales Francorum ponunt initium belli inter Clodoueum Francorum Regem, qui

 &

An. Domini. & Ludouicus dictus eſt, & Alaricum Gothorum ex quo acerrimæ inter vtrunque Principem & populum exarſerunt inimicitiæ. Cauſa belli fuit, præter religionis diſparitatem, (nam Franci noua religione pij, Gothos Ariana impietate pollutos oderãt) quòd Alaricus, cuius pater auusq; amantiſſimi Frãcorum Regum fuiſſent, exules hoſteisq; eorum recipiebat colebatq;: & cum de colloquio ageretur, inſidias vitæ ſuæ Francus Rex paratas ab eo ſe comperiſſe dicebat. Quæ contentio animorum eo vſque exarſit, vt ſubmotis cæteris, ad oſtentationem virtutis, Reges inter ſe ſingulari certamine conflicturi fuerint, niſi Theodorico Oſtrogothorum & Italiæ Rege ſolicitante, bellum illud in Burgundionum Regem ad tempus tranſlatum fuiſſet. Paulus Aemilius.

506 Fœdus ictum inter Clodoueum Francorum: & Alaricum Gothorum Reges. Sigebertus.

Hoc anno, hoc eſt, 14. Anaſtaſii, Meſſala Conſule, Gothi Detorſam ingreſſi, & Petrus tyrannus interfectus, caputq; eius Cæſaraugustam deportatũ eſt. Anno. marg. libri Alcobacienſis.

508 Alaricus Clodoueo Regi molitus inſidias, fœdus violat. Sigebertus.

509 Prælium commiſſum inter Alaricum & Clodoueum in Pictonibus, decimo ab vrbe lapide, in campis Vogladenſibus, in quo Alaricus à Clodoueo deiectus equo dicitur. Tunc duo Gothorum equites, Regis

ſui caſu magis irritati quàm territi, antequam An. Domini
ex Regem conficere, & opima ſpolia capere poſſet, diuerſi haſtas equorumq́ curſum in vtrunque eius latus dirigunt, qui beneficio loricæ, & auxilio Clodouici iuuenum fortiſſimi, æquato Marte, incruentus periculum euitauit. Stratum Alaricum pedes Francus attollere ſe conantem confodit. Gothi fugæ ſe mandarunt. In Burdegalenſium finibus Gothi, qui prælio abſuerant, auſi fortunam prælij tentare, tanta cæde victi ſunt, vt is locus Campus Arianus etiam nunc vocitetur. Hoc bello vouit Rex Clodoueus Lutetiæ templum ſanctis Apoſtolis Petro ac Paulo ſacrum, in ſuburbio, quod nunc eſt S. Genoueſæ, in cuius diuæ tutela ea vrbs eſt. Paulus Aemilius. Eadem ferme S. Gregorius Turonenſis. li.2.c.37.

D. Iſidorus, & illum ſequuti ſcriptores Hiſpani, hunc Regem Francorum Fluduinum appellant, & ponunt mortem Alarici anno 506. quum tamen anno decimo ſeptimo Anaſtaſii Imperatoris occiſum dicant. Cuius diuerſitatis cauſam ſuperius anno 499. poſuimus. Seuerus Sulpitius mortem Alarici anno decimo quinto Anaſtaſii ponit.

Illud quoque admonere non ab re fuerit, quòd in Roderico Archiepiſcopo Toletano impreſſo perperam hoc loco pro, Pictauium, Patauium legitur.

An. Domini. Hoc ſucceſſu ferox Clodoueus, omnem ferè Aquitaniam Gothis ademptam regno ſuo adiecit, etiam Toloſam regni ſedem. Præterea Germanorum adiutus auxilio, Carcaſſonem vrbem obſedit, in qua vrbe erat Solomonis precioſiſſima & ſpectatu digniſſima ſupellex, quam ingentis precij gemmis ornatam, ex Hieroſolymis Romani quondam auexerant: Alaricus ſenior, quum Romam cepit, in prædam ſuam conuertit. Non tamen potiti ſunt ea vrbe Franci, ſed aduentante Theodorico Oſtrogothorum & Italiæ Rege, ſoluerunt obſidionē. Procopius.

li.1.de bello Gotho.

Occiſo à Francis Alarico, Geſalaricus frater eius, Eurici Regis ex concubina filius, Narbone creatus eſt Rex. Nam Amalaricus, Alarici ex filia Theodorici Gothorum in Italia Regis filius, vix dū quinquennis, non dū erat maturus imperio. Hic ſecundū S. Iſidorum, regnauit annis quatuor, tametſi alij plureis, alij pauciores annos illi attribuant.

Ibidem. Hunc alij Geſalaricum, alij Geſeleycum, alij Geſaleicum, Procopius Gaſelicum appellat.

Hic vt ignobili matre æditus, ita animo degener extitit, & dum Narbonem à Gundebadis Burgundionum Regis impetu defendere non poſſet, cum maxima ſuorum clade, Barcinonem ignominioſa fuga ſe contulit, ibiq; turpiter delituit, donec à Theodorico regni faſcibus exutus eſt. Partim ex Seuero, partim ex S. Iſidoro.

Theo-

Theodoricus Oſtrogothorum & Italiæ Rex, contra Francos, ad vlciſcendam generi ſui necem, octoginta armatorum millia miſit duce Ilba, (Helbanem alij vocant) Gepidarum Comite, qui Gothis coniuncti, victoria potiti ſunt. Francorum viginti millia & eò amplius deſiderata. Prouincia ad Oſtrogothos: Vaſconia ad Veſegothos rediјt. Ex annalibus Francorum. An. Domini. 510

Eodem anno Geſalaricus Goericum Barcinone in palatio interficit, & paulò poſt ab Ilba duce Theodorici ab Hiſpania fugatus, Africam petit. Anno. marg. libri Alcobacienſis.

Geſalaricus poſt fruſtra petitum in Africa Vandalorum auxilium, & varios errores, tandem apud Druentium Galliæ fluuium interijt, & prius regnũ, mox vitam perdidit. S. Iſidorus. 511

Eodem anno Theodoricus Iunior, Oſtrogothorũ & Italiæ Rex, cum iam octodecim annos non ſine gloria regnaſſet in Italia, venit in Hiſpaniam, atq; ibi per quindecim annos Amalarici nepotis ſui paruuli tutelam geſſit, & Gothorum regnum adminiſtrauit. S. Iſidorus. Alij ingreſſum eius in Hiſpaniam anno 513. ponunt. In hoc tamen omnes conſentiũt, quod 21. anno Anaſtaſii.

Mortuo Clodoueo Francorum Rege, regnum in quatuor fratres diuiditur: Childeberto Parriſii: Clotario Sueſſiones: Clodamiro Aurelianum: Theodorico Mediomatrices imperia fuerũt: omneſq; Reges 515

An. Domini. *conſalutati, ac primum omnium pacem cum Amalarico Alarici filio firmauerunt, data illi in matrimonium ſorore Clotilde, Toloſatiumque præfectura reſtituta. Paulus Aemilius.*

Pacem hanc cum Amalarico firmatam intellige, quia Theodoricus non ſuo, ſed nepotis ſui nomine, res in Hiſpania geſſit: & ſororem pactam, non datam Amalarico, qui id temporis nondum ex ephebis exceſſerat.

Illud quoque animaduertendum, neque Gallicarum rerum ſcriptores, neque vllos alios præter Hiſpanos, memoriæ proditum reliquiſſe, Theodoricum hunc, de quo loquimur, in Hiſpania res geſſiſſe. Ego tamen, vt Hiſpanis ſcriptoribus magis accedam, & autoritate D. Iſidori, & libro Conciliorum moueor, in quo, vt continuo videbimus, ſub hoc Theodorico quamuis Ariano, concilia celebrata deſcribuntur, quæ niſi de annis, quibus in Hiſpania ille regnauit, intelligi non poſſunt.

516 *Hoc anno Sanctus Iſidorus autor eſt, mortuo Traſamundo, Ildericum Honorichi ex Valentiniani Imperatoris filia natũ, Vandalis imperare cœpiſſe, ſed à Traſamundo ante mortem ſacramento obſtrictum, ne, quandiu regnaret, eccleſiã Catholicis aperiret, aut priuilegia redderet. Qui à matre ſide recta imbutus, ne iuriſiurandi religionẽ violaret, ante quã iniret imperiũ, Chriſtianos ab exilio reuocat, eccleſias ſacerdotibus reſtituit, atque ita demũ re-*

gno inauguratur. Sanctus Iſidorus. Hoc factum An. Domini
poſt annum ſeptuageſimum quartū hæreticæ profanationis, inquit Beda.

Procopius teſtatur, hūc æquè in Chriſtianos atque in ſuos mitem, armis tamen minime fuiſſe idoneum, quibus Amerem propinquum præfeciſſe, qui ob fortitudinem alter Achilles eſt appellatus. Regnauit annos ſeptem, menſes quatuor.

Eodem anno, nimirum Theodorici Iunioris ſexto, conſulatu Petri, celebratum eſt Tarracone concilium decem epiſcoporum, octauo Idus Nouēbris. In quo concilio, præſidente Ioanne eius ciuitatis epiſcopo metropolitano, inter alia multa ſtatutū eſt, vt obſeruatio diei Dominici incipiatur à ſabbato. Atque hinc fortaſſis emanauit conſuetudo in totam ferè Hiſpaniam, ceſſandi die ſabbato ab omni opere ſub horā veſpertinā. Ex priori tomo Conciliorū.

Hoc cōciliū alij alio anno ponūt. Ego diuū Iſidorū ſequor, cùi calculus Caſſiodori ad amuſſim quadrat.

Hormiſda ad ſummum Pontificatum euectus eſt, qui vices ſuas Saluſtio Hiſpalenſi epiſcopo metropolitano commiſit, per prouincias Beticam & Luſitaniam: per reliquam verò Hiſpaniam, Ioanni, opinor, Tarraconenſi epiſcopo. Huius extant aliquot ad epiſcopos Hiſpaniæ epiſtolæ decretales; in priore tomo Conciliorum. 517

Menſe Iunio eiuſdem anni celebratū eſt conciliū Gerundenſe à ſeptē epiſcopis, Agapito Conſule, anno

An. Domini. *Theodorici ſeptimo, ſub præſule ciuitatis illius Fortuniano. Ex priore tomo Conciliorum.*

Eodē anno celebratū aiūt cōciliū Cæſaraugustanū, à 12. epiſcopis, ſub Lucio epiſcopo Cæſaraugustano, quarto nonas Octobris, in quo præter alia decretū eſt, ne quis vſurpet nomē doctoris, niſi cui iure cōceditur. Ibidē. Petrus Anto. Beuter ſequēti anno ponit.

523 *Gilimer Ildericħū per tyrannidem regno Vandalorum deturbat, & cum filiјs carcerum cuſtodiæ mancipat, regnum ipſe inuadit, & multos Africæ nobiles partim opibus, partim vita ſpoliat. S. Iſidorus. Beda Giliſmerum appellat.*

Hic Gilimer fuit, vt ait Procopius, Genzonis, de quo ſuperius loquuti ſumus, filius, & malis artibus ac falſis apud Vandalos calumniјs Ildericħum regno priuauit, & cum Amere atq; eius fratre Euagene carceri tradidit, atq; Amerē poſtea excæcauit, neq; vllis Iuſtiniani Imperatoris monitis à male cœptis abduci potuit. Quare Imperator ſoluto bello Perſico, bellū illi facere ſtatuit, quod Procopius duobus libris prolixè deſcribit, vt cui ipſe interfuit.

Sigebertus hunc Gilimerem ponit anno 528. & addit ita fuiſſe crudelem, vt ne parentibus quidem parceret.

525 *Hoc anno, id eſt, Theodorici Iunioris decimo quinto, celebratū eſt octauo Idus Auguſti concilium Ilerdēſe, ab octo epiſcopis, ſub Sergio illius ciuitatis id temporis epiſcopo. Ex priori tomo Conciliorum.*

Eodem

Eodem anno menſe Decembri, celebratum eſt cō- An. Domini
cilium Valentinū ſex epiſcoporum, ſub Celſino illi-
us ciuitatis epiſcopo, in quo ſtatutum eſt præter alia,
vt euangelium legatur ante offertoriū, vt catechu-
meni & pœnitentes, qui non offerebant, audiāt euā-
gelium, antequam exeant eccleſia, quòd etiam an-
notauit Pet. Anto. Beuter. Ibidem.

Ex his concilijs colligi poſſe videtur, eam Tarra-
cenenſis Hiſpaniæ partem, quæ Romanis parebat, to-
tam fuiſſe Catholicam, vt in qua tot concilia tam li-
berè celebrata ſint. Quod ex eo clarius eſt, quòd af-
firmat S. Iſidorus, Ioannem poſtea Gerundenſem e-
piſcopum, ab Ariano Gothorū Rege Leouigildo Bar-
cinonem exilij cauſa relegatum.

Eodem quoque anno, Theodoricus Oſtrogotho-
rum Rex, quū Hiſpaniā per quindecim annos rexiſ-
ſet, non ſine gloria, niſi quod alienus à fide Catholi-
ca & acerrimus Arianæ ſectator perfidiæ, regnum
Veſegothorum Amalarico nepoti iam adulto tra-
didit, atque in Italiam eſt reuerſus, vbi ob inſtau-
ratā Romam, & redintegratos illius muros, aureā
ſtatuam à Senatu meruit. S. Iſidorus.

Lucas Tudenſis addit hunc in Hiſpania vxorem
duxiſſe ex prima Hiſpanorum origine, cuius precibus
Hiſpanos omneis libertate donaſſe. Ex ea filiū ſuſtu-
liſſe Seuerianum, ſanctorum Leandri & Iſidori at-
que aliorum patrem.

Amalaricus, Theodorico tutelam ipſius iā regno 526
maturi

An.Domini. *maturi abdicante, Gothis in Gallia Aquitanica & Hiſpania imperare incipit, quanquam Gallicarum rerum ſcriptores, vt admonuimus, omneis Theodorici annos Amalarico tribuant, qui hoc anno mortem ipſius ponunt, de qua re ſuo loco dicemus. Regnauit annis quinque, vt ait S. Iſidorus.*

Iuſtinianus Imperator admonitus per ſomnum à Leto martyre, exercitum in Africam Beleſario duce, contra Gilimerem mittit, qui Beleſarius Gontimerum & Gebamundũ fratres Regis primo prælio fudit, Gilimerem in fugam conuertit, Africam recepit nonageſimo ſeptimo, quàm Vandali regionem illam occupauerunt, anno. Gilimer verò in primo Beleſarij occurſu, ante conflictum, Ildericum Regem & quoſdam eius affines obtruncauit. Demũ captus, cum omnibus ſuis opibus Iuſtiniano Conſtantinopolin adducitur. Sic Vandalorum regnum cũ omni populo ac ſtirpe deletur, quod permanſit annis 113. à Gunderico Rege vſque ad Gilimeris interitum. S. Iſidorus. Cuius ſupputatio ijs aſtipulatur, qui anno domini 413. Vandalos in Hiſpaniã irruiſſe ſcribũt. ex quorum albo eſt Sigebertus, qui excidium regni Vandalici ponit anno 533. Sicut & Matthæus Palmerius. Sed Iuſtinianus dicit Africam per annos centum & quinque à Vandalis fuiſſe captiuam, ſi locus non eſt mendoſus. C. de off. præf. præ. li. 1. §. 1.

530 *Anno quinto Amalarici Regis, celebratum ſecundum concilium Toletanum octo epiſcoporum, ſub*

ſub Montano præſule Toletano. Ex priore tomo Cōciliorum. Scribit S. Iſidorus & illum ſequutus Rodericus Toletanus, concilium hoc peractum anno ſecundo Theudij Regis, qui quamuis eſſet hæreticus, pacem tamen indulſit eccleſiæ, adeo vt catholicis epiſcopis poteſtatem concederet in vrbem Regiam conueniendi, & quæcunque ad diſciplinam eccleſiaſticam pertinerent, liberè inſtituendi. Cæterum ex ipſius concilij vltimo capite liquidò conſtat, ſub Amalarico Rege, non Theudio celebratū. Fortaſſis aliud Concilium eo regnante Toleti celebratum eſt, quod in aliorum conciliorum numerum non ſit relatum, de quo D. Iſidorus loquitur. An. Domini. In hiſt. Gotho.

Montanus verò, quem huic Synodo præſediſſe diximus, fuit poſt Celſum Toletanæ ſedis metropolitanus epiſcopus, vita & eruditione clarus. Qui antiquiſſima fideliq; relatione narratur, ad propulſandam coniugalis conuerſationis infamiam, candenteis prunas tandiu tenuiſſe veſte, dum ſacrum perageret, eoq; peracto nec prunæ ignem, nec veſtis inuenta eſt amiſiſſe decorem. Scripſit ad Palentinos epiſtolam, in qua presbyteros chriſma conficere, & epiſcopos alienæ diœceſis eccleſias conſecrare, magna dicitur autoritate prohibere. Claruit ſub Amalarico Rege, & nouem annis pontificatus renuit dignitatem. Ex S. Alfonſo.

Eodem anno, Stephanus quidam Hiſpaniarum præ-

An. Domini. *præfectus efficitur, atque idem anno tertio præfectu-ra ſuæ, in Gerundenſi ciuitate, in concilio diſcinctus eſt. Anno marg. Alcoba.*

Memoriæ prodit Sigebertus, hoc anno epiſcopos quoſdam in Africa orthodoxos linguis radicitus ex ciſis à Vandalis, poſterius clarè loquendo multis miraculo fuiſſe. Quod miraculum vnus eorum auxit, qui in ſuperbiam elatus, confeſtim diuino priuatus munere obmutuit. Sed hoc ſub Gilimere tyranno factum eſt.

Clotildis Francorum Regũ ſoror, à Gothis Arianis, in quos enupſerat ipſa pia, ignominioſè duriterque tractabatur: via euntem cœno lapidibuſque inceſſebant. Saucia imbutum cruore ſudarium ad fratres Reges miſit, quo velut literis ſanguine exaratis ira perciti Franci, in Gothos ducunt. Amalaricus apud Narbonem prælio victus, dum Barcinonem fugę reparat, ab exercitu contemptus occiditur. Clotildis dum à fratre Childeberto reducitur, in itinere fato conceſſit, Pariſiis juxta patrem ſepulta. Ex annalibus Francorum & S. Iſidoro. Sed vt dixi, hiſtoriæ Gallorum anno 525. factum hoc aſſerunt.

Robertus Gaguinus addit, Toletum à Francis expugnatum ac diſpoliatum, & multa inde vaſa ſacra templis Franciæ diſtributa.

Totam hanc rem fuſius atque explicatius proſequitur S. Gregorius Turonenſis, cuius verba non pigebit

gebit adſcribere. Ea habent ad hunc modum. Clotildis multas inſidias ab Amalarico viro ſuo propter fidem Catholicam patiebatur. Nam plerumque procedente illa ad ſanctam eccleſiam, ſtercora & diuerſos fœtores proijci ſuper eam imperabat. Ad extremum autem tanta eam crudelitate dicitur cecidiſſe, vt infectum de proprio ſanguine ſudarium fratri tranſmitteret. Vnde ille maximè commotus, Hiſpanias appetiuit. Amalaricus vero hæc audiens, naueis adfugiendum parat. Porrò imminiente Childeberto, cum Amalaricus nauem deberet aſcendere, in mentem ei venit, multitudinem ſe precioſorum lapidum in theſauro ſuo reliquiſſe. Cumq; ad eoſdem petendos in ciuitatem regrederetur, ab exercitu in porta excluſus eſt. Videns autem ſe non poſſe euadere, ad eccleſias Chriſtianorum confugere cœpit. Sed priuſquam limina ſancta contingeret, vnus emiſſa manu lancea, eum mortali ictu ſauciauit, ibiq; decedens reddidit ſpiritum. Tunc Childebertus cum magnis theſauris ſororem aſſumptam ſecum abducere cupiebat, ſed neſcio, quo caſu in via mortua eſt, & poſtea Pariſios allata, iuxta patrē ſuū Chodoueum ſepulta eſt. Childebertus verò inter reliquos theſauros, miniſteria eccleſiarū precioſiſſima detulit. Nā 60. calices, 15. patenas, 20. Euangeliorū capſas detulit, omnia ex auro puriſſimo, & gēmis precioſis ornata. Sed nō eſt paſſus ea cōfringi, cūcta. n. eccleſiis

An. Domini. li. 3. c. 9.

An. Domini. *& baſilicis ſanctorum diſpenſauit ac tradidit. Hactenus ille.*

531 *Poſt Amalaricum Theudius regnat, quem alij*
li. 1. de bel. Gothorum. *Theodatum, alij Ethiudi appellant. Regnauit annis 17. menſeis quinque, vt ait S. Iſidorus. Hunc Procopius alibi Theodim, alibi Theudam appellat, dicitq́; eum à Theodorico exercitui Veſegothorum præfectum, ducta ex Hiſpanijs nobiliſſima coniuge imperium vſurpaſſe, idq́; viuo adhuc Theodorico & Amalarico.* Iornandes *nominat eum Thiodim, & ait fuiſſe armigerum Theodorici Oſtrogothorum Regis, ac tutorem Amalarico in Hiſpania regno datum.*

Quæ hoc loco ponit Rodericus Archiepiſcopus Toletanus ex Procopio male intellecta, de Theudio ex Italia accito, & eius male grata impietate in Amalaſuentam tam bene de ſe meritam, ad Oſtrogothorum in Italia pertinent hiſtoriam. Alius enim fuit Theodatus ille ſiue Theodahatus, vt Cōradus Peutinger ex veteri numiſmate argenteo appellatum aſſerit, qui pietatis oblitus, Amalaſuentam, cui debebat regnum, in balneo ſtrangulari fecit: alius Theudius Gothorum in Aquitania & Hiſpania Rex. Toletani errorem ſequutus eſt in Chronicis ſuis Rex Alfonſus.

Anno Theudij primo, Franci magnis copijs Hiſpanias ingreſſi, Tarraconenſem prouinciam depopulabantur. Quos Gothi duce Theodiſclo adeo in arctum

ctum coegerunt, interclufis Hiſpaniæ obicibus, vt ne An. Domini
ceſſe fuerit hoſtibus, vnius diei noctiſque ſpacium, precibus & multo auro fugæ ſuæ redimere. Quæ vero miſera turba huic ſpacio ſuperfuit, funeſta cæde conſumpta eſt. Cuius victoriæ gloriam poſtea Gothorum apud Septam calamitas obſcurauit. Ex S. Iſidoro.

Aprugius Pacenſis eccleſiæ epiſcopus floret, qui ſacras literas ita expoſuit ingenioſe, vt veteres præ illo non videantur expoſuiſſe. ſcripſit in Apocalypſin. Ex eodem. 532 de viris illuſtri.

Bracaræ celebratum eſt primum concilium ab octo epiſcopis, præſidente Lucretio Bracarenſi epiſcopo metropolitano, Calendis Maij, vt habent Chronica Regis Alfonſi. nam numerus æræ in Codice Conciliorum vitioſus eſt. Huic concilio Beatus Martinus adhuc Dumienſis epiſcopus interfuit. 536

Iuſtinianus epiſcopus Valentinus, hoc tempore vita & ſcriptis claruit, vt autor eſt S. Iſidorus. Hic tres habuit fratres epiſcopos eadem matre natos, Iuſtum Vrgellitanæ ſedis epiſcopum, Nebridium Agragenſis, atque Elpidium. Ioan. Tritte. & Petrus Meſsias. Nebridius & Iuſtus interfuerunt ſecundo concilio Toletano. 540 Ibidem.

Iuſtus Vrgellitanus epiſcopus, frater Iuſtiniani, ſcripſit in Cantica canticorum. S. Iſidorus.

Childebertus eiuſque frater Clotarius, Cæſarau 542

An. Domini guſtam deficere ab hæreſi Ariana cogunt, plurimaſque in Hiſpania vrbes expugnant. Tunica Vincentij martyris, pro ſpolijs opimis & amplis exuuijs, aſportata, eiq; diuo ædes ſuburbana extructa, quæ nunc

lib. 1. D. Germani eſt. Annales Francorum. Sed Robertus Gaguinus ait Cæſarauguſtanos, dum obſidione premerentur, deſperatis omnibus rebus ad diuinam opem facta ſupplicatione confugiſſe. Cuius rei factum certiorem Regem Francorum à ruſtico quodam, quum Chriſtianos eſſe cognouiſſet, euocato ad ſe epiſcopo, pacta Diui Vincentij veſte, obſidionem ſoluiſſe atque abijſſe. Quæ conſentanea ſunt cum ijs, quæ Sigebertus de eadem re in Chronicis ſuis ſcribit. De qua re ſic in annotationibus marginalibus libri Alcobacienſis ſcriptum reperi. Anno 17. Iuſtiniani (id eſt, ſecundum aliquos 542. ſecundum alios vero, 544.) quinque Reges Francorum per Pampelonem Hiſpanias ingreſſi, Cæſarauguſtam venerunt, quam per octodecim dies obſeſſam, & omnem fere Tarraconenſem prouinciam depopulatione attriuerunt.

Eodem tempore inguinalis plaga totam fere contriuit Hiſpaniam. Ex eodem Alcobacienſi libro.

544 Hoc tempore, qui de Sanctis Hiſpaniæ ſcripſerũt, memoriæ mandant, Beatum Laureanum Hiſpalenſem Archiepiſcopum, natione Pannonium, miſſis à Totila Ariano tunc in Italia Oſtrogothis imperante, qui

 An. Domini

te, qui ipſum occiderent, angeli admonitu in vltroneũ exiiſſe exilium, ac ſeptem poſt annis, eiuſdẽ Totilæ imperio in Francia capite truncatũ. Caput Hiſpalim delatũ, ciuitatem multis calamitatibus, quibus toto hoc ſeptennio laborauerat, aſſeruiſſe. Corpus à B. Euſebio Arelatenſi epiſcopo in Biturenſi ciuitate piè ſepultum.

Gothi traiecto freto Herculeo, Romanos, qui Septam inuaſerant, magna vi oppugnant. Sed dum die Dominico religionis ergò bello abſtinentes, incautius ſe gerunt, repentina hoſtium oppreſſione, ita ſunt ad vnum omnes internecione cæſi, vt ne nuncius quidem tantæ cladis relictus ſit. 546

Tam triſtem nunciũ nõ diu morata Regis Theudij mors fuit. nam vulneratus eſt, à quodam, qui iãdudum dementis ſpeciem, vt Regem deciperet, ſimulauerat. Finxit enim arte inſaniam, perfoditq́ Regem. Quo ille vulnere proſtratus occubuit. Fertur verò inter effuſionem ſanguinis coniuraſſe præſenteis, ne quis interficeret percuſſorem, affirmans ſe cõgruam meriti viciſſitudinem recepiſſe, quod & ipſe priuatus ducem ſuum ſolicitatus occidiſſet. Ex S. Iſidoro. 547

Teudiſclus ſiue Theodiſclus Theudij dux, regno Gothorum præficitur. Qui dum multorum magnatum connubia nefaria libidine publicè pollueret, atque ob id mortem pleriſque moliretur, præuentus coniuratorum manu, Hiſpali inter epulas iugula- 548

 tur.

Anno domini tur. Ex eodem. Lucas Tudenſis ait, hunc fuiſſe nepotem ex ſorore Totilæ Regis. Iornandes eum Thiodigiſgloſſam appellat. S. Iſidorus tribuit illi annum vnum, annotationes Alcobacienſes addunt ſeptem menſeis.

549 Hoc anno ſecundum B. Iſidorum, ſecundum alios ſequenti, Aguila Gothorum Rex conſtituitur, & regnat annis quinque. Hic dum facto Cordubenſibus bello, in contemptum Chriſtianæ religionis, ſepulcrum beatiſſimorum martyrũ Aciſcli ac Victoriæ polluere & prophanare præſumeret, dignas impietatis temerariæ pœnas luit. Nam & filium in eo conflictu et theſauros omneis amiſit, & ipſe victus turpi fuga Emeritam ſe contulit. S. Iſidorus. Rex iſte Iornandi Hactenuſagil dicitur.

Annotationes Alcobacienſis codicis dicunt regnaſſe annis quinque, menſibus ſex. Sigebertus annos nouem, ſed fallitur.

553 Oſtrogothorum nomen & imperium in Italia Iuſtiniani Imperatoris auſpicijs deletum, teſtantur Chronica Regis Alfonſi. Matthæus Palmerius biennio poſt factum ſcribit.

Athanagildus regno Gothorum per tyrãnidẽ inhiãs, dum Hiſpali exercitũ Aguilæ (vel, vt D. Iſidorus declinat, Aguilanis) contra ſe miſſũ fudiſſet, Gothi veriti, ne Romani huius occaſione ſeditionis Hiſpaniã inuaderẽt, Aguilã Emeritæ interficiũt, & Athanagildum Regem creant. Ex S. Iſidoro.

Atha-

Athanagildus, vt autor eſt S. Iſidorus, regnū, quod An. domini.
inuaſerat, voluntate Gothorum eſt conſecutus, ſed 554
qua ad deturbandum regno Aguilanem popoſcerat à Iuſtiniano Imperatore, Romanorum & Graecorum auxilia, ſubmouere Hiſpania non potuit, aduerſus quos varijs poſtea caſibus ſæpe conflixit. Regnauit annos 14. & ſecundum alios, 15.

Autor eſt Lucas Tudenſis, hunc Regem fidem Catholicam occultè coluiſſe, & Chriſtianos omni fauore amplexum.

Huius tēpore Regis, celebris fuit in Hiſpania S. 555
Aemiliani confeſſoris ſanctitas, qui natus in regione Caſtellæ veteris finitima Cantabriæ, quæ vulgo dicitur Rioia, à ſancto viro Felice Chriſtianæ fidei formulam edoctus, ex opilione factus eſt eremi cultor, vbi deditus contemplationi atque orationi, vitam ad centeſimum vſque annum cum incredibili ſanctitate produxit, & poſt mortem innumeris claruit miraculis. Ex ijs, qui ſcribunt de ſanctis Hiſpaniæ.

In Gallia Gothica mons quidam Rhodano im- 562
minens, æditis per multos dies mugitibus tauri inſtar, tandem ab alio monte contiguo diuulſus, cum domibus, eccleſiis, hominibus ac iumentis, præceps in Rhodanum corruit. Sigebertus.

Theodomirus in Gallecia factus eſt Rex Sueuo- 563
rum, per quem annitente S. Martino Dumienſi epiſcopo, poſtea Bracarenſi Archiepiſcopo, Sueui

 deſci-

An. Domini. *deſciuerunt ab Arianæ perfidia. Cuius ſtudio & induſtria pax eccleſiæ amplificata eſt, & multa in eccleſiaſticis diſciplinis in Gallecia prouincia ſunt inſtituta. S. Iſidorus.*

564 *Anno Theodomiri ſecundo (quamuis in conciliјs legatur, Ariamiri) decimo octauo Calendas Ianuarias, celebratum eſt Bracaræ ſecundum concilium, à duodecim epiſcopis, præſidente S. Martino, iam tũ Bracarenſis eccleſiæ epiſcopo metropolitano. Qui, vt ait S. Iſidorus, ex Orientalibus regionibus in Galleciam venit, & eam gentem ab Ariana impietate ad veræ fidei cultum reduxit. Scripſit de differentiјs quatuor virtutum, quem librum ſe legiſſe Beatus Iſidorus profitetur. Scripſit & epiſtolas varias omnium virtutum exhortatorias. Idem. Ioannes Trittemius autor eſt, eum ad Mironem Regem ſcripſiſſe de quatuor virtutibus Cardinalibus formulam vitæ honeſtæ.*

In Lectionario eccleſiæ Bracarenſis ſcriptum reperitur, eundem tractatum compoſuiſſe de caſtigatione ruſticorum, qui iam in fide manentes honorẽ idolis exhibebant.

In concilio Toletano decimo, dicitur hic S. Martinus Dumienſe monaſterium conſtruxiſſe, (de quo alibi diximus latius) cuius fuit epiſcopus, antequam ad Bracarenſem eſſet promotus metropolitanam eccleſiam.

Idem S. Martinus in compendium contraxit cõ-

cilia

cilia Orientalia, & Nigeſio Lucenſi epiſcopo metropolitano, ac toti concilio Lucenſi tranſmiſit. Ex priori tomo conciliorum. An. Domini.

Hoc concilium Lucenſe circa hunc annum celebratum eſt, calendis Ianuarij s, ſub Theodomiro Rege Sueuorum, ſub quo & Bracarenſe, ad confirmandam fidem Catholicam, & conſtituendum eccleſiæ ſtatum. In eo concilio eccleſiæ Bracarenſi metropolitanæ, & alijs Gallecia eccleſiis cathedralibus, ſui cuique fines aſsignati ſunt, quos ne excederent. Ex archiuis eccleſiæ Bracarenſis, vbi pro Nigeſio Lucẽſi epiſcopo, legit dr Nitigio. Meminit huius rei & Lucas Tudenſis in Rege Bamba, & dicit Adaulphum epiſcopum Legionenſem huic interfuiſſe concilio.

Hoc anno, nempe Iuſtini Imperatoris ſecundo, Athanagildus Gothorum Rex fato conceſsit Toleti, cui ſucceſsit Liuba. Ioannes Abbas, & S. Iſidorus, qui addit mortuo Athanagildo fuiſſe interregnum quinque menſium. Lucas Tudenſis dicit, quod ſeptem annorum, ſed non dubium, quin hoc loco ſit deprauatus. Cauſa interregni ex eo nata eſt, quòd Gothi nõ cõueniebãt in electione Regis. 566

Huius Athanagildi filia altera nomine Brunechildis, nupſit Sigeberto Mediomatricum in Francia Regi: altera nomine Galſonta, Chilperico Sueſſionum Regi, fratri Sigeberti Regis. quæ Galſonta cum Fredegundem pellicem ferre non poſſet,

An. Domini. *mortua in mariti lecto inuenta eſt. Ex annalibus Francorum. Robertus Gaguinus addit, Regem Chilpericum blandimentis & illecebris pellicis deprauatum, vxorem per noctis ſilentium laqueo ſtrangulaſſe.*

Plerique ſcriptores Hiſpani mortem Athanagildi anno 566. ponunt. Ego Ioannem Abbam & S. Iſidorum eius temporis ſcriptores ſequor.

Hoc anno mortuus eſt Iulianus epiſcopus Eborenſis, cuius monumentum ad diui Michaelis de Machede, tribus leucis ab Ebora, repertum, domi ſuæ habet Andreas Reſendius noſter, cum alio Pauli preſbyteri, qui requieuit in pace, æra quingenteſima octogeſima ſecunda, hoc eſt, anno domini quingenteſimo quadrageſimo quarto. Apud eundem vidi epitaphium cuiuſdam Seueri Presbyteri Pacenſis, qui diem ſuum obijt æra ſexcenteſima duodecima, hoc eſt, anno domini quingenteſimo ſeptuageſimo quarto. Hæc ad notandam religionis antiquitatē in Trãſtagana Luſitania adſcripſi. Idem Reſendius mihi affirmauit, plura monumenta venerandæ antiquitatis in eadem diui Michaelis eccleſia etiam hodie ſeruari, atque ex ædificiorum veſtigijs apparere, nõ obſcurum illic Eborenſis epiſcopatus municipium olim extitiſſe.

567 *Anno Iuſtini Iunioris tertio, Leouigildus Luibæ Regis frater germanus, à fratre ſuperſtite in regni ſocie-*

ſocietatem aſſumptus, citeriori Hiſpaniæ præficitur, qui Goſuintham Athanagildi viduam matrimonio ſibi iunxiſſe dicitur, & prouinciam Gothorum, quæ multorum rebellione fuerat imminuta, ad priſtinos reuocaſſe terminos. Ioannes Abbas. An. Domini

Alij dicunt eum vxorem habuiſſe Theodoſiam, filiam Seueriani Ducis Carthaginenſis & Theodoræ: ex qua ſuſtulerit Hermenegildum & Recaredum. Vnde veriſimile eſt, eum alterã alteri ſuperduxiſſe. Nam quòd prædicti filij ex Goſuintha non ſint, ex eo patet, quod Ioannes Abbas, tẽporis illius ſcriptor affirmat, Leouigildum filio maiori Hermenegildo & vxorem & regni partem ad regnandum dediſſe, anno regni ſui vndecimo, quo tempore ille, ſi ex Goſuintha natus eſſet, vt plurimum decem natus annos, nec matrimonio nec regno maturus eſſe poterat. atque hoc ita eſſe poſtea clarius conſtabit. Seuerianus ille, Theodorici Oſtrogothorum & Italiæ Regis, vt diximus, filius ex vxore Theodora, inclyto Gothorũ Regum ſanguine prognata, ſuſcepit hos filios; S. Leandrum & S. Iſidorum Archiepiſcopos Hiſpalenſes, S. Fulgentium epiſcopum primum Aſtigitanũ, deinde Carthaginenſem: Florẽtiam ſanctarum virginum monaſterijs præfectam. Breuiarium Hiſpalenſe addit S. Braulium Cæſarauguſtanum epiſcopum, virum multarum linguarum & ſacræ ſcripturæ peritiſſimum, & Iuſtinã, quæ quinquaginta ſanctarum virginum monaſterijs præfuerit. ſed Iuſti-

An. Domini. *nam iſtam arbitror eſſe eam, quæ alijs Florentia dicitur. Braulij vero, de quo in quinto concilio Toletano dicemus, quum D. Iſidorus meminit, nihil tamen addit, vnde fratrem ipſius fuiſſe colligamus. Sed nec ipſe Braulius ſiue Braulio in ijs, quæ viris illuſtribus D. Iſidori, de ipſo D. Iſidoro addidit, vllam huius rei mentionē facit, neque ego arbitror illius fratrem fuiſſe, ſed amicum pluſquam fraterna charitate coniunctum.*

Lucas Tudenſis in literas miſit, Luibam, Athanagildo etiam dum ſuperſtite, Narbone à Gothis Regē creatum, ſeptem annis in Gallia Gothica regnaſſe, & illo mortuo, tres in Hiſpania, quorum trium ſecundo anno Leouigildum non ſolum ſucceſſorem, ſed etiam participem regni conſtituiſſe, ac Hiſpaniæ adminiſtrationi præfeciſſe, ipſum Galliæ regno contentum. Eundem S. Iſidorus tres annos regnaſſe ſcribit. Ioan. Abbas quinque.

568 *Leouigildus Rex loca Baſtetaniæ & Malacitanæ vrbis repulſis militibus vaſtat; & victor ad ſuos redit. Ioannes Abbas.*

In Gallecia Miro, poſt Theodomirum Rex Sueuorum efficitur, & regnat annis tredecim. Idem, & S. Iſidorus.

569 *Leouigildus Aſinodam fortiſſimam ciuitatem, de qua iam diximus, proditione cuiuſdam Framidanci nocte occupat, & militibus interfectis, ad Gothorū reuocat iura. Ioannes Abbas. Milites verò, qui*

hæc loca occupauerãt, Romanos fuiſſe arbitror. Nã Lucas Tudenſis autor eſt, Iuſtiniani milites, quos Athanagildus auxilij cauſa euocauerat, à Leouigildo profligatos, & alioqui Romanos ab illo diuerſis prælijs ſuperatos, atque amplificatum Hiſpaniæ imperium, in qua Gothi anguſtis antea finibus concludebantur. An.Domini.

Donatus abbas monaſterij Seruitani, quod erat Setabi, miraculis adhuc viuus hoc tempore claruit. Ioannes Abbas.

Hic Donatus & profeſſione & opere monachus, cuiuſdam eremitæ diſcipulus in Africa fertur extitiſſe. Qui vim Barbararum gentium imminere proſpiciens, atque ouilis ſui diſsipationem & pericula veritus, cum monachis plus minus ſeptuaginta, & copioſa librorum ſuppellectile in Hiſpaniam commeauit. Vbi religioſæ atque illuſtris fœminæ Minchex ſubſidijs & opibus adiutus, Seruitanum monaſterium conſtruxit. Hic primus in Hiſpaniam monaſticæ obſeruantiæ vſum & regulã dicitur induxiſſe, tã viuus adhuc virtutũ exẽplis nobilis, quã defunctus memoriæ claritate ſublimis. Ex Diuo Alfonſo.

Porro quod vitæ monaſticæ regulam & formam in Hiſpaniam hoc ſancto viro autore illatam refert, id ego intelligendũ arbitror, poſt Hiſpaniã à Barbaris nationibus deformatam. Nam ſuperius oſtendimus, anno trecenteſimo octogeſimo primo, Paulinum monachum, vt religioni monaſticæ commodius

An. Domini. *modius vacaret, relicta patria in Hiſpaniam receßiſſe. quod haud dubiè non feciſſet, niſi in ea diſciplina monaſtica viguiſſet.*

570 *Leouigildus Rex Gothorum, Cordubæ ciuitatem diu Gothis rebellem noctu occupat, & cæſis hoſtibus propriam facit, multasq́; vrbes & caſtella, interfecta ruſticorum multitudine, in Gothorum dominiũ reuocat. Ioannes Abbas.*

Domninus Helenenſis eccleſiæ epiſcopus, clarus habetur. Idem.

Miro Sueuorum Rex, bellum contra Aragones mouet. Idem.

Cæterum quos hic Aragones dicit, S. Iſidorus Ruccones, Lucas Tudenſis Vaſcones appellat. ex qua lectionis diuerſitate non dubium, quin mendoſus ſit locus. mihi Tudenſis lectio magis arridet, atque ita de Nauarris intelligitur. fruatur ſuo quiſque iudicio.

571 *Luiba Rex moritur. Hiſpania omnis & Gallia Narbonenſis in iura & poteſtatem Leouigildi cedit. Ioannes Abbas. tamen S. Iſidorus Luiba ſiue Luibanis mortem anno quingenteſimo ſexageſimo nono ponit.*

Leouigildus Sabariam ingreßus, Sapos vaſtat, & prouinciam totam in ſuam redigit poteſtatem, duosque filios ſuos ex amiſſa coniuge, Hermenegildum & Recaredum, conſorteis regni facit. Ioannes Abbas. Quo loco vide, an, Sabaudiam & Sabaudos,

legen-

legendum ſit. Saltem ita intellexiſſe hunc locum vi- An. Domini.
detur Iacobus Valera. Hanc opinionem confirmat
epiſcopus Burgenſis, in quo videtur mendoſè legi Sa
bandriam, pro, Sabaudiam.

Mauſona Emeritẽſis eccleſiæ epiſcopus, in Chriſti-
anæ fidei dogmate clarus habetur. Ioannes Abbas.

Hiſpani & Franci de Paſcha celebrando diſſen-
tiunt, Hiſpanis, 12. Calendas Aprilis: Francis vero,
14. Calendas Maij Paſcha celebrantibus: ſed Fran-
cos rectè celebraſſe miraculo manifeſtum fuit. Nam
fontes in Hiſpania, qui ſabbato ſancto Paſcha diui-
nitus repleri ad baptizandum ſolebant: non in Hiſpa
norum, ſed in Francorum Paſcha repleti ſunt. Sige
bertus Abbas. Idẽ ponit Robertus Gaguinus, tametſi
in numero Calendarum nonnihil variet. Illud hoc
loco non prætermittendum, quod ipſe quoque Gre-
gorius Turonenſis epiſcopus, qui circa hæc tempora
floruit, fontes in Hiſpania fuiſſe, qui diuinitus re-
plerentur, teſtatur, quũ alias, tum lib. 10. cap. 22. li. 10. c. 22.

Leouigildus Rex Cantabriam ingreſſus, occupa- 572
tores illius prouinciæ interficit, Amaiam occupat,
opes eorum inuadit, & prouinciam in ſuã redigit po
teſtatem. Ioannes Abbas.

Leouigildus Aregenſes monteis ingreditur, 573
Aſpidium loci ſeniorem cum vxore & filijs cap-
tiuos ducit, opeſque eius & loca ſui iuris facit. Idẽ.

Leouigildus Sueuorum in Gallecia fines contur- 574
bat, & Regi Mironi per legatos rogatus, pacem exi-

gua

An. Domini. *quo tempore tribuit. Idem.*

576 *Leouigildus Rex Oroſpedam montem ingreditur, & ciuitates atque caſtella eiuſdem prouinciæ expugnat, ac ſuam prouinciam facit, neque multo poſt, ibidem ruſtici rebellantes à Gothis opprimuntur, & poſt hæc integra à Gothis poſsidetur Oroſpeda. Ioannes Abbas.*

577 *Leouigildus, extinctis vndique tyrannis & occupatoribus Hiſpaniæ, requie potitus, cum plebe recedit & ciuitatem in Celtiberia condidit, quam à nomine filij Ricopolin (vulgo Ripol) nuncupauit, eam miro opere mœnibus & ſuburbanis adornauit, & priuilegia populo noua vrbis inſtituit. Idem.*

Eodem tempore, Ioannes, Emeritenſis eccleſiæ presbyter, clarus habetur. Idem.

578 *Leouigildus filio ſuo Hermenegildo, Sigeberti Regis Francorum filiam matrimonio, & prouinciæ partem od regnandum tribuit. Idem. Paulus Aemilius eam Iugundim appellat, & etiam S. Gregorius Turonenſis.*

Leouigildo quieta pace regnāte, aduerſarij ſecuritatem domeſtica rixa conturbat. Nam eodem anno filius eius Hermenegildus, factione Goſuinthæ Reginæ tyrannidem aſsumēs, in Hiſpali ciuitate rebellione facta recluditur, & alias ciuitates atque caſtella in ſocietatem rebellionis ſuæ pellicit. Quæ res Hiſpaniæ prouinciæ maioris exitij cauſa, quam hoſti um

uum infeſtatio, fuit. Idem Ioannes Abbas. An. Domini.

Nouellus Complutenſis epiſcopus celebratur. Idem.

Leouigildus Rex, in vrbe Toletana Synodũ Epiſcoporum ſectæ Arianæ cõgregat, & antiquã hæreſin nouo errare cumulat, auſus inter cætera hæreſis ſuæ contagia, etiam rebaptizare catholicos, neque id ex plebe ſolum, ſed etiam ex ſacerdotalis ordinis dignitate, inter quos Vincentium Cæſarauguſtanũ ex epiſcopo apoſtatam factum, & tãquam e cœlo in infernum proiectum. Qua ſeductione plurimi in Arianam veſaniam declinauerunt. Partim ex Ioanne Abba, partim ex Sancto Iſidoro. 579

Seuerus Malacitanæ vrbis epiſcopus, ſcripſit contra Vincentiũ Cæſarauguſtanũ epiſcopum, in prauitatem Arianam lapſum. Qui Vincentius collega fuit Liciniani Carthaginenſis epiſcopi, vt ait Petrus Meſsias, ſcripſit etiam de virginitate ad ſororem. S. Iſidorus, & Ioannes Trittemius. 580

Leouigildus partẽ Vaſconiæ occupat, & ciuitatẽ nomine Victoriacum condit. Ioannes Abbas.

Eodem anno natus eſt Mahometes, peſsima Chriſtianæ religionis calamitas, patre Abdalia, matre Emina, ex genere Agar & Iſmahelis. Qui annus in Arabia tanta ſiccitate & penuria frugum inſignis fuit, vt herbis veſcerentur campeſtribus inopia panis. Rodericus Toletanus. Quod autem dicit natũ anno nono Leouigildi, ſequitur opinionẽ eorũ, qui In hiſt. Arabum.

An. Domini. *qui Leouigildum iniſſe regnum anno quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo affirmant, alioqui numerus anni probè per omnia reſpondet. Porrò quod addit æra ſexcenteſima, legendum eſt, ſexcenteſima decima octaua. quod eodem libro clarius conſtat, quàm vt probandum ſit. Ait enim mortuũ æra ſexcenteſima ſexageſima ſexta, quum tantum vixerit quadraginta nouem annis.*

582 *Leouigildus exercitum ad opprimendam filij tyrannidem colligit, & ciuitatem Hiſpalenſem obſidet, ac rebellem filium graui obſidione premit. Cui Miro Sueuorum Rex, ad expugnandam Hiſpalim ſuppetias venit. Leouigildus Hiſpalim nũc fame, nũc ferro, nunc Betis deriuatione conturbat. Ioannes Abbas.*

Miro in ea obſidione diem clauſit extremum, cui Eburicus filius ſiue Eboricus in regnum Galleciæ ſuccedit. Idem & S. *Iſidorus.*

583 *Leouigildus muros Italicæ antiquæ ciuitatis reſtaurat, quæ res maximum impedimentum Hiſpalenſi populo exhibuit. Ioannes Abbas. Vnde colligo, Italicam admodum propinquam fuiſſe Hiſpali, atque à Mauris poſt tempora Gothorum dirutam & ſubuerſam.*

Andeca in Gallecia Sueuorum regnũ cũ tyrannide inuadit, & Siſegutia relicta Mironis Regis in coniugẽ accepta, Eboricũ regno priuat, & in monaſterium retrudit ac monachum facit. Idem.

Leoui-

Leouigildus Hiſpalim expugnat, ciuitates & caſtella à filio vſurpata recipit, nec multo poſt filium Hermenegildum Cordubæ capit, & regno priuatũ Valentiam in exilium mittit. Idem. Anno Domini.

Cum Leouigildus ad hunc modum filium rebellẽ perſequeretur, & exercitus eius, vt fit, loca ſancta hoſtiliter infeſtaret: monaſterium erat S. Martini inter Saguntum & Carthaginem Spartariam, cuius monachi audito hoſtium aduentu, derelicto abbate ſene, ſe in fugam dant, atque in quadam inſula maris abſcondunt. Profecti ad monaſterium Gothi, dum bona monaſterij ſine cuſtode deſerta diripiũt, abbatem ſenio incuruatum, ſed ſanctitate rectum offendunt, eductoq; vnus gladio quaſi amputaturus ceruicem eius, reſupinus ruit, ac ſpiritum ſubito exhalauit. Quo viſo reliqui perterrefacti fugerunt. Huius rei fides quum Regi conſtaret, quæcunque monaſterio fuerant ablata, iuſsit reſtitui. Hoc ſibi non multo poſt, quam contigerat, nunciatum fuiſſe affirmat S. Gregorius Turonenſis, in libro de gloria confeſſorum. cap. 12.

Leouigildus vbi vidit tanta miracula per ſeruos Dei, qui noſtræ religionis erant, fieri: vocatum ad ſe vnum ex epiſcopis ſuis, hoc eſt Arianis, ſecretò rogauit. Quid ita tandem vos, ſicut hi, qui ſe Chriſtianos appellant, nulla ſigna æditis in populum ſecundum fidem veſtram? At ille, ſæpe, inquit, cæcis viſum reſtitui, & ſurdis auditum. Quin & nũc ſatisfacere ex-

An.Domini pectationi tuæ queam: mox hæreticum quendam decem aureis corruptum clam ſubornauit, vt in itinere, quo Regi tranſeundum erat, clauſis oculis reſidens, epiſcopi opem imploraret, vt in virtute fidei ſuæ perditum lumen miſero reſtitueret. Quod quũ ille ex compoſito feciſſet, epiſcopus cum magna arrogantia manus oculis eius imponens ait, ſecũdum fidem meam fiat tibi. Vix dum hæc dixerat epiſcopus, quum oculi infelicis hominis ita obſerati ſunt cum graui dolore, vt non ſolum viſum penitus amiſerit, verum etiam dolum, quem auaritia impellente confinxerat, euulgauerit. Ex eodẽ autore & libro.

cap.13. Eodem fere tempore in Hiſpania accidiſſe affirmat idem vir ſanctus, vt Chriſtianus cum hæretico pro fide ſua certaret, cumque Arianus ille nullis ſcripturarum teſtimonijs poſſet à pertinatia ſua diuelli: ſaltem miraculis, inquit qui catholicus erat, virtutẽ indiuiduæ Trinitatis experire. En anulũ aureũ digito detractũ in ignẽ proijcio, tu candentem collige. Poſtquã vidit anulũ in igne cãdentẽ, cõuerſus ad hæreticũ, ſi vera eſt, inquit, aſſertio tua, exime anulũ hũc ab igne. Deinde illo tergiuerſante, ait: Immenſa Trinitas Deus, ſi aliquid indignum te credo, oſtende: certe ſi recta eſt fides mea, nihil præualeant hæc incẽdia ſæua: & ſublatũ ab igne anulũ diutiſſimè manu ſine offenſione vlla tenuit, ac pudefacto hæretico catholicos reliquos in fidei ſuæ conſtantia roborauit.

cap.14. Ex eodem.

Eutro-

Eutropius Abbas monaſterij Siruitani, diſcipulus ſancti Donati floret, de quo paulo poſt latius loquemur. Ioannes Abbas. An. Domini

Leouigildus Galleciam vaſtat, Andecanem Regem captum regno exuit. Sueuorũ gentem, theſauros, patriam, in ſuam poteſtatẽ redigit, ac Gothorũ prouinciam facit. Andeca regno priuatus tondetur, & honore presbyterij poſt regnum honoratur, & quod Eborico Regis filio ac Regi ſuo fecerat, paſſus, in vrbem Pacenſem exilio relegatur. Idem. 584

Ita tunc Sueuorum regnum deletum in Gothos transfertur, quod centum ſeptuaginta ſeptem annos duraſſe affirmat S. *Iſidorus in hiſtoria Sueuorum.*

Hermenegildus in vrbe Tarraconenſi à Sisberto interficitur. Ioannes Abbas, & eadem fermè S. *Gregorius Turonenſis epiſcopus. Equidem vehementer admiror autores hos, quum id temporis in viuis agerent, hæc de Hermenegildo ſcribere, quem vt martyrem, pro fide Catholica à patre Ariano occiſum, Hiſpana veneratur eccleſia, cui merito reliqui omnes harum rerũ ſcriptores ſuffragantur, & ante alios omneis D. Gregorius Papa. Qui in Dialogis ſcribit, quum Rex Liuigildus (ita enim appellat, niſi mendoſus eſt liber) Herminigildũ filiũ à* S. *Leandro Hiſpalenſi epiſcopo Catholicam fidem edoctum, neque præmijs allicere, neque minis perterritum attrahere ad Arianam poſſet perfidiam, priuatum regno re-* li.8.c.28. li.3.c.31.

An. Domini. *bus expoliaſſe omnibus, deinde in arctam cõcluſo cuſtodiam, collum manusq́ꝫ ferro ligaſſe, denique ipſo Paſchalis feſtiuitatis die, intempeſta noctis ſilentio Arianum ad illum miſiſſe epiſcopum, ex cuius manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet. Cum verò ille non ſolum detrectaſſet, ſed etiam grauiter epiſcopi perfidi veſaniam increpuiſſet: pater in furorem verſus, miſſis apparitoribus filium occidi iuſſit. Quod illi, ſecuri cerebro S. Martyris impacta, effectum dederunt. Cuius mors multis celebrata fuit miraculis. Nam cœptus eſt in nocturno ſilentio pſalmodiæ cantus ad Regis & Martyris corpus audiri, & accenſæ lampades apparere. Idem dicit & Beda ad hunc modum. Hermenegildus Leuegildi Gothorum Regis filius, ob fidei Catholicæ confeſſionẽ inexpugnabilem, à patre Ariano regni priuatus inſulis, & in carcerem ac vincula proiectus, ad extremum nocte ſancta Dominicæ reſurrectionis ſecuri in capite percuſſus, regnum cœleſte pro terreno Rex & martyr intrauit. Hactenus ille, qui locus in exemplaribus impreſſis deprauatus eſt.*

Equidem arbitror Gothos, viſis tam inſignibus miraculis, in Regis ſui gratiam confinxiſſe, D. Hermenegildum à Siſberto occiſum. Quo rumore decεptos Ioannem Abbam, & Sanctum Gregorium Turonenſem, hæc de illius morte memoriæ prodidiſſe.

Huius Sancti martyris meritis adſcribit idem

D. Gre-

D.Gregorius, quòd vniuerſa Gothorum gens ad Catholicam fidem per Ricaredum Regem conuerſa ſit, videlicet quod granum in terra mortuum, multum fructum attulerit. An. Domini.

Fidem huius ſancti martyris Gallicarum rerum ſcriptores partim S. Leandri doctrinæ, partim vxoris Francæ ſanctitati acceptam ferunt: & addunt illum metu patris ira ſuccenſi, cum Ducibus Imperatoris Mauritij, quibus Hiſpani limitis cuſtodia credita erat, fœdere icto, vxorem è recenti partu languentem, filiumque infantem apud eos depoſuiſſe: cumque eſſet à patre ſecuri percuſſus, vxorem ab Auguſti ducibus in Africam cum filio tranſuectam. Childebertum Francorum Regem, ſpe recuperandæ cum prole ſororis, amicitiæ Auguſti reſtitutum: ipſum in Gothos mouiſſe, ad vlciſcendam leuiri ſui mortem. Hæc ferè Paulus Aemilius. Robertus Gaguinus adiungit, Iugundin, dum ad Imperatorē duceretur, in itinere mœrore periјſſe. S. Gregorius li.8.c.28. Turonenſis dicit in Africa mortuam ac ſepultam: filium Conſtantinopolin ductum. reliqua ſeſe habēt, non vt Paulus Aemilius, vir alioqui doctus ac diligens ſcribit, ſed vt nos ex autoribus probatis, & qui res geſtas ſui temporis oculata fide ſcribebant, retulimus.

Galli prouinciam Narbonenſem cum exercitu inuadunt, ad quos miſſus Ricaredus, victoriam de inimicis reportauit. Ioannes Abbas. S. Gregorius li.8.c.38.

An.Domini. *Turonenſis addit Ricaredum Narbonam vſque veniſſe, & intra terminos Galliarum prædas egiſſe.*

Malaricus in Gallecia per tyrannidẽ regnare cupiens, à Leouigildi ducibus comprehenſus, Leouigildo vinctus ſiſtitur. Idem.

Hoc tempore S.Leandri Hiſpalenſis epiſcopi nomen celebre fuit. Idem: Fuit hic D.Gregorio familiari coniunctus amicitia, quã contraxerunt Conſtãtinopoli, dum illuc diuum Gregorium ſedis Apoſtolicæ reſponſa: (erat enim Romani Pontificis Apocriſiarius ante ſummum Pontificatũ) beatum Leandrũ, pro cauſa fidei, Regis Gothorum legatio pertraxiſſet. Huic D. Gregorius expoſitionẽ moralem in Iob dedicauit, & pallium miſit, vt ex epiſtolis ipſius patet.

Huius inter hos ſanctos mutuæ neceſſitudinis ſanctum & venerabile monumentum dicitur & creditur imago ſanctiſſimæ virginis matris, quæ maximo omniũ gentiũ concurſu colitur, ad amnem Lupi (vulgo Guadalupe.) Eam S.Gregorius beato Leandro dono miſiſſe affirmatur.

Lucas Tudenſis addit, Sueuos à beato Leandro aqua ſalutari perfuſos.

585 *Leouigildus decimo octauo regni ſui anno moritur Toleti, quem diuus Gregorius autor eſt, poſt occiſum Hermenegildũ facti pœnituiſſe, & Catholicæ fidei veritatem agnouiſſe, non tamen vſque ad obtinendam ſalutem pertinuiſſe, cumque ad extre-*

ma

ina peruenißet, filium Ricaredum S. Leandro commendaſſe, vt in illo idem conaretur, quod in fratre perfecerat. Ex D. Gregorio. An. Domini.

De morte Leouigildi Regis paulo aliter ſcribit S. Gregorius Turonenſis, ad hũc modum. Leouigildus (Liuuieldus mendoſe ibi legitur) Rex Hiſpanorum ægrotare cœpit, ſed vt quidam aſſerunt, pœnitentiã pro errore hæretico agens, & obteſtans, ne huic hæreſi quiſquam reperiretur conſentaneus, in legem Catholicam tranſiit, & per ſeptẽ dies in fletu perdurans pro iis, quæ contra Deum inique molitus eſt, ſpiritum exhalauit. Hæc ille. li.8.c.vlt.

Hic Leouigildus multos nobiles ac potenteis viros neci dedit, primus ærarium de rapinis eccleſiæ ac ciuium, & ſpoliis hoſtium locupletauit, primus ſolio & purpura regali vſus eſt, quum ante ipſum Gothorum Reges & conceſſum & veſtitum haberent cum aliis nobilibus communem; leges ab Eurico latas emendauit, ſublatis atque additis iis, quæ ex vſu eſſe Reip. videbantur. Obiit Toleti morte acerrima, ac ſub mortem præcepit filio Ricaredo, vt epiſcopos Catholicos ab exilio reuocaret, & beatum Leandrum coleret, vt patrem. Ex S. Iſidoro & Luca Tudenſi.

Mortuo patri ſuccedit Ricaredus, anno Mauritii Imperatoris quarto. Ioannes Abbas. *Hunc Lucas Tudenſis autor eſt à beato Leandro coronatũ. regnauit annos quindecim.*

An. Domini.

586 *Sisbertus interfector Hermenegildi, turpiſſima morte perimitur. Ioannes Abbas.*

Ricaredus primo regni ſui anno, menſe decimo, Deo adiuuante Catholicus efficitur; & ſacerdotes ſectæ Arianæ ſapienti colloquio aggreſſus, ratione potius quàm imperio ad fidem Catholicam facit cōuerti, gentemq́; omnem Gothorum & Sueuorum, ad vnitatem & pacem reuocat eccleſiæ Chriſtianæ. Ex eodem. Idem ſcribit & Beda.

Ricaredus Rex aliena à præceſſoribus ſuis direptá, & in fiſcum relata, placidè ac benignè reſtituit, eccleſiarum & monaſteriorum conditor ac ditator efficitur. Idem.

Deſiderius Francorum dux Gothis infeſtus ſuperatur, & cæſa Francorum multitudine in acie moritur. Idem.

587 *Quidam ex Arianis, nempe Sunna epiſcopus & Segga, cum quibuſdam tyrannidem aſſumere cupientes deteguntur. Conuicti, Sunna exilio multatur: Segga manibus amputatis in Galleciam exul relegatur. Ioannes Abbas.*

588 *Vldila epiſcopus, cum Goſuintha Regina inſidiantes Ricaredo, produntur, & fidei Catholicæ communionem, quam ſub ſpecie Chriſtiana quaſi ſumebant, proieciſſe publicantur. Quo malo in cognitionem hominum deducto, Vldila exilio condemnatur: Goſuintha Catholicis ſemper infeſta; tandem fato conceſſit. Idem.*

Franco-

Francorum exercitus á Gonteranno Rege miſſus, An. Domini.
duce Baſone Galliam Narbonenſem inuaſit,& iux-
ta Carcaſſonem caſtra poſuit. Quos Claudius Luſi-
taniæ dux,á Ricaredo miſſus,in fugam conuertit,&
dictu mirum,ſexaginta ferme hominum millia,cum
trecentis plus minus militibus partim occidit, par-
tim fugauit,diſpoliatis ipſorum caſtris. Hanc tam
inſignem victoriam non immerito conuerſioni
ac fidei Ricaredi acceptam ferunt. Idem S.Iſidorus
affirmat,nullam vnquam in Hiſpanijs vel maiorem
in bello,vel ſimilem extitiſſe victoriam.Lucas Tuden
ſis autor eſt,hoſteis illos veniſſe in auxilium Aria-
norum,

Anno Ricaredi quarto,& Mauritij Imperatoris 589
octauo, celebratum eſt tertium concilium Toleta-
num,in quo Rex Ricaredus cũ Regina Badda vxo-
re ſua,& omnibus Gothis, abiurauit hæreſin Aria-
nam, & in publico Patrum concilio profeſſus eſt fi-
dẽ Catholicam,& æqualitatem perſonarum in ſan
ctiſſima Trinitate.Celebratũ eſt autem octauo Idus
Maias,ab epiſcopis Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, qui
fuerunt numero ſexaginta duo,& præter hos, quin
que aliorũ epiſcoporum vicarij.Metropolitani epi-
ſcopi præfuerunt,Mauſona Emeritenſis,Leãder Hiſ-
palenſis,quẽ Lucas Tudenſis,primatẽ Hiſpaniæ fuiſ-
ſe dicit,& legatũ Romanæ eccleſiæ,Euphemius To-
letanus,Pantardus Bracarenſis,Nigetius Narbonẽ-
ſis,Stephanus Tarraconẽſis.Archiepiſcopus Toleta-

 nus,

An. Domini. nus,& illum ſequuti alij nonnulli aiunt, Helladium Toletanum huic interfuiſſe concilio,ſed hic aliquanto poſterius Toletanam rexit eccleſiam, vt ex B. Alfonſo conſtat. Petrus Antonius Beuter affirmat, S.Idalium Barcinonenſem epiſcopum in hoc fuiſſe concilio,ſed nomen illius in codice Conciliorum non inuenio. Ab his patribus condemnatum eſt,& Hiſpaniæ finibus exterminatum Arianorum dogma, quo nobilitas Gothica per ducentos tredecim annos infecta fuerat. Ioannes Abbas tradit, ſummam ſynodalis negocij fuiſſe in hoc concilio penes S. Leandrũ Hiſpalenſem epiſcopum, & beatiſſimum Eutropiũ, monaſterij Seruitani Abbatem. In huius cõcilij decimo quarto cap. ſtatutũ,ne quis Iudæus fungi poſſit officio publico.

Hoc concilium alij alio anno ponunt, ego codicẽ Conciliorum ſequor,in quo etiam in diuerſis æditionibus conſtanter legitur,celebratum æra ſexenteſima vigeſima ſeptima. Idem habent annotationes marginales libri Alcobacienſis in S.Iſidorum. Si igitur anno Chriſti quingenteſimo octogeſimo nono addas annos triginta octo, habebis ærã Cæſaris ſexcenteſimam vigeſimam ſeptimam.

Ricaredo orthodoxo quieta pace regnanti domeſticæ tenduntur inſidiæ. Nam quidam ex cubiculo eius,& prouinciæ dux, nomine Argimundus tyrannidẽ affectans,aduerſus Regem conſpirat, ita vt eũ ſi poſſet,regno priuaret & vita. Sed nefandi eius cõſilij dete-

detecta machinatione comprehenſus, & vinculis fer An. Domini.
reis cōſtrictus, habita quæſtione, ſocij eius impia mo
imina confeſſi, digna ſunt vltione interfecti. Ipſe ve
ro Argimundus, qui regno inhiabat, primum verbe-
ribus cæſus, deinde turpiter decaluatus, poſt hæc dex
tera amputata, exemplum omnibus aſino inſidens
Toleti dedit, ne famuli aduerſus dominos inſurgāt.
Ioannes Abbas.

Vſque ad hunc annum proſequutus eſt Chroni-
con ſuum Ioannes Abbas, quod exorſus fuerat ab
anno Iuſtini Imperatoris primo. Fuit hic epiſcopus
Gerundenſis, natione Gothus, prouincia Luſitanus,
natus, vt inquit D. Iſidorus, Scalabi: Qui cum ſep-
tendecim annos Conſtantinopoli ſtuduiſſet, & Græ
cè Latineque doctus; in Hiſpaniam reuerſus, à
Leouigildo Rege, quod Arianam nollet hæreſin pro-
fiteri, decennali multatus exilio, Barcinonem rele-
gatus fuiſſet: tandem à Ricaredo Rege Chriſtianiſſi-
mo reuocatus, monaſterium Biclarienſe (vulgo val-
clara) condidit, & monachis ſuis doctrina & exem
plo vitæ præluxit, multaque ingenij monumenta re-
liquit. Ex Sancto Iſidoro & Ioanne Trittemio.

Cum Ricaredus Rex Conſtitutionem ſuperius 590
dictam in concilio Toletano contra Iudæorum per-
fidiā ædidiſſet, ij in quos prolata fuerat, rectitudinē
mētis Regiæ inflectere, pecuniariū ſummā offerēdo,
moliti ſunt. Sed Rex Catholicus Dei iudicio pla-
cere

Anno domini cere ſtudens, innocentiam auro prætulit. Quod factum in epiſtolis ſuis Diuus Gregorius meritis laudibus extollit.
lib. 7.

Eodem ferè tempore, Ricaredus poſt conuerſionem ſuam munera ad ſedem Apoſtolicam, cui tum D. Gregorius præerat, miſit per abbates quoſdã & Probinum presbyterum. Pro quibus muneribus D. Gregorius accurata epiſtola gratias egit, & viciſſim illi miſit clauim ferream ex catena, quã D. Petri Apoſtoli collum in martyrio ligatũ fuerat, & crucẽ, in qua lignum Dominicæ crucis, & capilli beati Ioannis Baptiſtæ inerant, & pallium pro beato Leandro. Ex epiſtolis D. Gregorij.
eodem lib.

Eodem anno celebratum eſt primum concilium Hiſpalenſe, ab octo epiſcopis, præſidente beato Leandro, eius eccleſiæ epiſcopo metropolitano, pridie Nonas Nouembris. Ex Concilijs.

591 Hoc tempore floruerunt in Hiſpania multi viri, tum vitæ ſanctitate, tum eximia eruditione celebres.

Mauſona Emeritenſis, de quo iam diximus.

Leander Hiſpalenſis.

Eutropius Abbas, deinde epiſcopus Valentinus.

Seuerus epiſcopus Malacitanus.

Licinianus primum Carthaginenſis, deinde Malacitanus epiſcopus, Conſtantinopoli ab æmulis veneno extinctus, multa ſcripſit. Ioannes Trittemius & S. Iſidorus.

S. Ful-

S.Fulgentius,epiſcopus primum Aſtigitanus,deinde Carthaginenſis,S.Leandri frater;Hebræi, Græci, Arabici,Syri ac Latini ſermonis peritiſſimus,ſcripſit in Euangelia,Eſdiam,duodecim prophetas,Pentateuchum & libros Regum:interfuit concilio Toletano,in quo damnata eſt Ariana hæreſis, & omnis paganorum perfidia: obijt anno ætatis ſuæ 66. Calendis Ianuarij.Ex Breuiario Hiſpalenſi. An. Domini.

Ioannes Abbas,deinde epiſcopus Gerundenſis, de quo iam diximus.

Clotoſinda,Childeberti Mediomatricum in Fră- 594
cia Regis ſoror, Ricaredo Regi nubit, & pax inter vtrunque populum facto fœdere coit. Ex Paulo Aemilio & Annalibus Francorum.

Hoc tempore Beatus Gregorius Papa,miſſo in 598
Hiſpaniam Ioanne defenſore,iuſſit Ianuarium Malacitanæ ſedis epiſcopum,coniuratione quorundă epiſcopatu ſuo deiectum reſtitui,ac tam nefariæ impietatis autores debita pœnitentia multari. Ex epiſtolis D.Gregorij.

Ricaredus quum per annos quindecim Go- 601
this tanta benignitate imperaſſet, vt merito Pater patriæ ſalutaretur,relicto maximo ſui deſiderio,rebus humanis ſublatus eſt Toleti. Hic leges Gothicas in compendium contraxit, Romanos multis prælijs vicit,& eorum multas vrbes ditioni ſuæ adiecit, Gothorum imperium florentiſſimum reddidit, atque in Hiſpaniam omni hæreſeos

labe

An. Domini. labe perpurgauit, vt Alfonſus Epiſcopus Burgenſis affirmet, ab eius tempore nullam poſtea hæreſin aliam in Hiſpania publicè repertam. Idem Rex religioſiſſimus, coronam ſuam auream Gerundæ ad altare D. Felicis obtulit, vt autor eſt Rodericus Ar-

lib.3.cap.8. chiepiſcopus Toletanus.

Mortuo Ricaredo ſucceſſit Loiba ſiue Luiba filius, anno Mauritij 19. De quo S. Iſidorus ad hunc ferme modum. Luiba ignobili quidem matre progenitus, ſed indole virtutis inſignis. Quē in primo flore adoleſcentiæ Vintericus, ſumpta tyrannide, innocuum regno deiecit, præciſaque dextera, occidit, anno ætatis ſuæ 16. (quanquam in Alcobacienſi codice erat 20.) regni vero ſecundo. Ex quibus S. Iſidori verbis colligo, hunc Luibam fuiſſe nothum. Nam conſtat quidem Ricaredum patrem duas habuiſſe vxores: ſed priorem, nempe Baddam, Arturi Britaniæ Regis filiam fuiſſe aiunt: poſteriorem regio Frācorum ſanguine manifeſtum eſt æditam.

603 Beatus Leander Hiſpalenſis Archiepiſcopus, tertio Idus Martij, ex huius vitæ miſerijs eſt in cœleſtium contubernium tranſlatus. Relegatus in exilium ab Arianis, multa ſcripſit, atque egregiam eruditiōis ac ſanctitatis famam reliquit, quam plurima poſt mortem auxerunt miracula. Succeſſit illi S. Iſidorus frater ipſius germanus.

Eodem anno, nempe Mauritij duodecimo, Victericus (Vintericum alij vocant) regnum Gothorum occiſo

occiſo Luiba inuadit, vir ille quidem bello ſtrenuus, An. Domini.
ſed parum felix, qui quum Romanos varijs laceſſeret prælijs, ſemper deceſſit inglorius. Hic quum varijs probris regni ſui decus obſcurauit, tum illo præcipue, quod Arianam hæreſin reuocare conatus ſit, vt autor eſt Lucas Tudenſis. Regnauit annos ſeptem

Hoc anno Mahometē pſeudoprophetam, Cordubæ hæreſeos ſuæ virus diffundere in Hiſpanos conatum produnt. Quæ res quum S. Iſidoro, qui id temporis Romæ, quo ad concilium a ſummo Pontifice vocatus fuerat, redibat, innotuiſſet, atque ad capiendum illum miſiſſet; ille ſiue a dæmone, ſiue ab alio quopiam admonitus, fuga ſibi conſulens, in Africam rediit. Ex Fortalitio fidei, & Breuiario Eborenſi. 605

Theodoricus Mediomatricum Rex, Hermembergam Victerici Regis filiam, iuſtam vxorem ſuam ad patrem remiſit, integram ab ſe, aduerſo rumore, quod ferretur pellicibus ad inſaniā vſque deuinctus, ſancti nobiliſſimique connubij vſu perfrui, & virginis florē delibare nō poſſe, velut maleficis artibus carminibusq́; prohibitus. Paulus Aemilius: qui Victericum Bertricum appellat, ſicut Robertus Gaguinus Detericum, qui cauſam huius diuortij Brunechildi adſcribit. 607

His temporibus fuit Auraſius, Toletanæ ſedis metropolitanæ epiſcopus, virtute, autoritate 609

An. domini. *tate atq; eruditiōe clarus, & Catholicæ doctrinæ acerrimus defenſor & cuſtos, vixit in ſacerdotio tem poribus Victerici, Gundamiri & exordijs Siſebuti, duodecim ferme annis. Ex B. Alſonſo.*

Eodem anno Victericus inter epulas coniuratione ſuorum occiditur, & iuſto dei iudicio, ſicut innocentem Luibam gladio peremerat, ita viciſsim gladio perijt. S. Iſidorus.

Nihil in vita geſsit præclarum, niſi quod Seguntiam per duces ſuos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius eſt ſepultum. Idem.

610 *Occiſo Victerico Gundemirus, ſiue, vt alij appellant, Gundamirus Rex Gothorum creatur, & regnat annos duos, incepit regnare anno Phocæ Imperatoris ſexto, qui ſecundum alios incidit in annum præcedentem. Sed S. Iſidorus addit, quod æra ſexcẽteſima quadrageſima octaua, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo decimo, quem ego ſequor, non alios, qui initia regni eius anno ſexcẽteſimo decimo quar to adſcribunt.*

Gundemirus in principio ſtatim regni ſui cauit, ne violarentur, qui ad loca ſacra cõfugiſſent. Alfonſus Burgenſis.

Idem Vaſcones vna expeditione vaſtauit, altera militem Romanum obſedit. S. Iſidorus.

Hoc tempore Mahometes tres vxores duxit, ſed his non contentus, nefaria ac promiſcua octodecim vxorum libidine pollutus eſt, & varijs eluſionibus

ac præſtigioſis technis, miraculũ ſui apud imperitã plebem fecit. Ex Roderico Toletano. An. Domini. In hiſt. Arabum.

Maximus Cæſarauguſtanus epiſcopus, vir eruditus claret, qui ſcripſit de rebus geſtis Gothorum in Hiſpanijs. S. Iſidorus, & Ioan. Trittemius.

Gundemirus propria morte deceſſit Toleti, cui 612
ſucceſſit Siſebutus, Rex optimus & religionis Catholicæ cultor acerrimus, quique ad bellicam gloriam loquentiæ atque eruditionis decus adiecit, vt autor eſt Rodericus Toletanus. Regnauit annos octo. S. Iſidorus. Iſidorus Pacenſis, Lucas Tudenſis, Matthæus Palmerius hoc anno regnum inijſſe conſtanter ſcribunt. Equidem neſcio, qua autoritate alij contrariũ ſentiant. Ferdinandus Perez ſcribit hunc ſtabiliuiſſe in Hiſpania immunitatem eccleſiarum, & ne qui ad eas confugerent, [illegible]ntur: quod alij Gundemiro tribuunt.

Hoc anno ſecundũ aliquos, ſecundũ alios verò ſe- 613
quẽti, Deus dedit factus eſt Romanus Põtifex, qui ad Gordianũ Hiſpaniarũ eccleſiæ epiſcopũ epiſtolam dedit contra eos, qui ſabbato Paſchali die proprios filios ſuos ex ſacro lauacro ſuſceperant, quos iubet ab vxoribus ſuis iam commatribus perpetuò abſtinere, vtque vxores dotem recipiant. Fragmentum epiſtolæ in priori Conciliorum tomo extat, ſed non additur, cuius eccleſiæ Gordianus ille epiſcopus fuerit.

Siſebutus Iudæos coegit Chriſtum agnoſcere. 616

An. Domini. *Eorum tamen aliquot millia in Galliam effugerũt, qui iuncti veteribus ſectæ ſuæ incolis ingentem nume rum fecerunt. Turpe videbatur Franco, à Gothis eiectos religionis noſtræ hoſteis indomitos, finibus ſuis receptos diutius retinere, ac Gothis religione cedere. Dagobertus igitur Rex diem præſtituit, intra quam, quicunque mortalium religionem noſtram nõ profiterentur, hoſteis iudicarentur, comprehenſiq́; capite luerent. Plures tum eorum exilium pietati antetulere. Reliqui Chriſtiani, effecti incolumes manſere. Hoc veræ religioni datũ, certo documento eſt Siſebutus Rex, qui hanc palmam Iudæorum vel animo ſanandorum, vel procul exigendorum prior ferens, milites Romani imperij, qui Hiſpano limiti tutando præſidebant, eiecit: quaſque in extremis finibus vrbes, oppida, caſtella, arces, vicos, fines, iuga montiũ tenebant, regno ſuo adiunxit. Hæc ferè Paulus Aemilius. addit Iacobus Meyerus, eadem tempeſtate Anglos, à Rege Carcomberto, ſublatis idolis vera religione imbutos.*

Sunt qui dicant, hoc à Siſebuto principio regni
lib.5.ca.vlt. *ſui factum: ſed D. Iſidorus dicit in Etymologijs, quod anno Heraclij quinto, & Siſebuti quarto. Quo loco in libris impreſſis perperam legitur, Sepulti Siſebuti. Memoriæ proditum eſt, pluſquam triginta Iudæorũ millia hac Regis promulgatione ad Chriſti fidem conuerſa.*

Hoc tempore floruit venerabilis Helladius, Tolenaſe-

ſedis metropolitanus epiſcopus, quem ſanctitatis An.Domini
[...]onio clarum Toletana veneratur eccleſia, vt
[R]odericus Toletanus. Fuit vero Helladius ex au- lib.2.ca.17.
[...]monachus, in monaſterio Agalienſi, in quo &
[...]us Alfonſus: deinde ex monacho epiſcopus, ſed
[...]tus, Auraſii ſucceſſor iam ſenio confectus, exem-
[...] vita quàm ſcriptis clarior. Rexit eccleſiam To-
[le]tanam octodecim annis, & vltimo vitæ ſuæ tem-
[p]ore B. Alfonſum Leuitam fecit, atque in principio
[S]iſenandi Regis, gloriam cœleſtis regni bona plenus
ſenectute conſequutus eſt. Ex S. Alfonſo.

Mahometes quinto Siſebuti Regis anno, prædiui- 617
tis viduæ nuptijs locupletatus, ingenteis animò ſpiri-
tus concepit, nec contentus opinione prophetæ, ad
regnum animum adiecit, & Africam atque alias
prouincias haud irrito conatu, ad rebellionem con-
tra Romanos incitauit. neque huic rebellioni euen-
tus defuit. Nam Agareni rerum aduerſus Romanos
potiti, primum in Africa, deinde Damaſci in Syria,
Mahometem Regem alacri ſtudio conſalutarunt.
Ex Roderico Toletano. In hiſt. Arabum.

Primus annus regni Arabum. Iſidorus Pa-
cenſis.

Hoc anno aut circiter, Agapetus ex milite pro- 618
phano monachus, deinde epiſcopus Cordubenſis, re-
uelatione diuina inuenit corpus S. Zoili martyris
Cordubenſis, quod ſolenni pompa, comitante cle-
ro ac populo, tranſtulit in Eccleſiã S. Felicis. D. Lau

An. Domini. *rentius Padilla & alij multi. Verum hic non Ag-petus, ſed Agapius appellandus eſt, vt ex ſecu[ndo] Hiſpalenſi concilio colligitur, vbi D. Iſid. dicit, illum fuiße eccleſiaſticæ diſciplinæ ig[na]rum, vt facile colligi poſſit, ex milite factum e[pi]ſcopum.*

619 *Anno Siſebuti ſeptimo, menſe Decembri, cele-bratum eſt Hiſpali ſecundum concilium ab octo e-piſcopis, præſidente S. Iſidoro, contra Acephalos hæ-reticos, qui duarum in Chriſto naturarum pro-prietatem negabant, ita dictos, quòd nullus inueniatur autor, à quo ſint orti. Interfuit huic Synodo epi-ſcopus quidam Syrus, acerrimus prædictæ hæreſeos propugnator, qui poſt longam diſputationis pertina-ciam, argumentis S. Iſidori & aliorum ſanctorum patrum conuictus, ad rectam & orthodoxam fidem conuerſus eſt, vt ex duodecimo capite ipſius concilij conſtat.*

620 *Mahometes in Arabia cum Sergio monacho ſectam Sarracenorum inchoat perniciosiſſimam, magnum æterni Dei prophetam ſe dicens. Quæ tam dira lues, quum paruo negotio extingui initio potuiſſet, deſidia & ignauia Romanorum Princi-pum eò creuit, vt Aſiam totam atque Africam, & bonam tandem Europæ partem contaminauerit. Quos verò populos tam tetris opinionibus imbuit, Sarracenos ex Dei præcepto vocari dicebat, à Sar-ra legitima vxore Abrahæ, quaſi legitimos diuinæ*

pro-

promiſsionis ſucceſsores. Ex Iacobo Meyero ac Matthæo Palmerio. An. domini.

In ſchœdis quibuſdam Nicolai Clenardi, viri vndecunque doctiſsimi, legi, quas ille in Africa Feſæ cõſcripſit, dum illic Arabicarum literarum peritiam, ad bellum Antimahometicum, quod parabat, ſi longiorem lucis vſuram dominus Deus concedere voluiſſet viro longiſsima vita digniſsimo, indefatigabili ſtudio conſectabatur: legi, inquam, in ſchœdis illis, totum Mahometiſmum decem Iudæorum commentum fuiſſe: hoc Iudæos excogitaſſe, vt Chriſtianis inſignem aliquem excitarent hoſtem, ac de ea re librum extare apud Iudæos. Idem mihi olim Hiſpali retulit Germanus quidam, vir probus & eruditus, qui multos annos in Africa ſuorũ negocia geſſerat, & dum reditum pararet in Hiſpaniam, ſiniſtris auſpicijs captus, duram apud Mauros ſeruitutem ſeruiuerat. Is mihi affirmauit, audiſſe ſe à viris grauibus in Africa, Iudæum quendam aſtutum, angelum ſe mentitum, Mahometi nocturnis illuſionibus perſuaſiſſe, vt ridicula multa & à natura rerum abhorrentia Alcorano ſuo inferciret, vti Iudæos tam ſtultæ legis ludibrio à ſecta Mahometica auerteret.

Siſebutus anno regni ſui octauo, menſe ſexto, rebus exceſsit humanis, quem alij proprio morbo, alij immoderato medicamenti hauſtu, alij veneno ſcribunt interfectum, vt autor eſt S. Iſidorus. 621

An. Domini. Sisbertus interfector Hermenegildi, turpiſſima
586 morte perimitur. Ioannes Abbas.

Ricaredus primo regni ſui anno, menſe decimo, Deo adiuuante Catholicus efficitur; & ſacerdotes ſectæ Arianæ ſapienti colloquio aggreſſus, ratione potius quàm imperio ad fidem Catholicam facit cõuerti, gentemq́ omnem Gothorum & Sueuorum, ad vnitatem & pacem reuocat eccleſiæ Chriſtianæ. Ex eodem. Idem ſcribit & Beda.

Ricaredus Rex aliena à præceſſoribus ſuis direptá, & in fiſcum relata, placidè ac benignè reſtituit, eccleſiarum & monaſteriorum conditor ac ditator efficitur. Idem.

Deſiderius Francorum dux Gothis infeſtus ſuperatur, & cæſa Francorum multitudine in acie moritur. Idem.

587 Quidam ex Arianis, nempe Sunna epiſcopus & Segga, cum quibuſdam tyrannidem aſſumere cupientes deteguntur. Conuicti, Sunna exilio multatur: Segga manibus amputatis in Galleciam exul relegatur. Ioannes Abbas.

588 Vldila epiſcopus, cum Goſuintha Regina inſidiantes Ricaredo, produntur, & fidei Catholicæ communionem, quam ſub ſpecie Chriſtiana quaſi ſumebant, proieciſſe publicantur. Quo malo in cognitionem hominum deducto, Vldila exilio condemnatur: Goſuintha Catholicis ſemper infeſta; tandem fato conceſſit. Idem.

Franco-

Francorum exercitus á Gonteranno Rege miſſus, An. Domini. *duce Baſone Galliam Narbonenſem inuaſit, & iuxta Carcaſſonem caſtra poſuit. Quos Claudius Luſitaniæ dux, á Ricaredo miſſus, in fugam conuertit, & dictu mirum, ſexaginta ferme hominum millia, cum trecentis plus minus militibus partim occidit, partim fugauit, diſpoliatis ipſorum caſtris. Hanc tam inſignem victoriam non immerito conuerſioni ac fidei Ricaredi acceptam ferunt. Idem S. Iſidorus affirmat, nullam vnquam in Hiſpanijs vel maiorem in bello, vel ſimilem extitiſſe victoriam. Lucas Tudenſis autor eſt, hoſteis illos veniſſe in auxilium Arianorum.*

Anno Ricaredi quarto, & Mauritij Imperatoris octauo, celebratum eſt tertium concilium Toletanum, in quo Rex Ricaredus cũ Regina Badda vxore ſua, & omnibus Gothis, abiurauit hæreſin Arianam, & in publico Patrum concilio profeſſus eſt fidẽ Catholicam, & æqualitatem perſonarum in ſanctiſſima Trinitate. Celebratũ eſt autem octauo Idus Maias, ab epiſcopis Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, qui fuerunt numero ſexaginta duo, & præter hos, quinque aliorũ epiſcoporum vicarij. Metropolitani epiſcopi præfuerunt, Mauſona Emeritenſis, Leãder Hiſpalenſis, quẽ Lucas Tudenſis, primatẽ Hiſpaniæ fuiſſe dicit, & legatũ Romanæ eccleſiæ, Euphemius Toletanus, Pantardus Bracarenſis, Nigetius Narbonẽſis, Stephanus Tarraconẽſis. Archiepiſcopus Toleta- 589

An. Domini. *nus,& illum ſequuti alij nonnulli aiunt, Helladium Toletanum huic interfuiſſe concilio,ſed hic aliquanto poſterius Toletanam rexit eccleſiam, vt ex B. Alfonſo conſtat. Petrus Antonius Beuter affirmat, S.Idalium Barcinonenſem epiſcopum in hoc fuiſſe concilio,ſed nomen illius in codice Conciliorum non inuenio. Ab his patribus condemnatum eſt,& Hiſpaniæ finibus exterminatum Arianorum dogma, quo nobilitas Gothica per ducentos tredecim annos infecta fuerat. Ioannes Abbas tradit, ſummam ſynodalis negocij fuiſſe in hoc concilio penes S. Leandrũ Hiſpalenſem epiſcopum, & beatiſſimum Eutropiũ, monaſterij Seruitani Abbatem. In huius cõcilij decimo quarto cap. ſtatutũ,ne quis Iudæus fungi poſſit officio publico.*

Hoc concilium alij alio anno ponunt, ego codicẽ Conciliorum ſequor,in quo etiam in diuerſis æditionibus conſtanter legitur,celebratum æra ſexcenteſima vigeſima ſeptima. Idem habent annotationes marginales libri Alcobacienſis in S.Iſidorum. Si igitur anno Chriſti quingenteſimo octogeſimo nono addas annos triginta octo, habebis ærã Cæſaris ſexceteſimam vigeſimam ſeptimam.

Ricaredo orthodoxo quieta pace regnanti domeſticæ tenduntur inſidiæ. Nam quidam ex cubiculo eius,& prouinciæ dux,nomine Argimundus tyrannidẽ affectans,aduerſus Regem conſpirat, ita vt eũ ſi poſſet,regno priuaret & vita. Sed nefandi eius cõſilij

dete-

*detecta machinatione comprehenſus, & vinculis fer*eis cōſtrictus, habita quæſtione, ſocij eius impia mo*imina confeſſi, digna ſunt vltione interfecti. Ipſe ve*o Argimundus, qui regno inhiabat, primum verbe*ibus cæſus; deinde turpiter decaluatus, poſthac dex*tera amputata, exemplum omnibus aſino inſidens *Toleti dedit, ne famuli aduerſus dominos inſurgāt. Ioannes Abbas.* An. Domini.

Vſque ad hunc annum proſequutus eſt Chronicon ſuum Ioannes Abbas, quod exorſus fuerat ab anno Iuſtini Imperatoris primo. Fuit hic epiſcopus Gerundenſis, natione Gothus, prouincia Luſitanus, natus, vt inquit D. Iſidorus, Scalabi. Qui cum ſeptendecim annos Conſtantinopoli ſtuduiſſet, & Græcè Latineque doctus, in Hiſpaniam reuerſus, à Leouigildo Rege, quod Arianam nollet hæreſin profiteri, decennali multatus exilio, Barcinonem relegatus fuiſſet: tandem à Ricaredo Rege Chriſtianiſſimo reuocatus, monaſterium Biclarienſe (vulgo valclara) condidit, & monachis ſuis doctrina & exemplo vitæ præluxit, multaque ingenij monumenta reliquit. Ex Sancto Iſidoro & Ioanne Trittemio.

*Cum Ricaredus Rex Conſtitutionem ſuperius dictam in concilio Toletano contra Iudæorum perfidiā ædidiſſet, ij in quos prolata fuerat, rectitudinē mētis Regiæ inflectere, pecuniarū ſummā offerēdo, moliti ſunt. Sed Rex Catholicus Dei iudicio pla*cere* 590

Anno domini lib.7. cere ſtudens, innocentiam auro prætulit. Quod factum in epiſtolis ſuis Diuus Gregorius meritis laudibus extollit.

Eodem ferè tempore, Ricaredus poſt conuerſionem ſuam munera ad ſedem Apoſtolicam, cui tum D. Gregorius præerat, miſit per abbates quoſdã & Probinum presbyterum. Pro quibus muneribus D. Gregorius accurata epiſtola gratias egit, & viciſſim illi miſit clauim ferream ex catena, qua D. Petri Apoſtoli collum in martyrio ligatũ fuerat, & crucē, in qua lignum Dominicæ crucis, & capilli beati Ioannis Baptiſtæ inerant, & pallium pro beato Leandro. Ex epiſtolis D. Gregorij. eodem lib.

Eodem anno celebratum eſt primum concilium Hiſpalenſe, ab octo epiſcopis, præſidente beato Leandro, eius eccleſiæ epiſcopo metropolitano, pridie Nonas Nouembris. Ex Concilijs.

591 Hoc tempore floruerunt in Hiſpania multi viri, tum vitæ ſanctitate, tum eximia eruditione celebres.

Mauſona Emeritenſis, de quo iam diximus.

Leander Hiſpalenſis.

Eutropius Abbas, deinde epiſcopus Valentinus.

Seuerus epiſcopus Malacitanus.

Licinianus primum Carthaginenſis, deinde Malacitanus epiſcopus, Conſtantinopoli ab æmulis veneno extinctus, multa ſcripſit. Ioannes Trittemius & S. Iſidorus.

S. Ful-

 An. Domini.

S. Fulgentius, epiſcopus primum Aſtigitanus, deinde Carthaginenſis, S. Leandri frater; Hebrai, Græci, Arabici, Syri ac Latini ſermonis peritiſſimus, ſcripſit in Euangelia, Eſdiam, duodecim prophetas, Pentateuchum & libros Regum: interfuit concilio Toletano, in quo damnata eſt Ariana hæreſis, & omnis paganorum perfidia: obijt anno ætatis ſuæ 66. Calendis Ianuarij. Ex Breuiario Hiſpalenſi.

Ioannes Abbas, deinde epiſcopus Gerundenſis, de quo iam diximus.

Clotoſinda, Childeberti Mediomatricum in Frãcia Regis ſoror, Ricaredo Regi nubit, & pax inter vtrunque populum facto fœdere coit. Ex Paulo Aemilio & Annalibus Francorum. 594

Hoc tempore Beatus Gregorius Papa, miſſo in Hiſpaniam Ioanne defenſore, iuſſit Ianuarium Malacitanæ ſedis epiſcopum, coniuratione quorundã epiſcopatu ſuo deiectum reſtitui, ac tam nefariæ impietatis autores debita pœnitentia multari. Ex epiſtolis D. Gregorij. 598

Ricaredus quum per annos quindecim Gothis tanta benignitate imperaſſet, vt merito Pater patriæ ſalutaretur, relicto maximo ſui deſiderio, rebus humanis ſublatus eſt Toleti. Hic leges Gothicas in compendium contraxit, Romanos multis prælijs vicit, & eorum multas vrbes ditioni ſuæ adiecit, Gothorum imperium florentiſſimum reddidit, atque in Hiſpaniam omni hæreſeos 601

labe

An. Domini. *labe perpurgauit, vt Alfonſus Epiſcopus Burgenſis affirmet, ab eius tempore nullam poſtea hæreſin aliam in Hiſpania publicè repertam. Idem Rex religioſiſſimus, coronam ſuam auream Gerundæ ad altare D. Felicis obtulit, vt autor eſt Rodericus Ar-*
lib. 3. cap. 8. *chiepiſcopus Toletanus.*

Mortuo Ricaredo ſucceſſit Loiba ſiue Luiba filius, anno Mauritij 19. De quo S. Iſidorus ad hunc ferme modum. Luiba ignobili quidem matre progenitus, ſed indole virtutis inſignis. Quē in primo flore adoleſcentiæ Vintericus, ſumpta tyrannide, innocuum regno deiecit, præciſaque dextera, occidit, anno ætatis ſuæ 16. (quanquam in Alcobacienſi codice erat 20.) regni verò ſecundo. Ex quibus S. Iſidori verbis colligo, hunc Luibam fuiſſe nothum. Nam *conſtat quidem Ricaredum patrem duas habuiſſe vxores: ſed priorem, nempe Baddam, Arturi Britaniæ Regis filiam fuiſſe aiunt: poſteriorem regio Frãcorum ſanguine manifeſtum eſt æditam.*

603 *Beatus Leander Hiſpalenſis Archiepiſcopus, tertio Idus Martij, ex huius vitæ miſerijs eſt in cœleſtium contubernium tranſlatus. Relegatus in exilium ab Arianis, multa ſcripſit, atque egregiam eruditiōis ac ſanctitatis famam reliquit, quam plurima poſt mortem auxerunt miracula. Succeſſit illi S. Iſidorus frater ipſius germanus.*

Eodem anno, nempe Mauritij duodecimo, Victericus (Vintericum alij vocant) regnum Gothorum occiſo

occiſo Luiba inuadit, vir ille quidem bello ſtrenuus, ſed parum felix, qui quum Romanos varijs laceſſeret prælijs, ſemper deceſſit inglorius. Hic quum varijs probris regni ſui decus obſcurauit, tum illo præcipue, quod Arianam hæreſin reuocare conatus ſit, vt autor eſt Lucas Tudenſis. Regnauit annos ſeptem An. Domini.

605 *Hoc anno Mahometē pſeudoprophetam, Cordubæ hæreſeos ſuæ virus diffundere in Hiſpanos conatum produnt. Quæ res quum S. Iſidoro, qui id temporis Romæ, quo ad concilium a ſummo Pontifice vocatus fuerat, redibat, innotuiſſet, atque ad capiendum illum miſiſſet; ille ſiue a dæmone, ſiue ab alio quopiam admonitus, fuga ſibi conſulens, in Africam redijt. Ex Fortalitio fidei, & Breuiario Eborenſi.*

607 *Theodoricus Mediomatricum Rex, Hermembergam Victerici Regis filiam, iuſtam vxorem ſuam ad patrem remiſit, integram ab ſe, aduerſo rumore, quod ferretur pellicibus ad inſaniā vſque deuinctus, ſancti nobiliſsimique connubij vſu perfrui, & virginis florē delibare nō poſſe, velut maleficis artibus carminibusq; prohibitus. Paulus Aemilius: qui Victericum Bertricum appellat, ſicut Robertus Gaguinus Detericum, qui cauſam huius diuortij Brunechildi adſcribit.*

609 *His temporibus fuit Auraſius, Toletanæ ſedis metropolitanæ epiſcopus, virtute, autoritate*

An. domini. *tate atq; eruditiõe clarus, & Catholicæ doctrinæ acerrimus defenſor & cuſtos, vixit in ſacerdotio temporibus Victerici, Gundamiri & exordijs Siſebuti, duodecim ferme annis. Ex B. Alfonſo.*

Eodem anno Victericus inter epulas coniuratione ſuorum occiditur, & iuſto dei iudicio, ſicut innocentem Luibam gladio peremerat, ita viciſsim gladio perijt. S. Iſidorus.

Nihil in vita geſsit præclarum, niſi quod Seguntiam per duces ſuos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius eſt ſepultum. Idem.

610 *Occiſo Victerico Gundemirus, ſiue, vt alij appellant, Gundamirus Rex Gothorum creatur, & regnat annos duos, incepit regnare anno Phocæ Imperatoris ſexto, qui ſecundum alios incidit in annum præcedentem. Sed S. Iſidorus addit, quòd æra ſexcẽteſima quadrageſima octaua, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo decimo, quem ego ſequor, non alios, qui initia regni eius anno ſexcẽteſimo decimo quarto adſcribunt.*

Gundemirus in principio ſtatim regni ſui cauit, ne violarentur, qui ad loca ſacra cõfugiſſent. Alfonſus Burgenſis.

Idem Vaſcones vna expeditione vaſtauit, altera militem Romanum obſedit. S. Iſidorus.

Hoc tempore Mahometes tres vxores duxit, ſed his non contentus, nefaria ac promiſcua octodecim vxorum libidine pollutus eſt, & varijs eluſionibus

ac

ac præſtigioſis technis, miraculū ſui apud imperitā plebem fecit. Ex Roderico Toletano. An. Domini. In hiſt. Arabum.

Maximus Cæſaraugustanus epiſcopus, vir eruditus claret, qui ſcripſit de rebus geſtis Gothorum in Hiſpanijs. S. Iſidorus, & Ioan. Trittemius.

612 *Gundemirus propria morte deceßit Toleti, cui ſucceßit Siſebutus, Rex optimus & religionis Catholicæ cultor acerrimus, quique ad bellicam gloriam eloquentiæ atque eruditionis decus adiecit, vt autor eſt Rodericus Toletanus. Regnauit annos octo. S. Iſidorus. Iſidorus Pacenſis, Lucas Tudenſis, Matthæus Palmerius hoc anno regnum iniſſe conſtanter ſcribunt. Equidem neſcio, qua autoritate alij contrariū ſentiant. Ferdinandus Perez ſcribit hunc ſtabiliuiſſe in Hiſpania immunitatem eccleſiarum, & ne qui ad eas confugerent, [illegible]entur: quod alij Gundemiro tribuunt.*

613 *Hoc anno ſecundū aliquos, ſecundū alios verò ſequēti, Deus dedit factus eſt Romanus Pōtifex, qui ad Gordianū Hiſpaniarū eccleſiæ epiſcopū epiſtolam dedit contra eos, qui ſabbato Paſchali die proprios filios ſuos ex ſacro lauacro ſuſceperant, quos iubet ab vxoribus ſuis iam commatribus perpetuò abſtinere, vtque vxores dotem recipiant. Fragmentum epiſtolæ in priori Conciliorum tomo extat, ſed non additur, cuius eccleſiæ Gordianus ille epiſcopus fuerit.*

616 *Siſebutus Iudæos coegit Chriſtum agnoſcere.*

An. Domini. Eorum tamen aliquot millia in Galliam effugerũt, qui iuncti veteribus ſecta ſuæ incolis ingentem numerum fecerunt. Turpe videbatur Franco, à Gothis eiectos religionis noſtræ hoſteis indomitos, finibus ſuis receptos diutius retinere, ac Gothis religione cedere. Dagobertus igitur Rex diem præſtituit, intra quam, quicunque mortalium religionem noſtram nõ profiterentur, hoſteis iudicarentur, comprehenſiq́; capite luerent. Plures tum eorum exilium pietati antetulere. Reliqui Chriſtiani, effecti incolumes manſere. Hoc veræ religioni datũ, certo documento eſt Siſebutus Rex, qui hanc palmam Iudæorum vel animo ſanandorum, vel procul exigendorum prior ferens, milites Romani imperij, qui Hiſpano limiti tutando præſidebant, eiecit: quaſque in extremis finibus vrbes, oppida, caſtella, arces, vicos, fines, iuga montiũ tenebant, regno ſuo adiunxit. Hæc fere Paulus Aemilius. addit Iacobus Meyerus, eadem tempeſtate Anglos, à Rege Carcomberto, ſublatis idolis vera religione imbutos.

Sunt qui dicant, hoc à Siſebuto principio regni lib.5.ca.vlt. ſui factum: ſed D. Iſidorus dicit in Etymologijs, quod anno Heraclij quinto, & Siſebuti quarto. Quo loco in libris impreſſis perperam legitur, Sepulti Siſebuti. Memoriæ proditum eſt, pluſquam triginta Iudæorũ millia hac Regis promulgatione ad Chriſti fidem conuerſa.

Hoc tempore floruit venerabilis Helladius, Tolenæ ſe-

ſedis metropolitanus epiſcopus, quem ſan‍ctitatis An. Domini
onio clarum Toletana veneratur eccleſia, vt
odericus Toletanus. Fuit vero Helladius ex au- lib.2.ca.17.
nonachus, in monaſterio Agalienſi, in quo &
us Alfonſus: deinde ex monacho epiſcopus, ſed
ius, Auraſii ſucceſſoriam ſenio confectus, exem-
vitæ quàm ſcriptis clarior. Rexit eccleſiam To-
tanam octodecim annis, & vltimo vitæ ſuæ tem-
ore B. Alfonſum Leuitam fecit, atque in principio
iſenandi Regis, gloriam cœleſtis regni bona plenus
ſenectute conſequutus eſt. Ex S. Alfonſo.

Mahometes quinto Siſebuti Regis anno, prædiui- 617
tis viduæ nuptijs locupletatus, ingenteis animo ſpiritus concepit, nec contentus opinione prophetæ, ad regnum animum adiecit, & Africam atque alias prouincias haud irrito conatu, ad rebellionem contra Romanos incitauit. neque huic rebellioni euentus defuit. Nam Agareni rerum aduerſus Romanos potiti, primum in Africa, deinde Damaſci in Syria, Mahometem Regem alacri ſtudio conſalutarunt. Ex Roderico Toletano. In hiſt. Arabum.

Primus annus regni Arabum. Iſidorus Pacenſis.

Hoc anno aut circiter, Agapetus ex milite pro- 618
phano monachus, deinde epiſcopus Cordubenſis, reuelatione diuina inuenit corpus S. Zoili martyris Cordubenſis, quod ſolenni pompa, comitante clero ac populo, tranſtulit in Eccleſiã S. Felicis. D. Lau

promiſſionis ſucceſſores. Ex Iacobo Meyero ac Matthæo Palmerio. An. domini.

In ſchœdis quibuſdam Nicolai Clenardi, viri vndecunque doctiſſimi, legi, quas ille in Africa Feſæ cõſcripſit, dum illic Arabicarum literarum peritiam, ad bellum Antimahometicum, quod parabat, ſi longiorem lucis vſuram dominus Deus concedere voluiſſet viro longiſſima vita digniſſimo, indefatigabili ſtudio conſectabatur: legi, inquam, in ſchœdis illis, totum Mahometiſmum decem Iudæorum commentum fuiſſe: hoc Iudæos excogitaſſe, vt Chriſtianis inſignem aliquem excitarent hoſtem, ac de ea re librum extare apud Iudæos. Idem mihi olim Hiſpali retulit Germanus quidam, vir probus & eruditus, qui multos annos in Africa ſuorũ negocia geſſerat, & dum reditum pararet in Hiſpaniam, ſiniſtris auſpicijs captus, duram apud Mauros ſeruitutem ſeruiuerat. Is mihi affirmauit, audiſſe ſe à viris grauibus in Africa, Iudæum quendam aſtutum, angelum ſe mentitum, Mahometi nocturnis illuſionibus perſuaſiſſe, vt ridicula multa & à natura rerum abhorrentia Alcorano ſuo inſerciret, vti Iudæos tam ſtultæ legis ludibrio à ſecta Mahometica auerteret.

Siſebutus anno regni ſui octauo, menſe ſexto, rebus exceſsit humanis, quem alij proprio morbo, alij immoderato medicamenti hauſtu, alij veneno ſcribunt interfectum, vt autor eſt S. Iſidorus. 621

An. Domini. Siſebuti Regis duas leges reperi, alterã, qua omnes ſucceſſores ſuos ſub perpetua maledictionis cenſura obſtringit, quicunque Regũ mancipiũ Chriſtianũ Iudæo ſeruire vel famulari permiſerit: alteram, vt omnis aut in expeditionem exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiens, teſtimonio dignitatis ſuæ irreuocabiliter careret. Quam poſteriorẽ, vt duram & Reip. damnoſam, temperamento ſuo mitigauit Flauius Eringius. Ex 12. concilio Toletano.

Hic Aſtures rebelles, miſſo in eos exercitu, impe rata facere coegit, bis de Romanis triumphauit, in prælio fœlix, poſt victoriam adeo clemens, vt hoſteis captos perſoluto pro iis precio, remitteret immunes, atque omnem theſaurum in captiuorum redemptionem benignè profunderet. Idem Toleti eccleſiam S. Leocadiæ miro opere fundauit. Ex S. Iſidoro & Luca Tudenſi.

Poſt mortem patris, regnat filius eius Recaredus adhuc paruulus, ſed tum propter ætatem adhuc tenellam, tum propter regni breuitatem, nihil relatu dignum geſſit. ideo à D. Iſidoro & Luca Tudenſi in catalogo Regum non ponitur. Hunc Iſidorus Pacenſis ait tres tantum menſeis regnaſſe. Rodericus Toletanus ſeptem, quem ſequitur Alfonſus epiſcopus Burgenſis.

Eodem anno, nẽpe Heraclij Imperatoris decimo, creatus eſt Rex Gothorum Suintilla, Recaredi primi filius, vt ait Michael Ritius, cui ſubſcribit Lucas Tudenſis,

denſis,qui addit eum ſub Siſebuto Rege duxiſſe exer- An. Domini.
citum,& Theodoram dicti Regis filiam duxiſſe vxo-
rem, ex qua Siſenandum & Cindaſuinthum filios
ſuſtuliſſe:quod tamen falſum eſt; vt ex ſequentibus
patebit. Hic primus omnium Gothici nominis Re-
gum, expulſis profligatisque Romanis, Hiſpa-
niæ monarchiam conſequutus eſt, vt ait S.Iſi-
dorus.

Ex hoc loco, ſicut ex alijs nonnullis, conſtare vi-
detur, apud Gothos non fuiſſe morem, vt filij neceſſa-
rio patribus in regno ſuccederent; ſed eos regnaſſe,
qui à magnatibus & populo digni regno iudicati eli-
gerentur. Imo vero ſi quis alia ratione Regiæ maie-
ſtatis ambiret faſtigium, Catholicorum conſortio
priuandus, & diuino anathemate condemnan-
dus cēſebatur, vt patet ex quinto cōcilio Toletano.

Vaſcones Tarraconenſem prouinciam infeſta- 622
bant; quos Suintilla Rex, ducto in eos exercitu, in or-
dinem redegit; atque ad expiandam rebellionis cul-
pam, ciuitatem Oligitim proprijs ipſorū ſtipēdijs æ-
dificare compulit. S. Iſidorus. Hanc ciuitatem alij in
Nauarra dicūt eſſe eam, quæ vulgo dicitur Olit, alij
in Caſtella veteri, quæ vernaculo nomine Valladolijt
nuncupatur: ſed adhuc ſub iudice lis eſt.

Ioānes ex monacho epiſcopus Cæſarauguſtanus, 623
Maximi, de quo iā diximus, ſucceſſor, vir ſcriptis &
eruditione clarus, ſed clarior ſanctitate & exēplo vi-
tæ, præfuit eccleſiæ ſuæ xij. ānis, et ſcripſit nōnulla de

Anno domini *eccleſiaſticis officijs & inquirenda ſolennitate Paſchali, temporibus Siſebuti & Suintillanis Regum. Ex Beato Alfonſo.*

626 *Vſque ad hunc annum, nempe quintum Suimlanis (ſic enim declinat* S. Iſidorus. & B. *Alfonſus) Gothorum hiſtoriam proſequutus S. Iſidorus, & numerat ab exordio Athanarici Regis, vſque ad hunc annum, ducẽtos quinquaginta ſex annos. Poſuit verò principium Athanarici æra quadringenteſima ſeptima, hoc eſt, anno Domini trecenteſimo ſexageſimo nono, cui ſummæ ſi addas ducentos quinquaginta ſex, propè ad amuſsim reſpondet calculus. Fiunt enim anni ſexcenti vigintiquinque. Porrò vnius anni in tanto temporum interuallo modica eſt differentia. Hoc additum volui, ne quis arbitretur, me temere ac ſine delectu potius ſequutum* D. *Iſidorum in ratione temporis ſubducenda, quàm alios. Equidem frequenter admiror, quo autore Rodericus* To*letanus ab eo tam conſtanter diſſentiat, quum tamen Lucas Tudenſis cum illo per omnia conueniat, tametſi numero annorum ad prodigium vſque mendoſo. Nam in Chronicis Regis Alfonſi minus mirandum, ſi errores ſequuta* Toletani *ad eundem impegerint lapidem.*

628 *Mortuus eſt anno Heraclij decimo ſeptimo Mahometes, & ſepultus in inferno, qui cũ prædixiſſet ſe decimo regni ſui anno moriturum, ſed tertio poſt mortem die reſuſcitatum iri, diſcipulus quidam ipſius*

ſius nomine Albimar, experiri volens, num vera prædicaret, venenum obtulit, quo ille hauſto, vt ſenſit imminere mortem, dixit aſtantibus, quòd per aquã eſſent accepturi remiſſionem peccatorum, & continuo expirauit. Diſcipuli vero cuſtodiebant corpus expectantes rei euentum, ſed tandem fœtoris impatientes reliquerunt, quod vndecimo poſt die quũ reuiſerent, inuenerunt à canibus laceratum. Hæc ferè Lucas Tudenſis. An. Domini.

Eodem anno tremuit terra, & gladij figura per dies ferè triginta in cœlo apparuit. Chronica Regis Alfonſi.

Mortuo Mahometi ſucceſsit in regno Arabum Abubacar, de genere Mahometis, & regnauit tribus annis. Lucas Tudenſis.

Suintilla Rex Rechimirum filium in regni ſocietatem cooptauit, ſimulq; cum eo paribus auſpicijs regnum adminiſtrauit. Qui Rechimirus quia eodem ferè cum patre mortuus eſt tempore, ideò in ordinem Regum non venit, ſed cum patre confunditur, vti poſt Rodericum Toletanum annotauit Michael Ritius. 629

Hoc anno Suintillanẽ Regem fatali morbo peremptum & honorificè elatum ſcribunt Hiſpani ſcriptores, qui Regem iſtum varijs laudibus optimo Rege dignis cumulant, pauperum patrem appellantes. Et fieri quidem poteſt, imo non dubito, quin principio regni talis fuerit, alioquin nunquam S. Iſidorus 631

An. Domini. *Regem illaudabilem falſis ornaßet præconijs.* Sed *quòd mutauit ingenium, neque regale diadema ad finem vſque vitæ tueri potuerit, ex Paulo Aemilio conſtat, qui ſcribit ad hunc modum. Mortuo Siſebuto Regi clariſsimo, haudquaquā pari gloria ſucceſſerat Sentilla (ita enim appellat) cuius cū Veſegothos ferocem gentem puderet pœniteretq́;, Siſenandus æmulus regni, in Franciā ad Dagobertū Regē profectus, auxiliū impetrauit. Abundantius & Venerandus duces, nobilitatē Burgundionū Cæſaraugustam duxere: continuoq́; Veſegothi à Sentilla ad eum, quē Dagobertus Regem dabat, deſecere. Is decem pondo auri Francis appendit, quæ ædi D. Dionyſii abſoluendæ attributa ſunt. Hæc ille. Neque vero ſolum faſcibus regni ſui exutus, verum etiam communi patrum decreto excommunicatus eſt, in quarto concilio Toletano, vt ex ipſius concilij actis conſtat, vbi ad hunc legimus modum.* De Suinthillane vero (*Simithilanem codices impreßi vocant, ſed mendosè*) *qui propria ſcelera metuēs, ſeipſum regno priuauit, & poteſtatis faſcibus exuit, id cum gentis conſultu decernimus, vt neque eum vel vxorem eius, propter mala quæ commiſerunt, neque filios eius vnitati noſtræ vnquam conſociemus, nec eos ad honores, à quibus ob iniquitatem deiecti ſunt, aliquando promoueamus. Quique etiam ſicut in faſtigio regni habentur extranei, ita à poßeßione rerum, quas de miſerorum ſumptibus auxerūt, maneāt alieni, præ-*

Lib. vlt. (margin, beside "lio Toletano")

ter

ter id, quod pietate pijßimi Principis noſtri fuerint conſequuti. Non aliter & Geillanē memorati Suintbillanis & ſanguine & ſcelere fratrem, qui nec in germanitatis fide ſtabilis extitit, nec fidem glorioſo domino noſtro pollicitam conſeruauit. Hunc ergo cum coniuge ſua, ſicut & ante factum eſt, à ſocietate gentis atque conſortio noſtro placuit ſeparari: nec in amißis facultatibus, in quibus per iniquitatē creuerant, reduces fieri, præter id quod conſequuti fuerint pietate clementißimi Principis. Hæc ibi. vbi illud quoque obiter annotandum, quanta fuerit id temporis epiſcoporum autoritas tam apud Reges, quàm in populo, vt etiam in ipſos Reges cenſuram ſuam exercerent. An. Domini

Suintillane ad hunc modum regni faſcibus deturbato, Siſenandus Rex creatus, quem Lucas Tudenſis ac Michael Ritius Suintillanis filium fuiſſe affirmāt, ſed falsò, vt ex actis quarti concilij Toletani modo relatis conſtat. Regnauit annos quinque, menſeis vndecim. Iſidorus Pacenſis ait, Siſenandum per tyrannidem regnum inuaſiſſe.

Eodem anno Abubacar defuncto, Emer Arabum ſuccedit imperio, & regnat annis decem. Ex Iſidoro Pacenſi & Roderico Toletano. Alij Homer appellant, ſed Iſidorus Pacenſis Emer conſtanter nuncupat.

Anno Siſenandi Regis tertio, celebratum eſt quartū Conciliū Toletanū menſe Decembri, in tem- 633

plo

An. Domini plo S. Leocadiæ. Interfuerunt huic concilio epiſcopi metropolitani, S. Iſidorus Hiſpalenſis, Iuſtus Toletanus, Iulianus Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis, Audax Tarraconenſis, Silua Narbonenſis; cum aliis ſexaginta epiſcopis, inter quos fuit Siſiſclus Eborenſis epiſcopus. præter hos fuerunt & octo aliorum epiſcoporum vicarij. Rodericus Archiepiſcopus Toletanus dicit, huic interfuiſſe concilio ſexaginta epiſcopos connumeratis eorum vicarijs, qui iuſtis de cauſis impediti venire non potuerunt, inter quos Mironem vicarium Emeritenſis epiſcopi metropolitani. Iſidorus Pacēſis dicit, 66. fuiſſe epiſcopos. Neque deſunt, qui ſeptuaginta in hoc concilio epiſcopos fuiſſe dicant. In hac Synodo excuſſum eſt ac diſputatū, an quia Siſebuto Rege vi adacti fuiſſent ad accipiendum baptiſmum, obligarentur ad ſeruandam Chriſtianæ fidei profeſſionem: decretumq́; à patribus, vt qui iam ſacro lauacro tincti eſſent, cogerentur ad ſeruandam fidem, quam acceperant: ſed ne poſterius Iudæi compellerentur ad baptiſmum. Ex ipſis Cōcilijs.

In hoc concilio inter alia multa præclara duo præcipuè inſtituta ſunt, alterum iuſſu Regis Siſenādi, vt omnes ingenui clerici pro officio religionis, ab omni publica indictione atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo ſeruiant, nullaq́; præpediti neceſſitate, ab eccleſiaſticis officijs retrahantur, idque capite 46. alterum, ne Iudæi, aut qui ex Iudæis

ſunt,

ſint, officia publica appetant, quòd ſub hac occaſio- An. Domini
ne iniuriam Chriſtianis facerent.

Præterea in eiuſdem concilij capite octauo, cauſa benedictionis cerei in vigilia Dominicæ Reſurrectionis exponitur, ideo ſcilicet benedici, vt ſacræ Reſurrectionis Chriſti myſterium, quod tempore huius noctis votiuè aduenit, benedictione ſanctificati luminis ſuſcipiamus.

In nono quoque capite ſalutari cõſtitutione præcipitur, vt oratio Dominica quotidie dicatur: quotidianam enim orationem eſſe, & quotidiana ac minima peccata delere. Denique toto capite Dominicæ orationis virtus & efficacia docetur.

Nontinus ſiue Nonnicus, Ioannis in Gerundenſi 643
epiſcopatu ſucceſſor, profeſſione monachus, ſimplicitate conſpicuus, actibus ſanctus, non hominum diutina deliberatione, vt inquit B. Alfonſus, ſed Dei per homines celeri definitione in pontificatũ fuit adſcitus. Aſſiduus hic fuit ad ſepulchrũ S. Felicis martyris, rexit eccleſiam magis meritorum exemplis, quàm verborum edictis. Hic & viuus & defunctus multis dicitur claruiſſe miraculis. Vixit temporibus Suinthilanis & Siſenandi Regum. Ex B. Alfonſo.

Iuſtus præſul Toletanus, Helladij in diſciplina 646
monaſtica diſcipulus, & in epiſcopali dignitate ſucceſſor, ſed præmatura morte ſublatus, acri vir ingenio, quiq; eccleſiæ videbatur profuturus, ſi vita reſpondiſ-

An. Domini pondiſſet ingenio. Verum quia diaconus adhuc, Helladio præceptori & præſuli ſuo faſtu ſuperbiæ inſultauerat: ipſe tertio pontificatus ſui anno in reprobi verſus ſenſum, ob intemperantiã morum, à miniſtris altaris ſui, dormiens laqueo ſtrãgulatus expirauit. Scripſit ad Richilanem Agalienſis monaſterij patrẽ epiſtolam, in qua aſtruit ſuſceptum gregem nullo modo relinquendum. Ex eodem.

Huic Iuſto cum Gerontius quidã presbyter, Principis ſui gratia & fauore fretus, per contemptum aduerſaretur, tam repentino motu vim perdidit intellectus, vt omnia medicorum experimenta nõ medelam conferrent, ſed morbum grauarent. Eo denique creuit commotio mentis, vt ante mortem & colloquium ipſius & aſpectus horrori eſſet omnibus. Ex eodem.

Hoc anno, nempe ſexto Siſenandi Regis, Iudæi Toletani, qui à Rege Siſebuto ad fidem compulſi fuerant, vltro cerimonias & ritus Iudaicos abiurauerunt, profeſſi, ſi quem ad eos deficere deprehenderẽt, eum ſe lapidibus obruturos, aut ſi Rex vitam illi concedere vellet, bona eius cederent fiſco, & perpetuam ſeruiret ſeruitutem. Ex Fortalitio fidei, vbi nomina Regum deprauata leguntur.

Eodem anno, decimo nono die poſt Iuſtum epiſcopum, obijt Siſenandus Rex Gothorum. Ex B. Alfonſo.

Mortuus eſt autem Toleti, vt ait Tudenſis.

Defun-

Defuncto Siſenando ſucceßit Cinthilla, quem nõnulli, & inter eos Michael Ritius & Petrus Antonius Beuter, affirmant fuiſſe filium Suinthilanis Regis, ſicut & Siſenandum: ſed neutrum mihi ſit veriſimile ex ijs, quæ ex quarto Concilio Toletano annotaui. Regnauit annis ſex. An. Domini.

Primo anno Cinthillæ Regis, celebratum eſt Toleti quintum Cõcilium, in templo S. Leocadiæ à 24. epiſcopis, præſidente Eugenio præſule Toletano. In quo Concilio Braulij (quem Braulionem alij appellant) Cæſarauguſtani epiſcopi magna laus extitit, qui Ioanni epiſcopo, cuius ſuperius mentionem fecimus, ſucceßit, ac præter alia opuſcula ſcripſit vitam S. Aemiliani monachi. Præfuit eccleſiæ Cæſarauguſtanæ ferme 20. annis, obijt tempore Cindaſuinthi Regis. B. Alfonſus. 637

In hoc concilio dicitur S. Iſidorus mortem ſuam prædixiſſe.

Eugenius iſte Toletanus epiſcopus, qui huic concilio præfuit, vel ſaltem interfuit, Helladij in monaſtica diſciplina diſcipulus extitit; cum Iuſto præceſſore ſuo lectoris functus officio, vir cum aliarum diſciplinarum, tũ vero Aſtronomiæ ad miraculum vſque peritus. Hunc Helladius ad pontificatum tractus, è monaſterio ſecum duxit, atque ad eccleſiaſticos ordines promouit. Gubernauit eccleſiam Toletanam XI. annis, regnantibus Cinthilla, Tulgane, & Cindaſiuntho. Ex B. Alfonſo.

An. Domini. *Ab hoc Eugenio cum Luſidius diaconus amicitia ſeculari aſtrictus, violenter honorem presbyterij & prædia quædam extorſiſſet, in reprobum verſus ſenſum, tali vexatus eſt morbo, vt vitæ tædio mortem optaret: tanto miſerior, quanto deſiderata mors diutius differebatur. Ex eodem.*

Eodem anno S. Iſidorus Hiſpalenſis eccleſiæ metropolitanus epiſcopus & Hiſpaniæ primas, celebrato ſacro, ouibus ſuis cæleſti pabulo paſtis, quum mortem ſuam prædixiſſet, & ſublatis in cælum manibus, data benedictione ſupremum vale populo dixiſſet, ſanctiſſimam animam autori ſuo reddidit pridie Nonas Aprilis. Hunc B. Alfonſus ait, quadraginta ferme annis Hiſpalenſem rexiſſe eccleſiam, ac tanta in dicendo gratia polluiſſe, vt auditores ſæpe in ſtuporem verteret. Aiunt examen apum ipſi infanti viſum in os ingredi & egredi, & in cœlum vſque euolare. quod de B. Ambroſio legitur.

Idem iam factus epiſcopus collegium conſtruxit Hiſpali, vbi bona ingenia erudirentur, in quo multi floruere, inter quos beatus Alfonſus poſt Toletanus epiſcopus, & Braulio Cæſarauguſtanus. Ex Breuiario Eborenſi.

Lucas Tudenſis & alij mortem eius aliquot annis poſteriorem faciunt, ſed cum ex actis Conciliorum manifeſtum ſit, ipſum inter quintum ac ſextum Concilium Toletanum hanc vitam caducam & temporariam æterna beatitudine commutaſ-

mutaſſe:veritatem ipſam,quàm aliorum iudicium, An. Domini
ſequi malui.

Quàm vtilem ſanctus iſte nauauerit operam eccleſiæ catholicæ,cum ex aliȷs multis, tum vero ex decretis conſtat, quorum non minima pars ex huius Diui lucubrationibus decerpta eſt.

S.Iſidorꝰ inter polygraphos merito numeratur, atque hæc reliquit ingenij ſui & omnimodæ eruditionis monumenta.

De ortu & obitu Sanctorum patrum.

De differẽtijs rerum libros duos, ad Fulgentium epiſcopum fratrem ſuum.

Librum prooemiorum Sacræ ſcripturæ.

Synonymorum, ſiue de conſolatione, animarum libros duos.

De natura rerum,ad Regem Siſebutum.

De genere officiorum libros duos.

Sententiarum libros tres ex moralibus D. Gregorij.

De Arithmetica.

De nominibus Legis & Euangeliorum, librum vnum.

De hæreſibus,librum vnum.

De perfectione virginitatis ad Florentiam ſororem,libros duos.

De viris illuſtribus.

De regula monaſtica, librum vnum.

Hiſtoria Regũ Gothorũ,Vandalorũ & Sueuorũ.

An. Domini. *Quæſtionum in Pentateuchum, libros duos.*

Etymologiarum libros viginti, ad Braulium ſiue Braulionem Cæſarauguſtanum epiſcopum.

638 *Anno Cinthillæ ſecundo, ſexto Idus Ianuarij, celebratum eſt Toleti ſextum Concilium in eccleſia S. Leocadiæ, ſub epiſcopis metropolitanis Eugenio Toletano, Honorato Hiſpalenſi, Iuliano Bracarenſi, Protaſio Tarraconenſi, Silua ſiue Selua Narbonenſi, & quadraginta quatuor alijs epiſcopis, & ſex eorum Vicarijs, qui iuſtis de cauſis impediti non poterant intereſſe. Huic cōcilio quoque interfuit Siſiſclus Eborenſis epiſcopus. Ex concilijs.*

In huius concilij Canone tertio, à Patribus, cum conſenſu Regis & optimatum atque illuſtrium virorum, ſtatutum & ſanctum eſt, vt quiſquis ſuccedentium temporū regni ſortiretur apicem, non ante conſcēderet Regiam ſedem, quàm inter reliqua cōditionum ſacramenta polliceretur, nullum ſe non catholicū permiſſurū in ſuo regno degere. Si verò, poſtquā ad regni gubernacula acceſſiſſet, huius ipſe temerator exiſteret promiſſi, eſſet anathema maranatha in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficeretur ignis æterni. Similiter & omnes, qui cum eo conſentirent. Quam ſanctorum Patrum ſententiā pié ſequutus Ferdinandus Rex cognomento Catholicus, dū regnorū ſuorum finibus expulit atque exterminauit Iudæos & Sarracenos, vt etiam annotauit R. pater F. Bartholomæus Carrāça Mirandenſis, vir

pius

pius & eruditus, qui Concilia omnia pio atque vtili An. Domini.
ſtudio in epitomen redegit.

Hoc tempore celebris fuit Tonantius (Conãtium 639
in libris antiquis lego) poſt Maurilanem Palentinæ
ſedis epiſcopus, vir & animo & corpore reuerẽdus,
& ordinandis eccleſiaſticis officijs præcipuè intentus. In cantu eccleſiaſtico multa addidit. Orationes
etiam conſcripſit de omnium proprietate pſalmorũ. Vixit in pontificatu plus triginta annis, nimirum
ab vltimo tempore Victerici Regis, vſque ad tẽpora
Cinthillæ. Ex B. Alfonſo.

Mortuo Cinthilla, regnat Tulcas annis duobus, iu- 641
uenis indole regia præditus, & omnibus virtutibus
optimo Principe dignis ornatus, quique de regno Gothorũ & Hiſpania tota bene meriturus videbatur,
ſi vita longior cõtigiſſet. Mortuus eſt Toleti, magno
ſui deſiderio relicto: Tulganem alij appellant. Sigebertus Abbas ait, propter pueritiæ leuitatem regno
priuatum, atque ad eccleſiaſticos ordines relegatum. Cæterũ niſi Sigebertus fidelior eſt in Hiſtoria,
quàm ſupputatiõe temporum, de ijs loquor, quæ ad
Reges Gothorum pertinent, non magnam illi fidem
habeo.

Mortuo Omar Rege Arabũ, imperat Mauris Autumar, vel ſecundũ alios Azamam xij. annis, quo regnante multũ decreuit imperio Romanorũ, magnaque regno Maurorũ acceſſio facta eſt. Hic Attuman
Iſidoro Pacenſi dicitur, & Attoman.

An. Domini.

642 *Mortuo Tulca anno regni ſui ſecundo, Cindaſunthus vacuam Gothorum regiam occupat,& regnat ſolus ſex annos,& cum filio Flauio Recceſuintho quatuor,ac ſeptem menſes,vt ex Iſidoro Pacenſi,Luca Tudenſi,Chronicis Alfonſi Decimi,& annotationibus Alcobacienſibus colligo, quanquam inter eos deprauatione librorũ magna ſit differentia.*

Hic à ſummo Pontifice priuilegium obtinuit,vt primatus Hiſpaniæ pro arbitrio epiſcoporum eſſet vel Toleti vel Hiſpali. Huius tempore tota Hiſpania ſumma tranquilitate conquieuit. Lucas Tudenſis.

643 *Theodiſcus Græcus Honorato in Hiſpalenſi præſulatu ſucceſſerat, vir multarum linguarum peritus,qui quamuis eſſet ſpecioſus pelle decora,introrſum tamen turpis,aſtutam vulpem, imo vero lupũ rapacem ſub ſpecie ouis occultabat.quod re ipſa cõprobauit.Siquidem D.Iſidori libros de naturis rerũ & medicina,atque arte notoria,nõdum æditos corrupit, in odiũ fidei, & adulterauit,optima quæque reſecans ac falſa ſupponens,atque ita in linguam Arabicam opera cuiuſdam Arabis tranſtulit.Propter quod & alia multa,quibus perfidia ipſius innotuit,Synodali ſententia ab Archiepiſcopali dignitate depoſitus,ad Arabes ſe contulit,& ſectæ Mahometicæ adhæſit,atque ob hanc cauſam primatus Hiſpaniæ ab eccleſia Hiſpalenſi in Toletanam tranſlatus eſt.Ex Luca Tudenſi.*

Anno Flauij Cindaſiunthi quinto, celebratum eſt Toleti ſeptimum cõcilium, decimo quinto calendas Nouẽbris, præſidente Orontio Emeritenſi metropolitano epiſcopo. Præter hunc interfuerunt alij tres metropolitani, Eugenius Toletanus Antonius Hiſpalenſis, Protaſius Tarraconenſis, & alij epiſcopi, numero omnes quadraginta, tametſi in Cõcilijs vulgo impreſsis tantum numerentur triginta octo. forte duo fuere aliorum epiſcoporum vicarij. Iſidorus Pacenſis & illum ſequutus Rodericus Archiepiſcopus Toletanus dicunt, in hoc concilio triginta tantum fuiſſe epiſcopos cum omni clero & vicarijs eorum, qui vel morbo impediti vel inopia venire nõ poterant, & palatinio collegio. Fuiſſe vero inter epiſcopos & vicarios eorum quadraginta. An. Domini. 646

In hoc cõcilio Taio (Talonem alij appellant) Cæſarauguſtanus epiſcopus, ab Rege & vniuerſo concilio Romam miſſus eſt, ad quærenda moralia Beati Gregorij, quæ in Hiſpanijs quorundam negligentia perierant. Cumque à ſummo Pontifice (opinor Theodoro, vel Martino primo) de die in diem reijceretur, quaſi in tam numeroſa Bibliotheca non poſſent reperiri: pius epiſcopus in Baſilica Apoſtolorũ Petri & Pauli, noctem vnam in orationibus & lachrymis traduxit inſomnem, ac circa medium noctis, beatorũ Apoſtolorũ atq; ipſius S. Gregorij ac S. Auguſtini monitis & indicio, voti cõpos effectus, magna cũ gloria reuertit ad ſuos. Ex ijſdẽ autoribus.

An. Domini

647 *Hoc anno, ſecundum Iſidorum Pacenſem: ſecundum Lucam Tudenſem, ſequenti, Flauius Recceſ-ithus à patre Cindaſiuntho cooptatus regnauit, vt diximus, cum patre annos quatuor, menſes ſeptem, ſolus verò octodecim annos, menſes vndecim. Fuit hic deuotus Catholicæ fidei cultor, & ſacrarum literarum perquam ſtudioſus, templa & ſacra altaria varijs ornamentis exornauit. Partim ex Iſidoro Pacenſi & Luca Tudenſi, partim ex Archiepiſcopo Toletano.*

651 *Eodem anno mortuo Eugenio Toletano præſule, ſubrogatus eſt alter Eugenius, qui poſtea fuit in diuorum numerũ relatus, is videlicet, qui B. Alfonſum in illius eccleſiæ regimine præceſſit. Hic cum eſſet Eccleſiæ Toletanæ clericus, vita delectatus monachorum, Cæſarauguſtam profectus, monaſtico ſeſe mãcipauit inſtituto, & martyrum ſepulchris aſsiduè deuotus inhæſit. Vnde principis imperio reuocatus, & præter voluntatem ſuã ad epiſcopatũ Toletanũ promotus, eruditione, ſcriptis, & ſanctitate vitæ nomen ſibi fecit celeberrimũ. Scripſit librũ de S. Trinitate, atque alia nonnulla tã carmine quàm proſa, & Dracontij Hexameron iam vetuſtate vitiatum, ſuo nitori reſtituit, & de ſeptimo die, quæ in Dracõtio deſiderabantur, ſuppleuit. Tenuit epiſcopalẽ dignitatem xij. fermè annis, temporibus Cindaſiũthi & Recceſiunthi Regum, ſepultus tandem in baſilica S. Leocadiæ. Ex B. Alfonſo.*

Dra-

Dracontius iſte fuiſſe videtur Hiſpanus, quantum ex S. Iſidoro colligi poteſt, floruit temporibus Iuſtiniani Imp. & Athanagildi Regis Gothorum, cōpoſuit Hexameron creationis mundi. An. Domini

Mortuus eſt Toleti morte naturali Cindaſiūthus Rex; quem tamen aliqui veneno produnt periſſe. Ex Chronicis Alfonſi Decimi. 652

Hoc quoque anno, nempe quinto Receſiūthi Regis, celebratum eſt Toleti octauum concilium, in baſilica prætorienſi Apoſtolorū Petri & Pauli, ſexto Calendas Ianuarij, præſente Rege. Cui concilio interfuerūt quatuor metropolitani epiſcopi, Orontius Emeritenſis, Eugenius Toletanus, Antonius Hiſpalēſis, Potamius Bracarēſis, & alij epiſcopi quadraginta octo, ac decē aliorū epiſcoporū Vicarij, Abbates cū Aechipresbytero & primicerio Toletano duodecim, Comites vero & viri illuſtres quindecim. Interfuit huic concilio Abientius epiſcopus Eborenſis. Videtur & B. Alfonſus huic interfuiſſe cōcilio. Nā inter abbates refertur Ildephonſus Abbas. Certū eſt enim, S. Alfonſum, qui & Hildephonſus dicitur, id temporis abbatē fuiſſe monaſterij Agalienſis, quæ nunc eſt eccleſia ſanctorum Coſmæ & Damiani in ſuburbio Toletano. Ex actis huius concilij colligi poſſe videtur, maioris ea tempeſtate dignitatis fuiſſe Comites, quàm Duces. Ita enim ſcribitur: Ella comes & dux. Fandila comes & dux.

In hoc cōcilio, inter alia multa ſingularē pietatē

An. domini. *ſpirantia, hoc quoque memorabili exemplo ſtatutū eſt, vt ſolus ille accedat ad ſacra Dei myſteria tractanda, quem morum innocentia & literarū ſplendor reddunt illuſtrem. Illud præterea cautum eſt, quod hodie prò dolor nimis multi peſſimo exemplo negligunt, vt ſi quis ſine ineuitabili neceſſitate atq; fragilitate, aut euidenti languore, ſeu etiam impoſſibilitate ætatis, diebus quadrageſimæ carnibus veſci præſumeret, non ſolum reus eſſet reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta communione, præterea toto illo anno ab omni carnium eſu abſtineret. Quos vero vel ætas, vel languor, vel neceſſitas excuſaret, non ante prohibita violare præſumeret, quám á ſacerdote permiſſum accepiſſent. Hæc ibi Canone 8. & 9. Ex poſteriori tomo Conciliorum.*

653 *S. Irene ad Nabanim Luſitaniæ fluuium, in oppido Tomar, pro pudicitia & amore Chriſti paſſa eſt ab ijs, quorum libidini caſtitatem ſuam virgo Deo dicata proſtituere noluit, proiecta ab occiſoribus in Nabanim, per Tagum delata eſt Scalabim, vbi ſepulta, nomen vrbi dedit. Huius glorioſæ virginis martyrium L. Andreas Reſendius latius explicauit in Breuiario Eborenſi.*

Eodem anno Autumar ſiue Azaman Arabum Rege á ſuis interfecto, Moabias regnauit annis xxv. Rodericus Toletanus. Iſidorus Pacenſis ponit anno ſuperiore.

Anno

Anno ſeptimo Recceſiunthi Regis, menſe No-uembri, celebratum eſt Toleti Concilium nonum, à ſedecim epiſcopis, in baſilica beatæ Mariæ ſemper virginis, ſub Eugenio præſule Toletano. Ex Concilijs. An. Domini. 654

In huius concilij decimo canone decretũ fuit, vt filij clericorum cuiuſcunque ordinis, ab epiſcopo ad ſubdiaconum, non ſolum hæreditatem paternã nunquam acciperent, ſed etiam in ſeruitutem illius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis vel miniſtri ignominia nati eſſent, iure perenni traderentur.

Anno octauo eiuſdem Regis, celebratum eſt Toleti, in eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli, decimum concilium Toletanum, ſub beato Eugenio Archiepiſcopo Toletano, & Fugitiuo Hiſpalenſi, & Potamio Bracarenſi & viginti duobus alijs epiſcopis, in quo inſtitutum eſt feſtum beatæ Mariæ ſemper virginis, quod etiam nunc tota Hiſpania celebratur, octauo die ante natiuitatem Chriſti ſeruatoris noſtri. Quo die celebratur idem officium, quod celebrari conſueuit in feſto Annunciationis eiuſdem ſacratiſſimæ virginis. Inſtitutum verò eſt hoc feſtum, quia dies ſolennis annunciationis, frequenter cadit in diem ita propinquum paſſioni aut reſurrectioni Dominicæ, vt ab eccleſia & populo Chriſtiano proprio die de more celebrari non poſſit. Ex Concilijs. 655

In eodem concilio venerabilis Potamius Braca-

An. Domini. *renſis eccleſiæ metropolitanus epiſcopus, non ſine multis aliorum ſanctorũ Patrum lachrymis ac ſuſpirijs, propria atq; vltronea confeßione ſe adminiſtratione epiſcopatus ſui abdicari poſtulauit, quod tactu fœmineo ſorduiſſet. Subrogatus eſt illi S. Fructuoſus eccleſiæ Dumienſis epiſcopus, ita tamen, vt Potamius nomen retineret epiſcopi, quod ipſe ſibi propria ſui criminis confeßione abſtulerat. Ex concilijs. Vtinam omnes hoc tempore vitam eccleſiaſticã profeßi, hoc peccatum perinde exhorrerent, aut humana fragilitate commiſſum pari pœnitentia cõtenderent expiare.*

Ioannes Trittemius memoriæ prodit, feſtum diuæ virginis, de quo diximus, à diuo Alfonſo inſtitutũ, & eſſe illud, quod nunc communi conſuetudine & cõſenſu celebratur ſexto Idus Decẽbris. Sed errat tota via. Quanquam non negauerim feſtũ hoc celebrius factũ Hiſpanis, propterea quòd beatiſſima virgo Maria, eo die S. Alfonſo apparuit, vt ſuo loco dicemus. Trittemij errorẽ ſequutus eſt Gregorius Gyraldus, dicens feſtum Conceptionis diuæ virginis à beato Alfonſo inſtitutum.

S. *vero Fructuoſus, qui in hoc Toletano concilio electus eſt Archiepiſcopus Bracarenſis, regio ſtemmate clarus, & Ducis exercitus Hiſpaniæ filius, Conantij epiſcopi, cuius ſuperius meminimus, diſcipulus, multorũ monaſteriorũ in Hiſpania, atq; inter ea Compultenſis cœnobij: quod aiunt hodie appellari*

lari Sant Iuſto daltar, in Gallecia conditor extitit, An. Domini.
demum Bracarenſis eccleſiæ præſul, & viuus adhuc, & præſenti vita defunctus, multis effulſit miraculis. Huius opus eſt monaſterium prope Bracaram, in modico colle ſitum, quod nunc quoque S. Fructuoſi dicitur, atq; á deuotis ac religioſis fratribus ordinis D. Franciſci, ſed rigidioris obſeruantiæ habitatur. In quo facile antiquam ſtructuram & in ſtructuræ ratione venerandã conditoris ſanctitatẽ agnoſcas. Ibi adhuc ſepulchrũ ſanctiſſimi viri viſitur, ſed corpore Compoſtellã tranſlato vacuũ, niſi quòd fimbria veſtis ſacerdotalis, cum qua de more ſepultus fuit, & os vnum ex reliquijs ipſius, paucis ab hinc annis in eo fuit inuentum, dum in eo monaſterio Guardianum, vt ipſorum more loquar, ageret vir probus ac pius F. Chriſtophorus á Vimaranis, qui mihi hæc retulit.

Eodem anno Solis eclipſis, & ſtellæ in meridie viſæ, Hiſpaniam omnem territauerunt. Iſidorus Pacenſis.

Mortuo Beato Eugenio Toletanæ ſedis epiſcopo metropolitano, ſubrogatur S. Alfonſus (quem alij Illefonſum, alij Ildefonſum, atque etiã Hildephonſum appellãt) claro nat⁹ loco, & S. Iſidori diſcipul⁹, 662
cuius tẽpore duo hæretici ex Gallia Gothica in Hiſpaniã venerũt, & inuiolatã beatiſſimæ ſemper virginis Mariæ virginitatẽ ſacrilego ore polluere conati ſunt, inſanũ ac blaſphemũ Heluidij dogma reſtaurare vo-

An. Domini. re volentes. Horum alteri Teudio nomen, alteri Pelagio fuit. Quos beatus Pontifex Alfonſus, & facundiæ gratia & ſcripturarum teſtimonijs ita refutauit, vt confuſionis & verecundiæ plenos Hiſpania cedere coegerit. Quod obſequium tam gratum ſacratiſſimæ virgini matri extitit, vt ſanctorum agminibus ſtipata ipſi apparuerit, cum B. Alfonſus ad matutinas horas de nocte ſe conferret clero comitatus & populo, librum, quem de perpetua ipſius virginitate ſcripſerat, manu geſtans, idq́; XV. Calendas Ianuarias, quo die, vt diximus, ex decimi concilij Toletani decreto commemoratio Annunciationis glorioſiſſimæ virginis tota Hiſpania celebratur: neque ſolum apparuerit, ſed veſtem etiam ſacram, qua in facienda re diuina vteretur, dederit, tanquam diuinæ gratiæ & fauoris ſui pignus & obſidem. Quæ veſtis etiam hodie, ſumma cum religione, in adytis eccleſiæ Toletanæ ſeruatur, quanquam nō deſunt, qui in Ouetenſi eccleſia eſſe dicant. Neque poſt beatum Alfonſum, quiſquam præſul Toletanus auſus eſt ea veſte vti, præter Siſebertum archiepiſcopum, qui temeritate ſua de dignitate & ſede epiſcopali deturbatus, in exilio vitam miſeram ac triſtem exegit. Hæc ferè ex Roderico Archiepiſcopo Toletano, qui tamen in hoc lapſus eſt, quòd alterum horum hæreticorum, Heluidium appellauerit, quum impium Heluidij dogma, multis ante annis à D. Hieronymo non minus erudite quàm piè fuerit extinctum. Ex hoc

Hoc tempore feſtũ illud ſacratiſsimæ virginis, quod feſtum Expectationis diuæ virginis hodie plerique appellãt, crediderim celebrius factum Hiſpanis, quũ tamen decem ante annis plus minus inſtitutum ſit, quamuis multi libri Hiſpano ſermone conſcripti cõtrarium dicant. Anno domini

Ordinatus eſt epiſcopus S. Alfonſus in eccleſia S. Leocadiæ, cuius ſanctiſsimæ virginis corpus, poſtquam per multa ſecula latuerat ignoratum, ipſa ſe illi reuelante, primus patefecit. Ex breuiario Eborenſi.

Liber verò ipſius, quem de perpetua diuinæ matris virginitate ſcripſit, contra Iouiniani, Heluidij, & Pelagij hæreſin, quemque ſanctiſsima virgo Maria tanto munere & elogio commendauit, etiam hodie in pleriſque Hiſpaniæ eccleſiis extat manu ſcriptus, præſertim in Eborenſi. Ex eo ſunt lectiones eius feſti, de quo iam diximus. Equidem miror nondum typis excuſum, præſertim quum ſtylo ſit pro illo ſeculo ſatis eleganti, & pietatem ſpiret ſanctiſsimo præſule dignam,

B. Alſonſus, quum eccleſiam Toletanam rexiſſet 671 *annos nouem, menſes duos, præſentis vitæ miſerandos labores æterna gloria & perpetua quiete commutauit, ſepultus in eccleſia ſanctæ Leocadiæ, ad pedes B. Eugenij præceſſoris & auunculi ſui. Qui propter eloquentiæ ſuauitatem, os aureum, hoc eſt, Chryſoſtomus dictus eſt, & propter ſoliditatem doctrinæ,*

An. Domini. *ctrinà, Aneora fidei. Res geſtas Gothorum ab an. quinto Sumtillæ Regis, vbi finem ſcribendi fecit S. Iſidorus, vſque ad hunc annum, nempe decimum octauum Flauij Reccesiñthi proſequutus eſt. Ex Iuliano Archiepiſcopo Toletano. De vita S. Alfonſi vide Breuiarium Eborenſe, qui illic S. Ildephonſus dicitur.*

672 *Flauius Reccesiñthus, quũ regnaſſet annos octodecim, mẽſes vndecim, fatali morte deceſſit Toleti, calendis Septembris, vt inquit Rodericus Toletanus, relicto filio Theodofredo patre Roderici vltimi Gothorum Regis, vt autor eſt Lucas Tudenſis: ſepultus eſt in oppidulo quodam ſuo, quod tunc Gerticos, nunc Bamba dicitur, in territorio Palentino. Lucas Tudenſis dicit obiiſſe Calendis Aprilis, ſed arbitror librum mendoſum.*

Eodem die, quo Reccesiunthus fato conceſſit, inter ipſos ploratus ac lamenta, regnum Bambæ (alij Vuanbanem appellant) ab omnibus delatum eſt, qui ſuperſtite adhuc Reccesiuntho, multorum tacitis præiudicijs Rex Gothorũ deſtinatus fuerat. Sed nullis precibus aut lachrymis adduci potuit, vt regnũ ſuſciperet, vſque dum quidam è ducibus enſe ſtricto extrema illi minatus eſt, niſi in preces Gothorum concederet. Ceſſit tandem minis magis quam precibus, atque vndeuigeſimo poſt die Toleti vnctus eſt in Regem. Cæterum dum Toleti, in primaria eccleſia beatæ Mariæ ſemper virginis, vngeretur à Quirico primate,

ꝛnate, in omnium conſpectu vapor quidam fumo ſimilis è capite illius viſus eſt aſcendiſſe, in modum columnæ, & apis è vertice in altum ſubuolare. Profeſſus eſt de more fidem Catholicam cum ſacramēto iuriſiurandi, & leges priorum Regum confirmauit, atque ita omnes in verba illius ſolenni carmine iurauerunt. Ex Iuliano Archiepiſcopo Toletano, Luca Tudenſi, & Roderico Toletano. An. Domini.

Petrus Antonius Beuter ait Bambā filium fuiſſe Receſiunthi, ſed neſcio quo autore.

Aliqui memoriæ proditum reliquerunt, Bambā agricolam fuiſſe, atque diuino indicio ab aratro ad regni ſceptra pertractum verius quam ductum. Sed ego fabulam ſpecioſe confictam arbitror, præſertim cum in veterum monumentis nulla huius rei mentio fiat.

Initia regni Bambæ nouarum rerum ſtudio turbatiora fuere: ſiquidem Hildericus Nemauſenſis vrbis Comes, auxilio Gumildi Magalonenſis epiſcopi, & Ramiri Abbatis, contra Gothorum ſtatuta, Iudæos in patriam reuocauit; & totam Galliam Gothicam à fide Regis perfida rebellione abduxit. Cuius impio conatui, quia venerabilis Aregius Nemauſenſis epiſcopus eſſentiri noluit, ſanctū virū ſede ſua deturbauit, & tyrānica temeritate Ramirū Nemauſenſem epiſcopum creatum, contra ſacrorum Canonum ſtatuta, à duobus epiſcopis coniurationis ſuæ ſocijs fecit cōſecrari. Huius rei Bamba certior factus, 673

Paulum

An. Domini. *Paulum ducem cum iuſto exercitu contra illos m. ſit, hominem Græca origine & fide, qui fidei oblitus ac ſuæ gentis ingenium referens, copijs Regijs cōtra ipſum Regem eſt abuſus, & perfidia cum hoſtibus communicata, Rex ab ijs ſalutatus, omnia hoſtilia contra Bambam, cui ſacramenti religione fidem ſuam obſtrinxerat, molitus eſt: & vt conatui vires ſuppeterent, eccleſias omni auro atque argento diſpoliauit, ac Francorum ac Vaſconum auxilia ingenti pecunia redemit. Sed vt nunquam bene ſuccedunt facta improba, Bamba coniuratæ rebellionis conſcius, præmiſſis copijs ac diuiſo exercitu, ipſe ſubſequutus, rebelles ciuitates & inter eas Gerundam ac Barcinonem partim deditione, partim vi breui recepit, ac proditorum potitus eſt tam glorioſa victoria, vt angelorum dicatur præſidijs tam arduum bellum tam paruo tempore, nempe ſex menſium ſpatio, tā fœliciter confeciſſe, præſertim quum tam procul abeſſet.*

Conſequutus verò eſt hanc victoriam, quo die primum regni ſui annum compleuit, hoc eſt, Calendis Septembribus, vt iam diximus. Poſt victoriam & coniuratos in poteſtatem ſuam redactos, Bamba Nemauſi ruinas reſtituit, quæcunque Pauli auaritia, ſacris ædibus fuerant ablata, ſumma diligentia reddi iubet, Argebadi Narbonenſis Archiepiſcopi precibus, qui ad hoc ſacris indutus veſtibus venerat, proditoribus vitam condonat, ſupplicium ſibi reſeruat.

...um Francorum ducem, qui dicebatur ho- Anno domini
ſtis... moliri in Biterrenſi regione, ſola aduentus ſui
fama in fugam conuertit. His ex animi ſententia
peractis, Toletũ gloriæ plenus reuertitur, ſexto poſt
menſe quàm illinc deceſſerat, vbi ſolenni gratulati-
one, fauſtis acclamationibus & maximo omnium
applauſu receptus eſt. Hoſtes ſuos in triumpho du-
xit, raſo capite & barba, nudis pedibus, ſaccis indu-
tos & camelis impoſitos. Sed Paulus omnium cory-
phæus, qui Regis titulum vſurpauerat, corona picea
inſignis, longa ſuorum comitante caterua, ludibriũ
factus omnium, tandem cum ſuis omnibus perpetuo
carceri mancipatur, ſcilicet vt, qui ſe ſupra meri-
tum extulerant, pro merito viuerent ac morerẽtur
inglorij. Hanc hiſtoriam copioſius explicarunt Hiſ-
panicarum rerum ſcriptores tam Latini quàm Ver
naculi: præcipue vero Iulianus Toletanus præſul,
qui de hac coniuratione commentarium conſcri-
pſit: nobis ſummam rei paucis perſtrinxiſſe ſuffi-
ciat.

Bamba compoſitis rebus, Toletum muro, turri-
bus & ædificijs elegantibus exornauit, atque in
turri quadam hos verſus marmori inſculpendos cu-
rauit.

EREXIT FAVTORE DEO REX INCLY-
TVS VRBEM
BAMBA, SVAE CELEBREM PROTEN-
DENS GENTIS HONOREM.

Ee Conſi-

An. Domini. *Conſimiliter & hos verſus in porta proxi, qui dicitur Dalcantara.*

VOS DOMINI SANCTI, QVORVM HIC PRAESENTIA FVLGET,
HANC VRBEM ET PLEBEM SOLITO SERVATE FAVORE.

675 *Bamba anno regni ſui quarto, pacatò regno res quoque eccleſiaſticas vt componeret, concilium Toleti indixit, & celebrari fecit à Quirico vrbis Regiæ primate, & ſedecim epiſcopis, ac nonnullis aliorum epiſcoporum, qui iuſtis de cauſis venire non poterāt, vicarijs. Qua Synodo vehementer recreati ſunt patres, nam decimus octauus annus erat, ex quo nō fuerat facta copia concilij. Celebratum verò ſeptimo Idus Nouembris.*

In hoc concilio Bamba ſuos cuique metropolitano ſuffraganeos epiſcopos aſsignauit, & epiſcopatus omneis Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ ſuis terminis de Patrum conſenſu diſtinxit, ſequutus in ea re priorū Regum exempla, quorum ante ſe hiſtorias & res geſtas hac de cauſa legi publicè iuſsit.

Lucenſem ac Legionenſem ciuitatem nulli metropolitano ſubiectam eſſe voluit, ſed immunem vtramque manere, ſicut ad ea vſque tempora fuerant.

Præterea ſtatutū hac Synodo, vt clerici omnes ſeruarent regulam S. Iſidori. Item ſi quis Regi aliquid daret pro beneficio eccleſiaſtico, anathemate per-

perpetuo feriretur. Hæc omnia Lucas Tudenſis, quæ An. Domini.
ſi vera ſunt, mirum ſane videri debet, tantum Carthaginenſis prouinciæ conuocatos fuiſſe epiſcopos, quum omnium res ageretur. Illud verò de beneficijs vel ordinibus per munera conſequendis, non in hoc, ſed ſexto & octauo concilio vetitum reperio. Quod vero concilium hoc non generale totius Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, ſed prouinciale Carthaginēſis prouinciæ fuerit, ex ipſo concilij principio conſtat. Vbi ſic legitur, In nomine ſanctæ Trinitatis, collectis in vnū Carthaginēſium prouinciæ Sacerdotibus &c. Proinde ſuſpicor, quæ de epiſcopatuum diſtinctis terminis referuntur, in alio concilio ſtatuta eſſe, præſertim quum ex fine huius concilij conſtet, Vuambanum (ita enim ibi appellatur) tunc inſtituiſſe, vt ſingulis annis concilium celebraretur.

Eodem anno celebratum eſt Bracaræ tertium concilium nouem Epiſcoporum, præſidente Leodigio Archiepiſcopo Bracarenſi, cui concilio interfuit Iulianus Hiſpalenſis epiſcopus metropolitanus. In alio Conciliorum codice inuenio decem huic concilio interfuiſſe epiſcopos.

Ducenta ſeptuaginta naues Arabum, quæ ad Hiſpaniæ litora appulerant, & maritima omnia cædibus ac rapinis fœdè vaſtauerant, miſſo Bamba exercitu igni conflagrarunt, & Arabes omnes partim gladio cæſi, partim in captiuitatem abducti. Lucas Tudenſis & alij. 676

An. domini. *Moabius Arabū Rex moritur, ſuccedit Hizit fi-*
678 *lius,& regnat annos tres. Toletanus. Iſidorus Pacen*
ſis dicit fuiſſe Maulæ filium.

681 *Bamba vitam monaſticam profeſſo, ſuccedit E-*
ringius (quem alij Eruigium appellant) per tyran-
nidem ad hunc modum. Regnante Cindaſiuntho, vir
quidam nobilis nomine Ardauaſtus ab Imperatore
ſuo pulſus, è Græcia venit in Hiſpaniam, atque in fi-
dem Regis ſe commiſit, quem Cindaſiunthus non ſo-
lum benignè accepit, ſed etiam conſobrina ſua nu-
ptum illi data, affinem ſibi fecit. Ex eo coniugio Erin
gius natus, qui nutritus & educatus in domo Regia,
non contentus inter Comites referri, ad regnum e-
tiam aſpirauit, ad quod viam quacunque ratione
affectans, tandem Bambæ Regi letiferam miſcuiſſe
potionem dicitur, cuius hauſtu mox Regis memoria
turbata eſt, ac mox ipſe Rex paulatim alienari mē
te cœpit. Quod cum animaduertiſſet Quiricus, vrbis
Regiæ metropolitanus epiſcopus, & proceres peiora
veriti, Sacramentis eccleſiæ communiendum Regē
in omnem euentum decreuerunt, quæ Sacramenta
religioſius ac pius Rex deuotè ſuſcepit, ac demum ſibi
redditus, regno nuncium remiſit, vitam monaſticā
profeſſus in oppidulo quodam, quod vulgari ſermo-
ne Pampliga dicitur, prope Burgenſem ciuitatem.
Regnum Eringius inuaſit, excluſo Theodofredo Rec
ceſiunthi Regis filio, iuſto ac legitimo regni hærede.
Ita vno ore produnt omnes Hiſpanicarum rerum
ſcri-

ſcriptores, quos ego quidem videre potui, à quibus tamen multum diſcrepant acta concilij Toletani duodecimi, in cuius concilij capite primo confirmatur electio Eringij Regis, & vniuerſa Synodus teſtatur ſibi & ſcriptis & teſtimonijs conſtare, Eringiũ à Vuambane (ita enim appellat) electum Regem, antequam ſe monaſticæ vitæ conſecraret, & conſecrationem ipſius ab eodem Rege Iuliano præſuli ſtudioſè commendatam. An. Domini.

Regnauit Bamba annos nouem, menſem vnum, vixit in monaſterio ſeptem annos. Archiepiſcopus Toletanus.

Eringius initio regni leges Gothicas recognouit, & à S. Iſidoro inſtitutas nomine ſuo fecit euulgari, ne eccleſiæ nomine forum iudiciale agi videretur: Romanæ ſedis aſſenſu cauit, vt nullus Archiepiſcopus ſubditus eſſet primati. Præterea Cixilonem filiã ſuam Egicæ, primario inter Gothos viro, Bambæ Regis conſobrino vxorem dedit, metu, vt aiunt, Theofredi, ne principia regni eius turbaret. Lucas Tudenſis & alij.

Vxor huius in concilio decimo tertio Liubigotto appellatur.

Eodem anno, hoc eſt, Flauij Eringij primo, celebratum eſt Toleti duodecimum conciliũ menſe Ianuario, cuius modo mentionem feci, in baſilica apoſtolorum Petri & Pauli. cui concilio Iſidorus Pacenſis dicit triginta quinque epiſcopos interfuiſſe,

An. Domini *ſed ego vnum & quadraginta reperio, præter Annibodium Subdemeri Complutenſis epiſcopi vicariũ. interfuerunt præterea quinque abbates, & tredercim viri illuſtres. Præſedit Iulianus Hiſpalenſis Archiepiſcopus, cui adſuerunt Iulianus Toletanus, pro quo in Concilijs mendoſè legitur Iulius, Luiba Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis, Cyprianus Tarroconenſis. Interfuit huic concilio Truclimundus Eborenſis epiſcopus.*

Ex huius concilij capite ſexto conſtat iam tum electionem epiſcoporum fuiſſe Regum Hiſpaniæ, ſed quæ electio debebat ab epiſcopis & præcipuè Toletano, cui erat á ſummo Pontifice generalis faciendi concilij poteſtas, probari. Idem etiam conſtat ex epiſtola Braulionis Cæſarauguſtani epiſcopi ad S. Iſidorum, quæ præfixa eſt operi etymologiarum S. Iſidori, in quã ſcribit ad hunc modũ. Speciali quoque gratia fretus, ſpeciali Domino, in quo vires ſanctæ eccleſiæ conſiſtunt, ſuggero: vt quia Euſebius noſter metropolitanus diſceſſit, habeas miſericordiæ curã, & hoc filiolo tuo noſtro Domino ſuggeras, vt illum illi loco præficiat, cuius doctrinæ ſanctitas cæteris ſit vitæ forma. Atque ſic reſpondet S. Iſidorus. De conſtituendo epiſcopo Tarraconenſi, non eam, quam petiſti, ſenſi ſententiam Regis, licet tamen & ipſe adhuc, vbi certius conuertat animum, illi manet incertum. Hæc ibi.

In eodem concilio fit mentio S. Pineuij cõfeſſoris,

cuius

cuius corpus in monaſterio quodam oppiduli cuiuſdam Emeritenſis diœceſis , debito quieſcebat honore. An. Domini.

In hoc concilio abrogati ſunt epiſcopatus quidã, à Vuambane Rege in oppidulis quibuſdã obſcuris nõ ſatis conſulto inſtituti.Hæc omnia ex actis ipſius cõcilij,tomo poſteriore.

Hizit Arabum Rege mortuo,ſucceßit Maula filius, qui tertiam partem tributi omnibus condonauit,hac liberalitate gratus omnibus, ſed ſexto regni ſui menſe rebus humanis ſublatus eſt. Inde regnum Arabũ in Maroan & Abdaliam diuiſum, & incertum etiam vulgus ſtudia in contraria ſcißum eſt, atque ex hac dißenſione regnũ per quatuor ferè annos infinitis cædibus & bellis inteſtinis male affectũ eſt.Maroan, vt vires ſibi contra riualem compararet,pollicitus eſt Conſtantino Pogonato Imperatori tributum annuum auri pondo tria millia , ſeruorum honeſtorum & equorum totidem, ea lege , vt ipſi contra æmulum faueret.quod tributum per nouem annos ſolutum ait Iſidorus Pacenſis. Quare offenſi Arabes,repudiato Maroan, omnes ad Abdaliam deſciuerunt.Ex Archiepiſcopo Toletano & Baptiſta Egnatio, qui ait hoc tributum à Mauia Sarracenorum duce promißum. Annotauit hoc etiam Petrus Antonius Beuter.

Anno Eringij Regis quarto,celebratum eſt To- 684
leti decimũ tertium concilium Toletanum , pridie

An. Domini. nonas Nouembris, in eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli, à quadraginta octo epiſcopis, Archiepiſcopis tribus, Toletano, Bracarenſi, Emeritenſi, iiſdem qui duodecimo interfuerant, ſed Tarraconenſis & Narbonenſis miſerunt ſuos vicarios. Ex Archiepiſcopo Toletano.

Hoc concilium aliqui anno 683. celebratum aiunt, nempe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, & à quinquaginta octo epiſcopis. In cuius quinto capite graui cõminatione prohibetur, ne quis vel Rex, vel cuiuſcunque conditionis alius, defuncti Regis vxorem ſuperſtitem connubio ſibi copulare, aut adulterina pollutione contaminare audeat. Qui contra fecerit, ab omni Chriſtianorum communione ſecludatur, & ſulphureis cũ diabolo contradatur ignibus exurendus.

685 Celebratum eſt Toleti decimum quartum concilium Toletanum, quod inter concilia vulgo impreſſa non extabat, donec Reuerendus Pat. F. Bartholomæus Carranza, inſtituti D. Dominici, hæc quoque quatuor concilia, quæ ignorabantur, ex antiquis bibliothecis & præcipuè monaſterij S. Facundi, in lucem eruit. Interfuere ſedecim epiſcopi & vicarij abſentiũ, metropolitani ſuos miſere vicarios. Luiba Bracarenſis Reſeſundũ, Floriſindus Hiſpalenſis Gaudentium, Stephanus Emeritenſis Maximum abbatem, Sumifredus Narbonenſis Pacarum abbatem, vel vt ait Toletanus, Ioannem, Cyprianus Tarraco-

...cenſis Vitellianum: celebratum vero 12. Calendas Decembris, die dominico. An. Domini.

Hoc concilium non fuit generale totius Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, ſed prouinciale tantum, a ſeptẽdecim epiſcopis Carthaginenſis prouinciæ celebratum, 18. calendas Decembris, aßiſtentibus tamen vicarijs primarum ſedium iam nominatis, vt eadẽ in alijs quoque Hiſpaniæ prouincijs conuocato in omnibus concilio, tractata & confirmata inſtar eßent generalis concilij. Quod eo tempore fieri non potuit, tum propter hyberni temporis iniurias, tum quod pontifices non ita pridem à generali concilio domũ reuerſi, commodè congregari tam cito non poterant. Cauſa vero huius concilij hæc fuit, quod Romanus Pontifex ad Flauium Eringium Regem & epiſcopos Hiſpaniæ miſerat acta concilij ſexti Conſtantinopolitani, quod aliquot ante annis ſub Conſtantino quarto, conuocatum, à Dono, Ro. Pon. ſub Agathone cœptum, ſub Leone II. abſolutum fuerant, ad condemnandum errorem illorum, qui Apollinaris errorem atque hæreſin renouantes, duas in Chriſto naturas negabant. Ea voluit Romanus Pontifex Leo, ab omnibus Hiſpaniæ epiſcopis Synodali autoritate confirmata, per totam Hiſpaniam & Galliam Gothicam diuulgari, quemadmodum factum eſt.

Fuit id tẽporis Archiepiſcopus Toletanus Iulianus Pomerius, ſtirpe quidẽ Iudaica, ſed parentibus Chriſtianis natus, & Toleti, cuius vrbis ciuis erat,

An. Domini *ſacro baptiſmatis lauacro lotus, Catholicæ fidei cultor acerrimus, vir eruditus & multis ingenij ſui monumētis clarus, quibus Hiſpaniam omnē illuſtrauit, tāta vitæ ſanctitate, vt Toletanæ eccleſiæ inter diuos referatur, S. Eugenij diſcipulus. Hæc ferè ex Archiepiſcopo Toletano & Hagiographis Hiſpaniæ.*

Archiepiſcopus Toletanus hoc loco ſignificare videtur, hunc Iulianum Pomerium alium eſſe ab eo, qui interfuit duodecimo concilio Toletano. in quo vehemēter hallucinatur: ſiquidē Iulianus iſte Quirico ſucceſſit, vt ipſemét alio in loco affirmat, & rexit eccleſiam Toletanam annis decem, mēſe vno & ſeptē diebus, nempe vſque ad tertium annū Egicæ ſiue Egicanis Regis, quo anno ex hoc ſæculo migrauit ad Dominū, pridie nonas Martias, vt ait is, qui vitā illius beatæ Alfonſo ſubiūxit, qui neque Pomerij cognomentum illi tribuit, neque Iudaicæ originis mētionē vllā facit. Vnde ſuſpicor eos, qui hæc de illo prodiderunt, eo fuiſſe deceptos, quod alius fuit Iulianus Pomerius, de quo ſcribit S. Iſidorus, de quo & nos ſuperius ſuo loco ſcripſimus.

Fuit vero huic ſancto viro Iuliano indiuidua ſocietas, & pluſquam fraterna amicitia cum Guidila leuita viro ſancto, cum quo pietatis ſtudijs innutritus, vitæ ſe monaſticæ mācipare decreuerat, ſed Deo aliud diſponente, Guidila diem ſuum obijt anno Bābæ Principis octauo, ſexto Idus Septembris, ſepultus in monaſterio S. Felicis, in Canenſi oppido. Iulianus verò,

vero, poſt mortem Quirici, ad eccleſiæ Toletanæ **An.Domini.**
promotus eſt primatum. Ex eodem vitæ eius ſcriptore.

Eodem anno Abdalia Sarracenorum Rex moritur, aut ſaltem regno expellitur, regnat Abdemelic annis XXI. vt ait Archiepiſcopus Toletanus, tametſi Chronica Regis Alſonſi tantum dicant regnaſſe octodeciu annos. Iſidorus Pacenſis dat illi an. 20. et dicit regnare cæpiſſe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo octogeſimotertio.

Iſidorus Pacenſis memoriæ tradidit, tēpore Eringij maximam fuiſſe famem tota Hiſpania.

Eringius Toleti propria morte defunctus, poſtquā ſeptem regnaſſet annos, regnum Egicæ ſiue Egicani genero ſuo reliquit, qui vt primum fuit inauguratus regno, vxorem ſuam Eringij filiam repudiauit, propter nefarium ſcelus, quod Eringius in Bambā Regem auunculum ipſius Egicæ commiſerat, filium tamen Vitizam ex ea ſuſceptum regni hæredem deſtinauit, quem voluit in Tudenſi Galleciæ oppido reſidere, proinde quaſi filius Rex eſſet Sueuorum, pater Gothorum. Lucas Tudenſis. 688

Egica primo anno regi ſui, concilium decimum, quintū indixit Toleti, in quo abſolui poſtulauit quū ab alijs rebus, tū vero à iureiurando, quod Eringio contra ius & æquū præſtiterat. Celebratum verò cōciliū hoc quinto Idus Maij, in eccleſia Apoſtolorū 689

An. Domini. *Petri & Pauli, ſub Iuliano Primate præſule Toletano, Maximo Emerienſi, Fauſtino Bracarenſi, Floreſindo Hiſpalenſi, Sunfredo ſiue Sunifredo Narbonenſi, Siſuldo vicario Cypriani Tarraconenſis. Fuerunt in hoc concilio præter quinque vicarios abſentium, vnus & ſexaginta epiſcopi. Quo tempore, quia in Narbonenſi prouincia inguinali peſte laboratum eſt, epiſcopi, qui ad eam prouinciam pertinebant, ab hoc concilio excuſati ſunt, ſed ea lege, vt acta huius Concilij in ſingulis eccleſiis Cathedralibus publicè recitarentur atque admitterentur, contrarium facienti anathema & quintæ facultatum portionis multa pœna eſſet. Ex Archiepiſcopo Toletano & alijs.*

Biennio ante, Iulianus Toletanus Præſul, librum reſponſionis fidei ſuæ vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ Præſulum nomine, ad Benedictum ſecundum tunc Romanum Pontificem miſerat, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, verbum, corpus & animam, præterea alia quædam axiomata Theologica. Quæ omnia Benedictus incautius, vt eſt in ipſo concilio, lecta improbauit, & Iulianum ad retractanda, quæ dixerat, aut ſaltem teſtimonijs atque ſcripturarum & doctorum autoritate munienda non ſcripto, ſed nuncio adhortatus eſt. In hoc igitur Concilio, Iulianus omnia illa cum ſexaginta epiſcopis diligenter excuſſa, rationibus, ſacræ ſcripturæ teſtimonijs, & eccleſiaſticorum ſcriptorum autoribus, piè ac

ac catholicè dicta confirmat, atque aſſertionem tot An. Domini.
epiſcoporum ſubſcriptionibus munitam Romam ad ſedem Apoſtolicam miſit, cum verſibus aliquot in laudem Imperatoris (opinor Iuſtiniani II.) Quæ Romæ benignè accepta, & ab omnibus recepta atque approbata ſunt, ipſo etiam Imperatore ſubſcribente, atque, Laus tua Deus in fines terræ, ſæpius acclamante. Legati ad eam rem miſſi, cum honore & gratiarum actionibus reuerſi ſunt. Partim ex actis ipſius Concilij, partim ex Roderico Tole- li.3.c.13.
tano.

In Summa conciliorum dicitur Idibus Maij celebratum, & interfuiſſe etiam Galliæ põtifices, & decima facultatum pars ſtatuta huius Concilij violanti multa conſtituitur.

Mortuo Iuliano Archiepiſcopo Toletano pridie 690
Nonas Martias, vt diximus, ſucceſſit illi Siſibertus is, cuius mentionem ſuperius anno 662. fecimus.

Anno ſexto Egicæ ſiue Egicanis Regis, Nonis Maij 693
celebratum eſt Toleti decimum ſextum Cõcilium, in quo Siſibertus Toletanus Archiepiſcopus, merito culpæ ſuæ, de ſede ac dignitate ſua depoſitus eſt ab vniuerſa Synodo. Decreuerunt verò Patres de nulla re agendum in Concilio, priuſquam paſtor ac præſul daretur eccleſiæ Toletanæ. Igitur Fœlix Hiſpalenſis Archiepiſcopus tranſlatus eſt ad eccleſiam Toletanam, Fauſtinus Bracarenſis ad Hiſpalẽſem:

An. Domini. *Felix Portugalenſis epiſcopus ad Bracarenſem. Emeritenſis, ac Narbonenſis ijdem, quos ſuperiore Concilio poſuimus: Vera Tarraconenſis. Ex Archiepiſcopo Toletano.*

Cauſa depoſitionis Siſiberti ſiue Sisberti, in ipſius Concilij nono capite declaratur, qui ſcilicet ad depoſitionem Regis Egicæ attentauit, in cuius facinoris pœnam, loco & honore, in exilium perpetuum relegatus, priuatus eſt, bonis omnibus confiſcatis, & á Cõcilio excõmunicatus, ita vt niſi in mortis articulo, ad communionem non poſſet admitti. ſecundum antiquorum Canonum ſanctionem. Statutum quoque, vt quicunque religioſi, cuiuſcunque religionis aut ordinis aut honoris, talia in Principem ſuum attentarent, ſimili pœna multarentur.

694 *Quinto Idus Nouembris, celebrata eſt Toleti decima ſeptima Synodus, in eccleſia S. Leocadiæ, in qua corpus eius tum requieſcebat, ab ijſdem epiſcopis, qui Concilio ſuperiori inte fuerunt. In qua Synodo Egica Rex humi proſtratus, Patrum orationibus deuotè ſe commendauit, & ad multa, de quibus ad ipſos referebat, reſponderi ſibi poſtulauit. Ex Toletano & alijs. Hic obiter annotandum, quod in margine Roderici Toletani manu ſcripti, cuius mihi copiã fecit Sereniſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus meus D. Henricus Cardinalis & infans Portugalliæ, adſcriptum reperi, Fœlicem iſtum Bracarenſem Archiepiſcopum, in hoc Concilio ſe Bracarenſem ac Dumien-*

[D]umienſem epiſcopum ſcribere, in libro Canonum. Quæ res eorum opinionẽ adiuuat, qui Dumienſem eccleſiam arbitrantur, non Mindonienſem, vt quidam volunt, ſed eam, quæ prope Bracaram etiam hodie S. Martini Dumienſis dicitur. An. Domini.

Hoc tempore Iudæi perfidi non ſolum tunicam ſacri baptiſmatis Chriſtiani, quam ſuſceperant, macularunt, ſed etiam contra Regem Regnumque cõſpirare auſi ſunt, in quos hæc pœna ſtatuta, vt omnibus ſuis rebus nudati, tam ipſi perfidi, quam vxores eorum & filij, ac reliqua poſteritas per cunctas Hiſpaniarum prouincias, ſeruituti ſubiacerent perpetuæ, manerentque vſquequaque diſperſæ. Præterea quicũque eoſdem Iudæos in ſeruitutem reciperent, in nullo eos permitterent rituum ſuorum cerimonias celebrare aut colere. Filij vero eorum à ſeptimo ætatis anno nullã cum parentibus ſuis habitationem aut ſocietatem habere permitterentur, ſed fideliſſimis Chriſtianis nutriendi traderentur, & filiæ eorum ac filij Chriſtianis in matrimoniũ darentur, ne infidelium patrum ſuorum ſemitas, quibuſlibet occaſionibus iterare poſſent. Et eiuſdẽ Concilij capite octauo.

Egica tribus annis ante mortem iam ſenio grauis, filium ſuum ex Cixilone vxore Vitizam regni heredem fecit & conſortem, ac Tudæ in Gallecia, cui regno ipſum peculiariter præfecit, ſedem habere voluit. Vbi etiã Faſila dũx Cãtabræ, filiꝰ Cindaſuĩthi 698

Regis

An. Domini *Regis agebat, in exilium ab Egica nouarum rerum metu relegatus. Eum Vitiza inſtigante vxore Faſilæ, cum qua Vitiza clam conſueuerat, claua in capite ita percuſſit, vt ex eo vulnere paucis poſt diebus obierit prope Vrbicum fluuium, in oppido, quod tūc Duodecim manus, nunc Palatium dicitur. Fuit hic Faſila, pater Regis Pelagij, inſtauratoris Hiſpaniæ. Ex Luca Tuden. & Archie. Toletano.*

701 *Egica Toleti propria morte deceſſit, & honorificè ſepultus eſt: quem Lucas Tudenſis ſapientis ac patientis elogio decorat, ac ter cum Francis dubia victoria pugnaſſe ſcribit, quod tamen apud alios non inueni.*

Mortuo patri ſucceſſit Vitiza, Rex flagitioſus, & omni ſcelerum ac libidinū genere inquinatiſſimus, qui quanquam principio regni clementiam ac liberalitatem ſimulata pietate mentiretur, tamen mox ad proprium ingenium rediјt. Primo anno regni concilium in eccleſia S. Petri, in ſuburbio Toletano, ſuper adminiſtratione regni, cum epiſcopis & primatibus celebrauit. Theodofredum Cordubæ exulantem erutis oculis excæcauit, ne, quia gratioſus erat populo, & Rege Receſiuntho natus, aliquando ad regnum aſpiraret. Idem moliebatur & Pelagio, Faſilæ Ducis filio, ſed ille in Cantabriam profectus, fuga ſibi ſalutem quæſiuit. Ex Luca Tudenſi & Roderico Toletano.

702 *Mortuo Fœlice præſule Toletano, ſucceſſit Gundericus*

derice?, vir eruditione, ſanctitate & miraculis clarus. Ex iiſdem & Iſidoro Pacenſi.

Vitiza hactenus occulte malus & impudicus, depoſito omni pudore, publice cœpit habenas laxare libidini, & vxores multas, plures concubinas domi habuit, ac proceres regni, exemplum ſuum vt ſequerentur, hortatus eſt, nec non & plebi idem impune licere voluit. Verum pōtifices ac ſacerdotes veritus, ne tam effreni proteruitati obuiam irent, & populum ab obſequio tam perditi Regis cenſuris eccleſiaſticis deterrerēt, eos quoque eadem voluptatis illecebra ſibi deuinciendos duxit. Edixit igitur ſacerdotibus, vt quot quiſque vellat aut poſſet, vxores vel cōcubinas domi alerent, neue conſtitutionibus Pontificiis contrarium iubentibus obtemperarent. Ex iiſdem autoribus.

Defuncto Gunderico Archiepiſcopo Toletano ſuffectus eſt Sinderedus, quo præſule Toletum venit in poteſtatem Maurorum. Archi. Toleta. 704

Vitiza per ſpeciem pacis ciuitates omnes Hiſpaniæ, præter Toletum, Legionem & Aſturicam, muris nudauit, videlicet metum alicuius rebellionis conſcientia ſibi ſuggerente. Ex Luca Tudenſi. Archiepiſcopus Toletanus addit, eum omnem armorū vſum ſuſtuliſſe, ne haberent, quo ipſi reſiſterent. ſed hoc Lucas Tudenſis à Roderico Rege factum ſcribit, idque ſubdolo conſilio Iuliani Comitis, quippe qui mētitus amicum, autor illi fuerit, vt quoniā trāquilla 707

An. domini.
678 *Moabius Arabũ Rex moritur, ſuccedit Hizit filius, & regnat annos tres. Toletanus. Iſidorus Pacenſis dicit fuiſſe Maulæ filium.*

681 *Bamba vitam monaſticam profeſſo, ſuccedit Eringius (quem alij Eruigium appellant) per tyrannidem ad hunc modum. Regnante Cindaſiuntho, vir quidam nobilis nomine Ardauaſtus ab Imperatore ſuo pulſus, è Græcia venit in Hiſpaniam, atque in fidem Regis ſe commiſit, quem Cindaſiunthus non ſolum benignè accepit, ſed etiam conſobrina ſua nuptum illi data, affinem ſibi fecit. Ex eo coniugio Eringius natus, qui nutritus & educatus in domo Regia, non contentus inter Comites referri, ad regnum etiam aſpirauit, ad quod viam quacunque ratione affectans, tandem Bambæ Regi letiferam miſcuiſſe potionem dicitur, cuius hauſtu mox Regis memoria turbata eſt, ac mox ipſe Rex paulatim alienari mẽte cœpit. Quod cum animaduertiſſet Quiricus, vrbis Regiæ metropolitanus epiſcopus, & proceres peiora veriti, Sacramentis eccleſiæ communiendum Regẽ in omnem euentum decreuerunt, quæ Sacramenta religioſus ac pius Rex deuotè ſuſcepit, ac demum ſibi redditus, regno nuncium remiſit, vitam monaſticã profeſſus in oppidulo quodam, quod vulgari ſermone Pampliga dicitur, prope Burgenſem ciuitatem. Regnum Eringius inuaſit, excluſo Theodofredo Receſiunthi Regis filio, iuſto ac legitimo regni hærede. Ita vno ore produnt omnes Hiſpanicarum rerum ſcri-*

ſcriptores, quos ego quidem videre potui, à quibus tamen multum diſcrepant acta concilij Toletani duodecimi, in cuius concilij capite primo confirmatur electio Eringij Regis, & vniuerſa Synodus teſtatur ſibi & ſcriptis & teſtimonijs conſtare, Eringiũ à Vuambane (ita enim appellat) electum Regem, antequam ſe monaſticæ vitæ conſecraret, & conſecrationem ipſius ab eodem Rege Iuliano præſuli ſtudioſè commendatam. An. Domini.

Regnauit Bamba annos nouem, menſem vnum, vixit in monaſterio ſeptem annos. Archiepiſcopus Toletanus.

Eringius initio regni leges Gothicas recognouit, & à S. Iſidoro inſtitutas nomine ſuo fecit euulgari, ne eccleſiæ nomine forum iudiciale agi videretur: Romanæ ſedis aſſenſu cauit, vt nullus Archiepiſcopus ſubditus eſſet primati. Præterea Cixilonem filiã ſuam Egicæ, primario inter Gothos viro, Bambæ Regis conſobrino vxorem dedit, metu, vt aiunt, Theofredi, ne principia regni eius turbaret. Lucas Tudenſis & alij.

Vxor huius in concilio decimo tertio Liubigotto appellatur.

Eodem anno, hoc eſt, Flauij Eringij primo, celebratum eſt Toleti duodecimum conciliũ menſe Ianuario, cuius modo mentionem feci, in baſilica apoſtolorum Petri & Pauli. cui concilio Iſidorus Pacenſis dicit triginta quinque epiſcopos interfuiſſe,

An. Domini *ſed ego vnum & quadraginta reperio, præter Annibodum Subdemeri Complutenſis epiſcopi vicariũ. interfuerunt præterea quinque abbates, & tredercim viri illuſtres. Præſedit Iulianus Hiſpalenſis Arochiepiſcopus, cui adſuerunt Iulianus Toletanus, pro quo in Concilijs mendosè legitur Iulius, Luiba Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis, Cyprianus Tarroconenſis. Interfuit huic concilio Tructimundus Eborenſis epiſcopus.*

Ex huius concilij capite ſexto conſtat iam tum electionem epiſcoporum fuiſſe Regum Hiſpaniæ, ſed quæ electio debebat ab epiſcopis & præcipuè Toletano, cui erat á ſummo Pontifice generalis faciendi concilij poteſtas, probari. Idem etiam conſtat ex epiſtola Braulionis Cæſarauguſtani epiſcopi ad S. Iſidorum, quæ præfixa eſt operi etymologiarum S. Iſidori, in qua ſcribit ad hunc modũ. Speciali quoque gratia fretus, ſpeciali Domino, in quo vires ſanctæ eccleſiæ conſiſtunt, ſuggero: vt quia Euſebius noſter metropolitanus diſceſſit, habeas miſericordiæ curã, & hoc filiolo tuo noſtro Domino ſuggeras, vt illum illi loco præficiat, cuius doctrinæ ſanctitas cæteris ſit vitæ forma. Atque ſic reſpondet S. Iſidorus. De conſtituendo epiſcopo Tarraconenſi, non eam, quam petiſti, ſenſi ſententiam Regis, licet tamen & ipſe adhuc, vbi certius conuertat animum, illi manet incertum. Hæc ibi.

In eodem concilio fit mentio S. Pineuij cõfeſſoris, cuius

cuius corpus in monaſterio quodam oppiduli cuiuſdam Emeritenſis diœceſis, debito quieſcebat honore. An. Domini.

In hoc concilio abrogati ſunt epiſcopatus quidā, à Vuambane Rege in oppidulis quibuſdā obſcuris nō ſatis conſulto inſtituti. Hæc omnia ex actis ipſius cōcilij, tomo poſteriore.

Hizit Arabum Rege mortuo, ſucceßit Maula filius, qui tertiam partem tributi omnibus condonauit, hac liberalitate gratus omnibus, ſed ſexto regni ſui menſe rebus humanis ſublatus eſt. Inde regnum Arabū in Maroan & Abdaliam diuiſum, & incertum etiam vulgus ſtudia in contraria ſcißum eſt, atque ex hac diſſenſione regnū per quatuor ferè annos infinitis cædibus & bellis inteſtinis male affectū eſt. Maroan, vt vires ſibi contra riualem compararet, pollicitus eſt Conſtantino Pogonato Imperatori tributum annuum auri pondo tria millia, ſeruorum honeſtorum & equorum totidem, ea lege, vt ipſi contra æmulum faueret. quod tributum per nouem annos ſolutum ait Iſidorus Pacenſis. Quare offenſi Arabes, repudiato Maroan, omnes ad Abdaliam deſciuerunt. Ex Archiepiſcopo Toletano & Baptiſta Egnatio, qui ait hoc tributum à Mauia Sarracenorum duce promißum. Annotauit hoc etiam Petrus Antonius Beuter.

Anno Eringij Regis quarto, celebratum eſt Toleti decimū tertium concilium Toletanum, pridie 684

 nonas

An. Domini. *nonas Nouembris, in eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli, à quadraginta octo epiſcopis, Archiepiſcopis tribus, Toletano, Bracarenſi, Emeritenſi, iiſdem qui duodecimo interfuerant, ſed Tarraconenſis & Narbonenſis miſerunt ſuos vicarios. Ex Archiepiſcopo Toletano.*

Hoc concilium aliqui anno 683. celebratum aiunt, nempe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, & à quinquaginta octo epiſcopis. In cuius quinto capite graui cõminatione prohibetur, ne quis vel Rex, vel cuiuſcunque conditionis alius, defuncti Regis vxorem ſuperſtitem connubio ſibi copulare, aut adulterina pollutione contaminare audeat. Qui contra fecerit, ab omni Chriſtianorum communione ſecludatur, & ſulphureis cũ diabolo contradatur ignibus exurendus.

685 *Celebratum eſt Toleti decimum quartum concilium Toletanum, quod inter concilia vulgo impreſſa non extabat, donec Reuerendus Pat. F. Bartholomæus Carranza, inſtituti D. Dominici, hæc quoque quatuor concilia, quæ ignorabantur, ex antiquis bibliothecis & præcipuè monaſterij S. Facundi, in lucem eruit. Interfuere ſedecim epiſcopi & vicarij abſentiũ, metropolitani ſuos miſere vicarios. Luiba Bracarenſis Refeſundũ, Floriſindus Hiſpalenſis Gaudentium, Stephanus Emeritenſis Maximum abbatem, Sumifredus Narbonenſis Pacarum abbatem, vel vt ait Toletanus, Ioannem, Cyprianus Tarraco-*

...conenſis Vitellianum:celebratum vero 12.Calendas Decembris,die dominico. An. Domini,

Hoc concilium non fuit generale totius Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ,ſed prouinciale tantum, a ſeptẽdecim epiſcopis Carthaginenſis prouinciæ celebratum, 18.calendas Decembris, aſsiſtentibus tamen vicarijs primarum ſedium iam nominatis, vt eadẽ in alijs quoque Hiſpaniæ prouincijs conuocato in omnibus concilio,tractata & confirmata inſtar eſſent generalis concilij.Quod eo tempore fieri non potuit, tum propter hyberni temporis iniurias, tum quod pontifices non ita pridem à generali concilio domũ reuerſi, commodè congregari tam cito non poterant. Cauſa vero huius concilij hæc fuit,quod Romanus Pontifex ad Flauium Eringium Regem & epiſcopos Hiſpaniæ miſerat acta concilij ſexti Conſtantinopolitani,quod aliquot ante annis ſub Conſtantino quarto,conuocatum,à Dono,Ro.Pon.ſub Agathone cœptum,ſub Leone II. abſolutum fuerant,ad condemnandum errorem illorum, qui Apollinaris errorem atque hæreſin renouantes,duas in Chriſto naturas negabant.Ea voluit Romanus Pontifex Leo,ab omnibus Hiſpaniæ epiſcopis Synodali autoritate confirmata, per totam Hiſpaniam & Galliam Gothicam diuulgari,quemadmodum factum eſt.

Fuit id tẽporis Archiepiſcopus Toletanus Iulianus Pomerius,ſtirpe quidẽ Iudaica,ſed parentibus Chriſtianis natus,& Toleti,cuius vrbis ciuis erat,

An. Domini *ſacro baptiſmatis lauacro lotus, Catholicæ fidei cultor acerrimus, vir eruditus & multis ingenij ſui monumētis clarus, quibus Hiſpaniam omnē illuſtrauit, tāta vitæ ſanctitate, vt Toletanæ eccleſiæ inter diuos referatur, S. Eugenij diſcipulus. Hæc ferè ex Archiepiſcopo Toletano & Hagiographis Hiſpaniæ.*

Archiepiſcopus Toletanus hoc loco ſignificare videtur, hunc Iulianum Pomerium alium eſſe ab eo, qui interfuit duodecimo concilio Toletano. in quo vehemēter hallucinatur: ſiquidē Iulianus iſte Quirico ſucceſſit, vt ipſemét alio in loco affirmat, & rexit eccleſiam Toletanam annis decem, mēſe vno & ſeptē diebus, nempe vſque ad tertium annū Egicæ ſiue Egicanis Regis, quo anno ex hoc ſæculo migrauit ad Dominū, pridie nonas Martias, vt ait is, qui vitā illius beato Alfonſo ſubiūxit, qui neque Pomerij cognomentum illi tribuit, neque Iudaicæ originis mētionē vllā facit. Vnde ſuſpicor eos, qui hæc de illo prodiderunt, eo fuiſſe deceptos, quod alius fuit Iulianus Pomerius, de quo ſcribit S. Iſidorus, de quo & nos ſuperius ſuo loco ſcripſimus.

Fuit vero huic ſancto viro Iuliano indiuidua ſocietas, & pluſquam fraterna amicitia cum Guidila leuita viro ſancto, cum quo pietatis ſtudijs innutritus, vitæ ſe monaſticæ mācipare decreuerat, ſed Deo aliud diſponente, Guidila diem ſuum obijt anno Bābæ Principis octauo, ſexto Idus Septembris, ſepultus in monaſterio S. Felicis, in Canenſi oppido. Iulianus

verò,

vero, poſt mortem Quirici, ad eccleſiæ Toletanæ An.Domini.
promotus eſt primatum. Ex eodem vitæ eius ſcriptore.

Eodem anno Abdalia Sarracenorum Rex moritur, aut ſaltem regno expellitur, regnat Abdemelic annis XXI. vt ait Archiepiſcopus Toletanus, tametſi Chronica Regis Alſonſi tantum dicant regnaſſe octodeciм annos. Iſidorus Pacenſis dat illi an. 20. et dicit regnare cæpiſſe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo tertio.

Iſidorus Pacenſis memoriæ tradidit, tẽpore Eringij maximam fuiſſe famem tota Hiſpania.

Eringius Toleti propria morte defunctus, poſtquã 688
ſeptem regnaſſet annos, regnum Egicæ ſiue Egicani genero ſuo reliquit, qui vt primum fuit inauguratus regno, vxorem ſuam Eringij filiam repudiauit, propter nefarium ſcelus, quod Eringius in Bambã Regem auunculum ipſius Egicæ commiſerat, filium tamen Vitizam ex ea ſuſceptum regni hæredem deſtinauit, quem voluit in Tudenſi Galleciæ oppido reſidere, proinde quaſi filius Rex eſſet Sueuorum, pater Gothorum. Lucas Tudenſis.

Egica primo anno regi ſui, concilium decimum, 689
quintũ indixit Toleti, in quo abſolui poſtulauit quũ ab alijs rebus, tũ vero à iureiurando, quod Eringio contra ius & æquũ præſtiterat. Celebratum verò cõciliũ hoc quinto Idus Maij, in eccleſia Apoſtolorũ

An. Domini. *Petri & Pauli,ſub Iuliano Primate præſule Toletano,Maximo Emerienſi,Fauſtino Bracarenſi,Floreſindo Hiſpalenſi,Sunfredo ſiue Sunifredo Narbonenſi,Siſuldo vicario Cypriani Tarraconenſis. Fuerunt in hoc concilio præter quinque vicarios abſentium, vnus & ſexaginta epiſcopi. Quo tempore,quia in Narbonenſi prouincia inguinali peſte laboratum eſt, epiſcopi, qui ad eam prouinciam pertinebant, ab hoc concilio excuſati ſunt,ſed ea lege, vt acta huius Concilij in ſingulis eccleſiis Cathedralibus publicè recitarentur atque admitterentur, contrarium facienti anathema & quintæ facultatum portionis multa pœna eſſet. Ex Archiepiſcopo Toletano & alijs.*

Biennio ante,Iulianus Toletanus Præſul,librum reſponſionis fidei ſuæ vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ Præſulum nomine, ad Benedictum ſecundum tunc Romanum Pontificem miſerat, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, verbum,corpus & animam,præterea alia quædam axiomata Theologica. Quæ omnia Benedictus incautius, vt eſt in ipſo concilio, lecta improbauit,& Iulianum ad retractanda,quæ dixerat, aut ſaltem teſtimonijs atque ſcripturarum & doctorum autoritate munienda non ſcripto,ſed nuncio adhortatus eſt. In hoc igitur Concilio,Iulianus omnia illa cum ſexaginta epiſcopis diligenter excuſſa,rationibus,ſacræ ſcripturæ teſtimonijs,& eccleſiaſticorum ſcriptorum autoribus, piè ac

ac catholicè dicta confirmat, atque aſſertionem tot An. Domini.
epiſcoporum ſubſcriptionibus munitam Romam ad
ſedem Apoſtolicam miſit, cum verſibus aliquot in
laudem Imperatoris (opinor Iuſtiniani II.) Quæ
Romæ benignè accepta, & ab omnibus recepta atque approbata ſunt, ipſo etiam Imperatore ſubſcribente, atque, Laus tua Deus in fines terræ, ſæpius acclamante. Legati ad eam rem miſſi, cum honore & gratiarum actionibus reuerſi ſunt. Partim ex actis ipſius Concilij, partim ex Roderico Toletano. li.3.c.13.

In Summa conciliorum dicitur Idibus Maij celebratum, & interfuiſſe etiam Galliæ pōtifices, & decima facultatum pars ſtatuta huius Concilij violanti multa conſtituitur.

690 Mortuo Iuliano Archiepiſcopo Toletano pridie Nonas Martias, vt diximus, ſucceſſit illi Siſibertus is, cuius mentionem ſuperius anno 662. fecimus.

693 Anno ſexto Egicæ ſiue Egicanis Regis, Nonis Maij celebratum eſt Toleti decimum ſextum Cōcilium, in quo Siſibertus Toletanus Archiepiſcopus, merito culpæ ſuæ, de ſede ac dignitate ſua depoſitus eſt ab vniuerſa Synodo. Decreuerunt verò Patres de nulla re agendum in Concilio, priuſquam paſtor ac præſul daretur eccleſiæ Toletanæ. Igitur Fœlix Hiſpalenſis Archiepiſcopus tranſlatus eſt ad eccleſiam Toletanam, Fauſtinus Bracarenſis ad Hiſpalēſem:

Fœlix

An. Domini. *Felix Portugalenſis epiſcopus ad Bracarenſem. Emeritenſis, ac Narbonenſis ijdem, quos ſuperiore Concilio poſuimus: Vera Tarraconenſis. Ex Archiepiſcopo Toletano.*

Cauſa depoſitionis Siſiberti ſiue Sisberti, in ipſius Concilij nono capite declaratur, qui ſcilicet ad depoſitionem Regis Egicæ attentauit, in cuius facinoris pœnam, loco & honore, in exilium perpetuum relegatus, priuatus eſt, bonis omnibus confiſcatis, & á Cõcilio excõmunicatus, ita vt niſi in mortis articulo, ad communionem non poſſet admitti, ſecundum antiquorum Canonum ſanctionem. Statutum quoque, vt quicunque religioſi, cuiuſcunque religionis aut ordinis aut honoris, talia in Principem ſuum attentarent, ſimili pœna multarentur.

694 *Quinto Idus Nouembris, celebrata eſt Toleti decima ſeptima Synodus, in eccleſia S. Leocadiæ, in qua corpus eius tum requieſcebat, ab iiſdem epiſcopis, qui Concilio ſuperiori intefuerunt. In qua Synodo Egica Rex humi proſtratus, Patrum orationibus deuotè ſe commendauit, & ad multa, de quibus ad ipſos referebat, reſponderi ſibi poſtulauit. Ex Toletano & alijs. Hic obiter annotandum, quod in margine Roderici Toletani manu ſcripti, cuius mihi copiã fecit Sereniſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus meus D. Henricus Cardinalis & infans Portugalliæ, adſcriptum reperi, Fœlicem iſtum Bracarenſem Archiepiſcopum, in hoc Concilio ſe Bracarenſem ac*

Dumien-

Dumienſem epiſcopum ſcribere, in libro Canonum. Quæ res eorum opinionē adiuuat, qui Dumienſem eccleſiam arbitrantur, non Mindonienſem, vt quidam volunt, ſed eam, quæ prope Bracaram etiam hodie S. Martini Dumienſis dicitur. An. Domini.

Hoc tempore Iudæi perfidi non ſolum tunicam ſacri baptiſmatis Chriſtiani, quam ſuſceperant, macularunt, ſed etiam contra Regem Regnumque cōſpirare auſi ſunt, in quos hæc pœna ſtatuta, vt omnibus ſuis rebus nudati, tam ipſi perfidi, quam vxores eorum & filij, ac reliqua poſteritas per cunctas Hiſpaniarum prouincias, ſeruituti ſubiacerent perpetuæ, manerentque vſquequaque diſperſæ. Præterea quicūque eoſdem Iudæos in ſeruitutem reciperent, in nullo cos permitterent rituum ſuorum cerimonias celebrare aut colere. Filij vero eorum à ſeptimo ætatis anno nullā cum parentibus ſuis habitationem aut ſocietatem habere permitterentur, ſed fideliſsimis Chriſtianis nutriendi traderentur, & filiæ eorum ac filij Chriſtianis in matrimoniū darentur, ne infidelium patrum ſuorum ſemitas, quibuſlibet occaſionibus iterare poſſent. Et eiuſdē Concilij capite octauo.

Egica tribus annis ante mortem iam ſenio grauis, filium ſuum ex Cixilone vxore Vitizam regni hæredem fecit & conſortem, ac Tudæ in Gallecia, cui regno ipſum peculiariter præfecit, ſedem habere voluit. Vbi etiā Faſila dux Cātabræ, filiꝰ Cindaſuīthi 698

Regis

dericus, vir eruditione, ſanctitate & miraculis cla- Anno domini
rus. Ex iiſdem & Iſidoro Pacenſi.

Vitiza hactenus occultè malus & impudicus, depoſito omni pudore, publicè cœpit habenas laxare libidini, & vxores multas, plures concubinas domi habuit, ac proceres regni, exemplum ſuum vt ſequerentur, hortatus eſt, nec non & plebi idem impune licere voluit. Verum pōtifices ac ſacerdotes veritus, ne tam effreni proteruitati obuiam irent, & populum ab obſequio tam perditi Regis cenſuris eccleſiaſticis deterrerēt, eos quoque eadem voluptatis illecebra ſibi deuinciendos duxit. Edixit igitur ſacerdotibus, vt quot quiſque vellat aut poſſet, vxores vel cōcubinas domi alerent, neue conſtitutionibus Pontificiis contrarium iubentibus obtemperârent. Ex iiſdem autoribus.

Defuncto Gunderico Archiepiſcopo Toletano 704
ſuffectus eſt Sinderedus, quo præſule Toletum venit in poteſtatem Maurorum. Archi. Toleta.

Vitiza per ſpeciem pacis ciuitates omnes Hiſpa- 707
niæ, præter Toletum, Legionem & Aſturicam, muris nudauit, videlicet metum alicuius rebellionis conſcientia ſibi ſuggerente. Ex Luca Tudenſi. Archiepiſcopus Toletanus addit, eum omnem armorū vſum ſuſtuliſſe, ne haberent, quo ipſi reſiſterent. ſed hoc Lucas Tudenſis à Roderico Rege factum ſcribit, idque ſubdolo conſilio Iuliani Comitis, quippe qui mētitus amicum, autor illi fuerit, vt quoniā trāquilla

An. Domini. *pace frueretur, neque vllus eſſet alicũde belli metu, iuberet arma omnia in Galliam Gothicam aſportatari & Africam, aduerſus necòpinatos Francorum & Maurorum inſultus.*

Eodem anno mortuo Abdemelic, imperat Mauris Vlit annis vndecim: hic Hiſpaniam Gothis ademptam imperio ſuo adiecit. Archiepiſcopus Toletanus.

709 *Vitiza ne penſi aliquid habere videretur, Sinderedũ Archiepiſcopum ſede Toletana quo iure quaque iniuria deturbat, & Oppam fratrem ſuum (aliqui filium arbitrantur) ingerit: & ne quicquam ſibi ad extremam impietatem reliqui faceret, eccleſiarum priuilegia & prærogatiuas violat, Iudæos velut poſtliminio in Hiſpaniam reuocat, & eos maioribus immunitatibus, quàm quibus eccleſia gaudere ſolet, donat. Ex eodem.*

710 *Theodofredus dux, quẽ diximus á Vitiza oculis captum, Cordubæ, vbi tanquam in exilio procul aula regia viuebat, vxorem duxit Recilonem, regio Gothorum ſanguine natam, ex ea filium ſuſtulit Rodericum, cui Roderico nonnulli ſcriptores Coſtam fratrem addunt. Huic Roderico Vitiza eandem irrogare cæcitatem, quam patri ſuo, meditabatur. Sed cautus ille ac prudens ad Romanos, opem contra tã crudelem tyrannum imploraturũs, cõfugit. Quorum auxilio propter Recceſuinthi aui gratiam benignè adiutus, proſperè contra Vitizam pugnauit, & præ-*

ctto captum ac regno deturbatum eodem ſuppli- An. Domini.
cio merito affecit, quo ille Theodoſredum præter om
ne ius & fas multauerat, ſibiq; regnum Gothorum
ſuffragijs & Senatus Romani fauore vendicauit. Vi
tiza ſuo preſſus exemplo, regno & oculis orbatus,
Cordubæ vitam miſeram & ingloriam in exilio tra
xit. Ex eodem & alijs.

Hanc de Vitiza vindictam nonnulli rerum Hiſpa
nicarum ſcriptores Coſtæ Roderici fratri adſcri-
bunt, quem annos quinque regnaſſe affirmant: ſed
neq; hoc temporū ratio patitur, neque Iſidorus Pa-
cenſis, Lucas Tudenſis, Rodericus Toletanus, Rex Al
fonſus decim⁹, præcipui Hiſpanæ hiſtoriæ ſcriptores,
Coſtam in catalogo Regum Gothorum ponunt, imo
ne nomen quidem Coſtæ monumentis ſuis proditū
reliquerunt. Quos ego autores ſequutus, illum quo-
que miſſum feci.

Rodericus inauſpicato ſortitus Gothorum impe- 711
rium, non diſſimilis fuit Vitizæ, ſiue morum cru-
delitatem ſpectes, ſiue libidinis intemperantiam. nā
& filios Vitizæ Siſibertum & Ebam, non contentus
regno ſpoliaſſe paterno, multis probris atq; iniurijs
affectos exules fecit, & Iuliani Comitis filiæ Cabæ,
quæ in domo regia, inter alias illuſtriū matronarū fi
lias, de more educabatur, dū pater regio nomine le-
gationē in Africa obibat, vitiū obtulit, in municipio,
quod vulgo dicitur Pācoruo. Quæ fuit prima mali la
bes Hiſpaniæ, & ſequentiū calamitatū ſeminarium.

 Iulia- 712

An. Domini. *Iulianus Comes ira ſtuprata ab Rege filiæ, ſiue, vt quidam volunt, vxoris percitus, priuatam iniuriam publico malo vlciſci deſiderans, in Africam ad Muzam, illius prouinciæ præfectum ſe contulit, atq; ei ſe totius Hiſpaniæ imperium traditurum promittit, ſi iuſtum exercitum & auxilia neceſſaria dare non recuſet. Muza rem omnem ad Vlit Arabum Imperatorem, Miramolinum ipſi vocant, defert. Qui fraudem veritus, non fidendum Iuliani pollicitis cenſet, fidem illius in paucis militibus explorandã, ſi promiſſis reſpondeat, tum demum ampliores illi copias credi poſſe. Igitur ex præcepto Vlit, dantur Iuliano centum equites, quadringenti pedites. Quos ille per anguſtias freti Herculei traductos, gentilitio ſuo exercitui iunxit. Quibus copijs Beticæ ac Luſitaniæ oram fœdè depopulatus, milites Africanos, præda & bellicis ſpolijs onuſtos, ad Muzam reduxit. Ex Roderico Toletano & alijs.*

Sindericus Toletanus præſul, tã periculoſo Reip. ſtatu conterritus, relictis ouibus in Italiam deceſſit, tanquam mercenarius, non paſtor. Qui ætate atq; autoritate præſtabant, Vrbanum, virum ſanctitate inſignem, epiſcopum elegerunt. Nam Olpas, quem Vitizæ fratrem ſuũ, expulſo Sinderedo, per vim ac nefas in Toletanam ſedem intruſerat, iam regnante Roderico, nullo numero apud Toletanos erat. Ex eodem & Iſidoro Pacenſi.

Hic Sinderedus Romæ interfuit & ſubſcripſit cõcilio,

cilio, quod Gregorius tertius celebrauit, anno Leonis Augusti sexto. Ex posteriore Conciliorum Tomo. An. Domini.

713 *Muza iam expertus fidem Iuliani, XII. millia militum illi dat duce Tarif Strabo, quos Iulianus clam mercatorum nauibus impoſitos, in mõtem Calpen traducit, qui mons & locus à Duce Sarracenorum nomen mutuatus ac dictus Gebel Tarif, hoc eſt, mõs Tarif, hodie corrupto vocabulo, Gibraltar dicitur. Idem & Tariſæ vrbi à ſe capta nomen dedit; quam alij Carteiam, alij Mellariam prius dictam contendunt. Hic exercitus Hiſpalim muris nudatam & alias vrbes diripit, totam Beticam & bonam Luſitaniæ partem prædis ac rapinis infeſtam reddit. Quæ res vbi ad aures Roderici Regis perueniſſet, Enneconem ſiue Inachum (quem alij Sanctium appellant) conſobrinum ſuum cum exercitu per tumultum collecto Mauris obuiam miſit. ſed Gothi armorum longa pace inſolentes, facile ab hoſtibus bello exercitatiſſimis victi ſunt. Ea victoria maiores Iuliano & Africanis ſpiritus ſubdidit. Ex Luca Tudenſi & Roderico Toletano.*

714 *Rodericus vbi animaduertit, hoſtium audaciam & numerum creſcere (infinita enim Barbarorum multitudo, Hiſpanicarum opum cupiditate ac ſpe illecta, ſeſe ex Africa in Hiſpaniam effuderat) & rẽ ad exitium regni vergere: conſcripto exercitu & cõuocata omni nobilitate regni, ſed nondum congre-*

An. Domini. *gatis omnibus, contra hoſteis mouit, repertiſq; ho-ſtibus ad amnem, qui Guadalete vulgo dicitur, re-buſq; omnibus ad conflictum comparatis, prope Aſsi-donā vrbē, quam Xeritium appellari dicunt, die Dominico, pridie nonas Septembris claſsicū cani iuſsit. Pugnatum eſt vtrinq; per octo dies dubio feré Marte, quãuis Gothi & longa pace & duorum annorū fame fracti, multū de priſtino robore amiſerāt. Adfuit ijs prælijs ſpectator, & ſuæ cuiuſq; virtutis teſtis Rex Rodericus, corona aurea, regali trabea, calceis gemmis auroq; diſtinctis, curru eburneo inſignis. Ita enim ſolenne erat Gothis, Reges adeſſe conflictibus, vt milites tanquā pro capite regio defendendo fortius pugnarent. Sed octauo die, qui erat Dominicus, Gothis iā longo labore labaſcentibus, Rex Rodericus, vt ſemel aleam rerū experiretur, equo ſuo Orelia vectus, ac ſuos ad conſeruandam ac tuendā gloriam tot annis partā cohortatus, magnā in Sarracenos ſtragem adidit. Sed in tanta hoſtium multitudine, dum ſemper integri feſsis ſuccedunt, Gothi impetum illorum diutius ſuſtinere nō potuerunt, præſertim filijs Vitizæ Regis, quibus cornua exercitus Rodericus commiſerat, victoriam hoſti ſpe regni ſibi facta prodentibus. Ita vertentes terga occidione cæſi ſunt, & imperium Hiſpaniæ, quod per annos tā multos tenuerant, amiſerunt. Ex Roderico & alijs.*

In epiſt. ad Alfonſum. *Antonius à Gueuara ſcribit, hoc præliū infauſtū, die Dominico, tertio nonas Iulias commiſſum, ſub auro-*

..ri, ad fluuium Bedalac. An. Domini.

..oc prælio omnis Gothorũ nobilitas cecidit: tota Hiſpania in ditionẽ Sarracenorum venit, præter Aſtures & Cantabros, qui mortalium vltimi in Romanorum poteſtatem venerant, & nouiſſimi ab eis defecerant, & cum Gothi Hiſpanis iura darent, nunquam imperata fecere, ſuis ſemper legibus vſi. Paulus Aemilius. Fonſe. Burgẽ. epiſc.

De Roderico Rege quid actũ ſit, ignoratur: alij in acie occiſum affirmant, alij negant. Sunt, qui equum ipſius & inſignia regalia in volutabro quodam inuenta produnt, corpus vero nuſquam apparuiſſe. Apud Viſeum ciuitatem Portugalliæ monumentũ extat, cum huiuſmodi epitaphio.

HIC IACET RODERICVS, VLTIMVS REX GOTHORVM. MALEDICTVS FVROR IMPIVS IVLIANI, QVIA PERTINAX, ET INDIGNATIO, QVIA DVRA VESANVS FVRIA, ANIMOSVS FVRORE, OBLITVS FIDELITATIS, IMMEMOR RELIGIONIS, CONTEMPTOR DIVINITATIS, CRVDELIS IN SE, HOMICIDA IN DOMINVM, HOSTIS IN DOMESTICOS,

An. Domini, VASTATOR IN PATRIAM, VS IN OMNES, MEMORIA EIVS IN OMNI ORE AMARESCET, ET NOMEN EIVS IN AETERNVM PVTRESCET.

Neque vero impius Iulianus tam nefarium ſcelus impunè tulit. Siquidem Ferdinandus Nunius Pincianus, vir multifariæ lectionis, ex antiquis hiſtorijs memoriæ prodidit, vxorem Iuliani à Barbaris proditionem laudantibus, ſed non proditorem, lapidibus obrutam, filium è turri Septenſi præcipitem actum, ipſum vero Iulianum omnibus poſſeſſionibus exutum, miſeram mortem obijſſe in vinculis, in Aragonia, in arce quadam territorij Oſcenſis: quanquam de Iuliano alij diuerſum ſentiant, vt ſuo loco dicemus.

Durauit regnum Gothorum à primo anno Athanarici Regis, ſecundum ſupputationem diui Iſidori, trecentos quadraginta quatuor annos.

Mauri hoc rerum ſucceſſu elati, quanquam ſedecim millia hominum eo bello amiſiſſent, totam fermè Hiſpaniam partim vi, partim deditione ac metu, partim promiſſis in poteſtatem redigunt, octo menſium ſpatio, vt ait Antonius à Gueuara, vt alij, quatuordecim, ſecundum alios biennio. Quanquam non deſunt, qui annos quinque in ea re conſum-

ſumptos aſſeuerent, hac opinor ratione moti, quòd **An. Domini** *quinto demum poſt anno, Pelagius reſtaurandæ Hiſpaniæ natus, apud Aſtures declaratus ſit Rex.*

Interea Mauri Hiſpaniam omnibus opibus miſerè diſpoliarunt, inter alia menſam ſmaragdinam ſuſtulerunt immenſæ magnitudinis atque inæſtimabilis precij. Ea prædæ illecebra vſque adeo efferauit Maurorum duces in mutuam perniciem, vt Michael Ritius autor ſit, intra viginti annos, quindecim in Hiſpania Maurorum Reges fuiſſe.

In Alcobacienſi codice annotatum reperi, quòd Sarraceni Gothos de regno ſuo expulerunt æra ſeptingenteſima quadrageſima nona, hoc eſt, anno Domini ſeptingenteſimo vndècimo, & potiti ſunt Hiſpania anno ſequenti, hoc eſt, ſeptingenteſimo duodecimo, poſtquam Gothi dominati eſſent Hiſpaniæ trecentos octoginta tres annos. Egreſſos autem Gothos de terra ſua æra trecenteſima quadrageſima nona, anno ſcilicet Domini trecenteſimo vndecimo, veniſſe vero in Hiſpaniam æra trecenteſima ſexageſima ſexta, nempe anno ſalutis humanæ trecenteſimo vigeſimo octauo, nimirum decimo octauo anno, poſtquam egreſſi ſunt patriam ſuam. Iſidorus Pacenſis hanc Hiſpaniæ calamitatem æra ſeptingẽteſima quinquageſima, hoc eſt, anno Domini ſeptingẽteſimo duodecimo ponit, alij alio. nos vulgatiorem opinionem ſequuti ſumus.

An. Domini *In alio codice peruetuſto manuſcripto inueni hæc verba. In æra quadringenteſima cœperunt Gothi regnare, vſque in æram ſeptingenteſimam quadrageſimam ſeptimam. Qui per trecentos quinquaginta duos annos, & menſes quatuor & dies quinque Hiſpaniam obtinuerunt, donec ingreſſus fuit tranſmarinus dux Sarracenorum nomine Taric. Qui Roderico vltimo Rege Gothorum, die quinta feria, hora ſexta, æra ſeptingenteſima quadrageſima octaua interfecto, totam fermè Hiſpaniam armis cœpit, & tunc Sarraceni in Aſturijs annos quinque regnauerunt. Hæc ibi. Atque ita Hiſpaniæ excidium cadit in annum Domini ſeptingenteſimum decimum quartum, quo anno nos ponimus. Sed numerus æræ ab Alcobacienſi codice variat: quod eò fit, quia alij alio anno Gothos regnare cœpiſſe teſtantur.*

715 *Dominica Palmarum, Toletum fraude Iudæorum proditum fuit Iſmahelitis ſiue Mauris, dũ Chriſtiani nihil minus ſuſpicantes, extra vrbem ad diuæ Leocadiæ de more vacarent audiendo verbo diuino. Ex Fortalitio fidei.*

Eodem anno, Muza Africæ præfectus, auditis rebus, quas Tarif in Hiſpania præclarè ac fœliciter geſſerat, motus inuidia atque auaritiæ ſtimulis agitatus, venit & ipſe in Hiſpaniam cum magnis Barbarorum copijs, & iunctus Tarif, ab eò prædam omnem, quam habebat maximam, abſtulit, deinde ſimul, quamuis mutuo inuicem odio flagrantes, Cæſarau-

ſarauguſtam, & alias Hiſpaniæ ciuitates ac muni- An.Domini.
cipia expugnant.

716 Dum Hiſpania tam miſeris laceratur modis, pientiſſimus Deus non oblitus miſericordiæ ſuæ, Pelagio Faſilæ Cantabriæ Ducis, vt diximus, filio, miſit in mentem, vt è Cantabria, vbi latebat, in Aſturias veniret, atque animum ad opem patriæ ferendam adijceret. Erat ei forte ſoror facie venuſta ac liberali, cuius amore perditus Numatius ſiue Munuza (nam vtroque modo appellatur) Chriſtianus quidē ille, ſed Sarracenis fœderatus, & ab illis Gigionenſi territorio præfectus, quum nullam inueniret aliam rationem potiundæ illius, Pelagium per ſpeciem legationis ad Muzam ablegauit, atque interim ſororem eius interpoſita matrimonij fide violauit. Quā iniuriam Pelagius reuerſus, vt par erat, indignè ferens, tamen pro tempore diſſimulauit, atque accepta ſorore, in interiora Aſturiarum ſe contulit, in omnem vindicandæ iniuriæ occaſionem intentus. Munuza viciſſim ablatam ſibi vxorem, ſeque contemptum dolens, Pelagium apud Sarracenorum præfectos detulit, tāquam qui nouis rebus ſtuderet. Illi vero iſtiuſmodi conatibus tempeſtiue obuiam eundum rati, confeſtim Munuzæ magnas copias ad opprimendum Pelagium mittunt. Cumq; parū abeſſet, quin illum necopinantē opprimerēt, Pelagius certior fact⁹, trāſito Pionia fluuio, in vallē Canicē peruenit, vbi multos Chriſtianos metu hoſtiū latitātes inue-

An. Domini. *inuenit, quos facta ſpe auxilij diuini, ad audendum aliquid pro ſalute patriæ adhortatus, alacres admodum ad quoduis pro vindicanda patria & religione Chriſtiana ſubeundum periculum reddidit, adeoque ſibi obnoxios fecit, vt omnes eum communi ſuffragio ducem elegerint, Regemque ſalutauerint, ad quem quotidie plures, tanquam ad aſylum quoddam diuinitus datum confugiebant. Exercitus Arabum infecta re voti irritus, Cordubam eſt reuerſus.*

Regnauit Pelagius annis 19.

Sicut in Aſturiarum montibus Pelagium, ſic quæ ex Cæſarauguſta & alijs Aragoniæ ac Nauarræ oppidis in monteis Pyrenæos ſe receperant Chriſtianorum reliquiæ, Garſiam Ximenium, inclyto Gothorum ſanguine natum, Regem conſalutarunt. Hic multis rebus aduerſus Sarracenos præclarè geſtis, cum ſexcentis equitibus (non enim maiorem habebat exercitum) ditionis ſuæ pomeria non mediocriter ampliauit. Regnauit annis quadraginta duobus, ſepultus ad Diui Ioannis à Pegna. ita enim eccleſia illa à rupe vaſta cognominatur, quam à Ioanne Anachoreta viro ſancto extructam, & à duobus fratribus Cæſarauguſtanis religiosè habitatam, Rex hic Garſias Ximenius ædificijs & cenſu nobilitauit, celebre poſtea multorum Regum monumentum.

717 *Interim multi Chriſtiani dulcedine patriæ pellecti, in*

in varijs Hiſpaniæ ciuitatibus manſere, qui tributarij & veſtigales permiſſi ſunt in inſtituto & lege Chriſtiana viuere, atq; omnibus vti ritibus eccleſiaſticis. Inter quos præcipue floruere viri ſanctitate, eruditione atque etiam miraculis clari, Vrbanus Toletanus, qui reliquias omneis Toletanæ eccleſiæ in Aſturias tranſtulit, Frodoarius Accitanus epiſcopus, Euantius archidiaconus Toletanus, quorũ doctrina & exemplis Chriſtiani in tuenda fide Catholica, & ferendis patienter aduerſitatibus, non mediocriter confirmati ſunt. An. Domini.

Claruit hoc tempore, præter alios epiſcopos viros religioſos, Hiſpali Ioannes epiſcopus, ſanctitate vitæ, ſacrarum literarum peritia, miraculis celebratus, qui ad doctrinam poſterorum, ſacram ſcripturam in linguam Arabicam tranſtulit.

Hi omnes quamdiu vixerunt, Pontificalibus officijs functi ſunt, & Chriſtianis verbum ſalutis annunciare nõ ceſſauerunt. Durauit vero hæc libertas Chriſtianis vſque ad Almohadum in Hiſpaniam aduentum, qui nullos omnino Chriſtianos inter ſuos viuere paſſi ſunt, ſed quotquot capere poterant, aut fidem Chriſti abnegare coegerunt, aut crudeli martyrio peremerunt. Erant & Almohades Arabum genus, qui in Hiſpania Barbaris imperare cœperunt tempore Alfonſi ſeptimi, de quibus ſuo loco dicemus.

Chriſtiani vero, qui inter Arabes, quo diximus modo,

An. Domini. modo, viuebant, Mozarabes dicebantur, hoc eſt, mixti Arabibus. Vnde & officium eccleſiaſticum, quo illi à S. Leandro & S. Iſidoro inſtituto tunc vtebantur, & omnis Hiſpania vſa eſt vſque ad tempora Alfonſi ſexti, quo tempore autoritate Gregorij Papæ ſeptimi mutatum eſt, etiam hodie Mozarabe nuncupatur. Hoc officiũ hodie quoque ſeruatur Toleti in ſex parochijs, & in eccleſia cathedrali, in ſacello F. Franciſci Ximenij Cardinalis, & Archiepiſcopi Toletani, Salmanticæ quoq; ſtatis diebus in ſacello Doctoris Talabricenſis, quod eſt in periſtylio tẽpli ſummi. Cuius officij modum & ordinem non abs re futurum arbitror, ſi ſummatim perſtringã. paucis enim cognitum exiſtimo, quum alioqui multum habeat pietatis.

Eiſdem celebratur veſtibus ſacris, quibus hodie vulgo vtuntur ſacerdotes, & ad ſingulas veſtes ſingulis vtuntur precationibus.

Deinde ſacerdos facta exhomologeſi ad altare, capite demiſſo, dicit ad hunc modum: Per gloriam nominis tui Chriſte fili Dei viui, & per interceſſionem ſanctæ Mariæ virginis, & beati Iacobi, & omnium ſanctorum tuorum, auxiliare & miſerere indignis ſeruis tuis, & eſto in medio noſtri Deus noſter, qui viuis & regnas in ſæcula ſæculorum. Reſpondetur, Amen.

Mox conuertit ſe ad librum in dextro altaris cornu poſitum, ac dicit antiphonam in modum introitum,

tus, cum duobus verſibus, &, Gloria & honor Patri & Filio & Spiritui Sancto, in ſæcula ſæculorum. Amen. Sicut etiam in concilio Toletano quarto cautum eſt, vt ad eum modum dicatur. Ad quemlibet verſum repetunt partem antiphonæ, more reſpõſoriorum noſtrorum, vt vulgato more loquar. An. Domini

Gloria in excelſis, dicitur integrè more Romano. Sacerdos cantando dicit, Per omnia ſemper ſæcula ſæculorum. Neque ante orationem dicitur, oremus, neque in fine, per dominum, ſed tantum reſpondetur, Amen.

Deinde dicit ſacerdos, Per miſericordiam tuam Deus noſter, qui es benedictus, & viuis & regnas in ſæcula ſæculorum. Reſpondetur, Amen. Poſtea, Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpondetur, Et cum ſpiritu tuo. Lectio libri Eſaiæ prophetæ. Reſpondetur, Deo gratias: mox legitur prophetia. Qua lecta, rurſum ſacerdos, Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpondetur, Et cum ſpiritu tuo. Inde dicitur tractus duorum vel trium verſuum. Quo finito ſacerdos inquit: Silentium facite. Sequentia epiſtolæ Pauli Apoſtoli &c. Reſpondetur, Deo gratias. Mox canitur ſiue recitatur epiſtola. Poſtquam libro in alterum altaris cornu tranſlato, continuo dicitur Euangelium ad hunc modum. Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo. Lectio ſancti Euangelij &c. Reſpondetur, Gloria tibi domine. Finito Euangelio, Reſpondetur, Amen. mox ſacerdos,

An, domini. Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo.

Poſtea dicitur Alleluia cum verſu, ſicut nũc ante euangelium: quod dum cantatur, ſacerdos offert hoſtiam cum calice, vtens orationibus aliquot deuotis, quas hic referre longum eſſet: mox thura adolet, non ſecus atque hodie fit. Quibus peractis, ſacerdos ante medium altaris dicit alta voce, Adiuuate me fratres in orationibus veſtris, & orate pro me ad Deum. Reſpondet chorus, Adiuuet te Pater & Filius & Spiritus Sanctus.

Deinde cantatur ſacrificium, nempe antiphona cum duobus vel tribus verſibus: quod dum fit, ſacerdos lauat manus dicens, Lauabo inter &c. ac benedicit oblationem tribus digitis: poſtea inclinatus ante altare, ſummiſſa voce dicit, Accedat ad te in humilitate ſpiritus &c. nam oratio longiuſcula eſt, ſed valde deuota, quam claudit elatiore voce dicẽs, Per te Deus meus, qui viuis & regnas in ſæcula ſæculorum, Amen.

Incipitur nunc miſſa.

Sacerdos. Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum &c. Oratio de tempore vel ſancto, ſine Oremus: in cuius fine reſpondetur, Amen.

Deinde ſacerdos. Per miſericordiam tuam Deus noſter, qui es benedictus & viuis, & omnia regis in ſæcula ſæculorum. Reſpon. Amen.

Si eſt feſtũ alicuius ſancti, prius legitur aliquid de

de vita ſancti, deinde fit oratio faciens mentionem etiam de miraculis vel doctrina ſancti. An. domini.

Mox ſacerdos eleuatis manibus dicit, Oremus. Reſpondet Chorus: Hagios, Hagios, Hagios, Domine Deus Rex æternæ gloriæ, tibi laus & gratia.

Deinde fiunt orationes pro eccleſia catholica, pro captiuis, infirmis, & tribulatis, cum commemoratione Apoſtolorum, Martyrum, quorum multa nomina recitantur, & Pauſantium, quo nomine illic intelligi puto ſanctos Dei confeſſores, qui in Domino & ſancta pace quieſcunt. nam multa nomina recitantur, & inter ea Ambroſii, Auguſtini, Fulgentij, Leandri, Iſidori &c. & omnium pauſantium. Deinde dicit ſacerdos aliam orationem feſto ac diei congruam, qua finita reſpondetur, Amen. Sacerdos: Quia tu es vita viuorum, ſanitas infirmorum, ac requies omnium fidelium defunctorum in ſæcula ſæculorum. Chorus: Amen.

Mox fit oratio ad pacem, qua finita dicit ſacerdos, quia tu es vera pax noſtra &c. mox ſublatis in cœlum manibus dicit: Gratia Dei patris omnipotentis, & dilectio domini noſtri Ieſu Chriſti, & communicatio Spiritus Sancti, ſit ſemper cum omnibus nobis. Reſpondet Chorus, Et cum hominibus bonæ voluntatis. Rurſus presbyter: Quomodo aſtatis, pacem facite. tunc Chorus cantat reſponſum, Pacem meam do vobis &c. Interea ſacerdos accipit pacem de

An. Domini *patena, dicens: Habete oſculum dilectionis & pacis, vt apti ſitis ſacroſanctis myſterijs Dei: mox dat pacem diacono vel puero, puer populo. Sacerdos iunctis manibus inclinatus dicit, Introibo ad altare dei. Reſpon. Ad deum &c. Poſtea manibus ſuper calicẽ poſitis, inquit, Aures ad dominum. Reſpon. Habemus ad dominum. Sacerdos. Surſum corda. Reſpon. Leuemus ad dominum.*

Sacerdos inclinatus iunctis manibus, Deo ac domino noſtro Ieſu Chriſto filio Dei, qui eſt in cælis, dignas laudes, dignasq́; gratias referamus, & dicens hæc poſtrema verba, attollit manus in altum. Reſpondet Chorus; Dignum & iuſtum eſt. Sacerdos. Dignum & iuſtum eſt &c. ſequitur enim longa ac deuota illatio, poſt quam dicitur, Sanctus, ferè more nunc vſitato. Deinde poſt duas orationes breues, fit conſecratio iiſdem omnino verbis, quibus hodie vtitur eccleſia: mox eleuatur ſacroſancta Euchariſtia. Poſtea dictis duabus orationibus ſuccinctis, ſacerdos accipit corpus Domini de patena, & ponit ſuper calicem apertum, vt hodie quoque fit, ac dicit alta voce, Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo. Sacerdos. Fidem, quam corde credimus, ore autem dicamus: & eleuat ſecundo corpus Chriſti, vt videatur à populo. Mox cantatur Symbolum fidei, ita vt eſt in concilio Niceno. Quod dum ſit, Sacerdos frangit Euchariſtiam per medium, & ponit dimidiatam partem in patena, &

ex

ex altera parte facit. quinque particulas, ex altera vero quatuor, deinde ponit omnes ſimul in patena in modum crucis, habetq; ſuum quæque particula nomen. Quinque priores dicuntur Corporatio, Natiuitas, Circunciſio, Apparitio, Paſſio: quatuor reliquæ, Mors, Reſurrectio, Gloria, Regnum. Poſtea digitis ſuper calicem accuratè purgatis, & cooperto calice, facit Memento pro viuis, vt ipſorum more loquar. Mox dicitur oratio dominica ad hunc modum. An. Domini.

Verbum patris, quod caro factum eſt, vt habitares in nobis, præſta nobis, vt qui te veniſſe iam credimus: ab omni peccatorum eruamur contagione, cum præceptionis tuæ oraculis proclamauerimus in terris:

Pater noſter, qui es in cœlis. Reſpondetur, Amen. & eodem modo reſpondetur ad ſingulas petitiones, præterquam ad illam, Panem noſtrum &c. ad quã reſpondetur, Quia tu es Deus.

Deinde dicit orationem deuotiſſimam, quæ incipit, Liberati à malis &c. & tundendo pectus dicit, pone domine finem peccatis. Qua finita, acceptam particulam, quæ dicitur Regnum, præmiſſa oratione ponit ſuper calicem: mox addita alia immittit in illum. Poſt hæc dicit: Humiliate vos benedictioni, & certis quibuſdam formulis benedicit populo. Mox fit ſecundum Memento, vt ſic loquar, pro defunctis. Quo peracto, recipit corpus & ſanguinem Domini.

An. Domini. *mini cum quibuſdam deuotis precationibus, atque interim cantatur à choro, Guſtate & videte, quàm ſuauis eſt Dominus &c. Abſoluta communione cantatur antiphona, Refecti Chriſti corpore &c. & libro in ſiniſtrum cornu altaris tranſlato, dicit ſacerdos orationem, in cuius fine reſpondetur, Amen. Deinde ſacerdos, per miſericordiam tuã Deus noſter, qui es benedictus, & viuis, & omnia regis in ſæcula ſæculorum. Reſpon. Amen.*

Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiri. Poſtea presbyter vel diaconus: Solennia completa ſunt in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, votum noſtrum ſit acceptum cum pace. Reſpon. Deo gratias.

Quamdiu ſacris operatur ſacerdos, nunquam ſe conuertit ad populum.

Atque hic erat modus celebrandi apud Hiſpanos tẽpore Gothorum, quo etiam poſtea vſi ſunt, vſque ad tempora Alfonſi ſexti, ſicut diximus. Quomodo verò ſublatus ſit, ſuo loco dicemus.

F. Ioannes Laziardus Cœleſtinus, in epitome vniuerſalis hiſtoriæ mentionem facit huius ſacrificandi ritus, ſed paucis, vbi illud addit, quod quando leuatur Euchariſtia, diaconus cantat alta voce; Videte, in quem creditis. Sed hoc in Hiſpania non ſeruatur.

717 *Eodem anno, nempe 717. Muza & Tarif Barbarorum duces vocati ſunt ab Vlit Miramolino, ad redden-*

reddendam rationem rerum geſtarum. Qui dum ſe itineri accingerent, Muzafilium ſuum Abdulaziz Hiſpaniæ præfecit. Qui cum ſedem Hiſpali fixiſſet, Egilonem Roderici Gothorum Regis vxorem duxiſſe fertur, de qua re paulo poſt dicemus. An. Domini.

Tarif certior factus, quòd Pelagius collectis ad ſe Chriſtianorum reliquijs, Rex ab eis ſalutatus eſſet, ægrè ferens rem iudicio ſuo tam indignam, Alchaman virum rei bellicæ peritum, contra eũ cum magnis copijs miſit, cui addidit Oppam Hiſpalenſem quondam Archiepiſcopum, ſi forte vel verborum lenocinio, vel promiſſis, vel etiam minis ipſum ab inſtituto poſſet auertere. De quorum aduentu, quum nũciatum Pelagio eſſet, cum ſuis omnibus in Auſeuam montem progreſſus, mille ſecum ſelectiores in ſpecũ quandam prægrandem duxit, reliquos, qui bello videbantur minus idonei, iuſſit in præcipitijs montis euentum rei expectare. Mox Oppas (Olpam alij appellant) ad Pelagium miſſus, dolere ſe ex animo vicem illius dicebat, qui tam exiguis atque imbellibus fretus copijs, reſiſtere ſe poſſe tanto exercitui vana ſpe crederet. Gothorum potentiam & bellicam gloriam Arabum virtute fractam, atque ad nihilum redactam: quid ſe futurum ſperaret, cuius nullæ eſſent vires. Proinde ne ſe ac miſeram gentem in vnius horæ diſcrimẽ daret, ſed rebus ſuis conſuleret, dũ aliqua miſericordiæ ſpes in victoris clementia eſſet. Quod ni maturè faciat, eam ſubeundam fore fortu

An. Domini nam, quam hoſtis iratus dederit. Ad quæ Pelagius animo intrepidus fere in hunc reſpondit modum. Satis illum iam verborum Chriſtiano nomini dediſſe, deſineret tandem falſis perſuaſionibus miſerorũ animos ludificari, atque à tuenda religione Chriſtiana auertere. Se non ſuis copijs confiſum, quas ſciebat quàm haberet exiguas, tam numeroſo hoſtium agmini reſiſtere auſum eſſe, ſed diuini ſpe auxilij fretum, contra cuius numen nulla quicquam valeat humana potentia: hac ſæpe fultum, non illius technas, non hoſtium minas, non Barbarorum tela timere, ſed quicunque futurus ſit rei exitus, forti animo ad ferendam omnem pro Chriſti fide aſſerenda fortunam paratum eſſe, neque dubitare ſe, quin tandem futurum ſit, vt clementiſſimus Deus ſuorum miſereatur. Poſtquam animaduertit Oppas conſtantiam Pelagij, regreſſus ad Barbarorum duces, ait verba nihil prodeſſe, nullam niſi in armis ſpem eſſe. * Continuo cœperunt Barbari ſpecum, in qua cum ſuis latitabat Pelagius, diuinam opem ex intimis animi penetralibus implorans, omni tormentorum ac telorum genere oppugnare: ſed Dei ſingulari beneficio factum eſt, vt tela retro in ſuorum perniciem verterentur, ſine vllo Chriſtianorum incommodo. Dicuntur proprijs telis circiter viginti Barbarorum millia perijſſe. Quæ res tam ingenteis ſpiritus Chriſtianis ſubdidit, vt ſpecu egreſſi, magnam in reliquos ſtragem ediderint, Alchaman

chaman ducem hoſtium occiderint, Oppam cœperint, de quo quid actum ſit, memoriæ proditum non reperitur. Quicunque Barbarorum hanc ſtragem effugere potuerunt, in abrupta montium fugientes, partim Chriſtianorū armis perierunt, partim montis ruina oppreſſi ſunt. Hanc tam inſignem victoriam diuino munere conſequuti ſunt Chriſtiani anno Domini 718. An. Domini.

Eodem anno Tarif & Muza ad Vlit Miramolinum profecti ſunt: ſed anteuertens Tarif, ita Muzā apud Miramolinū detulit, vt non ſolum nō fuerit benignè ſuſceptus, ſed etiam grandi pecunia multatus. Ex qua re paulo poſt dolore contabuit. Hanc horum ducum vocationem Raſes dicit fuiſſe quarto anno poſt cladem Hiſpaniæ: Iſidorus Pacenſis decimo quinto menſe. 718

Paucis poſt diebus mortuo Vlit, Zuleima frater ipſius Arabum ſucceſſit imperio, regnauitq́ annis tribus.

Alahor ſiue Albor (hunc Zuleima in locum Muzæ præfecerat, quamuis alij Vlit adhuc ſuperſtite miſſum dicant) vbi audiuit ſtragem ſuorum Pelagij auſpicijs factam, ſuſpicatus inſidias à Iuliano & filijs Vitizæ, bonis omnibus illos & vita multauit. Quod quidam Muzæ quoque adſcribunt.

Abdulaziz, qui, vt diximus, ducta Roderici Regis vxore, Hiſpali ſedem regni fixerat, cum vxoris ſuaſu contra Maurorum conſuetudinem, titulum 719

An. Domini. *ac diadema regium vſurparet, coniuratione ſuorũ, dum orationi vacaret, tertio regni ſui anno obtruncatur. Exiſtimabant enim illum ad Chriſtianorum ſectam deſciuiſſe. Poſt quem regnauit Aiub menſeis quinque, dies viginti, qui ſedẽ regni Cordubã trãſtulit: vt ait Raſes.*

Poſt Aiub regnat in Hiſpania Alahor Abderamenis filius, annos duos, menſes nouem. Hic Arabes, qui in prima Hiſpaniæ expugnatiore fuerãt, crudeliter habuiſſe dicitur, vt theſauros, quibus eos potitos exiſtimabat, extorqueret. Raſes Alahor poſt Abdulaziz, quem ipſe vocat Abelaaziz & Aiub ponit, ſed meo iudicio illi in numerum præfectorum ſiue Regũ Hiſpaniæ non rectè veniunt, quippe qui legitimo imperio functi non ſunt.

Quin & hos alij alijs annis ponunt: ego eum numerum ſequor, qui mihi viſus eſt vero propior.

Eodem anno, nempe æra ſeptingenteſima quinquageſima ſeptima, vt ait Iſidorus Pacenſis, eclipſis ſolis fuit per totam Hiſpaniam, ab hora ſecundum alios ſexta, ſecundum alios ſeptima, vſque ad horam nonam tanta, vt ſtellæ tanquam de nocte lucerent.

Zuleima Homar & Izit filios fratris ſui, ſucceſſores imperij Arabici deſignat.

Mortuo Zuleima, Homar & Izit imperium A-
720 *rabum aſſumunt, ſed mox Homar rebus humanis ſublato, ſolus Izit regnat annis 4. Hic miſit Adham filium*

ſilium Melic in Hiſpaniam, qui alijs dicitur Abra- An. Domini.
hem.is Hiſpaniam rexit annis duobus cum dimidio, quem Rodericus Toletanus nunc Adham, nunc Azã appellat, atque eius iuſſu pontem Cordubenſem conſtructum ait. Addit Raſes hunc à Mauris quintam partem bonorum omnium petijſſe, per ſpeciem dandi pauperibus, ſed re vera, vt eos ita opprimeret, ne in illum poſſent aliquando reſurgere: Toletanus ait illum oppidis & caſtellis in Hiſpania per vim captis quintam partem, dedititijs veró decimam fortunarum omnium tributi nomine impoſuiſſe.

Mortuus eſt Dertoſa, vt inquit Raſes, dum à vaſtatione Turiaſſonenſis ciuitatis rediret, vt inquit Toletanus.

Eodem tempore Arabes Pyrenæos montes tranſgreſſi, Galliam Gothicam miſeré vexant, & capta Narbone, Toloſam obſident, duce Zama, vt inquit Toletanus, cui à Gallis occiſo Abderámenem ſufficiunt, donec alius à Miramolino dux mitteretur. Chronica Regis Alfonſi hunc Zamam eundem faciunt cum Azam ſiue Adham. Denique tanta eſt nominũ confuſio, vt non facilè explorati aliquid ſcribi poſſit. Quam ex eo natam arbitror, quòd per varios Hiſpania regeretur, quibus tamen omnibus vnus præerat, qui Cordubæ Rex dicebatur, quantum ex veterũ monumentis conijcere datur.

Pelagius Rex, confluentibus vndiquaque ad ipſum nuncio recentis victoriæ Chriſtianis, fortior factus, 722

An. Domini. *ctus, Legionem ciuitatem Mauris eripit, & fortiter contra Sarracenos audendo, quaſi ſignum aliquod ad bene de Rep. Chriſtiana ſperandum attollit. Idem dimiſsis Gothorum Regum inſignibus, inſignia cepit Leonem rubrum in cãpo candido, quibus hodie quoque Reges Legionenſes vtuntur.*

725 *Mortuo Iſid Miramolino ſuccedit Iſcan frater ipſius, qui regnauit annis 21. Hic in Oriente per duces & legatos ſuos multa præclara geſsit, in Occidente verò nihil memoratu dignum, adeo deditus accumulandæ pecuniæ, vt omnes præceſſores ſuos opulentia vicerit.*

727 *Anno Arabum 107. Ibahea præficitur Hiſpaniæ, vt inquit Iſidorus Pacenſis. Huius mentio fit in Chronicis Regis Alfonſi, vbi dicitur hic regnaſſe in Hiſpania annis duobus cum dimidio.*

729 *Eudo dux Aquitaniæ, victus fugatusq́ à Carolo Martello Rege Francorum, Sarracenos ex Hiſpania contrà illum in auxilium ſuum euocat. Qui numero ad quadringẽta hominum millia, cum vxoribus, liberis ac ſeruis duce Abderamene (Abdiramã Galli ſcriptores appellant) tanquam in certas ſedes ex Hiſpania in Vaſconiam venere, quacunque iter facerent, tum ſacra, tum prophana nullo diſcrimine hoſtiliter depopulantes. Ex annalibus Francorum & Iacobo Meyero.*

730 *Carolus Martellus adiuuante Eudone, qui Barbarorum aduentu preſſus, facile ad pacem inclinauerat,*

fuerat, ante vrbem Turonenſem grauiſſimo prælio An. Domini.
cum Sarracenis conflixit, & incredibilē in eos ſtragem ædidit. Nam cecidere ad trecenta ſeptuaginta quinque Barbarorum millia, in quibus Abderamen cum omni prope nobilitate ſua. Ex Chriſtianis tantum mille quingenti deſiderati, ſicut ex ipſius Caroli Martelli literis, ad Stephanum ſecundum Romanum Pontificem, conſtare affirmat Iacobus Meyerus.

Mortuo Ihabea, mittitur in Hiſpaniam Adaiſa 732
Alcazain, vir leuis ingenij, & ob id paucis poſt diebus regno pulſus, cui ſubrogatus eſt Ilremen, qui & ipſe quinto regni menſe defunctus, ſucceſſorem reliquit Autuman. Quin & huic ipſi poſt quatuor menſeis defuncto, ſucceſſit in regnū Cordubæ atque adminiſtrationem totius Hiſpaniæ Alhatam: qui ob crudelitatem ſuis inuiſus, decimo poſt menſe, iuſſu Iſcanis Miramolini, regno pariter & vita priuatus eſt.

Eudo Aquitaniæ dux fato conceſſit, Hunoldus & 733
Vaifarus filij, vt Aquitaniam recipiant, Sarracenos in auxilium accerſunt, qui incendijs ac direptionibus, vſque ad Burgundiam pene omnia vaſtarunt. Quibus Carolus Martellus cum copijs occurrit, & cedere coegit. Ex Annalibus Francorum, vbi neſcio qua autoritate legitur, Veſogothos & Arianos in auxilium vocatos, cum Ariana hæreſis in Hiſpania fere centū quinquaginta annis ante fuerit extincta,

An. Domini *cta, & etiam Gothorum ſiue Veſogothorum nomen iam tum deletum extiterit, & quæ ſupererant illorum reliquiæ, tuendis ſuis finibus tantum haberent negocij, vt alienos infeſtare non liberet. Proinde non Veſogothos illic, neque Arianos, ſed Sarracenos legendum iudico.*

735 *Pelagius multis rebus aduerſus Barbaros præclarè geſtis, multisque receptis oppidis moritur, ſepultus apud Canicas. Non ignoro alios mortem ipſius ponere 732. ſed & ego antiquos autores habeo, & certis de cauſis hunc annorum numerum ſequor.*

Succeßit illi Fafila filius, qui regnauit annos duos, menſes ſex.

Eodem anno Sarraceni, maioribus, quàm antea, copijs ex Hiſpanijs Gallias repetunt, & Auenionem proditione occupant, atque etiam Narbonem. Ex Annalibus Francorum.

736 *Carolus Martellus multorum validis adiutus auxilijs, obuiam Sarracenis profectus, Auenionem expugnat, Athinus Barbarorum Rex Narbonem fugit, Amoreus & ipſe Rex Sarracenorum, Narbonēſibus obſeßis opem dum ferret, cum toto ſuo exercitu ad internecionem cæſus prope Illiberim. Athinus Rex relicta Narbone fugit, Martellus reliquias belli perſequitur non ſine multarum vrbium incendijs. Ex Annalibus Francorum & Iacobo Meyero. Rodericus Toletanus aliter hæc refert*

ſert, ſed abludere mihi multum à veritate videtur historia. An. Domini.

Faſila dum incõſultius venationi operam daret, ab vrſo laniatus eſt. Succedit illi Alfonſus cognomento Catholicus, filius Petri Ducis Cantabriæ, ex genere Ricaredi Catholici Gothorum Regis, gener Regis Pelagij. Nam filiam eius Ormiſendam vxorem duxit, ex qua filios tres ſuſtulit, Froilam & Vimaranum & Aurelium, ac filiam vnam nomine Odiſindam, præter quos habuit & Mauregatum ex concubina. regnauit annis nouendecim, menſe vno, die vno. 737

Hic religionis Chriſtianæ non ſolum obſeruator ſtudioſiſſimus extitit, ſed etiam amplificator fœliciſſimus. Nam Lucenſem ciuitatem, Tudem, Aſturicam, bonam Caſtellæ partem, Abulã vſque Chriſtianis reſtituit, in Portugallia quoque Bracaram anno regni ſui ſecundo, atque in multis ciuitatibus epiſcopos inſtituit, eccleſias ornamentis neceſſarijs, vt in tali tempore, magnificé ornauit, ſacros libros ſummo ſtudio perquiſitos, in locis ſacris repoſuit, deníque talem ſe præſtitit, vt tam Deo quám hominibus fuerit amabilis.

Frodoarius, Vrbanus, Euantius, & alij viri ſancti, de quibus ſuperius ſumus loquuti, hoc anno, nempe æra ſeptingenteſima ſeptuageſima nona, in ſancta pace quieuerunt, vt ait Iſidorus Pacenſis. 741

Circa

An. Domini

744 *Circa hunc annum, hoc eſt, æra ſeptingenteſima octogeſima ſecunda, doctrina & ſanctitate floruit Cixlia, ab incunabilis educatus in obſequio Dei, præſul Toletanus, qui nouē annis epiſcopatu inter Chriſtianos, qui miſti Arabibus Toleti viuebant, functus eſt. Ex eodem.*

747 *Hoc anno, vel ſecundum alios, præcedenti, Nonis Aprilis, die Dominico, Corduba, hora prima, ſecunda & tertia, cunctis videntibus, tres ſoles in cælo miro modo lucentes, & quaſi pallentes, falce ignea vel ſmaragdinea præcedente viſi ſunt. Ex eodem. Toletanus addit intolerabilem famem ſecutam eſſe.*

Eodem fere tempore, Petrus Toletanæ ſedis epiſcopus, cognomento Pulcher, claruit, & ad Chriſtianos Hiſpali habitanteis de paſcha errāter celebrato libellum elegantem conſcripſit.

748 *Huius tempore Regis, Iſcan Miramolinus moritur, ſuſcipit imperium Vlid, contra quem Hiſpania rebellione inſurrexit. Ad quos motus ſedandos Abubacar in Hiſpaniam cum imperio miſſus, paucis poſt diebus occiſus eſt. Huic ſucceſſerat Abdemelic. Abdemelic vero regnauit anno vno & ſucceſſit Ocæ, ſiue Ochæ, qui illum regno expulerat, atque interim regnauerat annis quinque. Nam ante Ocham Abdemelic annis quatuor, ante Abdemelic Abderamē tribus fere annis, ante illum Mahometes duobus menſibus, ante hunc Manes exiguo tempore, ante Manē*

Alha-

Albatam, de quo ſuperius diximus. Hæc ferè ex Ro- An.Domini.
derico Toletano. Nam Raſes multum diuerſa pro-
didit.

Vlid imperauit annis duobus.

In Hiſpania occiſo Abubacar regnat Redoam.
hunc Toban appellat Toletanus, niſi mendoſus
eſt liber. Regnauit hic admodum exiguo tem-
pore.

Mortuo Vlid, imperium adepti ſunt Arabum A- 750
braham frater Vlid & Maroan: ſed Maroan anno
ſecundo occidit Abraham, & ſolus regnauit annis
ſex. Ex qua cæde magnæ ſeditiones inter Arabes
exortæ ſunt.

Thoaba regno præficitur Hiſpaniæ, vir bellicoſus 752
ac nobilis, ſed poſt annum vnum regno pariter &
vita ceſſit.

Iuzef ſiue Iuzaf regnaturus mittitur in Hiſpa- 753
niam, qui fuit admodum iniquus Chriſtianis. Huius
tempore dicit Rodericus Toletanus viſos Cordubæ
tres illos ſoles, de quibus diximus. Addit Raſes toto
biennio non pluiſſe in Hiſpania, atque inde totam
Hiſpaniam maxima rei frumentariæ & aliarum
rerum inopia laboraſſe. Videtur hic regnaſſe nouem
annos. Iuzaf ſiue Iuzef Arabibus dicitur, quem nos
Ioſephum appellamus.

Hoc anno ſecundum antiquiſſimos quoſdam 756
commentarios, quos ſequutus ſum, mortuus
eſt Alfonſus Catholicus, in cuius tranſitu pſal-
lentium

Anno domini lentium voces auditæ dicuntur in aere. Ecce quomodo tollitur iuſtus, & nemo conſiderat, ablatus eſt à facie iniquitatis, & erit in pace memoria eius.

Sepultus eſt cum vxore Ormiſenda in eccleſia diuæ virginis, in territorio Canicenſi.

Patri defuncto ſucceſſit filius Froila, & regnauit annos vndecim, menſes quinque, dies viginti, ſicut in Alcobacienſi codice, & alio Chronico perantiquo, atque etiam Hiſtoria Compoſtellana reperi. à qua opinione non multum diſcrepant Chronica Regis Alfonſi, quæ duodecim illi tribuunt. Toletanus, & qui illum ſequuntur, tredecim annos regnaſſe affirmant.

Hic quanquam alioqui malus & crudelis, tamen diuino fauore vſus eſt, quia licentiam coniugalem, qua ſacerdotes Hiſpaniæ à tempore Vitizæ fuerant vſi, penitus ſuſtulit, eoſque caſtitatem & continentiam, quam ſacri canones præſcribunt, ſeruare coegit.

757 Froila cum duce Cordubenſium Omar, vel, vt alij volunt, Iuzef, qui Galleciæ fines infeſtabat, collatis ſignis, inſigni victoria potitus, cecidit hoſtium quinquaginta quatuor millia, ducem cum paucis, qui cædi ſupererāt, in turpem fugam conuertit. Ingens gloria, niſi tantum decus obſcuraſſet ſcelus admiſſum in fratrem Vimaranum, quem, quòd omnibus ob formam & egregiam indolem charus eſſet, veri-

Anno domini

veritus, ne fauore populari fretus ad regnum aſpiraret, impia morte peremit, cuius tamen ſceleris pœnitentia ductus, filium eius Veremundum in regni ſucceſſionem adoptauit.

Hic Ouetenſem ciuitatem condidiſſe & cathedrali ſede fertur ornaſſe.

Huius tempore Regis venit in Hiſpaniam Abderamen, eamque occupauit, primum fugato, deinde occiſo Iuzef, ſeq; Miramolinum Hiſpaniæ & Regē Cordubæ appellari iuſſit, regnauit annis 33. Atque hoc primum tempore, Hiſpania Miramolino Babyloniæ ſubiecta & vectigalis eſſe deſiit. Hoc factum, ſecundum Toletanum, anno Arabū centeſimo quadrageſimo ſecundo, qui cadit in annum Domini ſeptingenteſimum ſexageſimum. At ſecundum Raſen, anno illorum centeſimo trigeſimo octauo, hoc eſt, quatuor annis prius. Addit Raſes, hūc fuiſſe Moabiæ ex agricola Regis filium.

Idem ait, quum Abderamen exercitum moueret ad expugnandam Valentiam, Chriſtianos metu illius perterritos, corpus diui Vincentij, quem tanquā Deum adorabant, & miraculorum fama celebrabant (loquitur enim vt Sarracenus) ſecum fugientes aſportaſſe, quos homines Allibohaces eques Fecenſis poſtea venatum profectus, ad oram maris in Algarbio in fine montis, qui mare illud ingreditur, reperit, & homines quidem occidit, pueros captiuos abduxit, corpus verò ſancti illic reliquit.

An. Domini. *Locus ille priſcis dictus eſt Promontorium ſacrũ, fort é præſagio rei futuræ. Nunc appellatur promontórium diui Vincentij.*

Hæc omnia Andreas Reſendius in ſcholijs in Vincentium ſuum martyrem & leuitam, copioſius ad verbum ex ipſo quoque Raſe expreſſa proſecutus eſt, ex quo & ipſo quoque Raſe, cuius ille mihi copiam pro ſua humanitate fecit, ego paucula hæc delibaui.

Quæ hoc loco in Chronicis vulgaribus leguntur de Caroli Magni cum patre Pipino diſcordia, & aduentu in Hiſpaniam, ad Galafrium Regem Toletanũ, deq; Galiana Galafrij Regis filia ab eo mutuo amata, atque in Galliam abducta, & poſtquam eſſet ſalutaris aqua lauacri tincta, in coniugem accepta, quia apud alios autores non inuenio, conſulto miſſa facio. Toletanus quidem leuiter huius rei meminit, ſed nihil affirmat. Sebaſtianus tamen Munſterus in Coſmographiæ ſuæ li. 3. Galianam Carolomanno Caroli Magni fratri primam vxorẽ tribuit.

758 *Mortuus eſt Garſias Ximenius, primus, vt diximus, Suprarbrorum in Nauarra Rex, cui ſucceſſit Garſias Ennicus, & regnauit annos 44. Hic Pompelonem primariam Nauarræ ciuitatem, & multas circumquaque arces ac municipia, á dira Barbarorum tyrannide liberauit, atque Chriſti Opti. Maxi. cultum reduxit. Sepultus & hic ad diui Ioannis, apud patrem.*

Verum

Verus Archiepiſcopus Hiſpalenſis, eruditione, ſcriptis & vita clarus, floruit ſub Pipino, vt inquit Ioannes Trittemius. An. Domini 760

Froila in vindictã fratris occiſi, á fratre viciſsim Aurelio occiſus eſt, vt aiunt Tudenſis & Burgenſis. vt alij, á ſuis, relicto filio Alfonſo Caſto, & filia Ximena, matre Bernardi Carpienſis, ex vxore Monina ſiue Menina, quam ex nobilitate gẽtis Nauarræ, ad conciliandos eos, duxerat. 767

Poſt eum regnauit Aurelius frater ipſius, parricidio regnum adeptus, regnauit aũt annis ſex, & totidem menſibus. Quo regnãte, bellum ſeruile in Hiſpania exarſit, ſeruis contra dominos arma ſumentibus, quod tamen Regis prudentia mox ſopitum eſt, & ſerui in priſtinam ſeruitutem redacti. Nulla illius contrã Sarracenos prælia leguntur. Tandem rebus humanis ſublatus, apud Canicas ſepultus eſt.

Mortuus eſt Aſnar primus Aragoniæ Comes, qui Iaccam ciuitatem & multas arces atque oppida de Barbarorum fœda ſeruitute, ad Chriſtianæ religionis cultum reduxit. Succeſsit illi filius Galindus. 771

Silo, nomine vxoris, regnum Legionis & Aſturiarum conſequutus eſt. Duxerat enim Odiſindam Alfonſi Catholici filiam. Hic principio regni pacem cum Sarracenis pepigit, ad opprimendos, qui rebus nouis ſtudebant, & imperium eius detrectabant. Sed 774

An. Domini. *cum neque filios haberet, neque ſpem ſuſcipiendæ prolis, animum á negocijs regni ad ocium & quietem auertit, adminiſtratio & ſumma rerum penes Alfonſum Caſtum erat, Odiſinda regina amita ipſius hoc procurante. Regnauit annis nouem, menſe vno, die vno. Ita in Alcobacienſi codice & alio Chronico perantiquo, atque etiam in hiſtoria Compoſtellana reperi. Tamen Toletanus, & illum ſequuti, tantum octo annis regnaſſe aiunt.*

Adnabala Sarracenus, Cæſarauguſtæ regulus, ab Abutauro & Deuiſſezo, alijſque Sarracenorum Regibus domeſtica ſeditione regno pulſus, à Carolo Magno, cuius opem implorauerat, Cæſarauguſta obſeſſa, & certis conditionibus dedita, reſtitutus eſt, & finitimi reges vectigales facti. In conditionibus hoc erat, vt Chriſti famulos concionanteis audirēt. Ex Annalibus Francorum & Iacobo Meyero. Quæ hic de offenſione Caroli Magni in reditu addunt, poſterius contigerunt, vt non ſolum ex Chronicis Hiſpanorum, ſed etiam Sigeberto cōſtat. Illud quoque adijciunt, Pompelonem eodem tempore à Carolo Magno captam, quod Aragonenſium rerum ſcriptores negant, & Garſiæ Ennico tribuunt, vt diximus.

783 *Mortuo Silone, atque Oueti ad diui Ioānis Euāgeliſtæ, quam eccleſiam ipſe ædificauerat, ſepulto, regnum Legionis & Aſturiarum, communi omnium magnatum ſuffragio, delatum eſt Alfonſo Caſto.*

ſto. Quod quum iniſſet Alfonſus, Mauregatus patru- An. Domini.
us ipſius, & Alfonſi Catholici ex pellice filius, comparatis Sarracenorum auxilijs ipſum regno deturbauit, atque in eam Cantabriæ partem, quæ Alaba dicitur, recipere ſe ad ſuos compulit. Auxilia vero Barbarorum turpiſſimo precio, præter omne fas ac decorum, redemit, nimirum annuo tributo quinquaginta nobilium virginum, & totidem plebeiarum. Tot enim ſingulis annis illorum nefandæ libidini, ex pacto, Rex ipſe impuriſſimus expoſuit. Quapropter merito, propter hoc & alia vitia, tum deo, tum hominibus exoſus fuit. Regnauit annis quinque, menſibus ſex, quibus exactis, apud Prauiam vrbem Rex prauus ſepultus eſt. Tudenſis in numero annorum iam mihi ſuffragatur. Ait enim ipſum regnum inuaſiſſe æra octingenteſima vigeſima prima, ſicut codex Alcobacienſis & Chronicon perantiquum, cuius mihi copiam fecit Reſendius. Quod ideo adiunxi, ne quis arbitretur, me temere à Toletano & alijs diſſentire. Sed Silonem ad D. Saluatoris ſepultum eſſe, non ad D. Ioannis, ex monumenti inſcriptione patet, quod paulò poſt referemus.

Hoc anno, nempe Arabum centeſimo ſexageſimo nono, Abderamenis iuſſu & expẽſis cœpta eſt ædificari Meſquita Cordubenſis, (Meſquitas Arabes templa ſua appellant) opere adeo ſuperbo, vt omnes Sarracenorum Meſquitas facile ſuperaret. Quod opus hodie quoque viſitur Cordubæ, conſe- 787

An. Domini. cratum in eccleſiam Cathedralem, & amplitudine & columnarum multitudine admirandum.

Eodem anno mortuus eſt Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus. Reliquit vndecim filios & nouem filias, ſepultus eſt in arce Cordubenſi. Succeſſit illi filius ſuus, qui Toletano dicitur Hiſſem, Alfonſo Regi Ixeca, Raſi Iſmien, quem Zuleima frater regno conatus exturbare, non ſolum ſpe ſua decidit, ſed etiam tota Hiſpania cedere iuſſus eſt. Regnauit annis ſeptem, menſibus ac diebus totidem.

789 Mauregato defuncto ſucceſſit Veremundus Vimarani filius, regnauit annos duos, vel ſecundum alios, tres. Nam reuocans in memoriam, quod eſſet olim ad ſacrum diaconatus ordinem promotus, regnum Alfonſo Caſto ceſſit, & vxore Imilone, ex qua filios duos Ranimirum & Garſiam ſuſtulerat, poſterius abſtinuit. Vixit poſtea cum Alfonſo Caſto annos quatuor, menſes ſex, ſepultus cũ vxore Oueti.

791 Alfonſus Caſtus tandem regno ſuo reſtitutus eſt, maximo omnium applauſu, qui à perpetua vitæ caſtitate cognomentum hoc meruit, vir omnibus virtutibus optimo principe dignis preditus. Regnauit annis vno & quadraginta: ſed anni Mauregati & Veremundi huic adſcribuntur.

792 Iacobus Meyerus in Chronico rerum Flãdricarum ait, hoc tempore Oliſiponem ab Alfonſo Rege, ope

ope Caroli Magni, à Barbaris receptam, & Barcinonem ciuitatem recuperatam. Idem affirmat Platina in vita Leonis tertij. Et Barcinonem quidem per hæc tempora à Carolo Mauris ademptam reperio, ſed Oliſiponis receptæ in Annalibus Hiſpanorum, quos ego quidem videre potui, mentio nulla extat. Inuenio quidem Oliſiponem bis à Sarracenorum tyrannide liberatã, ſemel ab Alfonſo ſexto, eo qui Toletum Chriſtianæ religioni reſtituit, idque æra milleſima centeſima trigeſima prima, hoc eſt, anno Domini milleſimo nonageſimo tertio, vt ex codice Alcobacienſi & alio Chronico perantiquo notaui, quum tamen Toletanus eius rei non meminerit: poſterius ab Alfonſo Henrico, primo Portugalliæ Rege, anno domini milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo. Porrò quod ab Alfonſo Caſto recuperata fuerit, (nam alius Alfonſus Rex Caroli Magni tempore non extitit) hactenus nuſquam alibi legi. An. Domini.

Eodem ferè tempore, Rex Alfonſus eccleſiam S. Saluatoris Ouetenſis ciuitatis extruēdam curauit, & in eam tranſtulit reliquias, quæ Toleto & ex reliqua Hiſpania in Aſturias delatæ fuerant. Simul & arcam reliquiarum, quæ ex Hieroſolymis tempore Mahometis Hiſpalim naui aduecta, inde Toletum delata, demum poſt annos ſexaginta quinque, in Aſturias aſportata fuerat. In eadem crucem auream gemmis precioſis diſtinctam repoſuit,

An. Domini· *quam angeli duo, peregrino habitu aurifices ſe eſſe teſtati, miro opere fabrefecerant, nimirum deo Opt. Max. ſanctitatem optimi Regis tam inſigni miraculo illuſtrante. Ita fermè qui de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt. Sed Silonem eſſe templi illius autorem conſtat ex monumento, quod eſt Oueti in ingreſſu baſilicæ Sancti Saluatoris. Vbi legitur ducenties ſeptuagies.*

SILO

An, domini.

SILO PRINCEPS FECIT.

T	I	C	E	F	S	P	E	C	N	C	E	P	S	F	E	C	I	T
I	C	E	F	S	P	E	C	N	I	N	C	E	P	S	F	F	C	I
C	E	F	S	P	E	C	N	I	R	I	N	C	E	P	S	F	E	C
E	F	S	P	E	C	N	I	R	P	R	I	N	C	E	P	S	F	E
F	S	P	E	C	N	I	R	P	O	P	R	I	N	C	E	P	S	F
S	P	E	C	N	I	R	P	O	L	O	P	R	I	N	C	E	P	S
P	E	C	N	I	R	P	O	L	I	L	O	P	R	I	N	C	E	P
E	C	N	I	R	P	O	L	I	S	I	L	O	P	R	I	N	C	E
P	E	C	N	I	R	P	O	L	I	L	O	P	R	I	N	C	E	P
S	P	E	C	N	I	R	P	O	L	O	P	R	I	N	C	E	P	S
F	S	P	E	C	N	I	R	P	O	P	R	I	N	C	E	P	S	F
E	F	S	P	E	C	N	I	R	P	R	I	N	C	E	P	S	F	E
C	E	F	S	P	E	C	N	I	R	I	N	C	E	P	S	F	E	C
I	C	E	F	S	P	E	C	N	I	N	C	E	P	S	F	E	C	I
T	I	C	E	F	S	P	E	C	N	C	E	P	S	F	E	C	I	T

In Mauſolæo.

H· S· E· S· S· S· T· L·

Hic ſitus eſt Silo. Sit ſibi terra leuis.

An. Domini.

793. *Anno Alfonſi Caſti Tertio, Dux quidam Saracenorum, cum magnis copijs ad Aſturias depopulandas venit, ſed Alfonſus hoſteis magno animo depulit, occiſis ſeptuaginta millibus cum duce ipſorum.*

794 *Ixeca Miramolinus Hiſpaniæ, Cordubæ Rex defunctus, ſucceſſorem reliquit Halibatam filium, qui regnauit annos viginti ſex, menſes decem, dies quindecim. Hic equitum quinque millia ad corporis ſui cuſtodiam delegit, partim Chriſtianos, qui à fide defecerant, partim eunuchos.*

798 *Hoc anno ad ſummum Pontificatum B. Leo Tertius euectus eſt, cuius auctoritate Compoſtella ſedem & dignitatem epiſcopalem ſortita eſt, rogatu, vt aiunt, Caroli Magni. Cum enim venerabile corpus Apoſtoli id temporis vſque latuiſſet, Theodomiro epiſcopo Irienſi diuinitus reuelatum eſt. Cuius rei fama excitus Carolus Magnus, eò peregrinationis cauſa, vt erat vir religioſiſſimus, profectus: deinde Leonem Papam rogauit, vt locum adeo ſanctum & venerandum epiſcopali dignitate nobilitaret. Facile conceſſit in tam piā petitionem pientiſſimus Pontifex, & Irienſem ſedem Compoſtellā trāſtulit, ita tamē, vt epiſcopi Irienſis titulū retineret. Quod ita obſeruatum eſt, vſque ad annum circiter octingenteſimū ſeptuageſimum ſeptimū; quo tempore Ioannes octauus Pontifex Romanus, eccleſiā ab Archiepiſcopatu Bracarenſi exemit, & metropolitanam fecit.*

Pla-

Placuit hoc Alfonſo Caſto, & ciuitatē Compoſtellanā eccleſiæ illi, cum alijs prouentibus ac muneribus, dono dedit, vt annotauit Alfonſus Venerus ex Chronico quodā, quod ad D. Dominici Legione ſeruari ait: Poſtremus epiſcopus Iriæ, & primus Compoſtellæ fuit Theodomirus vir ſanctus. An. Domini.

Hæc ſicut ab alijs prodita ſunt, referre hoc loco libuit propter eos, quibus hæc quoque placent. Cæterum quæ fuerint eccleſiæ Compoſtellanæ primordia & incrementa, ſuperius in capite de recentioribus Hiſpaniarū epiſcopatibus, ex Compoſtellana hiſtoria & Apoſtolicis diuerſorum Pōtificum literis, explicaui. Nunc operæprecium facturus mihi videor, ſi quæ de ratione occultati atque ignorati ſanctiſsimi ſepulchri, ac de reuelatione eiuſdē in hiſtoria Compoſtellana reperi, hoc loco ſubiungam. Ea verò habent ad hunc modum.

Floruerat autē antiquitus in illo loco (de Compoſtella loquitur) inter Catholicæ fidei cultores Chriſtiana religio. Sed tempore perſecutionis ingruente, & ſuperba paganorum tyrannide Chriſtiani nominis dignitatē conculcante, totus ferè Chriſtianæ religionis cultus longo iā tempore euanuerat. In toto igitur tempore Sarracenorum, & longo etiam tempore poſt reſtitutionē fideliū, veneranda Beati Apoſtoli tūba, nullius Chriſtiani acceſſu frequentata, fruticum ſyluarumque ſpiſſitudine māſit diutiſſimè cooperta, nulliq; vſque ad tempus Theodomiri Iriē-ſis

An. Domini. ſis epiſcopi fuit reuelata aut cognita. Sed quando omnipotenti Deo placuit, eccleſiam ſuam laborantem viſitare, & eius aduerſitatem in proſperitatis tranquillitatem conuertere, ſtatim tempus ſuo potenti imperio mutauit. Regnum Hiſpaniæ tranſtulit, & gentili ſuperſtitione per regionem Hiſpaniam conculcatam & prorſus annullatam Chriſti ſui fidem inibi ſuſcitauit. Ante autem illius peſtis expulſionem, Mirus bonæ memoriæ Rex, diuina diſpenſatione regni ſceptra ſuſcipiens, primus Pontificales ſedes per Hiſpaniæ prouincias, iuxta Romanæ eccleſiæ normam, diuina gratia inſpirante conſtituit, & Andream in epiſcopum eligens, Irienſis cathedræ primitus ſublimauit. Hinc equidem hos infra ſcriptos ordine ſucceſſiſſe legimus, quorum nullam profecto præter nomina notitiam habemus.

2 *Dominicum*
3 *Samuelem*
4 *Gotomarum*
5 *Vincibilem*
6 *Felicem*
7 *Hildiulfum*
8 *Seluam*
9 *Leoſindum ſiue Theoſindum*
10 *Enulam alias Benulam*
11 *Romanum*
12 *Auguſtinum*

13 *Honoratum* — An. Domini

14 *Hindiulphum.*

Prænotatis autem epiſcopis fertur ſucceßiſſe Theodomirus, eadem cathedra diuina diſpenſante gratia ſublimatus. In cuius tempore, diuinæ maieſtatis omnipotentia Occidentalem eccleſiam, ſepulchro tanti Apoſtoli reuelato, viſitare & illuminare dignata eſt. Qualiter autem reueldtum fuerit, ſequẽs pagina patefacit. Quidam namque perſonati & magnæ autoritatis viri, præfato epiſcopo retulerũt, luminaria in nemore, quod ſuper beati Iacobi tumbam diuturna vetuſtate excreuerat, nocturno tempore ardentia multoties vidiſſe, ibiq; angelos ſibi frequentius apparuiſſe. Quo audito ipſemet ad eum locum, vbi illi ſe talia vidiſſe aſſerebant, acceſſit, & luminaria in prædicto loco ardentia proprijs oculis procul dubio aſpexit. Diuina igitur inſpiratus gratia, præfatum nemuſculum feſtinanter adijt, & diligentius circunſpiciens, quandam domunculã marmoream tumbam intra ſe continentem inter ſyluas & frutices inuenit. Qua inuenta, Deo gratias referens, Caſti Regis Ildefonſi, qui tunc in Hiſpania regnabat, præſentiam incunctanter adiuit, eiq; rem vt audierat, & proprijs oculis viderat, veraciter notificauit. Ipſe verò tantæ audientiæ gaudio diffuſus, citato calle has partes intrauit, & ad honorem tanti Apoſtoli eccleſiam reſtaurans, epiſcopium Irienſis ſedis in hunc locum, qui Compoſtella dicitur, mul

torum

An. Domini torum epiſcoporum ac Dei ſeruorum, nobiliumq; virorum autoritate, atque priuilegio regali commutauit. Hoc autem ſub tempore Caroli Magni factũ eſſe, multis referentibus audiuimus. Theodomirus verò epiſcopus, tanto fidentius oculos mentis ad cœleſtis patriæ conſiderationem erigebat, quanto frequentius beatum Iacobum, poſt baſilicam ſibi factã, miraculis & virtutibus coruſcare conſpiciebat. Spe ergo cœleſtium præditus, aliquanto interiecto tempore, vitã ſecurus effudit finali ſorte interueniente. Hæc ad verbum ex Hiſtoria Compoſtellana, cuius mihi copiã Salmanticæ fecerunt integerrimi atque ornatiſſimi Collegæ Collegij S. Saluatoris, cui ego Collegio, propter antiquam erga me beneuolentiã, plurimum debeo.

799 Zuleima & Abdalia patrui Halibatam, quos diximus ab Ixeca pulſos Hiſpania, audita morte fratris, cum exercitu hoſtili ex Africa in Hiſpaniã tranſierunt, ad inuadendum imperium noui Regis. Quo non ſegniter obuiam eunte, alter illorum occiſus eſt cum bona parte exercitus, alter in fugã verſus, paulo poſt vltro ſe in fidem nepotis dedit, & magnis illius beneficijs vſus eſt.

802 Mortuo Garſia Ennico, ſecundo Suprarbrorum in Nauarra Rege, ſucceſſit Fortunius Garſias, qui regnauit annis tredecim, & ducta vxore Galindi Aragoniæ Comitis filia, Aragoniæ Comitatus titulũ accepit, vti iam dictum eſt. Regnauit annis tredecim.

Hoc

Hoc anno aiunt Carolum accepiſſe cladem illam An. Domini. 809
inſignem apud Roncis vallem, in qua multa Galliæ nobilitas cecidit: ſed ea clades ita variè ab autoribus refertur, dum alij dicunt in acceſſu factã, quando Hiſpanos, qui Alfonſo Regi regnum ipſi deferenti refragabantur, oppugnatum venit: alij geſtis in Hiſpania rebus, in reditu offendiſſe. Vt vt eſt, illud inter omnes ſcriptores, tam Hiſpanos quàm Gallos, conſtat, Carolum Magnũ in ſaltibus Pyrenæis inſigni clade affectum, cæſis aliquos ducibus ipſius, in quibus Rolando Caroli ex ſorore nepote, & aliquot ex ÿs, quos Franciæ Pares appellant, vt ait Robertus Gaguinus, atque amiſſis omnibus impedimentis bellicis. Præcipua opera in eo conflictu fuiſſe dicitur Maſſilli Regis Cæſarauguſtæ, cuius etiam Paulus Aemilius mentionem facit, & Bernardi Carpienſis. Hic nepos erat Alfonſi Regis ex Ximena ſorore, quem illa ex furtiuo concubitu Sanctij Comitis, interpoſita tamen coniugÿ fide, ſuſcepit. Quod quum Alfonſo Regi innotuiſſet, rem indignam grauiſſimè ferens, ſororem in Parthenonem abdidit, Sanctium in arcem Lunæ vinctum concluſit, vinculorum & vitæ terminum eundem conſtituens. Bernardum apud ſe pro filio eduxit, cuius admirabilis in re bellica virtus, multis magniſque prælÿs frequenter enituit.

Eodem anno, vel potius ſuperiore, Sarraceni, qui Toleti habitabant, immodica fœlicitate inſolentes,

An. Domini tes, & dulci, vt inquit ille, fortuna ebrij, aduerſus Halihatam Miramolinum ſuum inſurrexerunt, iuſſa illius detrectantes. Quod quamuis ægré eſſet Regi Barbaro, tamen aduerſus populum præpotentem aſtu potius agendum ratus, quàm vi, miſit eo Oſcenſis ciuitatis præfectum, hominem apud illos gratioſum, à quo regerentur, omnem rebellionis cauſam ab illis in præfectos ſuos transferens, tanquam qui à religione officij ſui declinarent. Per quē præfectum non admodum abſimili techna rebellionis autores puniuit, & reliquos metu imperata facere coegit, atque olim Tarquinius Superbus Gabinos per Sex. Tarquinium filium ſubegit. Miſit enim illuc filium Abderamenem cum exercitu, qui cum ſe ad bellum Chriſtianis inferendum veniſſe ſimularet, in arcem intromiſſus, quam præfectus ille in medio vrbis per fraudem conſtruxerat, quo loco poſtea D. Chriſtophoro ædes ædificata eſt, primores per ſpeciem conuiuij ad ſe vocatos, diſpoſitis ad eam rem apparitoribus, trucidari fecit ad quinq; millia. Quorum infortunio reliqui pertertiti, veniam ſupplices popoſcerunt, ac deinceps in fide & officio permanſerunt. Rem totam fuſius Rodericus Toletanus proſequitur in Arabum hiſtoria, & poſt illū in Chronicis Alfonſus decimus. Nobis ſummam rei velut adumbraſſe ſufficiat.

Eodem anno duo Arabum duces diuiſis exercitibus in Galleciam populabundi venerunt, ſed Alfonſo

ſonſo Rege nonſegniter agente, occiſi, non ſolum re- An. Domini.
pulſi ſunt.

Fortunius Garſias, Tertius Suprarbrorum in Na- 815
uarra Rex, fato conceſſit, poſt quem regnauit San-
ctius Garſias annis 20. Hic ſe appellauit Regem & Comitem, multaque aduerſus Sarracenos præclara geſſit, & bonam Nauarræ partem à Barbarorum tyrannide ſibi vendicauit; demum ab eis in prælio, dum incautius in hoſteis irruit, occiſus ſine hærede deceſſit.

Bernardus Carpienſis, dum multis magniſque obſequijs Regem ſibi deuinxiſſet, & illum in varijs dubijſque prælijs tantum non ab hoſtibus oppreſſum liberaſſet, obnixè orauit eum, vt patrem ipſius vinculis ſolueret. Quod cum conſtanter ſibi negaretur, ſe à fide Regis alienauit, & cum aliquot viris primarijs ſanguine ſibi iunctis, in Saldaniam ditionem ſuam ſeceſſit, vnde crebris excurſionibus, ditiones Regis non leuibus incommodis affecit.

Mahometes quidam Emeritenſis, Abderamenem 816
Halibatæ filium fugiens, in fidem Regis Alfonſi receptus eſt, & terras, vbi habitaret, accepit: ſed poſt biennium reuerſus ad ingenium, violauit fidem, neque ita multo poſt perfidiæ pœnas capite luit, cæſis quinquaginta millibus Sarracenorum: tãtum enim exercitum collegerat.

Mauri ſuburbij Cordubenſis opibus ſuis freti, no- 817

An. Domini. *uis rebus ſtudere cœperunt, ſed maturè ab Halibata oppreſſi reſipuerunt.*

819 *Sarracenis mutuo bello implicitis, Chriſtiani Barcinonē occupāt, ad quam recuperandā dum Halibatas, pace cū patruis ſuis compoſita, ſe cōpararet, morbo correptus interijt. Reliquit filios nouendecim, filias vero viginti nouē. Poſt eū regnauit Abderamen filius eius, qui inſtituit, vt apud Mauros filij patrū hæredes eſſent. Nā ad eum vſque diem, ferè defunctorū bona ad fratres, & aliquando etiā ad alienos redibant, omiſſis filijs.*

820 *Barcino iterum à Sarracenis recepta.*

824 *Alfonſus Caſtus iam animam agens, corā ſe Regem declarari ac ſalutari fecit Ranimirum, Veremundi Regis diaconi filium, quum alioqui regni ſucceſſio ad Bernardum Carpienſem nepotem ſuum ex ſorore Ximena lege rediret. Mox ipſo defuncto, atq; Oueti ad diuæ Virginis, quam eccleſiā ipſe conſtruxerat, ſepulto, regnauit Ranimirus annis ſex mēſibus nouē. Qui quū principio regni in Caſtella veteri, quæ Bardûlia olim nominata eſt, matrimonij cauſa abeſſet, Nepotianus Comes Palatij, regnū collectitio exercitu inuaſit. Cuius rei factus certior Ranimirus, haud ſegniter ſe ad opprimendum hoſtem cōparauit, quem prælio victum & captū erutis oculis in monaſterium detruſit.*

Ranimiro regnāte, fato conceſſit Theodomirus, primus Cōpoſtellæ epiſcopus, cui ſepulchrū B. Iacobi reue-

reuelatũ diximus. Succeſſit ei Athaulfus vir ſanctus, qui populum ſibi commiſſũ diuini verbi pabulo quãta potuit vigilantia pauit. Ex hiſtoria Compoſtellana. An. Domini.

Anno regni ſecundo, Sarraceni à Ranimiro per legatos petierunt, vt tributum Chriſtianarum virginũ, quod Mauregatus annuũ promiſerat, ex pacto ſolueret, ſi pacem cum eis ratã eſſe vellet. Ranimirus re cum primoribus regni cõmunicata reſpondit, ſe tã indignis pactis ſtare nolle, atque adeo ne pacẽ quidẽ illorũ velle. Quod vt re ipſa cõprobaret, conſcripto iuſto exercitu, agros illorum vaſtare cœpit Anagarum vſque. Sed & hoſtes cũ numeroſiſſimis copijs obuiã profecti, ancipiti prælio cum Ranimiro conflixere, tantiſper dum nox pugnam diremit. Chriſtiani beneficio noctis periculo erepti, in locum æditiorem (Clauigium dicebatur) ſe receperunt, vbi de rei euentu ſoliciti, noctem totam lachrymis & precationibus tranſegerunt, opem diuinam toto pectore implorantes. Mox Regem ſomno oppreſſum Diuus Iacobus Apoſtolus in ſomnis iubet de exitu pugnæ ſecurum eſſe, victoriam Chriſtianorum haud dubiè fore, ſe Apoſtolum Iacobum eſſe, cui tutelæ Hiſpaniæ commiſſa ſit, cuius propitium numen poſtero die in prælio experturi ſint. Tantum animis ab omni vitiorum inquinamento, ſalutari confeſſione expiatis, & ſacroſancto corporis Dominici ſacramento communitis, ad conflictum poſtridie ſpe pleni 825

Anno domini procederent. Rex inſomnium epiſcopis & magnatibus commemorat, qui tam fauſtum omen læti accipiunt, atq; Apoſtoli iuſſa diligenter faceſſunt, mox ſe ad prælium alacribus animis comparant, tam certo pignore freti, Dei ac ſancti Iacobi numen inuocantes. Tantamque in Sarracenos ſtragem adidere, vt ſupra ſexaginta millia Barbarorum in acie cæſa ſint. Diuus Iacobus in eo conflictu equo candido, vexillo niueo, & in eo cruce rubea conſpicuus apparuit. Rex Calagurrim & nonnulla alia municipia atque arces finitimas recepit. Ab eo tempore receptum eſt Hiſpanis, in prælijs omnibus, præcipuè ſi cum infidelibus ac paganis res eſt, Dei ac diui Iacobi numen implorare, quòd ipſis pro militari teſſera eſt.

Ranimirus, ne ingratus eſſet Apoſtolo pro tam inſigni beneficio, de communi præſulum ac nobilium conſilio ſtatuit, vt pro ſingulis boum iugis, certa tritici menſura, qua in ſoluendis primitijs vtuntur, & de ſingulis vini modijs altera vini ſingulis annis Diuo Iacobo ſolueretur. Quod hodie quoque nonnullis in locis ſoluitur, & votum appellatur, idque verè: nam communi Regis, præſidum, magnatum, ac plebis conſenſu perpetuo votum eſt, cum duriſſimis execrationibus, ſi quis in poſterum violaret. Præterea vt in ſpolijs ac manubijs diuidundis, eccleſia diui Iacobi in ſortem veniret, atque vnius equitis numero eſſet.

Extant

Extant de ea re literæ ipſius Regis Ranimiri, data Calagurri menſe Maio, vel ſecundum alios, Iunio, quo menſe victoriam hanc conſequutus videtur, in quibus hæc omnia, quo diximus modo, referuntur, & voti inſtitutio atque cõfirmatio declaratur. Quæ literæ ſingulis annis in eccleſiis metropoli Compoſtellanæ ſubiectis vulgo recitantur. Quin & Paſchalis Rom. Pontificis literas Apoſtolicas vidi, anno Pontificatus ſui quarto datas, quibus ea vota confirmat. An. Domini.

Eodem tempore, Dieghus Valera ordinem militiæ diui Iacobi inſtitutum ait, quamuis F. Alfonſus Venerus principium illius circa annum Domini milleſimum centeſimum ſexageſimum ponat, in qua opinione eſt & Raphael Volaterranus & poſt illum Deca.1. li. ca.9. *Antonius Nebrißenſis. Sed ego illis nequaquam accedo, ac Valerianam opinionem magis probo, tum quod eo tempore iuſta inſtituendi cauſa fuerit, tũ quod diploma Regis Fernandi primi vidi, & exemplar eius penes me habeo, de inſtitutione monaſterij Sancti Spiritus Salmanticæ, in quo & huius ordinis & magiſtri illius, & commendatariorum multa mentio fit, quemadmodum ſuo loco patebit. Porrò Ferdinãdus hic cœpit regnare anno Domini* 1020. *vel ſecundum alios,* 1017.

Magna Normannorum claſsis in Galleciam appu 827
lit, quæ cum hoſtiliter omnia vaſtaret, Ranimirus
obuiam profectus, magna illos clade affecit & ſep-

An. Domini tuaginta naueis incendit. Reliqui Hiſpalim profecti, depopulati omnia, magnã inde prædam egerunt. In quodam libro vetuſto reperi, tempore Ordonij centum naues Normannorum in Galleciam veniſſe, & poſt triennium ad ſuos rediſſe.

828 Domitis hoſtibus, domeſtica ſeditione Ranimirus agitatus eſt. Siquidẽ Alderedus, & Piniolus (alij Primalum, alij Priamum appellãt) Comites ac proceres palatij, cum ſeptem filijs Regem nefaria coniuratione regno deturbare conati ſunt, ſed non reſpondente euentu, oculi Alderedo effoſſi, alter cum filijs morte multatus eſt.

831 Ranimirus fato conceſſit, ſepultus Oueti, filios reliquit Ordonium & Garſiam ex Vrraca vxore religioſiſſima fœmina, quæ eccleſiã Diui Iacobi, & Sancti Saluatoris multis magniſque muneribus proſecuta eſt.

Inter multa & præclara Ranimiri decora, hoc non in vltimis laudum ponendum eſt, quòd fratrem Garſiam tanta pietate & beneuolentia ſemper complexus eſt, vt eodem cum ipſo numero & autoritate eſſet.

Regnat poſt eum filius eius Ordonius annis decẽ. Et ex vxore Momadona quinque filios ſuſtulit, Alfonſum regni hæredem, Veremundum, Nunium, Odoarium, & Froilam.

Hic principio regni Vaſcones rebelles ad obſequium ſuũ ſubactos redegit, & Mauros ditionem ipſius infe-

infeſtantes magna vi depulit, ac ciuitates Tudem, Aſturicam, Legionem, Amaiã, Patritiam, habitatoribus frequenteis reddidit. An. Domini.

Apud hunc Regem Athaulphus tertius Compoſtellæ epiſcopus, vir ſanctus & pius, à quatuor eccleſiæ ſuæ ſeruis de crimine peſſimo delatus eſt. Qua re audita Rex magno furore percitus, ac tam nefandum crimen in epiſcopo deteſtatus, Athaulphum ad ſe vocari iuſsit, qui die ſancto cœnæ Domini, quum in curiam veniſſet, recta in templum operaturus ſacris profectus eſt. Cumq́ á ſuis admoneretur, vt prius Regem adiret, reſpondit in templo maiorem eſſe Regem, qui prius ſalutandus eſſet. Demũ peracta re diuina, vt erat ſacris indutus veſtibus, recta ad ædem regiam profectus eſt. Rex verò taurum indomitum à canibus venaticis iritatum, in ſanctũ præſulem immitti iuſsit, vt qui tanti criminis reus deferebatur, impetu ferociſſimi tauri dilaniaretur. Sed taurus, facto ab Athaulpho ſignaculo ſanctæ crucis, manſuetiſſimus ad eum acceſſit, & cornua in manibus eius, tanquam ſi exemptitia habuiſſet, dimiſit, atque in ſyluam, vnde adductus erat, rediјt, itaq; ſanctus Dei illæſus euaſit. Rex verò, & qui cum eo erant primariæ nobilitatis viri, conſpecto tam inſigni miraculo, ad pedes ipſius prociderunt, & ſceleris ſui veniam ſupplices popoſcerunt. Ipſe autem iuxta Apoſtoli doctrinam, pro malis bona reddens, benignè condonauit, atque eadem hora põtificatus

An. Domini. *ſuo nuncium remittens, in Aſturiarum ſolitudines repudiato mundo ſoli Deo vacaturus ſeceßit, vbi exemplum ſanctæ conuerſationis alijs relinquens, aliquam multis poſt annis naturæ debita perſoluit. Ex historia Compoſtellana. Rodericus Toletanus hoc pluſquam centum annis poſterius ponit, & attribuit Veremundo ſecundo, quem ait eo plus fidei habuiſſe delatoribus* Athaulphi, *quòd filius eſſet Comitis Gundiſalui, à quo Sanctius Rex veneno ſublatus fuit. Præterea ſubiungit Athaulphum, Rege inſalutatò, poſtquam delatores diris execrationibus deuouiſſet, diſceßiſſe atque in itinere tertio poſt die defunctum. Sed res ita ſe habet, vt nos ex hiſtoria Compoſtellana & alio libro peruetuſto retulimus, in quo tamen libro reperio, quòd Regi maledixerit. Toletani errorem ſequutus eſt Rex Alfonſus & alij poſt eum.*

832 *Muza Abenheazim origine quidem Gothus, ſed profeßione Sarracenus, contra Abderamenem Hiſpaniæ Miramelinum & Cordubæ Regem inſurrexit, & Cæſaraugustam, Oſcam, Tudellam, Toletum occupauit, quibus ciuitatibus non contentus, in Cataloniam populabundus expeditiones egit, quin & in Galliam vſque hoſtili agmine proceßit. Quo rerum ſucceßu elatus, Hiſpaniæ Regem ſalutari ſe iußit. Mox Albaidam vrbem Ordonij Regis expugnat, & muris ac propugnaculis egregiè munit. Quod vbi cognòuit Ordonius, nihil cunctatus, ad recipien-*

cipiendam vrbem & exturbandos Barbaros profe- An. Domini.
ctus, vrbem obſidione cinxit, cumque opem obſeſſis laturus aduentaret Muza, Ordonius copijs ſuis bipartito diuiſis, partem ad continuandam obſidionē reliquit, partem contra Muzam duxit, cum quo ſignis collatis cruentum in Sarracenos certamen ædidit, ex quibus cæſa equitum duodecim millia, & in ijs Garſias Muzæ gener, peditum infinita prope multitudo. Muza tribus vulneribus grauiter ſaucius, fuga mortem euaſit. Lecta ſpolia auri, argenti, & omne genus alterius ſuppellectilis ditiſſima. Lupus Muzæ filius, Toletanæ vrbis præfectus, ſe in fidem & clientelam Ordonij dedit, multis & amplis illius ornatus beneficijs, operam viciſſim Regi fidelem & ſtrenuam in varijs contra Barbaros prælijs præſtitit.

Ordonius Cauriam & Salmanticam expugnauit, occiſis eorum regulis, & infinita Sarracenorum multitudine, partim cæſa, partim in captiuitatem abducta. 835

Eodem anno, Fortunio Garſia Suprarbrorum in Nauarra Rege, à Sarracenis, vt diximus, occiſo, interregnum fuit quatuor annorum, de quo vide, quæ notauimus in catalogo Regum Nauarræ.

Eodem ferè tempore Abderamen plateas ac vias Cordubenſes lapideo pauimento ſtrauit, & per tubulos plumbeos ex montibus aquam in ciuitatem

An. Domini. *duxit eã, quæ hodie ſcaturit prope templũ ſummũ, quæ illorum Meſquita, vt diximus, erat.*

839 *Ennicus Ariſta populari ſuffragio electus Rex, vnctus & coronatus, primuſque Rex Nauarræ, ſed certis conditionibus, appellatus; nimirum vt in eos æquis legibus vteretur, atque vt iudex eſſet medius inter Regem & populum, ſi quid controuerſiæ oriretur, iſque Aragoniæ Iuſtitia appellaretur. Ariſta cognominatus eſt ab ardore bellandi, regnauit annos 31.*

Mortuus eſt Abderamen, & reliquit quadraginta quinque filios, & quadraginta duas filias. Suſcepit imperium paternum Mahometes filius & regnauit triginta quinque annis, vt ait Toletanus, vt vero Raſes, annis 34. & menſibus ſex, nec audiendos puto, qui triginta nouem annos illi tribuunt. Cuius initio regni, Toletani contra ipſum rebellarunt, implorato auxilio Ordonij Regis, qui filium illuc cum non pœnitendo exercitu miſit. At vero Mahometes contra illos mouens, inſidijs opportuno loco diſpoſitis, ipſe cum paucis in conſpectum venit. Quod conſpicati Toletani, contempta paucitate portis ſe effundunt, atque in hoſtem ruũt. Qui ſimulata fuga, vbi clauſum & circumfuſum inſidijs hoſtem habuit, verſis ſignis, omnibus inuadendi ſignũ dedit. Tunc Toletani graueis leuitatis ſuæ pœnas dedere, cæſa Toletanorum tredecim, Chriſtianorum octo millia.

Ordonius Oueti podagra periјt, ſepultus ad diuæ Virginis, relicto magno ſui deſiderio. Regnauit poſt illum Alfonſus tertius cognomento Magnus, annis quadraginta ſex. Quatuordecim erat annorũ, quũ regno inauguratus eſt. Cuius initia regni Froila quidã Veremundus turbauit regno inhians, qui dũ Rex in Alabam Cantabriæ prouinciam ſe recepit, comparaturus exercitum, à ſenatu Ouetenſi ob tyranidem occiſus eſt. An. Domini. 841

Oppreſſo aduerſario, Alfonſus Rex ad ſuos reuerſus, magno cum honore receptus eſt, mox Sublantiam ac Ceiam muris ac turribus communiuit, atq; habitatoribus frequentauit.

Deinde Comes quidã nomine Eilo ad inuadendum regnum animũ adiecit, & Alabenſes ad rebellandũ incitauit, ſed aduentu Regis territi Alabẽſes, meliora polliciti, veniam conſequuti ſunt, Comes in catenis Ouetum ductus eſt.

Duces Sarracenorum duo Imundar & Alcamã Legionem oppugnatum venerunt, ſed magna virtute repulſi ſunt. 842

Alfonſus Magnus, vt vacuus alijs curis Sarracenos commodius debellare poſſet, cum Nauarris & Gallis fœdus coijt, atque ex nobilitate Gallica vxorem duxit Amelinam, quæ poſterius Ximena dicta eſt, ex qua ſuſcepit quatuor filios, Garſiam, Ordonium, Froilam, Gundiſaluum, qui fuit Archidiaconus Ouetenſis.

Quæ

An. Domini

Quæ hic ponuntur in Chronicis Regis Alfonſi, de Pompelone à Mahomete Miramolino obſeſſa, & Fortunio Rege capto, & poſt viginti annos ſoluto, deque Fortunij viuacitate, quippe qui centum viginti quinque annos vixerit, quia Chronicis Nauarræ & Aragoniæ ex diametro repugnant, neque temporum ratio reſpondet, conſulto prætermitto, quum tamen Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, quem Nauarrum fuiſſe affirmant, in hiſtoria Arabum hoc ipſum memoria proditum reliquerit.

843 *Alfonſus Magnus prǽterquam quòd pietatis ſtudio theſauros paternos in eccleſias & pauperes erogauit, etiam eccleſiam diui Iacobi, quæ terrea prius erat, lapide quadrato conſtrui iuſſit, & columnis marmoreis exornauit.*

844 *Toletani fines Chriſtianorum hoſtiliter depopulantes, profligati ſunt.*

Bernardus Carpienſis, qui omnibus his prælijs interfuit, quum fruſtra ſæpe rogaſſet Regem, vt patrem ipſius ſolueret, grauiter commotus, in territorio Salmanticenſi, in colle quodam arcem communiuit, quod Carpium appellatum eſt, à quo & ipſe Carpienſis dictus eſt. Ex quo regios fines frequentibus excurſionibus infeſtos reddidit, eoq; anguſtiæ Regem adduxit, vt ad pacis conditiones deſcendere coactus ſit, patremque ipſius ſe redditurum promiſerit, ſi ipſe Carpium Regi dederet. Accepit conditionem Bernardus, ſed Comites miſſi ad ſoluendum

atque

atque adducendum patrem, iam fato functum inue- An. Domini.
nerunt. Rex tamen etiam mortuũ adduci iubet, atque ita compoſitum, vt viuus videretur, ipſe quoque in occurſum eius cum Bernardo prodijt. Qui quum patrem defunctum reperiſſet, fortunam ſuam deteſtari ac deplorare cœpit, qui & patre orbatus eſſet, & arce ſua Carpienſi. Rex ait, non eſſe locum lachrymis, alia conſilia quæreret, & regnis ipſius quã primum cederet. Ita ad Gallos profectus dicitur, atque ab illis magnificè ſuſceptus Bernardus Carpienſis, vir maximis viris comparãdus, ſi fortuna virtuti reſpondiſſet.

Alfonſus Rex Conimbricam à Sarracenis obſeſſam liberauit. 859

Ennico Ariſta defuncto, Nauarræ regnum inijt 860
Garſias Eniecus filius ipſius, vir non minus integritate vitæ, quàm armis præſtans, qui vxorem duxit Vrracam, fœminam primariam, cum qua iam grauida ac partui vicina, dum incautius per montes iter faceret, necopinato hoſtium inſultu oppreſſus, fortiter pro fide dimicans interijt. Regina quoque lætali vulnere in vtero confoſſa perijt, illæſo tamen infantulo. Accidit verò, vt iam digreſſis Barbaris nobilis quidam, cui Gueuaræ nomen fuiſſe affirmant, ad eum locum forte accederet, & infantem per vulnus manũm extendentem & velut eluctantem conſpicaretur. Miſeratus vtriuſque vicem, cæſæ matris vtero eduxit infantem, ac domi ſuæ diligenter

An. Domini ter eduxit, quod nō ſine teſtibus factum eſt, vt quādo res ipſa poſceret, facto fides conſtaret. Regnauit hic Garſias annis 30. ijs tamen alij nouē detrahunt, quibus ego magis accedo.

864 Alfonſus Toletanos crebris excurſionibus eo redegit, vt trium annorum inducias magno redimere coacti ſint.

Eodem ferè tempore eccleſiam ſanctorum martyrum Facundi & Primitiui magnificè conſtruxit, quam poſterius Sarraceni diruerunt.

866 Hoc anno, nempe æra nongenteſima quarta, deceſſit ex hac vita ſanctiſſimus Compoſtellæ præſul Athaulphus, cuius vitæ integritas & innocentia eo miraculo diuinitus probata eſt, quod ſuperius anno octingenteſimo trigeſimo primo retulimus. Inſula vero, cum qua ſacrum illo die celebrauit, tantæ virtutis extitit, vt ſi quis alicui iuſiurandum daturus, illam indueret, & fort e periurus eſſet, ea exui nequaquā valeret. Siſnandus huic quartus illius eccleſiæ ſucceſſit epiſcopus, adeo labori ſanctæ prædicationis intentus, vt deſpectis ſecularium rerū negocijs, contemplationi totus inhæreret. Is vitā ac ſanctitatem deceſſoris ſui mente repetens, ardenti pietatis ſtudio in Aſturias ſe contulit, & ſancti viri corpus Compoſtellam tranſlatum, cum ſumma reuerentia ſepeliuit. De quo Siſnando ſuo loco plura dicemus.

874 Hoc anno exceſſit è rebus humanis Mahometes Miramolinus Hiſpaniæ, ſecundum numerum Al-

fonſi

fonſi decimi. Toletanus & Raſes aliquot annis po- An.Domini.
ſteriorem ponunt. Reliquit 34. filios, & 20. filias. Hic quum forte die quodam in horto regio deambularet, & quidam de aſtantibus diceret, Quàm amœnum viridarium, quàm pulchra dies, quàm iucundum ſeculum, niſi mors omnia diſturbaret: Erras, inquit Rex, nam niſi mors eſſet, ego nequaquam regnarem. Ex Archiepiſcopo Toletano. Succeſsit filius eius Almundir, qui regnauit annis duobus ſecundum Toletanum. ſecundum Raſen verò anno vno, ſex menſeis, dies quindecim. Reliquit ſex filios, filias ſeptem.

Poſt mortem Almundir, Abdalia in fratris locũ receptus, regnauit annis viginti quinque. 876

Rex Alfonſus eccleſiam Sancti Iacobi, quam nouam, vt diximus, conſtruxerat, redditibus annuis, auro, argento, gemmis precioſis, veſtibus ſacris locupletauit, eandem Ioannis octaui autoritate conſecrari fecit. Cuius cõſecrationi ac dedicationi interfuerunt epiſcopi ſequentes: Vincentius Legionenſis, Gometius Aſturicenſis, Hermenegildus Ouetenſis, Didacus Tudenſis, Egila Aurienſis, Siſitandus Irienſis, Recaredus Lucenſis, Theodeſindus Britonienſis, quorum ciuitates iam à Chriſtianis poſſidebantur. Prӕterea Ioannes Aucenſis, Dulcidius Salmanticenſis, Iacobus Caurienſis, Fauſtus Conimbricẽſis, Ardimirus Lamecẽſis, Theodemirus Viſenſis, Guimagus Portugallenſis, Argimirus Bracarenſis, 877

Heleca

An. domini. *Heleca Cæſarauguſtanus, quorum ciuitates partim à Sarracenis occupatæ, partim deſertæ erant. Epiſcopi vero partitis ſibi territorijs, in diœceſi Ouetenſi, vitam vt poterant, exigebant: vnde olim Ouetum* li.5.ca.17. *Ciuitas epiſcoporum dicta eſt, vt annotauit Archiepiſcopus Toletanus, apud quem extat exemplar literarum Apoſtolicarum Ioannis octaui, de conſecratione eccleſiæ S. Iacobi.*

Huius rei mentio ſit etiam in hiſtoria Compoſtellana. Sed in alio libro peruetuſto inueni, quòd conſecrata fuit æra nongenteſima vigeſima ſeptima, quinto Nonas Maij, hoc eſt, anno Domini octingenteſimo octogeſimo nono. Sed eo iam tempore Alfonſus Magnus ad ſuperos migrauerat ex hac vita. Proinde ſuſpicor numerum æræ vitioſum, & legendum æra nongenteſima decima ſeptima, hoc eſt, anno domini octingenteſimo ſeptuageſimo nono.

Eodem ferè tempore, eccleſia Ouetenſis, auctoritate eiuſdem Ioannis Octaui, rogatu Alfonſi Regis, metropolitana facta eſt, quòd nullus eſſet in Hiſpania metropolitanus epiſcopus. Nam reliquæ ciuitates, quæ metropolitanæ quondam fuerunt, Barbarorum graue iugum trahebant. Bracara, etſi multo ante Sarracenis erepta, tamen in congeriem verſa lapidum, vt ex archiuis eiuſdem eccleſiæ conſtat, ne epiſcopum quidem, niſi titulo tenus, habebat. Quæcunque verò eccleſiæ Bracarenſis erant, vſque

ad

ad muros ipſius ciuitatis, Rex Ordonius, ſuperiorne, An. Domini
an aliquis ex poſterioribus, eccleſiæ Diui Iacobi donauit.

Paulo poſt ſub eodem Pōtifice, Compoſtellanam Eccleſiam metropolitanam factam aiunt, rogatu Caroli tertij Regis Francorum, qui Caluus cognominatus eſt. Ita ferè qui de ſanctis Hiſpaniæ ſcripſerunt, cuius rei miror nullam extare mentionem, neque apud Tudenſem, neque apud Archiepiſcopum Toletanum, neque in Chronicis regis Alfonſi. Gerundenſis epiſcopus autor eſt, Emeritenſis eccleſiæ metropolitanā dignitatem primum in Ouetenſem, deinde in Compoſtellanam fuiſſe tranſlatā, immunitate tamen Eccleſiæ Ouetenſi conceſſa. Laurentius à Padilia, qui inter cæteros ſuperioris opinionis autor eſt, addit circa annum Domini centeſimum vigeſimum ſupra milleſimum, à Calixto Papa eius nominis ſecundo, quæcunque Emeritenſis eccleſiæ iuriſdictioni ſubeſſe ſolent, in Eccleſiam Compoſtellanam tranſlata fuiſſe. Sed de hac re vide, quæ ſuperius in capite de recentioribus epiſcopatibus ſcripſimus.

Alfonſus Rex Zamoram profectus, filium Garſiā 884
in vincula coniecit, quòd matris inſtinctu, & ſoceri
Munionis auxilio, contra ipſum hoſtilia moliretur,
ac regno inhiaret. Quæ res cæteros filios, vinculis
fraternis grauiter exacerbatos, in ipſum vehemen-
ter excitauit.

An. Domini. *Zamoram ſiue Zemoram hic Rex Alfonſus inſtauraſſe atque à Mauris obſeſſam liberaſſe, & hoc nomen ex euentu militis vaccam nigram vocantis, (eas enim armentarij vulgariter moras appellant) impoſuiſſe dicitur, & in ea templum S. Saluatoris condidiſſe.*

Sed Florianus aliam huius nominis rationem ponit. Affirmat enim Zamoram, quæ olim Sentica dicta ſit, poſt Arabum vaſtationem Medinam Zamorrathi ab eis appellatam, atque ea voce ciuitatem Turqueſarum ſignificari. Nam Mediná accentu in vltima ciuitatem ſonat Arabibus: Zamorrathi lapis Cyaneus eſt, quem Turqueſam vulgo dicimus. Ideo autem ſic ab illis appellatam arbitratur, quod ſcateant rupes omnes in toto tractu Zamorenſi vena lapidis Cyanei. Idem affirmat hanc ciuitatem à Ferdinando Rege, Sanctij & Alfonſi patre, inſtauratam, poſtquam fuit ab Almanzore & incendijs conſumpta & funditus diruta. Alij etiam huius nominis etymologiam dare volunt, & adhuc ſub iudice lis eſt.

886 *Alfonſus filiorum perſecutionibus grauiter preſſus, eaque moleſtia defungi cupiens, regnum Garſiæ filio ceſſit, ipſe Compoſtellam orationis cauſa ad viſitanda beati Iacobi limina profectus eſt, poſtea ſemel atque iterum expeditiones ſecundas in Sarracenos fecit.*

887 *Alfonſus Rex vita bene peracta, & regno laudabiliter*

biliter adminiſtrato deceſſit ex hac vita Zamoræ, inde Aſturicam delatus, non multo poſt tempore tranſlatus Ouetum, ad diuæ Virginis conditus eſt eodem monumento cum vxore Ximena, quæ tamen viuum maritum debita pietate proſequuta non eſt. An. Domini.

Succeſſit patri Garſias primogenitus, regnauit tribus annis, qui initio regni contra Arabes in expeditionem profectus, graui illos damno affecit, capto illorum regulo Ayola, qui tamen cuſtodum incuria effugit. Demum nulla alia re inſigni geſta Zamoræ fato conceſſit, nullo relicto hærede, inde delatus Ouetum, ibiq́; ſepultus eſt.

Poſt eum regnauit frater ipſius Ordonius ſecundus, annis octo, menſibus ſex. Hic patri ſimilis multa præclara geſſit, & eo adhuc ſuperſtite, hoſtili agmine, in Beticã vſq; profectus, male Barbaros multauit: deinde initio regni Talabricam obſedit, & occiſis, qui obſeſſis ſuppetias venerant, hoſtibus pariter & vrbe potitus eſt. Poſtea cum duce Cordubenſi, & Rege Tingitaniæ ad diui Stephani in ripa Durij collatis ſignis, glorioſa victoria triumphabundus ad ſuos rediјt. Non multo poſt, contra Emeritam ducto exercitu, Luſitaniam adeo ferro atque igni vaſtauit, vt Luſitani deſperatis rebus, inducias magno redimere coacti ſint. A qua expeditione Legionẽ magno cũ honore reuerſus, eccleſiã cathedralẽ, quæ prius extra ciuitatẽ erat, in palatium ipſius ciuitatis 890

An. Domini *propter Sarracenorum inſultus, de conſilio Frumi-nij epiſcopi & aliorum præſulum tranſtulit, atque in honorem diuæ virginis dedicauit. In qua ipſe à duodecim epiſcopis regio diademate fuit inſignitus.*

891 *Garſia Enieco Rege Nauarræ occiſo in conflictu, vt ſupra diximus, octodecim annorum interregnum fuiſſe aiunt, tantiſper dum Sanctius Garceſius Auarca educaretur, qui tamen anni Sãctio Garceſio adſignandi ſunt, alioqui malè reſpondet annorum calculus.*

Cum igitur Nauarri & Aragones indictis comitijs Iaccam ad creandum Regem conueniſſent, nutritius Garceſii adoleſcentem peronatum, & ruſticis indutum veſtibus, magnatibus exhibuit, Garſiæ Enieci filium & legitimum regni ſucceſſorem affirmans. Cuius rei fides cum prolatis monumentis conſtaret, omnes inopinato atq; incredibili gaudio perfuſi, magnis gratulationibus, fauſtiſque acclamationibus Regem conſalutarunt, qui à peronibus, quibus vti conſueuerat, quos Auarcas Hiſpani appellãt, Auarca cognominatus eſt. Vxorem habuit Todam ſiue Theodam, ex qua Garſiæ Sanctij, Vrracæ, Sanctiæ, Mariæ, Velaſquitæ, quam alij Blancam appellant, pater fuit, regnauit annis triginta ſex, deinde multis rebus aduerſus Sarracenos præclarè geſtis, ex hac vita deceſſit, ſepultus ad Diui Ioannis à Pegna.

Rex

Rex Cordubenſis tot Ordonij Regis in ſuos expe ditiones indignè ferens, cum maximis copijs in Gal- lęciam vſque venit, cum quo ancipiti prælio confli- xit Ordonius, ſed tãdem multis vtrinque cæſis, æquo Marte diſceſſum eſt. An. domini 895

Idem non multò poſt, conuocata infinita Sarra- cenorum etiam ex ipſa vſque Africa multitudine, Nauarræ fines hoſtili agmine ingreſſus, omnia ferro ac flammis miſcere cœpit, cui cum imparem ſe Na uarræ Rex videret, auxilia Regis Ordonij popoſcit. Nec ea cunctanter præſtitit Ordonius, ſed ad vallẽ Iuncariam hoſti obuiam factus, prælium impigrè commiſit, in quo Deo ita volente, Sarraceni ſuperi- ores fuere. De qua re, quæ Reſendius noſter ex li- bris, opinor, eccleſiæ Compoſtellanæ olim deſcripſit, hic adſcribere viſum eſt. Ea habent ad hunc modũ. Ordonius Rex in valle Iuncaria victus ab Abdera- mine Miramolino Hiſpaniæ & Rege Cordubæ, mul- tis vtrinque cæſis, & duobus epiſcopis captis, Dul- cidio Salmanticenſi & Hermoigio Tudenſi, & Cor dubam in diros carceres abductis, quorum Hermoi- gius impatiens ingraueſcente ætate ac pertæſus, Pe lagium ſobrinum ſuum pro ſe obſidem dedit, tantiſ- per dum reuerſus ad ſuos, captiuis miſſis illum redi- meret. Cuius pulchritudine captus Abderamen, per iocum illum tangens, & laſciuis blandimentis ſan- ctum & pudicum iuuenem vel in ſectam ſuam nefa riam, vel nefandos amores pellicere dum tentaret,

An. Domini *tolle canis, inquit Pelagius, & ſciſſa veſte oſtendit ſe malle pro Chriſto mori, quàm vitijs inquinatum viuere. Cumque tyranni lenocinia nihil aduerſus illius conſtantiam proficerent, amore in furorem verſo, imperat miniſtris, vt forcipibus ferreis ſtrictum mēbratim ſcindant, atque in flumen proijciant. Quod illi mandatum non pigrè facientes, ab hora diei tertia vſque ad veſperam, non dicendis crudelitatibus in eum debacchati ſunt. Tandem amputatis tibijs, brachio, manibus, ceruice, in fluuium præcipitarunt, ex quo Chriſtianorum diligentia extractus, ſepulturæ datus eſt. Caput in cœmiterio S. Cypriani, reliquum corpus ad S. Geneſiu ſepultum eſt. Paſſus eſt die Dominico, hora decima, ſeptimo Calendas Iulij, Ieſum Chriſtum ſemper inuocans, natus annos XIIII. menſeis ſex. Hactenus ex commentario Reſendij. Paſſionem huius ſanctiſſimi martyris heroico carmine deſcripſit Rhoſuita, virgo nobilis de gente Saxonica, quæ per ea tempora floruit, ſed rem paulo aliter refert, nimirum quod Abderamen collecto exercitu in Galleciam profectus, & victoria potitus, 12. Comites cum Principe ceperit, & alijs pacto precio dimiſſis, Principi tantam imperauerit pecuniæ ſummam, vt ſoluendo non eſſet. Quare ipſum duris conſtrictū vinculis, Cordubam ſecum abducere parauit, ſed filius Pelagius ſenectutis & conditionis paternæ miſertus, perſuaſo patre, vicaria ſeruitute ipſum redemit, & captiuus Cordubā ductus eſt. De cuius*

cuius pulchritudine cum nunciatū eſſet Abderami- An. Domini.
ni, impurus homo nefando illius amore exardeſcens, adductum ad ſe adoleſcentem blandimētis in amorem ſui pellicere conatus, cum adeo nihil proficeret, vt oſculum porrigenti pugnū Pelagius impingeret, iuſſit furioſus tyrannus, vt funda machinali trans Betim fluuium eiaculatus ſcopuloſis rupibus illideretur. Ex quo periculo dei gratia cùm euaſiſſet, Regis iuſſu gladio percuſſus, martyrij coronam accepit. Corpus in aquam proiectum à piſcatoribus inuentum, ac Chriſtianis magno venditum, & religioſè ſepultum, plurimis claruit miraculis. Sic illa martyrium huius ſancti refert: ſed neque Princeps captus eſt, neq; Pelagius principis filius fuit. Verum nō mirandum, ſi tā procul diſtāti, res aliquanto aliter, quàm geſta eſt, relata fuerit, quum alioqui ſumma rei eodem redeat.

Ordonius hac offenſione magis iritatus quàm territus, inſtaurato exercitu regiōes Barbarorū ingreſſus, magnā in illos cædem fecit, plurimaq; illorū oppida ſibi ſubiecit. Vnde præda onuſtus Zamorā reuerſus, quantum voluptatis ex tā felici conceperat expeditione, tanto mœrore affectus eſt ex morte vxoris, quam defunctam reperit. 896

Sed tot belli decora, fraus illa obſcurauit, qua Ordonius Comites Caſtellæ Nunium Ferdinandum, & Almondarem Album, cum filio huius Didaco, ac Ferdinando Anſuri, publica fide per ſpeciem collo-

An. Domini. *quij euocatos, primum in vincula coniecit, deinde neci dedit,*

Habuit hic tres vxores, Geloiram ſiue Eluirã, Araguntiũ ex Gallecia, quã repudiauit, Santinam ſiue Sanctiã, Garſiæ Enieci Nauarræ Regis filiã, tandem Zamoræ rebus humanis ſublatus, ſepultus eſt Legione in eccleſia cathedrali.

898 *Ordonij regnum Froila frater inuaſit, eoq; annum & menſes duos potitus eſt. Hic ex vxore ſua Muninadonia liberos ſuſtulit Alfonſum, Ordonium, Ranimirum, & alium ex concubina, cuius nomen ſilentio obliteratum eſt. Nihil hic laude dignũ geſſit. Filios Olmudi viri nobilis innocentes morte affecit, & fratrem eorum Froniminium, Legionenſem epiſcopum, exilio inſontem multauit. Tandem lepra percuſſus vitam ingloriam finiuit, ſepultus Legione, cuius morte Legionenſis epiſcopus ſuæ ſedi reſtitutus eſt.*

Hoc temporo Caſtellæ prouincia, propter ſcelus Ordonij Regis in Comites ſuos admiſſum, à fide Regũ Legionenſium defecit, atque ex nobilitate ſua duos iudices communi conſenſu creauit, quorum alter de rebus ciuilibus, alter de bellicis cognoſceret. Ii fuere Nunius Raſura, auus Ferdinandi Gundiſalui, primi Caſtellæ Comitis, & Flauius Caluus abauus Roderici Diaz á Biuar, qui Cidus cognominatus eſt. Nunius Raſura Caſtellæ veteris fines Piſorgam ſiue Piſoricam fluuium poſuit, qui eam à regno Legionen-

gionenſi diſterminaret.

In codice quodam admodũ vetuſto reperi, hunc Ordonium Regẽ duos epiſcopatus Mindonienſem & Legionenſem inſtituiſſe. Quod de Mindonienſi facile crediderim: ſed Legionenſem reſtituit, non inſtituit. Nã Legionenſis epiſcopatus in antiquis cõcilijs plurima ſit mentio.

Froila defuncto, quia filij Froilæ nondum per æ- 899
tatem regno maturi erant, regnum à proceribus aulæ Alfonſo Quarto, Ordonij Regis filio, delatum eſt. Quod quum per annos quinq; & menſes ſeptem adminiſtraſſet, leuitate magis quàm pietate ductus, vitam monaſticam ad diui Facundi profeſſus, regnum fratri Ranimiro ceſſit, poſtquam ex vxore Ximena, filia Sanctij Regis Nauarræ, Ordonium Malum ſuſtuliſſet. Verùm poſt pœnitentia ductus, quũ ad regnum amiſſum aſpiraret, à Ranimiro perpetuo carceri mancipatus eſt. Alij tamen, inter quos Lucas Tudenſis, Alfonſum hunc & Ranimirum Froilæ filios fuiſſe affirmant. Quibus ego magis accederem, niſi ijdem dicerent filios Froilæ, quia Alfonſo fauebant, pariter cum illo excæcatos.

Ranimirus frater, Alfonſo oculis orbato atque 905
in carcerem recluſo, regnauit annos vndeuiginti, menſes duos. Hic pœnitentia ductus eorum, quæ in fratrem & nepotes admiſerat, monaſterium Diuo Iuliano ſacrum non procul Legione condidit, in quo illis, quamdiu vixerunt, omnia neceſſaria benignè ac

An. Domini. *pie ſuppeditauit, vbi & ſepulti ſunt, ſimul cum Regina Ximena, Alfonſi Quarti vxore.*

Principio regni, fines Toletanorum infeſto agmine ingreſſus, Madritium cepit & muris nudauit, ac ſpolijs onuſtus cum magno captiuorum grege ad ſuos reuerſus eſt. Qua re offenſi Sarraceni, magnis copijs Caſtellam inuadunt. Quod quum Ferdinandus Gundiſaluus, magnus ille Caſtellæ Comes, qui tũ forte Caſtellæ dominio cum titulo Comitis inauguratus fuerat, Ranimiro Regi nunciaſſet, ille nihil cunctatus Comiti ſe iunxit, ac iunctis exercitibus copias Arabum apud Oxomam ciuitatem fundunt fugantq́; , multis tamen illorum occiſis.

Hinc factum dicit Tudenſis, vt Caſtellani iterũ ſe in fidem Regum Legionenſium dederint.

Poſtea contra Cæſarauguſtã dicti principes coniunctis copijs profecti, Regulum Abenaiã imperata facere coegerunt, & ſe ſuaq́; omnia in fidem & clientelam Ranimiri dedere. Sed ille præſenti metu ac periculo liberatus, fidem violauit, & Abderamini Miramolino, cui iam ante ſacramento militari obſtrictus erat, iunctus, cum illo ad vaſtandam Caſtellam venit. Sed ad Septimancas fuſi, die feſto ſanctorum martyrum Iuſti & Paſtoris, qui eſt octauo Idus Auguſti: cecidere Barbarorum, ſecundum Tudenſem & Toletanum, octoginta: ſecundum Pet. Anto. Beuterum, triginta millia. In Toletano manuſcripto ponuntur ſeptuaginta millia. Abenaia cap-

tas

tus, Abderamen cum viginti tantum equitibus fu- An. Domini
ga ſibi conſuluit. Reliqui capti apud Alfondigam op
pidum quo ſe receperant.

Hoc tempore fuit eclipſis ſolis per horã integrã.

Sarraceni hortatu & fauore duorum magnatũ 915
Legionenſium, Ferdinandi Gundiſalui & Didaci
Munionis, per ripam Thormis agrum Salmanticen
ſem ingreſſi, omnia longe lateque depopulati ſunt.
Quod Ranimirus indigniſſime tulit, non tã ob Bar-
barorum inſultum, quam quod ſuorum clientum
inſtinctu factum eſſet. Proinde Barbaros male mul-
tatos in fugam conuertit, nobiles vero carceri man-
cipauit, quos tamen paulopoſt metu ſeditionis ſol-
uit, ſed prius iuratos, ſe conſtanter ac fideliter in a-
micitia & obſequio eius permanſuros.

Hoc anno Abderaminem Miramolinum Hiſpa- 918
niæ, & Cordubæ Regem regnum iniſſe aiunt, nimi
rum anno Arabum trecenteſimo: verum hoc ratio
hiſtoriæ non patitur. Nam iam aliquot ante annis
res geſſiſſe, præter alios omnes, etiam ipſe Archiepiſ
copus Toletanus, ex quo hæc annotauimus, teſtatur:
niſi velimus dicere, ipſum patris auſpicijs ea geſſiſſe:
ſed ne hoc quidem veriſimile videtur, neque vllum
eius rei teſtimonium in autoribus apparet. Regna-
uit quinquaginta annis.

Hoc anno, ſecundum hiſtoriam Compoſtellanã, 920
fato conceſſit Siſnandus quartus Compoſtellanus
epiſcopus, cuius tanta fuit fama ſanctitatis, vt

Ioannes

An. Domini Ioannes Papa, opinor, Decimus (nam audiendi non ſunt, qui decimum tertium fuiſſe dicunt) per literas & tabellarium proprium ſe precibus ipſius commendauerit. Mortuus eſt autem ſenio confectus. In cuius obitu, voces auditæ ſunt angelorum canentium, Veni electe Dei, & intra in gaudium Domini tui. Hic eccleſiam S. Iacobi amplificauit, & duo monaſteria Compoſtellæ condidit, quorum alterum etiã hodie D. Martini dicitur, eó cõſilio, vt ſi quis eccleſiæ ſeniorum ſub regula ac diſciplina D. Benedicti, criminum ſordes pœnitentiæ lachrymis expiare vellet, opportunitate loci non deſtitueretur. Extruxit & ptochodochium, vel potius gerontocomium, quod Louium S. Felicis appellatum eſt, quia in illo S. Felicis reliquiæ recon ditæ erant: vt quicunque ex familia eccleſiæ Compoſtellanæ ſenio grauarentur, illuc ſe ad quietem tanquam emeriti conferrent, & eccleſiæ facultatibus alerentur. Præterea quotquot reperire potuit ex genere eorum, qui ſanctum epiſcopum & auunculum ipſius tam nefanda proditione apud Regem detulerant, regio decreto & autoritate eccleſiæ Compoſtellanæ, ad obeunda ſeruiliæ miniſteria, in perpetuam ſeruitutem tradidit.

Succeſſit illi Gundeſindus quintus Compoſtellanus præſul, & Comitis cuiuſdam filius: ſed hic dum mundo quã Deo magis deditus eſſet, vitã non ſatis pio fine clauſiſſe dicitur. De qua re mater eius matrona pia, graui confecta dolore, & de anima filij vehe-

vehementer ſolicita, ante aram beatiſſimi Iacobi Apoſtoli diuinam miſericordiam dies nocteſq; non deſtitit implorare, & fletibus, precationibus, ieiuniis, eleemoſynis ſibi demereri, interpoſito diui Iacobi patrocinio, donec quadam nocte in templo eiuſdem Apoſtoli, vocem hanc audiuit. Scias filium tuum hac nocte ad electorum ſocietatem admiſſum fuiſſe. Ex hiſtoria Compoſtellana.] An. Domini.

Gundeſindo ſubrogatus eſt Hermigildus ſextus Cōpoſtellanus epiſcopus, de quo quæ in hiſtoria Cōpoſtellana legi, quia mihi non ſolum notatu digna, ſed etiam ad exemplum pertinere viſa ſunt, ad verbum hic tranſcribēda duxi. Eà ſunt huiuſmodi. Hermigildus in epiſcopum electus, poſt electionem prauis deſiderijs huius præſentis exilij deditus, dum vixit, iniquitatis dominio mentis colla ſubmiſit. Cum autem paulo ante diem ſui exitus vehementi ira cōmoueretur, cuidam viduæ vnam vaccam, cuius lacte ſe filioſque ſuos paſcebat, auferri precepit. Altera ergo die, ei cum militibus ſuis inter epulas ſedenti, dapifer ſuus vnum ex inteſtinis illius vaccæ, quod Galleco vocabulo Duplicia nuncupatur, in ſcutella argentea inter alia fercula appoſuit. Ipſe verò dapum diuerſitate iam diſtentus, atque nectaris liquore ingurgitatus, cum priori morſu appoſitæ duplicię, quam comedere voluit, medio ventris, eis qui intererant videntibus, crepuit. Poſtquam autem ſepultus fuit, monumentum eius combuſtum fuiſſe,

á quam

An. Domini. *à quam plurimis audiuimus, & etiam ipſius combuſtionis ſigna proprijs oculis ipſi conſpeximus. Hæc ibi. In alio libro antiquo legi, quod œconomus huius epiſcopi, vaccam illam accepit à vidua octo filios habente, quæ cum ad pedes Pontificis cum lachrymis ſe proieciſſet, nullam conſequi miſericordiam potuerit. Reliqua reſpōdent, ſed illud adijcitur, quòd Hermigildus iſte præſul lumbos præcinctos non habuerit.*

923 *Ranimirus vltimo regni ſui anno Talabricam in regno Toletano obſedit, cui dum Sarraceni reſiſtere conantur, ad xij. ferè millia cæſi. ſeptem millia capti ſunt. Cōfectis his bellis totus ad pietatis ſtudia cōuerſus, monaſteria aliquot condidit: primum Legione iuxta Palatium regium, in quo Geloiram ſiue Eluiram filiam ſuam, ex regina Taraſia, Garſiæ Tremuli Nauarræ Regis ſorore, Deo dicauit: alterum Diuo Andreæ Apoſtolo, & Diuo Chriſtophoro ſacrum, ad fluuium Ceam: tertium in honorem ſanctiſſimæ Virginis, in ripa Durij: quartum in valle Ornæ, quæ nunc dicitur Deſtriana, inquit Toletanus, Diuo Michaeli dicauit.*

Filium Ordonium Vrracæ, Ferdinandi Gundiſalui Caſtellæ Comitis filiæ, matrimonio iunxit.

924 *Ranimirus Ouetum orationis cauſa profectus, in morbum fatalem incidit, vnde Legionē delatus, & ſacramentis eccleſiaſticis piè communitus, abdicato, quod à fratre ſuſceperat, regno, atque in hæc*

verba

verba prorumpens cum lachrymis, Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc: Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo: mox animam autori ſuo reddidit. Sepultus Legione ad Diui Saluatoris, quod monaſterium filiæ ſuæ, vt diximus, conſtruxerat. An. Domini

Patris defuncti regnum excepit Ordonius Tertius, quem Sanctius frater auxilio Regis Nauarræ auunculi, & Ferdinandi Gundiſalui Caſtellæ Comitis fretus, regno deturbare conatus eſt, ſed conſilijs non ſuccedentibus, Ordonius rem tam indignam iniquo animo ferens, Vrracam vxorem Comitis filiam repudiauit, eique Eluiram ſuperduxit, ex qua ſuſcepit Veremundum Podagricum, regnauit annos quinque, menſes ſex. Mortuus eſt Zamoræ, ſepultus Legione ad Diui Saluatoris,

Huius tempore Regis, Almanzor Sarracenorum Dux bellicoſus, & primariæ poſt Abderamenem autoritatis, cum exercitu numeroſo contra Caſtellam venit, cui Ferdinandus Gundiſaluus Comes, nihil animo fractus, obuiã ire conſtituit, & animatis ſuis, qui numero tantum trecenti erant, dum cæteri ad expeditionem ſe comparant, ipſe venatũ profectus, atque aprum ardentius ſequutus, ad monaſteriolũ Diui Petri, quod in ripa Aſlantiæ fluminis vepribus ac dumetis obſitum latebat, forte delatus eſt. Quo cũ perueniſſet, religione motus loci, preces deuotas Deo cõ lachrymis obtulit, patriam & ſe ſuoſque om

neis

Anno domini *neis illi ex animo commendans. Mox á Pelagio monacho Sancto ad pauperem cœnam inuitatus, totam noctem in precationibus & lachrymis traduxit. Poſtridie vero ab eodem Pelagio de fœlici euentu prælij certus, alacriúq; ad ſuos reuerſus, magnó animo in hoſtes ruens, tantam in illos cum tam exiguis copijs ſtragem dedit, vt vix Almanzor ipſe cum paucis effugerit. Quo tam felici ſucceſſu lætus, & ſpolijs diues reuerſus ad ſuos, Pelagium monachum cum ſodalitio ſuo multis magniſque beneficijs cumulauit.*

Hoc ferè tempore Burgenſem ciuitatem, á Comite Didaco cognomento Porcello, conditam aiunt: ſed F. Alfonſus Venerus, conditionem ſiue inſtaurationem illius multo antiquiorem facit, nempe anno octingenteſimo ſeptuageſimo quarto.

Ordonius Comiti Caſtellæ reconciliatus, auxilia illi mittit, quibus Sarrracenos in ripa Durij ad Diui Stephani oppidum fudit.

927 *Sanctius Auarca Rex Nauarræ, fatali morte peremptus, ſiue, vt aliqui produnt, á Comite Caſtellæ in acie occiſus, in quo conflictu & ipſe Comes letali vulnere affectus fuerat, obijt multis rebus præclare geſtis. Cui ſuceſſit filius eius Garſias, qui Tremulus cognominatus eſt, quòd in primo congreſſu præliorū contremiſcere, & toto corpore perhorreſcere ſit ſolitus, quum alioqui in ipſo conflictu fortiſſimus eſſet, & omnium maximè intrepidus. Michael Ritius*

temu-

emulentum cognominat, neſcio an ipſe ſatis ſobrius. Forte tremulenti vocabulum, quod apud ſcriptores alios inuenit, quo & Raphael Volaterranus vtitur, vitiatum putauit. Hic omnibus virtutibus egregio Principe dignis cumulatus, maximas ſæpe de Barbaris victorias conſequutus eſt, & regnauit annis triginta quinque, tametſi Marinæus Siculus tantum viginti octo ponat. Vxorem duxit Conſtantiam, fœminam primariæ nobilitatis ex Aſturijs, ex qua Sanctium Maiorem ſuſtulit, qui dictus eſt Imperator Hiſpaniæ, ſepultus ad diui Ioannis à Pegna. An. Domini

Ordonio Tertio ſucceßit Ordonius Quartus, filius Alfonſi Quarti, cui Ordonio malitia ſua & cognomentum Mali indidit, & regnum pariter cum vita ademit. Siquidem à Sanctio Craſſo prope Cordubã occiſus dicitur. Huic nulli adſcribũtur anni: quia neq; legitimus regni ſucceßor, & alioqui tam malus, indignus iudicatus eſt, qui in Regum catalogo poneretur. 929

Sanctius, qui à mole ſaginæ, qua prægrauabatur, Craßus cognominatus eſt, filius Ranimiri, & frater Ordonij tertij, regnauit annis 12. Qui tantæ pinguedinis impatiens, quum ad eam leuandam nihil intentatum reliquißet, ex conſilio Garſiæ Regis Nauarræ, ad Abderamenem Miramolinum & Cordubæ Regem, facta cum eo pace profectus, atque honorificè ſuſceptus, inter experimenta medicorũ, quo-

An. Domini rũ erat apud Abderamenẽ magna turba, virtute c. iuſdã herba curatus, atq; ad maciẽ deduct⁹ eſt. Poſtea reuerſus, magna ab eodẽ auxilia accepit ad recuperandũ regnũ, quod Ordoni⁹ Malus auxilio Comitis Caſtellæ inuaſerat. Sed Ordonius audito aduentu Sãctij, vt erat animo degener, deſperatis rebus ad Comitẽ ſocerũ ſuũ fugit. Nã Comes Caſtellæ, filiam ſuam Vrracã ab Ordonio Tertio repudiatã, nuptum illi dederat: ſed perſpecta eius ignauia, ſimul & filiam ademit, & illum finibus ſuis excluſit.

931 Almanzor memor acceptæ cladis, & maculam tantam abolere cupiens, non ſolum collecta in Hiſpania, ſed ex ipſa vſque Africa euocata, tanquam pro communi aſſerenda religione, infinita Barbarorum multitudine, vaſtandam Caſtellam venit. At Ferdinandus Gundiſaluus Comes, cum quadringentis quinquaginta equitibus, & quindecim millibus peditum obuiam profectus, maiori eos quàm prius clade affecit. Cõtinuatum eſt per tres dies prælium, niſi quantum nox interualli reficiendis corporibus dedit. Poſtremo die, Diuus Iacobus in acie viſus Chriſtianis laborantibus opem ferre. Quod Pelagius monachus iam fato functus, in ſomnis Comiti futurum prædixerat. Nam Comes, priuſquam tam ancipiti prælio ſe committeret, ad monaſterium Diui Petri, de quo iam diximus, Pelagij precibus ſe commendaturus acceſſerat. Quem vt cognouit mortem obijſſe, ægrè

ægrè animo affectus, ab eodem in ſomnis confirmatus eſt.

Taraſia Regina Legionenſis, Sanctij Auarcæ Regis Nauarræ filia, capitali odio in Comitem Caſtellæ incenſa, quod patrem ipſius occidiſſet, cupida vindictæ, per ſpeciem beneuolentiæ perſuaſit illi, vt Sanctiam Garſiæ Tremuli filiam, neptem ipſius ex fratre, vxorem duceret. Quod coniugium cum Comiti haud aſpernandum videretur, illa fratrem Garſiã Nauarræ Regem clã per literas hortata eſt, ne occaſioni vlciſcendæ mortis paternæ deeſſet, Comitem illuc ad petendam Sanctiam filiam eius ex pacto iturum, ne inimicum elabi è manibus inultum permitteret. Paruit conſilijs ſororis Garſias, & contra fidẽ datam Comitem in vinculis duriter habuit. Quod quum Sãctia Comiti ſua cauſa contigiſſe cognouit, oblita ſui ſexus, oblita dignitatis, animo ſumpto pluſ quã virili, acceptaq; coniugij fide, Comitem carcere eductũ in Caſtellã magno ſuo periculo ſequuta, & matrimonio iuncta, memorabile in omne æuum amoris ac fidei coniugalis exemplum fuit. 932

Garſias Nauarræ Rex, tanquam ablatæ filiæ vindicaturus iniuriam, infeſto agmine in Caſtellã venit, ſed commiſſo prælio captus, quod Comiti fecerat, viciſſim paſſus eſt. Verùm paucis poſt menſibus, vinculis filiæ precibus ſolutus, in regnum ſuum reuerſus eſt. Cæterum de his rebus in hiſtoria Nauarræ nulla fit mentio. 933

An. Domini. 936 *Comes Caſtellæ à Legionenſi Rege vocatus ad comitia, tametſi fraudem præſagiret, tamen potiorem fidei quàm ſalutis ſuæ rationem ducens, ſeptem duntaxat comitatus equitibus, eo profectus eſt. Quo quum perueniſſet, nihil fefellit euentus expectationem ſuam. Mox enim in vincula duci iuſſus eſt, atq; in catenis adſeruari, inuidia ſtimulante. Quæ res cum male Caſtellanos haberet, Sãctia Comitis vxor per omnia ſui ſimilis, imò vero hac in re ſeipſa ſuperior, maritum quoquo pacto liberandum duxit, & peregrinantis induta perſonam, Compoſtellam proficiſci religionis ergo finxit, factoq; per Legionem itinere, primum copiam videndi mariti ſibi fieri poſtulauit, deinde petijt, vt ea ſaltem nocte ſine catenis eſſet. Rex per omnia ſatisfaciendum voluntati tantæ matronæ duxit. At illa poſtridie antelucano, mutatis cum marito veſtibus, vicaria captiuitate illum liberauit. Cumq; Comitem iam eſſe in tuto arbitraretur, Regi nunciat ſe in carcere teneri, rogare, vt ſolueret, neque durius quicquam in fœminã regiam & cognatam ſuam conſuleret. Rex vbi dolũ ſenſit, primo ſtomachari, mox admirari conſtantiam ac virtutem Sanctiæ, poſtremo laudata illius in maritum pietate, cùm honorifico comitatu iuſſit ad Comitem deduci. Ita bis maritum ſingulari pietate maximis periculis liberauit Sanctia, digna cuius laudes omnes libri perſonarent.*

7 *Hoc fermè tempore Sanctius Rex Caſtellã, quã Ferdi-*

Ferdinandus Gundiſaluus in feudum tenebat, ex fœ dere liberã eſſe iuſſit, propter æs alienũ, cui ipſe ſoluendo non erat. An. Domini

Per eoſdem ferè dies Rex Sanctius, renouato cũ Abderamene fœdere, miſit ad illum Velaſcum epiſcopum Legionenſem cum aliis legatis, qui peterent ab illo corpus Pelagij martyris, de cuius glorioſo martyrio ſuperius diximus. Quod poſt mortem illius Legionem allatum, à filio Ranimiro maxima cum veneratione depoſitum eſt in theca argentea, in monaſterio quodam, quod Rex ea gratia conſtruxerat.

F. Alfonſus Venerus memoriæ prodidit, hoc anno 939 ignem è mari ortum, in diuerſas Hiſpaniæ parteis Zamoram vſque diffuſum, multa Hiſpaniæ oppida incendio conſumpſiſſe.

Huius tempore Regis, Sarraceni Legionem obſediſſe dicuntur, ſed magna virtute repulſi, re infecta inglorij deceſſiſſe.

Sanctius Gallecos rebelles domuit ad Durium vſ 940 que, cumq; Comitem quendam Gundiſaluũ bello petiturus videretur, ille rebus ſuis timens, ſupplex ad Regem venit, ſeque & ſua omnia illius fidei dedens, ad omnia imperata ſemper præſto ſe fore pollicitus. Sed aliud ore ac fronte præſeferebat, aliud pectore celabat homo impurus. Nam poſtquam illi iam fides apud Regẽ erat ſynceræ veræque amicitiæ, omnis diuini atque humani iuris oblitus, venenum do-

An. Domini. *mino ac Regi ſuo in pomo miſcuit. Quod vbi Sanctius hauſiſſet, mortem imminere ſentiens, Legionem properauit, ſed tertio poſt die in itinere obijt: ſepultus Legione iuxta patrem, ad Diui Saluatoris.*

In libro quodam vetuſto reperi, Sanctium Regē cum Portugallenſis regionis Comitibus, ſub iuſiurandi vinculo, firmæ pacis fœdus conſtituiſſe. In quo libro Gundiſaluus, qui venenum Regi ſuo miſcuit, non Comes, ſed Conſul appellatur. Vbi quæ de Regis morte legi, tacenda non putaui. Fides penes autorem libri ſit. Dicitur verò ibi Regina (Gudo appellatur, niſi mendoſus eſt liber) maritum in itinere, dum Legionem tenderet, defunctum in ripa Minij honorificè ſepeliuiſſe, in monaſterio de Caſtrelo (ita enim ibi legitur, ſed mendum ſuſpicor.) Vbi cum ipſa Dei obſequio ſe cum alijs deuouiſſet, & ſabbatis omnibus Deum pro Regis anima deprecaretur, Sanctium, maritum quondā ſuum, ante altare proſtratæ apparuiſſe, duabus catenis vinctum, totidem diabolis hinc inde tenentibus, atque hortatum, vt perſeueraret orare pro eo: rectè enim facere. Poſt quadraginta deinde dies, quos ipſa in ieiunio & fletu & eleemoſynis tranſegerat, rurſus ſabbato die oranti ante altare viſum, albis ornatum veſtibus, & pelle, quam ipſa cuidam ſacerdoti in eleemoſynam pro anima Regis dederat, ac teſtatū iā ſe à dæmonum poteſtate liberum, & nonnulla de paradyſo atq; inferno

rno loquutū diſparuiſſe. Quem cum ipſa vellet am- cti, nec poſſet: partē pellis tulit, quæ ad diui Stephani in ripa Sili delata, atque in pelle ſacerdotis deeſſe inuenta, miraculo fidem fecit abbati & cūctis monaſterij monachis, qui rem oculata fide ſunt experti. An. Domini.

Huius tempore Regis, Abderamenem Miramolinum & Cordubæ Regem mortuum tradunt. Cuius mortem Toletanus in hiſtoria Arabum aliquot annis poſteriorem facit, nempe anno Arabum 350. hoc eſt, anno Domini 968. nā ſuperius primum annum illorum, anno Domini ſexcenteſimo decimo octauo poſuimus. Sed ſuſpicor Toletanum eſſe deprauatum. Regnauit poſt eum Halibatanſilius, 16. annis, menſibus duobus.

Defuncto patri ſucceſſit in regno Legionis & Aſturiarum Ranimirus Tertius, quo potitus eſt annis viginti quinque. Huius primo anno, Normanni Duce Gunderico Rege ſuo, claſſe centum nauiū in Galleciam ingreſſi, totam regionem, præcipuè circa Cōpoſtellam, miſerè depopulati ſunt, omnia igni ac ferro deuaſtantes, etiam Siſnandum archiepiſcopum Compoſtellanum occiderunt. Cumque iam præda & captiuis onuſti, ad naues in patriā redituri properarent, á Comite Gundiſaluo Sanctio præter opinionem oppreſſi, vna omnes cum Rege ſuo occidione cæſi, pœnas impietatis in Deum atque Apoſtolum eius diuum Iacobum dederunt: claſſis quoque 941

An. domini. *eorum tota igni immiſſo conflagrauit.*

Siſnandus iſte, qui à Normannis occiſus eſt, Hermigildi ſucceſſor fuit, & ſeptimus Compoſtellæ præſul, qui propter crebras Normannorum & aliarum gentium incurſiones, Compoſtellã mœnibus ac turribus cinxit, & vallo ac foſſis communiuit. Sed cum nobilitate ſua fretus (erat enim Menendi Comitis filius, & Gundeſundi epiſcopi nepos) tyrannum verius quam epiſcopum ageret, & facultates eccleſiaſticas parentibus & quibus libebat, immoderatè largiretur: à Rege Sanctio in carcerem tenebroſum datus eſt, & Rodoſindus Cellæ nouæ monachus, illi ſuffectus, octauus Compoſtellanus epiſcopus. Sed mortuo Sanctio, Siſnandus vinculis ſolutus, armatus Compoſtellam feſto natalis Domini eſt ingreſſus, atque in dormitorium, vbi Sanctus epiſcopus cum aliјs ſenioribus & eccleſiaſticis viris de more quieſcebat, ſtricto in Rodoſindum gladio caput illi dormienti præcidere voluit. Rodoſindus ad tumultum expergefactus, nihil animo turbatus, hæc illi verba dixit. Qui mihi mortifero gladio Siſnande minaris, Mortifero gladio violenter confodiaris. Mox epiſcopatu cedens, ad monaſterium, tanquã ad portum tranquillitatis ſe recepit, vbi poſt aliquot annos vita ſanctè exacta, obdormiuit in Domino. Anno ſequenti, Normannorum aduentu Dominicæ quadrageſimæ nunciato, Siſnandus eos Fornellos vſque ſequutus, & prælio adortus, ſanctiſſimi Rodoſindi maledi-

ediđionis ſagitta percuſſus,occiſus eſt. Ex hiſtoria Compoſtellana, vbi dicitur hoc contigiſſe æra milleſima decima ſexta,hoc eſt,anno Domini nongenteſimo octogeſimo octauo.Sed numerus æræ procul dubio vitiatus eſt. An. Domini,

Eodem anno hominem exuit Ferdinandus Gundiſaluus, primus Comes Caſtellæ, atque eidem perpetuo honore celebrandus, ſepultus ad Diui Petri,quod monaſterium ab Aſlantia flumine cognominatum, ipſe ædificijs & poſſeſsionibus amplificauit.

Succeſsit patri Garſias Ferdinandus,& ipſe acerrimus religionis Chriſtianæ &Caſtellæ vindex.Præfuit Caſtellæ annis plus minus vno & quinquaginta.

Primum illius prælium fuit cum Barbaris, ad Gormatium oppidum. In quo prælio res notatu digna contigit:Nam Comes Garſias die quodam cum Sarracenis acie conflicturus,ad rem diuinam audiendam cum templum adiret, forte aderat Ferdinandus Antolinus,vir præter antiquam nobilitatē, veræ virtutis obſeruantiſsimus, cui pro more erat, nunquàm egredi templo, donec finis officijs diuinis imponeretur.Comes peracto ſacro,cum ſuis ad ineundum prælium proficiſcitur.Ferdinandus Antolinus orationi corpore pariter ac mente inhærens,nihil eorum,quæ gerebantur, animaduertit, cum interim famuli, qui cum equo & armis pro foribus

An. Domini. *aſtabant, vt eſt querulum famulorum genus, domini moram incuſarent, ignauiæ non religioni adſcribentes. Sed Deus Opt. Max. qui ſuos nunquam negligit, ſerui ſui pietatem & innocentiam memorabili miraculo confirmauit. Nam dum ille precationi totus vacat, alius, nempe genius eius bonus, effigiem ipſius indutus, tam ſtrenuè res in eo conflictu geſſit, vt omnes Ferdinando Antolino illius diei victoriā acceptam ferrent. Cumq́; finito prælio quæſitus non inueniretur (nā ille & re cognita, metu infamiæ ſe abſconderat) apparuerunt in equo & armis illius omnia vulnerum veſtigia, quæ ille ipſius perſonam indutus, in acie viſus eſt accepiſſe. Quæ res & miraculum fecit inſignius, & ipſius innocentiam ac pietatē magis illuſtrauit, nec vano documento demonſtrauit, quanto plus aduerſus hoſtium impetus ſyncera precatio & pura animi pietas, quàm bellica virtus aut armorum ſtrepitus poſſit.*

Quæ de vxore Garſiæ Argentina, alterius nuptias inceſto adulterio ſequuta, ad quam ipſe vindicandā iniuriā peregrini habitu in Galliā profectus ſit, quæq́; de Sanctia illius Argentinæ priuigna, cuius ope vxorē perfidā cum adultero occiderit, & eandē Sanctiā vxorē in Caſtellā duxerit, in hiſtoria, quā vocant generalē, referuntur: fabuloſa eſſe arbitror, vel ex eo, quòd Frater Alfonſus Venerus, citās partē teſtamenti ipſius, ex archiuis ciuitatis Burgenſis, vxorem eius Oniam appellat.

Prater-

Præterea addunt, dum abeſſet hic Comes ad vindicandam eam iniuriã, Sarracenos cum numeroſo exercitu Caſtellã ingreſſos, territorium Burgenſe longè lateq́; depopulatos eſſe, & monaſteriũ Diui Petri à Cardenia ſolo æquaſſe, occiſis in eo ducentis monachis, ſimul cũ Donnò Sanctio abbate ex ordine atque inſtituto Diui Benedicti, quos Deo hoſtiã ſanctam & acceptabilem obtulerunt. Horũ tamen martyrium, Frater Alfonſus Venerus, anno octingenteſimo trigeſimo quarto fuiſſe affirmat. Vt vt eſt, illud conſtat, monaſterium ab hoc Comite inſtauratũ, quod præterea triũ inſignium virorum ſepultura nobilitatum eſt, Flauij Calui Iudicis Caſtellæ, Garſiæ Ferdinandi Comitis, de quo nunc agimus, & Cidi Roderici Dias. An. Domini.

Huius tẽpore Comitis nobilitas Caſtellæ aucta eſt. Nã quum tempore patris ipſius trecenti, vt plurimum, equites nobiles fuiſſent, regnante Garſia quingenti atque etiam ſexcenti fuerunt.

Hoc anno, Abderamen Halihatan Rex Cordubæ, mouit duodecimam perſecutionem in Chriſtianos dictos Mozarabes, de cuius vocabuli ratione iam dictum eſt. Hæc perſecutio tantum in Hiſpania facta eſt. Edixit vero Abderamen, vt quicunque Chriſtiani viuerent in ditione Maurorum, vel abnegarent fidem Chriſti, vel morte pœnas luerent. Quo tempore pro fide Chriſti Cordubæ paſſi ſunt Aurelius, Georgius, Fœlix, cum 950

vxo-

Anno domini *vxoribus Natalia, Creſcentia, &Ślioſa, me. Auguſto.*

In oppido Boſca propè Nageram, pro aſſerenda fide Chriſti, gladio percuſſæ ſunt, menſe Octobri, ſorores germanæ Nunilio & Alodia, quarum corpora dicuntur in Italiam delata, adſeruari Bononiæ. Breuiarium Hiſpalenſe dicit ſequenti anno paſſas.

Eodem tempore paſſus eſt conſimile martyrium Beatus Victor, natus in oppido Cereſo Burgẽſis Diœceſeos, qui precibus ſuis patriam à decennali Barbarorum obſidione liberauit, ſacris ſuis concionibus multos apoſtatas & Sarracenos ad Chriſti fidem conuertit. Corpus eius in municipio Villorado cum maxima veneratione colitur.

In eadem perſecutione martyrij coronam adepta eſt S. Euroſia virgo, cuius corpus colitur in Iacca, Aragoniæ ciuitate primaria. Sunt qui eodem tempore fuiſſe dicant martyrium ducentorum monachorum ordinis D. Benedicti, cum Abbate Sãctio, in monaſterio Diui Petri à Cardenia, cuius martyrij paulo antè meminimus.

Hanc perſecutionem aliqui ponunt anno octingenteſimo quinquageſimo primo, ſed non rectè, vt mihi quidem videtur.

952 *Hoc anno aut circiter, quantum ex ordine hiſtoriæ colligere poſſum, mortuo Halibatam Miramolino Rege Cordubæ, ſucceſſit filius eius Hiſ-*

ſen,

ſen, & regnauit annis triginta tribus, menſibus quatuor. An. Domini.

Anno regni decimo quarto Ranimirus vxorem duxit Vrracam, & per ætatem (nam quinquennis erat, quum regno inauguratus eſt) inſolentior factus, matris amitæque conſilijs obſurdeſcens, Comites Galleciæ contra ſe exacerbauit: qui impatientes iniuriæ, Veremundum Ordonij filium, Compoſtellæ, vbi educatus fuerat, Regem creauerunt. Itaque regnum in duos diuiſum, bellis ciuilibus atque inteſtinis maximo malo publico exardere cœpit, quæ per biennium durauerunt. Semel collatis ſignis dimicatum; ſed æquo Marte, neutro victoria inclinante, diſceſſum eſt. Veremundus iram fratris fugiens, ad Almanzorem ſe contulit. Lucas Tudenſis autor eſt, multos ex vtraque parte deſideratos. 955

Mortuo Garſia Tremulo ſucceſſit Sanctius Maior, qui poſterius dictus eſt Imperator Hiſpaniæ, de quo ſuo loco plura dicemus, regnauit annis 54. Eius exordium regni hoc anno poſui, quamuis alij poſterius ponant. Quia priuilegium citat Galbertus monachus hoc anno factum, in quo ſe Regem appellat. 962

Circa hæc tempora Pelagius, Comitis Roderici Velaſquij filius, ex Lucenſi factus eſt nonus Compoſtellanus epiſcopus, qui cum ſeculari potentia & natalium ſplendore fretus, multa gereret officio ſuo indigna, & maiores ac ſeniores honoribus moueret ac

An. Domini. *ac deprimeret, iuniores atque indignos ſublimaret. à Veremundo, quem Galleciæ proceres, Ordonio infenſi, Regem ſibi conſtituerant, epiſcopatu pulſus eſt, atque in illius locum ſubrogatus Petrus de Monſorio, abbas monaſterij, quod ante altaria vocabatur, à Beato Siſnando conſtitutum. Hic epiſcopus tanta vitæ ſanctitate, tã religioſis moribus omnibus prælu xit, vt Veremundus eius virtutibus commotus, Compoſtellanæ eccleſiæ, quicquid aliorum epiſcoporum temporibus amiſerat, præceperit reſtitui. Interea Rodericus Velaſquus & pater Pelagij epiſcopi, cum cæteris Conſulibus huius prouinciæ, Sarracenos cũ duce eorũ Almanzore in Galleciã euoca uerunt. Qui Compoſtellã profecti, maiorem partẽ parietis eccleſiæ S. Iacobi diruerunt, intacto tamen ſacratiſſimo ipſius altari. Cæterum Apoſtolus, ne ſe tantum ſcelus inultum abſtuliſſe gloriarentur, tan to eos dyſenteriæ morbo percuſſit, vt plurimis morbo conſumptis, pauci in patriam reduces fuerint. Almanzor vbi tantam ſuorum cladem vidit, ſuos dicitur cõſuluiſſe, quiſnã ille eſſet tantæ internecionis autor. Qui reſponderunt, vnũ ex diſcipulis filij Mariæ virginis ibi ſepultum. Quo ille audito, pœnitentia rerum geſtarum ductus, fugam quàm maxime potuit, accelerauit. Sed in itinere repentino correptus morbo, apud Medinã Celi, vbi ſepultus eſt, animam in ſinum Mahometis infœliciter tradidit. Rex conti nuò pietate motus Compoſtellam venit, & eccleſiã Apo-*

Apoſtoli dirutam, Petro epiſcopo adiuuante, inſtau rauit. Qua poſt inſtaurationem conſecrata, Petrus epiſcopus obdormiuit in Domino. An. Domini

Succeſſit illi Pelagius Didaci, qui propter ſuperbiam, interueniente Dei iudicio, à principibus terræ ignominioſè eiectus eſt. Huic Vimara frater ſucceſſor fuit. Sed & hic, dum prætextu religionis non Deo, ſed commodis ſuis ſeruiret: ſiue caſu, ſiue proditione, in Minio demerſus eſt. Poſt quem rexit Compoſtellanam eccleſiam alius quidam ex familia Vimaræ, cuius nomen literis proditum non inueni. Hic à Veremundo Rege, propter ſcelera ſua, vinculis traditus eſt. Hæc omnia ex hiſtoria Compoſtellana.

Ranimirus morbo correptus obijt Legione, conditusq́ue eſt in monaſterio Deſtrianæ, cuius iam mentio facta eſt. Deceſſit vero ſine liberis. Proinde regni ſucceſſio ad Veremundum Ordonij Tertij filium lege redijt, qui regnauit annis ſeptendecim. 965

Interea Alcoraxis Rex Hiſpalenſis, Portugalliam totam infeſto agmine depopulatus eſt, atque in Galleciam tranſgreſſus, Compoſtellam vſq; peruenit, ac ciuitatem diruit. Propter quod piaculum ſimul omnes tam atroci infirmitate cœlitus percuſſi ſunt, vt nulli aut perpauci ſuperſtites in patriam reuerſi fuerint.

Veremundus Rex multæs virtutes, quibus præditus

An. Domini. *ditus erat, hoc vitio deformauit, quòd delatoribu. plus nimio attentas aures accommodaret.*

Idem Veremundus duabus ſororibus inceſto concubitu ſe miſcuit, ex quarum altera ſuſtulit Ordonium, ex altera Eluiram. Poſtea duxit vxorem Velaſquitam, ex qua Chriſtianæ pater fuit, quæ nupta Ordonio Cæco, Ranimiri Regis filio, peperit Alfonſum, Ordonium, Pelagium, Alfonſam. Alfonſa verò, ex Pelagio diacono Froilæ filio, enixa eſt Comitē Petrum Ordonium, Pelagium, Munionem, matrem Comitis Sueri ac fratris eius, & Taraſiam Comitē, qui infantes Carrionis appellati ſunt, (infantes appellant Hiſpani Regum filios & nepotes,) quia mater eorum Carrionis domina erat, in qua vrbe templum D. Pelagio ædificauit.

Poſt repudiata Velaſquita, Eluiram adulterino connubio ſibi ſociauit, ex qua Alfonſum ac Taraſiā ſuſcepit.

His principis peccatis tam nefariis deus infenſus, acerrimum Chriſtianis hoſtem excitauit, qui proprio nomine Mahometes Ibne Abenhamur dictus eſt. Sed quia Hiſſen Maramolino adhuc puero adiutor datus eſt, Alhagib appellatus fuit, quod perinde ſonat, ac ſi proregem dicas. Penes hunc ſumma rerum erat: Hiſſen vero etiam adultus nomine ac titulo tenus imperabat. Hic cum bellicoſus eſſet, Almanzorem, hoc eſt, defenſorem ſe iuſſit appellari. Viginti ſex annis imperium exercuit. Quo annorum

ſpacio

ſpacio bis & quinquagies Chriſtianorum fines in-greſſus, & magna eos clade affecit, Legioni, Caſtellæ ac Nauarræ formidabilis. An. Domini

Huius metu Chriſtiani corpora ſanctorum Pelagij, & Froilani epiſcopi, & Regum defunctorum, Legione atque Aſturica in Aſturias tranſtulerũt, præſagientes id quòd accidit, Almanzorem ſequenti anno ad expugnandam Legionem venturum. Quã obſedit, & captam portis ac turribus nudauit. Quo tẽpore Gulielmi Gundiſalui Comitis Galleciæ præſtans animi virtus apparuit, cui cum grauiter ægrotanti periculum vrbis nunciatum eſſet, lectica ſe ad eam partem, vbi maximè laborabatur, armatum deferri iuſsit, atque ex ea, vrbem per triduum fortiſſimè defendit, neque minus fortiter pro patria mortem oppetijt.

969 Rodericus Velaſquez, vir apprimè nobilis genere, ſed animo degener, inſtinctu Lambræ vxoris, in odium Gundiſalui Guſtij leuiri ſui & ſeptem filiorum, qui infantes Laræ ſiue de Salas dicti ſunt, inflãmatus, patrem cum filijs Sarracenis prodidit. Pater nihil ſuſpicans mali, per ſpeciem legationis cum epiſtola proditrice, Bellerophontis inſtar, ad Almanzorem miſſus, quum iuſſus eſſet occidi, Almanzore tantam perfidiam deteſtante, in carcere ſeruatus Cordubæ, atque ibi liberaliter habitus eſt. Filij cum nutritio Nunio Salido ſimulata expeditione, in Barbarorum inſidias deducti, atque à Roderico auunculo, cu-

An. Domini. *lo, cuius hortatu eo profecti erant, deſtituti, qui u viuos ſe dedere Sarracenis nollent, magna in illos. edita ſtrage, fortiter omnes occubuerũt. Capita Cordubam delata, & patri in carcere oſtenſa, calamitatem eius geminarunt. Sed Almanzor miſertus vicem Gundiſalui Guſtij, eum muneribus ornatum liberum ad ſuos remiſit. Verum non inultum tam nefarium ſcelus fuit. Siquidẽ pater ex Maura quadam eius obſequio deſtinata, quæ credita eſt Almanſoris ſoror, filium ſuſtulit, cui Mudarræ Gundiſaluo nomen fuit. Hic adultus euaſit in virum ſtrenuũ, & patris iniuriam ac fratrum necem fortiter vltus eſt, occiſo Roderico Velaſquez: poſtea Lambram poſt mortem Garſiæ Comitis Caſtellæ, cui illa ſanguine iuncta erat, viuam combuſſit.*

975 *Almanzor, vaſtata Luſitania, populabundus in Galleciam tranſiit Compoſtellam vſque, quam ciuitatem miſerando deformauit incendio, ipſum quoque ſanctiſſimi Apoſtoli venerabile ſepulchrum violaturus, niſi fulmine repentino deterritus fuiſſet. Cãpanas minores in ſymbolum victoriæ abſtulit, quæ in Mezquita Cordubenſi pro lampadibus eſſent. Sed non inultum tam impium ſacrilegium extitit: ſiquidem totus ferè exercitus dyſenteria extinctus eſt, cui malo, qui ſuperfuere, peſte perierunt. Almanzor victoriam ingloriam & calamitoſam domum retulit. De hac re & obitu Almanzoris paulo ante diximus.*

Alman-

Almanzor collectis maioribus copijs, rurſus ad vaſtandam Caſtellam venit, cui Reges Legionis & Nauarræ coniunctis viribus obuiam iuerũt, & commiſſo acri prælio, quod noctis interuentu diremptum fuit, ad eas anguſtias Almanzorem redegerunt, vt turpi fuga ſibi ſuiſq; conſulere coactus ſit. Quæ res tam ægrè illum habuit, vt paucis poſt diebus, tantæ ignominiæ impatiens, inedia vitam finierit. Succeſſit illi in adminiſtratione rerum (nam Hiſſen Miramolinus adhuc in viuis agebat.) Abdemelic filius, qui ſu peruixit patri annis ſex, menſibus octo. Superius ex hiſtoria Compoſtellana diximus, Almanzorem, dum à templi Compoſtellani vaſtatione, ſuis ferè omnibus dyſenteriæ morbo amiſſis, fugeret, apud Medinã Celivita defunctum. Alij hæc, quæ modo diximus referunt de morte ipſius. Sequatur prudẽs lector, quod magis arriſerit. Illud tamen non tacebo, hiſtoriam Compoſtellanam multo antiquiorem Tudenſi & Roderico Toletano, & apud me maioris eſſe autoritatis. Quin & Lucas Tudenſis autor eſt, Almanzorem dyſenteria periſſe, decimo tertio, quã Chriſtianos afflixerat, anno, & addit illum ter & quinquagies cõtra contra Chriſtianos mouiſſe. Poſtea ſibi nõ conſtans, hæc repetit, quæ modo diximus & dicit apud Medinam Celi mortuum. Fieri poteſt, vt & alij eo tempore duces Arabum Almanzores ſint appellati, præſertim quum virtutis ac dignitatis cognomentum fuerit. An. Domini 981

An. Domini, *Abdemelic rurſus cum exercitu Legionem venit, ad diruenda illa, quæ pater intacta reliquerat: ſed à Garſia Comite Caſtellæ magna virtute repulſus, nunquam poſtea Chriſtianos bello laceſſere auſus fuit.*

982 *Hiſpania maxima ſiccitate & rei frumentariæ anguſtia laborauit. Eius rei cauſa fuit, quòd Rex ſalſis delationibus captus, Gudeſteum ſiue Gudeſtinum Ouetenſem epiſcopum, ſede ſua exturbatum, in vinculis haberet. Quem vt ſolutum ſedi ſuæ reſtituit, mox terra pluuijs irrigata, & magna omnium rerum vilitas ſequuta eſt.*

Eodem anno Veremundus, qui à Podagra, qua grauiter torquebatur, Podagricus appellatus eſt, extremum vitæ diem clauſit, peccatis pœnitentia expiatis, in oppido Berizo, vbi ſepultus, paulo poſt à filio Legionem tranſlatus, & communi cum vxore Eluira monumento conditus eſt.

983 *Poſt patris obitum regno inauguratus eſt Alfonſus Quintus, eoque functus annis 27. & iam adultus vxorem duxit Geloiram ſiue Eluiram, filiã Menendi Gundiſalui Comitis Galleciæ, & vxoris eius Maioris, à quibus educatus fuerat: ex qua Veremundum regni hæredem; & Sanctiam Ferdinandi Magni vxorem, filios habuit, per quã morte fratris regnum Legionenſe regno Caſtellæ vnitum eſt.*

Hic Alfonſus ſororem Taraſiam renitentem atque inuitã, Abdaliæ Sarracenorum apud Toletum Regi

Regi nuptum dedit, pactus ab eo auxilia contra Regem Cordubæ. Verum cum Abdalia virginis florem delibare vellet, neque monentem, ne virginem Chriſto deſponſatam vitiaret, alioqui non inultum fore, audiret: repente grauiſſimo correptus morbo, quum de vita ſe periclitari ſentiret, illam multis muneribus cumulatam, Legionem ad fratrem remiſit. Quæ in parthenonem D. Pelagij ſe conſerēs, & inter monachas nomen profeſſa, reliquum vitæ ſanctiſſimè traduxit. An. domini.

987 *In Chronico quodam perantiquo hæc verba reperi. Aera 1025. Almanzor Iben Amer cepit Conimbricam tertio Calendas Iulij, & ſicut a multis ſenibus audiuimus, deſerta fuit annis ſeptem, poſtea reædificauerunt eam Iſmahelitæ, & tenuerunt eam annis ſeptuaginta. Hæc ibi. In Alcobacienſi quoque codice hæc verba reperi. Almanzor cepit Colimbriā æra 1025. quarto Calendas Iulij. Quod quāquam non conueniat cum numero annorum, quem ſequuti ſumus, tamen annotandum duxi. Diximus enim ſequuti hiſtorias vulgatas, Luſitaniam ab eo vaſtatā anno 985. quin & alij triennio ante factum aiunt. Imo verò Rodericus Toletanus Archiepiſcopus ſibi ipſi non conſtat. Nam in hiſtoria Gothica ponit mortem Almanzoris, quo tēpore nos poſuimus: in Arabum hiſtoria, anno Arabum 367. qui cadit in annum Domini nongēteſimū octogeſimum quintum.*

Abdemelic rebus humanis ſublato, ſucceſſit in

An. Domini. *principatum Abderamen frater eius, qui ob malitiam & vitia, quibus inquinatus erat, nondum exacto quinto menſe, à ſuis occiſus eſt. Hic autem erat trigeſimus tertius annus imperij Hiſſen, quo anno multis ad imperium Arabum aſpirantibus, ipſe deturbatus eſt, Zulema vero auxilio Sanctij Comitis Caſtellæ tandem regno potitus eſt, cũ magna ſtrage Barbarorũ. Sed & ipſe paucis interiectis menſibus, ab Abmohadi regno exutus eſt.*

988 *Diſſidium inter Garſiam Caſtellæ Comitem & Sanctium filium exortũ, magnam Barbaris ſæuiendi in Chriſtianos feneſtram aperuit. Quam occaſionem tam opportunam non negligentes, Abulã, Cluniam, ac Diui Stephani municipium occuparunt. Cuius rei indignitatem non ferens Garſias Comes, cum ijs, quos ſecum paucos habebat (nã Caſtellani in diuerſa ſtudia ſciſſi erant) in hoſteis ruit, quumq; propter paucitatem ſuorum vincere non poſſet, fortiter pro patria pugnans captus eſt, & plurimis ijsq; lætalibus affectus vulneribus, ex quibus paucis poſt diebus expirauit. F. Alfonſus Venerus ponit mortem eius anno 995.*

Succeſſit in eius locum Sanctius filius, omnibus egregij principis dotibus ornatus, qui patris mortem grauiter ferens, nihil ſibi duxit antiquius, quâm vt eam primo quoque tempore vlciſceretur. Proinde conuocatis auxilijs Legionenſium & Nauarrorum, graueis expeditiones in Toletanos & Cordubẽſes,

ac maiores prædas egit, quaque deprædari non poteſ- An. Domini.
rat; ferro ac flammis depopulatus eſt. Corpus patris à Sarracenis redemptum, ad D. Petri Cardenienſis honorificè ſepeliuit.

Huic mater amore cuiuſdam Principis Sarraceni flagrans, eiuſque nuptias ambiens, venenatum poculum parauit, ne quid obſtaculi eſſet tam ſcelerato coniugio. Quod quum ipſe animaduertiſſet, matrem adegit, vt poculum, quod filio miſcuerat, ipſa hauriret. Sic ipſa ſuo nocens exemplo perijt. Cuius rei pœnitentia ductus, Onienſe monaſterium condidit, atque ab Onia matre ſic cognominauit, eique monaſterio filiã ſuam Tigridiã præfecit. In quo & ipſe vita defunctus ſepeliri voluit. Hoc monaſterium ex parthenone, paulo poſt, monachorum diui Benedicti regulam profitentium habitaculum factum eſt.

1002 *Apud Arabes, multis imperium ſibi vendicantibus, & alijs alio inclinantibus, inteſtina ſeditione grauiter per hos annos laboratum eſt.*

1003 *Alfonſus Rex Legionenſem ciuitatem inſtaurauit, & Regum defunctorum corpora, quæ Arabum metu in Aſturias aſportata fuerant, Legionem referri iuſſit, atque ad Diui Ioannis Baptiſtæ, quam eccleſiã ipſe cõdidit, ſub altari Diui Martini reponi.*

Cordubæ poſt Hiſſen regnauit Zulema, poſt hunc rurſus Hiſſen, quo iterum expulſo, Hali, poſt Hali Cazin, ſimul cum Abderamene. Sed Abderamen

Anno domini *à ſuis deſertus, atque in prælio contra Granatenſes occiſus, ſoli Cazin imperium reliquit. Poſt hunc Hiaias, poſt Hiaiam Abderamen menſe vno, diebus ſeptendecim. Deinde Mahometes quidam anno vno, menſibus quatuor. Poſt hunc Hiſſen annis duobus, diebus quatuor, poſtea expulſus. Poſtremo quidam Humeia magna iuuenum caterua ſtipatus, regem ſe ſalutari iuſſit. Cumque ſui monerent, vt tempori cederet, totam ciuitatem inteſtina ſeditione miſceri, ac proinde vitæ periculum imminere: Hodie, inquit, me Regem agnoſcite, & cras, ſi lubet, interficite. Quo non homines impellit ambitio? atque hic regni Cordubenſis finis fuit. Ab hoc enim tempore, vt quiſque Arabum poteſtate ac fauore plebis præſtabat, ita imperium & regium titulum alibi atque alibi vſurpabat.*

1010 *Alfonſus Rex, dum Viſeum in Portugallia obſidens, die quodam incautius ſine armis vrbē circunluſtrat, ſagitta in ſcapulis lætaliter ictus, vitam finiuit; vnde ſoluta obſidione Legionem delatus, iuxta patrem ac matrem ſepultus eſt.*

Veremundus tertius patri ſucceſſit, regnauitque annis decem, cuius præcipuum ſtudium extitit in oppidis, eccleſiis ac monaſterijs, quæ à Sarracenis diruta erant, inſtaurandis. Vxorem habuit Taraſiam, Sanctij Caſtellæ Comitis filiam, ex qua ſuſtulit filium Alfonſum, qui puerili ætate deceſſit.

Mortuo

Mortuo Sanctio Comite Caſtellæ, filius Garſias pa- ternum principatum excepit, vix dum natus annos tredecim, qui dum ad Veremundum Regem profi- ciſcitur, ducturus vxorem Sanctiam Veremundi ſo- rorem, Legione ſecundum aliquos in porta eccleſiæ S. Saluatoris, à filijs Comitis Velæ ſiue Vegilæ, quem Ferdinandus Gundiſaluus Comes propter inſolen- tias principatu ſuo exterminauerat, atque apud Barbaros exulare compulerat, per proditionem oc- ciditur. Qui lætale vulnus dedit, Rodericus Vela ſi- ue Vegila, ſuſceptor Garſiæ, ex ſacro baptiſmi laua- cro erat. Fuere vero tres tanti ſceleris autores, Ro- dericus, Didacus & Eniecus, quos Sanctius Maior Rex Nauarræ, diris exemplis apud Monzonem op- pidum trucidauit. Idem Sanctiam Veremundi ſoro rem ac Garſiæ Comitis ſponſam, filio ſuo Ferdinan- do deſpondit, per quam regnum Legionis regno Caſ- tellæ iunctum eſt. An. Domini. 1011

Mortuo Garſia Comite, Sanctius Maior Rex Na- uarræ, nomine vxoris ſuæ Eluiræ, vel ſecundum ali- os, Maioris, quæ Sanctij Comitis filia erat, dominium Caſtellæ accepit, ſeque non Caſtellæ Comitem, ſed Regem ſcripſit. Atque ex eo tempore non Comites, ſed Reges Caſtellæ appellati ſunt.

1012 *Sanctius Caſtella potitus, magnas expeditiones in Mauros egit, quos Cordubam vſque perſequutus, magnis cladibus affecit: vnde gloriæ plenus, & ſpo- lijs onuſtus domũ triũphabũdus reuerſus eſt. Sed vt*

An. Domini. *nihil eſt ab omni parte beatum, tanti triumphi lætitiam domeſtica funeſtauit calamitas. Contigit enim, vt Sanctius in militiã proficiſcens equum, quẽ habebat vt præſtantiſſimũ, ita chariſſimum, Reginæ ſolicitè commendaret. Nam id temporis propter cõtinuos bellorum motus, & necopinatos Sarracenorũ inſultus, tam Reges quàm nobiles, equos & arma eodẽ quo thalamũ loco habebant, ne mora eſſet, quin audito claſſico, continuo in procinctu eſſent. Abſente patre, filius Garſias è tribus natu maximus, pulchritudine illectus equi, copiam illius à Regina matre fieri ſibi popoſcit. Mater in petitionem filij prona conceſſit, ſed monita mox á præfecto vel domus regiæ vel equorum, quem Petrũ à Seſſe nominatum ferunt, moleſtum id Sanctio fore, quem prius equum filio conceſſerat, negauit. Quare Garſias graui ſuccenſus ira, ſuſpiciones in matrem atrociſſimas atq; ab omni pietate alieniſſimas concepit, matrem alterius ſecretis monitis filij preces poſthabuiſſe, non de nihilo eſſe, quòd præfecto equorũ, quã filio ſuo primogenito gratificari maluerit. Vnde hæc niſi ex clãdeſtina cũ illo conſuetudine naſci? Deinde quæ tam nefariè ſuſpicabatur, mox ira ſtimulante, vera ſibi eſſe perſuadet, & matrem, cuius etiam ſontis famã omni ſtudio tueri debuerat, innocentem adulterij ream apud patrem, vbi primũ reuerteretur, agere conſtituit. Et vt delationi fides conſtaret, Ferdinandũ fratrem in ſocietatẽ ſceleris pellicere conatur.*

Sed

Sed Ferdinandus atrocitate rei perculſus, primo ſcelus adeo nefarium deteſtari, deinde fratrē à tam execrandis conſilijs dehortari, quorum ipſa quoque recordatio eſſet horribilis: proſtremo, cum ſurdo caneret, monere ſua illa vt ita miſceret, ne ipſum admiſceret. Sed Garſias fratrē vrgere non deſtitit, donec iureiurādo ſe aſtrinxit, ſaltē non proditurū ſcelus fraternum. His dolis inſtructus & furoris ſtimulis exagitatus, matrem nihil minus cogitantem, ſalſiſſimi criminis apud patrem accuſat. Perculſit res inopinata Regis animum, idque eo magis, quod Regina nullam vnquam ſiniſtri rumoris in ſe fabulam dediſſet. Cumque hinc Reginæ celebrata pudicitia & integra ſemper fama criminis fidem detraheret, illinc filius non de nihilo matris nomen de adulterio delaturus videretur: Rex diu animo ſuſpenſus neutro ſatis inclinauit, donec rogatus ea de re Ferdinādus, magis nō affirmauit, quā negauit. Tū vero Rex grauiori ſuſpiciōe ac dolore cōmotus, Reginā in vinculis diligenter adſeruari iubet, ipſe rem omnē ad nobilium & magnatū concilium defert, & quid ea de re faciendū ipſis videatur, rogat. Omnium communi ſententia ſtatutum eſt, vt regina vel armis aut legibus ſe ſuamq; pudicitiam tueatur, vel ignibus inceſta tradatur. Sed quū nemo inueniretur, qui vel armis vel iure cōtendere cū Regis filijs auderet, Ranimirus Sanctij Maioris, vt Aragonenſium rerum ſcriptores contendunt, ex alia vxore: vt alij affirmant, An. Domini.

An. Domini. *mant, ex concubina filius, miſertus nouercæ vicem, de cuius innocentia iam propemodum ſibi conſtabat, cauſam illius defenſurum ſe præter omnium opinionem profitetur, & fratres ad ſingulare certamen prouocat. Cæterum dum cauſæ diſcutiuntur, dum omnia ad duellum neceſſaria comparãtur, forte monachus quidam, vir ſpectatæ virtutis, & magnæ apud omnes ob vitæ merita autoritatis, filios Regis clam aggreditur, ac propoſito Dei formidando iudicio, & atrocitate rei ob oculos poſita, declarauit, quàm ab omni humanitate ſit alienum, matrem falſo accuſare: quàm certa atque ſeuera Dei vindicta eos maneret, quàm cito ſint perituri, qui matris innocentiæ atrociſſimi criminis labem aſperſerint, niſi maturè reſipiſcant: hoc dedecus non ad Reginam tantum pertinere, ſed ad ipſum etiam Regem, atque adeò ad Hiſpaniam totam, cuius ſtatum iam profligatis hoſtibus quietum, tam nefando ſcelere perturbaſſent. His atque alijs rebus propoſitis, ita illos commouit, vt peccatum ſuum multis cũ lachrymis ac ſuſpirijs ſint confeſſi. Mox patris genibus aduoluti, veniam ſupplices deprecati ſunt. Rex condonaturum ſe negauit, tantiſper dum veniam à Regina matre, quam adeo crudeliter offenderant, impetrarent. Quin ſi ius ſuum ipſa perſequi vellet, eodem illos affecturum ſupplicio, quod illi lege ſtatutum erat. Porrò Regina tum Regis & multorum nobilium, & præcipuè monachi illius precibus mota,*

tum

tūm verò filiorum ſuorum lachrymis ac ſingulti- An. Domini.
bus, & animo materno victa, veniam hac lege dedit, vt Ranimirus Aragoniam cum titulo Regio virtutis ſuæ mercedem acciperet : Garſias tanti ſceleris autor, Caſtellæ, hoc eſt, regni materni hæres ne eſſet. Quod cum omnibus, etiam filijs placeret, ipſa Ranimirum, cui ſæpe benedixit, filium ac legitimum hæredem ſibi adoptauit. Atque hoc regni Aragonū initium fuit. Sed ſicut virtus Ranimiri præmio donata eſt, ita non inultum tantæ impietatis facinus extitit. Nam Garſias poſterius à fratre Ferdinando in prælio fuit occiſus, vt latius ſuo loco declarabitur.

Sanctius Maior certior factus, quod virgines deo dicatæ in monaſterio Onienſi, non ducerent vitam profeſſione ſua dignam, conſilio ſuorum, & autoritate ſummi Pontificis, monachis diui Benedicti regulam ſeruantibus dedit, miſſo prius in Galliam Paterno ſacerdote, virò probatæ vitæ, cum alijs duodecim viris religioſis, ad monaſterium Cluniacenſe, qui ritus omneis & diſciplinam regulæ diui Benedicti diligenter perdiſcerent. Quibus reuerſis monaſterium Diui Ioannis à Pegna dedit. Monaſterio verò Onienſi prius Garſiam quendam præfecit Abbatem, deinde fama ſanctitatis B. Inachi motus, qui in montoſis Aragoniæ locis vitam degebat ab omni mūdano ſtrepitu procul ſemotā, quum per nūcios nihil proficeret, ipſe eo profectus inuitum ac re-

luctan-

An. Domini *luctantem ad ſuſcipiendũ Onienſis monaſterij regimen abduxit. Quã prouinciã vir ille diuinus ea vitæ integritate ac ſanctimonia exegit, vt inter ſanctos merito relatus fuerit.*

Idem Rex Palentiã inſtaurauit, atque ibi eccleſiã Cathedralẽ in honorem S. Antolini cõdidit, multiſq; poſſeßionibus ac priuilegijs donauit, atque inter cætera, vt epiſcopus etiam Comes eßet.

Inſtaurandæ vero ciuitatis & eccleſiæ Palẽtinæ hanc fuiße occaſionẽ ferunt. Cũ Sanctius Rex venationi operã daret, forte aprum ardẽtius inſectatus, ad locum vſque perſecutus eſt, vbi olim D. Antolini eccleſia fuerat. Sed Rex totus in aprum intentus, ac religionem loci non animaduerters, dum altari acclinantẽ traijcere venabulo parat, brachium ſibi diriguiße ſubito ſenſit. Mox cognito errore ſuo, ante altare proſtratus, Dei miſericordiã ac S. Antolini opem tantis cum lachrymis implorauit, vt confeſtim brachij vſum receperit. Pro quo beneficio, ſimul & expiãdo delicto ſuo, eccleſiã Palẽtinã magnifice pro tempore extructã, dignitati priſtinæ reſtituit, & Palentiam ipſam ex ſylua ciuitatem frequentẽ fecit.

Habuit hic Rex quatuor filios ex diuerſis vxoribus, Garſiã, Ferdinandum, Sanctiũ, Ranimirũ. Quibus regna ſua diuiſit, & Garſiæ quidem dedit regnũ Nauarræ: Ferdinando, Caſtellæ: Sanctio, quẽ alij Gũdiſaluũ appellant, Vaſconiæ ſiue Suprarbrorũ: Ranimiro, Aragoniæ, quæ ad id vſq; tempus Comitatus,

non

nõ regni titulo, ſicut Caſtella, cẽſebatur. Hic Sãctius Hiſpaniæ Imperator appellat⁹ eſt, redactis ad ei⁹ imperiũ omnib. Hiſpaniæ ditionib⁹, quæ Chriſtiani nominis erãt. Eũ duas habuiſſe vxores lego: alterã Vrracã, ex qua fortaſſe Ranimiri pater fuit: alterã Eluirã ſiue Geloiram, Sãctij Caſtellæ Comitis filiã, quam alij Maiorem appellant. Ex qua Caſtellanæ hiſtoriæ ſcriptores duos filios ſuſtuliſſe ſcribunt, Garſiam & Ferdinandum: Aragonenſes, tertiũ addunt Sanctiũ. F. Galbertus Fabritius eum Caiã habuiſſe teſtatur vxorem, ex nobilitate Aragoniæ, ex qua ſuſcepiſſe Ranimirum. Sed ſi hoc verum eſt, tres habuerit vxores neceſſe eſt, quũ idẽ diploma huius Regis ponat, in qua Regina Vrraca ſubſcribit: Sãctij Comitis filiã, cũ qua Caſtellã dotalẽ accepit, nemo ſcriptorũ, quos ego quidẽ vidiſſe meminerim, Vrracam appellet. An. Domini.

Sãctij Maioris mortẽ alij anno 1016. alij, 1017. alij, 1018. alij, 1020. ponũt: nobis in tanta autorũ diuerſitate nihil pro comperto affirmare licet.

Orta inter Regem Legionenſiũ Veremundũ, & Ferdinãdum Regẽ Caſtellæ diſcordia, de finibus regnorum, eo creuit, vt vtrinque ad arma ventũ ſit: collatiſq; ſignis ad Carrionem fluuium, Veremundus in acie ceciderit, atque eius morte, Ferdinandus Rex Caſtellæ nomine vxoris Sanctiæ, quæ Veremundi vnica ſoror & hæres erat, Legionis acceſſione locupletatus ſit. 1020

IOAN-

IOANNES VASAEVS CANdido Lectori. S.

Actenus priorem tomũ proſequi viſum eſt, in quo ne te offendat Lector chariſsime, quòd in annorũ ſubducendo calculo, à vulgatis autoribus nõnihil variatũ ſit, neq; enim ſine vetuſtiſsimorũ codicũ autoritate factũ eſt. Quanquã alioqui differẽtia hæc, vbi maxima, quatuor annorũ, aliquando trium, nonnunquam duorum annorum aut etiam vnius eſt. Eam ex eo natam arbitror, quod Pelagij regnũ alij ab anno ſupra ſeptingẽteſimũ decimo ſexto, alij decimo nono auſpicãtur. Ego numerũ, quẽ primũ in Iſidoro Pacenſi, vetuſtiſſimo earũ rerum, quæ circa excidiũ Hiſpaniæ cõtigerunt, ſcriptore, deinde in alijs antiquiſsimis Chronicis reperi, perpetuo tenore ſequutus ſum. In rebus Nauarræ & Aragonũ, quia inexplicabilis annorum cõfuſio erat, eũ numerum ſeruaui, nõ qui veriſsimus eſſet, ſed qui vero proximus videretur. Reliqua ferè cũ alijs cõſentiunt, niſi quod quædã, quæ fabulæ plus habebãt quã hiſtoriæ, conſulto reſecui. Præterea ſicubi à receptis Chronicis diſſentio, grauiũ virorũ autoritate, quæ dico, confirmata ſunt. Quẽ laborẽ meum, qui certe maior fuit, quàm quiſquã facile æſtimare poſſit, ſi gratum tibi fuiſſe cognouero, ſedulo curabo, vt reliquam Chronici partem propediem habeas. Vale Candide Lector, & fruere.

FRAN-

FRANCISCI TARAPHAE CANONICI BARCINONENSIS, DE ORIGINE AC REBVS geſtis Regum Hiſpaniæ Liber I.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO HISPANIARVM PRINcipi Philippo, eius nominis ſecundo, Franciſcus Tarapha, Canonicus Barcinonenſis, ſœlicitatem.

QVanquam literarum ſtudiis non ita excellere videmur, vt nobis inde nomen comparare poſsimus: res tamen Hiſpanas à vetuſtatis ſitu vtcunqꝫ vindicare ſemper ſtuduimus: id quod & cæteri noſtræ nationis homines, pro virili parte præſtare debent: præſertim ij, qui & excellẽti ingenio. & varia rerum eruditione, & dicendi copia pollent. Nobis ſatis erit, Sereniſsime Princeps, omnem Hiſpaniarum regum, maiorum tuorum, antiquitatem, origenes, ſucceſſus, res geſtas, obitus, aliaqꝫ ſcitu & cognitu

non indigna, Maieſtati tuæ ſub hoc compendio legenda proponere. Sunt enim hic inſerta pleraq; illuſtrium hominum,locorum,populorum, & prouinciarum Hiſpaniæ nomina vetera &recentia,vt varietas ipſa,ſi nihil aliud prodeſſet,ſaltem faſtidio legentium mederetur.Hæc noſtra ſcripta,ex multis præclariſsimis rerum ſcriptoribus, nõ ſine maximo labore collecta eſſe ingenuè fatemur: opiniones ſiquidẽ vniuerſas maluimus eligere, quã innouare. Quid enim proprium noſtrum eſſe poterit, quum antiquitatis diligentia nihil omiſerit ? Hæc ſi Maieſtati tuæ probabuntur, dabimus operam,vt reliqua,quæ in manibus habemus,lucem accipiant. Sunt hæc quidem admodum exigua, quæ tanto principi dicari debeant, ſed maiora in præſens non poſſumus.Proinde donantis animum,non munus ipſum Maieſtas tua expendat : quod ſi præſtiterit, facile intelliget,nihil à quoquam maius dari potuiſſe. Vale.

(.·.)

IN

IN FRANCISCVM TARAPHAM, LIBELLI DE HISPANIÆ regibus autorem, inq́ Marcum Antonium Tarapham, eius editorem, Nic. Grudius Nicolaus.

TOt patrios dixiſſe duces, dixiſſe tot vrbes,
Nomina nominibus priſca notaſſe nouis,
Franciſcus potuit celebri de gente Tarapha,
Vnde decus genericlarius & patriæ.
Quid tamen hæc proſint, pietas ſpectatá nepotis,
Si non æternis vindicet à tenebris?
Macte igitur Franciſce animi, monitore tot vrbes
Quo ſciet atque ducum nomina poſteritas.
Macte animi quoque Marce pij, pariter tibi debent
Turba ducum, & patruus, doctaq́; poſteritas.

Idem ad Hiſpaniam, de vtroque:

Nobilis amplexare tuos Hiſpania alumnos,
Bina Taraphææ lumina clara domus.
Grataq́; Franciſci tutare in ſecla labores,
Atque pium Marci deuenerare animum.
Ille tibi extinctos fecit tot ſurgere Reges,
Hic patruo æternum dat ſupereſſe ſuo.

IO. CHRISTOPHORI CALVETI STELLAE, AD IOANnem Bellerum, Phaleucium.

ET doctè, & nitidè, hoc breui libello
Franciſcus, patriæ ſuæq; gentis
Laus prima, & decus inclytum Taraphæ,
Reges è tenebris, ſituq; fœdo,
Quos Hiſpaniæ habent, ab vſq; priſco
Certe Tubale, vendicans recenſet
Omnes. Sed patrui pio labori
Marcus conſuluit, neque ipſe paruæ
Dignus laude, quòd hunc bene expolitum
Et preſſum nitidis typiſq; pulchris,
In lucem edere Regium libellum
Curarit: Sedet hoc deûm parenti,
Hoc Cyllenius hoc Minerua laudat,
Hoc Phœbus canit, & nouem Sorores.
Applauditq; ſuis vbique alumnis
Hinc iam Barcino, & inde Granolætum
Sacrum Mercurio, Deæq; frugum,
Et Bàÿs liquidis amœniores
Caldæ, deliciæ Iouis Tonántis:
Caldæ tot gelidis, aquisq; calidis
Nymphis & Satyris, deuq; gratæ:
Caldæ tot tepidisq; frigidisq;
Cinctæ fontibus, hortulisq; cultis
Et Mauruſiacis citrys referta.
Quid montes, iuga, viteosq; colleis,
Quid lucos, nemora, accinamq; ſyluas
Hic tot fructiferas, roſarÿsq;
Plenas, & virides cauasq; valles?
Hæc Pomona, Cypris, paterq; Liber

Syluæ

Syluaniq; colunt, Palesq; ſacra.
Iam Valleſium agat frequens choreas,
Et ſub roboribus choros celebret,
Et ducant thyaſos, ſimulq; mixtæ
Nymphæ cum Satyris, Salaxq; Faunus,
Euinctusq; caput virente pinu
Pan ſaltent, Dryadesq; cum Napæis
Alternis pedibus ſolum in viretis
Vmbroſis quatiant, ſuosq; alumnos
Cuncti percelebrent, diesq; feſtos
Agant; quòd tenebris, ſituq; turpi
Reges eruerint Iberiæ omnes.

Cor. Scribonius, Grapheus.

PRiſci illi Heſperiæ Heroes, Regesq;, Ducesq;,
Tenebricoſis in locis
Dudum vnà, obſcuri, ignoti, ſine luce, ſine vlla
Soli ſedentes gloria,
Inter ſe grauiter triſti ſermone queruntur
Sortis malæ durum genus.
Audiſti hos Franciſce, audiſti hos Marce Tarapha:
Succurritis querentibus.
E tenebris tandem cœli ſub lumina ductos,
Illuſtriores redditis.
Exultant læti, veſtro quòd munere gratum
Lucis reuiſerint iubar.

A Celtis, qui nunc Franci ſunt (teſte Varrone) pars proxima Galliæ Celtiberia nuncupatur: qui Celtiberis populis nomen dedere. Vnde Lucanus: An. ante Chriſtum natum. Celtiberia vnde. Celtiberi populi.

Gallorum Celtæ miſcentes nomen Iberis.

Et Sillius.

Venere & Celtæ ſociati nomen Iberis.

Nam Diodorus Siculus ait, Celtiberos quondã Celtasq; pro agris bello certantes, pace demum conſtituta, communicataq; inuicem patria, mutua connubia permiſiſſe: à qua rerum communione nomen ſortiti ſunt. Hi Celtæ nomẽ impoſuere Celticæ ciuitati, olim Noelas (vt diximus) à qua Celticus fluuius dictus eſt, vt refert Plinius. Iberes, qui Aſiam minorem incolunt, inter Colchos & Albanos Caſpios, ex Hiſpania profectos eſſe, Dionyſius Alexandrinus, & Priſcianus grammaticus aſſerunt. Hyberniam item inſulam non procul ab Anglia, ab Ibero duce Hiſpano nominatam ferunt, qui primus magna hominũ congregata multitudine, eam occupauit: Siue (vt alij ſentiunt) ab Ibero flumine ſupradicto Hiſpaniæ celeberrimo. Regnauit Iberus anno XXXVII. Euſebio ac Beroſo teſtibus, vſque ad an. XXXIII. Semiramidis Aſſyriorum reginæ. Celtica ciuitas. Celticus fluuius. Iberes Aſiatici. Hybernia inſula.

IVBALDA. 1982

IVbalda filius fuit Iberi, & Hiſpaniarum regnum accepit (teſte Beroſo) anno XXXIIII. Semiramidis Iubalda rex.

An. ante Chriſtum natum. *Iubalda rex* *Iubelda, Idubeda, Iubeda mõs.* *Theologia in Hiſpania.*

Aſſyriorum reginæ, id eſt, ante aduentum Salutis humanæ (vt ex Euſebio colligitur) M. D. CCCCLXXXII. Ab iſto rege mons Iubalda ſiue Idubeda, circa Bæticam nomen accepit. Hic Theologiam & ſacra auxit, & in delicijs poſuit, apud Hiſpanos: vt interpretatio nominis oſtendit: nam Iobel, magus dei (teſte Hieronymo, ac Talmudiſtis) Eda verò, delitiæ atque voluptas interpretatur. Anno vero XV. eiuſdem Iubaldæ, qui fuit à diluuio magno CCCL. *natura conceſ-*

Noe moritur.

ſit Noe *cognomento Ianus, in Italia, apud montem Ianiculum, qui in vrbe Roma cernitur. Regnauit Iubalda annis LXIIII. vt ſupputant Beroſus & Euſebius.*

1918 *BRYGVS.*

Brygus rex.

B*Rygus filius Meſæ, filij Aramei, filij Semini, filij Noe, Hiſpanis imperat (teſte Beroſo) anno XX. Arrij Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum veri Meſſiæ, M. D. CCCC. XVIII. vt ait Euſebius. Hic inſigne ſibi in vexillo caſtellum ſtatuit, & plura in tota Hiſpania caſtella fundauit. Bryga enim priſca Hiſpanorum lingua, oppidum dicitur, Thracibus Bria, Germanis Burg. Ideo plura Hiſpaniæ loca in hanc dictionem terminant, vt in Bætica ſiue Andaluſia*

Arcobriga, Arcos Arabriga.

Arcobriga vulgo Arcos, *Arabriga, Auguſtobriga,*

nenſi nomen dedit. Vrbs eſt in Bætica Tubal nomini eius dicata: quam mutatis elementis poſteri dixere Dubal, vt ex Pomponio Mela patet: hodie Setubal vocant. Conſtruxit & in Vaſconia, quæ modo Nauarra eſt, vrbes duas, Tuballam, & Tubellam, impræſentiarū Tafalla ac Tudela dictas. Anno autem Tubalis CXV. Noa cognomento Ianus, ſiue Ogyges, é Phœnicia & Aphrica in Hiſpanias traiecit, & colonias duas in Gallecia, á ſuo ſiue vxorū Chã & Iapheti nomine dictas Noelas & Noeglas cõſtruxit, vt ex Beroſo patet; quanquam Plinius tertio naturalis Hiſtoriæ, Cap. XXI. Noegas & Noelas ſcribat: quæ poſtea, vt idem tradit, dicta fuit Celtica ciuitas. Tubal primus Hiſpaniæ rex Hiſpanos legibus formauit: vnde Hiſpanis literæ, poeſis, & philoſophia moralis, tempore Nini Aſſyriorum regis fuere, quod pendet á Beroſo, Strabone, & Hiſpanica memoria. Cum iſto Tubale veniſſe Sagam filium Chus filij Cham, in Hiſpaniam, argumento eſt vetuſtiſſimum Saguntum, vulgo Moruedre, oppidum in regno Valentiæ, amicitia populi Romani illuſtre. Et Saga oppidum in Ceritania montibus, prouincia Tarraconenſis aut Citerioris Hiſpaniæ. Regnauit Tubal (vt refert Beroſus) vſque ad XLVIII. annum Nini regis, id eſt annis CLV.

An. ante Chriſtum natum. Dubal ciui. Setubal ciui. Tuballa ciu. Tafalla op. Tubella ciu. Tudella ciui. Noe in Hiſpania. Noelas ciui. Noeglas ciui. Celtica ciui. Philoſophia in Hiſpania. Saguntū ciu. Moruedre oppi. Saga oppi.

briga, Brigecini populi & Brigæcium ſiue Brigentium ciuitas, vulgo Ouiedo: *Cartobriga, Croliobriga, Deobriga, Deobrigula, Iuliobriga, vulgo* Logronno, *Lancobriga, vulgo* Coymbra: *Mirobriga, vrbs Imperatoria cognominata, vnde Mirobrigenſes populi, qui* Celtici *cognominantur: Midobriga vulgo* Montmayor: *Merebriga, Nertobriga, Nemetobriga, vulgo* Val denebro: *Obrica, vbi amænus portus, Segobriga vulgo* Sogorbe: *Tuntabriga, Talabriga, ſiue Alabriga, quæ Libora, olim Elbora, vulgo* Talauera: *Turobriga, Vertobriga. Ab hoc Brygo originem duxere Brygi Hiſpaniæ populi, quos teſte Plinio lib. 5. cap. 32. argumento eſt adeo in immenſum coaluiſſe, vt opus eis fuerit nouis ſedibus quærendis ab Europa in Aſiam traijcere, vbi Brygios populos condidere, quos mutata B. in ph. Phrygios poſteri dixerũt. In Sabbatia quoque Thuſciæ regione colonias reliquere: in qua conditum eſt oppidum Brygianum, quod corruptè proferimus Braccianum. Regnauit Brygus Rex in Hiſpania, vſque ad primum annum Balanei Xerxis Aſſyriorum regis, id eſt, annis LII. vt Euſebius tradit, & Beroſus teſtificatur. His temporibus crediderim veniſſe in Hiſpaniam Auſonem filium Aramei, cum Brygo nepote ſuo: & ab ipſo Auſone originem habere Auſoniam ciuitatem, & Auſonenſes populos (qui nunc Vicenſes, & Vicenſis ciuitates) argumentum eſt vetuſtiſſimus*

An. ante Chriſtum natum.
Auguſtobriga ciui.
Brigecini.
Brigæcium.
Brigentium
Ouiedo.
Cartobriga.
Crodiobriga.
Deobriga.
Deobrigula.
Iuliobriga.
Logronno.
Lancobriga.
Coymbra.
Mirobrica, quæ Imperatoria.
Mirobrigenſis popu.
Celtici popu.
Midobriga.
Merebriga.
Nemetobriga.
Obriga.
Segobriga.
Segorbia.
Tuntabriga.
Talabriga.
Alabriga.
Libora.

ager

An ante Chriſtum natum. ager illius populi & ciuitas in citeriore Hiſpania prouinciæ Tarraconenſis.

1866

T A G V S.

Tagus cognomento Orma, teſte Beroſo, aut Togorma, vt Moyſes ſentit Gen. 10. anno primo Balanei Xerxis Aſſyriorum regis, in Hiſpania regnare cœpit: id eſt, ante aduentum humanæ Salutis (vt ex Euſebio conſtat) M.D.CCCLXVI. ex quo patria dicta fuit Taga. Fuit hic filius Gomeri primogeniti Iapheti, filij Noe. Studiũ huius fuit, ex indigenis & incolis Hiſpaniæ auellere colonias, & deducere ad alias Hiſpaniæ partes tunc inhabitatas. Tagus ſiquidem interpretatur auulſio: Orma, coloniæ vel incolarum. Hic Tagus non modo in Hiſpaniam, ſed in Albaniam Libyamq́; & Aphricam colonias miſit, nomine Taga & Tagorma, vt colligere licet ex Ptolemæo & cæteris coſmographis. Conſanguinei enim erant Hiſpani Caſpijs, Phœnicibus & Pœnis, vt Varro prodit, & Plinius in III. naturalis hiſtoriæ oſtendit. A Tago rege Tagus fluuius celeberrimus, vulgo nuncupatus Taio, nomen accepit. Arenas habet, ob quas (teſte Solino) cæteris amnibus præfertur Hiſpaniæ, auriferas. Piſcium item oſtreorumq́; feraciſſimum, gemmasq́; generãtem, ſcribit Pomponius. Oritur in altiſſimis Aragoniæ iugis, apud vrbem Albarracinum, vel (vt alij volunt) Securium oppidum, quod

Tagus rex.
Interpretatio nominis Tagi.
Tagus flu.
Tagi flu. deſcriptio.

quod & Frias appellant. Hic amnis multis in locis An. ante Chriſtum natum.
nauigio traijcitur:per Carpentanos lapſus,Toletum præpotentem validamq́ vrbem petit,totamq́ circuit:& oppidum Elboram, quod nunc Talabricam, vulgus Talaueram vocat, alluens, Alcantaramq́ præterfluens, apud Vlixbonam in occiduum cadit Oceanum. Ab ſcriptoribus & poetis, hic amnis maxime celebratur:vnde Papinius,

Hinc Hermum,fuluoq́ Tagum decurrere limo.

Iuuenalis.

Omnis arena Tagi,quodq́ in mare voluitur aurũ.

Et in alio loco,

Tanti tibi non ſit,opaci
Omnis arena Tagi.

Ouidius:

Cedat & auriferi ripa beata Tagi.

Sillius:

Hic certant Pactole tibi,Duriusq́,Tagusq́,
Quiq́ ſuper Grauios lucentes voluit arenas.

Regnauit Tagus Rex in Hiſpania,vt Beroſus ſcribit,annis triginta.

B AE T V S. 1836

BAEtus,*referente Beroſo, poſt Tagum Hiſpanis imperat, anno primo Armatritis Aſſyriorum regis:id eſt,ante ſalutis humanæ aduentum(vt Euſebius computat) M.D.CCCXXXVI. à quo Bætica* Bætus rex.
prouin-

An. ante Chriſtum natum. Bætica prouincia. Cāpi Elyſii. Batis flu. Andaluzia prou. Bætis flu. deſcriptio.

prouincia, quam nonnulli fœlicem ac beatam interpretantur, nomen accepit: nam in ea magnus Homerus Elyſios Campos collocauit.

Ab hoc Bætis fluuius, vulgo Guadal queuir, *à quo (vt Strabo et Plinius aſſerunt) prouincia nomen accepit, quæ poſtea à Vuandalis, vuandaluſia, & modo Andaluzia nuncupatur. Oritur Bætis in Tarraconenſi prouincia; non (vt alij dixere) Menteſa oppido, ſed Tigenſi: Dextra læuaque oliuiferis colitur oppidis, per mediam fere Bæticā, ſicut naſcitur, vno decurrēs alueo. Inter Anam, qui Guadiana dicitur, & Tagum, magnitudinis eſt eiuſdem: hinc in Auſtrū declinās, Cordubam & Hiſpalim Bæticæ vrbes inſignes præterlabitur, et in Atlanticum mare magno plerumque cum impetu excurrit. Hunc amnem Statius hoc modo commendauit:*

Graio nobilior Melethe Bætis,
Bætim Mantua prouocare noli,

Martialis:

Bætis oliuifera crinem redimite corona,
Aurea qui nitidis vellera tingit aquis.
Quem Bromius, quem Pallas amat.

Sillius:

Palladio Bætes vmbratus cornua ramo.

Seneca:

Nouumque terris qui dedit Bætis ſuis.

Condidit & ipſe Bætus Rex Betulonam ciuitatem

tem ciuium Romanorum , vt ait Plinius poſtea populatam: nunc vero oppidum in agro Barcinonenſi citerioris Hiſpaniæ,vulgo Badelonem, *a quo Bethulus flumẽ. Polemæus ſcribit Betholon, Pomponius Mela Betulo:vulgo* Beſon *dicitur,exiguus eſt amnis iſte et vadoſus: præbet tamen ſuburbanis agris celebris & pulcherrimæ vrbis Barcinonæ vtiles irrigationes. Oritur in pede mõtis Senij ſiue Vinij,vt quidam appellant, & per Vallenſes populos tranſit: ab orientali latere Barcinonẽ habet, & Balearicum ingreditur pelagus. Regnauitq́; Betus Rex,vt Beroſus aſſerit,annis XXXI.*

An. ante Chriſtum natum.

Badelona oppi.

Bethulus, flu.

Beſos, flu.

DEABVS. 1805

DEabus Apher, cui cognomentum Aramea lingua fuit Gera,id eſt,aduena: Græcè Chryſeus, Latinè Aureus: quod, vt ſcribit Beroſus & Diodorus Siculus,à magnis diuitijs nomen aſſumpſit: & hoc cognomentum promeruit à fodinis auri & diuitijs,quas primus ibi cepit,opprimens colonias. Fuit hic filius priſci Hiarbæ Numidæ ſiue Dionyſii Libyci, filij Ammonis, filij Tritonis, filij Gogi, filij Saba, filij Cur, filij Cami, filij Noe. Hic Deabus anno XXXII. Armatritis Aſſyriorum Regis,ex Mauritania in Hiſpaniam traiecit, & illam occupauit,teſte Beroſo:id eſt, anno ante aduentum Ieſu Chriſti M. D.CCCV. vt in Euſebio colligitur.

Deabus rex.

Fodinarũ auri primus inuentor.

An. ante Chriſtum natum. tur. Ab hoc Deabo Gerione, ſiue à filijs Gerionibus ob memoriam patris, antiquiſſima vrbs Gerunda in Gerunda, ciuitas. citeriore Hiſpania dicta eſt. Regnauit Deabus, vt Oſiris. Beroſus refert, annis XXXV.

Iuppiter. Dionyſius. Miſraim. Per hoc tempus Oſiris iuſtus Iuppiter, qui Dionyſius à Græcis & Latinis vocatur, ab Aegyptijs Oſiris monarcha (Moyſes Miſraim vocat) filius Cami (ſiue Saturni ex Rhea ſorore) filij Noe: orbe peragrato, victiſq; Titanibus Curetibus gigantibus, in Tarteſſiorum ſaltibus Hiſpaniæ, & Gerionibus principatu permiſſo, ab Hiſpania in Peloponneſum adnauigauit, teſte Beroſo: qui Curetes, filij Curis, filij Cã, Curetes in Hiſpaniam. Tarteſſij popu. filij Noe, exiſtimantur Tarteſſios cognomine Curetes Hiſpaniæ condidiſſe: de quibus Iuſtinus inſinuat libro vltimo.

Noracus, Dux Hiſp. His temporibus fama eſt, referente Nicolao Lecnico, Iberos Noraco duce magnanimo, ad inſulam Sardiniam perueniſſe: à quo Nora ciuitas condita eſt, quam primam Sardiniæ vrbem fuiſſe ferunt. Noracum autem hunc Mercurio ex Erythrea Gerionis filia procreatum autumant.

1770 GERIONES.

Geriones, Lomnimij reges. Geriones Lomnimij, Deabi Gerionis filij, vt refert Beroſus, occiſo patre, in Hiſpanijs regnare cœperunt, anno XXVIIII. Belochi Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Saluatoris (vt in Euſebio colligitur)

ligitur) M.DCCLXX. & annis XXXXIII. regnaue- An. ante Chri-
runt. De iſtis Gerionibus ſic ait Diodorus in quinto ſtum natum.
libro: Vulgata erat per orbem fama, Chryſeum, qui Chryſeus.
vniuerſæ Iberiæ imperauerat, tres habere propug-
natores filios, cùm robore corporis, tum armis egre-
gios: exercitum præterea cuilibet fortiſſimorum mi-
litum eſſe, quos Hercules Libycus ad ſingulare cer-
tamen prouocans ſuſtulit. Erat Hercules iſte filius
Oſiridis Aegyptij. Condiditq́; Lomnimius rex Geri- Lumnimia,
on, in Luſitania prouincia prouincia, vrbē Lumni- ciuit.
miam (vt in Plinio & Ptolomæo notatur) vnde La- Laminitani,
minitani populi nominabantur: noſtris temporibus populi.
Auia oppidum. Græci verò denominarunt Limiam: Auia, opp.
inde Limia flumen, quod Lethen appellant: ab alijs Limia, opp.
Belion & Enuemius vocatur. Labitur, vt Strabo Limia,
ſcribit, ex Celtiberis & Vacceis prope Galleciam. Lethes,
poetis admodum eſt famigeratus, vnde apud Infe- Belion,
ros Lethes, id eſt, Letheum fluuium fingunt: vt Silli- Enuemius,
us de flumine iſto canit: flumina.

Quiq́; ſuper Grauios lucentes voluat arenas,
Inferna populis referens obliuia Lethes.

HISPALVS. 1727

HIſpalus filius fuit Herculis Libyci, qui à patre Hiſpalus rex
Rex creatus, Hiſpanias accepit, teſte Beroſo,
anno XXXVI. Balei regis Aſſyriorum, id eſt, ante hu-
manæ ſalutis aduentum, vt in Euſebio computatur,
M.DCCXXVII. Hic Hiſpalim ciuitatem, quæ nunc Hiſpalis ciui.

An. ante Chriſtum natum. *Seuilla ci.* *Hiſpalia prouincia.*

Sibilia, vulgo Seuilla *dicitur, condidit: & tota Hiſpania quaſi Hiſpalia ab eius colonijs dicta, vt aſſentitur Rodericus Toletanus* Antiſtes, *inſignis hiſtoricus. Eſt Hiſpalis ciuitas ad mare Gaditanum: vbi ſunt æſtuaria, id eſt, conualles repletæ marinis aquis inundationibusq; pelagi: per quas inſtar fluuiorum nauigantes aſcendunt ad vicina oppida. Regnauitq; Hiſpalus, teſte Beroſo, annis XVII.*

1710 *HISPANVS.*

Hiſpanus rex

Hiſpanus filius Hiſpali, & Libyci Herculis *nepos, mortuo patre, in Hiſpania regnare cepit, dicēte Beroſo, anno primo Altadis Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti, vt in Euſebio colligitur, M.DCCX. Ab hoc Hiſpania prouincia nomen accepit: quum antea Iberia nominabatur. Hic filiā ſiue ſororem nomine* Illiberiam *habuit: quæ ſuo nomine ciuitatem Illiberiam conſtruxit, nunc vulgus Granatam nominat. Regnauitq; Hiſpanus Rex annis XXXII. vt ait Beroſus.*

Hiſpania vnde. *Illiberia ciui.* *Granata ciu.*

1678 *HERCVLES.*

Hercules rex. Luabin.

Hercules, cui nomen eſt Libyus, Moyſes autem Luabin denominat, Oſiridis filius, filij Cami (qui Saturnus eſt nuncupatus) filij Noe, teſte Beroſo: anno XXXIX. Altadis Aſſyriorū regis, cum in Italia res memorabiles geſſiſſet, & magnis laboribus functus eſſet, in Hiſpaniā redijt, vbi nepos eius Hiſpa-

nus

nus imperabat. Quo mortuo, Hercules ipſe, quam- An. ante Chri
uis admodum ſenex, Hiſpaniæ regnum ſuſcepit, an- ſtum natum.
no primo Mamiti Aſſyriorum regis: id eſt, ante ad-
uentum veri Meſsiæ, vt in Euſebio colligitur, M.DC.
LXXVIII. Hic, teſte Beroſo, vrbes in Hiſpania eius no- Lybia ci.
minis ædificauit: videlicet Libyam in Pyrenæis mon- Iulia ciu.
tibus, quæ poſtea dicta fuit Iulia Libyca: Lybyſoſon, Libyca ciu.
quam vrbem Romani per interpretationem vocaue- Libyſpſon ci.
runt Foroauguſtam, & inde Foroauguſtani popu- Foroauguſtæ ciui.
li: vt tenet Plin. Lybiſocam, Lybuncam & Liboram, Foroauguſtani, pop.
quas Ptolemæus & Plin. deſcribunt. Condidit etiam Libyſoca ci.
& Calpem ciuitatem in vltima Hiſpania, vt auctor Lybunca ci.
eſt Strabo: cum & eiuſdem nominis ſit mons, vna Lybora ciu.
ex metis Herculis. Et in montibus Pirenæis vrbem Calpe ciui.
Vrgellenſem, in Hiſpania citeriore prouinciæ Tar- Calpe mons.
raconenſis. Hic columnas poſuit duas ad fretum Ga- Vrgellen. ciu.
ditanum ſiue Herculeum, quaſi terminos expeditio- Columnæ
nis ſuæ, cum illic acceſsiſſet ad interficiendos Gerio- Herculis.
nes. Quidam dixerunt auctore Strabone, columnas
Herculis illas dici, quæ viſebantur in templo Hercu-
lis apud Gades: & erant ex ære, cubitorum octo, in
quibus ſumptus templi conſtructi erat inſcriptus, de
quibus ſic ſcribit Plinius: Proxima autem faucibus
vtrinque impoſiti montes, coercent clauſtra: Abila
Aphricæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ:
quam ob cauſam indigenæ columnas eius Dei vo- De freto Gaditano ſiue
cant. Tradunt etiam aliqui, vt Diodorus narrat, Herculeo,
coniunctis prius montibus ab Hercule effoſsis, opinio.

An anteChriperuium Flum natum.

Oceanum ad noſtrum mare mediterraneum factum. At horum fides exiſtimationi hominum relinquenda eſt. Hercules (teſte Beroſo) poſteros ex Araxa iuniore, quæ ſemiuipera fingitur, reliquit Scytham iuniorem, Tuſſum, Agatyrſum, Peucinum, & Gythonem ex Galathea filia Atlantis Kytin ſiue Itali. Cum in Italiam per Celtas tranſiret permiſſu parentum (vt Beroſus inſinuat) genuit illis Galathem regem. Ex Omphale Athonē: ex quinquaginta autem puellis Aramæis, quinquaginta filios Toſpiades à patria dictos ſuſtulit. Regnauit Hercules in Hiſpania, annis XIX. Cùm ab humanis deceſſiſſet, eius oſſibus opulentum ſepulchrū templumque Hiſpani condidere apud Gades: vt Beroſus narrat, & Pomponius Mela exprimit, & Salluſtius confirmat.

Sepulchrum Herculis. Templum Herculis.

1659 . HESPERVS.

Heſperus rex

HEſperus, vt refert Beroſus, Italus fuit, & non Maurus, vt aliqui opinantur. Fuit hic frater Atlantis, quem ſecum duxit Hercules, vt aſſerit Rodericus Toletanus. Hunc Heſperum Hercules Libyus ſibi ſucceſſorem reliquit, & Hiſpanias regere cœpit anno XX. Mamiti Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio computatur) M.DCLVIIII. & annis XI. regnauit: quia Atlas Italus frater illum Hiſpania expulit, ac in Italiam ire coegit, & vtrobiq; regnauit, vt Higynus inquit: Propterea-

Hiſpania. Heſperia.

ptereaq; Hiſpaniã & Italiã Heſperias dictas ab Heſpero rege, non à ſidere: vt fingunt Græci. nam eadẽ ratione intermedia Gallia diceretur Heſperia: quia ſicut eo ſidere ab Italia in Hiſpaniã, ita & in Galliã Græci nauigãt. Horatius nõ ab Heſpero rege Heſperiã, ſed ab Heſperia eius filia, dictã fuiſſe ſcribit.

An. ante Chriſtum natum.

ATLAS. 1648

Atlas Kytin, ſiue Italus frater Heſperi, anno primo Manchalei Aſſyriorum regis, vt Beroſus refert, Hiſpanias occupat. id eſt, ante aduentũ Salutis humanæ, anno M.DCXXXXVIII. vt in Euſebio colligitur. Hic quum annis XII regnaſſet, Syco roſilio rege creato, paulo ante obitum Heſperi fratris, ab Hiſpania in Siciliam, & à Sicilia in Italiam contra fratrem dimicaturus, conceſſit in Latium: vbi Coritus Hetruſcus ſocer Atlantis, cum puero Iano iuniore filio, obuiantes prohibuerunt eundem cum fratre arma conferre: permiſerunt tamen, & opem cum conſilio tulerunt, vt eregione Saturniæ collem Auentinum teneret: & condito oppido Capena, etiam agrum eius à ſe Italiam diceret: vt aſſerit Fabius, & quam plurimi ſcriptores: & in hiſtoria Hetruſca probatur. Tres fuerunt Atlantes, vt Seruius tradit: quorũ primus omniũ Maurus, vt ſupra diximus, Iaphetus filius Noe: poſtremus omnium Græcus: horũ medius ſocer Coriti, id eſt, regis Hetruſci, Italus frater Heſperi: de quo ſit ſermo.

Atlas rex. Kytin, rex. Italus, rex.

Italiæ nomen à rege Hiſpano.

Atlantes tres fuerunt.

An. ante Chriſtum natum.

SYCORVS.

1636 Sycorus rex. Sycorus filius Atlantis, à patre Rex creatus (referente Beroſo) anno XIII. Manchalei Aſsyriorũ regis, Hiſpaniarum regnum accepit: id eſt, ante aduentum humanæ ſalutis, vt in Euſebio colligitur, M. DCXXXVI. Ab hoc pars Hiſpaniæ Sycora dicta fuit, quæ nunc eſt ciuitas Ilerda, inde Ilerdenſes populi Surdaonum gentis: referente Plinio. Vbi & Sycoris amnis a ſuo nomine cognominatus fluit. Oritur autem inter Pyrenæos montes a Surdaonibus & Ceritanis, accoliturq́ amœnis oppidis. Poſt Ilerdam, Octigenem petit, & apud Machinenſiam oppidum Ibero amni ſe iungit, & nomen amittit. Aureas defert arenas: & potus eſt valde ſalubris, vnde Lucanus non immeritò inter primos Hiſpaniæ amnes cõmemorauit, quum dixit:

Sycora prouincia. Ilerda ciu. Ilerdẽſes pop. Sycoris flu. Surdaones popu.

Heſperios inter Sycoris non vltimus amnis.

Regnauitq́ Sycorus Rex annis xxxxv. vt Beroſus inſinuat.

SICANVS.

1591 Sicanus rex. Sicanus filius Sycori, mortuo patre (vt Beroſus tradit) Hiſpanias regere cepit anno VIII. Mameli Aſsyriorum regis: id eſt, ante aduentum Saluatoris Ieſu Chriſti, M.D.LXXXXI. Hic nomen dedit Sicanis populis in Hiſpania: qui in Italiam tranſeuntes, quum Latium tenerent, inde à Liguribus pulſi

Sicani pop.

pulſi in Siciliam traiecerunt : inſulamque humano cultui aptam ſortiti, Sicaniam à ſuo nomine dixerunt, quum prius Trinacria, a triquetra figura, inde Trinacris dicta eſſet: vt Philiſtus refert: & a Diodoro Siculo, & C.I.Solino confirmatur: vnde & Sillius ait; *Ante Christum natum.* *Sicilia vnde Sicania inſ.*

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum & Cyclopica regna,
Vomere verterunt primum noua rura Sicano.
Pyrene miſit populos, qui nomen ab amne
Aſcitum patrio terræ impoſuere vacanti.

Regnauitq́ Sicanus Rex annis xxxi. vt Beroſus indicat, vſque ad octauum annum Spareti regis Aſſyriorum, vt ex Euſebio conſtat.

SICELEVS.

1560.

Siceleus, vt Beroſus notat, anno Spareti nono, Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Ieſu Christi (vt in Euſebio colligitur) M. D. LX. in Hiſpania regnare cepit: & annis XLIIII. relicto Luſo filio, regnauit. Ab iſto Siceleo Siculi dicti fuerunt: vt Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro recitat. Fuit hic Siceleus vir præcipuus in re militari, vt Xenophon refert, & Beroſus proſequitur: nam ab Hiſpania euocatus eſt contra Dardanum. Omnis enim Italia & Siculi cum Siceleo duce, fauebant partibus Iaſii contra Dardanum, quum de regno inter eos cõtentio fuiſſet. Quumq́ dolo Iaſiũ Dardanus pere- *Siceleus rex.* *Siculi vnde.*

An.ante Chriſtum natum. miſſet in Vetuloniæ agro: Siceleus Aborigenes exclu ſit, & Dardanum Italia pepulit, & in Samothraciam compulit: vt tradit Latina hiſtoria. Triumphalia Iaſiana, & Cybelica, quæ tempore defenſoris eius Siceleĩ, condita fuerunt, in Vetulonia, quæ nunc Viterbium ciuitas eſt, ſedente Alexandro VI. Pontifice Maximo, apparuere.

1516

LVSVS.

Luſus rex. LVſus filius Sycelei, teſte Beroſo, Hiſpaniarum regnum accepit, anno XIII. Aſcatadis Aſſyriorũ regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſe- Luſitania prouincia. bio colligitur) M.D.XVI. Ab hoc Luſo omnes conce- Luſitani pop. dunt prouinciam Luſitaniam eſſe dictam, quæ nunc Luſitanorum ritus. Portugalia eſt: vnde Luſitani populi, qui ad Aquilonem montana habitant. Hi, vt auctor eſt Strabo, viuebant Spartano ritu, ſacrificijs dediti exta inſpiciebant & fibras, futuraq; prouidebant ex inteſtinis, quorum hominum maximè captiuorum diuinationes aucupabantur, abſciſſas dextras Dijs offerebant. Regio iſta ad meridiem Tago flumine cingitur, ab occaſu & ſeptentrione Oceano: ab aurora Carpẽtanis populis. Hic Luſius mortuo patre in Italia Rex creatus, multas in Luſitaniam ex amicis duxit Italicas Colonias: regnauitq; annis (vt ſcribit Beroſus) XXXI.

(∴)

SICV-

An. ante Chriſtum natum.

SICVLVS.

Siculus iunior, per diſtinctionem priſci Siculi, filij 1485 Siculus rex.
Itali (vt ait Manethon) in Hiſpanijs regnare cepit anno viij. Remeſſis Aegyptiorum regis: (vt in Euſebio computatur) anno ante aduentum Salutis humanæ naturæ, M.CCCCLXXXV. Et annis LXI. regnauit: vt inſinuat Manethon.

Argantonius (vt Herodotus ait) per hoc tempus Argantonius rex.
in Carteia, alio nomine Tarteſſa, vulgo Tariffa *vrbe, in Bætica Hiſpaniæ prouincia regnabat: Qui, vt* Carteia ciu.
Anacreon poeta cecinit, CL. vixit annos: vt ſcribit, Tarteſſa ciu.
Plinius. CXX. Sillius autem dixit vixiſſe CCC. *& ob* Tariffa ciu.
id fuiſſe ditiſſimum ætatis: Vnde ait,

Argantoniacos armat Carteia nepotes,
Rex proauus fuit humani ditiſſimus æui,
Ter denos decies emenſus belliger annos.

Ab iſto Argantonio crediderim nomen habuiſſe Argentonam oppidum in citeriore Hiſpania, in agro Argentona oppi.
Barcinonenſi: vnde Ptolemæus Argēteolam ciuitatem ſcribit. Eſt Erga amnis apud Cantabros decur- Argenteola ciui.
rens: qui quum in amnem Iberum cadit, nomen amitttit: teſte Marineo Siculo. Erga flu.

TESTA. 1424

Teſta Libyus Triton, vt refert Manethon, Hiſpa Teſta rex.
niarum regnum accepit anno primo Menophis Aegyptiorum regis: id eſt, anno ante aduentum Ie-

An. ante Chriſtum natum. ſu Chriſti (vt in Euſebio ſupputatur, M. CCCC. XXIIII.) Hic vt refert Manethon, oriundus fuit ex Libyca Tritonide, patria Mineruæ Palatuæ. Teſta ciui. Teucria ciu. Carthagenia ciu. Conteſtani popu. Teſtam vrbem in littore Hiſpaniæ condidit: quã poſtea Teucriam vocauere Hiſpani, à Teucro Thelamonio, nunc verò Carthageniam, ſiue Carthaginem nouam appellant. Ab iſto Teſta rege poſitos fuiſſe Conteſtanos finitimos Bæticæ, auctor eſt Ptolemæus, & ipſum nomen teſtatur. Horum populi non mirum ſi militia valent, quandoquidem ex Tritonide Minerua militiæ principe ortum habuere. Conſtantinũ oppi. Eſt in campis Tarraconenſium oppidum vulgo Conſtantinũ: quod crediderim à Teſta rege iſto eſſe conſtructum. Regnauitq; Teſta annis LXXIIII. vt inſinuat Manethon.

1350 ROMVS.

Romus rex. ROmus filius Teſtæ Hiſpanias regere cepit (vt refert Manethõ) anno XXXV. Zeti Aegyptiorum regis: Id eſt, ante aduentum humanæ ſalutis, M.CCCL. vt in Euſebio computatur. Ab hoc Valentiam ciuitatem citerioris Hiſpaniæ conditam tradunt, ab interpretatione nominis: nam Romus Aramea Græcaq; lingua valens Latinè oſtenditur. Regnauitque Romus, vt Manethon inſinuat, annis. XXVIIII.

Liber pater. Bacchus, qui Græcis Dionyſius, Latinis Liber pater dicitur, filius Iouis ex Semele, Cadmi Thebanorum

norum regis filia, per hoc tempus fuit (vt in Euſebio colligitur) Iberiſq; dominabatur. Vnde Sillius III. Punicorum ſic ait: An. ante Chriſtum natum.

Tempore quo Bacchus populos domitabat Iberos.

Condidit hic Dionyſius Nebriſſam ciuitatem, prope æſtuaria Hiſpaniæ, quam Sillius à Satyris cultam dicit. propter ipſum nomen: nebris enim pellem Hinnuli, id eſt, pulli ceruini ſignificat, qua vtebãtur bacchantes: vnde dicit, Nebriſſa ciu.

Ac Nebriſſa Dionyſeis conſcia thyrſis,
Quam Satyri coluere leues,

Ab hoc Baccho, Bacchus fluuius dictus eſt in Baticaprouincia, apud Cordubã non ignobilis, vt ait Hieronymus Paulus Barcinonenſis, & Bocatius. Bacchus flu.

Per hoc tempus Oſcus Vetulonienſis Italiæ imperiũ adeptus, plurimas colonias dedit, vt ait Manethon: ſuiq; nominis fundauit Oſcam, & à ſuo cognomine Betulonam, ciuitates: Indè Bethulus flumẽ in Hiſpania Tarraconenſi, vel, vt diximus, à Betho rege. Oſca ciu. Betulona ciu. Bethulus flu.

PALATVVS. 1321

PAlatuus, viuente patre Romo, vt Manethon inſinuat, anno octauo Ramſis Aegyptiorum regis, in Hiſpanijs regnare cepit: id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti M. CCC. XXI. vt in Euſebio colligitur. Ab his Palentiam vrbem conditã fuiſſe, deriuatio nominis eſt argumento, iuxta flumen Nubis, Palentia ciu.

vulgo

An. ante Christum natum. Bætica prouincia. Cāpi Elyſii. Bætis flu. Andaluzia prou. Bætis flu. deſcriptio.

prouincia, quam nonnulli fœlicem ac beatam interpretantur, nomen accepit: nam in ea magnus Homerus Elyſios Campos collocauit.

Ab hoc Bætis fluuius, vulgo Guadal queuir, *à quo (vt Strabo et Plinius aſſerunt) prouincia nomen accepit, quæ poſtea à Vuandalis, vuandaluſia, & modo Andaluzia nuncupatur. Oritur Bætis in Tarraconenſi prouincia: non (vt alij dixere) Menteſa oppido, ſed Tigenſi: Dextra læuaque oliuiferis colitur oppidis, per mediam fere Bæticā, ſicut naſcitur, vno decurrēs alueo. Inter Anam, qui Guadiana dicitur, & Tagum, magnitudinis eſt eiuſdem: hinc in Auſtrū declinās, Cordubam & Hiſpalim Bæticæ vrbes inſignes præterlabitur, et in Atlanticum mare magno plerumque cum impetu excurrit. Hunc amnem Statius hoc modo commendauit:*

Graio nobilior Melethe Bætis,
Bætim Mantua prouocare noli,

Martialis:

Bætis oliuifera crinem redimite corona,
Aurea qui nitidis vellera tingit aquis.
Quem Bromius, quem Pallas amat.

Sillius:

Palladio Bætes vmbratus cornua ramo.

Seneca:

Nouumque terris qui dedit Bætis ſuis.

Condidit & ipſe Bætus Rex Betulonam ciuitatem

tem ciuium Romanorum , vt ait Plinius poſtea populatam: nunc vero oppidum in agro Barcinonenſi citerioris Hiſpaniæ,vulgo Badelonem, *a quo Bethulus flumẽ. Polemæus ſcribit Betholon, Pomponius Mela Betulo:vulgo* Beſon *dicitur,exiguus eſt amnis iſte et vadoſus: præbet tamen ſuburbanis agris celebris & pulcherrimæ vrbis Barcinonæ vtiles irrigationes.Oritur in pede mõtis Senij ſiue Vinij,vt quidam appellant, & per Vallenſes populos tranſit: ab orientali latere Barcinonẽ habet, & Balearicum ingreditur pelagus.Regnauitq́; Betus Rex,vt Beroſus aſſerit,annis XXXI.*

An. ante Chriſtum natum. *Badelona oppi.* *Bethulus,flu.* *Beſos,flu.*

DEABVS. 1805

DEabus Apher, cui cognomentum Aramea lingua fuit Gera,id eſt,aduena:Græcè Chryſeus, Latinè Aureus: quod, vt ſcribit Beroſus & Diodorus Siculus,à magnis diuitijs nomen aſſumpſit : & hoc cognomentum promeruit à fodinis auri & diuitijs,quas primus ibi cepit,opprimens colonias.Fuit hic filius priſci Hiarbæ Numidæ ſiue Dionyſii Libyci, filij Ammonis , filij Tritonis , filij Gogi , filij Saba , filij Cur , filij Cami , filij Noe . Hic Deabus anno XXXII. Armatritis Aſſyriorum Regis,ex Mauritania in Hiſpaniam traiecit, & illam occupauit,teſte Beroſo:id eſt, anno ante aduentum Ieſu Chriſti M. D.CCCV. vt in Euſebio colligitur.*

Deabus rex. *Fodinarũ auri primus inuentor.*

An. ante Chriſtum natum. *tur. Ab hoc Deabo Gerione, ſiue à filijs Gerionibus ob memoriam patris, antiquiſsima vrbs Gerunda in citeriore Hiſpania dicta eſt.* Gerunda, ciuitas. *Regnauit Deabus, vt Beroſus refert, annis XXXV.*

Oſiris. Iuppiter. Dionyſius. Miſraim. *Per hoc tempus Oſiris iuſtus Iuppiter, qui Dionyſius à Græcis & Latinis vocatur, ab Aegyptijs Oſiris monarcha (Moyſes Miſraim vocat) filius Cami (ſiue Saturni ex Rhea ſorore) filij Noe: orbe peragrato, victiſq; Titanibus Curetibus gigantibus, in Tarteſsiorum ſaltibus Hiſpaniæ, & Gerionibus principatu permiſſo, ab Hiſpania in Peloponneſum adnauigauit, teſte Beroſo: qui Curetes, filij Curis, filij Cã, filij Noe, exiſtimantur Tarteſsios cognomine Curetes Hiſpaniæ condidiſſe: de quibus Iuſtinus inſinuat libro vltimo.* Curetes in Hiſpaniam. Tarteſsij popu.

Noracus, Dux Hiſp. *His temporibus fama eſt, referente Nicolao Lecnico, Iberos Noraco duce magnanimo, ad inſulam Sardiniam perueniſſe: à quo Nora ciuitas condita eſt, quam primam Sardiniæ vrbem fuiſſe ferunt. Noracum autem hunc Mercurio ex Erythrea Gerionis filia procreatum autumant.*

1770 GERIONES.

Geriones, Lomnimij reges. *GEriones Lomnimij, Deabi Gerionis filij, vt refert Beroſus, occiſo patre, in Hiſpanijs regnare cœperunt, anno XXVIIII. Belochi Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Saluatoris (vt in Euſebio colligitur)*

ligitur) M.DCCLXX. & annis XXXXIII. regnauerunt. De iſtis Gerionibus ſic ait Diodorus in quinto libro: Vulgata erat per orbem fama, Chryſeum, qui vniuerſæ Iberiæ imperauerat, tres habere propugnatores filios, cùm robore corporis, tum armis egregios: exercitum præterea cuilibet fortiſſimorum militum eſſe, quos Hercules Libycus ad ſingulare certamen prouocans ſuſtulit. Erat Hercules iſte filius Oſiridis Aegyptij. Condiditq; Lomnimius rex Gerion, in Luſitania prouincia prouincia, vrbē Lumniamiam (vt in Plinio & Ptolomæo notatur) vnde Laminitani populi nominabantur: noſtris temporibus Auia oppidum. Græci verò denominarunt Limiam: inde Limia flumen, quod Lethen appellant: ab alijs Belion & Enuemius vocatur. Labitur, vt Strabo ſcribit, ex Celtiberis & Vacceis prope Galleciam. poetis admodum eſt famigeratus, vnde apud Inferos Lethes, id eſt, Letheum fluuium fingunt: vt Sillius de flumine iſto canit:

An. ante Chriſtum natum. / *Chryſeus.* / *Lumnimia, ciuit.* / *Laminitani, populi.* / *Auia, opp.* / *Limia, opp.* / *Limia, Lethes, Belion, Enuemius, flumina.*

Quiq; ſuper Grauios lucentes voluat arenas,
Inferna populis referens obliuia Lethes.

HISPALVS. 1727

HIſpalus filius fuit Herculis Libyci, qui à patre Rex creatus, Hiſpanias accepit, teſte Beroſo, anno XXXVI. Balei regis Aſſyriorum, id eſt, ante humanæ ſalutis aduentum, vt in Euſebio computatur, M.DCCXXVII. Hic Hiſpalim ciuitatem, quæ nunc

Hiſpalus rex / *Hiſpalis ciui.*

 Sibi-

An. ante Chriſtum natum. Seuilla ci. Hiſpalia prouincia. Sibilia, vulgo Seuilla dicitur, condidit. & tota Hiſpania quaſi Hiſpalia ab eius colonijs dicta, vt aſſentitur Rodericus Toletanus Antiſtes, inſignis hiſtoricus. Eſt Hiſpalis ciuitas ad mare Gaditanum: vbi ſunt æſtuaria, id eſt, conualles repletæ marinis aquis inundationibusq́ pelagi: per quas inſtar fluuiorum nauigantes aſcendunt ad vicina oppida. Regnauitq́ Hiſpalus, teſte Beroſo, annis XVII.

HISPANVS.

1710 Hiſpanus rex. HIſpanus filius Hiſpali, & Libyci Herculis nepos, mortuo patre, in Hiſpania regnare cepit, dicente Beroſo, anno primo Altadis Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti, vt in Euſebio colligitur, M.DCCX. Ab hoc Hiſpania prouincia nomen accepit: quum antea Iberia nominabatur. Hic filiã ſiue ſororem nomine Illiberiam habuit: quæ ſuo nomine ciuitatem Illiberiam conſtruxit, nunc vulgus Granatam nominat. Regnauitq́ Hiſpanus Rex annis XXXII. vt ait Beroſus.

Hiſpania vnde. Illiberia ciui. Granata ciu.

HERCVLES.

1678 Hercules rex. Luabim. HErcules, cui nomen eſt Libyus, Moyſes autem Luabin denominat, Oſiridis filius, filij Cami (qui Saturnus eſt nuncupatus) filij Noe, teſte Beroſo: anno XXXIX. Altadis Aſſyriorũ regis, cum in Italia res memorabiles geſſiſſet, & magnis laboribus functus eſſet, in Hiſpaniã redijt, vbi nepos eius Hiſpanus

nus imperabat. Quo mortuo, Hercules ipſe, quamuis admodum ſenex, Hiſpaniæ regnum ſuſcepit, anno primo Mamiti Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum veri Meſsiæ, vt in Euſebio colligitur, M.DC. LXXVIII. Hic, teſte Beroſo, vrbes in Hiſpania eius nominis ædificauit: videlicet Libyam in Pyrenæis montibus, quæ poſtea dicta fuit Iulia Libyca: Lybyſoſon, quam vrbem Romani per interpretationem vocauerunt Foroauguſtam, & inde Foroauguſtani populi: vt tenet Plin. Lybiſocam, Lybuncam & Liboram, quas Ptolemæus & Plin. deſcribunt. Condidit etiam & Calpem ciuitatem in vltima Hiſpania, vt auctor eſt Strabo: cum & eiuſdem nominis ſit mons, vna ex metis Herculis. Et in montibus Pirenæis vrbem Vrgellenſem, in Hiſpania citeriore prouinciæ Tarraconenſis. Hic columnas poſuit duas ad fretum Gaditanum ſiue Herculeum, quaſi terminos expeditionis ſuæ, cum illic acceſsiſſet ad interficiendos Geriones. Quidam dixerunt auctore Strabone, columnas Herculis illas dici, quæ viſebantur in templo Herculis apud Gades: & erant ex ære, cubitorum octo, in quibus ſumptus templi conſtructi erat inſcriptus, de quibus ſic ſcribit Plinius: Proxima autem faucibus vtrinque impoſiti montes, coercent clauſtra: Abila Aphricæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ: quam ob cauſam indigenæ columnas eius Dei vocant. Tradunt etiam aliqui, vt Diodorus narrat, coniunctis prius montibus ab Hercule effoſsis,

An. ante Chriſtum natum.

Lybia ci.
Iulia ciu.
Libyca ciu.
Libyſoſon ci.
Foroauguſta ciui.
Foroauguſtani, pop.
Libyſoca ci.
Lybunca ci.
Lybora ciu.
Calpe ciui.
Calpe mons.
Vrgellen. ciu.
Columnæ Herculis.

De freto Gaditano ſiue Herculeo, opinio.

An anteChriperuium Oceanum ad noſtrum mare mediterra-
ſtum natum. neum factum. At horum fides exiſtimationi hominum relinquenda eſt. Hercules (teſte Beroſo) poſteros ex Araxa iuniore, quæ ſemiuipera fingitur, reliquit Scytham iuniorem, Tuſſum, Agatyrſum, Peucinum, & Gythonem ex Galathea filia Atlantis Kytin ſiue Itali. Cum in Italiam per Celtas tranſiret permiſſu parentum (vt Beroſus inſinuat) genuit illis Galathem regem. Ex Omphale Athonē: ex quinquaginta autem puellis Aramais, quinquaginta filios Toſpiades à patria dictos ſuſtulit. Regnauit Hercules in Hiſpania, annis XIX. Cùm ab humanis deceſſiſſet, eius oſsibus opulentum ſepulchrū tēplumque Hiſpani condidere apud Gades: vt Beroſus narrat, & Pomponius Mela exprimit, & Salluſtius confirmat.

Sepulchrum Herculis. Templum Herculis.

1659 · HESPERVS.

Heſperus rex. Heſperus, vt refert Beroſus, Italus fuit, & non Maurus, vt aliqui opinantur. Fuit hic frater Atlantis, quem ſecum duxit Hercules, vt aſſerit Rodericus Toletanus. Hunc Heſperum Hercules Libyus ſibi ſucceſſorem reliquit, & Hiſpanias regere cepit anno XX. Mamiti Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio computatur) M.DCLVIII. & annis XI. regnauit: quia Atlas Italus frater illum Hiſpania expulit, ac in Italiam ire coegit, & vtrobiq; regnauit, vt Higynus inquit: Propterea-

Hiſpania. Heſperia.

ptereaq́; Hiſpaniã & Italiã Heſperias dictas ab Heſpero rege, non à ſidere: vt fingunt Græci. nam eadẽ ratione intermedia Gallia diceretur Heſperia: quia ſicut eo ſidere ab Italia in Hiſpaniã, ita & in Galliã Græci nauigãt. Horatius nõ ab Heſpero rege Heſperiã, ſed ab Heſperia eius filia, dictã fuiſſe ſcribit. An. ante Chriſtum natum.

ATLAS. 1648

Atlas Kytin, ſiue Italus frater Heſperi, anno primo Manchalei Aſſyriorum regis, vt Beroſus refert, Hiſpanias occupat. id eſt, ante aduentũ Salutis humanæ, anno M.DCXXXXVIII. vt in Euſebio colligitur. Hic quum annis XII regnaſſet, Syco ro filio rege creato, paulò ante obitum Heſperi fratris, ab Hiſpania in Siciliam, & à Sicilia in Italiam contra fratrem dimicaturus, conceſſit in Latium: vbi Coritus Hetruſcus ſocer Atlantis, cum puero Iano iuniore filio, obuiantes prohibuerunt eundem cum fratre arma conferre: permiſerunt tamen, & opem cum conſilio tulerunt, vt e regione Saturniæ collem Auentinum teneret: & condito oppido Capena, etiam agrum eius à ſe Italiam diceret: vt aſſerit Fabius, & quam plurimi ſcriptores: & in hiſtoria Hetruſca probatur. Tres fuerunt Atlantes, vt Seruius tradit: quorũ primus omniũ Maurus, vt ſupra diximus, Iaphetus filius Noe: poſtremus omnium Græcus: horũ medius ſocer Coriti, id eſt, regis Hetruſci, Italus frater Heſperi: de quo ſit ſermo.

Atlas rex. Kytin, rex. Italus, rex.

Italiæ nomen à rege Hiſpano.

Atlantes tres fuerunt.

An. ante Chriſtum natum.

S Y C O R V S.

1636 Sycorus rex. SYcorus ſilius Atlantis, à patre Rex creatus (refe-
rente Beroſo) anno XIII. Manchalei Aſſyriorũ
regis, Hiſpaniarum regnum accepit: id eſt, ante ad-
uentum humanæ ſalutis, vt in Euſebio colligitur, M.
Sycora prouincia. DCXXXVI. Ab hoc pars Hiſpaniæ Sycora dicta fuit,
quæ nunc eſt ciuitas Ilerda, inde Ilerdenſes populi
Ilerda ciu. Surdaonum gentis: referente Plinio. Vbi & Sycoris
Ilerdẽſes pop. amnis a ſuo nomine cognominatus fluit. Oritur au-
Sycoris flu. tem inter Pyrenæos montes a Surdaoribus & Ce-
Surdaones popu. ritanis, accoliturq; amœnis oppidis. Poſt Ilerdam,
Octigenem petit, & apud Machinenſiam oppidum
Ibero amni ſe iungit, & nomen amittit. Aureas de-
fert arenas: & potus eſt valde ſalubris, vnde Luca-
nus non immeritò inter primos Hiſpaniæ amnes cõ-
memorauit, quum dixit:

Heſperios inter Sycoris pon vltimus amnis.

Regnauitq; Sycorus Rex annis xxxxv. vt Beroſus in-
ſinuat.

S I C A N V S.

1591 Sicanus rex. SIcanus filius Sycori, mortuo patre (vt Beroſus
tradit) Hiſpanias regere cepit anno VIII. Mame
Sicani pop. li Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Saluato-
ris Ieſu Chriſti, M.D.LXXXXI. Hic nomen dedit Si-
canis populis in Hiſpania: qui in Italiam tran-
ſeuntes, quum Latium tenerent, inde à Liguribus
pulſi

pulſi in Siciliam traiecerunt : inſulamque humano cultui aptam ſortiti, Sicaniam à ſuo nomine dixerunt, quum prius Trinacria, a triquetra figura, inde Trinacris dicta eſſet: vt Philiſtus refert: & a Diodoro Siculo, & C.I.*Solino confirmatur: vnde & Sillius ait;* Ante Chriſtum natum. Sicilia vnde Sicania inſ.

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum & Cyclopica regna,
Vomere verterunt primum noua rura Sicano.
Pyrene miſit populos, qui nomen ab amne
Aſcitum patrio terræ impoſuere vacanti.

Regnauitq́; Sicanus Rex annis xxxi. vt Beroſus indicat, vſque ad octauum annum Spareti regis Aſſyriorum, vt ex Euſebio conſtat.

SICELEVS. 1560.

Siceleus, vt Beroſus notat, anno Spareti nono, Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio colligitur) M.D.LX. in Hiſpania regnare cepit: & annis XLIIII. relicto Luſo filio, regnauit. Ab iſto Siceleo Siculi dicti fuerunt: vt Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro recitat. Fuit hic Siceleus vir præcipuus in re militari, vt Xenophon refert, & Beroſus proſequitur: nam ab Hiſpania euocatus eſt contra Dardanum. Omnis enim Italia & Siculi cum Siceleo duce, fauebant partibus Iaſii contra Dardanum, quum de regno inter eos cõtentio fuiſſet. Quumq́; dolo Iaſiũ Dardanus pere- Siceleus rex. Siculi vnde.

An. ante Chriſtum natum. miſſet in Vetuloniæ agro: Siceleus Aborigenes exclu ſit, & Dardanum Italia pepulit, & in Samothraciam compulit: vt tradit Latina hiſtoria. Triumphalia Iaſiana, & Cybelica, quæ tempore defenſoris eius Siceleī, condita fuerunt, in Vetulonia, quæ nunc Viterbium ciuitas eſt, ſedente Alexandro VI. Pontifice Maximo, apparuere.

1516 LVSVS.

Luſus rex. LVſus filius Sycelei, teſte Beroſo, Hiſpaniarum regnum accepit, anno XIII. Aſcatadis Aſſyriorū regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſe- Luſitania prouincia. bio colligitur) M.D.XVI. Ab hoc Luſo omnes conce- Luſitani pop. dunt prouinciam Luſitaniam eſſe dictam, quæ nunc Luſitanorum ritus. Portugalia eſt: vnde Luſitani populi, qui ad Aquilonem montana habitant. Hi, vt auctor eſt Strabo, viuebant Spartano ritu, ſacrificijs dediti exta inſpiciebant & fibras, futuraq; prouidebant ex inteſtinis, quorum hominum maximè captiuorum diuinationes aucupabantur, abſciſſas dextras Dijs offerebant. Regio iſta ad meridiem Tago flumine cingitur, ab occaſu & ſeptentrione Oceano: ab aurora Carpētanis populis. Hic Luſus mortuo patre in Italia Rex creatus, multas in Luſitaniam ex amicis duxit Italicas Colonias: regnauitq; annis (vt ſcribit Beroſus) XXXI.

(∴)

SICV-

An.ante Chriſtum natum.

SICVLVS.

SIculus iunior, per diſtinctionem priſci Siculi, filij Itali (vt ait Manethon) in Hiſpanijs regnare cepit anno viij. Remeſsis Aegyptiorum regis: (vt in Euſebio computatur) anno ante aduentum Salutis humanæ naturæ, M.CCCCLXXXV. Et annis LXI. regnauit: vt inſinuat Manethon. 1485 Siculus rex.

Argantonius (vt Herodotus ait) per hoc tempus in Carteia, alio nomine Tarteſſa, vulgo Tariffa vrbe, in Bætica Hiſpaniæ prouincia regnabat: Qui, vt Anacreon poeta cecinit, CL. vixit annos: vt ſcribit, Plinius. CXX. Sillius autem dixit vixiſſe CCC. & ob id fuiſſe ditiſsimum ætatis: Vnde ait, Argantonius rex. Carteia ciu. Tarteſſa ciu. Tariſſa ciu.

Argantoniacos armat Carteia nepotes,
Rex proauus fuit humani ditiſsimus æui,
Ter denos decies emenſus belliger annos.

Ab iſto Argantonio crediderim nomen habuiſſe Argentonam oppidum in citeriore Hiſpania, in agro Barcinonenſi: vnde Ptolemæus Argēteolam ciuitatem ſcribit. Eſt Erga amnis apud Cantabros decurrens: qui quum in amnem Iberum cadit, nomen amitttit: teſte Marineo Siculo. Argentona oppi. Argenteola ciui. Erga flu.

TESTA.

TEſta Libyus Triton, vt refert Manethon, Hiſpaniarum regnum accepit anno primo Menophis Aegyptiorum regis: id eſt, anno ante aduentum Ieſu Chri- 1424 Teſta rex.

An.ante Chriſtum natum. ſu Chriſti (vt in Euſebio ſupputatur, M. CCCC. XXIIII.) Hic vt refert Manethon, oriundus fuit ex Libyca Tritonide, patria Mineruæ Palatuæ. Teſtam vrbem in littore Hiſpaniæ condidit: quã poſtea Teucriam vocauere Hiſpani, à Teucro Thelamonio, nunc verò Carthageniam, ſiue Carthaginem nouam appellant. Ab iſto Teſta rege poſitos fuiſſe Conteſtanos finitimos Bæticæ, auctor eſt Ptolemæus, & ipſum nomen teſtatur. Horum populi non mirum ſi militia valent, quandoquidem ex Tritonide Minerua militiæ principe ortum habuere. Eſt in campis Tarraconenſium oppidum vulgo Conſtantinũ: quod crediderim à Teſta rege iſto eſſe conſtructum. Regnauitq; Teſta annis LXXIIII. vt inſinuat Manethon.

Teſta ciui. Teucria ciu. Carthagenia ciu. Conteſtani popu. Conſtantinũ oppi.

1350

ROMVS.

Romus rex. Romus filius Teſtæ Hiſpanias regere cepit (vt refert Manethõ) anno XXXV. Zeti Aegyptiorum regis: Id eſt, ante aduentum humanæ ſalutis, M.CCCL. vt in Euſebio computatur. Ab hoc Valentiam ciuitatem citerioris Hiſpaniæ conditam tradunt, ab interpretatione nominis: nam Romus Aramea Græcaq; lingua valens Latinè oſtenditur. Regnauitque Romus, vt Manethon inſinuat, annis XXVIIII.

Liber pater. Bacchus, qui Græcis Dionyſius, Latinis Liber pater dicitur, filius Iouis ex Semele, Cadmi Thebanorum

norum regis filia, per hoc tempus fuit (vt in Euſebio colligitur) Iberiſq; dominabatur. Vnde Sillius III. Punicorum ſic ait: An. ante Chriſtum natum.

Tempore quo Bacchus populos domitabat Iberos.

Condidit hic Dionyſius Nebriſſam ciuitatem, prope æſtuaria Hiſpaniæ, quam Sillius á Satyris cultam dicit. propter ipſum nomen: nebris enim pellem Hinnuli, id eſt, pulli ceruini ſignificat, qua vtebãtur bacchantes: vnde dicit, Nebriſſa ciu.

Ac Nebriſſa Dionyſeis conſcia thyrſis,
Quam Satyri coluere leues,

Ab hoc Baccho, Bacchus fluuius dictus eſt in Bætica prouincia, apud Cordubã non ignobilis, vt ait Hieronymus Paulus Barcinonenſis, & Bocatius. Bacchus flu.

Per hoc tempus Oſcus Vetulonienſis Italiæ imperiũ adeptus, plurimas colonias dedit, vt ait Manethon: ſuiq; nominis fundauit Oſcam, & á ſuo cognomine Betulonam, ciuitates: Inde Bethulus flumẽ in Hiſpania Tarraconenſi, vel, vt diximus, á Bethorege. Oſca ciu. Betulona ciu. Bethulus flu.

PALATVVS. 1321

PAlatuus, viuente patre Romo, vt Manethon inſinuat, anno octauo Ramſis Aegyptiorum regis, in Hiſpanijs regnare cepit: id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti M. CCC. XXI. vt in Euſebio colligitur. Ab his Palentiam vrbem conditã fuiſſe, deriuatio nominis eſt argumento, iuxta flumen Nubis, Palentia ciu.

vulgo

An. ante Chriſtum natum. vulgo de Carrion in Gallicia, in qua olim Mineruæ ſtudium & Gymnaſium generale Hiſpaniæ floruit. Populos à ſe dictos Palatuos fundauit, quos Ptolemæus deſcribit. Hunc Palatuũ Cacus Licinius Celtiber (vt ſingunt) Vulcani filius, qui in Carpentano monte militiam exercuerat (vt quidã exiſtimant) pepulit: vbi & victoria potitus eſt, & monti Caco nomẽ ad hanc vſq; ætatẽ dedit, qui vulgo Mont Cayo nuncupatur, iuxta monteś Idubedas in Aragoniæ regno. Ferũt aũt Palatuũ victũ, quia adoleſcentulus erat. Regnauitq; hac prima vice Palatuˀ puer, vſq; ad annũ XXX. Ramſis, id eſt, annis XVIII. vt in Euſebio ſupputari poteſt, dicente Manethone.

Palatui pop.

Montcayo.

1303

Cacus rex.

CACVS.

CAçus Licinius Celtiber, vt Manethon inſinuat, anno XXXI. Ramſis Aegyptiorum regis, Hiſpaniaſcepit: id eſt, ante Salutis humanæ naturæ aduentũ (vt in Euſebio colligitur) M.CCC.III. Hic dictus eſt filius Vulcani, quòd primus in Hiſpania ferrum & arma militaria, quæ Vulcano attribuũtur, docuerit. Regnauitq; annis xxxvi. Et à Palatuo, qui poſterioribus annis illum ab Hiſpania propulſauit, in Italiam coactus fuit abire: non ab Hercule Græco, qui natus ea tempeſtate nondum erat, vt fama habetur, & aliqui narrant: vt in Euſebio computari poteſt. Regnauitq; ſecundo Palatuus (vt Manethon ſcribit) annis ſex.

ERY-

An. ante Chriſtum natum.

ERYTHRVS.

1261

Erythrus Tyriorum Rex, à colonijs Erythreis cognomentum deſumpſiſſe traditur. Qui Tyrij à mari rubro monitu oraculi nauigantes ad occidentem, templum Herculis Libyci erexerunt apud Gades, à ſe Erythream nominatam. Pœni lingua ſua Gadir, id eſt, Septem nominarunt, narrat Solinus: nunc vero Caliz appellatur. Hiſpanias occupat anno VII, Amenophis Aegyptiorum regis, id eſt, ante aduentū Ieſu Chriſti (vt in Euſebio colligitur) M. CC. LXI. Vnde Sillius III. Punicorum ſic ait,

Erythrus rex Tyri in Hiſpaniam. Templum Herculis. Gades inſ. Erythrea inſ. Caliz inſ.

Hos Tyria miſere domo patria inclyta Gades.

Et vt Plinius in naturali hiſtoria inſinuat, ab ipſo populi Ceritani, prope Pyrenæos montes habitantes, denominati ſunt, dicente Sillio,

Ceritani pop.

Nec Ceritani quondam Tyrinthia caſtra.

Regnauitq́ Erythrus, annis LXVIIII. Per hoc tempus Turiaſſonem ciuitatem apud montem Caci, à Tyrijs & Auſonijs conditam fuiſſe, nonnulli opinantur: ſunt autem dicti Auſonij populi in citeriore Hiſpania, qui nunc Vicenſes appellantur, ab Auſone Vlyſſe, vel ab Auſone filio Aramæi, vt ſupra ſcripſimus.

Turiaſſo ciu. Auſonij pop. Vicenſes pop.

GARGORIS.

1192

Gargoris cognomento Mellicola, ab excidio Troiano anno primo proditur in Hiſpania imperaſſe,

Gargoris rex. Mellicola rex.

An. ante Chriſtum natum. *raſſe, Iuſtino teſte, id eſt, ante humanæ ſalutis aduentum, M.CLXXXXII. Hic primus fuit, qui Hiſpanos colligere mella docuit, & vſque ad primum annum Aeneæ Syluij Latinorum regis peruenit: id eſt, annis LXX. regnauit, vt in Euſebio cōputari poteſt.*

Gallicia regio, Callaici pop. *His temporibus Callaici populi (vnde Gallecia regio, vulgo* Galizia*) a Galathe Herculis Græci filio denominati ſunt, teſte Sillio & Iuſtino.*

Hercules Græcus in Hiſpaniam. Græci in Hiſpaniam. Saguntina vrbs. *Per hoc tempus Hercules Græcus maximus pirata in Hiſpaniam transfretauit: & poſt eum alij duces ex Græcis: vnde in dominium Græcorum Hiſpania tota venit: & ſub diuerſis Græciæ gentibus, quæ inferius enumerabuntur, per multos annos extitit. tandem a Pœnis ab ipſa expulſi ſunt. Hic Saguntinam vrbem condidit ſiue reſtituit: & a nomine Zacinthi* Comitis *ſui illic ſepulti nominauit, vt ait Sillius his verſibus:*

Prima Saguntinas turbarunt claſsica portas,
Bellaq; ſumpta viro belli maioris amore.
Haud procul Herculei tollunt ſe littore muri,
Clementer creſcente iugo, quis nobile nomen
Conditus excelſo ſacrauit colle Zacinthus.
Hic Comes Alcidæ remeabat in agmine Thebas.

Templum Dianæ. *Per hæc tempora (vt auctor eſt Bocchus, referente Sillio) idem Zacinthus comes Herculis, templū Dianæ apud* Saguntū *condidit, in quo trabes iuniperi poſuit, quibus Annibal vltimus* Carthaginen*ſium*

ſium Imperator,religione ductus pepercit:quæ adhuc tempore Plinij,vt ipſe narrat lib. 16.cap.40. ſtabant:nempe annis M.DCCLXX. An.ante Chriſtum natum.

His temporibus, Aetoli Diomedem Tydei filium ſecuti,in Hiſpania,quæ Luſitania dicitur,vrbem condiderunt,inter Minium & Limiam amnes,quam Tyden appellarunt,à nomine Tidei patris Diomedis.Illius ciuitatis coloni Grauij dicti ſunt,nomine paululum violato,cum Graij appellari debuiſſent: vnde Sillius III.Punicorum,ſic ait: Diomedes in Hiſpaniam. Tiden ciu. Grauij pop. Graij pop.

Et quos nunc Grauios violato nomine Graium,
Aeneæ miſere domus Aetolaque Tide. Grauij op.

Vlyſſem Itachum,per quem Troia capta & euerſa fuit,ſub hac tempora in Luſitania Hiſpaniæ prouincia ciuitatem Vlyxbonam condidiſſe Solinus ſcribit:Ptolomæus Oliſipponē,Plinius Salatiam, Strabo Vlyſſeam vocat,vulgus Lisbonam. Ab eo nomine Vlyſsiponenſe promontorium nunc (quod Artobrū ſiue Magnum, ſiue Nerium)accepit nomen:vnde poſtea populi Artabri,vt Plinius ſcribit, appellati ſunt,alio nomine Arotrebæ. Vlyſſes in Hiſpaniam. Vlyxbona, Oliſippon, Salatia, Vlyſſea, Lisboa, ciu. Vlyſsiponen. prom. Artabrum Magnum. Nerium, promont. Artabri, Arotrebæ, po.

Aſtir,auriga Mēnonis,interfecto apud Troiam hero, per hæc tempora in Hiſpaniam nauigauit,& Aſturicam vrbem magnificam vulgo Aſtorgam conſtruxit:Aſturibuſque populis,qui ſunt vicini Cantabris & Gallecis,nomen dedit:vnde Sillius, Aſtir in Hiſpaniam. Aſturica, Aſtorga ciu. Aſtures pop.

Venit & Auroræ lachrymis profuſus in orbem
Diuerſum, patrias fugit cum deuius oras,

Armiger

An ante Chriſtum natum
Armiger Eoi non fælix Mennonis Aſtir.

Aſtir opp. Aſtigis opp. Ecija opp. Aſtigitanæ colonia. Auguſta firma, ciu. Aſtura, Aſtorga flu.

Ab iſto oppidum Aſtir, ſiue Aſtigis, vulgo Ecija, & colonia Aſtigitana dicta fuit, referēte Plin. poſtea vero ab Octauiano Auguſto, Auguſta Firma. Aſtura flumen, vulgo Aſtorga, *ab eodem Aſtir denominatum eſt: trāſit per Aſtorgam ciuitatem: & cum Durio amni miſcetur, amittit nomen. Ab hoc flumine Aſtures, acre hominū genus, nomen accepere. vnde Lucanus,*

Hic præter Latias acies erat impiger Aſtur.

Aurum etiam apud eos effoditur: quod præclare deſcribitur à Sillio, his verſibus:

Sed ſcelerum cauſas aperit Deus Aſtur auarus.
Viſceribus latè telluris mergitur imis,
Et redit infælix effoſſo concolor auro.

Teucer in Hiſpaniam, Teucer. Carthago noua, ciu.

Teucer, auctore Trogo & Homero, peracto bello Troiano, in Hiſpaniæ littus cum claſſe appulit, & locū, vbi poſtea fuit Noua *Carthago, occupauit. vnde ait Sillius,*

Dat Cartago *viros Teucro fundata vetuſto.*

Et decimoquinto libro Punicorum ſic ait:

Vrbs colitur Teucra quondam fundata vetuſto,
Nunc Carthago.

Spartaria. Cartagena ciu.

Ptolomæus illam Spartariam appellat, vulgus Cartagenam. Sed Strabo illam ait fundaſſe Haſdrubalem, generum Amilcaris Carthaginenſium Imperatoris, vt ſuo loco dicetur.

Tlepolemus.

Tlepolemus filius Herculis Græci, vt auctor eſt Homerus

merus, & refert Strabo libro XIIII. *poſt captam Troiam, collecta iuuenum manu, in* I*beriam nauigans, Baleares inſulas habitauit: vnde Sillius ait:* *An. ante Chriſtum natum.* *Baleares inſu.*

Iam cum T*lepolemus ſator: & cui Lyndus origo,*
Feruida bella ferens Balearis.

HABIDVS. 1122

H*Abidus nepos Gargoris, vt* I*uſtinus refert, poſt auum Hiſpaniarum regnum accepit, anno ſecundo Aeneæ Syluij Latinorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu* C*hriſti (vt in Euſebio computatur)* M.CXXII. *& annis* LXIIII. *regnauit, ſecundum noſtram ſupputationem. Qui de Habido, & fortuna eius & ſucceſſione in Hiſpaniarum regnis plura requirit,* I*uſtinum epitomatũ libro* XXXXIIII. *legat.* *Habidus rex.*

A nomine iſtius, crediderim deriuaſſe nomen Abilæ montis in Mauritania, ad mare, qui Aphricam ſeparat ab Europa. Et regem fuiſſe Helleſponti in Aſia, in qua Abidus vrbs antiquiſſima erat, vt pleriq; ſcribunt. *Abila mons.*

Helena ciuitas Græcorum ſobolis, vt Plinius ſcribit: hodie vulgo Elna, *Epiſcopium in agro Perpiniano ſiue Roſſillonenſi, per hoc tempus condita:* Non *ab Helena matre Conſtantini magni Romanorum Imperatoris, vt aliqui opinantur.* *Helena ciu.* *Elna ciu.*

An. ante Chriſtum natum.

LYDI.

1058 Lydi in Hiſpaniam.

Lydi populi á Cure fratre Oſiridis, filio Cam, filij Noe, originem trahentes, vt Valerius Maximus libro ſecundo inſinuat, & ex Euſebio colligitur, mare obtinuerunt anno ante ſalutis humanæ naturæ aduentum, M.LVIIII. Vnde in Hiſpania imperaſſe putantur, cùm ciuitates nonnullæ ab iiſdem in Hiſpanijs conditæ ſint, & annis XXXXVII. regnauerunt, vt refert Euſebius.

Alba ciui.

His temporibus Aſcanius filius Aeneæ, ſecundus Latinorum rex, Albam ciuitatem in Latio cōdidit, â quo etiam crediderim ciuitatem Albam Hiſpaniæ eſſe conſtructam: quum à Latinis veteribus, vt refert Plinius & Ptolemæus, in Hiſpania ciuitates populosq́ue ac Colonias plures conſtet eſſe conſtructas. Alba hæc, vulgo Biana denominatur. Eſt quoque ab ea flumen eiuſdem nominis, nunc verò Clodianus: qui per Indicetas, quos Emporitanos vocant, decurrit. Emporias Phocenſium & Latinorum olim coloniam alluens, à Pyrenæis montibus funditur, & verſus Midas inſulas, in quibus Palæopolis oppidum quondam fuit, in Balearicum mare deuoluitur, vt Plinius narrat & Ptolemæus.

Biana ciu. Alba, Clodianus flu. Palæopolis oppi.

Mantuam ciuitatem poſtea Viſeriam, vulgo Madrid dictam, his temporibus Ocnus Tyberini Latinorum Regis filius, á nomine matris Mantus, filiæ Tireſiæ condidit, aliamq́ue in Italia.

Mantua, Viſeria, Madrid, ciu.

THRA-

An. ante Chriſtum natum.

THRACES.

THraces populi, à Tyras filio Iapheti originem 1011 Thraces in Hiſpaniam.
trahentes, vt Euſebius inſinuat, anno ante aduentum Ieſu Chriſti, M. XI. mare obtinuerunt. Vnde in Hiſpanijs exiſtimantur imperaſſe, quum ab eiſdem ciuitates aliquæ in Hiſpanijs cõſtructæ ſint. Nam hi, qui Sarmatæ ſiue Sauromatæ Scythæ dicuntur, in Hiſpania his temporibus Suſanam vrbem condiderunt: vnde Sillius refert, Suſana ciu.

Et non Sarmaticos attollens Suſana muros.

Ptolemæus illam appellat Lucentum, Plinius Lucentium oppidum Latinorum. Almeriam etiam condiderunt, quæ antiquitus Abdera nominabatur, ab interpretatione nominis Abderæ ciuitatis Thracū, quam Abdera Diomedis ſoror condidit, & à ſe ſic nominauit. Et lingua Thracum Bria oppidum dicitur. Ideo hæ plurium locorum in Hiſpania ſunt terminationes, vt ſupra quarto capitulo ſub rege nomine Brigo annotauimus. Lucentum, Lucentium, Almeria, Abdera ciu.

RHODII. 925

RHodij populi, referente Euſebio, ante Salutis humanæ aduentum, D. CCCC.XXV. mare obtinuerunt. Vnde putantur in Hiſpanijs imperaſſe, quum Rhodam ab eiſdem ad radices montis Pyrenæi inueniatur eſſe conſtructam, teſte Sillio & Homero. Strabo autem illam denominat Rhodopen, Rodij in Hiſpaniam. Rhoda, Rhodope, ciu.

An ante Chriſtum natum. *vulgo* Roſes *oppidum. Inde Rhodius flumen, quod oritur in Pyrenæis montibus. Non multum irrigat,* Roſes opp. Rodius flu. *ſed apud Emporitanos in Thicim amnem demergitur, & nomen amittit. Regnauerunt ſiue mare obtinuerunt Rhodij, vt Euſebius teſtatur, annis* XX.

PHRYGES.

905 Phryges in Hiſpaniam. *PHryges populi, vt Euſebius narrat, anno ante aduentum Ieſu Chriſti, DCCCCV. mare obtinuerunt: vnde putantur Hiſpanis imperaſſe: quum nonnullæ ciuitates in Hiſpanijs ab eiſdem inueniantur eſſe conditæ: & referẽte eodem Euſebio, annis* XXVI. *imperarunt. Hi Phryges, qui nunc Troiani, á Phrygia regione minoris Aſiæ primo Hiſpani fuerunt, vt ſupra in capitulo quarti Regis Hiſpaniarũ* Baleares inſ. Mallorques. *dictum eſt: & per hoc tempus Baleares inſulas duas, quæ Græcé appellãtur Gymneſiæ, vulgo* Malorques *in Hiſpanico mari, teſte Solino, cũ Baccho rege occupauerunt. Apud has repertus primum fuit vſus fundarum.*

CYPRII.

879 Cyprij in Hiſpaniam. *CYprij populi, dicente Euſebio, mare obtinuerunt anno ante aduentum veri Meſſiæ, DCCC LXXVIIII. Et quum his temporibus ciuitates aliquæ in Hiſpania ab eiſdem conſtructæ ſint, putantur in Hiſpanijs imperaſſe, & quidem, vt refert Euſebi⁹, annis* XXXVIIII.

PHOE-

An. ante Chriſtum natum. 840

PHOENICES.

Phœnices in Hiſpaniam.

Phœnicis populi Aſiatici, à mari, quod rubrum vocatur, in hoc noſtrum proficiſcentes, & hanc incolentes regionem, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: nam teſte Euſebio, anno ante aduentum humanæ ſalutis, DCCCXXXX. mare obtinuerunt; vnde in Hiſpanijs imperaſſe iudicatur, quùm per hoc tempus in eadem prouincia à Phœnicibus pleræque ciuitates conſtructæ fuerint. Videlicet in Bætica, Axi, ſiue Sexi, vel Hexi: in Erythræa inſula, quæ nunc Caliz denominatur, templum mirificum in Herculis Aegyptij honorem conſtruxerũt, & Caſtrum munitiſſimum erexerunt. In Bætica autem prouincia Melace Ciuitas ab eiſdem condita fuit, Malaga deinceps denominata, & annis XXXXI. dicente Euſebio, obtinuerunt mare. Hi Tyro Phœniciæ vrbe ſoluentes, Balearibus inſulis, quæ nunc Maiorica, diu potiti ſunt: vt Sillius canit.

Axi ciu. Sexi ciu. Exi ciu. Templum Herculis. Caſtrum Phœnicum. Malaca ciui. Malaga ciu. Baleares inſ. Maiorica inſ.

Iam Ebuſus Phœniſſa mouet.

Sunt hæ inſulæ in mari Hiſpano è regione Tarraconenſis: quarum incolæ, auctore Strabone, optimi erant funditores: vnde Sillius,

Hic crebram fundit Baleari verbere glandem.

Phœnices, qui fundas inuenerunt, auctore Plinio, illis Inſulis potiti, fundas æquè exercuerunt: vnde vſus & imitatio remanſit apud Balearicos. Has Inſulas Græci, vt diximus, Gymneſias, ab incolarum

An.ante Chriſtum natum. nuditate, qui æſtatis tempore abſque veſtibus incedebant: Romani Baleares, à fundæ iactu, quas rectius quam reliqui iacerent, appellarunt, Diodoro Siculo teſte.

Turia flu. Turia ciu. Guadalaiara, ciu. Turiolũ opp. Sunt qui dicunt, hos Phœnices petentes per hoc tempus Gades, quum ab Ebuſo ſoluiſſent, tempeſtate repulſos, fluminis Turiæ oſtia ſubijſſe, vbi vaccarum multitudinem inuenientes, Flumen Turiam, id eſt, vaccis cultum appellauere: quas ipſi Tur patrio ſermone appellant. Inde Turiæ ciuitati, modo Guadalaiara, à Mauritanis inditum nomen eſt. Quin & Turia ſiue Turulis, vt Ptolemæus tenet, fluuius Turiolum ſui nominis oppidum linquens, apud Valenciam, delitiarum & nobilitatis altricem, proximus fluit. Inde crebra riuulorum deductione tenuiſſimus, in mediterraneo ſiue Iberico mari mergitur. Claudianus ſic laudat hunc amnem:

Floribus, & roſeis formoſus Turia ripis.

799 AEGYPTII.

Aegyptij in Hiſpaniam. AEgyptij populi, ſub duce Tarracone, poſt Phœnices (referente Euſebio) ante aduentum Salutis humanæ D. CCLXXXXVIIII. mare per annos XXXV. obtinuerunt. Vnde imperitaſſe eos Hiſpanijs creditur: quum nonnullæ ciuitates, per hæc tempora, ab eiſdem in Hiſpanijs ſint ædificatæ: Idque maximè, vt opinantur aliqui, in citeriore Hiſpania, &

& ab ipſo Duce & nominis ſui deriuatione conſtructa & denominata eſt ciuitas Tarracona. An. ante Chriſtum natum. Tarracona ciuit.

MILESII. 764

M*ileſii populi, referente Euſebio, per annos* XXVIIII.*mare obtinuerunt, anno ante aduentum* Saluatoris *Ieſu* Chriſti, D.CCLXIIII.*Vnde in Hiſpania imperium tenuiſſe putantur, quum ab eiſdem, in partibus illis, per hoc tempus ciuitates aliquæ inueniantur eſſe conſtructæ, ſed in* Italia *plurimæ, referente Solino.* Mileſii in Hiſpaniam.

CARES. 735

C*ares populi, vt Euſebius inſinuat, anno* XXXII. *Romuli, Romanorum regis primi, id eſt, ante ſalutis humanæ naturæ aduentum,* DCCXXXV.*mare obtinuerunt. vnde Hiſpanijs imperaſſe creduntur, quum ab eiſdem per hoc tempus aliquæ ciuitates in partibus illis conſtructæ inueniantur. Nam* Cariſti *populi in Hiſpania ſunt, à deriuatione* Cares*, referente Ptolemæo.* Imperaruntq́; Cares, *vt Euſebius vult, annis* XLVIII. Cares in Hiſpaniam. Cariſti pop.

LESBII. 687

L*esbij populi poſt* Cares*, dicente Euſebio, mare obtinuerunt: vnde in Hiſpanijs eos regnaſſe putatur: quũ ab eiſdem aliquæ ciuitates in partibus illis cõſtructæ ſint per hoc tempus. Regnare cœperũt,* Lesbij in Hiſpaniam.

An. ante Chriſtum natum. vt ex Euſebio colligitur, anno ante humanæ ſalutis aduentum, DCLXXXVII. & annis LXVIII. imperarunt.

Concaui pop. Concaui populi in Hiſpania, à Maſſagetis populis Scythiæ, qui & Lesbij, per hoc tempus originem traxerunt, vt ex Euſebio patet: & Concauam ciui-

Concaua ci. tatem, quam Ptolemæus ſcribit, condiderunt. Hi Concaui lacte cum ſanguine equino in potum vtebantur: vnde Sillius tertio Punicorum de illis ſic ait,

Hæc qui Maſſageten monſtrãs feritate parentem,
Cornipedis fuſa ſatiaris Concaue vena.

619 PHOCENSES.

Phocenſes in Hiſpaniam. PHocenſes populi Græci, vt in Euſebio aperitur, anno XVI. Tarquinij Priſci Romanorum regis, id eſt, ante aduentum Saluatoris Ieſu Chriſti, DC. XVIIII. mare obtinuerunt annis XXXXVIII. Vnde in Hiſpanijs regnaſſe creduntur, quum in ijs multas ciuitates per hæc tempora conſtruxerint. Nam

Emporia ciu. Emporiam vrbem maritimam, inter Tarraconem & Pyrenæos montes, ad mare condiderunt. Ideo quidam Emporias Phocaicas appellant: vnde Sillius tertio Punicorum ſic canit,

Phocaicæ dant Emporiæ mare.

Ab eiſdem Emporianis Phocenſibus condita eſt Maſſilia Galliæ, teſte Liuio: inde dicunt Maſſilienſes à Phocenſibus originem trahere. Duo quidem Emporiæ

riæ oppida antiquitus erant, muro diuiſa: vnum Græci habebant, alterum Hiſpani. Sed Græcum oppidum mari expoſitum, totum orbẽ muri, plus minus quadringentos paſſus pãtentem habebat: Hiſpanis retractior à mari, trium millium paſſuũ in circuitu murus erat, dicente Liuio. An. antè Chriſtum natum.

Caſtulo ciuitas a Caſtalio, qui ex Phocide ac Parnaſo per hoc tempus in Hiſpaniam traiecit, condita fuit: Vnde quidam Caſtulonem Parnaſiam appellant, teſte Sillio: nunc vulgo Caslona, Ciuitas infine prouinciæ Bæticæ: olim Caſtulonenſes populi ex colonia Salarienſe Latij veteris: qui Cæſariuenales appellantur, teſte Plinio. Caſtûlo ciu. Caslona ciu. Caſtulonẽſes pop.

NABVCHODONOSOR. 571

NAbuchodonoſor huius nominis ſecundus, Magni Nabuchodonoſoris filius, tertiusque Chaldæorum rex, Hiſpanias occupat, teſte Ioſepho, anno ante aduentum Salutis humanæ naturæ, vt ex Euſebio colligitur, DLXXI. & quum annis VIIII. regnaſſet, dominium Hiſpaniarum ad Carthaginenſium populos tranſiuit. Nabuchodonoſor in Hiſpaniam.

CARTHAGINENSES. 562

CArthaginenſes duce Meſeo Hiſpanias occupãt, vt Iuſtinus inſinuat, & Oroſius confirmat, anno ante humanæ ſalutis aduentum (vt ex Euſebio computatur) DLXII. Nam cum Gaditani, à Tyrijs Carthaginenſes in Hiſpaniam. Meſeus in Hiſpaniam.

An. ante Chriſtum natum. deſcendentes (vt diximus) ab inuidentibus incremen-
tis nouæ vrbis Gaditanæ, quæ nunc Caliz dicta eſt,
Gaditana ci. Caliz ci. finitimis Hiſpaniæ populis, perpetuo bello laceſſeren-
tur, auxilium conſanguineis Carthaginenſes, qui-
bus etiam á Tyrijs eſt origo, (vt Iuſtinus in vltimo
ſui epitomatis refert) miſere: ibiq́; fœlici expeditiõe
& Gaditanos ab iniuria vindicarunt, & maiorem
fere partem prouinciæ ſuo Imperio adiecerunt, &
vſq; ad dominium Romanorum illam obtinuerunt,
annis fere CCCXLVIII.

336 Maurinus Hiſpa. Per hoc tempus, anno ante aduentum Ieſu Chri-
ſti circiter CCCXXXVI. Hiſpani Maurinum Hiſ-
panum Alexandro magno Macedonum regi ſuppli-
catum Babylonem miſerunt, qui cruentum domi-
num vltro, ne hoſtem exciperet, adijt, referente O-
roſio.

Hiſpani in Siciliam. Romani ſub Appio Claudio in Hiſpaniam. Hijs quoque temporibus (vt Polybius refert) Car-
thaginenſes pleroſque ex Hiſpania milites, in ſupple-
mentum contra Hieronem Syracuſanorum regem,
in Siciliam ſcripſerunt.

303 Romani in primo bello Punico, teſte Liuio, anno
ante aduentum Salutis humanæ naturæ CCCIII.
(vt in Euſebio computatur) ſub Appio Claudio Cõ-
Balbus Gaditanus. ſule partẽ Hiſpaniæ occupauerunt. Cornelius Atti-
lius Balbus, Gadibus genitus, Romanorum Conſul,
242 anno circiter CCXLII. ante aduentum Ieſu Chriſti,
vt in Euſebio colligitur, primus de externis, vtpote
de Garamantibus triumphauit, vt ſcribit Solinus.

Cartha-

Carthaginenſes, rebellante Hiſpania, confeſtim Amilcarē cognomento Barcinam, cum exercitu in illā mittunt: anno ante aduentum Chriſti, vt in Euſebio cōputatur, CCXXXIIII. Qui cum omnibus copijs profectus, Annibale filio comite, qui tū fere nonū ætatis ſuæ annū agebat, ſuperatis colūnis Herculis, magnā Hiſpaniæ partē Carthaginenſibus recuperauit, teſte Polybio: & hijs in locis circiter nouē cōmoratus annis, multis Hiſpaniæ ciuitatibus bello ſubactis, pleriſq; etiā pacta ſalute atq; impunitate bonorum in fidem Carthaginenſium receptis, dignam tandē rebus à ſe geſtis mortem obijt. Carthaginenſes aūt exercitui Aſdrubalem, Amilcaris ſocium, ſiue (vt aliqui ſcribunt) generum, præfecerunt.

An. ante Chriſtum natum. Amilcar Barce in Hiſpaniam. 234.

Hic Amilcar per hoc tempus ciuitatem Barcinonenſem in Citeriore Hiſpania, in agro Laletano, cōdidit: & à cognomine ſuo Barce nomen accepiſſe dicitur: vt Hieronymus Paulus Barcinonenſis tenet. Ptolemæus, Barcinem Coloniam eſſe cognomine Fauentiam ſcribit.

Barcinon ciu. Fauentia Colonia.

Aſdrubal gener Amilcaris, incredibili virtute Imperium Carthaginenſium in Hiſpania adauxerat, anno ante ſalutis humanæ aduentum, vt in Euſebio colligitur, CCXXV. Romani verò, cum intelligerēt, vires Carthaginenſium vſque adeo in Hiſpania creuiſſe, ne eam quidem partem negligendam putauere: ſed recuperare quod omiſſum fuerat decreuerūt. Miſſis igitur ad Aſdrubalē in Hiſpaniā legatis, per-

Aſdrubal in Hiſpaniam. 225 Romani in Hiſpaniam.

An ante Chriſtum natum

percuſſum cum Carthaginenſibus fœdus fuit. In quo inter cætera cautum, ne liceret Carthaginenſibus Iberum amnem cum armis traijcere: per reliquam Hiſpaniam impunè progredi licere. Hic Aſdrubal, quum regulum quendam Tagum nomine necari, & caput haſtæ affixum circumferri iuſſiſſet, in Hiſpanijs ab illius ſeruo Gallo, crucem & ignominiam domini ægrè ferente, in tentorio confoſſus eſt, anno octauo Imperij ſui, dicente Sillio, Oroſio & Polybio. Hic Aſdrubal vrbem condidit in Hiſpania, quæ à quibuſdam Carthago, ab alijs Noua Ciuitas appellatur: vulgo Carthagenia *dicta eſt, in regione Bæticæ, referente Strabone & Polybio: Alij Teucrum Telamonium conſtruxiſſe, vt ſupra diximus, aſſerunt.*

Tagus regulus.

Carthago ci. Noua Ciuitas Carthagenia ci.

Annibal in Hiſpaniam.

Annibal cognomento magnus, Amilcaris Barcæ filius, Carthaginenſium Imperator, non obſeruato fœdere, quod Romani & Aſdrubal pepigerunt, anno primo Olympiadis CXXXX, *vt Polybius libro*

217 *tertio narrat, id eſt Euſebio teſte, ante aduentum Ieſu Chriſti* CCXVII. *quo ipſe regnare cœpit in Hiſpanijs, Saguntum ciuitat, vulgo* Moruedrã, *Hiſpaniæ citerioris, populo Romano fideliſſimam, euertit. Sed quum ciues vrbem capiendam viderent, primores aurum & argentum omne in ignem iactauerunt: nam alij omnes pugnantes occiſi ſunt: vt Liuius ſcribit. Sed poſtea à Romanis deuicto in Italia Annibale, Carthaginenſibusq; ex tota Hiſpania depul-*

Saguntum ci. Moruedra op.

depulſis, tota prouincia in dominationem Romanorum peruenit. An. ante Chriſtum natum.

Aranticus his temporibus, vt ait Sillius tertio Punicorum, Dux erat Cordubæ ciuitatis Hiſpaniæ, & ab illo Arandam oppidum, à deriuatione nominis dictum eſſe crediderim: & Araducam regionem, vulgo Arzuam, cuius meminit Ptolemæus. Aranticus Dux. Aranda opp. Araduca, Arzua regio.

ROMANI. 214

POpulus Romanus, expulſis Pœnis ſiue Carthaginenſibus ex tota Hiſpania, illam obtinuit: de qua Publius Scipio agnomento Africanus, Conſul, primus fuit triumphator: poſt cuius obitum alij plurimi Romanorum Conſules, prouinciam illam vſque ad introitum imperij Caij Iulij Cæſaris, tenuerunt, annis fere CLV. vt in Euſebio colligitur, referente Liuio & Oroſio. & in poteſtatem redegerunt metalla argenti & auri, quæ illic ſunt, vt habetur Machabæorum octauo. Pluresq́; ciuitates & oppida ſuis proprijs nominibus conſtruxerunt, reſtaurarunt, & denominarunt. Fuit initium dominationis Romanorum in Hiſpania, vt in Euſebio computari poteſt, anno ante ſalutis humanæ naturæ aduentum CCXIIII. Romani in Hiſpaniam. Publius Scipio primus triumphator Hiſpaniæ.

Viriatus genere Luſitanus, referente Sillio, per hoc tempus Dux, bellum aduerſus Po. Rom. ſumpſit: eorumq́; Imperatores Claudium Munianum & C. Nigidium oppreſſit. Poſteaquum per annos XIIII. Viriatus Dux.

alios

An. ante Chriſtum natum. alios Romanos Duces atque exercitus protriuiſſet; Scipio cum aliter eum vincere non potuiſſet, ſatellites pecunia corrupit, & ſic inſidijs ſuorum interfectus eſt. Multa per Romanorum Duces hijs temporibus in Hiſpanijs geſta fuerunt, vt in Liuio & Oroſio oſtenditur.

Mendonius, Indibilis. Mendonius & Indibilis, Hiſpani fratres, per hæc tempora, vt Liuius meminit, Scipion. m̄ ſupradictū mirum in modum fatigarunt, & pro patriæ ſuæ libertate fortiſſime pugnantes occubuere.

Numācia, ci. Soria, ciui. Numācia vrbs Hiſpaniæ in Celtiberia, quæ à quibuſdam nunc Soria dicitur, hijs temporibus a Romanis obſeſſa per annos XIIII. quum haberet tantum quatūor hominum milia: non ſolum ſuſtinuit, ſed etiam quadraginta milia Romanorum vicit, tandem à ſupradicto Scipione, poſt longam & arctiſſimam obſidionem deleta. Cum enim fame laborarent, nec eis daretur iuſti certaminis copia, omnia ſua & ſeipſos igni immiſerunt.

Toletū, ci. Per hoc etiam tempus, vt Rodericus Toletanus ſcribit, Tolemon & Brutus duo Conſules, Toletum ciuitatem condidere, annis CVIII. antequam Iulius Cæſar regnare cœpiſſet. Ptolemæus illam ſcribit

Serezola ciu. antea Serezolam appellatam.

Corduba ciu. Corduba etiam per hoc tempus à Marcello Conſule Romanorum cōſtructa eſt, teſte Strabone, vrbs præſtantiſſimis & doctrinæ principibus clara, alumnis vtroque Seneca & Lucano eminentiſſima.

Turris

Turris Syllana, quæ nunc Tordeſillas *vulgo dicitur, à Sylla dictatore Romanorum hijs temporibus denominata eſt.*

An. ante Chriſtum natum.
Turris Sylla,
Tordeſilla ci.

Pompilos ciuitas regni Nauarræ primaria, per hoc tempus a Pompeio magno condita eſt, Strabone teſte: Ptolemæus Martuam appellat.

Pampilon ci.
Martua ciu.

Bocchus rex Maurorum & Getuliæ, qui Iugurtham regem Numidarum generum ſuum Romanis tradidit, per hæc tempora (vt refert Salluſtius*) in Hiſpaniam tranſfretauit, & à ſuo nomine Bocchoros populos (vt Plin. ſcribit) appellauit, qui nunc Cõcordienſes ſunt, a Concordia Iulia ciuitate.*

Bocchus in Hiſpaniam.
Bocchori pop.
Concordien. popu.

175 *Anno ante aduentum* Ieſu *Chriſti CLXXV. Tyberius Sempronius Gracchus proconſul, Celtiberos victos in deditionem accepit, monimentumq́ operum ſuorum Gracchurim oppidum in Hiſpania cõſtituit. vnde Gracchuricani populi: teſte* Plinio *& Tito Liuio. His temporibus quidam ſacerdos* Iouis, *qui oppido Cluniæ Tarraconenſis Hiſpaniæ colebatur, (vt Suetonius in vita Galbæ ſcribit) ex penetrali ſomno monitus, in fatidica prorupit carmina, quorum ſententia erat: Oriturum quandoque èx Hiſpania* Principem *dominumq́ rerum. Diuus Antoninus a virgine honeſta vaticinata inſinuat eſſe carmina, pronunciata his verbis: Veniet pruna ex teporibus Hiſpaniæ, ante cuius conſpectum gentes, vel gentium reges peribunt: ipſa verò calcibus equorum diſrupta peribit.*

Gracchuris oppi.
Gracchuricani popu.
Principem oriturum in Hiſpania.

CAIVS

An. ante Chriſtum natum.

CAIVS IVLIVS CAESAR.

59 C. Iulius Cæſar Imperator.

CAius Iulius Cæſar Romanorum dictator, Hiſpanias occupat, vt ex Euſebio colligitur, anno ante aduentum ſalutis humanæ naturæ LVIIII. id eſt, anno XII. ante imperij ſui inchoationem. Hic quum Gades Hiſpaniæ veniſſet, teſte Suetonio, animaduerſa apud Herculis templum magni Alexandri imagine, ingemuit: quaſi pertæſus ignauiam ſuam, quod nihil tum à ſe memorabile actum fuiſſet ea ætate, qua iam Alexander Orbem terrarum ſubegerat. A deriuatione nominis iſtius diuerſæ ciuitates, oppida, atque caſtella (vt ait Plinius) denominata ſunt in Hiſpanijs, videlicet in Bætica, Iulia Concordia, olim Bocchoris dicta, Iulia Conſtantia, quæ Oſſet, Iulia Contributa, Iulia Fama, quæ vulgo Seria, Iulia Fidentia: in Luſitania Iulia Fœlix, quæ Olyſſipo, municipium ciuium Romanorum. Adhæc Iulia Virtus oppidum Bæticæ, conuentus Aſtygitani, & Iulia reſtituta, Iulia Myrtilis gentis veteris Latij, in mediterraneis Luſitaniæ, quæ modo Vaena: Iulia liberalitas, quæ Ebora; Iulia Libyca, Iulij genitor, quod Virgentum oppidum Bæticæ: Iuliū præſidium, quæ Scalabis, vulgo Trugillo, colonia eſt Luſitaniæ. Iulienſes cognomento Aſtigi, populi Bæticæ; Iulienſes Teari populi conuentus Tarraconenſis: Iuliobrica oppidum Cantabrorum Hiſpaniæ citerioris. Forum Iulium, quod Iliturgi ciuitas Bæticæ.

Templum Herculis.
Iulia cōcordia, Bocchoris ciu.
Iulia conſtancia. Oſſet.
Iulia contributa, opp.
Iulia fama ci.
Iulia Fidētia,
Iulia virtus,
Iulia reſtituta, opp.
Iulia libertas,
Iulia Libyca, opp.
Iulium præſidium, Scalabis, colonia.
Iulienſes Aſtigi, Iulienſes Teari, pop.

ticæ. Caſtrum Iulium, quod Vria oppidum Luſitaniæ. Caſtrum Iulium, aliud oppidum Bæticæ. Tiar Iulia ciuitas. Pax Iulia ciuitas, vulgo Badaios. An. ante Chriſtum natum.

Hic Caius Iulius Cæſar, Imperator iam factus, quum annis quatuor, menſibus ſeptem imperaſſet, dum Reipublicæ ſtatum, contra exempla maiorũ, pro arbitratu ſuo inſtaurat, auctoribus Bruto & Caſſio, conſcio etiam Senatu plurimo, in curia XXIIII. vulneribus confoſſus fuit.

OCTAVIANVS CAESAR. 42

OCtauianus Cæſar Auguſtus, II. Romanorum Imperator, Hiſpanias regere cepit, anno ante aduentum Ieſu Chriſt XLII. referente Euſebio. In Hiſpaniam veniens, Cantabrico bello per quinque annos ducto, totam Hiſpaniam in æternam pacem reclinauit ac repoſuit. Cantabri verò Hiſpaniæ populi, vulgo Biſcaini, ſunt ad ſeptentrionem, qui nõ ſolum terribiles in armis ſemper fuerunt, ſed etiam crudeles. Nam matres in hoc bello, ne in hoſtiũ manus captæ venirent, necauerunt: & nonnulli ex Cãtabris ab hoſtibus in crucem acti, lætitiæ pæana canebant. vnde Sillius ſic ſcribit: Cæſar Auguſtus Imp. Cantabri, Biſcaini popu.

Cantaber ante omneis hyemiſq́, æſtuſq́, famiſq́
Inuictus: palmamq́ ex omni ferre labore.
Mirus amor populo: cum pigra incanuit ætas,
Imbelles iamdudum annos peruertere ſaxo,

An. ante Chriſtum natum. *Nec vitam ſine Marte pati. quippe omnis in armis Lucis cauſa ſita eſt, & damnum viuere paci.*

Cæſarauguſta, Salduba, colo. *Auguſta Valeria, Setabis, Xatiua, Auguſta Gemella, Turia, Tucis, Auguſta emerita, Porta auguſta, Torquemada, Auguſta noua, ciu. Auguſta brachara, Braga. Auguſtobrica ciu. Auguſtobricen. pop. Auguſti turris, Lucus, Lugo, Olucẽſis, Aras, Auguſta firma, Aſtigitana, ciu. Aſta flu. Aſta colo. Regia colo.*

Ab hoc Octauiano Auguſto quamplurimæ ciuitates in Hiſpanijs denominatæ ſunt: præcipuè Cæſarauguſta, quæ prius Salduba nominabatur. Colonia Auguſta Valeria, quæ Setabis, vulgo Xatiua. *Auguſta Gemella, quæ Turia ſiue Tucis. Auguſta Emerita vrbs Luſitaniæ, oppoſita Anæ fluuio. Porta auguſta, hodie* Torquemada. *Auguſta noua ciuitas Arenacorũ. Auguſta Brachara, vulgo* Braga, *metropolis Galliciæ. Auguſtobrica ciuitas Luſitaniæ, vnde Auguſtobricenſes populi. Auguſti Turris ſiue Lucus Auguſti, vulgo* Lugo, *vnde Olucẽſe Epiſcopiũ in Gallicia: Plinius Aras* Sextianas *appellat. Auguſta firma, olim Aſtigitana colonia. Inde Aſta flumẽ in Bætim cadens: & Aſta colonia, quæ Plinio Regia dicitur: in qua Iulius Cæſar omnes Mundenſes duces, Pompeio fauentes, nocte occidit. Caſtrum Octauiani in agro Vallenſi citerioris Hiſpaniæ, nunc Abbatis eſt ſancti Cucuphatis Vallenſis, ordinis ſancti Benedicti. Foroauguſtani populi ſunt Hiſpaniæ Tarraconenſis, olim Ardetani, vt Plinius ſcribit: Ptolemæus vero Sedetanos vocat. Præterea Cæſar Auguſtus apud Tarraconem, citerioris Hiſpaniæ ciuitatem, anno imperij ſui* XXXVIII. *ante aduentum Chriſti illud inſtituit edictum, quod in Euangelio Lucæ legitur: exijt edictum à Cæſare Auguſto. Et vt dicit Ioannes Lupus, ab edicto iſto incipit*

in

in tota Hiſpania ille numerus Aeris vulgus de la E- *An. Chriſti.*
ra,*qui vſque ad Ioannem eius nominis primum,Ca* *Numerus*
ſtellæ & Legionis regem, anno à natiuitate Salua- *Aeræ in Hiſ-*
toris M.CCCLXXXIII.*durauit.Hic Auguſtus Impe* *pania.*
rator annis LVI.regnum obtinuit,vt ait Euſebius,
id eſt,annis XLII.ante aduentum veri Meſſiæ,& poſt
incarnationem eiuſdem XV. Moriturq; ætatis ſuæ
anno LXXVI.

TIBERIVS.

An. Chriſti. 15.

TIberius *Cæſar* III. *Romanorum* Imperator, *poſt mortem Auguſti* C*æſaris, imperium & Hiſpaniarũ regnũ accepit, anno à* Natiuitate *Sal-uatoris* Ieſu *Chriſti* XV.*vt in Euſebio colligitur.Hic Hiſpaniam per aliquot annos ſine Conſularibus le-gatis habuit,teſte* Suetonio, *Et Hiſpanis petentibus permiſit,vt in Tarraconenſi ciuitate templum Au-guſto ſtrueretur,referente Cornelio Tacito libr.* 1. *Annalium. Ac Hiſpania vlterior legatis miſſis ad Senatum per idem tempus orauit,vt exemplo Aſiæ, delubrum Tyberio matrique eius extrueret. Tan-dem quum annis* XXIII.*imperaſſet, vt dicit Eu-ſebius,in* Campania,*in villa Lucullana ab humanis diſceſſit.*

Tyberius, Imp.

Templum Auguſto Cæ-ſari.

CAIVS CALIGVLA.

39

CAius Cæſar Caligula,IIII.Romanorum Impe-rator, regnũ Hiſpaniarũ obtinuit anno ſalutis

Caius Cæſar Caligu-la, imper.

An. Chriſti.

humanæ XXXIX. Et quũ annis tribus, menſibus decẽ regnaſſet, teſte Euſebio, a protectoribus ſuis in Palatio Romæ occiditur, anno ætatis ſuæ XXV. A cognomine ipſius dicta eſt Hiſpaniæ ciuitas Caligula. Inde Caliguritani populi, antiquitus vero Naſcici & Fibularenſes.

Caligula ci. Caliguritani Naſcici, Fibularenſes, pop.

Aemilius Corduben. Aemiliana ciu.

Aemilius Regulus originem ducens ex Corduba Hiſpaniæ ciuitate, ijs temporibus plurimos congregauit amicos, vt ab illis ſiue à ſeipſo alacriter Caius Cæſar Caligula interimeretur: quod ita factum eſt teſte Ioſepho. Ab iſto Aemilio Aemilianam Hiſpaniæ ciuitatem, cuius Ptolemæus meminit, crediderim nomen accepiſſe. Herodes rex his temporibus à Caio ob auaritiam increpatus, in Hiſpaniam fugit: ſecutus eum quippe fuerat accuſator Agrippa, cui tetrarchiam illius in Hieruſalem C. Cæſar addixit. Itaque Herodes in Hiſpania peregrinante ſecũ vxore deceſſit: vt dicit Ioſephus de bello Iudaico.

Herodes rex in Hiſpaniã.

CLAVDIVS CALIGVLA.

43

Claudius Cæſar. Caligula Imp.

Claudius Cæſar, Caligulæ prædicti patruus, Romanorum Imperator quintus, Hiſpanias obtinuit anno ſalutis humanæ XXXXIII, vt refert Euſebius. & cum annis XIII. menſibus nouem, diebus XXVIII. regnaſſet: ab humanis deceſſit, anno ætatis ſuæ LXIIII. Ab iſto Claudio oppidum Claudiomerium cognominatum eſt. Iacobus maior Apoſtolus domini his temporibus, vniuerſam prædicãdo peragra-

Claudiomerium oppi.

Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam.

agrauit Hiſpaniam: in qua nouem tantum conquiſiuit diſcipulos. poſtea in Iudæam reuerſus, ab Herode Agrippa, in Hieruſalem obtruncatione capitis Martyrium adeptus eſt: eius autem ſacratiſſima oſſa, poſtmodum diſcipuli ipſius ad Hiſpanias tranſtulerunt, atque ibidem in vrbe Galleciæ condidere. An. Chriſti.

Paulus Apoſtolus domini, vas electionis, per hoc tempus multis vrbibus peragratis, in Hiſpaniã prædicandi gratia nauigaſſe, veniensq́; Narbonem multos conuertiſſe putatur. Paulus Apoſtolus in Hiſpaniam.

NERO. 57

NEro Cæſar, Claudij Priuignus, VI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit Anno Chriſti LVII. qui cum Galbam in Hiſpania Imperatorem creatum ab exercitu cognouit, toto animo ac ſpe decidit. Cumque incredibilia perturbandæ, imo ſubruendæ Reipublicæ mala moliretur, hoſtis à Senatu pronunciatus, ignominioſiſſime fugiens, ad quartum ab vrbe lapidem ſeſe interfecit, ætatis ſuæ anno XXXII. Regnauit annis XIIII. menſibus VII. diebus XXVIII. vt ſcribit Euſebius. atque in eo omnis Cæſarum familia conſumpta eſt. Hiſpaniæ præerat ſub Neronis imperio Cluuius Rufus, vir facundus & pacis artibus clarus, belli haud inexpertus, teſte P. Cornelio Tacito. A Nerone credide-rim eſſe nominatos Neros & Nerios populos, & Neriũ Nero Imp. Neri, Nerei popu.

An. Chriſti.

Neriũ promontorium. Nerium promontorium, olim Artabrum in Gallicia Hiſpaniæ regione.

Seneca, alias Lucius Anneus. Lucius Anneus Seneca, natione Cordubenſis, Philoſophus Stoicus, ac Neronis magiſter his temporibus Romæ in precio fuit: de quo diuus Hieronymus libro de Viris illuſtribus meminit, dicens quia fuerit continentiſſimæ vitæ, eum in ſanctorum Catalogo poſitum: maxime propter ſrequentes epiſtolas Pauli ad ipſum, & ipſius ad Paulum. Hunc à Nerone Imperatore diſcipulo interfectum fuiſſe legimus, cum multa diuinarum humanarumque ſcripturarum edidiſſet documenta.

Lucanus Anneus. Lucanus Anneus prædicti Senecæ nepos, Hiſpanus, natione Cordubenſis, & poeta celeberrimus, hac tempeſtate floruit, & apud Neronem de coniuratione Piſoniana accuſatus, ab eo interficitur.

Latro Portius. Latro Portius genere Hiſpanus, condiſcipulus Senecæ, Maximi auditor, nobilis declamator fuit, cuius Seneca primo libro declamationum his verbis meminit: Latro ad ſcribendum ſe concitauerat: iungebat noctibus dies, & ſine interuallo grauius ſibi inſtabat.

Torquatus, Cecilius, Euphraſius, martyr. Torquatus quidam, Cecilius, & Euphraſius ſanctiſſimi Chriſti confeſſores, & ipſi vno die hoc tempore apud Hiſpanias, mandante Nerone, martyrio coronantur. Hi autem omnes ab Apoſtolis Petro & Paulo epiſcopi apud Romam ordinati, confeſtim

adpræ-

ad prædicandum verbum Dei Hiſpanis infidelibus fuerant directi: Vbi quum varijs in vrbibus Euangelizaſſent, & innumeram eius gentis multitudinem Chriſtianæ fidei ſubiugaſſent, tandem Torquatus Acci, Cecilius Illiberi, *quæ nunc Granata, & Euphraſius* Iliturgi *ciuitatibus cõditi, quieuere: quorum natalitium diem* XVI. K*al.* I*unij celebrare poſtea mandatum eſt.* An. Chriſti.

SERGIVS GALBA. 71

S*Ergius Galba,* VII. *Romanorum* I*mperator, vna cum M. Othone & Vitellio Hiſpaniarum regnũ obtinuit, anno humanæ ſalutis* LXXI. *Dum vigebat ætas, militari laude apud Germanias floruit, proconſul Africam moderatè, iam ſenior citeriorẽ Hiſpaniam pari iuſtitia continuit. M. Otho in prouinciam Luſitaniam ſpecie legationis, vna cum Ptolemæo comite, ſe poſuit: in qua Obultronius, Albinus & Marcellus Romani occiſi fuerunt, vt refert Corn. Tacitus. Sed Galba, vt Neronis mortem comperit, Romã venit, vbi ab Othone iugulatus eſt mẽſe* VII. I*mperij ſui, teſte Suetonio Tranquillo. A cognomine iſtius quidam dixere oppidum Galbam, ad radices mõtis Senij, in Hiſpania citeriori eſſe nuncupatum.* Sergius Galba. M. Otho, Vitellius, Imp. Galba opp.

Quintilianus rhetor atque philoſophus celeberrima, natione Calaguritanus, vt Euſebio placet, his temporibus, cum in magno eſſet precio, à Galba præ- Quintilia. Rhetor.

An.Chriſti. *dicto Romam perductus, ibidem ſcholam tenens cla riſsimus habitus eſt, qui inter cætera de Inſtitutione oratoria duodecim libros compoſuit.*

Flaccus Pompeius. *Flaccus Pompeius eques Romanus, vt refert Plinius, libro 15. ca. 22. primus fuit, qui in Hiſpaniam intulit nucem iuglandem, cum ſub Vitellio Imperatore militaret.*

72 *VESPASIANVS.*

Veſpaſianus Flauius Imp.

Veſpaſianus Flauius Auguſtus, VIII. Romanorum Imperator, regnum tenuit Hiſpaniarum anno aduentus Ieſu Chriſti LXXII. A cognomine iſtius Flauij, crediderim eſſe in Hiſpania ciuitates ſequentes cognominatas, quas Ptolemæus refert: Flauiam Gallicam, Flauiobrigam, vulgo Bilbao. *Flauionauiam & Flauium Brigantum, vulgo* Compoſtella, *vbi corpus ſancti Iacobi Apoſtoli requieſcit. Flauiam Lambrim, Iriam Flauiam, vulgo,* Sancta Maria finis terræ. *Interamnium Flauium. Obijt anno ætatis ſuæ LXIX. cum imperiũ obtinuiſſet annis IX. menſibus XI. diebus* XXII. *vt Euſebius tradit.*

Flauia Gallica, Flauiobriga, Bilbao, Flauionauia, Flauium brigantũ, ci.

81 *TITVS.*

Titus Imp.

Titus Auguſtus, Veſpaſiani filius, IX. Romanorum Imperator, Hiſpanias obtinuit anno a natiuitate Chriſti LXXXI. & quum annis duobus regnaſſet, morbo perijt in villa propria, circa Sabinos,

nos, pridie Idus ſeptembris, ætatis ſuæ anno XLII. teſte Euſebio, An. Chriſti.

DOMITIANVS. 83

DOmitianus, Titi frater iunior, Romanorum Imperator, in regnum Hiſpaniarum ſucceſſit, anno ſalutis humanæ LXXXIII. & quum annis XV. menſibus quinque imperaſſet, occiditur ætatis ſuæ anno XXXVI. referente Euſebio. Domitianus Imp.

Marcus Valerius Martialis poeta, per hoc tempus ex Hiſpania Romam veniens, propter ingenij ſui magnitudinem & epigrammata confecta, magno in precio habitus eſt. Originem duxit ex Bilbili Hiſpaniæ vrbe, patre Frontone, & Flaccilla matre: adultusq; in Celtiberiam tranſlatus, ibidem literas optime didicit. Hic cum ſub Traiano principe ſenio confectus eſſet, in patriam rediens, ibidem diem ſuum obijt. Martialis poeta.

NERVA. 100

NErua Cocceius, XI. Romanorum Imperator, claris ortus (Dione teſte) natalibus, regnum Hiſpaniarum inchoauit, anno aduentus Ieſu Chriſti C. Hic Marcum Vlpium Traianum, genere Hiſpanum, abſentem adoptauit: & quum anno vno, menſibus quatuor regnaſſet, ab humanis diſceſſit, ætatis ſuæ anno LXXII. vt refert Euſebius. Ab huius nomine crediderim Neruam flumen in Hiſpania citerio- Nerua Cocceius Imp.

An. Chriſti. *teriore nomen accepiſſe. Per idem tempus ciuitas*
Germani in Hiſpaniam. *Legio conſtructa vel reſtaurata fuit, à quatuordecim legionibus Germanorum, à Nerua Imperatore in Hiſpaniam miſſis: & Germanica Legio ſeptima nuncupata, olim vero Subiãcia, vt refert Ptolemæus: Sed à Leonogildo Gottorum rege, ſuo tempore Leon dicta fuit: vnde Leonicenſes populi. Priſcis temporibus Regia Legia, oppidum Latinorum fuerat, vt idem inquit.*

Germanica legio Septima, Subiancia, Leon, ci. Leonicenſes popu. Legia Regia, opp.

TRAIANVS.

101 *Traianus Imp.*

TRaianus, *in Italica Hiſpaniæ ciuitate natus, Neruæ per adoptionem filius, cognomento Vlpius Crinitus, XII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno Chriſti CI. Hic apud Seleuciam Iſauriæ profluuio ventris extinctus eſt, anno ætatis ſuæ LXIII. menſe IX. die IIII. quum annis XIX. menſibus VI. imperaſſet, referente Euſebio.*

001

Homo marinus. *His temporibus, teſte Plinio libro IX. ca. V. In Gaditano Oceano viſus eſt marinus homo, toto corpore abſoluta ſimilitudine aſcendere nauigia nocturnis temporibus, ſtatimq́ degrauari quas inſederit partes, & ſi diutius permanſerit, etiam mergi.*

HADRIANVS.

120 *Hadrianus Helius Imp.*

HAdrianus *cognomento Helius, XIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum ſuſce-*

pit

pit anno ſalutis humanæ CXX. origo cuius vetuſti- An. Chriſti.
or, à Picentibus: poſterior, ab Hiſpanienſibus manat. Pater Aelius Hadrianus cognomento Apher fuit, conſobrinus Traiani imperatoris. Mater Domicia Paulina, Gadibus orta. Soror Paulina, nupta Seruiano. Vxor Sabina. Auus Marllinus, primus in ſua familia ſenator populi Romani fuit. Natus eſt Romæ IX. Kal. Februarij. Hiſpanias cum petijſſet, vt ſcribit Spartianus, Tarracone hyemauit, vbi ſumptu ſuo ædem Auguſti reſtituit, omnibus Hiſpanis Tarraconem in conuentum vocatis, delectumq́; iocular iter (vt verba ipſa ponit Marius Maximus) detrectantibus Italicis, vehementiſſime, cæteris prudenter & caute conſuluit. Quo quidem tempore, non ſine gloria, grauiſſimum periculum adijt. Apud Tarraconem ſpacians per hoſpitiua viridaria, ſeruum in ſe cum gladio furioſius irruentem, retentum miniſtris accurrentibus tradidit: & vbi furioſum eſſe conſtitit, medicis curandum dedit, in nullo omnino commotus. Inde Romam venit. Et quum annis XXI. imperaſſet, maior ſexagenario apud Baias moritur, teſte Euſebio.

Aedes Auguſti in Tarracona.

Furioſus contra Imper.

TITVS ANTONINVS. 141

Titus Antoninus cognomento Pius, XIIII. Romanorum Imperator, cum Aurelio & Lucio filijs Hiſpaniarum regnum obtinuit, anno humanæ ſalutis CXXXXI. Qui quum annis XXIII. menſi-

Titus Antoninus Pius, Aurelius, Lucius, Imper.

An. Chriſti. *menſibus tribus imperium adminiſtraſſet, ætatis ſuæ LXXII. teſte Euſebio, apud Lorium villam ſuam, XII. ab vrbe Roma miliario moritur. Ab Aurelio filio eiuſdem Titi Antonini, crediderim Aureliã (quæ & Carriſſa, oppidum Bæticæ) nomen habuiſſe. Trogus Pompeius Hiſpanus hijs temporibus floruit, qui totius Hiſpaniæ hiſtoriam, à Belo Nini Aſſyriorum rege, vſque ad monarchiam Cæſaris conſcripſit, & in quatuor & quadraginta diſtinxit libros, quorum Iuſtinus hiſtoricus eius diſcipulus Epitomen, id eſt, abbreuiationem fecit.*

Aurelia, Carriſſa ci. Trogus Pōpeius hiſtoric.

164 MARCVS ANTONINVS.

Marcus Anton. Verus, Lucius, Aurelius, Commodus, Imp.

Marcus Antoninus Philoſophus, cognomento Verus, XV. Romanorum Imperator, vna cũ Lucio Aurelio & Commodo in Hiſpanijs regnare cœpit, anno Ieſu Chriſti CLXIIII. Hic Hiſpanis Italica electione exhauſtis, contra Traiani præcepta, verecundè conſuluit, teſte Iulio Capitolino. Per idem tempus quum Mauri Hiſpaniam propè omnem vaſtarent, res per legatos bene geſtæ ſunt. Et ne non vbique gentium per id tempus laboraretur, Sequanos & Luſitanos auctoritate compreſſit: qui ſponte res nouas moliri dicebantur. Tandem vbi annis XVIII. menſe vno imperaſſet, in Pannonia morbo perijt, referente Euſebio.

Mauri in Hiſpanias. Sequani, Luſitani, pop.

COM-

COMMODVS.

An.Chriſti. 183

Commodus Imp.

Commodus.XVI.Romanorum Imperator,mortuo Marco Antonio Vero,Hiſpaniarum regnũ cepit, anno ſalutis humanæ CLXXXIII.& quum annis XIII.regnaſſet,apud Romam in domo Veſtiliani ſtrangulatur,teſte Euſebio.

Clodius in Hiſpanias.

Clodius per hoc tempus,vt author eſt Iulius Capitolinus,Hiſpanias,necnon prouincias alias deficientes ab imperio,ſubegit.

HELIVS PERTINAX.

195

Helius Pertinax,Imp.

Iulianus Imp.

Iuliani Ceritani pop.

Helius Pertinax,XVIII.Romanorum Imperator,ſeptuagenario maior,ex Senatus conſulto iuſſus eſt imperare,& in Hiſpanijs regnare cœpit, anno ſalutis humanæ CXCV.& quum menſibus VI.vna cum Iuliano imperaſſet,occiditur, vt Euſebius refert. Ab hoc Iuliano crediderim Iulianos populos,qui Plinio Ceritani,nomen accepiſſe.

SEVERVS.

196

Seuerus Imp.

Seuerus XVIII.Romanorum Imperator,Hiſpaniarum regnum inchoauit anno Chriſti CLXXXXVI.Hic(Spartiano teſte)anno ætatis ſuæ XXII.ad Hiſpanias á Marco Antonino Vero miſſus, ſomniauit ſibi dici,vt templum Tarraconenſe Auguſti,quod iam ruinam minabatur, reſtitueret.Eo iam imperatore creato,Hiſpanorum proceres multi occiſi ſunt.Moritur in Britãnia,quũ annis XVIII regnaſſet

Templum Tarraconen.

An. Chriſti. regnaſſet, vt ait Euſebius.

214 BASSIANVS.

Baſsianus, Imp. alias Antoninus Caracallæ.

BAſsianus, prædicti Seueri filius, cui Antonino Caracallæ cognomen fuit, XIX. Romanorum Imperator, regnum Hiſpaniarum accepit; anno humanæ ſalutis CCXIIII. & quum annis VI. regnaſſet, ætatis ſuæ XLIIII. interficitur, vt refert Euſebius. Ab eo crediderim Caracam Hiſpaniæ ciuitatem, quæ nunc Guadalaiara dicitur, nomen ſumpſiſſe.

Caraca, Guadalaiara, ci.

220 MACRINVS.

Macrinus Imp.

MAcrinus Opilius, XX. Romanorum Imperator, in Hiſpanijs regnare cœpit, anno ſaluatoris Ieſu Chriſti CCXX. Anno tantum vno cum imperaſſet, in Archelaide occiditur, vt author eſt Euſebius.

221 MARCVS AVRELIVS.

Marcus Aurelius, Imp. Heliogabalus.

MArcus Aurelius Antoninus, cognomento Heliogobalus, XXI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit, anno Domini Ieſu Chriſti CCXXI. Quum annis quatuor imperium adminiſtraſſet, tumultu militari cum matre Seniaſyra Romæ occiditur: vt Euſebius dicit.

(∴)

ALE-

An. Chriſti.

ALEXANDER MAMMEAE Filius. 225

ALexander Mammeæ Chriſtianæ filius, XXII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnũ ſuſcepit, anno ſalutis humanæ CCXXV. annis regnauit XIII. Mogũtiaci tumultu militari occiſus, authore Euſebio. Iulitta, ex Hiſpania prouincia & primoribus ciuitatis Iconiorum progeniem ducens, per hæc tempora, vnacum Cyriaco filio paruulo, pro Chriſti religione martyrium paſſa cœlum aſcendit, anno domini CCXXX. Alexander Mammeæ, Imp. Iulitta, Cyriacus mart. 230

MAXIMINVS. 238

MAximinus Iulius, XXIII. Romanorum Imperator, Hiſpanijs dominari cœpit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti CCXXXVIII. & poſtquam annis tribus imperaſſet, Aquileiæ à Pupieno occiditur, vt refert Euſebius. Maximinus Imp.

GORDIANVS. 241

GOrdianus XXIIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum adminiſtrationem ſuſcepit, año Chriſti CCXLI. Annis VI. imperauit: & cum ab expeditione Parthica reuerteretur, haud longè à Romano ſolo interfectus eſt: authore Euſebio. Gordianus Imp.

(∴)

PHI-

An. Chriſti.
247
Philippus Imp.

PHILIPPVS.

Philippus, primus Imperatorum omnium Chriſtianus, XXV. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCXLVII. Hic annis VII. regnauit, & apud Veronam occiditur: referente Euſebio.

253
Decius Imp.

DECIVS.

Decius, XXVI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum tenere cœpit anno humanæ ſalutis CCLIII. & poſt imperij annum vnum, menſes tres, in Aprutio cum filio occiditur, teſte Euſebio. Decianam ciuitatem Hiſpaniæ crediderim ab eo nominatam.

Deciana ci.
Olimpiadus, Maximus mar.

Olimpiadus & Maximus nobiles Hiſpani, Cordubæ his temporibus iubente Decio, primo fuſtibus cæſi, deinde plumbatis, ac ad vltimum capitibus eorũ ſecuribus cæſis, martyrio coronati ſunt, XVII. Kal. Maij.

Parmenus Helmienas, Chriſotolus, Lucas, Mucius, marty.

Parmenus, Helmienas & Chriſotolus præsbyteri, Lucas & Mucius Diaconi, per idem tempus in ciuitate Cordubenſi, præſente perſecutore Decio, varijs ſupplicijs lacerati, ad vltimum gladio pro fide Chriſti trucidati ſunt, X. Cal. Maij.

(.:.)

GAL-

An. Chriſti.

GALLVS HOSTILIANVS.

254

Allus Hoſtilianus, XXVII. Romanorum Imperator, vna cum Voluſiano eius filio, Hiſpaniarũ regnum tenere cœpit anno ſalutis humanæ naturæ CCLIIII. Et cum annis duobus, menſibus quatuor regnaſſent, in Foro Flaminij, ſiue vt alij putant, Interamnæ ambo interfecti ſunt, vt ait Euſebius. Ab hoc Gallo crediderim Gallos Populos in Luſitania, iuxta paruam Auguſtam, & Galli portum, nomen habuiſſe.

Gallus Hoſtilianus Imp. Galli, pop. Galli portus, ciu.

VALERIANVS.

257

Valerianus Licinius, XXVIII. Romanorum Imperator, vnà cum Galieno filio in Hiſpania regnare cœpit, anno ab aduẽtu Chriſti CCLVII. & poſt imperij annũ XV. interfecti ſunt, teſte Euſebio. Valeria, quæ in Caſtella epiſcopalis eſt ciuitas, hodie Quencæ, *exiſtimarim nomen ab eo inditum.*

Valeri9 Imp. Galienus Imp. Valeria ci. Quenca, ci.

Germani ſuperiores his temporibus abraſa potiuntur Hiſpania: à quibus Germani, qui Oretani, & Oretum Germanicum, Eſtremaduræ oppidum (hodie Calatraua *vocant) conditum. & Germanica Legio dicitur ciuitas eius regni metropolis, vulgo* Leon, *cuius in Nerua ſuperius meminimus, quam Galienus a Germanis oppugnatam recepit. Hi item Burgenſi ciuitati (Burga ſiquidem Germanis oppi-*

Germani in Hiſpaniam. Germani, Oretani pop. Oretum germanicum, Calatraua. Germanica, legio, Leon, Burgenſis ci.

An. Chriſti. dum dicitur)nomen impoſuerunt:quum priſcis temporibus Auca ſiue Brauum nominaretur.

Laurentius martyr. Laurentius Hiſpanus, Sixti pontificis maximi archidiaconus, per idem tempus Romæ via Tyburtina, præſente Galieno, poſt multa virtutũm inſignia, & plurima tormentorum genera, quarto Idus Augusti martyrium conſtantiſſimè compleuit. Fructuoſus, Eugerius, Eulogius, mart. Fructuoſus Epiſcopus, Eugurius & Eulogius diaconi, eadem tempeſtate pro fide, Aemiliano præſide, in ciuitate Tarraconenſi paſſi ſunt, XII. Kal. Februarij: quorum oſſa iuxta Barcinonenſem ciuitatem, in monte Iouis, in Sacello ſanctæ Matronæ requieſcũt.

Emitherius, Celidonius, mart. Emitherius & Celidonius Hiſpani, ſub hæc tempora primo apud Legionenſem Galliciæ ciuitatem, pro confeſſione nominis Chriſti plurimis afflicti tormentis, & Calagorinam illinc perducti, martyrio coronati ſunt, quinto nonas Martij. Corpora eorum in oppido Cordona epiſcopatus Vrgellenſis requieſcunt.

CLAVDIVS.

272 Claudius Imp. CLaudius, XXIX. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum obtinuit, anno Ieſu Chriſti CCLXXII. Hic anno vno, menſibus IX. quum regnaſſet, ab humanis Firmij diſceſſit, vt ait Euſebius.

AVRE-

An. Chriſti.

AVRELIANVS. 274

AVrelianus, XXX. Romanorum Imperator, Hiſpanias regere cœpit, anno humanæ ſalutis CCLXXIIII. Et quum annis quinque, menſibus ſex imperaſſet, inter Conſtantinopolim & Heracleã, in Cenophrurio via veteris, perſecutionẽ in Chriſtianos mouens, fulmine ictus occiditur, teſte Euſebio. Aurelianus Imp.

TACITVS. 279

TAcitus, XXXI. Romanorum Imperaror, Hiſpanias gubernare cœpit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCLXXIX. Hic menſe ſexto ſui imperij, militari ſcelere apud pontem perijt, vt ait Euſebius. Tacitus Imp.

FLORIANVS.

FLorianus, XXXII. Romanorum Imperator, in Hiſpanijs imperat eodem anno, quo Tacitus, nẽpe CCLXXIX. Et diebus LXXX. tantum imperio potitus, apud Tharſum interficitur, referente Euſebio. Florianus Imp.

PROBVS. 280

PRobus, XXXIII. Romanorum Imperator, in Hiſpania regnare cœpit, anno Saluatoris CCLXXX. Hic, teſte Flauio Vopiſco, Proculum & Bonoſum Hiſpanienſes, qui Hiſpanias vindica- Probus Imp. Proculus. Bonoſus.

 runt,

An. Chriſti. runt, deuicit: & Hiſpanijs, nonnullisq; alijs prouinci-
Vinum in Hiſpania. is permiſit, vt vites haberent, vinumq; conficerent. Per annos VI. & menſes quatuor, quibus imperauerat, apud Sirmium in turri, quæ vocatur ferrata, tumultu militari occiditur: vt Euſebius ſcribit.

286 C A R V S.

Carus Imp. Carinus Imp. Numerianus Imp. CArus, Narbonenſis, XXXIIII. Romanorum Imperator, cum Carino & Numeriano filijs, Hiſpaniarum regnum accepit, anno humanæ ſalutis CCLXXXVI. Et quum annis duobus imperaſſet, apud Murgum prælio victus occiditur, vt ait Euſebius.

Alemani in Hiſpaniam. His quoque tēporibus Alemani ſub Galerio præſide in Hiſpaniam penetrantes, Gallis attritis in Italiam irruperunt: ſed eorum deinde Conſtantius magnam fecit ſtragem.

288 D I O C L E T I A N V S.

Diocletianus Imp. Maximianus Imp. DIocletianus Dalmata, vna cum Maximiano cognomento Herculeo, XXXV. Romanorum Imperator, Hiſpanias adminiſtrare cœpit anno ſalutis humanæ CCLXXXVIII. quo tempore Conſtancius, Diocletiani ſucceſſor, Hiſpanias cum ſummo otio tenuit. Hi cum annis XX. regnaſſent, Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram depoſuerunt, referente Euſebio.

Eulalia virgo Barcinonenſis, ijs temporibus, ſub Daciano præſide, poſt multa ac varia tormenta, acerbiſsimum martyrium paſſa eſt, pridie Idus Februarij. An. Chriſti. Eulalia Barcinonenſis.

Iulia apud Barcinonenſes comes Eulaliæ item martyris, ſub præſide Daciano, capite truncata eſt, vt auctor eſt Volaterranus. Eulalia Hiſpalenſis virgo per id tempus, cum XIII. eſſet annorum, in ciuitate Emerita, pro Chriſti confeſſione, Calphurniani præſidis iuſſu, primo equuleo ſuſpenſa & exungulata, demum quum ardentes lampades ad vtrunque latus admotæ fuiſſent, igne hauſto quarto Idus Decembris, Deo ſpiritum reddidit. Leocadia quoque celeberrima virgo, á Daciano Hiſpaniæ præfecto tanquam Chriſtiana capitur: & apud Toletum vrbem carceri mancipatur: vbi cum grauiſſimos beatæ Eulaliæ Emeritenſis, & reliquorum martyrum audiret cruciatus, poſitis in oratione genibus, quinto Idus decembris impollutum Deo reddidit ſpiritum. Iulia Barcinonen. Eulalia, Emeriten. Leocadia virgo.

Vincentius leuita, natione Hiſpanus, beatiſsimi papæ Sixti diſcipulus, per hæc tempora, apud Valentiam Hiſpaniæ vrbem, vna cum Valerio ipſius vrbis Epiſcopo, & Sabina & Chriſtina, acerbiſsimum martyrium á Daciano præſide pertulit. eius autem celebre feſtum XI. Kalendas Februarij celebramus. Vincentius leuita. Valerius Epiſcopus, Sabina, Chriſtina, marty.

Optatus, Lupercius, Succeſſus, Martialis, Vrbanus, Iulius, Quintilianus, Publius, Frontonus, Fœlix, Optatus Lupertius, Succeſſus, Martialis, Vrbanus, Iulius, Quintilianus, Publius, Frontonus.

An. Chriſti. Felix, Cæcilianus, Euotus, Primitius, Apodemus, Saturni nus, Calpophorus, Abuntius, mart. Cæcilianus, Euotus, Primitiuus, Apodemus, & quatuor alij Saturnini nuncupati, ſub eodem Daciano præſide, in ciuitate Cæſaraugustana paſſi ſunt, XVII. Kal. Maij. Calpophorus presbyter, & Abuntius diaconus, apud Hiſpalim ciuitatem, hijs temporibus, à crudeliſſimo Maximiano martyrium paſſi fuerunt.

Engratia virgo & mart. Engratia virgo & martyr ſanctiſſima, apud Cæſaraugustam ciuitatem, per hæc tempora, ſub eodem Daciano, pro Christi religione & amore ardẽtiſſimo, ſæuiſſimis pœnis & tormentis affecta, Christo animam reddidit.

Marcellus, Nona, mar. Marcellus & Nona ciues Legionis, genere nobiles, hoc vixerunt ſæculo, quibus cum eſſent filij duodecim, horum vndecim cum patre Marcello, pro Christi religione vna die martyrium paſſi fuerunt acerbiſſimum. Quos Nona mater vt extinctos vidit, Deum orauit, vt eam cum filio ſuperſtite à vita periculis eriperet. quæ cum dixiſſet, repente Draco exortus eſt, à quo mater ſtatim cum filio diuinitus abſorpta eſt.

308

CONSTANTIVS.

Conſtantius Imp. Galerius Imp. Conſtantius & Galerius, XXXVI. Romanorum Imperatores, regnum Hiſpaniarum tenere cœperunt anno Saluatoris CCCVIII. Hi molem imperij inter ſe partiti, Gallerius Orientem ſortitus eſt, Italiã Cõſtãtius cũ tota Aphrica, Hiſpania, &

& Gallia. Cæterum homo frugi, minimeq́; ambitioſus, Hiſpaniæ duntaxat Galliæq́; imperio contentus vixit: cuius popularitate & clementia Hiſpania Galliaq́; florebat. Regnauit cum Galerio annis quatuor, & in Britannia diem clauſit extremum, authore Euſebio. An. Chriſti.

CONSTANTINVS MAGNVS. 312

Conſtãtinus cognomento Magnus, XXXVII. Romanorum Imperator, mortuo Conſtantio patre, Hiſpaniarum regnum obtinuit, anno ſalutis humanæ CCCXII. Imperium adminiſtrauit annis XXX, menſibus X. & in Acirone villa, iuxta Nicomediam mortuus eſt, ætatis ſuæ anno LXVI. vt refert diuus Hieronymus. Iuuencus Hiſpanus, poëta & presbiter, genere quidem nobilis, ſed virtute & doctrina nobilior, per hoc tempus admodum clarus exiſtens, Euangelia omnia quatuor libris, verſibus explicauit heroicis: atque alia quædam, eodem metri genere, de ſacramentis.

Conſtãtinus magnus Imp.

Iuuencus poeta.

CONSTANTINVS. 341

Conſtantinus eo nomine ſecundus, Conſtantius, & Conſtans, Conſtantini Magni filij, XXXVIII. Romanorum Imperatores, regnare cœperunt anno Chriſti CCCXLI. Hi tres Imperium, quod per manus acceperunt, ita partiti ſunt, vt Conſtantinus natu maximus, Hiſpanias, Gallias &

Conſtantinus Imp. Cõſtantius. Conſtans.

An. Christi. Britanniam: Cōſtans Italiam cum Illyrico & Græcia teneret: Conſtantius Thracia, in qua Conſtantinopolis, & Aſia minori, Syria, Meſopotamia, & Aegypto potiretur. At Conſtantinus tertio, quo imperium adminiſtrauerat, anno, aduerſus Conſtātem fratrem iuſto prælio decertaturus, iuxta Aquileiam inſidijs hoſtium circumuentus, anno ætatis ſuæ XXV. occiditur. Conſtans decimotertio imperij anno, haud longe á Helena (eſt hoc in agro Perpiniano, ſiue Roſsillonenſi municipium, hodie Elna) incautè trucidatur, cum annos vixiſſet XXX. Conſtantius autem Mopſocrenis inter Ciliciam & Cappadociam moritur, poſt annos XXIIII. menſes V. dies XII. quibus imperio præfuerat, ætatis verò ſuæ

Gothi in Hiſpaniam ſub Athanarico rege. anno XLV. vt author eſt D. Hier. Gothi ſub auſpicijs Athanarici, qui primus eius gentis rex (Michaele Ritio teſte) traditur, Hiſpaniæ fines ingreſſi, ſedes poſuerunt, anno dominicæ ſalutis CCXLIII. qui

343 anno XIII. poſt Hiſpania adeptum regnum, diē clauſit extremum. Poſtea verò Hiſpani recepti ſunt, virtute Theodoſii Cæſaris, qui Gothos annis XVIII. imperata facere coegit, & in officio continuit, vſque ad tempora Alarici Gothorum regis.

365 *IVLIANVS APOSTATA.*

Iulianus Imp. IVlianus, XXXIX. Romanorum Imperator, cognomento Apoſtata, Hiſpaniarum regnum accepit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCCLXV. Hic anno

anno primo, menſe ſeptimo Imperij ſui, ætatis vero XXXII. interijt, vt ait diuus Hieronymus. An.Chriſti.

IOVINIANVS. 367

Iouinianus, XL. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit, anno ſalutis humanæ CCCLXVII. & menſe octauo Imperij ſui moritur: ætatis vero ſuæ XXXIIII. vt refert Hieronimus. Iouinianus Imp.

VALENTINIANVS. 368

Valentinianus & Valens, XLI. Romanorum Imperatores, Hiſpaniarum regnum acceperunt anno Chriſti CCCLXVIII. & annis XIII. mēſibus quinque imperarunt, vt habet D. Hieronimus. Valentinianus Imp. Valens Imp.

Damaſus Papa, cognomine primus, natione Hiſpanus, patre Antonio, his temporibus claruit, excellentis eruditionis & ſanctimoniæ pontifex. Hic propemodum nonagenarius diem obijt, III. Idus decēbris. Damaſus papa.

Vigilantius presbyter Hiſpanus, Barchinonenſem parochialem Eccleſiam, vt ait Hieronimus, per ea tempora tenuit, & ipſe nonnulla religionis zelo plena cōſcripſit: ſed humanæ laudis ſtudio deuictus, ſecundam Danielis viſionem prauo ſenſu expoſuit: ſanctorum quoque reliquias minime venerandas, vigilias non obſeruandas, & alia friuola multa. Vigilantius presbyter Barcinonen.

Aquilius Seuerus, in Hiſpania ijs temporibus cla- Aquilius Seuerus epiſcopus.

An. Chriſti. ruit. Hic volumē compoſuit quaſi ὁδοιπορικὸν, vt D. Hieronymus refert, totius vitæ ſuæ ſtatum continēs, tam proſa quàm verſibus, quod vocauit Cataſtrophen.

382 GRATIANVS.

Gratianus Imp. Valentinianus, Imp. GRatianus cum fratre Valentiniano, XLII. Romanorum Imperator, in Hiſpania regnare cœpit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCCLXXXII. Anniſque ſex regnum obtinuerunt, vt refert Proſper.

Prudentius Epiſcopus. Prudentius epiſcopus Armenthiæ, quæ non longe a Victoria, Hiſpaniæ citerioris ciuitate diſtat, poſtea vero Turiaſſonenſis, per hos dies inſignis & inclytus doctor habitus eſt: & aduerſus Sabellianos & Iudæos multa ſcripſit. Obijt non abſque opinione ſanctitatis: eiuſque feſtum quarto Kalendas Maij celebratur.

388 VALENTINIANVS.

Valentinianus, Imp. Theodoſius Imp. VAlentinianus cum Theodoſio XLIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno ſalutis humanæ CCCLXXXVIII. & annis VII. regnum obtinuit: vt ait Proſper.

Oſius, epiſcopus Cordubæ. Oſius Epiſcopus Cordubæ, per ea tempora præclarus in diuinis humaniſq́; ſcripturis effulſit: qui quum eminentiſſimi eſſet ingenij, ſcripſit plura ac præclara opuſcula, & inter alia de virginitate.

THEO-

An.Chriſti.
395

THEODOSIVS.

THeodoſius,genere Hiſpanus,XLIIII.Romanorum Imperator,cum iam per XIIII.regnaret annos,cum Arcadio & Honorio filijs, Hiſpaniarum regnum gubernare cœpit anno Chriſti CCCXCV.Hic Theodoſius Honorio patre, & matre Thermantia,haud dubie inter optimos principes habetur,quippe qui Rempublicam Gothicis armis pene oppreſſam,à Gratiano ex Hiſpania, quæ illi patria, accitus,libertati reſtituerit.Maximum tyrannum & Andragathium præfectum eius, ſubito incurſu eiectos occidit,mortuiſque Gratiano & Valentiano,quibus cum illi commune fuit imperium, regnū obtinuit.Obijt Mediolani,cum annis tribus,cum filijs ſuis imperaſſet,vt ait Proſper. Theodoſius, Arcadius,Honorius,Imp. Maximus tyrannus. Andragathius præf.

Claudianus Poeta natione Hiſpanus,per ea tempora floruit, libroſque duos, Claudianum ſcilicet maiorem & minorem edidit,multaque alia celebribus ſententijs & prouerbijs referta. Claudianus poeta.

Habundus ſiue Auitus presbyter Hiſpanus his tēporibus vixit:qui ad Oroſium reuelationem & inuentionem protomartyris Stephani è Græco in Latinam linguam conſcripſit. Habundius ſiue Auitus presbyter.

Martianus per idem tempus vrbis Barcinonenſis epiſcopus, tam vita quā ſermone clarus,ſcripſit varia opuſcula. Crediderim vero eſſe Pacianum. Martianus Epiſc.Barcinonen.

ARCA-

An. Chriſti.
398

ARCADIVS.

Arcadius Imp.

ARcadius XXXXV. Romanorum Imperator, quũ iam XII. regnaſſet annos cum fratre ſuo Honorio, Hiſpaniarum regnum gubernare cœpit, anno aduẽtus veri Meſſiæ, CCCXCVIII. & annis XIII. imperauit, teſte Proſpero.

Paulus Oroſius presbyter.

Paulus Oroſius, præsbyter Hiſpanus, patria Tarraconenſis, diui Auguſtini diſcipulus, vir eloquens & hiſtoriarum cognitor, per hæc tempora claruit. Chronicam ſcripſit ab exordio mundi vſque ad ſua tempora. Deceſſit in Aphrica apud Carthaginem, ſepultus vero Romæ in templo Euſebij ad trophæa Marij.

411

HONORIVS.

Honorius Imp. Theodoſius Imp.

HOnorius XLVI. Romanorum Imperator, mortuo Arcadio fratre, Hiſpaniarum regnũ, vna cum Theodoſio fratre ſuo, adminiſtrare cœpit, anno humanæ ſalutis CCCCXI. quo Hiſpanias Alarico regi Gottorum habitandas aſſignauit, vt ſcribit Platina & alij quamplurimi.

Gundericus rex Vãdali. Alani, Sueui, in Hiſpaniã.

Gundericus filius Modigiſilli regis Vandalorum, per hæc tempora cum Alanis & Sueuis Hiſpanias occupauerat. Qui, vt refert diuus Antoninus, ad tantam miſeriam incolas deduxerunt: vt famis indigentia humanas carnes ederent. Regnauit autem Gũdericus in Gallicia annis XXXXVI. & capta

capta Hiſpali,quæ nunc Seuilla *vocatur,quum im pie elatus,manus in Eccleſiam ipſius ciuitatis extendiſſet,mox Dei iudicio à dæmone correptus interijt.Huic Genſericus frater in regno ſucceſſit, & in Aphricam tranſiit. A Vandalis, vt quidam volunt, VVandalia,quæ VVandaluſia aut vulgo* Andaluzia,*nuncupatur. A* Sueuis *autem* Sueuiam *Bæticæ oppidum,cuius Ptolemæus meminit, denominari puto,quod modo Suelum, antiquitus vero* Chipiona. An.Chriſti. Genſericus rex. Vuandaluſia, Vuandalia, Andaluſia prouincia. Sueua, Suel, Chipiona ciu.

A L A R I C V S. 411

ALaricus Pannonius de gente Balthorum, nondum Hiſpanias intrauerat, cum Gottis ab imperio deſciſcentibus,eorum rex creatus eſſet.cui Honorius Imperator, grata confirmatione, Hiſpanias ad habitandum aſſignauit, eaſq́; gubernare cæpit anno Chriſti CCCCXI, ſed vigeſimotertio ſui principatus anno repente fato functus eſt:vt refert Michael Ritius Neapolitanus. *Sunt Gotti populi Scythici, circa* Cymbricam *Cherſonneſum &* Noruegiam,*qui nunc Sueci & Dani vocantur.* Alaricus rex. Hiſpanias Honorius Impe. Gottis ad habitandum aſſignauit. Gothi vnde.

Patianus Barcinonenſis epiſcopus his temporibus vixit:qui bene de fide ſentijt, Nouatianoſque *ſcriptis ſuis impugnauit, & in ſanctorum numerum eſt relatus. eius natale VII. Idus Martij celebratur.* Patianus Epiſcopus Barcinonenſis.

Dexter Patiani præſulis filius, vir clarus, ſimul & Dexter.

An. Chriſti. & Chriſti fidei deditus, fertur omnimodam hiſtoriam edidiſſe. Patria Barcinonenſis, præfectusque prætorij Theodoſii principis fuit: teſte libro de viris Illuſtribus.

434 ATHAVLFVS.

Athaulphus Rex. ATHaulfus ob affinitatem & genus Alarici, ex conſenſu omnium Gothorum, in defuncti locum ſubſtitutus, principatum obtinuit, & in Hiſpania regnare cœpit anno ſaluatoris Ieſu Chriſti CCCCXXXIIII. Qui matrimonio ſibi iuncta Galla Placidia, Theodoſij principis filia, & Archadij Honorijque Imperatorum ſorore, Vandalos, Alanos Suecos, & Hunos valida manu inſequitur. Illi audito Athaulfi aduentu, dimiſſis Gallijs Hiſpanias petunt. Athaulfus vero poſt deuaſtatas diu Gallias, primus omnium Gothorum Hiſpanias ingreditur, Vandalos, cæteroſque barbaros cæſurus. Qui quum apud Barcinonem ciuitatem Hiſpaniæ citerioris maneret, dolo ſuorum occiſus eſt, anno regni ſui ſexto: vt ſcribit Ritius. Sepulchri eius, authore Hieronymo Paulo Barcinonenſi, in vico paradiſi, ſublimore eiuſdem vrbis parte, veſtigia quædam extant, nempe columnarum partes: & non Herculis, vt fama habetur.

Sepulchrum Athaulphi.

SIGE-

An. Chriſti. 440

SIGERICVS.

SIgericus, à ſtirpe propior (vt aiunt) poſt Athaulfi mortem à Gottis rex creatus eſt, & in Hiſpanijs regnare cœpit, anno à Chriſtiana ſalute CCCCXL. Quumque filios ſuos Geſericum, Vuericum, Guntamenduſum, Traſamundum & Ildericum reges & dominos per partes Hiſpaniæ dimittere voluiſſet, pacem cum Romanis pertractando, itidem à Gothis, qui eum regem creauerant, interemptus fuit, anno ſeptimo ſui regni, teſte Ritio.

Sigericus, Rex.

Geſericus, Vuericus, Guntamenduſus, Traſamūdus, Ildericus, reges.

Arcadius, Probus, Paſchaſius, & Eutycius, viri Hiſpani, per hæc tempora dudum apud Genſericum Vandalorum regem, merito ſapientiæ & fidelis obſequij, clari habebantur: quos rex vt ſibi deuinctiores faceret, in Arrianam ſectam tranſire præcepit: at illi facinus conſtantiſſime reſpuentes, martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſii & Eutycij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum regi acceptus, à profeſſione atque amore catholicæ fidei cum nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt. Eorum natale Pridie Idus Nouembris celebratur.

Arcadius, Probus, Paſchaſius Eutycius, Paulillus, mart.

VAL-

An. Chriſti.
447

VALLIA.

Vallia rex.

Vallia, poſt mortem Sigerici, gubernacula Gottorum ſuſcepit, ad hoc electus, vt pacem cum Romanis infringeret: & in Hiſpania regnare cœpit anno ſalutis humanæ CCCCXLVII. Hic timens à ſuis popularibus inuidiam, claſſem ad Aphricam occupandam ſumma ope comparat: ſed nauium apparatus in Gaditano freto perijt cum ingenti mortalium pernicie. Mutato vero idem rex conſilio, datis optimis & lectiſſimis obſidibus, pacem optimam cũ Honorio compoſuit. Inſuper & Placidiam Gallam eius ſororem, olim Athaulphi vxorem, reſtituit: quã poſt Athaulphi cædem, penes ſe honorificè & honeſtè habuerat: ſeſeq; obtulit cum ſuis Gottis aduerſus Alanos, qui Bæticam occupauerant, & difficillimo bello victos maxima cæde affecit, rege eorum Ataco apud Emeritam ciuitatem occiſo. Fama pugnæ huius magnum incuſſit metum Hiſpaniam tenẽtibus. Qui ſuperfuerunt, relictis Luſitaniæ ſedibus, ad Gũdericum Vuandalorum regem, cuius ſuprà in Honorio meminimus, in Gallicia regnantem confugerunt. Sed poſtea tam Vuandali, & Sueui, quã Alani ei ſubiecti ſunt. A ſupradicto Attaco rege crediderim deriuatum nomen Attacæ ciuitatis, de qua Ptolemæus. Vallia itaque ſubita vi morbi correptus, quũ annis tribus regnaſſet, vita functus eſt, vt refert Michael Ritius.

Atacus rex Beticæ.

Gundericus rex Gallicie.

Attaca ciu.

THEO-

An. Chriſti. 450

THEODORICVS.

Theodoricus Rex.

THedorico poſt Valliam regnum Gothorum in Hiſpania defertur, anno domini Ieſu Chriſti CCCCL. Hic apud Arelatam Narbonenſis Galliæ ciuitatem, in campis Cathalaunicis, dum pro Romanis aduerſus Attilam Hunorum regem pugnaret, XXIII. anno ſui regni occubuit, authore Ritio. In quo prælio (vt Platina refert) ad centum & octoginta millia hominum vtrinque cecidiſſe conſtat; neutra declinante acie aut cedente. Tres filios ex vxore ſuſcepit Theodoricus: videlicet Toriſmundum, Theodoricum, & Henricum, qui omnes gubernacula Gothorum tenuerunt, & reges fuerunt.

Audentius Epiſcopus.

Audentius epiſcopus Hiſpanus, magni zeli & ſanctimoniæ vir, per hoc tempus (vt Gennadius teſtatur) aduerſus hæreticos de fide catholica librum egregium edidit, in quo maximè contra Photinianos, Manichæos, Sabellianos & Arrianos diſputans, oſtendit dominum noſtrum filium Dei coæternalem.

Turibius epiſcopus Aſturicen.

Turibius epiſcopus Aſturicenſis his temporibus innumeris claruit miraculis, & Chriſtianam religionem ac fidem catholicam quam maximè iuuit. eius feſtiuitas Palentiæ celebratur, XVI. Kalend. Maij.

An. Chriſti.

473 TORISMVNDVS.

Turiſmūdus Rex.

Toriſmundus, ſiue Turſimundus, mortuo Theodorico patre, omnium ſuffragijs Gothorū rex creatus eſt: & Hiſpanias regere cœpit anno ab humanæ ſalutis reſtitutione CCCCLXXIII. *Hic in bello, quod pater contra Attilam geßit, militans, dum patris mortui reperißet cadauer, ſtatim regijs exequijs illud apud Toloſam ſepeliuit: quo ſepulto, Hethio Galliarum præfecto ſuaſit, vt Hunnos ſuperatos perſequeretur: Sed ille renuens dixit & Hunnos victos, & Viſigothos vereri. Quo reſponſo Toriſmundus in regnum redijt: & poſteà à fratribus ſuis, ob regnandi cupiditatem, anno tertio, aliàs ſeptimo regni ſui, interfectus eſt, referente Michaele Ritio Neapolitano.*

476 THEODORICVS II.

Theodoricus II. Rex.

Rhetiarius rex Sueuorū in Hiſpaniā.

Theodoricus huius nominis ſecundus, mortuo Toriſmundo fratre, regnum occupauit Hiſpaniarum, anno ſalutis humanæ naturæ, CCCCLXXVI. *Hic principatu ſuſcepto, cum Rhetiario Sueuorum rege Hiſpaniam inuadente confligēs, & ad internicionem vſque proſternens, Sueuos ſibi ſubegit, & Luſitaniam, Bæticamque, & multa alia ſuo regno adiecit. Ex eo tempore Principes Gothorum in Hiſpania regnarunt, eiuſque monarchiam tenuerunt, non tamen ſub Hiſpaniæ titulo, ſed Gotho-*

Gothorum: ſiquidem illa Theodoricus non diu finibus ſui regni adiecit. Hic poſtea (vt aiunt) ab Henrico fratre ſuo eandem necis ſortem obtinuit, quam Turiſmūdus, anno gubernationis ſui regni ſeptimo: vt refert Ritius. An. Chriſti.

HENRICVS. 483

HEnricus frater Toriſmundi & Theodorici, filius Theodorici primi, quem ſupra narrauimus, poſt Theodorici fratris necem, regnum Gothorum obtinuit, & Hiſpanias adminiſtrare cœpit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri, CCCCLXXXIII. Hic Gothis author fuit, vt ſcriptis legibus vterentur. Quumque etiam Arelatum & Maſſiliam ſubiugaſſet, Theodomorus Oſtrogothorum rex Chriſtianiſſimus, à Gothorum iugo, ad Catholicam fidem conuerſus, ſe ſurripuit. Regnauit autem Henricus annis decem & nouem, dum ab humanis exceſſit. Quo autem genere mortis obierit, non ſatis conſtat: vt Ritius ſcribit. Hēricus rex. Leges Gothorū in Hiſpania.

Sabinus epiſcopus ex ciuitate Barcinonenſi oriundus, his temporibus floruit. Vir vtique ſanctiſſimus atque doctiſſimus, & prophetiæ ſpiritu illuſtratus, in ſanctorum numerum relatus eſt, cuius natale Idibus Februarij celebratur. Sabinus epiſcopus.

(∴)

An. Chriſti.

502 ALARICVS II.

Alaricus II. Rex. ALaricus, eius nominis ſecundus, in Henrici patris locum ex conſenſu omnium Gothorum rex creatus eſt: & in Hiſpania regnare cœpit, anno ſalutis humanæ naturæ DII. Hic Amalaſintã, Theodorici Imperatoris filiam, in vxorem duxit: Erat aũt hæc fœmina (vt ait Platina) ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto diſputando congredi auderet. adhæc adeò exactè linguas Barbarorum callebat, vt ſine interprete ijs omnibus loqueretur.

Amalaſinta regina doctiſſima.

Clodoueus Rex Frãciæ. Cum hoc Alarico Clodoueus rex Franciæ bello congreditur: eoq; perempto in agro Volgodenſi, quicquid Galliarum Gothi poſſidebant, ad partes Franciæ tranſtulit: quum hactenus reges Gothorum in Narbona Galliæ ciuitate ſedem tenuiſſent. Sed Theodoricus ſocer, Clodoueo bellum intulit, quòd Alaricum generum interfeciſſet: fugatiſq; ingenti prælio Francis, Vaſconiam recepit: receptamq; pro Almarico Alarici filio, donec adoleſceret, gubernauit. Regnatum eſt Alarico annis XIII. quum ab humanis diſceſſit, referente Ritio.

515 ALMARICVS.

Almaricus Rex. ALmaricus, Alarico patre cæſo, Gothorum regnum obtinuit: & Hiſpanias gubernare cœpit anno ab aduentu domini DXV. Hic vxorem duxit Totillam, Clodouei regis Franciæ filiam. Cui apud

Barci-

Barcinonam, citerioris Hiſpaniæ ciuitatem manenti, Childebertus frater Totillæ, bellum intulit, ſororis contumeliam vlturus, quæ Almarico locata, & Arrianæ ſectæ cum marito ſeruire recuſans, querebatur quòd ab eo indigna pateretur. Almaricus ſuis opibus diffiſus, fugam molitus eſt, atque iter ad mare petijt: ſed curſu ab hoſte præuentus, interficitur anno ſui regni octauo. Ab iſto Almaria ciuitas dicta eſt, quæ antiquitus Abdera nominabatur. Gothi vero tumultuario bello leuati, in Almarici locum ſibi Theutam regem creant, inſtante Amalaſintha Almarici matre, vt ait Ritius Neapolitanus. An. Chriſti. Almaricus alias Athalaricus. Almaria ci. Abdera ciu.

Iſidorus Epiſcopus, Hiſpani generis, Apocalypſeos haud vulgaris interpres, per hæc tempora claruit. Iſidorus epiſcopus.

Iuſtinianus Valentinæ eccleſiæ antiſtes, hijs tēporibus floruit, non obſcurum nomen adeptus prædicatione, rerumque diuinarum ſtudio. vixit ſub Fœlice ſummo Pontifice. Iuſtinianus epiſcopus.

THEVTA. 523

THeuta (vt diximus) ab Amalaſintha, Almarici matre rex creatus, eam in balneo ſuffocandā curauit, non expectata fatali die, & Hiſpanias gubernare cœpit, anno ſalutis humanæ naturæ, DXXIII. Hic frater conſobrinus Almarici erat, (& vt refert Platina) ita Græcis & Latinis literis edo- Theuta rex, alias Theodatus.

An. Chriſti. Hiſtrionicus rex. Gothorum cędes in Hiſpania.

ctus, vt Platonis diſciplinam optime calluerit. In cędem ſuam Gothos accēdit habitus hiſtrionici deformitate, quem palam paſſimque geſtabat. Tempore ipſius, quum Galli adhuc in Hiſpania Tarraconenſi manerent, mortuo Almarico, lectiſſimos viros ei miſerunt, vt eis regreſſum conſentiret: qui vno die tantum regreſſum eorum conſenſit: & qui ſuperfuerūt, eos necari iuſſit. Poſtea vero, quum Italiam per mare cum exercitu transfretaſſet, ab inimicis interemptus fuit, anno imperij ſui XII. mēſe quinto, authore Ritio.

535 TENDESILIVS.

Tendeſilius Rex.

TEndeſilius, conſenſu omniū Gothorum, regnum accepit Hiſpaniarum, anno à natiuitate Chriſti DXXXV. qui forte per id tempus exercitui praeerat, impoſitus à Theuta, cuius affinis eſſe dicebatur. Is quum mulieres libidini ſuæ non conſentientes occidi feciſſet, apud Hiſpalim, quæ nunc Seuilla vocatur, orta ſeditione, obtruncatus eſt, anno primo, menſe ſeptimo regni ſui, teſte Ritio Neapolitano.

537 AGILA.

Agila rex.

AGila poſt mortem Tendeſilij, in eius locum ſubrogatur: & Hiſpaniæ regnum ſuſcepit, anno Ieſu Chriſti DXXXVII. Hic cum magno exercitu ad oppugnandam Cordubam à Romanis occupatam

patam progreſsus, filio trucidato, magnaq; ſuorum ſtrage perpeſſa, ad Emeritam ciuitatem Bæticæ properauit, vbi ab eiſdem Gothis, qui regem eum creauerant, metu Romanorum, interfectus eſt, anno regni ſui quinto, menſe ſeptimo, vt Michael Ritius narrat. An. Chriſti.

ATHANAGILDVS. 543

Athanagildus Gothorum rex, dominatum occupat poſt mortem Agilæ, anno ſalutis humanæ naturæ DXLIII. His namque temporibus (vt ait diuus Antoninus) legationem in Hiſpaniam miſit Higibertus rex Franciæ, ipſi Athanagildo, cum multis muneribus, petens eius filiam Brucildem in vxorem, quam impetrauit. Erat enim puella elegans, pulchra, & ingenioſa: vt refert idem Diuus Antoninus. Athanagildus autem, quum apud Toletum vlterioris Hiſpaniæ ciuitatem permanſiſſet, morbo conſumptus eſt, anno regni ſui XV. menſe VI. teſte Ritio.

Athanagildus rex.

Higibertus rex Frãciæ.

LIMBA. 558

Limba, quem Luybam nonnulli vocant, rex tandem à Gottis, qui Narbonam incolebant, creatus eſt, & in Hiſpania regnare cœpit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti DLVIII. Hic anno ſecundo ſui principatus, Leonogildum fratrem regni ſucceſſorẽ inſtituit: & quum triẽnio regnaſſet, ab humanis exceſſit. Leouigildus Theodoſiã, Seueriani ducis nouæ

Limba rex. Luyba rex.

Leonogildus rex.

Seuerianus dux nouæ

An. Chriſti. Carthaginis filiam, in vxorem duxit, qui quidem Se-
Carthaginus. uerianus filius Theodoſii regis Gottorum fuit. Can-
Nagera, Sabaria, tabriam prouinciam, Nageriam atque Sabariam,
Leon, ciu. ciuitates ob rebellionem deuaſtauit: Leonem á ſe no
minatam reſtaurauit: reliquias Sueuorum ex Hiſ-
Andeca vltimus rex Sueuorum in Hiſpania. pania eiecit, rege Andeca ſuperato: (Hij regnum ſe-
mel in Hiſpania conſtitutũ, per annos CLXXVII.
tenuerant) filium ſuum natu maximum, nomine
Hermelgundus rex & martyr. Hermelgundum, qui patri in regnum ſucceſſurus e-
rat, primò regno priuauit, quòd ab Arriana perfi-
dia, qua pater languebat, ad veram conuerſus eſſet
fidem: deinde in conuentu Hiſpali in acie captum, in
carcerem retruſit, manibus proprijs ſecuri percuſſit,
anno ſalutis DLXXII. Sed ad oſtendendam eius
gloriam, diuina miracula non defuerunt: nam ad
eius corpus poſtmodum cantus Angelicus auditus
fuit, lampadesque ardentes viſæ: Eius feſtum VI.
Idus Iulij celebratur. At Leonigildus quum in mor-
bum incidiſſet, profligata valetudine (vt quidam a-
Recoprelim ciui. iunt) pœnitentiam egit. Ab his in Cantabria condi-
ta eſt ciuitas Recoprelim. Regnauit annis duodeui-
ginti, & in ciuitate Toletana exceſſit ab humanis,
vt narrat Ritius Neapolitanus.

Leãder epiſc. Hiſpalen. Leander Hiſpalenſis epiſcopus, Seueriani Car-
thaginis nouæ ducis filius, his temporibus claruit: vir
planè ſanctus, & doctrina atque eloquentia præci-
puus, cuius prædicatione, exemplo ac induſtria tota
Viſigottorum gens, per Recaredum eorum regem,
ab

ab Arriana impietate conuerſa eſt: quamobrem & multa ad noſtri dogmatis confirmationem, & ipſius Arrianæ hæreſis confutationem compoſuit. nam & eandem peſtem Vuandali illò ex Aphrica detulerant. Huic autem inſigni viro beatus Gregorius papa adhuc monachus, Moralium ſuorum librũ ſcripſit. Tandem vitæ ſanctimonia, ſignorum & miraculorum virtute in finem clarus, inter ſanctos relatus eſt, cuius feſtum III. Kal. Martij celebratur. Scripſit egregius hic doctor Aduerſus hæreticos lib. 2. de virginitate, lib. 1. Orationum, lib. 1. de Sacrificijs, lib. 1. Contra Arrianos, li. 1. de contemptu mortis, lib. 1. Epiſtolarum, lib. 1. & alia quædam. An. Chriſti,

Braulius, filius Seueriani ducis Carthaginis, & frater Leãdri & aliorũ, per hæc tempora in epiſcopum Cæſarauguſtanæ ciuitatis diuinitus electus eſt. Nam cum multos eligerent, ſubito flamma ſuper Braulij caput omnibus viſa eſt. Quæ innoxia cœli conuexa petens, Braulium epiſcopatus dignitate decorandum, cæteriſque præferendum ſignificauit. Epiſcopus igitur electus, religioni Chriſtianæ multũ profuit. Braulius epi. Cæſarauguſtæ.

Martinus epiſcopus Mandouenſis, his temporibus claruit, multoſque verbo prædicationis ad fidẽ Chriſti conuertit, & inter alios Mironem à gente Sueua regem, qui per hoc tempus Galliciam prouinciam obtinebat. cui ſcripſit librum de Chriſtiani principis inſtitutione. Martinus epiſc. Mandouenſis. Miron rex Galliciæ.

An. Chriſti.
576

RECHAREDVS.

Recharedus rex.

RECharedus poſt mortem Leonigildi patris, Gothorum regno ſucceſſit, & in Hiſpania regnare cœpit, anno ſaluatoris Ieſu Chriſti DLXXVI. filiamque Childeberti Francorum regis in vxorem duxit. Hic non patrem perfidum, ſed fratrem martyrem ſequens, ab Arriana hæreſi ad veram fidem conuerſus eſt: totamque Gothorum gentem ad catholicam & veram fidem perduxit: nullumque in regno ſuo militare permiſit, qui regno Dei hoſtis exiſteret per hæreſim.

Synodus apud Toletum.

Hic anno decimo (vt Sigisbertus ait) ſynodo, apud Toletum, duorum & ſeptuaginta antiſtitum congregata, ibique Arriana hæreſi abdicata & anathematizata, in catholica fide cum toto Gothorum cœtu confirmatus, Arrianum dogma à finibus Hiſpaniæ eijciendum curauit. Lectiones & Hymnos, qui horis ſingulis præmittuntur, concilium ipſum Toletanum approbauit. Concilio Toletano, quod ſub Eladio Archiepiſcopo Toletano celebratum eſt, interfuerunt inter alios Manſonius Archiepiſcopus Emeritæ, Auſemius Archiepiſcopus Tarraconenſis, Leander Archiepiſcopus Hiſpalen. Magicius Archiepiſcopus Narbonenſis, & Parchadus Archiepiſcopus Bracaren. Obijt autem ſanctus Dei Recharedus in ciuitate Toletana, anno ſui regni XV. vt Ritius refert.

Eladius, Manſonius, Auſemius, Leander, Magicius, Parchadus, Archiepiſcopi.

LVY-

An. Chriſti. 591

LVYBA, II.

LVyba alter a priore, quem Lymbam ſuperius vocatum demonſtrauimus, poſt mortem patris ſui Recharedi, accepit imperium, & in Hiſpania regnare cœpit annô humanæ ſalutis DLXXXXI. Quumque annorum duodeviginti eſſet, inſidijs Victerici, illuſtris inter Gottos viri, interceptus eſt, anno primo ſui regni, referente Ritio. Luyba, II. Rex.

Florentina virgo, Iſidori, Fulgentij, & Leandri, aliorumque ſanctorum florentiſſima beatiſſimaq; ſoror, his temporibus cum vitam ageret ſanctiſſimam, monaſterijs quadraginta præficitur: In quibus mille virgines vitam agebant, deuotiſſimè Deo famulantes. Demum à vita diſcedens, in ſanctorum numerum relata eſt. Florentina virgo.

Fulgentius, Florentinæ virginis, aliorumque frater, per hæc tempora primo Aſtigitano epiſcopatui, deinde Carthaginenſi præfuit. Arrianos omnes, quum vir eſſet eruditiſſimus, miris operibus ſuis fortiter oppreſſit. Annum tandem agens LXVI: conuocatis Leandro fratre Hiſpalenſi epiſcopo, & Laureano amiciſſimo epiſcopo Gaditano, ſumma cum gloria Kal. Ianuarijs è vita migrauit. Corpus eius ex Carthagine noua Hiſpalim tranſlatum eſt, & ſimul cum ſancti Iſidori ſui fratris corpore ſepultum. Fulgentius, Epiſcopus Carthagin. Laureanus, Epiſcopus Gaditanus.

VICTE-

An. Chriſti.

592 VICTERICVS.

Victericus rex.

VIctericus, vir inter Gottos illuſtris, caſo Luyba, regnum ſui domini occupauit, & Hiſpanias regere cœpit anno ab aduentu Saluatoris DXCII. Hic quũ ſuos nimis crudeliter vexaret, eodẽ genere necis perijt, quo Luyba, anno primo quo imperare cœperat, referente Ritio.

593 GVNDEMARVS.

Gundemarus rex.

GVndemarus, regnum Gothorum ac Hiſpaniarum, mortuo ſiue caſo Victerico, ſibi vſurpauit, anno ſalutis humanæ DXCIII. Duobus hic prælijs clarus habetur, quorum primo Vaſcones, altero Romanos deuicit. Plurimas ſtatuit leges in fauorem eccleſiarum, præcipuè quod nullus inuitus à ſacris templis extrahatur. Toleti, poſt ſecundum ſui principatus annum, ex aduerſa valetudine maturè diem clauſit extremum: teſte Ritio Neapolitano.

595 SISEBVTVS.

Siſebutus rex

SIſebutus, conſentientibus omnium Gothorum votis, nouus rex creatus eſt: & in Hiſpania regnare cœpit anno Saluatoris Ieſu Chriſti DXCV. Qui verum Dei cultum, noſtramq; religionem mirifica pietate proſequutus eſt. In Aphricam trans Herculeum

leum ſretum ducto exercitu,plures in ea gentes in ditionem redegit. Regno ſuo Vaſconiam adiecit, omneſque Hiſpaniæ ciuitates, quæ ad Romanos defecerant,acquiſiuit.Iudæos, qui his temporibus Hiſpaniam incolebant, metu ſuppliciorum ad Chriſti fidem recipiendam compulit.Huius mentio fit diſtinctione XLV.de Iudæis. Sunt qui dicant (inter quos eſt Platina) à Siſebuti demum tempore, Romanos (quibus omnes ciuitates,vt ſuperius diximus,ademerat)in Hiſpania imperare deſiiſſe. Aedificauit ſuo ſumptu Siſebutus eccleſiam ſanctæ Leocadiæ,in ciuitate Toletana. regnauitq; annis XXVI. menſibus ſeptem:& morbo conſumptus interijt, vt ait Ritius. An.Chriſti.

Eladius alter,archiepiſcopus Toletanus,per idem tempus claruit.Sanctus & doctrina copioſus Iſidorus,Hiſpalenſis Epiſcopus,hijs temporibus mirabiliter effulſit:Hic Leandri ſucceſſor, & Gregorij papæ diſcipulus fuit;multaq; ſcripſit,quæ fidem Chriſtianam mirificè iuuant. inter quæ iſta ſunt: Etymologiarū,lib.20.De ſummo bono,lib.3. Allegoriarum, lib.3.De Aſtronomia,lib.1.Officiorum,lib.2. Ad ſororem Roram,lib.2.Differentiarum,lib.1. Item de viris illuſtribus & vocabulis grammaticis. Hiſtoriam quoque ab Adam vſque ad ſua tempora,& Longabardorum geſta , ſanctorum item quorundam vitas,breuem quoque Coſmographiam, & naturas rerum:ac ſuper Pentateuchum, aliaq; pœnè innumera. Eladius archiepiſ. Toleti. Iſidorus epiſc. Hiſpalen.

An. Chriſti. nera. Et ſanctus cum fuerit habitus, eius natale XVIII. Kal. Februarij celebratur.

Ioannes, epiſ. Gerunden. Ioannes monachus Viſegottus, Gerũdenſis poſtea epiſcopus, in Luſitania prouincia ortus, hac tempeſtate Chriſtianam religionem & prædicatione & ſcriptis vbique plurimum iuuit. Hic quum ſapere aliquid per ætatem cœpiſſet, ardore & deſiderio diſcendi, ex Hiſpania Conſtantinopolim petijt: vbi quum literarum Græcarum & Latinarum doctiſſimus euaſiſſet, in Luſitaniam prouinciam ſuam redijt: atque ibidem Arrianam hæreſim inualeſcentẽ ſua doctrina facillimè confutauit. Quamobrem hæreticis odioſus, in Barcinonenſem ciuitatem relegatus fuit. Demum poſt multas perſecutiones in patriam reuerſus, monaſterium condidit, & multa in eo recluſus conſcripſit, ac rationem viuendi monachis dedit.

Eutropius Epiſcopus Valentinus. Eutropius ſimiliter Valentinus epiſcopus, eruditiſſimus vir, per hæc tempora Hiſpaniæ plurimum profuit: eoſq; doctrina & exemplo in fide continuit. Cuius vitam virtutibus & miraculis illuſtrem, Verus Hiſpalẽſis epiſcopus luculento ſermone poſtea deſcripſit. Eius feſtiuitas VI. Idus Iunij celebratur.

622 RECAREDVS SECVNDVS.

Recaredus, II. Rex. Recaredus eius nominis ſecundus, filius Siſebuti, paternum decus poſt eius mortem accepit, & in Hiſpania regnare cœpit, anno ab aduẽtu Ieſu

Chri-

Chriſti, DCXXII. Et poſt quartum ſui principatus annum ab humanis diſcbſſit. An. Chriſti.

SVINTILLA. 626

SVintilla Recaredi primi filius, regnum Gothorum Hiſpaniarumque accepit, defuncto Recaredo ſecundo, anno ſalutis humanæ naturæ DCXXVI. Hic ſub Siſebuto Dux fuit, & Romanos bis deuicit, & totius Hiſpaniæ monarchiam, excluſis omnibus Romanorum veſtigijs, primus obtinuit. Fuit bello victorioſus, & (vt ait Lucas Tudenſis) inter reges Gothorum, Hiſpaniæ principatum non minus prudentia, quàm virtute prælij auxit. Quumq; X. regnaſſet annis, Rachimirum filium ſuum in regni ſocietatem accepit. Quoniam verò Rachimirus maturè patrem ſecutus eſt, breuiq; poſt eum regnauit, nõ venit in ordinem per ſe regum, ſed cum patre confunditur: vt Ritius inſinuat. Alij itaque duo filij Suintillæ manſerunt. Suintilla & Siſunandus, quos pater ex Theodora Siſebuti filia ſuſceperat, qui poſt patrem regnauerunt. Suintilla rex I. Rachimirus rex.

Seuerus epiſcopus Barcinonen. his temporibus Epiſcopatum aſſumpſit, vir quidem optimus, & ſanctiſſimus, & multarum rerum experientiam omnium iudicio cõſecutus, adeo vt vnus fuerit ſeptuaginta illorũ epiſcoporum, qui leges Gothicas in Hiſpania condiderunt. Hic à Barbaris Gothis, qui Cathaloniã incolebant, clauo capite confoſſo, martyrio corona- Seuerus epiſcopus Barcinonen.

An.Chriſti. ronatur VIII.Idus Nouembris, anno redemptoris Ieſu Chriſti DCXXXVIII.

626 SISVNANDVS.

Siſunandus Rex.

SIſunandus Suintillæ prin ifilius,poſt mortem patris,& Rachimiri fratris,rex creatus eſt,& Hiſpanias regere cœpit anno domini Ieſu Chriſti DCXXVI. Qui tertio ſui regni anno conuentū LXVIII. antiſtitum apud Toletum congregauit,in eccleſia ſanctæ Leocadiæ: cui præfuit Iuſtus archiepiſcopus Toletanus. Adfuerunt eidem ſynodo inter alios epiſcopos,Iſidorus archiepiſcopus Hiſpalen. Eſcluanus archiepiſcopus Narbonen. Iulius archiepiſcopus Bracharen. & Audax Archiepiſcopus Tarraconen. Regnauerat Siſunandus annis quatuor,dum ab humanis ex ægritudine,in quam inciderat, receſsit:authore Michaele Ritio.

Iuſtus, Iſidorus, Eſcluanus, Iulius, Audax Archiepiſcopi.

640 SVINTILLA II.

Suintilla II. Rex.

SVintilla eius nominis ſecundus, Suintillæ primi filius,defuncto Siſunando fratre;Gothorum,Hiſpaniarumque regno ſucceſsit anno ſalutis humanæ naturæ DCXXXX.Hic quintam & ſextam Synodū in ciuitate Toletana congregauit.Primæ & ſecundæ præfuit Eugenius, per hæc tempora archiepiſcopus Toletanus:Conſtabat hæc XXII.epiſcopis;inter quos Ebraulius Cæſarauguſtanus epiſcopus,vir morum comitate,doctrina,& vitæ ſanctimonia clarus.

Eugenius Archiepiſcopus Toleti.

Ebraulius epiſcopus Cæſarauguſtanus.

Regna-

Regnauitque Suintilla annis quatuor, inque Toletana ciuitate obijt, vt ſcribit Michael Ritius Neapolitanus. An. Chriſti.

T V L G A. 644

TVlgam, regia ſtirpe genitum, mortuo Suintilla, Gothi ſibi regem creant: anno ab aduentu Saluatoris Ieſu Chriſti DCXLIIII. Hic Catholicus & optimus rex fuit, humilis, liberalis, cultor iuſtitiæ, dilectus à clero & populo. Confirmauit publicis legibus, quæcunque decreta fuerant in concilijs Toletanis, annoque ſecundo imperij ſui, diem clauſit extremum, referente Ritio. Tulga rex.

S I N D A S V N D V S. 646

Sindaſundus regiam Gothorum vacuam occupat, illuſtri inter eos loco, anno domini DCXLVI. Anno ſui regni quinto, ſynodum ſeptimam XL. Antiſtitum, decimo quinto Kal. Nouembris, in ciuitate Toletana congregari fecit: archiepiſcopatum Toletanum regente Eugenio. Ei inter cæteros interfuerunt Horontius Emeritæ, Antonius Hiſpali, & Paſchaſius Tarracone Archiepiſcopi. His temporibus ex Græcia in Hiſpaniam venit Andeuarſeus illuſtris genere, cui Sindaſundus conſanguineam quandam ſuam in vxorem dedit, ex qua Eringium procreauit & Theodoſredum. Fuit autem Sindaſundus catholicus ac deuotus. Reſtaurauit eccleſias

Sindaſundus rex. Eugenius, Horontius, Antonius, Paſchaſius, Archiep. Andeuarſeus Græcus in Hiſpaniam.

An.Chriſti. *per hæreticos diruptas, tempore Heraclij Imperatoris atavi ſui: annoque decimo ſui principatus, apud Toletum exceßit ab humanis, vt ait Ritius Neapolitanus.*

656 RISISVNDVS.

Riſiſundus Rex. RIſiſundus filius Sindaſundi, poſt mortem patris, in regno Hiſpaniarum ſucceßit, anno ab aduentu Chriſti DCLVI. Viuente hic patre in cleri cum puerili leuitate tonſuratus fuit, ac in epiſcopū electus. In regnum vero aßumptus, tres ſynodos in

Eugenius Archiepiſcopus. Horontius, Archiepiſc. ciuitate Toletana congregari iußit, ſub Eugenio archiepiſcopo: quorum primum anno regni ſui quinto celebrauit: cui inter ceteros interfuit Horontius Archiepiſcopus Hiſpalenſis, & duo ſupra quinquaginta Antiſtites, CX. vicarij generales, CXXI. Milites. Anno ſeptimo celebrauit ſecundam, ſexaginta epiſcoporum. Anno vero octauo tertiam, ſiue decimam

Fegitus, Fructuoſus, Ildefonſus, Archiepiſcopi. ab ordine, in qua fuerunt Fegitus, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, Fructuoſus Bracharen. & XXV. Epiſcopi. Claruit his temporibus Ildiſonſus, vir ſanctitate præclarus, diſcipulus Iſidori, monachus primo, deinde in Archiepiſcopum Toleti electus. Regnauitque Riſiſundus annis XVIII, menſibus vndecim. Obijt in villa Bamba apud Palentiam, Kal. Septembris: teſte Michaele Ritio.

(.:)

BAM-

An. Chriſti. 674

BAMBA.

Bamba conſenſu omnium Gottorum, mortuo Riſiſundo, regnum Hiſpaniarum obtinuit, anno humanæ ſalutis DCLXXIIII. Mauros Hiſpaniæ littora cum claſſe ducentarum ſeptuaginta nauium ingreſſos, ingenti prælio fudit, & igni claſſem ſuccendit. Per hæc tempora, Paulus quidam natione Gallus, adiuuante Renoſindo duce Celtiberiæ (quæ nunc Aragonia vocatur) aduerſus Bambam regẽ mouit. Bamba vero exercitus ſui partem in Auſoniam mittens, Barcinonam petijt, eiuſque ciuitatis quinque viros generoſos in vincula coniecit, quorũ nomina, Redus, Pompedus, Gontifredus, Vlſadiacus, & Nanfredus fuerunt. Parta autem Bamba contra Paulum & Gallos victoria, Toletum rediјt: in qua anno ſui regni quarto, vndecimam ſynodum celebrari fecit, ſub Querico archiepiſcopo Toletano: cui interfuerunt ſedecim Antiſtites. Sunt qui dicant, hunc ex aratro ad principatum euectum, Leonis Romani pontificis beneficio. Tandem ex hauſtu veneni, quod ab Eringio (cuius in Sindaſundo meminimus) datum ferunt, in grauiſſimum morbum incidit: ex quo quum ægrè conualuiſſet, anno poſt initum regnum vndecimo, menſe ſexto, religionis habitũ ſumpſit in cœnobio de Pãpliga, ordinis Diui Benedicti: in eoq; annis ſeptenis ſanctiſſimè permãſit, et ibi ſepultus: vt Ritius Neapolitanus & alij ſcribunt.

Bamba Rex.

Mauri in Hiſpaniam.

Galli in Hiſpaniam.

Renoſindus Dux.

Redus, Põpedus, Gontifredus, Vlſadiacus, Nanfredus, Barcinonen.

Quericus, Archiepiſc. Toleti.

An.Chriſti.

686 ERINGIVS.

Eringius rex. *Eringius filius Andeuarſei, qui tempore Sindaſundi (vt diximus) è Græcia venerat, ad religionem tranſgreſſo Bamba, dominatum occupat Hiſpaniarũ, depulſo Theodofredo Riſiſundi filio, cui regnũ perueniebat, anno ſalutis humanæ DCLXXXVI. Hic Eringius filiam ſuam Siſilonam Egytæ, è gente Gothorum, ſobrino Bambæ, in vxorem dedit, & anno ſecundo ſui regni, ſynodum ab ordine duodecimam, XXXVI. Antiſtitum: anno quarto, decimamtertiam, XLVIII Epiſcoporum: anno quinto, decimã*

Iulianus Archiepiſ. Toleti. *quartam, XII antiſtitum, ſub Iuliano archiepiſcopo Toletano, celebrari fecit. Regnauitque idem Eringius, dum humanis exceſſit, annis ſeptem, referente Ritio.*

693 EGYTA.

Egyta rex. *Egyta, ſobrinus Bambæ, poſt mortem ſoceri Eringij, regnum Hiſpaniarum adeptus eſt, anno* Saluatoris Ieſu Chriſti, *DCLXXXXIII. Hic anno*

Iulianus, Archiepiſc. *primo ſui principatus, decimamquintam ſynodum LXI. Epiſcoporum, ſub Iuliano archiepiſcopo Toletano: tertio, decimam ſextam: quarto, decimamſeptimam, ſub Philippo eiuſdem eccleſiæ Archiepiſcopo,*

Philippus Archiepiſc. *celebrari fecit. Et quinq; annis regno potitus, Toleti naturæ conceſſit, vt Ritius tradit.*

Iulianus Pomerius. *Iulianus cognomento Pomerius per hæc tempora (vt*

ra(vt ſupra diximus)claruit. Is ex Iudæo Chriſtianus factus, tantam omnis generis doctrinæ, præcipuè aūt ſacrarum literarum cognitionem eſt conſecutus, vt tertio poſt Ildefonſum ordine, in Toletanum archiepiſcopatum ſuffectus ſit. Scripſit vir iſte ſanctiſſimus libros complures, obijtque VIII. Kal. Martij: quo in eccleſia Toletana feſtum eius celebratur. An. Chriſti.

VITISA. 698

Vitiſa Egytæ filius, mortuo patre regnum occupauit Gothorum & Hiſpaniarum, anno Ieſu Chriſti DCXCVIII. Hic Theodofredum, quem Eringius regno exegerat, confoſsis oculis Cordubā relegauit: & Fauillam Ducem Cantabriæ, virum inter Gothos illuſtrem, Tudelæ occidit. Pelagius Fauillæ filius, ob motum Vitiſæ, in Cantabriam aufugit, vt infra dicetur. Multa nefanda, ob libidinem ſuam, ipſe Vitiſa (vt aiunt) lege permiſit: Sacerdotibus etenim indixit, vt quot quiſque vellet aut poſſet alere, vxores duceret. Ipſe vero nullum intentatum reliquit libidinis genus. Iudæis multa priuilegia conceſſit. Sed ne peccata eius impunita manerent, Rodericus Theodofredi & Recilonia eius vxoris filius, magno exercitu congregato aduerſus Vitiſam mouit, & dignitate regali ſpoliatum, Cordubam oculis itidem confoſsis, anno ſui regni nono, ablegauit: vbi miſerabiliter vitam finiuit, abſque honore ſepultus: referente Ritio. Vitiſa rex. Fauilla Dux Cantabriæ.

An. Chriſti.

COSTA.

707. Coſta Rex. Coſta Roderici frater ætate maior, ac Theodofredi (de quo ſupra nobis ſermo) filius, Imperium Hiſpaniarum poſt mortem Vitiſæ, conſenſu omnium Gothorum accepit, anno ſalutis humanæ DCCVII. Hic anno tertio ſui regni fato functus eſt, duobus filijs impuberibus relictis, vt Michael Ritius Neapolitanus ſcribit.

RODERICVS.

710 Rodericus Rex. Rodericus, ad quem regnum Gothorum Hiſpaniarumque ſucceßione Theodofredi patris Sindaſundi filij perueniebat, omnium Gothorum ſuffragijs, vita functo Coſta fratre, rex creatus eſt, anno aduentus Saluatoris Ieſu Chriſti DCCX. Hic

Iulianus, Comes Cantabriæ. Mauri in Hiſpaniam. quum filiæ vel vxori (vt aiunt) Iuliani, comitis Cantabriæ, ſtuprum intulißet, indignatus Comes, Rodericum regem perdere cupiens, ex Aphrica numeroſos euocauit exercitus Sarracenorum, duce Muza à Miramolino rege, cuius hic vices gerebat, miſſos. Qui in Hiſpaniam traijcientes anno ſeptimo menſe ſexto eiuſdem Roderici, quicquid terrarum à mari ad Pyrenæum longe lateque patet, Cantabris duntaxat & Aſturibus exceptis, XXX. mẽſium ſpatio in ſuam ditionem redegerunt. Varijs autem prælijs, quæ biennio per Hiſpaniam geſta fuerunt, ad DCC. hominum millia vtrinque cæſa dicuntur. Poſt

interitum

interitum Roderici ad oppidum Xericium, Maurorum Duces parta recens Hiſpaniæ permultos impoſuerunt reges, adeo vt annis non amplius XX. ex Maurorum gente XV. Hiſpaniæ imperauerint. Nam cum rex omnium votis reſpondere non poſſet, popularitumultu vel occidebatur, vel imperium deponere cogebatur. Incidit calamitoſa hæc nobilis prouinciæ Hiſpaniæ alienatio, XIII. menſis Nouembris anno decimo ſeptimo: ſupra ſeptingentos, à natiuitate Chriſti: vt Michael Ritius ſcribit, & in hiſtoria Hiſpanica probatur. An. Chriſti. Hiſpaniæ alienatio.

PELAGIVS. 717

PElagius, Fauillæ ducis Cantabriæ, quem Vitiſa occiderat, filius, trucidato patre, ob metum Vitiſæ in Aſturias ſe recepit: ibique latitans, dum Hiſpania à Sarracenis eſſet occupata, & Rodericus in prælio concidiſſet, auxilio cœleſti fretus potius quã opibus, quas vel nullas vel perexiguas habebat, finitimorum quorundam auxilio regnum accepit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCXVII. Hic primo ciuitatem Legionis, & nonnulla oppida recuperauit cũ Alfonſo Duce Cantabriæ, cui filiam ſuam Ermiſendam dedit in vxorem: & ſic Aſturum Legionisque rex appellari voluit. Qui quum in oppido Cange, quod à Mauris inter alia receperat, permaneret, fato functus eſt anno imperij ſui XX. authore Ritio Neapolitano, alij ſcribunt regnaſſe annos XXX. Pelagius rex. Alfonſus Dux Cantabriæ.

An. Chriſti. Otgerius Gollantes, Germanus, cognomento Cathelon, his temporibus, id eſt, anno ſalutis humanæ naturæ DCCXXXIII. in Cataloniam cum exercitu mouit, comitantibus eum nouem viris illuſtribus, ſanguine claris, & virtute probatis: quorum nomina cognominaque fuerunt, Napipher Montcada, Galerandus Pinos, Hugo Mataplana, Guillermus Cervera, Guillermus Raymundus Ceruello, Petrus Alemany, Raymundus Angleſola, Giſpertus Ribelles, & Berengarius Rogerius Erill. Hi in obſidione Emporiæ ciuitatis, agri Gerundenſis, ducem Otgerium fato amiſerunt: in cuius locum ſurrogato Napiphero Montcada, viro illuſtri, ob metum Sarracenorũ, cum exercitu ad Ceritaniæ loca tuta, & Pyrenæos montes, vbi pueros, vxores & impedimenta reliquerant, ſe receperunt, ibiq; vſque ad aduentum Caroli Magni Imperatoris permanſerunt. Sed de ingreſſu Otgeri ſurgit opinio, an à Carolo Martello miſſus ſit, vel à Pipino, vt alij dicunt. Nam teſte Paulo lib. VI. his temporibus Viſigotti omnes, qui citeriorem Hiſpaniam longe ante occupauerant, omni ope deſtituti, in Caroli Martelli poteſtatem deuenere. Nam & Luitprandus XXVIII. rex Longobardorũ, genere Gottus, ipſi Carolo copias auxiliares tranſmiſit: ac ſic Viſigotti, qui trecentis quaſi annis in Hiſpania imperauerãt, funditus deleti ſunt, præter paucos, quos Barcinonenſes liberauerant. Vnde & nũc Gottolani (vt aliqui opinantur) dicti ſunt, vel à Gottis

Otgerius Gollãtes in Cathaloniã. Napipher Montcada. Galerãdus, Pinos: Hugo Mataplana. Guillermus Ceruera. Guillermus Raymundus Ceruello. Petrus Alemany. Raymundus Anglifola. Giſpertus Ribelles. Berengarius Rogerius Erill.

Cathalonia vnde.

tis & Alanis,qui promiſcuè citeriorem obtinebant Hiſpaniam. Antiquitus vero Laletani dicebantur, vulgo nunc Cathalani.Fuerunt autem Alani,Scythiæ populi prope Iſtrum,vnde Lucanus: An.Chriſti. Alani vnde.

Et ſequerer duros æterni Martis Alanos.

FAVILLA. 737

FAuilla,filius Pelagij, mortuo patre,in regnum Aſturiarum Legionisque ſucceſſit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti DCCXXXVII.Sed non diu regnauit:nam ab vrſo in venatione laniatus,anno ſui regni ſecundo occubuit. Fauilla rex

ALFONSVS. 739

ALfonſus,Petri Cantabriæ Ducis è gente Gothorum filius,ob vxorem ſuam Ermiſendam, Pelagij regis filiam,regnum obtinuit, anno ſalutis humanæ naturæ DCCXXXVIIII.Hic regnum Nauarræ,magnamque Hiſpaniæ partem,& Luſitaniæ vrbes & oppida cõplura, eiécto Maurorũ præſidio, recepit:ex quo catholicus cognominatus eſt. Arrianam hæreſim, quæ in Hiſpania rurſus pullularat, extirpauit.Ex vxore ſua filios tres ſuſcepit,Phroillam,Vimeranum,& Aurelium,filiamque Egimãdam:& ex pellice Mauregatum.regnauitque,quum ab humanis diſceſſit,annis XVIIII. Alfonſus, Rex.

Garſias Ximenes, vir ſtrenuus, qui rex Sobrarbæ vocabatur,in Aragonia ex ſtirpe Gothorum Garcias Ximenes,rex Sobrarbæ.

An. Chriſti. *genitus, his temporibus claruit: & primus Mauros à Pyrenæorum montium finibus, alijsque propinquis locis armis depulit: ac loca multa breui tempore (quamplurimis ad eum propter victoriæ recentem famam conuenientibus) ditioni ſuæ ſubegit: & magnam Nauarræ prouinciæ partem, fugatis Mauris, Chriſtianis reſtituit. Obijtq́ Ximenes anno Chriſti* DCCLVIII. *quum annis XXX. regnaſſet, in eccleſia* S. Ioannis *Baptiſtæ de Petra, vulgo* dela Pennya *à ſe conſtructa, ſepultus. Geſtabat Garcias Ximenes in vexillis & armis arborem viridem, & ſuper eam crucem rubram in croceo campo.*

Aedificatio monaſterij S. Ioannis dela Pennya.

Pipinus Iunior in Hiſpaniam.

Pipinus Iunior, Caroli Martelli Imperatoris *filius, collectis copijs in* Sarracenos *mouit, perempto que eorum rege, partem Hiſpaniæ vi cœpit. Tandem & ipſe ſenio confectus, migrauit ad dominum, relicto poſt ſe Carolo Magno filio glorioſiſſimo.*

758

FROILLA.

Froilla rex.

F*Roilla, mortuo patre Alſonſo, in regnum ſucceſſit, anno* Chriſti DCCLVIII. *Hic regnum Nauarræ obtinuit, propter vxorem ſuã Moynam. Aduerſus* Sarracenos *Galliciam infeſtantes, bella fœlicia geſſit, cæſis quinquaginta quatuor millibus Arabum, à quibus ditiſſima ſpolia & diuitias conſecutus eſt. Nauarros rebellantes inuaſit. Vaſcones infeſtos ſubdidit: & in Aſturias reuerſus, Vimeranum fratrem manibus proprijs, ob inuidiam, occidit. Sed*

poſtea

poſtea, ne peccata eiuſdem impunita pertranſirēt, eodem lethi genere, quo Vimeranus, extinctus eſt à fratre ſuo Aurelio. Reliquit Froilla ex coniuge ſua filios duos, Veremundum & Alſonſum, regnauitq; annis XIII. in ciuitatis Ouetenſis eccleſia a ſe condita ſepultus. Garcias eius nominis ſecundus, cognomento Ynegues, filius Garciæ Ximenis, in Sobrarbæ regnum mortuo patre, ſucceſſit. Pampilonam primariam ciuitatem Nauarræ, multaque oppida, breui ſpacio temporis, à Mauris liberauit, ad cultumque Christi reduxit. Regnauit annis XXX, in cœnobio Sancti Ioannis de la Pennya ſepultus, anno ab Incarnatione Chriſti DCCLXXXVIII. An. Chriſti. Ouetum ciuitas, olim Brigeeium, vulgo Ouiedo. Garcias ynegues rex Sobrarbæ.

His temporibus vir quidam nomine Aſnar, cum quibuſdam Chriſtianis præclari nominis, Aragonē fluuium traijciens, caſtella & oppida multa, Iacam que ciuitatem ad Chriſtianam fidem reuocauit. Quibus proſpere geſtis, quoniam primus Aragonem ſuperauerat, Aragoniæ prouinciæ Comes appellatus eſt: poſt cuius mortem, in dicto Comitatu ſucceſſit Galindus eius filius. Aſnar Comes Aragoniæ. Galindus Comes Aragoniæ

AVRELIVS.

AVrelius filius Alſonſi, cæſo fratre ſuo, regiam Hiſpaniarum occupat dignitatem, anno ab Incarnatione Saluatoris Ieſu Chriſti, DCCLXXI. Hic Veremundum filium Froillæ, ad inuidiam, periculumque declinandum, in ſpem ſucceſſionis adop- 771 Aurelius rex.

An. Chriſti. adoptauit. Per hæc tempora, ſerui per omnes Hiſpa-
Serui cõtra dominos. nias contra dominos inſurgentes, Aurelij induſtria verberati, in priſtinam ſeruitutem redacti ſunt. Exceſſit Aurelius ab humanis, anno regni ſui ſexto, prolis expers.

777 SILLO.

Sillo Rex. Sillo, gener Alfonſi Catholici regis, cui nupta erat Egimanda, filia eiuſdem Alfonſi, ſororq́; Aurelij, depulſo Veremundo, quem Aurelius adoptauerat, ſolus regnum adminiſtrauit, anno ſalutis humanæ naturæ DCCLXXVII. Hic pacem ignominioſam, malè tamen obſeruatam, cum Arabibus firmauit, Galliciamque rebellantem domuit. Et quum annis ſex, vel (vt aliqui ſcribunt) octo regnaſſet, diem clauſit extremum.

783 MAVREGATVS.

Mauregatus Rex. Magaretus Rex. Mauregatus ſiue Magaretus, Alfonſi cognomento Catholici ex pellice filius, mortuo Sillone regnum occupat, anno ab aduentu Ieſu Chriſti DCCLXXXIII. Sarracenorum præſidio, cum quibus fœdus iunxerat, firmatus: pactus (vt aiunt) cũ
Alfonſi catholici laudes. Maurorum regibus, quotannis virgines quaſdam in ſtipendium mittere. Hic Alfonſo Catholico, patri ſuo, valde diſſimilis fuit: Illo enim nullus optimis quibuſque viris fuit deditior: hoc autem nemo ſceleratis coniunctior. Illo nullus principum ſuo tempore caſtior:

ſtior:hoc nullus nefarijs voluptatibus inclinatior. Il lo nullus liberalior : iſto nullius rapacior. Illo nullus animoſior:hoc nullus timidior.quæ nō permittente Deo, omnium applauſu è medio ſublatus eſt,anno tertio ſui regni. An. Chriſti.

VEREMVNDVS. 786

VEremundus,filius Vimerani,nepos Alfonſi cognomento Catholici, Mauregato iā fato functo, in regnum Hiſpaniarum ſucceſsit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCLXXXVI.Hic memoria repetens,ſe adhuc priuatum in ordinem diaconatus eſſe cooptatum,mortua vxore ſua,ex qua Raymirum & Garciam filios procreauit, Alfonſum eius conſobrinum,Froillæ filium,pro ſe regnare iuſsit, & continuò in religionem tranſiit, anno regni ſui ſecundo. Veremundus Rex.

Fortunius, filius Garciæ cognomento Ynegus, mortuo patre, in regnum Sobrarbæ ſucceſsit.Hic filiam Galindi, Aragoniæ Comitis, in vxorem duxit, & ratione coniugij, Comitatus Aragoniæ titulos accepit:ex qua vxore Sanctium genuit filiū,qui mortuo patre in regnum ſucceſsit. Regnauitq́; Fortunius annis XXVII,quū ab humanis diſceſsit. Fortuni9 rex Sobrarbæ.

ALFONSVS II. 788

ALfonſus eo nomine ſecundus, cognomento Caſtus,filius Froillæ, regnum Aſturiarum Galicia- Alfonſus, II. Rex.

An. Christi. *liciarumq́, accepit, per reſignationem (vt diximus) Veremundi, anno domini DCCLXXXVIII. Hic acceptis à Carolo Magno auxiliaribus copijs, ſuperatisque Sarracenis, qui fines Aſturum ferro igniq́, populabantur, Vlyſſiponam ciuitatem Luſitaniæ, quæ nunc Portugalia dicitur, ſuæ ditioni ſubegit: é quorũ manubijs Ouetenſem & Aſturicenſem erexit eccleſias, dotauitq́, redditibus. Et vergente in ſenium ætate, cum improlis eſſet (vxorem ſiquidem religione ductus neque duxit, neque mulierem attigit, vnde illi Caſto cognomen) totius populi conſenſu, Raymirus Veremundi filius, rex creatur, poſtquam annos* XLI. *regnauerat. Hoc Alfonſo regnante, in Ouetenſi templo fama eſt crucem auream, ſine humano artifice factam, repente comparuiſſe: quam rex, qui eam primus aſpexit, ſacerdotibus oſtendit, & religioſiſſimè ſeruari iuſſit.*

Vlyſſipona ciu.

Ouetenſis, Aſturicenſis eccleſiæ.

Crux aurea ſine humano artifice facta.

Sanctius Garcias, rex Sobrarbæ.

Sanctius Garcias, Fortunij filius, patre fato functo, regni gubernacula Sobrarbæ accepit. Hic in Mauros ducto exercitu, tota ſibi ſere Nauarræ prouincia ſubiecta, prælium committens, hoſtium multitudine circumuentus, ſine prole occiditur: poſt cuius mortem, Sarraceni regnum Nauarræ & Sobrarbæ, partemque Aragoniæ per aliquot annos poſſederunt. Et ſic Sobrarbæ regnum finem accepit, vbi ſub quatuor regibus XCVII. annis regnatum eſt, quorum iterum nomina & tempora ſubijcimus.

Sobrar-

An, Chriſti.

Sobrarbæ regum Epilogus.

Sobrarbæ regũ Epilogus.

Garcias Ximenes	*Annis XXX.*	I.
Garcias Ynegues	*Annis XXX.*	II.
Fortunius	*Annis XXVII.*	III.
Sanctius Garcias	*Annis X.*	IIII.

Carolus Magnus Imperator, filius Pipini Iunioris, anno Chriſti DCCXCVI. in Hiſpaniã mouens, aduerſus Sarracenos à fide noſtra alienos, Pampilonem Cæſarauguſtamq; nobiliſsimas ciuitates vi cœpit, captasq; militibus ſuis diripiendas conceſsit, nullas præſcribens pacis conditiones, niſi Chriſti fidem integrè reciperent. Qui verò in præſidio Barcinonæ erant, Carolo, audita victoria, confeſtim deditionem fecerunt. Nam Zatus Barcinonenſis præfectus, cum ipſa vrbe in Caroli partes tranſiit. Legati quoque Oſcenſium ad Carolum petentes, ſupplicatum venerunt, vt ciuitati parceret: nunciantes Sarracenos, quibuſcum ipſis erat ea ciuitas communis, Chriſtianæ fidei cultum ſponte ſuſcepiſſe. Per hæc tempora Turpinus Remẽſium archiepiſcopus, & nouem cum eo Antiſtites, iuſſu Caroli, ædem D. Iacobi ſacrã Compoſtellæ Galliciæ dedicarunt. Mortuo autem Carolo, quum Naydo Aquitaniæ præfectus rebellaſſet (vt Platina & alij narrãt) Abderamini Sarracenorũ regis auxilijs fretus, Auſoniã Hiſpaniæ citerioris vrbẽ, quæ nũc Vicenſis vocatur, dolo captã & direptam occupauit: caſtellaq; aliquot validè munita, & magnam Hiſpaniæ partem (defi-

Carolus Magnus in Hiſpaniam.

Zatus Barcinonen. præfectus.

Oſcenſium legati ad Carolum.

Dedicatio templi diui Iacobi Galliciæ.

Naydo præfectus Aquitaniæ in Hiſpaniam.

Auſonia, Vicenſis, ciu.

cien-

An. Chriſti. cientibus populis) occupat. Solus autem Bernardus Barcinonenſium Comes, terra marique vexatus, in Imperatoris fide permanſit. Sed priuſquam Pipini copiæ, quem Ludouicus Imperator ad id bellum præmiſerat, ſubſidio adeſſe potuerint, Naydo Barcinonenſem Gerundenſemque agrum inſigni clade affecit. Tunc Ludouicus eius nominis primus, cognomento Pius, ſecundus á Carolo Gallorum Imperator & filius, ex mandato patris Barchinonam venit, anno Ieſu Chriſti DCCCXV. depulſisq́ Sarracenis, mortuo iam Bernardo Comite ſupradicto, Iamfredo eam gubernandam dimiſit, anno Chriſti DCCCXXV. Ab hoc Iamfredo poſtea originem traxerunt Comites Barcinonæ. Froyllanus Epiſcopus Legionenſis per hoc tempus claruit: cui Alfonſus, eo nomine ſecundus Legionis rex, facultatem dedit ædificandi monaſteria & cœnobia, & eligendi monachos vita probos, qui ea colerent, & Chriſtianæ religioni militarent. Multa de Froyllani ſanctimonia leguntur, quæ cauſa breuitatis omittimus.

Bernardus Comes Barcinonen.

Ludouicus Imp. in Hiſpaniam.

Iamfredus Comes Barcinonen.

Froyllanus epiſcopus Legionenſis.

Per hæc tempora diuus Attilanus, epiſcopus Zamorenſis claruit: qui annum agens quintum & viceſimum, ad monaſterium Moreola, iuxta Zamorã ſe contulit: tandem creatus eſt Epiſcopus Zamorẽſis, & ſanctiſſimé vixit. quẽ vita functum, Vrbanus ſecundus papa, in ſanctorum numerum retulit. Cuius natale tertio Nonas Octobris celebratur.

Attilanus Epiſcopus Zamorenſis.

RAY-

An.Chriſti 829

RAYMIRVS.

RAymirus filius Veremundi, regnum Aſturiarum, Galliciæ & Nauarræ, Alfonſo iam è viuis ſublato, paternum decus accepit, anno humanæ ſalutis DCCCXXVIIII. Hic cum fratre ſuo Garcia, filio Veremundi (vt diximus) Hiſpalim à Sarracenis recuperauit. Vxorem duxit Vrracam, ex qua filium genuit Ordonium, qui mortuo patre in regnum ſucceſsit. His temporibus Nepotianus Comes Palatinus, regnum occupare tentauit: Cui Raymirus feſtina & armata manu reſtitit, copijsque fugatis bello cepit, ac in monaſterio retruſum vitam finire coegit. Normannis ingenti claſſe littora Galliciæ infeſtantibus, valida manu occurrit: habitoque cum ijs conflictu, LXX. hoſtium naues ſuccendit: & laceratis eorum copijs, qui euaſerant, inglorios abire coegit. Hic fœlix rex, cum Sarracenis apud Calagorinam ciuitatem decertauit, in quo bello (vt aiunt) diuus apoſtolus Iacobus in albo equo pugnans apparuit: & cæſis multis Arabum milibus, Calagorina, cum adiacentibus locis in deditionem Raymiri deuenit. Regnauit annis ſex, menſibus nouem: & in Ouetenſi ciuitate (vbi diem clauſit extremum) ſepultus eſt.

Raymirus Rex.

Hiſpalis ciu.

Nepotianus Comes palatinus in Hiſpaniam.

Normanni in Hiſpaniam.

Calaguria ci. S. Iacobus in bello apparuit.

Per hoc tempus per Arabas ſiue Mauritanos, ducēti Monachi ordinis S. Benedicti, vna die paſſi ſunt. pro fide Chriſti, martyrium, iuxta ciuitatem Burgenſem.

Martyres CC

An. Chriſti. *Victor in Cereſano oppido Hiſpaniæ, his temporibus, à Mauris corona martyrij donatus, à Chriſto, cœleſtium numero aggregatus eſt. Cuius natale VII. Kalendas ſeptembris apud Burgenſem diœceſim celebratur.*

Cereſanũ oppi. *Victor mart.*

836 ORDONIVS.

Ordoni9 rex. *Vaſcones pop.*

ORdonius Gothorum principatum, poſt mortẽ patris ſui Raymiri, obtinuit: anno Chriſti ſaluatoris noſtri DCCCXXXVI. Hic aduerſus Vaſcones rebellãtes exercitum congregauit: quibus ſubactis, & prouincia in ordinem redacta, reditum ad ſuos parans, cõperit Arabes Luſitaniã depopulari: quos facta irruptione deuicit atque in fugam coegit. Muzam principem Sarracenorum patriam infeſtantem, trucidatis quadraginta equitum milibus, inſigni clade affecit: & Lupum Muzæ filium, Toleti imperitantem, principatui ſuo ſubiecit.

Muza princeps Sarracenorum.

Cauria, Salmantica ciu. Cauriam & Salmanticam a Mauris recuperauit. Vxorem duxit Mandimyam, ex qua filios ſex, Alfonſum, Veremundum, Henricum, Froillam, Minium & Ordonium procreauit. Is quum ab humanis excederet, principatum ad decẽnium tenuerat.

Iãfredus primus Barcinonen. Comes. Iamfredus (cuius nobis ſupra fuit mentio) per id tempus Barcinonæ Comitatum regebat. Qui quum ad regem Ludouicum Franciæ perrexiſſet, apud Narbonam ciuitatem, a militibus ipſius regis, per inuidiã, affectu dominandi interemptus fuit, anno princi-

principatus ſui LX. Eo mortuo, filius eius vnicus Lã-fredus impuber, remanſit in poteſtate Flandriæ Comitis, inſtante Ludouico rege Francorum. An. Chriſti.

ALFONSVS. 846

ALfonſus eo nomine tertius, cognomento Magnus, a morte patris ſui Ordonij, regno ſucceſſit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCCXXXVI. Anno ſui regni primo, Froila eius Germanus, Galliciam vſurpare tentãs, ab iiſdem populis cæſus eſt. Cæteros autem fratres quum ſuſpectos Alfonſus haberet, omnes oculis priuauit. Cæſaraugustam reſtaurauit: Luſitaniam (quæ nunc Portugalia dicitur) expulſis Sarracenis, Chriſtianis incolendã tradidit. Conimbricam, Viſeumque eiuſdem prouinciæ ciuitates recuperauit: Zamoram condidit: Vaſcones præterea, Nauarrosque, qui tunc a Mauris acriter oppugnabantur, ab obſidione liberauit. Hic etiam (vt ſcribit archiepiſcopus Toletanus) tẽplũ S. Iacobi apoſtoli primum excitaſſe legitur, & Ouetenſe metropoliticum conſtituiſſe. Ad quem Iohannes octau⁹ Põtifex ſcripſiſſe dicitur, hoc modo: Iohãnes ſeruus ſeruorum Dei, Alfonſo Hiſpaniæ regi Chriſtianiſſimo, ſalutem & benedictionẽ. Ex cuius ſcripti authoritate, Hiſpaniæ regem in primis orthodoxum exiſtimant. Sub hoc militaſſe dicitur Bernardus cognomento Carpius. Liberos habuit quatuor: Garciam, Ordonium, Froilam & Gondiſſaluum,

Alfonſus III. Rex.

Luſitania prouincia Portugallia.

Conimbrica, Viſeum ciu.

Zamora ciu.

Templum S. Iacobi Apoſtoli.

Bernardus Carpius.

An. Christi. *uum, qui Archidiaconus fuit Ouetenſis eccleſiæ. His temporibus refert Lucas Tudenſis, apud Cordubam, à Sarracenis tunc occupatam, regnaſſe quendam no-*
Mahometus rex Cordubæ. *mine Mahometum. Alfonſus autem, quum annis* XL. *regnaſſet, naturæ conceſſit. Per hoc tempus,*
Burgos, Maſburgi, Brauū, Auca, ciu. *videlicet anno Chriſti* DCCCXXIIII. *vrbs Burgenſis, vulgo Burgos, olim dicta Mas Burgi, alijs Brauum, ſiue Auca, iubente Comite Didaco domino Caſtellæ, nouis colonis habitari cœpta eſt, vt habet Hiſpanica hiſtoria. His temporibus apud Cordu-*
Pelagius martyr. *bam ciuitatem, Pelagius ætatis decem fere annorū, in carcerem detruſus, ab Abdaramenorege, quum abnegare Chriſtum nollet, martyrium glorioſè ſuum compleuit,* VI. *Kalendas Iulij.*

Iamfredus, II. Comes Barcinonen. *Iamfredus eo nomine ſecundus, cognomento Piloſus, à pilorum multitudine, filius (vt diximus) Iāfredi, quem milites regis Franciæ necauerunt, in Comitatu Barcinonenſi ſucceſſit. Hic Salamonem, qui patrem ſuum occiderat, manibus proprijs interemit, & Comitatum Barcinonenſem ab illo prius occupatum, ſibi ex iure vendicauit. Vxorem duxit Guideluindim filiam Comitis Flandriæ, ex qua liberos quatuor habuit: Radulſum (qui primus fuit in*
Riuopulli monaſterij ædificatio. *ordine cœnobij Beatæ Mariæ Riuopulli, quod Iamfredus à fundamentis primitus conſtruxerat, anno Chriſti* DCCCLXXXVIII. *poſtea vero Epi-*
Rodolphus Epiſcopus Vrgellen. *ſcopus Vrgellen. electus) Iamfredum, qui veneno mortuus eſt: Mironem, qui mortuo patre in Comitati-*

*tatibus Barcinonæ, Biſulduni, Roſilionis & Ceritaniæ ſucceßit: & Sunyerum poſtea Comitem Vrgellēſem. Huic Iāfredo, Ludouicus rex Frāciæ, quicquid in Barcinone Rußinonis, & Ceritaniæ principatu Iuris habebat, totum & integrum liberaliter dedit, vt proprijs viribus aduerſus Mauros prouinciam tueretur, anno Incarnationis Saluatoris Chriſti D*CCCLXXV. *Iāfredus itaque anno ſui principatus* XXVII. *ab humanis exceßit, anno Chriſti D*CCCCXII. *Cuius corpus in monaſterium Riuopulli deportatum fuit.*

An. Chriſti.

Sunyerus Comes Vrgellen.

Catalonia libera à ſeruitute Francorum.

Sunt qui dicant, huius temporibus, beati Vincentij corpus à Valentia, citerioris Hiſpaniæ ciuitate, à quodam monacho in pagum Albienſem vlterioris Galliæ deportatum.

Vincentij corpus è Valentia in Galliam.

G A R C I A S. 886

G*Arcias, gubernacula rerum, patre Alfonſo defuncto ſubijt, anno ſalutis humanæ* DCCCLXXXVI. I*s breui tempore præclara bella, contra Arabes confecit, & Ayolam regem Maurorum, cum magna præda captiuum fecit, ex qua pretioſiora ſpolia eccleſiæ S. Saluatoris Oueteuſis contulit, vbi nunc & ipſe iacet ſepultus, quum ad tertium annum regni ſui peruenißet, nec ex ſe prolem reliquit.*

Garcias rex.

Ayolas rex Maurorū in Hiſpania.

Nunilo & Alodia virgines, ſorores, ſub idem tempus, id eſt, anno Chriſti DCCCLI. *in Oſca citeri-*

Nunilo, Alodia virgines.

An. Chriſti.

oris Hiſpaniæ ciuitate, quum in fide Chriſti proficientes, ieiunijs, orationibus & vigilijs incumberent, à Mauris martyrium acerbiſſimum fortiſſimè pertulerunt.

889

ORDONIVS SECVNDVS.

Ordonius II. Rex.

ORdonius, eo nomine ſecundus, in defuncti fratris locum ſuffectus, regnum accepit, anno ab Incarnatione Ieſu Chriſti DCCCLXXXIX. Hic prudens & ſagax, victorias plurimas contra Arabes obtinuit, totam fere Luſitaniam deuaſtauit, Alarim caſtrum occupauit: eccleſiam Legionenſem plurimis redditibus ornauit & auxit. Semel tantum à Mauris victus fuit: quo bello Legionenſis & Aſturienſis epiſcopi, viui in hoſtium poteſtatem deuenere, quorum Aſturienſis, iuſſu Abderæ Maurorum regis, apud Cordubam martyrio coronatus eſt. Hic Ordonius quatuor Comites Caſtellæ, qui tūc regi Legionis ſubijciebantur, interpoſita fide publica ad ſe vocatos, iuxta Carrionem oppidum, dolo cepit, & apud Legionem in carcere necari iuſſit. Fuerunt aūt Comites interfecti, Nunius Ferdinandus, Donus Almudus, Aluus Didacus, filius Doni: & Ferdinandus Sul. Ob quod ſcelus Caſtellæ prouincia, quæ hactenus regibus Legionis parebat, à ſubiectione ſe ſubtraxit, quoſdamque ex ſua nobilitate creauit, qui de publicis priuatiſque controuerſiis inter eos cognoſcerent: eoſque Iudices appellari placuit. Ex his

Alarin Caſtrum.

Abdera rex Maurorum Cordubæ.

Aſturienſis epiſcopus martyr.

Nunius Donus, Almudus, Aluus, Didacus, Ferdinandus Sul Comites.

his alteri Nunio Raſurauo nomen fuit, à quo Ferdinandus Conſaluus: alteri Layno Caluo, vnde Rodericus Didacus cognomento Cidus, viri bellica virtute illuſtriſsimi, originem duxere. Ordonius itaque, quum ex coniuge filios, Alfonſum Raymirumq́ reliquiſſet, anno octauo ſui principatus, menſe ſexto diem clauſit extremum. An. Chriſti.

FROILLA II. 898

FRoilla, eo nomine ſecundus, Alfonſi Magni filius, poſt mortem Ordonij ſui fratris, in ſe principatum tranſtulit, anno Salutis humanæ naturæ DCCCLXXXVIII. *Quo tamen, vt fraude quæſito (quum ad liberos Ordonij regnum pertineret) diutius frui non potuit. Nam vno poſt anno duobusque menſibus, lepræ morbo correptus interijt, quatuor relinquens filios, Alfonſum, Raymirim, Ordonium, & Froillam nomine paterno.* Froilla II. Rex.

ALFONSVS IIII. 899

ALfonſus, eius nominis quartus, mortuo patre Froilla, in imperium ſucceſsit anno Chriſti DCCCLXXXXVIIII. *Qui monaſterium ingreſſus, in religiōis verba iurauit, regnūq́ Raymiri fratri dimiſit: ſed paulo poſt facti pœnitens, religionē quā profeſſus erat aſpernatus, regnū quo ceſſerat* Alfonſus, IIII. Rex.

An.Chriſti. repetijt. Vnde à fratre Raymiro captus, oculis effoſ-ſis luce priuatus eſt: Ordonio filio, cui cognomen Malus, ex Imena ſuperſtite relicto, ſui regni anno V. menſe VII. At Raymirus hanc crudelitatem pietate conſtructi à ſe templi penſauit, in quo eum honorificè tumulauit. His temporibus prouincia Caſtellæ, à Romanis olim Caſtellorum præfectis, Caſtellæ nomen accepit: & à iudicibus à nobilitate ſua (vt diximus) creatis, regi cœpta eſt.

Caſtellæ nomen vnde. Caſtella à Iudicibus regebatur.

904 RAYMIRIS II.

Raymirus II. Rex.

Raymiris eius nominis ſecundus, fratre Alfonſo quarto concedente, rerum potitus eſt, anno humanæ ſalutis DCCCCIIII. Hic duos habuit filios: Ordonium & Sanctium; quorum vterque deinceps poſt patrem imperarunt. Hic Raymiris ſociatus Ferdinando Gondiſaluo primo Caſtellæ Comite (quem Comitatum in feudum à rege Legionis tenuit) apud Oſinam ciuitatem, contra Arabes victoria glorioſa potitus eſt: & rurſus apud Simancas grauiſſimo bello cõmiſſo, LXXX. milibus Arabum trucidatis, Abenayrum Sarracenum, Cæſarauguſtæ regem viuum cœpit. Raymiris itaque in principatu ſuo annis vndeuiginti, duobusque menſibus regnauit, dum ab humanis exceſſit.

Ferdinandus Gõdiſaluus Comes Caſtellæ. Oſma, Sumnaca ciu. Abenayrus rex Maurorũ Cæſarauguſtæ.

Ennicus, cognomento Ariſta, ex Gothica gente, vel (vt alij volunt) ex Comitatu Bigorrenſi, per hæc
912 tempora, hoc eſt, anno Domini DCCCCXII, ex monti-

Ennicus Ariſta, Aragoniæ & Nauarræ primus rex.

montibus Pyrenæis cum exercitu deſcendens, magnas Maurorum copias deleuit: & victor in Nauarram rediens, princeps à Nauarris & Aragonibus eligitur: vbi armorum certaminibus ardens, fatis conceßit, & Garciam Ennicum filium reliquit. An. Chriſti.

Miron (vt diximus) filius Iamfredi ſecundi, mortuo patre per hoc tempus, anno Ieſu Chriſti DCCCCXII. in Comitatu Barcinonenſi ſucceßit. Hic per annos XVII. principatum continua pace gubernauit: liberos ex vxore tres habuit: Iamfredum, quem ſibi ſucceßorem reliquit: Oliuanum, qui Comes Biſulduni, Roßilionis & Certaniæ fuit: & Mironem, Gerundæ comitem & Epiſcopum. Obijt Miron Comes Barcinonæ, anno domini DCCCCXXIX. & filijs admodum paruulis, Sunyerum fratrem ſuum tutorem & principatus gubernatorem inſtituit. Miron Comes Barcinonen. Oliuanus Comes Biſulduni. Miron Epiſcopus & Comes Gerunden.

ORDONIVS III. 916

Ordonius eo nomine tertius, filius natu maximus Rayimiris, mortuo patre regnum ſuſcepit, anno ab aduentu Chriſti DCCCCXVI. Vrracam, filiam Ferdinandi Gondiſalui Caſtellæ Comitis, vxorem duxit. Quem Ordonium quum Sanctius eius frater, Garciæ regis Nauarræ, matris ſuæ fratris, eiusque auunculi Ferdinandi Gondißalui opibus, è regno deturbare tentaßet, conſiliaq; non ſucceßiſſent: Ordonius Vrracam vxorem dimiſit, aliãque ſuperduxit. Cæterum quia Gallicia fauebat Sã- Ordonius III. Rex.

An. Chriſti. *ctio fratri, Ordonius congregato exercitu Gallecos perdomuit. Et quum annis XXV. regnaſſet, Veremũdum relinquens filium, naturæ conceſſit.*

Garcias Ennicus rex Aragoniæ & Navarræ. *Garcias Ennicus, patre Ennico Ariſta defuncto, in Aragoniæ regnum per hac tempora ſucceſſit: Vir non minus armis ſtrenuus, quam vita & moribus integer. Cui nupta fuit Vrraca, fœmina virtutibus & genere nobiliſſima, ex qua natus fuit Sanctius Garcias, cognomento Abarca, ſorte (vt hiſtoria Aragonum narrat) cæſo Vrraca ventre: qui in regno ſucceſſit.*

941 ORDONIVS IIII.

Ordonius IIII. Rex. *ORdonius, huius nominis quartus, regnare cœpit, anno ab incarnatione Chriſti* DCCCCXXXXI. *Huic cognomentum fuit Malus, filiusque fuit Alfonſi quarti, vt diximus. Et quia regium iniuſte ſibi nomen arrogauit, populus* Sanctium Ordo*nij tertij filium in regem petebat: qui nõ multo poſt apud* Cordubam, *Ordonium prælio victum interemit. Quamdiu regnauerit hic Ordonius, minime ob eius temporum perturbationem conſtat: ſed ab aliquibus anni XX. ei dantur.*

Iamfredus III. Comes Barcinonen. Sunyerus Comes Vrgellẽ. *Iamfredus eo nomine tertius, his temporibus patre Mirone defuncto, in Comitatu Barcinonæ ſub patruo Sunyero tutore, Vrgellen. Comite, annos XVI. permanſit: ætatem vero pupillarem egreſſus, annis XIX. in principatu fuit. Hic ab humanis diſcedens,*

ſcedens, abſque liberis, dominium reliquit Borrello Sunyeri Comitis Vrgellen. filio, patrueli ſuo, quod Oliuanus eius frater ad gubernandum minus eſſet idoneus, propter linguæ balbutientis impedimentū. Non enim vocem poterat emittere, niſi prius terram manibus effodiſſet: vnde cognomine Abreta fuit appellatus. Obijt Iamfredus anno domini DCCCCLXIIII. Ermengaudus, Sunyeri ſupradicti Comitis Vrgelli filius, Epiſcopus Vrgellenſis, per hæc tempora claruit: vir adeo pius, vt merito in Sanctorum numerum relatus ſit. Cuius natale Kalendis Nouembris celebratur. An. Chriſti. Ermengaudus Epiſcopus Vrgellen.

SANCTIVS I. 961

Sanctius, eo nomine primus, Craſſus ab habitu corporis cognominatus, filiusque Ordonij Tertij, regnare cœpit anno ſalutis humanæ naturæ DCCCCLXI. Hic quum tantam ſaginæ molem vix ferret, ad eamque leuandam nihil intentatum relinqueret, Cordubam Abderamari regiam, qui Sarracenis imperabat, impetrata prius ab eo pace, anno regni ſui XIII. profectus eſt. Vbi inter medicorū experimēta, quorū magna turba apud Abderamarū erat, herbæ cuiuſdam vi ad maciem deductus, haud ita multo poſt exceſſit, non ſine veneni dati ſuſpicione: filium Raymirum relinquēs. Viuens Caſtellam, quam Ferdinandus Gondiſſaluus à rege Legionis in feudum tenebat, ex fœdere liberam eſſe iuſſit. Sanctius I. Rex. Abdemarus rex Maurorum, Cordubæ. Caſtella libera à feudo Legionis.

An. Chriſti.

Sanctius Garcias rex Aragoniæ & Nauarræ.

Sanctius Garcias cognomento Abarca, mortuo patri in regnum ſucceſſit Aragoniæ: vxoremque duxit Todam, ex qua liberos vtriuſque ſexus quinque habuit: Garciam Sanctium, qui in regnum ſucceſſit; Vrracam, quæ nupſit Alfonſo regi Legionis: Sanctiam, quæ Raymiro Caſtellæ: Mariam, quæ Ordonio Legionis: & Blanquam, quæ Nugno Comiti Cantabriæ. Fuit Sanctius bellicoſiſſimus: ſiquidem Mauris victis, ac depulſis à Cantabris & Pyrenæorum montium finibus, ad Naiaram ciuitatem peruenit. Regnauit Sanctius, dum ab humanis diſceſſit, annis LVI. filium Garciam Sanctium relinquẽs hæredem: eiusq; corpus in ecclesia S. Ioannis de la Pennya humatum eſt.

Borrellus Comes Barcinonen.

Barcinonen. ciuitas à Mauris capta.

Borrellus, mortuo Iãfredo fratre patruele (vt diximus) his temporibus principatum obtinuit Barcinonæ: quo tempore Mauri ciuitatem Barcinonam Kal. Iulij, anno Chriſti DCCCCLXXXV. occupauerant. ſed eodem anno Borrellus eam recuperauit, & Sarracenos à tota prouincia Barchinonenſi breui tempore eiecit: ibiq; reliquo vitæ ſuæ tempore tranquilliſſimè vixit, & finem Maurorum bellis impoſuit. Liberos ex vxore duos habuit: Raymundum Borrellum, qui patri ſucceſſit, & Ermengaudum, qui Vrgelli comes fuit: principatumque tenuit annis XXVIII. obijt vero anno Chriſti DCCCCXCIII.

Ermengaudus Comes Vrgellen.

(∴)

RAY-

An. Christi. 974

RAYMIRIS III.

RAymiris eo nomine tertius, Sanctio patre defuncto, in principatu ſucceſſit, anno humanæ ſalutis DCCCCLXXIIII. Aetatis annum agens quintum, ex conſilio matris, cum Arabibus pacem inijt. Gundriedum Normannorum regem, littoribus Galliciæ magna claſſe appulſum, vrbesq́; & municipia vaſtantem, cum Sanctio Gundiſſaluo Caſtellæ Comite, eorum nauigijs ſuccenſis, ad vnum interemit. Interim Arabes, violata pace, quæ inter eos & Raimyrim ſancita erat, Zamoram aggreſſi funditus ſubuerterunt. Vrracam nobili ortam loco, duxit vxorem Raymiris, tametſi ætate & actibus puer, inſolentius ſe gereret: quapropter Galleci, contēpta regis ætate, Veremundum regis Ordonij filium, regem apud Compoſtellam ſibi creauerunt. Contra quem valido exercitu progreſſus Raymiris, prælio commiſſo vtrinque inuicti diſceſſere, non ſine graui vtriuſque gentis cæde. Obijt Raymiris apud Legionem ciuitatem, nullis ex ſe liberis relictis, quū regnaſſet annis XXV.

Raymiris III. Rex.

Normāni in Hiſpaniam.

Zamora ei.

Galleci contra regem.

Sanctius Gondiſſaluus, mortuo patre Ferdinando, in Comitatu Caſtellæ ſucceſſit. Ex vxore ſua ſuſcepit Garciam Gondiſſaluum, & Eluiram, quæ nupta fuit Sanctio regi Arragoniæ & Nauarræ cognomento Maiori.

Sanctius Gōdiſaluus Comes Caſtellæ.

Garcias Sāctius, Sanctij Garciæ (dicti Abarca) filius,

Garcias Sanctius

An. Chriſti. lius, regnũ Aragoniæ, patre ſatisfuncto, his tẽporib⁹
Filius rex Aragoniæ & Nauarræ. obtinuit. Tremuli cognomen à tremore, quo futura bella præſentiſcens corripiebatur, aſſecutus eſt: tametſi in prælio fortis eſſet & intrepidus. Regnauit annis XXVIII. quũ ab humanis diſceßit. In eccleſia S. Ioãnis de la Pennya ſepultus eſt, Sanctiũ filiũ relinquens, qui in regno ſucceßit.
Raymundus Borrellus Barcinonen. Raymundus Borrellus, in patris Borrelli demortui locũ, in Comitatu Barcinonæ, per hac tẽpora ſuffectus eſt. Huic Berengariũ filiũ vnicũ Ermeſenda vxor peperit: qui ab eo Comitatũ obtinuit. Vir fuit Raymundus Borrellus, in re militari ſtrennuus. Nã ab Alfonſo Legionis rege cõtra Mauros accitus, in vlteriorẽ Hiſpaniã libẽter profectus eſt, & præcipua parte Comitũ ac mili-
Corduba ciu. tũ Cathaloniæ inſtructus, iuxta Cordubã, eidẽ Alfonſo, magnos etiã ductãte exercitus ſe cõiũxit. Vbi cũ Mauris cõflictu habito, ſtrẽnuè pugnatũ eſt, & victoria cõſecuta, in Cathaloniã Raymũdus Borrellus
Ermengaudus Comes Vrgellen. cũ omnibus equitibus ſuis rediјt, præter Ermengaudũ fratrẽ ſuũ, Vrgelli Comitẽ, qui præliũ primus ingreßus, à Mauris multis cõfoßus vulneribus cecidit. Obiјt aũt Raymũdus Barcinonẽ reuerſus, anno regni ſui XXIIII. & à parta Chriſtianis ſalute MXVII.

999 VEREMVNDVS II.

Veremundus II. Rex. VEremundus, eo nomine ſecundus, Ordonіј tertiј filius, affectato regno Legionẽſi potitus eſt, anno ſalutis humanæ DCCCCLXXXXVIIII.

In quem ducto Almanzor Maurorum rex exercitu, primo quidem congreſſu pulſus eſt, ſed inſtaurato prælio Veremundum vicit, atque in fugam vertit. In qua expeditione Legionem vrbem expugnauit. Aggreſſus exinde prouinciam Galliciæ, Compoſtellanam diripuit eccleſiam. A corpore tamen diui Iacobi apoſtoli abſtinuit, perterritus (vt ferunt) quodam fulgore diuinitus apparente; ex eoque metu ſoluta aluo, cum incidiſſet in morbum dyſenteriæ, huic bello finem dedit. Poſt hæc autem Veremundus & Garcias, coniunctis copijs magnam Almanzori cladem intulere. Itaque parta victoria Veremundo ceßit. Quapropter animi dolore conſternatus Almanzor, paulo poſt è vita deceßit. Veremundus autem hac victoria elatus, ſuperbè nimis ac crudeliter erga omnes ſe habuit: & Compoſtellanum Ouetenſemq; præſules, in carcerem coniecit. Cæterum Ouetenſem paulo poſt, viſo portento quodā admonitus, liberauit: facinusq; ſuū deteſtatus, alijs cōpenſauit officijs. Nā S. Iacobi loca ſacra, quæ ab hoſtibus diruta fuerāt, reſtituit. Duas habuit vxores: ex priore, Alfonſum filiū: ex poſteriore, Teraſiam filiam reliquit. quumq; annis ſeptenis regnaſſet, diem clauſit extremum.

An. Chriſti.
Almanzor Rex Maurorum in Hiſpania.
Legio, Leon, Cōpoſtella, ciui.

ALFONSVS V. 1006

Alfonſus eo nomine quintus, mortuo Veremundo, in Legionis regno ſucceſſit, anno ſalu-

Alfonſus V. Rex.

tis

An. Chriſti. tis humanæ M.V.I. Hic adoleſcens cum eſſet, prauo ductus conſilio, Teraſiam ſororem pertinaciſſime recuſantem, ad nuptias Abdalæ, qui Saracenis Toleti imperabat, auxilia ab eo pactus contra regem Cordubæ, compulit. Verum enimuero Teraſia virgo ſancta, infidelis viri nuptias congreſſumque detrectauit. Quæ quanquam ſæpe precibus, ſæpe minis vexata fuiſſet, mox tamen eo extincto liberata, ſeſe Deo in cœnobio perpetuo dicauit. Vrracam, Garciæ Ennici regis Aragoniæ filiam, Alphonſus duxit vxorem, ex qua liberi fuerunt, Veremundus, qui patri ſucceſſit: & Sanctia, quæ prius Garciæ filio Sanctij Comitis Caſtellæ nupta, eo in finibus Legionis interempto, Ferdinandi matrimonium, Sanctij cognomento maioris, regis Nauarræ filij, ſecuta eſt. Qui poſtea rex Caſtellæ appellatus eſt, ac regnum Legionis per vxorem adeptus eſt. Agebatur annus vigeſimus ſextus, ex quo Alphonſus regnare cœpit, quum in oppugnatione Viſei (quod oppidum Mauri præſidio firmatum in Portugalia tenebant) telo vulneratus interijt.

Abdala rex Maurorum Toleti.

Viſeum opp.

Garcias Gundiſaluus, Comitatui Caſtellæ, defuncto patre Sanctio (vt diximus) per hæc tempora præerat: Huic Sãctia, filia Alfonſi quinti nupta fuit. Quo in finibus Legionis interempto, principatum ſuſcepit eius ſoror Eliura, vxor Sanctij, Nauarræ regis, cognomento maioris.

Garcias Gundiſaluus, Comes Caſtellæ.

Sanctius cognomento Maior, Aragoniæ & Nauarræ rex

Sanctius ma

ræ rex, mortuo Garcia Sanctio Tremulo patre, in regnum ſucceſſit: vxoresque duas habuit: Primam nomine Eluiram, fœminam nobiliſſimam, ex qua Raymirum genuit, ſibi in regno Aragoniæ ſucceſſorem: qua mortua, aliam ſuperduxit, Sanctij Gondiſſalui Comitis Caſtellæ filiam, nomine Maioram: ex qua liberos habuit, Ferdinandum, poſtea Legionis & Caſtellæ regem: Garciam, Nauarræ: & Sanctium, quem nonnulli Gonſalum nominarunt. Hic rex Vaſconiæ ſiue Sobrarbæ fuit: à quibus ad hoc vſque tempus, cuiuſque prouinciæ deſcendunt ordine reges. Hic Sanctius Maior, quum cum Ferdinando filio ex vxore Sanctia filia Alfonſi eius nominis quinti, Legionis occupaſſet regnum, & idem Ferdinandus patri Sanctio curam commiſiſſet, appellari voluit totius Hiſpaniæ Imperator. Mauros ſiquidem omnes à Nauarræ, Aragoniæ, Caſtellæ, Legionis, Portugaliæ, Cantabriæ, & Vaſconum finibus exterminauit: regnauitque annis quatuor & quinquaginta, dum ab humanis exceſſit, anno Christi MXVIII. Cuius corpus ſepultũ iacet in eccleſia S. Saluatoris Ouetanæ ciuitatis, apud Aſtures: Imperatricis autem eius vxoris, in eccleſia S. Ioannis de la Pennya.

An. Christi. ior rex Aragoniæ & Nauarræ.

Ferdinandus rex Caſtellæ.

Garcias rex Nauarræ.

Sanctius rex Sobrarbæ.

V E R E M V N D V S. III. 1015

VEremundus, huius appellationis tertius, patre Alfonſo interempto, continuo in eius ſubijt

Veremundus III. Rex.

An. Chriſti. *locum, anno humanæ Salutis MXV. Qui non multò poſt, orta diſſenſione inter eum & Ferdinandũ Sanctiæ ſororis virum, apud Carrionem oppidum, in apertum Martem prorupit: collatisq; ſignis in acie cecidit, anno Imperij ſui decimo. Ferdinandus itaque victor effectus, vxoris ſuæ prætextu, Legionis regnum occupauit, patriq; ſuo Sanctio, Aragoniæ Nauarræq; regi eiuſdem curam commiſit, qui Caſtellam per Eluiram coniugem conſequutus obtinebat. Petrus quidam Compoſtellanus Archiepiſcopus, per hoc tempus & fide, & eruditione, & conuerſatione moribusq; inſignis fuit: & inter cætera cum beatiſſimæ virgini Mariæ addictiſſimus haberetur, nonnulla in eius laudem compoſuit.*

Carrion opp.

Petrus Archiepiſcopus Compoſtellen.

Berengarius Comes Barcinonen.

Berengarius his tẽporibus, anno Ieſu Chriſti M. XVII. mortuo patre Raymundo Borrello, Comitatum Barcinonæ obtinuit. Qui adminiſtratione ſuſcepta, militarem dignitatem, cæteraſq; virtutes principibus maximè neceſſarias, minus exercuit. Ideoq; à Sarracenis magnam prouinciæ Tarraconen. partẽ amiſit. Liberos ex vxore ſua Guilia ſuſtulit Raymundum Berengarium, qui in Comitatu Barcinonenſi ſucceſſit patri: Guillermum Berengarium Comitẽ Minoreſſæ: & Sanctium, qui Prior monaſterij Diui Benedicti Bagenſis, & poſt mortem fratris, Comes Minoreſſæ fuit. Obijt autem Berẽgarius anno domini MXXXV: cum adminiſtrationem regni habuiſſet annis duodeuiginti.

Guillermus Berengarius Comes Minoreſſæ. Sanctius Comes Minoreſſæ.

FER-

An. Chriſti. 1025

FERDINANDVS I.

Ferdinandus, huius nominis primus, ſuæ prætextu vxoris Sanctiæ (vt diximus) Legionis regnum occupat, anno Chriſti M.XXV. per Eluiram matrem Comitatum Caſtellæ conſequutus. Eluira namque ſucceſſerat fratri Garciæ Gondiſſaluo Comiti, cui Caſtella parebat. Et hucuſque à Pelagio primo regum Legionis & Aſturum titulus durauit, exinde Caſtellæ Legionisq́ dicti ſunt. Hic ex vxore ſua liberos habuit Sanctium, Alfonſum, Garciamq́ & Eluiram: ex pellice autem Ferdinandum, qui in collegium Cardinalium cooptatus eſt. A Mauris itaque Ferdinandus rex Conymbricam ciuitatem potioremq́ Portugalliæ partem recepit. Viuens regna diſtribuit liberis: Sanctioq́ natu maximo Caſtellam, Alfonſo Legionem Aſturiamq́ & Tranſiſtenam: filiabus Vrracæ & Eliuræ contulit Zamoram & Taurum, Alfonſo fratre id petente. Garciæ vero Gallic iam & Portugalliam adminiſtrandam dedit, annoque XLVII. menſe VIII. Imperij ſui diē clauſit extremum, in ædem diui Iſidori apud Legionem illatus. Ferdinandus Rex. Caſtellæ Legionisq́ regnorū initia. Conymbrica ciu. Sāctius rex Caſtellæ. Alfonſus rex Legionis & Aſturiarum. Garcias rex Galliciæ & Portugaliæ.

Rodericus Viuarius, cognomento Cidus, his temporibus claruit: qui ſæpe victis acie Sarracenis Valē tiam recepit, atque ſui iuris fecit. Huius res bellicā virtute geſtæ, particulari commentario deſcriptæ circumferuntur. à quo (vt ferunt) originem trahūt Rodericus, Cidus. Valentia ci.

An. Chriſti. Mendozæ familiæ. Raymiris filius Sanctij, cognomento Maioris, mortuo patre, per hoc tempus in regno ſucceſsit Aragoniæ. Vxorem duxit Ermiſendam, alio nomine Gilbigam, Armemacis & Bigorræ Comitis filiam: ex qua liberos habuit duos: Sanctium, qui ſucceſsit in regno: & Gondiſſaluum, qui Iaccenſis epiſcopus fuit. Habuit & filias totidem: Teraſiam, quæ nupſit Comiti Prouinciæ: & Sanctiã, quæ Comiti Toleſano. habuit præterea ſpurium nomine Sanctium, cui Ayuarium & alia oppida cum ſuis confinibus dederat, & Comitis titulo ornauerat. His temporibus occiſo Sanctio, rege Vaſtoniæ ſiue Sobrarbæ, abſque liberis, Raymiri Vaſcones ſeſe tradiderunt: quæ cauſa fuit, vt à Ferdinando rege Caſtellæ fratre occideretur, anno regni ſui XLVI. ab incarnatione Chriſti MLXIII. Cuius corpus, vna cum vxore ſua, requieſcit in eccleſia S. Ioannis de la Penya.

Mendoza familia. Raymirus rex Aragoniæ. Gõdiſſaluus, epiſcopus Iaccenſis. Sãctius, Comes Ayuarin. Sãctius, rex Vaſconiæ, ſiue Sobrarbæ.

Raymundus Berengarius eo nomine primus, defuncto patre Berengario, anno domini Ieſu Chriſti M.XXXV. in principatu ſiue Comitatu Barcinonæ ſucceſsit. Hic militari virtute præclarus, non ſolum partem Barcinonæ principatus à Mauris occupatam, recuperauit, ſed etiam Maurorum reges duodecim, campeſtri prælio victos, ſibi tributarios fecit: vnde ſubiugator Hiſpaniæ, ac murus Chriſtiani populi, Auguſtusq; ſereniſſimus denominatus eſt. Vxores habuit duas: ex altera nomine Heliſabeta, Petrum

Raymundus Berengarius, Comes Barcinonen.

trum Raymundum, & Berengarium Raymundū: ex altera dicta Almodes, Raymundum Berengarium habuit: quorum Petrus Raymundus perijt vene no, à nouerca (vt aiunt) dato. Raymundus Berengarius itaque Comes, quum annis XLII. regnaſſet, à vita migrauit VI. Kalendas Iunij, anno Chriſti M. LXXVI. & in eccleſia Cathedrali Barcinonæ à ſe condita ſepultus fuit, vnà cum Almode coniuge, in cuius ſepulchro, quod adhuc cernitur, intus Epigrāma reconditum eſt. Hic eſt Raymundus Berengarius, Princeps Barcinonæ, Comes Gerundenſis & marchio Auſonēſis, qui mortuo patre Berengario Comite, non tantum partem Barcinonæ principatus à Mauris occupatam recuperauit, verum etiam reges duodecim Maurorum, campeſtri prælio victos, ſibi tributarios fecit: vnde cognomen ſortitus eſt, Propugnator & Murus Chriſtiani populi. *Hic vnà cum Almode Comitiſſa coniuge ſua, conſtitutiones* Cathaloniæ, *vulgo* Vſatges, *condidit. Eccleſiam hanc cathedralem Barcinonenſem, ſedente Guilaberto pontifice, ſub honore ſanctæ Crucis, ſanctæq́ Eulaliæ XIIII. Kal. Decemb. anno ab incarnatione Ieſu Chriſti MLVIII. condidit, Priuilegiaq́ plura conceſſit, terminos epiſcopatui præfixit, eandemq́ eccleſiam pluribus muneribus redditibusq́ dotauit.*

Garcias rex Nauarræ, ex numero eiuſdem regni

An. Chriſti. / *Barcinonæ ſedis ædificatio.* / *Garcias rex Nauarræ.*

An. Christi. *ſextus, filius Sanctij, cognomento Maioris, his tempo- ribus congregato exercitu Caſtellam ingreditur: cui occurrit Ferdinandus rex frater cum copijs ſuis. & inito prælio, cum Garcias inſolens eſſet, & ſuorum animos non haberet, in eo bello victus & cæſus eſt: Cui ſucceſſit Sanctius eius filius. Hic Garcias Blancam filiam genuit, quæ coniunx fuit Sanctij Regis Caſtellæ, cognomento Deſiderati.*

SANCTIVS II.

1073

Sanctius, II. Rex. *Sanctius, eo nomine ſecundus, cognomento Deſideratus, mortuo Ferdinando patre, in regnum ſucceſſit Caſtellæ, anno Christi MLXXIII. Et non cõtentus eo, Legionis regnum ſibi vendicauit: Alfonſo fratre eiecto, qui Toletum ad regem Maurorum ſe recepit, vbi permanſit, donec Sanctio mortuo, à populis ad regni ſucceſſionem reuocatus eſt. Blancam, Garciæ Nauarræ regis filiam, duxit vxorem. Is collectis militibus Gallaicos vicit, in eoque prælio Garciam fratrem occidit. Ipſe Sanctius dignum factis vitæ finem ſortitus eſt: nam anno ſexto ſui principatus, à Vellido dolſo per inſidias interemptus fuit.*

Vellido dolfo.

Sanctius, rex Aragoniæ. *Sanctius patre Raymiro defuncto, in regno Aragoniæ ſucceſſit, ætate annorum XVIII. Fœliciam vxorem duxit, ex qua tres habuit liberos: Petrum, Alfonſum, & Raymirim: qui omnes regnarunt. Aduerſus Mauros magna prælia geſſit, de quibus multas*

tas

tas conſecutus victorias, oppida multa recuperauit, multaque condidit: ſcilicet Stellam, Lunam, Ayerbem, pluraque alia. Bellum quoque geſsit cum Garcia patruo, rege Nauarræ, quem vicit & occidit, & a Nauarræ populis rex appellari voluit. Hic in oppugnatione Oſcenſis ciuitatis, ſagitta percuſſus occubuit, anno ſui principatus XXXXV. Cuius corpus primum in eccleſia Caſtrimontis Aragonum iacuit, exinde in monaſterium S. Ioannis dela Pennya tranſlatum fuit. Ferunt huius temporibus corpus beati Andaletij ſiue Indaletij, Almariæ ciuitatis Epiſcopi, ab eadem ciuitate, in eccleſiā ſancti Ioannis dela Pennya deportatum. Hic Andaletius diui Iacobi apoſtoli fuit diſcipulus, & vnus è primis, quos in Hiſpania S. Iacobus ad fidem conuerterat. An. Chriſti. Stella, Luna, Ayerbe, oppi. Andaletius epiſc. Almariæ. Indaletius, epiſ. Almariæ.

Raymundus Berengarius, huius appellationis ſecundus, per hoc idē tēpus in Comitatu Barcinonæ mortuo patre ſucceſſit: caput ſtupæ cognominatus, a flaua denſaque cæſarie. Cui nupta filia Roberti Guiſcardi, Meßanæ & Apuliæ ducis, filium Raymundum Berengarium progenuit. Erat hic Raymundus vir militaribus rebus, bellique gerendi fortitudine ſtrenuus. cuius innumeris virtutibus inuidens frater Berengarius, & principatus cupiditate permotus, occultis illi ſtructis inſidijs inter Barcinonam & Gerundam, loco vocato Perxa del ſtor, eum crudeliter occidit anno ſui regni ſepti- Raymundus Berengarius, Comes Barcinonen.

An. Chriſti.

mo, à Chriſti Incarnatione autem MLXXXII. Cuius mortem populus vlciſci cupiens, in fratricidam arma conuertit. at Berengarius pœnitentia ductus, in pœnam peccati, Hieroſolymam profectus eſt: vnde reuertens, in itinere defecit.

Hermengaudus, Comes Vrgellenſ.
Balagurium ciui.

Huius Comitis tempore, fuit Vrgelli Comes Hermengaudus, vulgo Gerbus: homo ſtrennuus in armis: qui res præclaras geſſit, & Belagurium ciuitatem, multaq; oppida deuictis Mauris recuperauit.

Nauarræ regũ Epilogus.
Sãctius, Rex VII.
Raymirus rex VIII.
Garcias rex IX.
Sanctius rex X.
Sanctius rex XI.
Theobaldus rex XII.
Theobaldus rex XIII.
Henricus rex XIIII.
Philippus rex XV.
Ludoicus rex XVI.
Carolus rex XVII.
Philippus II. rex XVIII.

Sanctius filius Garciæ, Nauarræ rex in ordine ſeptimus, per hæc tempora claruit: cui ſucceſſit Raymiris Roderici Cidi gener: huic Garcias Raymiris filius: deinde Sanctius Garcia progenitus, cognomento Sapiens. Poſt quem regnauit Sanctius cognomento Fortis: cui abſque liberis vita functo, Blanca ſoror ſucceſſit, quæ nupſit Theobaldo Campaniæ Comiti. Ab his Theobaldus alter procreatus, matre è viuis ſublata, regno potitus eſt: qui itidem improlis deceſſit: in eius locum ſurrogato Henrico fratre, cognomine Craſſo. Hic genuit filiam Ioannam, quam nuptui tradidit Philippo Pulchro, Frãcorum & Nauarrorũ regi. quẽ ſubſecutus eſt Ludouicus Hutinus filius natu maior. at hærede maſculo à ſe nõ relicto, Carolus, eiuſdẽ Philippi & Ioãnæ ſecũdus filius, vtrunq; regnũ vſurpauit. Quo ſimiliter in fata abſq; prole cõceſſo, regni vtriuſq; adminiſtrationẽ Philipp⁹ Lõg⁹, eiuſdem Philippi tertius filius, adeptus eſt. Cumq; nec hic liberos haberet ſuperſtites, Nauarræ regnũ

ad Io-

ad Ioannam Ludouici Hutini filiam deuenit: quæ Philippi Comitis Aureliæ vxor, maritum vi matrimonij Nauarræ regem vocauit. His ſucceßit Carolus eorum filius, ſimiliter Comes Aurelianenſis: huic autem Carolus eius filius: quo maſculis carente, Blancam filiam vnicam Martino regi Siciliæ matrimonio copularunt. At Blanca mortuo Martino, ex quo nullam ſobolem ſuſceperat, ſecundas contraxit nuptias cum Ioanne, Ferdinandi primi Aragonum regis filio: qui fuit rex XXIII. Poſt quem ſucceſſit Phœbus, XXIIII. rex, idemque vltimus, vt infra habetur.

An. Chriſti. Philippus III. rex XIX. Carolus II. rex XX. Carolus III. rex XXI. Martinus rex XXII. Ioannes, rex XIII. Phœbus, rex XXIIII.

Dominicus, abbas Silenſis, ordinis S. Benedicti, vico Canenſi, regionis Cantabriæ, nobili loco natus, per hæc tempora vitæ ſanctimonia & miraculis clarus extitit, multaque futura prædixit: & cum ex viuis migraret, anno Domini MLXXIIII. eius anima à pueris quibuſdam viſa eſt, triplici corona refulgens, in cœlum euolare. Corpus in eodem monaſterio ſepultum eſt, cuius nomen etiamnum retinet: & Silenſe à frequentibus ſilicibus cognominatur.

Dominicus, abbas Silẽſis.

ALFONSVS VI. 1079

Alfonſus, eo nomine ſextus, Sanctij ſecundi frater, quum iam regnum Legionis & Aſturum recepiſſet, à morte fratris obtinuit & Caſtellam, anno ſalutis humanæ MLXXVIII. Toleti ciuitatẽ longa obſidione redegit in poteſtatem; eandemque

Alfonſus VI. Rex. Toleta, ciu.

a. Christi. *Chriſtianis incolendam tradidit, vt multa alia, quæ tunc in Caſtellæ, Legionis, Portugaliæq; prouincijs, à Mauris recepit. Hoc autem tempore Mauri magnis copijs inſtructi, è Carthagine per Hiſpaniam diſcurrentes, omnia vaſtabant: quibus obuiam miſſus infans cum ſeptem Comitibus, apud oppidum, quod* Alcaçar de Conſuegra *vulgo dicitur, omnes ad vnum interfecti fuere. A quibus occiſis, adhuc locus ille ſeptem Comitum nuncupatur. Calamitatis huius cauſam cum rex ſuorum animis, nimia mollicie effœminatis imputaret, balnea, aliaſq; id genus illecebras, quas Mauri Toleti conſtituerant, ſuſtulit, populum ad priſtinam virtutem & ſeueritatem reducere conatus. Poſt hæc Toletanam Burgenſemq; baſilicã multis donis ornauit. Sex habuit Alfonſus vxores, ex quibus deterioris ſexus liberos quinq; genuit: videlicet ex Iſabella, Ludouici regis Franciæ filia, Sanctiã; nuptui traditã Comiti Roderico: qui in ciuitatẽ vulgo* Ciudad Rodrigo, *nouos colonos induxit. Ex Saida filia regis Sibiliæ, quæ ſimul ad verũ Dei cultũ Chriſtiãq; religionem tranſiens, appellata Maria eſt: Sanctiũ patrui nomine ſuſcepit: qui in acie aduerſus Sarracenos cecidit. Habuit & Vrracam ex regina Conſtancia, quæ Raymundo Berengario Comiti Toloſæ tradita, ex ipſo Comite filium nomine Alfonſum genuit. Sed mortuo Comite, iterum nupſit Alfonſo regi Aragoniæ. Suſcepit & Alfonſus ex pellice Tareſiã, quæ nupſit Henrico Comiti*

Alcaçar de Conſuegra.

Septem Comitum locus.

Ciudad Rodrigo.

Henricus Comes Lotharingiæ.

An. Chriſti.

Portugalliæ regũ origo.

Portugallia vnde.

miti Lotharingiæ, dotata Galliciæ parte, quæ Portugallia nunc appellatur, vnde Portugalliæ reges originem trahunt. Portugallia vero dicta eſt à Gallis, quaſi portus Gallorum. Nam Galli in Hiſpaniam nauigantes, Portugallo ciuitati in Oceano mari & toti regno nomen dedere. Mortuo Henrico ſucceſſit Alfonſus, qui primus eſt Portugalliæ rex appellatus, & primus Vlyſſiponam a Mauris recepit: quorum quinque ſimul regibus vno prælio ſuperatis, quinque ſcutorum, inſigne facti, monumentum poſteris reliquit. Poſt Alfonſum, in dicto regno Portugalliæ ſucceſſit Sanctius, & poſt eius mortem Alfonſus ſecundus, exinde Sanctius ſecundus, cognomento Capella, qui hæredem reliquit Alfonſum filium, huius nominis Tertium. Cui ſucceſſit Dionyſius. Hic Alfonſus Caſtellæ rex anno XLIII. naturæ conceſſit: nullo ſuperſtite filio, præter Alfonſum, quẽ genuit ex pellice Ximena, quum ſocius expeditionis in Syriam communi Chriſtianorum conſilio ſuſceptæ, traieciſſet. His temporibus Vrbanus papa ſecundus, Archiepiſcopatum Toletanum primatum inſtituit totius Hiſpaniæ: ac regem Galliciæ; cum omni diœceſi S. Iacobi, anathematis vinculo ligauit, quod Epiſcopum in carcerem, inaudita cauſa, coniecerat.

Alfonſus primus rex Portugalliæ.

Vlyxibona ciui.

Inſignia regũ Portugalliæ.

Sanctius rex II.

Alfonſus rex III.

Sanctius IIII. rex.

Alfonſus rex V.

Dionyſius rex VI.

Toleti Archiepiſcopatus primarius Hiſpaniæ.

Per hoc tempus Caſilda ſiue Caſilla virgo, Canonis Toleti regis Mauritaniæ gentis filia claruit, non ſine ſanctitatis opinione: quam Deus multis mira-

Caſilda ſiue Caſilla Virgo.

culis

An.Chriſti. culis approbatam Chriſtianis indies oſtendebat. Huius natale V. Idus Aprilis celebratur.

Petrus rex Aragoniæ. Petrus Sanctij filius, patre adhuc viuente, Ribagorciæ & Montiſoniæ regis nomen acceperat: defuncto autem patre Aragonum regnum accepit: vxoremq́ duxit Agnetem, ex qua Petrum filium procreauit, & Iſabellam, quæ ſimul cum fratre teneris annis, & ante patris mortem vitam finiuit. Oſcam ciuitatem, ope Fortunij Lizanæ, cognomento Macez adiutus, vi expugnauit, & Almozabenum Maurorum regem, id dedecoris vlciſci cupientem, in fugã coegit, capto Garcia fratre regis Caſtellæ, qui Mauris auxilio venerat. In cuius rei gratiam, Vrbanus papa ſecundus, decimas primiciasq́, & omnia beneficia Iuris patronatus omnium eccleſiarum & ciuitatũ, à quibus infideles hoſtes eiecerat, vt ipſe & ſui ſucceſſores in perpetuum, quibus vellent, conferre poſſent, exceptis epiſcopatibus, conceſſit. Obijt Petrus rex abſq́ liberis, anno ſuæ ætatis XXXV tertio Kal. Octobris, ab incarnatione Chriſti MCVIII, eiq́; poſt mortem ſucceſſit Alfonſus frater.

Decimæ conceſſæ Regi Aragoniæ.

Raymundus Bereng. Comes Barcinonen. Raymundus Berengarius, eius nominis & cognominis Tertius, perempto parente Raymundo Berengario Caput ſtupæ dicto, in comitatu Barcinonæ ſucceſſit. Cuius mater orbata marito, monaſteria duo condidit: alterum ordinis S. Bernardi, in valle Mariæ Comitatus Caprariæ: alterum ordinis S. Benedicti iuxta Gerundam, quod S. Danielis appellatur: in

Monaſteriũ vallis Mariæ.

in quo ſanctiſsimam agens vitam, diem clauſit extremum. Fuit autem Raymundus Berengarius, vir omnium virtutum ſplendore præclarus. Inſulam maiorem Balearium, quam Maioricam vocant, & eius ciuitatem à Mauris poſſeſſam, deuicit: quibus expulſis, inſulanos omnes ad fidem Christi reduxit Kal. Februarij, anno domini MCXIII. Verum dum hic diutius commoratur, Mauri Barcinonam, magnis copijs oppugnarunt: quo in Hiſpaniam reuerſo, dum Barcinonenſibus opem implorantibus fert ſuppetias, Genuenſes, quibus inſulæ Maioricæ cura demandata erat, Mauris magnum auri pondus offerentibus, ciuitatem & inſulam reſtituerunt. Barcinonam cum veniſſet, Mauros ab obſidione fugauit. Ilerdæ, Dertoſæ & Valenciæ reges ſibi tributarios fecit. Vxorem duxit Dulciam, Gilberti Prouinciæ Mediolaniq; Comitis filiam, quæ duos peperit filios: Raymundum Berengarium, qui mortuo patre in Comitatum ſucceſsit: & Berengarium, qui Comes Prouinciæ fuit, filiamq; procreauit Berengariam, quæ nupſit Alfonſo eius nominis ſexto, regi Caſtellæ, Legionis & Toleti. Obijt ætate poſtrema iam ſenio retardatus, anno quinquageſimo principatus ſui, ab incarnatione Christi MCXXXI. Hoſpitalis Hieroſolymitani ordinis, in domo pauperum, ſibi habitus induit, quibus eius corpus inuolutum iacet in monaſterio Riuipulli.

An. Christi. Monaſterium S. Danielis. Balearis, inſula.

Odo Epiſcopus Vrgellenſis, claro genere Comitum

Odo, epiſc. Vrgellen.

An. Christi. tum Pallarienſium, & glorioſo ſanguine Barcinonenſium, & magnanimorum Aquitaniæ Comitum ortus, hac tempeſtate claruit: qui vita & conuerſatione ſanctiſſimus, ob meritorum ſuorum excellentiam, Catalogo ſanctorum aſcriptus fuit. Cuius feſtum pridie Kal. Iulij celebratur.

1106 ALFONSVS VII.

Alfonſus VII. Rex.

ALfonſus, huius appellationis ſeptimus, rex Aragonia, mortuo Alfonſo ſexto, prætextu vxoris Vrracæ Alfonſi filiæ, Caſtellæ Legionisque regnum obtinuit, anno humanæ ſalutis MCVI. Et principatibus regnisque coniunctis, Imperatoris nomine appellari voluit. Hic comparatis magnis exercitibus, Mauros à Cæſaraugusta, Tudela, Daroca, Bilbili, quam nunc Calatayut Hiſpani vocant, Turiaſſone, Borgia, multisque oppidis alijs eiecit. Condidit & plura, inter quæ Burgum Pampilonis: Numantiam vero, quam Scipio Africanus olim deleuerat, Soriam vocans reſtaurauit. Condidit & Almazanum, Berlangam, Bilforatum. Hic etſi bellicoſus, in rebus tamen diuinis negligentior: nam ſæpius equos in eccleſiis velut in ſtabulis habebat. Idque (vt fertur) cum Fragam oppugnaret, anno regni ſui XX. iudicio Dei repente occiſus, nec mortuus nec viuus apparuit, abſque liberis, anno domini MCXXVI. Claruit per hæc tempora Ioannes cognomento Ortega, Quintana oppido Burgenſis ditionis oriun-

Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbilis, Calatayut ciu. Turiaſſone, Borgia, Burgum, Pampilon, Soria, Numantia, Almazana, Berlāga, Bilforatū ci.

Ioannes Ortega.

oriundus, qui ob vitæ ſanctitatem, Chriſti confeſſoribus connumerari meruit. eius feſtum quarto nonas Iunij celebratur. An. Chriſti.

ALFONSVS VIII. 1126

ALfonſus, eo nomine octauus, filius Raymundi Berengarij Comitis Toloſæ, & Vrracæ, Alfonſi ſexti Legionis Caſtellæq; regis filiæ, mortuo Alfonſo Septimo Aragoniæ rege, qui prætextu vxoris Vrracæ, Legionis Caſtellæque regna ſuſceperat, in eius locum ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCXXVI. liberosque habuit ex Vrraca vxore, Sanctium, qui rex Caſtellæ: Ferdinandum, qui Rex Legionis fuit: & Heliſabetam. Ex Berenguella conſorte ſecunda, Raymundi Comitis Barcinonæ filia, Beatricem, Ludouico VII. regi Franciæ collocatam. Hic Alfonſus ab expeditione Hieroſolymitana rediens, quum domum applicuiſſet, anno quinquageſimo poſt initum regnum, morbo conſumptus eſt ad Baezam, ſub arbore quadam montis, cui nomen eſt vulgo de Muladar. Alfonſus VIII. Rex. Ferdinandus II. Rex Legionis.

Auicenna Hiſpalenſis, medicæ artis ſcientiſſimus, per hæc tempora claruit: & Auerrois Cordubenſis, qui multo plura, quam cæteri Arabum, in Ariſtotelem commentatus eſt. Auicenna, Auerrois medici.

Raymiris filius Sanctij, mortuo fratre Alfonſo, per hæc tempora in regno ſucceſſit, à proceribus Aragoniæ electus. Hic iam diu in Gallia, in monaſterio Raymiris rex Aragoniæ.

An. Christi. ſterio S. Pontij de Tomerijs, religiōſi S. Benedicti ſeruiebat: & impetrata à ſummo Pontifice facultate, vxorem duxit filiam Comitis Peitei, ex qua vnicam progenuit Petronellam filiam, quā Raymundo Barcinonenſium Comiti in vxorem dedit, & Aragoniæ regno dotauit. Hic Raymiris in Oſcenſi ciuitate magnam ædificauit eccleſiam, quæ S. Petri veteris dicitur: vbi monachos S. Benedicti ordinis cum redditibus inſtituit, & in ea poſt reſignationem regni, ad vltimum vitæ diem permanſit: ibiq; ſepultus eſt anno MCXLVII. regni vero XIX. Raymundus, mortuo patre Raymundo Berengario, Comitatum Barcinonæ, per hoc tempus, id eſt, anno Chriſti M. CXXXI. accepit. Ei nupta fuit Petronilla alias Vraca (vt Iacobus Marquilles ait) Raymiris monachi Aragonum regis filia, ex qua ſuſcepit Alfonſum, qui patri ſucceſſit: & Sanctium Roſillionis & Ceritaniæ Comitem, filiaſq; totidem: Dulciam, quæ Sanctio regi Portugalliæ nupta fuit, Alteram Hermengaudo Comiti Vrgellen. collocatam. Hic Raymundus, mortuo rege Raymiro ſocero, prætextu vxoris in regno Aragoniæ ſucceſſit. Veruntamen non regis ipſe, ſed principis Aragoniæ nomen aſſumpſit. Nam Raymiris rex Aragoniæ, ſocer ipſius, ijs conditionibus regnum renunciauit, vt non rex, ſed princeps diceretur, & Comes Barcinonæ: In prælijs vero armis ſiue inſignibus eiuſdem Comitis vteretur, quæ ſunt in cāpo aureo baculi quarto rubri. Almeriam ciuitatem, Abde-

Eccleſiæ S. Petri veteris Oſcen. ædificatio.

Raymūdus, Comes Barcinonen.

Sāctius Comes Roſillionis & Ceritaniæ.

Sāctius rex Portugalliæ.

Hermengaudus Comes Vrgellen.

Cathaloniæ cū Aragonia vnio.

Barcinon. inſignia.

Abderam priſcis temporibus nuncupatam, ad Al- *An. Chriſti.*
fonſum Caſtellæ regem ſororium ſuum, cōtra Mauros inſtructo exercitu profectus, VI. Kal. *Nouemb.* *Almeria, Abdera, ci.*
anno Chriſti MCXLV. *Dertoſam pri.* Kal. *Ian.* *Dertoſa, Ilerda, Fraga, ci.*
MCXLVIII. *Ilerdam & Fragam ciuitates*, Kal.
Nouemb. MCXLIX. *& alia plura loca á Mauris occupata recuperauit, eorum regibus occiſis. Trecentas eccleſias ædificauit, & magnis reditibus dotauit: fuit enim princeps Chriſtianiſſimus, & in rebus, quæ diuinum cultum fidemque catholicam augere videbantur, tam liberalis, quam feruens & pius. Hic Berengario fratre á ſuis populis occiſo, Comitatum* *Comitatus*
prouinciæ recepit: & in necis eius vltionem, Arletũ ciuitatem & alia complura oppida caſtellaque deleuit. Hinc in Hiſpaniam reuerſus, obijt apud Gerũdam ciuitatem in Burgo, qui dicitur S. Danielis, imperij ſui XXXVI. VIII. *Idus Aug. anno domini* M. CLXII. *Cuius corpus in monaſterium Riuipulli delatum, honorifice ſepultum fuit. poſt cuius mortem Alfonſus eius filius, in regno Aragoniæ* Comitatu*que Barcinonæ ſucceßit.* *Prouinciæ cũ Cathalonia.*

BarcinonæComitũ Epilogus, poſt Carolum Magnum Imperatorem.

Barcinonæ Comitum epilogus.

Iamfredus I.	*annis LX.*
Iamfredus II.	*annis XXVII.*
Miron III.	*annis XVII.*
Iamfredus IIII.	*annis XXXV.*

An. Chriſti. *Borrellus V.* *annis LX.*
Raymundus Borrellus VI. *annis XXIIII.*
Berengarius VII. *annis XXXVIII.*
Raymundus Bereng. VIII. *annis XLII.*
Raymundus Bereng. IX. *annis VII.*
Raymundus Bereng. X. *annis L.*
Raymundus princeps Aragoniæ & Comes Barcinonæ. XI. *annis XXXVI.*

Monaſteriũ S. Crucum in Cathalonia. Guillermus Raymundus de Mõtcada. Galerandus pinos. Poncius de Cabrera. Petrus Alemany. Oldegarius Epiſcopus Barcinonen.

Per hoc tempus monaſterium Sanctarum Crucũ in Catalonia, ordinis S Bernardi, à Guillermo Raymundo de Montcada, Galerando de pinos, Poncio de Cabrera Vicecomite, & Petro Alemanij conſtructum fuit, qui ſuis ſumptibus illud dotauerunt.

Oldegarius Tarraconenſis Archiepiſcopus, Barcinonenſisque adminiſtrator ſiue Epiſcopus, per hoc idem tempus, fide, doctrina ac miraculis plurimum valuit: obijtq́; Barcinonæ in Cathedrali eccleſia ſepultus, anno ab Incarnatiõe Chriſti MCXXXVI. ſexta Martij. Cuius anniuerſariũ quolibet anno, dicta die, in eadem eccleſia celebratur.

1176 SANCTIVS III.

Sanctius III. Rex.

Sanctius eo nomine tertius, cognomento Deſideratus, filius Alfonſi Octaui, mortuo patre in Caſtellæ regno ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCLXXVI. Hic viuente adhuc patre vxorem duxit Blancam, Garciæ Nauarræ regis filiam, ex qua filium vnicum

vicum nomine Alfonſum genuit. Ordinem militum de Calatraua inſtituit, in regione Toletana, loco & prouincia Calatrauæ, vbi cœnobium templariorum fuerat. quumque vno tantum regnaſſet anno, diem clauſit in Arabia pro Chriſtiana fide, in ea fortiter bellum gerens, vt quidam ſcribunt. Alfonſus ſiue Ildefonſus, Raymundi principis Aragoniæ filius, primus fuit rex Aragonum, & Barcinonæ Comes, poſt principatuum vnionem, appellatus eſt. Multa ac præclara opera edidit: Monaſterium Populeti in Catalonia à fundamentis ædificauit ac dotauit. Turolium ciuitatem condidit, & Ruſſillionem, quam Perpinianum *vocant: vel potius reſtaurauit: nam Turolium vulgo* Tuyr, *Turruptia, ſiue Tintana olim appellabatur: Perpinianum vero, antiquitus Ruſſinum, vulgo* Roſſellon. *Vxorem duxit Sanctiam, Alfonſi Caſtellæ regis dicti Imperatoris filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſex habuit: Petrum, qui in regno Aragoniæ* Comitatuque *Barcinonæ ſucceſſit: Alfonſum, qui* Comes *Prouinciæ: & Ferdinandum, primo monachum Populeti, deinde Abbatem montis Aragonum. filias totidem: Conſtantiam, quæ Vngariæ regis vxor fuit: quo mortuo, Frederico nupſit Romanorum Imperatori: Leonoram, Comiti Toloſano traditam: & Sanctiã, filij Comitis Toloſæ cõiugem. Obijt Alfonſus rex, quũ annis XXXIIII. regnaſſet, in oppido Perpiniano.*

An. Chriſti.

Calatrauæ ordinis Inſtitutio.

Alfonſus rex Aragoniæ.

Populeti monaſterium.

Turiolum, Roſſilonum, Perpinianũ, ciu.

Turruptia Tintana, Tuyr, Ruſſinum, Roſſeilon, ci.

Alfonſus, Comes Prouinciæ.

An.Chriſti. VII. Kal.Maij, anno Chriſti MCXCVI. ſepultus in monaſterio Populeti.

Berengarius Archiepiſc. Tarraconen. Anni incarnationis in chartis & inſtrumentis. Berengarius de villa mulorum, Archiepiſcopus Tarraconæ, per hoc tempus, cum ſuffraganeis ſuis Concilium apud Tarraconem celebrauit, anno Chriſti MCLXXX. cuius & Concilij conſtitutione, annus Dominicæ incarnationis in chartis & inſtrumẽtis notariorum ſcribi præceptus eſt, quum antea anni Francorum regum ſcriberentur.

1177 ALFONSVS IX.

Alfonſus IX. Rex. Alfonſus, huius nominis nonus, cognomento Bonus, Sanctio patre mortuo, Caſtellæ regnum obtinuit, anno ab incarnatione Chriſti MCLXXVII. Hic in Arabas bellum mouit, qui per id tempus Hiſpaniam vlteriorem ex Mauritania inuaſerunt, anno domini MCCXII. Sed primo parum proſperè: nã Bætica Granata, prou. Sarraceni Bæticam, quæ nũc Granatæ eſt regnum, ſubegerunt, tenueruntque iam inde prouinciam ipſam, vſque ad ætatem Ferdinandi eius nominis quinti. Mox Alfonſus ordinem militum S. Iacobi de Spata inſtituit, & auctis opibus, ingenti prælio Sarracenos vicit. S. Iacobi de Spata ordinis inſtitutio. Vbedaq; ciuitatẽ XII. Kal. Aug. anno Chriſti MCCXII. recuperauit: Vbeda, ci. Miramolinũ Maurorũ ducẽ, cõmiſſo ad Toloſam prælio vicit, in quo ducẽta milia Arabũ rumor eſt cecidiſſe, & crucẽ è cœlo apparuiſſe, ex quo prælio triumphum Petrus Aragonum rex obtinuit. Eo tempore Alfonſus Rodericũ præſulem

lem Toletanum Romam miſit, ad impetrandas in expeditionem contra Mauros collationes. Vxorem duxit Alfonſus Leonoram, Henrici regis Angliæ filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſeptem genuit: Sanctium, qui puerilibus annis: Ferdinandum, qui adulta iam ætate in fata conceſſerunt: Henricum, qui patri ſucceſſit: Blancam, quæ nupſit Ludouico cognomine VII. *regi Francorum, ex quo Ludouici regis Francorum, qui poſt mortem conſecratus eſt, mater efficitur. Ad hæc Berengariam, quæ iuncta fuit Alfonſo Legionis regi: Vrracam, quæ regi Portugalliæ: & Leonoram, quæ regina fuit Aragonum, vxorque* Iacobi *Aragoniæ regis. Alſonſus itaque anno XXXVIII. ex quo regnare cœperat, diem clauſit extremum.* An. Chriſti. Rodericus Archiepiſc. Toletanus.

Dominicus vir ſanctitate inſignis, ac religionis Chriſtianæ quaſi matutinum ſydus, per hæc tempora in Caligurio ciuitate Hiſpaniæ natus, ex Canonico regulari à Deo vocatus, cum XII. fratribus ſocijs prædicatorum ordinem incredibili feruore fundauit, qui per Honorium tertium Pōtificem maximū, anno Chriſti MCCXVIII. approbatus & confirmatus fuit. Dominicus, pater prædicatorum.

Petrus, filius Alfonſi Aragoniæ regis, annum agens XX. *mortuo patre, per hoc idem tempus gubernacula regni Comitatuſq; Barcinonæ ſuſcepit. Cui nupta fuit Maria Guillermi Montiſpeſſulani filia, & Conſtantinopolitani Imperatoris neptis, ex* Petrus, Rex Aragoniæ.

An. Chriſti. qua Iacobum filium vnicum Kal. Febru. anno domini MCXCVI. in Monte peſſulano habuit: & ex pellice Conſtantiam, quæ Guillermo Raymundo de Montcada nupta fuit. Hic Petrus in vlteriorem Hiſpaniam apud Idubedam ciuitatem, quæ nunc Vbeda dicitur, contra Mauros duce Miramamolino auxilium regi Caſtellæ tulit: qui quum in bello gerendo fortiſſimus haberetur, deuictis Sarracenis victoriam inſignem reportauit. Hinc Romam profectus, corona panis azynei ab Innocentio papa tertio, in eccleſia S. Pancratij coronatus eſt. Poſtea vero Roma inſtructo exercitu diſcedens, contra Simonem dominum Montisfortis & Toloſanum Comitem progreſſus, habito conflictu eos deuicit. in quo dum Gallos fugientes, à ſuis longè remotus, inſequitur, ab hoſtibus ferè ſolus interceptus, fortiſſimè pugnans, occiſus eſt, anno Chriſti MCCXIII. & regni ſui XVII. Cui Iacobus filius in regnum Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.

Guillermus Raymundus de Mõtcada. Idubeda, Vbeda, ciu.

HENRICVS I.

1215 Henricus, I. Rex.

HEnricus eo nomine primus, Alfonſi noni filius, patre mortuo, in eius locum ſuffectus eſt, anno ſalutis humanæ MCCXV. Is bienniò poſt apud Palentiam vrbem, dum cum ſodalibus luderet, cocto latere fortuito vulnus in capite accepit: ex eoque biduo poſt morte occubuit abſque liberis. His temporibus Ioannes Hieroſolymitanus rex in Hiſpaniã profectus

Ioannes rex Hieroſolymæ in Hiſpaniã.

profectus eſt, vt Galliciæ apoſtoli ædem voto inuiſeret. Cui Henricus Berengariam ſororem, Alfonſo Legionis regi olim nuptam, matrimonio iunxit. An.Chriſti.

Iacobus huius nominis primus, perempto patre, vt diximus, regnum Aragoniæ Comitatumque Barcinonæ obtinuit. Fortunatus & fœlicis memoriæ, ob res magnificè geſtas, appellatus eſt. Hic ciuitatem Maioricam pridie Kal. Februarij, anno domini M. CCXXIX. expulſis Sarracenis recuperauit, inſulam totam obtinuit: Et in Hiſpaniam victor cum exercitu reuerſus, IIII. Kal. Octob. MCCXXXVIII. fugatis Mauris, Valenciam vrbem, prouinciamq. Murciæ, vſque ad nouam Carthaginem adeptus eſt. Vxorem duxit Leonoram, Alfonſi noni Caſtellæ regis filiam, ex qua Alſonſum progenuit filium, qui iuuenis è vita migrauit: & diuortio facto à Gregorio papa, ob conſanguinitatem gradus, non ſolum non confirmari matrimonium voluit, ſed etiam diſſoluit. quãobrem vxorem duxit Hioleſiam, ſiue Ardeuram, Vngariæ regis filiã, ex qua filios peperit tres: Petrũ, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno & Valenciæ, principatuque Barcinonæ: Iacobũ, qui rex fuit Balearium; id eſt, Maioricarum, Comeſque Roſillionis, & Ceritaniæ, ac dominus Montis peſſulani: & Sanctium, qui Toleti Archiepiſcopus prælium contra Mauros ingreſſus, occubuit. Peperit & filias quinque Iſabellam, que conſors fuit Philippi

Iacobus rex Aragoniæ.

Maiorica à Mauris recepta.

Valencia capta.

Iacobus Rex Maioricarũ.

Sanctius, Archiepiſcop. Toleti.

An. Chriſti. *lippi regis Franciæ, cui Carcaſſonam in dotem tradidit, quum antea ceſſiſſet iure, ſi quod ei competeret in Laletania (quæ Gottolania nunc eſt) & Raſinone, vt habet Michael Ritius Neapolitanus. Violantam, quæ nupſit Alfonſo X. Caſtellæ regi: Conſtantiam, quæ fuit vxor Emanuelis fratris regis Caſtellæ: Mariam & Leonoram, quæ à vita paruulæ diſceſſerunt. Ex pellice vero Tereſia, Ioannis Bidauræ filia, genuit Petrum, cui caſtrum Ayerbæ dedit: & Iacobum, quem dominum caſtri Xeriçæ fecit, in regno Valentiæ. Ex alijs vero fœminis ſuſcepit Petrũ Ferdinandum, cui nupta fuit filia regis Nauarræ, & oppidum Ixar obtinuit à patre, à quo titulum & cognomen accepit: & Ferdinandum Sanctium, cui oppidum Caſtrum dedit, à quo eius ſucceſſores à Caſtro cognominantur. Fuit Iacobus rex, in re militari ſtrenuus, omnique genere probitatis ornatus. Ordinem beatæ Mariæ de Mercede Barcinonæ inſtituit, ſub regula S. Dominici, interuentione Raymundi de Pennya forti, Barcinonen. generalis magiſtri ordinis S. Dominici. Obijtq́; Iacobus rex Algeiræ, quod oppidum eſt Valentiæ, ætatis ſuæ LXXX. VIII. Idus Auguſti. anno ab incarnatione Chriſti MCCLXXVI. in monaſterio Populeti ſepultus.*

Ius regum Francorũ Cathaloniæ trãſtulit ad reges Aragonũ.

Ordinis beatæ Mariæ de mercede inſtitutio.

(∴)

FER-

An. Chriſti, 1217

FERDINANDVS III.

Ferdinandus III. Rex.

FErdinandus, eo nomine tertius, Alfonſi Legionis regis filius, mortuo Henrico, in eius locum ſucceſsit, anno ab incarnatione Chriſti MCCXVII. vtroque regno Legionis & Caſtellæ potitus. Vir fuit in militaribus rebus ſtrenuus: nam ab omnibus fere Hiſpaniæ finibus Mauros exegit: Hiſpali, Corduba, Vandalia, & Bætica magna ex parte recuperatis: præter Granatæ regem, quem ſibi fecit ſtipendiarium. De cuius rebus fortiſsimè geſtis Rodericus Archiepiſcopus Toletanus magnam confecit hiſtoriam. Vxorem duxit Beatricem, Germanorum Imperatoris, vel (vt alij dicunt) Brabantiæ ducis filiam: quæ liberos ſex ei peperit: Alfonſum, Fredericum, Emanuelem, Philippum (qui Chriſtianam regis Daciæ filiam duxit vxorem) Sanctium, & Henricum. qua mortua, ſibi Ioannam ex Comite Pontis æditā iunxit: ex qua Ludouicum & Leonorā procreauit. Hic quum annis XLV. regnaſſet, apud Hiſpalim ciuitatem à ſe recuperatam, diem clauſit extremum, anno domini MCCLXII.

Hiſpalis, Corduba ci.

Antonius de Padua, ciuitate Vlyſsiponenſi in Portugallia oriundus, ordinis minorum, his temporibus claruit. Vir vtique ſanctus, & multis virtutibus decoratus: à Gregorio tertio papa in ſanctorum conſortium confeſſorum honorificè relatus, cuius natale Idibus Iunij celebratur.

Antonius de Padua Vlyxbonen.

Ty 5 Bernar-

An. Chriſti. Bernardus, presbyter Compoſtellanus, iuris vtriuſque eruditiſſimus, per hoc idem tempus claruit. Conſcripſit in iure Canonico quædam laude digniſſima, quæ in magna habentur auctoritate. Item ſuper quinque libris Decretalium, lib. 5.

Bernardus presbyter Cõpoſtella.

Raymundus de Pennya forti, Barcinonen, Raymundus de pennya forti, natione Cathalanus, ordinis prædicatorum, Tertius magiſter generalis hac ætate claruit, in diuinis ſcripturis ſufficienter edoctus, ac Iuris Canonici ſcientia inſtructus: ſcripſit in decretales lib. 5. Item ſummæ de Caſibus lib. 3. Conſtitutiones ordinis lib. 1.

Hugo Barcinon Cardinalis. Hugo Barcinonenſis, ordinis prædicatorum, & S. Sabinæ Cardinalis presbyter, vir doctrina ac vita ſanctitate conſpicuus, per hoc tempus in magna fuit exiſtimatione. ſcripſit in totum vetus ac nouum teſtamentum lib. LXXIII. & ſummam de Caſibus valde vtilem, Religionis ordinationes & conſtitutiones ſub regulari obſeruantia in ordinem extantem redegit.

1262 ALFONSVS X.

Alfonſus, X. Rex. Alfonſus, huius appellationis decimus, Ferdinando patri ſucceſſit anno ſalutis humanæ MCCLXII. Vxoremque duxit Violantam, Iacobi Aragonum regis filiam, ex qua filiam primo Berengariam, inde liberos alios ſeptem habuit: Ferdinandum cognomento dela Cerda, cui Blanca diui Ludouici regis Francorum filia nupſit, & patre viuente ab

Cerdæ familia.

humanis

humanis diſceßit,ex vxore relinquens Alfonſum & An. Chriſti.
Ferdinandum de la Cerda, *à quibus domus* de-
la Cerda *originem trahit:Sanctium,qui poſt eum regnauit: Ioannem, qui Margaritam Marchionis Motiſſerrati filiam duxit vxorem,& multa contra Mauros bella fortiſsimè geßit: poſtremo Iacobum, Petrum,Leonoram & Mariam. Alfonſus itaque Leges Hiſpaniarum,quas vocant Partidas,alijs inſuper abditis illuſtratisque ſenſibus, vt ex vſu videbatur,in volumen redegit.Murciam recepit ab Arabibus,quæ in eius fide perſtitit:vnde priuilegio conſecuta eſt,vt ſeptem coronas inſignibus ſuis imponeret. Algarbij Comitatum Alfonſo Portugaliæ regi dedit,in dotem filiæ Beatricis,quam ex pellice genitam ei collocauerat, quæ Dionyſium peperit. Immunes præterea reges Portugaliæ fecit,ne cogerentur conuentibus adeſſe,qui Hiſpanorum lingua Curiæ vocantur,quibus ex fœdere regi Legionis & Caſtellæ aſtringebantur. Variantibus in creando Imperatore ſententijs,ei Imperium vltro delatum eſt, ſuadente etiam Pontifice vt capeſſeret,vitandi belli cauſa. Anno XV. poſt electionem ſuam,ſuo Iuri renunciauit apud Belgradum. His temporibus Sarraceni,anno Chriſti MCCLXVIII. ex Aphrica ſoluētes vtraſque Hiſpanias opprimūt:ſed Chriſtiani Cruceſignati,eos facta irruptione maxima cæde profligarūt. Hic Alfonſus Aſtronomiā ſideralēque ſciētiā profitebatur,vnde ab eo tabulæ extāt Alfōſinæ.* Imperatorē

Legū Hiſpaniarum,quas partidas vocāt, copulatio.

Portugalliæ regni libertas.

Sarraceni in Hiſpanias.

An. Chriſti. tum Pallarienſium, & glorioſo ſanguine Barcinonenſium, & magnanimorum Aquitaniæ Comitum ortus, hac tempeſtate claruit: qui vita & conuerſatione ſanctiſſimus, ob meritorum ſuorum excellentiam, Catalogo ſanctorum aſcriptus fuit. Cuius feſtum pridie Kal. Iulij celebratur.

1106 ALFONSVS VII.

Alfonſus VII. Rex.

ALfonſus, huius appellationis ſeptimus, rex Aragoniæ, mortuo Alfonſo ſexto, prætextu vxoris Vrracæ Alfonſi filiæ, Caſtellæ Legioniſque regnum obtinuit, anno humanæ ſalutis MCVI. Et principatibus regniſque coniunctis, Imperatoris nomine appellari voluit. Hic comparatis magnis exercitibus, Mauros à Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbili, quam nunc Calatayut Hiſpani vocant, Turiaſſone, Borgia, multiſque oppidis aliјs eiecit. Condidit & plura, inter quæ Burgum Pampilonis: Numantiam vero, quam Scipio Africanus olim deleuerat, Soriam vocans reſtaurauit. Condidit & Almazanum, Berlangam, Bilforatum. Hic etſi bellicoſus, in rebus tamen diuinis negligentior: nam ſæpius equos in eccleſiis velut in ſtabulis habebat. Ideoque (vt fertur) cum Fragam oppugnaret, anno regni ſui XX. iudicio Dei repente occiſus, nec mortuus nec viuus apparuit, abſque liberis, anno domini MCXXVI. Claruit per hæc tempora Ioannes cognomento Ortega, Quintana oppido Burgenſis ditionis oriun-

Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbilis, Calatayut ciu. Turiaſſone, Borgia, Burgum, Pampilon, Soria, Numantia, Almazana, Berlāga, Bilforatū ci.

Ioannes Ortega.

oriundus, qui ob vitæ ſanctitatem, Chriſti confeſſoribus connumerari meruit. eius feſtum quarto nonas Iunij celebratur. An. Chriſti.

ALFONSVS VIII.

1126

ALfonſus, eo nomine octauus, filius Raymundi Berengarij Comitis Toloſæ, & Vrracæ, Alfonſi ſexti Legionis Caſtellæq; regis filiæ, mortuo Alfonſo Septimo Aragoniæ rege, qui prætextu vxoris Vrracæ, Legionis Caſtellæque regna ſuſceperat, in eius locum ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCXXVI. liberoſque habuit ex Vrraca vxore, Sanctium, qui rex Caſtellæ: Ferdinandum, qui Rex Legionis fuit: & Heliſabetam. Ex Berenguella conſorte ſecunda, Raymundi Comitis Barcinonæ filia, Beatricem, Ludouico VII. regi Franciæ collocatam. Hic Alfonſus ab expeditione Hieroſolymitana rediens, quum domum applicuiſſet, anno quinquageſimo poſt initum regnum, morbo conſumptus eſt ad Baezam, ſub arbore quadam montis, cui nomen eſt vulgo de Muladar. *Alfonſus VIII. Rex.* *Ferdinandus II. Rex Legionis.*

Auicenna Hiſpalenſis, medicæ artis ſcientiſſimus, per hæc tempora claruit: & Auerrois Cordubenſis, qui multo plura, quam cæteri Arabum, in Ariſtotelem commentatus eſt. Auicenna, Auerrois medici.

Raymiris filius Sanctij, mortuo fratre Alfonſo, per hæc tempora in regno ſucceſſit, à proceribus Aragoniæ electus. Hic iam diu in Gallia, in mona- Raymiris rex Aragoniæ.

An. Christi. ſterio S. Pontij de Tomerijs, religioſi S. Benedicti ſeruiebat: & impetrata à ſummo Pontifice facultate, vxorem duxit filiam Comitis Peitei, ex qua vnicam progenuit Petronellam filiam, quã Raymundo Barcinonenſium Comiti in vxorem dedit, & Aragoniæ regno dotauit. Hic Raymiris in Oſcenſi ciuitate magnam ædificauit eccleſiam, quæ S. Petri veteris dicitur: vbi monachos S. Benedicti ordinis cum redditibus inſtituit, & in ea poſt reſignationem regni, ad vltimum vitæ diem permanſit: ibiq; ſepultus eſt anno MCXLVII. regni vero XIX.

Eccleſiæ S. Petri veteris Oſcen. ædificatio.

Raymũdus, Comes Barcinonen. Raymundus, mortuo patre Raymundo Berengario, Comitatum Barcinonæ, per hoc tempus, id eſt, anno Chriſti M. CXXXI. accepit. Ei nupta fuit Petronilla alias Vraca (vt Iacobus Marquilles ait) Raymiris monachi Aragonum regis filia, ex qua ſuſcepit Alfonſum, qui patri ſucceſſit: & Sanctium Roſillionis & Ceritaniæ Comitem, filiasq; totidem: Dulciam, quæ Sanctio regi Portugalliæ nupta fuit, Alteram Hermengaudo Comiti Vrgellen. collocatam. Hic Raymundus, mortuo rege Raymiro ſocero, prætextu vxoris in regno Aragoniæ ſucceſſit. Veruntamen non regis ipſe, ſed principis Aragoniæ nomen aſſumpſit. Nam Raymiris rex Aragoniæ, ſocer ipſius, ijs conditionibus regnum renunciauit, vt non rex, ſed princeps diceretur, & Comes Barcinonæ: In prælijs vero armis ſiue inſignibus eiuſdem Comitis vteretur, quæ ſunt in cãpo aureo baculi quarto rubri. Almeriam ciuitatem, Abde-

Sãctius Comes Roſillionis & Ceritaniæ.

Sãctius rex Portugalliæ.

Hermengaudus Comes Vrgellen.

Cathaloniæ cũ Aragonia vnio.

Barcinon. inſignia.

Abderam priſcis temporibus nuncupatam, ad Alfonſum Caſtellæ regem ſororium ſuum, cõtra Mauros inſtructo exercitu profectus, VI. Kal. Nouemb. anno Chriſti MCXLV. *Dertoſam pri. Kal. Ian.* MCXLVIII. *Ilerdam & Fragam ciuitates, Kal. Nouemb.* MCXLIX. *& alia plura loca á Mauris occupata recuperauit, eorum regibus occiſis. Trecentas eccleſias ædificauit, & magnis reditibus dotauit: fuit enim princeps Chriſtianiſsimus, & in rebus, quæ diuinum cultum fidemque catholicam augere videbantur, tam liberalis, quam feruens & pius. Hic Berengario fratre á ſuis populis occiſo, Comitatum prouinciæ recepit: & in necis eius vltionem, Arletũ ciuitatem & alia complura oppida caſtellaque deleuit. Hinc in Hiſpaniam reuerſus, obijt apud Gerũdam ciuitatem in Burgo, qui dicitur S. Danielis, imperij ſui* XXXVI. VIII. *Idus Aug. anno domini* M. CLXII. *Cuius corpus in monaſterium Riuipulli delatum, honorifice ſepultum fuit. poſt cuius mortem Alfonſus eius filius, in regno Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſsit.*

An. Chriſti. Almeria, Abdera, ci. Dertoſa, Ilerda, Fraga, ci.

Comitatus Prouinciæ cũ Cathalonia.

Barcinonæ Comitũ Epilogus, poſt Carolum Magnum Imperatorem.

Barcinonæ Comitum epilogus.

Iamfredus I.	*annis LX.*
Iamfredus II.	*annis XXVII.*
Miron III.	*annis XVII.*
Iamfredus IIII.	*annis XXXV.*

An. Christi.

Borrellus V.	annis LX.
Raymundus BorrellusVI.	annis XXIIII.
Berengarius VII.	annis XXXVIII.
Raymundus Bereng.VIII.	annis XLII.
Raymundus Bereng.IX.	annis VII.
Raymundus Bereng.X.	annis L.
Raymundus princeps Aragoniæ & Comes Barcinonæ.XI.	annis XXXVI.

Monaſteriũ S.Crucum in Cathalonia. Guillermus Raymundus de Mõtcada. Galerandus pinos. Poncius de Cabrera. Petrus Alemany.

Per hoc tempus monaſterium Sanctarum Crucũ in Catalonia, ordinis S Bernardi, à Guillermo Raymundo de Montcada, Galerando de pinos, Poncio de Cabrera Vicecomite, & Petro Alemanÿ conſtructum fuit, qui ſuis ſumptibus illud dotauerunt.

Oldegarius Episcopus Barcinonen.

Oldegarius Tarraconenſis Archiepiſcopus, Barcinonenſisque adminiſtrator ſiue Epiſcopus, per hoc idem tempus, fide, doctrina ac miraculis plurimum valuit: obÿtq́; Barcinonæ in Cathedrali eccleſia ſepultus, anno ab Incarnatiõe Chriſti MCXXXVI. ſexta Martÿ. Cuius anniuerſariũ quolibet anno, dicta die, in eadem eccleſia celebratur.

1176

SANCTIVS III.

Sanctius III. Rex.

Sanctius eo nomine tertius, cognomento Deſideratus, filius Alfonſi Octaui, mortuo patre in Caſtellæ regno ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCLXVI. Hic viuente adhuc patre vxorem duxit Blancam, Garciæ Nauarræ regis filiam, ex qua filium vnicum

ricum nomine Alſonſum genuit. Ordinem militum de Calatraua inſtituit, in regione Toletana, loco & prouincia Calatrauæ, vbi cœnobium templariorum fuerat. quumque vno tantum regnaßet anno, diem clauſit in Arabia pro Christiana fide, in ea fortiter bellum gerens, vt quidam ſcribunt. Alſonſus ſiue Ildefonſus, Raymundi principis Aragoniæ filius, primus fuit rex Aragonum, & Barcinonæ Comes, poſt principatuum vnionem, appellatus eſt. Multa ac præclara opera edidit: Monaſterium Populeti in Catalonia à fundamentis ædificauit ac dotauit. Turolium ciuitatem condidit, & Rußillionem, quam Perpinianum *vocant: vel potius reſtaurauit: nam Turolium vulgo* Tuyr, *Turruptia, ſiue Tintana olim appellabatur: Perpinianum vero, antiquitus Rußinum, vulgo* Roſsellon. *Vxorem duxit Sanctiam, Alfonſi Caſtellæ regis dicti Imperatoris filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſex habuit: Petrum, qui in regno Aragoniæ* Comitatuque *Barcinonæ ſucceßit: Alfonſum, qui* Comes *Prouinciæ: & Ferdinandum, primo monachum Populeti, deinde Abbatem montis Aragonum. filias totidem: Conſtantiam, quæ Vngariæ regis vxor fuit: quo mortuo, Frederico nupſit Romanorum Imperatori: Leonoram, Comiti Toloſano traditam: & Sanctiã, filij Comitis Toloſæ cõiugem. Obijt Alſonſus rex, quũ annis XXXIIII. regnaßet, in oppido Perpiniano.*

An. Chriſti.

Calatrauæ ordinis Inſtitutio.

Alfonſus rex Aragoniæ.

Populeti monaſterium.

Turulum, Roßilonum, Perpinianũ, ciu.

Turruptia Tintana, Tuyr, Rußinum, Roſſellon, ci.

Alfonſus, Comes Prouinciæ.

An. Chriſti. VII. Kal. Maij, anno Chriſti MCXCVI. ſepultus in monaſterio Populeti.

Berengarius Archiepiſc. Tarraconen. Anni incarnationis in chartis & inſtrumentis.

Berengarius de villa mulorum, Archiepiſcopus Tarraconæ, per hoc tempus, cum ſuffraganeis ſuis Concilium apud Tarraconem celebrauit, anno Chriſti MCLXXX. cuius & Concilij conſtitutione, annus Dominicæ incarnationis in chartis & inſtrumẽtis notariorum ſcribi præceptus eſt, quum antea anni Francorum regum ſcriberentur.

1177

ALFONSVS IX.

Alfonſus IX. Rex.

Alfonſus, huius nominis nonus, cognomento Bonus, Sanctio patre mortuo, Caſtellæ regnum obtinuit, anno ab incarnatione Chriſti MCLXXVII. Hic in Arabas bellum mouit, qui per id tempus Hiſpaniam vlteriorem ex Mauritania inuaſerunt, anno domini MCCXII. Sed primo parum proſperè: nã

Bætica Granata, prou.

Sarraceni Bæticam, quæ nũc Granatæ eſt regnum, ſubegerunt, tenueruntque iam inde prouinciam ipſam, vſque ad ætatem Ferdinandi eius nominis quinti. Mox Alfonſus ordinem militum S. Iacobi de Spata

S. Iacobi de Spata ordinis inſtitutio. Vbeda, ci.

inſtituit, & auctis opibus, ingenti prælio Sarracenos vicit. Vbedãq; ciuitatẽ XII. Kal. Aug. anno Chriſti MCCXII. recuperauit: Miramolinũ Maurorũ ducẽ, cõmiſſo ad Toloſam prælio vicit, in quo ducẽta millia Arabũ rumor eſt cecidiſſe, & crucẽ è cœlo apparuiſſe, ex quo prælio triumphum Petrus Aragonum rex obtinuit. Eo tempore Alfonſus Rodericũ præſulem

lem Toletanum Romam miſit, ad impetrandas in expeditionem contra Mauros collationes. Vxorem duxit Alfonſus Leonoram, Henrici regis Angliæ filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſeptem genuit: Sanctium, qui puerilibus annis: Ferdinandum, qui adulta iam ætate in fata conceſſerunt: Henricum, qui patri ſucceſſit: Blancam, quæ nupſit Ludouico cognomine VII. regi Francorum, ex quo Ludouici regis Francorum, qui poſt mortem conſecratus eſt, mater efficitur. Ad hæc Berengariam, quæ iuncta fuit Alfonſo Legionis regi: Vrracam, quæ regi Portugalliæ: & Leonoram, quæ regina fuit Aragonum, vxorque Iacobi Aragoniæ regis. Alſonſus itaque anno XXXVIII. ex quo regnare cœperat, diem clauſit extremum. An. Chriſti. Rodericus Archiepiſc. Toletanus.

Dominicus vir ſanctitate inſignis, ac religionis Chriſtianæ quaſi matutinum ſydus, per hæc tempora in Caligurio ciuitate Hiſpaniæ natus, ex Canonico regulari à Deo vocatus, cum XII. fratribus ſocijs prædicatorum ordinem incredibili feruore fundauit, qui per Honorium tertium Põtificem maximũ, anno Chriſti MCCXVIII. approbatus & confirmatus fuit. Dominicus, pater prædicatorum.

Petrus, filius Alfonſi Aragoniæ regis, annum agens XX. mortuo patre, per hoc idem tempus gubernacula regni Comitatusq́; Barcinonæ ſuſcepit. Cui nupta fuit Maria Guillermi Montiſpeſſulani filia, & Conſtantinopolitani Imperatoris neptis, ex Petrus, Rex Aragoniæ.

An. Chriſti. qua Iacobum filium vnicum Kal. Febru. anno domini MCXCVI. in Montepeſſulano habuit: & ex pellice Guillermus Raymundus de Mōtcada. Conſtantiam, quæ Guillermo Raymundo de Montcada nupta fuit. Hic Petrus in vlteriorem Hiſpaniam apud Idubedam ciuitatem, quæ nunc Vbeda Idubeda, Vbeda, ciu. dicitur, contra Mauros duce Miramamolino auxilium regi Caſtellæ tulit: qui quum in bello gerendo fortiſſimus haberetur, deuictis Sarracenis victoriam inſignem reportauit. Hinc Romam profectus, corona panis azymei ab Innocentio papa tertio, in eccleſia S. Pancratij coronatus eſt. Poſtea vero Roma inſtructo exercitu diſcedens, contra Simonem dominum Montisfortis & Toloſanum Comitem progreſſus, habito conflictu eos deuicit. in quo dum Gallos fugientes, à ſuis longè remotus, inſequitur, ab hoſtibus ferè ſolus interceptus, fortiſſimè pugnans, occiſus eſt, anno Chriſti MCCXIII, & regni ſui XVII. Cui Iacobus filius in regnum Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.

HENRICVS I.

1215 Henricus, I. Rex. HEnricus eo nomine primus, Alfonſi noni filius, patre mortuo, in eius locum ſuffectus eſt, anno ſalutis humanæ MCCXV. Is biennio poſt apud Palentiam vrbem, dum cum ſodalibus luderet, cocto latere fortuito vulnus in capite accepit: ex eoque biduo poſt morte occubuit abſque liberis. Ioannes rex Hieroſolymæ in Hiſpaniā. His temporibus Ioannes Hieroſolymitanus rex in Hiſpaniā pro-

profectus eſt, vt Galliciæ apoſtoli ædem voto in- An.Chriſti.
uiſeret. Cui Henricus, Berengariam ſororem, Al-
fonſo Legionis regi olim nuptam, matrimonio iun-
xit.

Iacobus huius nominis primus, perempto patre, Iacobus rex
vt diximus, regnum Aragoniæ Comitatumque Bar Aragoniæ.
cinonæ obtinuit. Fortunatus & fœlicis memoriæ, ob
res magnificè geſtas, appellatus eſt. Hic ciuitatem
Maioricam pridie Kal. Februarij, anno domini M. Maiorica à
CCXXIX. *expulſis Sarracenis recuperauit, inſu-* Mauris recepta.
lam totam obtinuit: Et in Hiſpaniam victor cum ex-
ercitu reuerſus, IIII. Kal. Octob. MCCXXXVIII. fu-
gatis Mauris, Valenciam vrbem, prouinciamq́; Mur Valencia
ciæ, vſque ad nouam Carthaginem adeptus eſt. Vxo capta.
rem duxit Leonoram, Alfonſi noni Caſtellæ regis fi-
liam, ex qua Alſonſum progenuit filium, qui iuuenis
è vita migrauit: & diuortio facto à Gregorio papa,
ob conſanguinitatem gradus, non ſolum non confir-
mari matrimonium voluit, ſed etiam diſſoluit. quã-
obrem vxorem duxit Hioleſiam, ſiue Ardeuram,
Vngariæ regis filiã, ex qua filios peperit tres: Petrũ,
qui patri ſucceſsit in Aragoniæ regno & Valenciæ,
principatuque Barcinonæ: Iacobũ, qui rex fuit Ba- Iacobus Rex Maioricarũ.
learium; id eſt, Maioricarum, Comeſque Ro-
ſſillionis, & Ceritaniæ, ac dominus Montis peſſulani:
& Sanctium, qui Toleti Archiepiſcopus præ- Sanctius,
lium contra Mauros ingreſſus, occubuit. Pepe- Archiepiſcop.
rit & filias quinque Iſabellam, quæ conſors fuit Phi- Toleti.

lippi

An.Chriſti. lippi regis Franciæ, cui Carcaſſonam in dotem tradidit, quum antea ceſſiſſet iure, ſi quod ei competeret in Laletania (quæ Gottolania nunc eſt) & Ruſinone, vt habet Michael Ritius Neapolitanus. Violantam, quæ nupſit Alfonſo X. Caſtellæ regi: Conſtantiam, quæ fuit vxor Emanuelis fratris regis Caſtellæ: Mariam & Leonoram, quæ à vita paruulæ diſceſſerunt. Ex pellice vero Tereſia, Ioannis Bidauræ filia, genuit Petrum, cui caſtrum Ayerbæ dedit: & Iacobum, quem dominum caſtri Xeriçæ fecit, in regno Valentiæ. Ex aliis vero fœminis ſuſcepit Petrũ Ferdinandum, cui nupta fuit filia regis Nauarræ, & oppidum Ixar obtinuit à patre, à quo titulum & cognomen accepit: & Ferdinandum Sanctium, cui oppidum Caſtrum dedit, à quo eius ſucceſſores à Caſtro cognominantur. Fuit Iacobus rex, in re militari ſtrenuus, omnique genere probitatis ornatus. Ordinem beatæ Mariæ de Mercede Barcinonæ inſtituit, ſub regula S. Dominici, interuentione Raymundi de Pennya forti, Barcinonen. generalis magiſtri ordinis S. Dominici. Obiitq́ Iacobus rex Algeiræ, quod oppidum eſt Valentiæ, ætatis ſuæ LXXX. VIII. Idus Auguſti. anno ab incarnatione Chriſti MCCLXXVI. in monaſterio Populeti ſepultus.

Ius regum Francorũ Cathalonia tranſtulit ad reges Aragonũ.

Ordinis beatæ Mariæ de mercede inſtitutio.

(·:)

FER-

An. Chriſti.

FERDINANDVS III. 1217

FErdinandus, eo nomine tertius, Alfonſi Legionis regis filius, mortuo Henrico, in eius locum ſucceſſit, anno ab incarnatione Chriſti MCCXVII, vtroque regno Legionis & Caſtellæ potitus. Vir fuit in militaribus rebus ſtrenuus: nam ab omnibus fere Hiſpaniæ finibus Mauros exegit: Hiſpali, Corduba, Vandalia, & Betica magna ex parte recuperatis: præter Granatæ regem, quem ſibi fecit ſtipendiarium. De cuius rebus fortiſſimè geſtis Rodericus Archiepiſcopus Toletanus magnam confecit hiſtoriam. Vxorem duxit Beatricem, Germanorum Imperatoris, vel (vt alij dicunt) Brabantiæ ducis filiam: quæ liberos ſex ei peperit: Alfonſum, Fredericum, Emanuelem, Philippum (qui Chriſtianam regis Daciæ filiam duxit vxorem) Sanctium, & Henricum. qua mortua, ſibi Ioannam ex Comite Pontis editã iunxit: ex qua Ludouicum & Leonorã procreauit. Hic quum annis XLV regnaſſet, apud Hiſpalim ciuitatem à ſe recuperatam, diem clauſit extremum, anno domini MCCLXII.

Ferdinandus III. Rex.

Hiſpalis, Corduba ci.

Antonius de Padua, ciuitate Vlyſſiponenſi in Portugallia oriundus, ordinis minorum, his temporibus claruit. Vir vtique ſanctus, & multis virtutibus decoratus: à Gregorio tertio papa in ſanctorum conſortium confeſſorum honorificè relatus, cuius natale Idibus Iunij celebratur.

Antonius de Padua Vlyxbonen.

humanis diſceſsit, ex vxore relinquens Alfonſum & *Ferdinandum* de la Cerda, *à quibus domus* de la Cerda *originem trahit:* Sancium, *qui poſt eum regnauit: Ioannem, qui Margaritam Marchionis Motiſſerrati filiam duxit vxorem, & multa contra Mauros bella fortiſsimè geſsit: poſtremo Iacobum, Petrum, Leonoram & Mariam. Alfonſus itaque Leges Hiſpaniarum, quas vocant Partidas, alijs inſuper abditis illuſtratisque ſenſibus, vt ex vſu videbatur, in volumen redegit. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in eius fide perſtitit: vnde priuilegio conſecuta eſt, vt ſeptem coronas inſignibus ſuis imponeret. Algarbij Comitatum Alfonſo Portugaliæ regi dedit, in dotem filiæ Beatricis, quam ex pellice genitam ei collocauerat, quæ Dionyſium peperit. Immunes præterea reges Portugaliæ fecit, ne cogerentur conuentibus adeſſe, qui Hiſpanorum lingua Curiæ vocantur, quibus ex fœdere regi Legionis & Caſtellæ aſtringebantur. Variantibus in creando Imperatore ſententijs, ei Imperium vltro delatum eſt, ſuadente etiam Pontifice vt capeſſeret, vitandi belli cauſa. Anno XV. poſt electionem ſuam, ſuo Iuri renunciauit apud Belgradum. His temporibus Sarraceni, anno Chriſti MCCLXVIII. ex Aphrica ſoluētes vtraſque Hiſpanias opprimūt: ſed Chriſtiani Crucesignati, eos facta irruptione maxima cæde profligarūt. Hic Alfonſus Aſtronomiā ſideralēque ſciētiā profitebatur, vnde ab eo tabulæ extāt Alfōſinæ. Impera*

An. Chriſti.

Legū Hiſpaniarum, quas partidas vocāt, copulatio.

Portugalliæ regni libertas.

Sarraceni in Hiſpanias.

torē

An. Chriſti. *torem Conſtantinopolitanum à Sultano captum, ingenti ære collato redemit. moriensq; hic excellens rex anno 25. principatus ſui, Murciæ condi voluit.*

Petrus Portugalen. Ioannes papa XXI. *Petrus Portugalen. epiſcopus Tuſculanus, medicus & philoſophus præſtantiſſimus, primo S. Romanæ eccleſiæ Cardinalis, poſtmodum papa Ioannes XXI. per hæc tempora claruit: ſcripſit medicis non contemnenda opuſcula, inter quæ opuſculum, quod medici Theſaurum pauperum appellant. Item problematum lib. 1. Canones medicinæ lib. 1. & Epiſtolarum ad diuerſos, lib. 1.*

Garcias Hiſpanus. *Garcias Hiſpanus, luculentiſſimus legum explanator, tempeſtate hac etiam viguit, qui & ſuper Decretalibus egregium opus & alia plura compoſuit.* Petrus rex Aragoniæ. *Petrus filius Iacobi Aragoniæ Regis, defuncto patre, per hæc tempora in regno Comitatuque Barcinonæ ſucceſsit. Huic, patre adhuc viuente, tradita fuit Conſtantia, Manfredi vtriuſque Siciliæ regis filia,* Siciliæ regni vnio cum Aragonia. *cuius prætextu regna hæc Siciliæ obtinuit. Habuitq; ex ea liberos vtriuſque ſexus ſex: Alſonſum, qui patri ſucceſsit in Aragoniæ regno: Iacobum, qui primo rex Siciliæ fuit:* Iacobus, rex Siciliæ. *& Petrum, qui abſque principatu vitam degit: Iſabeaam, quæ nupſit Dionyſio regi Portugalliæ: & Conſtantiam, vel (vt alij volunt) Violantam, quæ coniunx fuit Roberti Neapolis regis. Petrus itaque, quum apud Villafrancam, oppidum Comitatus Barcinonæ permaneret, diem clauſit anno ætatis ſuæ LV. tertio Idus*

Nouemb.

Nouemb. anno domini MCCLXXXVI. cuius corpus ad monaſterium ſanctarum crucium fuit deportatum, & reconditum, Alfonſo filio in regni ſucceſſionem hærede conſtituto. An. Chriſti.

SANCTIVS IIII. 1287

Sanctius, eo nomine quartus, adhuc viuo patre (vt fama habetur) regem Caſtellæ ſe geſſit, & mortuo ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCCLXXXVII. Contra Mauros fœliciter dimicans, eis Tariffam, olim Carteiam vocatam, ademit. Regem Feſſæ Maurum, ex Africa contra Hiſpaniam magna claſſe ſoluentem, nauali bello ſuperauit. Mariam infantis Alfonſi filiam, cognomento de Molina, fratriſq; Ferdinandi tertij, vxorem duxit, liberoſq; quatuor, Ferdinandum, Petrum, Philippum, & Henricum ex ea procreauit. Is itaque quum annis regnaſſet VIII. fato functus eſt.

Sanctius IIII. Rex.

Tariffa, Carteia ciu.

Molinæ familia.

Alfonſus, huius appellationis ſecundus, Petro patre defuncto, per hæc tempora in Aragoniæ regno Comitatuq; Barcinonæ ſucceſſit. Homo liberalitate fortitudineq; præſtantiſſimus fuit, & ideo Largus cognominatus. Iacobum patruum, qui aduerſus Petrum regem Aragonum patrem ſuum, Gallis adhærebat, regno Maioricarum priuauit. quo regno potitus, alteram Balearium, quæ Minorica appellatur, depulſis ab inſula Sarracenis, ditioni ſuæ ſubegit.

Alfonſus II. rex Aragonia.

Maioricarũ regnum cum Aragonia.

Minorica, Minorca inſula.

An. Chriſti. Vxorem nunquam duxit, ideoque Caſtus cognominatus: & ſic moriens anno ætatis ſuæ XXVII. abſq; liberis, Barcinonæ XV. Iulij, Iacobum fratrem Siciliæ regem hæredem inſtituit, anno Chriſti MCC LXXXXII. in eccleſia monaſterij fratrum minorū Barcinonæ, in tumulo matris ſepultus.

1292.

1295. FERDINANDVS IIII.

Ferdinandus IIII. Rex. FErdinandus Sanctij filius, cognomine quartus, regnum accepit anno ſalutis humanæ MCC LXXXXV. quod annum agens nonum, per matrem adminiſtrabat. Vnde huius pueritia, illius ſexu contempto, plures in eum arma ſumpſerunt. Nam contra Alfonſum dela Cerda, qui ſe Caſtellæ regē dictitabat, ac reges Nauarræ, Portugalliæ, & Aragoniæ, grauia bella per legatos geſſit. Ex Conſtantia Portugalliæ regis filia, Alfonſum genuit, qui Caſtellæ regno ſucceſſit: & Leonoram, quā Aragoniæ regi Alfonſo locauit. quumque annis XIII. regnaſſet, & nocte quadam dormire crederetur, in fata admodum iuuenis corruit.

Dionyſius, Rex Portugalliæ. Dioniſius, Alfonſi decimi, regis Caſtellæ Legionisque nepos, his temporibus in Portugallia regnabat, qui milites Ieſu Chriſti, ſub ordine Ciſtercienſi, apud oppidum Tomarium Luſitaniæ inſtituit ſub magiſtro. Dicto regi ſucceſſit Alfonſus, huius nominis quartus, eius filius ex vxore ſua Iſabella

Militum Ieſu Chriſti ordinis Inſtitutio.

Alfonſus Rex Portugalliæ.

bella, Petri Aragonum regis filia. Alfonſo autem Pe- An. Chriſti.
trus Ferdinandus. Petrus rex Portugalliæ.

Iacobus Siciliæ rex, filius Petri Aragonum regis, Iacobus, rex
mortuo Alfonſo fratre regnum Aragoniæ principa- Aragoniæ.
tumque Barcinonæ obtinuit, Fredericum fratrem Fredericus,
in Sicilia regem relinquens. Vxorem duxit Mariã, rex Siciliæ.
Alfonſi decimi Caſtellæ regis filiam. Cum qua non-dum deflorata, ob conſanguinitatis gradum coniunctiſſimum (erat enim ſororis filia) iuſſu Romani Pontificis diuortium fecit. Exinde Blancam Caroli Neapolitanorum regis filiam duxit, ex qua liberos quinque genuit: Iacobum, cum nupſit Leonora, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filia (ſed ea intacta, ad ordinem S. Ioannis Hieroſolymitani ſe contulit: inde magiſter ordinis Monteſani electus) Alfonſum, cui Tireſia neptis Vrgelli Comitis, Guillermi Dātē- Guillermus
ſæ filia, nupta fuit, & Vrgelli Comitatū prætectu vxo- Dantenſa.
ris obtinuit, ac in regno patri ſucceſſit: Petrū primo Petrus, Co-
Comitem Pratenſium, deinde Empuriarum: Ray- mes Empori- arum.
mundum Berengarium, Comitem Pratenſium Ri- Ioannes Ar-
bagorciarumque: & Ioannem, qui primo Toleti Ar- chiepiſ. Toleti
chiepiſcopus, poſtea Tarraconenſis, Alexandriæque & Tarracon.
Patriarcha eſt habitus. Filias totidem: Conſtantiã quæ Emanueli regis Caſtellæ filio nupſit: Mariam, quæ Petro Caſtellæ infanti: Blancam, quæ præfuit monialibus monaſterij Xixeni, ordinis S. Ioannis. Violantam, quæ fuit conſors Tarentino principi: & Iſabellã, quæ fuit vxor Aſturiæ ducis.

Ex

An. Chriſti. *Ex pellice autem habuit* Iacobum, *qui filiam Lupi*
Iacobus Comes Lunæ. *Lunæ, nomine* Ioannam, *in matrimonium duxit: & Comitatum Lunæ cum ea accepit. Duxit præterea Iacobus rex, defuncta Blanca, Eliſendam, nobilis Petri de Moncada filiam, quæ mortuo rege, monaſterium monialium de Petris albis, ordinis* S. Cla-
De Petris albis monaſterij ædificatio. *ræ, iuxta Barcinonam à fundamentis inſtruxit ac dotauit, & ibi requieſcit. Aduerſus Federicum fratrem Siciliæ regem, nauali prælio in Siculo mari decertans, Siculos profligauit, rebusque proſperè confectis in Hiſpaniam reuerſus, cum Valentiæ conuentum celebraſſet, Barcinonæ aliquamdiu commoratus, obijt Pridie* Kal. Nouemb. *anno* Chriſti MCCCXXVII. *ætatis ſuæ* LXVI. *in eccleſia monaſterij ſanctarum Crucium ſepultus. Alfonſum filium hæredē & ſucceſſorem inſtituit, Iacobo primogenito abdicato, qui contra Sardos rebellantes in Sardinam à patre miſſus, expeditionem Sardiniæ, ſimul & regnorum ſucceſſionem recuſauit.*

1308 *ALFONSVS XI.*

Alfonſus XI. Rex. *A*LFONSUS, *huius nominis vndecimus, in patris Ferdinandi quarti locum ſucceſſit, anno humanæ ſalutis* MCCCVIII. *ductaque Maria, Dionyſii Portugalliæ regis filia, Petrum genuit: ex Leonora de Guzman pellice, Henricum & Federicum:*
Henricus Comes Traſtamaræ. *ex his Henricum Traſtamaræ Comitem; Federicum verò diui Iacobi magiſtrum inſtituit. Prætere-*

ea

Didacum: quorum vltimos duos Petrus eorum fra- An. Chriſti.
ter interimendos curauit. Alfonſus itaque in Arabas animi impetum conuertens, aduerſus Almoacenum & Hyzephinum, Bellamarini & Granatæ reges, oppido Alcala *(quod Regale vocant) recuperato, fœliciter dimicauit.* Calatrauæ *magiſtrum, leuibus de cauſis delatum, interfici iuſsit. Ordinem militum de la Banda, apud ciuitatem Burgenſem* Militũ de la Banda, ordo.
inſtituit. Obijt in obſidione Caſtri de Gibralter, eo die Veneris, quo dominicæ paſsionis memoriam recolimus, quum regnaſſet annis XLII.

Ordinem nouum militiæ Chriſti, ea tempeſtate Militũ Chriſti ordo in Portugallia.
Ioannes XXII. *Pont. Max. inſtituit, qui militare ſub* Chriſto *dicerentur in Luſitania, & Sarracenis reſiſterent, Bæticam & Aphricam incolentibus. Huius autem militiæ præfectus in Marino, Syluenſis diœceſis oppido, locum repoſitum habet, vbi principalis domus conſtituta, & militibus omnia bona Templariorum, annuente rege Portugalliæ, conceſſa: quo liberius militiæ Chriſti vacarent. Cuius cenſor & moderator eſt abbas Archobaſiani monaſterij Ciſtercienſis ordinis, Vlyſſiponenſis diœceſis: qui conſcribendi & exautorandi milites facultatem habet.*

Alfonſus Hiſpalenſis epiſcopus, ordinis Heremi- Alfonſus, Epiſcopus Hiſpalẽſis.
tarũ diui Auguſtini, doctor celeberrimus, per hoc idẽ tempus claruit, cuius quidẽ doctrina eſt in precio. Hac etiam ætate Aluarus frater Minorũ Hiſpanus, Aluarus frater Minorum.
clarus habetur.

An. Chriſti. Alfonſus rex Aragonum, viuente patre Iacobo in Sardiniam profectus, eam breui tempore imperio patris ſubegit: multis tamen prælijs habitis, in quibus animi fortitudinem mirabilem, & rei militaris induſtriam, & Ducis magni officium oſtentauit. Cæſarauguſtæ coronam regni accepit anno Chriſti MCCCXXVII. Ex Tireſia vxore (de cuius coniugio ſilit Comes Vrgelli & Vicecomes Agerenſis) liberos genuit: Petrum, qui patri ſucceſſit: Iacobum, cui Comitatum Vrgelli dedit: Fredericum & Alfonſum, & alios duos, & filiam Tireſiam. qui primis ætatis annis è vita migrarunt. Omnes Cæſarauguſtæ iacēt in eccleſia S. Franciſci ordinis Minorum, apud altare maius, iuxta tumulum matris. Mortuaque Tireſia ad quintum Kal. Nouemb. anno domini MCCCXXVII. Leonoram, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filiam, duxit vxorem, ex eaq́; genuit Ferdinandum Dertoſæ Marchionem: Ioannem, qui obijt apud auū in Caſtella: & Conſtantiam, quæ nupſit Iacobo vltimo Maioricarum regi. Alfonſus itaque apud Barcinonam diem clauſit extremum, nono Februarij, anno Chriſti MCCCXXXVI. qui iacet Ilerdæ, in monaſterio S. Franciſci ordinis Minorum. Poſt cuius mortem, Petrus eius filius in regnis ſucceſſit. His temporibus Ioannes papa XXII. Cæſarauguſtanam eccleſiam ſibi dilectam in metropolitanam erexit, āſsignatis ſibi quinque Cathedralibus eccleſiis, ex vndecim, quæ Tarraconen. ſubſunt.

Alfonſus, rex Aragoniæ. Sardinia, Aragoniæ coniungitur.

Iacobus Comes Vrgelli.

Ferdinandus, Comes Dertoſæ.

Cæſarauguſtana eccleſia in Archiepiſcopatum.

Petrus

Petrus de Perpiniano, natione Cathalanus, ordi An. Chriſti.
nis Carmelitarum, per hoc idem tempus claruit, & Petrus de
in ſcripturis diuinis non mediocriter eruditus, edidit Perpiniano.
multa cōmendatione digna, e quibus feruntur Quæ-
ſtiones in lib. ſummarum pulcherrimæ. Item in to-
tum pſalterium opus grande, & Sermones varij.

PETRVS. 1350

PEtrus, Alfonſo patre mortuo, imperij Caſtellæ Petrus Rex.
Legionisq́; habenas ſuſcepit, anno à natiuitate
Chriſti MCCCL. *Blancam, Borbonij ducis filiam,*
in vxorem duxit, quam inſtigāte pellice dimiſit. Hic
nota crudelitatis à multis accuſatur. nam Federicū
fratrem, diui Iacobi militiæ præfectum, obtrunca-
uit. Rubeum Granatæ regem, hoſpitem, ſuam opem
implorantem, theſauris inhians, quos ſecum adue-
xiſſe putabatur, iugulauit. Exinde fratres Telius, Sā-
ctius, & Henricus ad Aragonum regem ſe recipiūt,
impetratoq́; auxilio Caſtellæ fines adoriuntur. vnde
Petrus Anglorum copijs adiutus, inito aduerſus Hē-
ricum prælio, eum regni finibus exegit. qui inſtau-
rato Francorum copijs exercitu, Petrum regem ſu-
perauit, ſtrictoq́; gladio confodit, vndeuigeſimo ſui
principatus anno.

Terræmotus maximi adeo in Hiſpania, his tem- Terræmotus
poribus, id eſt, anno Chriſti MCCCLVII. *fue-* maximus.
runt, & præſertim Hiſpali & Cordubæ, vt maxima 1357
earum vrbiū ædificia corruerint, ingentemq́; homi-

An.Chriſti. qua Iacobum filium vnicum Kal.Febru.anno domini MCXCVI.in Montepeſſulano habuit:& expelli ce Conſtantiam, quæ Guillermo Raymundo de Montcada nupta fuit.Hic Petrus in vlteriorem Hiſpaniam apud Idubedam ciuitatem,quæ nunc Vbeda dicitur,contra Mauros duce Miramamolino auxilium regi Caſtellæ tulit:qui quum in bello gerendo fortiſsimus haberetur, deuictis Sarracenis victoriam inſignem reportauit. Hinc Romam profectus, corona panis azynei ab Innocentio papa tertio, in eccleſia S.Pancratij coronatus eſt. Poſtea vero Roma inſtructo exercitu diſcedens, contra Simonem dominum Montisfortis & Toloſanum Comitem progreſſus,habito conflictu eos deuicit. in quo dum Gallos fugientes,à ſuis longè remotus, inſequitur,ab hoſtibus ferè ſolus interceptus, fortiſsimè pugnans, occiſus eſt,anno Chriſti MCCXIII. & regni ſui XVII.Cui Iacobus filius in regnum Aragoniæ Comitatuquè Barcinonæ ſucceſsit.

Guillermus Raymundus de Mõtcada. Idubeda, Vbeda,ciu.

HENRICVS I.

1215 Henricus,I. Rex.

HEnricus eo nomine primus, Alfonſi noni filius, patre mortuo,in eius locum ſuffectus eſt,anno ſalutis humanæ MCCXV. Is bienniò poſt apud Palentiam vrbem,dum cum ſodalibus luderet,cocto latere fortuito vulnus in capite accepit:ex eoque biduo poſt morte occubuit abſque liberis.His temporibus Ioannes Hieroſolymitanus rex in Hiſpaniã profectus

Ioannes rex Hieroſolymæ in Hiſpaniã.

profectus eſt, vt Galliciæ apoſtoli ædem voto inuiſeret. Cui Henricus Berengariam ſororem, Alfonſo Legionis regi olim nuptam, matrimonio iunxit. An. Chriſti.

Iacobus huius nominis primus, perempto patre, vt diximus, regnum Aragoniæ Comitatumque Barcinonæ obtinuit. Fortunatus & fœlicis memoriæ, ob res magnificè geſtas, appellatus eſt. Hic ciuitatem Maioricam pridie Kal. Februarij, anno domini M. CCXXIX. *expulſis Sarracenis recuperauit, inſulam totam obtinuit: Et in Hiſpaniam victor cum exercitu reuerſus, IIII. Kal. Octob. MCCXXXVIII. fugatis Mauris, Valenciam vrbem, prouinciamq; Murciæ, vſque ad nouam Carthaginem adeptus eſt. Vxorem duxit Leonoram, Alfonſi noni Caſtellæ regis filiam, ex qua Alfonſum progenuit filium, qui iuuenis è vita migrauit: & diuortio facto à Gregorio papa, ob conſanguinitatem gradus, non ſolum non confirmari matrimonium voluit, ſed etiam diſſoluit. quàobrem vxorem duxit Hiolesiam, ſiue Ardeuram, Vngariæ regis filiã, ex qua filios peperit tres: Petrũ, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno & Valenciæ, principatuque Barcinonæ: Iacobũ, qui rex fuit Balearium; id eſt, Maioricarum, Comesque Roſſillionis, & Ceritaniæ, ac dominus Montis peſſulani: & Sanctium, qui Toleti Archiepiſcopus prælium contra Mauros ingreſſus, occubuit. Peperit & filias quinque Iſabellam, quæ conſors fuit Philippi*

Iacobus rex Aragoniæ.

Maiorica à Mauris recepta.

Valencia capta.

Iacobus Rex Maioricarũ.

Sanctius, Archiepiſcop. Toleti.

An.Chriſti. *lippi regis Franciæ, cui Carcaſſonam in dotem tradidit, quum antea ceſſiſſet iure, ſi quod ei competeret in Laletania (quæ Gottolania nunc eſt) & Ruſinone, vt habet Michael Ritius Neapolitanus. Violantam, quæ nupſit Alfonſo X. Caſtellæ regi: Conſtantiam, quæ fuit vxor Emanuelis fratris regis Caſtellæ: Mariam & Leonoram, quæ à vita paruulæ diſceſſerunt. Ex pellice vero Tereſia, Ioannis Bidauræ filia, genuit Petrum, cui caſtrum Ayerbæ dedit: & Iacobum, quem dominum caſtri Xericæ fecit, in regno Valentiæ. Ex alijs vero fœminis ſuſcepit Petrũ Ferdinandum, cui nupta fuit filia regis Nauarræ, & oppidum Ixar obtinuit à patre, à quo titulum & cognomen accepit: & Ferdinandum Sanctium, cui oppidum Castrum dedit, à quo eius ſucceſſores à Caſtro cognominantur. Fuit Iacobus rex, in re militari ſtrenuus, omnique genere probitatis ornatus. Ordinem beatæ Mariæ de Mercede Barcinonæ inſtituit, ſub regula S. Dominici, interuentione Raymundi de Pennya forti, Barcinonen. generalis magiſtri ordinis S. Dominici. Obijtq́ Iacobus rex Algeiræ, quod oppidum eſt Valentiæ, ætatis ſuæ LXXX. VIII. Idus Auguſti. anno ab incarnatione Chriſti MCCLXXVI. in monaſterio Populeti ſepultus.*

Ius regum Francorũ Cathalonia trãſtulit ad reges Aragonũ.

Ordinis beatæ Mariæ de mercede inſtitutio.

(∴)

FER-

An. Chriſti, 1217

FERDINANDVS III.

FErdinandus, eo nomine tertius, Alfonſi Legionis regis filius, mortuo Henrico, in eius locum ſucceſſit, anno ab incarnatione Chriſti MCCXVII. vtroque regno Legionis & Caſtellæ potitus. Vir fuit in militaribus rebus ſtrenuus: nam ab omnibus fere Hiſpaniæ finibus Mauros exegit: Hiſpali, Corduba, Vandalia, & Bætica magna ex parte recuperatis: præter Granatæ regem, quem ſibi fecit ſtipendiarium. De cuius rebus fortiſſimè geſtis Rodericus Archiepiſcopus Toletanus magnam confecit hiſtoriam. Vxorem duxit Beatricem, Germanorum Imperatoris, vel (vt alij dicunt) Brabantiæ ducis filiam: quæ liberos ſex ei peperit: Alfonſum, Fredericum, Emanuelem, Philippum (qui Chriſtianam regis Daciæ filiam duxit vxorem) Sanctium, & Henricum. qua mortua, ſibi Ioannam ex Comite Pontis aditã iunxit: ex qua Ludouicum & Leonorã procreauit. Hic quum annis XLV regnaſſet, apud Hiſpalim ciuitatem à ſe recuperatam, diem clauſit extremum, anno domini MCCLXII.

Ferdinandus III. Rex.

Hiſpalis, Corduba ci.

Antonius de Padua, ciuitate Vlyſſiponenſi, in Portugallia oriundus, ordinis minorum, his temporibus claruit. Vir vtique ſanctus, & multis virtutibus decoratus: à Gregorio tertio papa in ſanctorum conſortium confeſſorum honorificè relatus, cuius natale Idibus Iunij celebratur.

Antonius de Padua Vlyxbonen.

humanis diſceſſit, ex vxore relinquens Alfonſum & Ferdinandum de la Cerda, *à quibus domus* de la Cerda *originem trahit: Sanctium, qui poſt eum regnauit: Ioannem, qui Margaritam Marchionis Motiſſerrati filiam duxit vxorem, & multa contra Mauros bella fortiſſimè geſſit: poſtremo Iacobum, Petrum, Leonoram & Mariam. Alfonſus itaque Leges Hiſpaniarum, quas vocant Partidas, aliis inſuper abditis illuſtratisque ſenſibus, vt ex vſu videbatur, in volumen redegit. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in eius fide perſtitit: vnde priuilegio conſecuta eſt, vt ſeptem coronas inſignibus ſuis imponeret. Algarbij Comitatum Alfonſo Portugaliæ regi dedit, in dotem filiæ Beatricis, quam ex pellice genitam ei collocauerat, quæ Dionyſium peperit. Immunes præterea reges Portugaliæ fecit, ne cogerentur conuentibus adeſſe, qui Hiſpanorum lingua Curiæ vocantur, quibus ex fœdere regi Legionis & Caſtellæ aſtringebantur. Variantibus in creando Imperatore ſententiis, ei Imperium vltro delatum eſt, ſuadente etiam Pontifice vt capeſſeret, vitandi belli cauſa. Anno XV. poſt electionem ſuam, ſuo Iuri renunciauit apud Belgradum. His temporibus Sarraceni, anno Chriſti MCCLXVIII. ex Aphrica ſoluētes vtraſque Hiſpanias opprimūt: ſed Chriſtiani Crucesignati, eos facta irruptione maxima cæde profligarūt. Hic Alfonſus Aſtronomiā ſideralēque ſciētiā profitebatur, vnde ab eo tabulæ extāt Alfōſinæ. Imperatorē*

An. Chriſti.

Legū Hiſpaniarum, quas partidas vocāt, copulatio.

Portugalliæ regni libertas.

Sarraceni in Hiſpanias.

An. Chriſti. torem Conſtantinopolitanum à Sultano captum, ingenti ære collato redemit. moriensq; hic excellens rex anno 25. principatus ſui, Murciæ condi voluit.

Petrus Portugalen. Ioannes papa XXI. Petrus Portugalen. epiſcopus Tuſculanus, medicus & philoſophus præſtantiſſimus, primo S. Romanæ eccleſiæ Cardinalis, poſtmodum papa Ioannes XXI. per hæc tempora claruit: ſcripſit medicis non contemnenda opuſcula, inter quæ opuſculum, quod medici Theſaurum pauperum appellant. Item problematum lib. 1. Canones medicinæ lib. 1. & Epiſtolarum ad diuerſos, lib. 1.

Garcias Hiſpanus. Garcias Hiſpanus, luculentiſſimus legum explanator, tempeſtate hac etiam viguit, qui & ſuper Decretalibus egregium opus & alia plura compoſuit. Petrus rex Aragoniæ. Petrus filius Iacobi Aragoniæ Regis, defuncto patre, per hæc tempora in regno Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit. Huic, patre adhuc viuente, tradita fuit Conſtantia, Manfredi vtriuſque Siciliæ regis filia, Siciliæ regni vnio cum Aragonia. cuius prætextu regna hæc Siciliæ obtinuit. Habuitq; ex ea liberos vtriuſque ſexus ſex: Iacobus, rex Siciliæ. Alfonſum, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno: Iacobum, qui primo rex Siciliæ fuit: & Petrum, qui abſque principatu vitam degit: Iſabeam, quæ nupſit Dionyſio regi Portugalliæ: & Conſtantiam, vel (vt alij volunt) Violantam, quæ coniunx fuit Roberti Neapolis regis. Petrus itaque, quum apud Villafrancam, oppidum Comitatus Barcinonæ permaneret, diem clauſit anno ætatis ſuæ LV. tertio Idus

Nouemb.

Nouemb. anno domini MCCLXXXVI. *cuius corpus ad monaſterium ſanctarum crucium fuit deportatum, & reconditum, Alfonſo filio in regni ſucceſſionem hærede conſtituto.* An. Chriſti.

SANCTIVS IIII. 1287

SAnctius, eo nomine quartus, adhuc viuo patre (vt fama habetur) regem Caſtellæ ſe geſſit, & mortuo ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCCLXXXVII. *Contra Mauros fœliciter dimicans, eis Tariffam, olim Carteiam vocatam, ademit. Regem Feſſæ Maurum, ex Africa contra Hiſpaniam magna claſſe ſoluentem, nauali bello ſuperauit. Mariam infantis Alfonſi filiam, cognomento de Molina, fratriſq; Ferdinandi tertij, vxorem duxit, liberoſq; quatuor, Ferdinandum, Petrum, Philippum, & Henricum ex ea procreauit. Is itaque quum annis regnaſſet* VIII. *fato functus eſt.*

Sanctius IIII. Rex.

Tariffa, Carteia ciu.

Molinæ familia.

Alfonſus, huius appellationis ſecundus, Petro patre defuncto, per hæc tempora in Aragoniæ regno Comitatuq; Barcinonæ ſucceſſit. Homo liberalitate fortitudineq; præſtantiſſimus fuit, & ideo Largus cognominatus. Iacobum patruum, qui aduerſus Petrum regem Aragonum patrem ſuum, Gallis adhærebat, regno Maioricarum priuauit. quo regno potitus, alteram Balearium, quæ Minorica appellatur, depulſis ab inſula Sarracenis, ditioni ſuæ ſubegit.

Alfonſus II. rex Aragoniæ.

Maioricarũ regnum cum Aragonia.

Minorica, Minorca inſula.

Vxo-

An. Christi. *Vxorem nunquam duxit, ideoque Caſtus cognominatus: & ſic moriens anno ætatis ſuæ XXVII. abſque liberis, Barcinonæ XV. Iulij, Iacobum fratrem Siciliæ regem hæredem inſtituit, anno Chriſti MCC*
1292. *LXXXXII. in eccleſia monaſterij fratrum minorũ Barcinonæ, in tumulo matris ſepultus.*

1295.

FERDINANDVS IIII.

Ferdinandus IIII. Rex. FErdinandus *Sanctij filius, cognomine quartus, regnum accepit anno ſalutis humanæ* MCC LXXXXV. *quod annum agens nonum, per matrem adminiſtrabat. Vnde huius pueritia, illius ſexu contempto, plures in eum arma ſumpſerunt. Nam contra Alfonſum* dela Cerda, *qui ſe Caſtellæ regẽ dictitabat, ac reges Nauarræ, Portugalliæ, & Aragoniæ, grauia bella per legatos geſſit. Ex Conſtantia Portugalliæ regis filia, Alfonſum genuit, qui Caſtellæ regno ſucceſſit: & Leonoram, quã Aragoniæ regi Alfonſo locauit. quumque annis* XIII. *regnaſſet, & nocte quadam dormire crederetur, in fata admodum iuuenis corruit.*

Dionyſius, Rex Portugalliæ. Militum Ieſu Chriſti ordinis Inſtitutio. Alfonſus Rex Portugalliæ. *Dioniſius, Alfonſi decimi, regis Caſtellæ Legionisque nepos, his temporibus in Portugallia regnabat, qui milites Ieſu Chriſti, ſub ordine Ciſtercienſi, apud oppidum Tomarium Luſitaniæ inſtituit ſub magiſtro. Dicto regi ſucceſſit Alfonſus, huius nominis quartus, eius filius ex vxore ſua Iſa-*

bella

bella, Petri Aragonum regis filia. Alfonſo autem Petrus Ferdinandus. An. Chriſti. Petrus rex Portugalliæ.

Iacobus Siciliæ rex, filius Petri Aragonum regis, mortuo Alfonſo fratre regnum Aragoniæ principatumque Barcinonæ obtinuit, Fredericum fratrem in Sicilia regem relinquens. Vxorem duxit Mariã, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filiam. Cum qua nondum deflorata, ob conſanguinitatis gradum coniunctiſsimum (erat enim ſororis filia) iuſſu Romani Pontificis diuortium fecit. Exinde Blancam Caroli Neapolitanorum regis filiam duxit, ex qua liberos quinque genuit: Iacobum, cum nupſit Leonora, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filia (ſed ea intacta, ad ordinem S. Ioannis Hieroſolymitani ſe contulit: inde magiſter ordinis Monteſani electus) Alfonſum, cui Tireſia neptis Vrgelli Comitis, Guillermi Dãtẽſa filia, nupta fuit, & Vrgelli Comitatũ prætextu vxoris obtinuit, ac in regno patri ſucceſsit: Petrũ primo Comitem Prætenſium, deinde Empuriarum: Raymundum Berengarium, Comitem Prætenſium Ribagorciarumque: & Ioannem, qui primo Toleti Archiepiſcopus, poſtea Tarraconenſis, Alexandriæque Patriarcha eſt habitus. Filias totidem: Conſtantiã quæ Emanueli regis Caſtellæ filio nupſit: Mariam, quæ Petro Caſtellæ infanti: Blancam, quæ præfuit monialibus monaſterij Xixeni, ordinis S. Ioannis. Violantam, quæ fuit conſors Tarentino principi: & Iſabellã, quæ fuit vxor Aſturiæ ducis. Iacobus, rex Aragoniæ. Fredericus, rex Siciliæ. Guillermus Dantenſa. Petrus, Comes Emporiarum. Ioannes Archiepiſ. Toleti & Tarracon.

Ex

An. Chriſti. Ex pellice autem habuit Iacobum, qui filiam Lupi
Iacobus Comes Lunæ. Lunæ, nomine Ioannam, in matrimonium duxit: & Comitatum Lunæ cum ea accepit. Duxit præterea Iacobus rex, defuncta Blanca, Eliſendam, nobilis Petri de Montcada filiam, quæ mortuo rege, mona-
De Petris albis monaſterij ædificatio. ſterium monialium de Petris albis, ordinis S. Claræ, iuxta Barcinonam à fundamentis inſtruxit ac dotauit, & ibi requieſcit. Aduerſus Federicum fratrem Siciliæ regem, nauali prælio in Siculo mari decertans, Siculos profligauit, rebusque proſperè confectis in Hiſpaniam reuerſus, cum Valentiæ conuentum celebraſſet, Barcinonæ aliquamdiu commoratus, obijt Pridie Kal. Nouemb. anno Chriſti MCCCXXVII. ætatis ſuæ LXVI. in eccleſia monaſterij ſanctarum Crucium ſepultus. Alfonſum filium hæredẽ & ſucceſſorem inſtituit, Iacobo primogenito abdicato, qui contra Sardos rebellantes in Sardinam à patre miſſus, expeditionem Sardiniæ, ſimul & regnorum ſucceſſionem recuſauit.

1308 ## ALFONSVS XI.

Alfonſus XI. Rex. Alfonſus, huius nominis vndecimus, in patris Ferdinandi quarti locum ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCCCVIII. ductaque Maria, Dionyſii Portugalliæ regis filia, Petrum genuit: ex Leo-
Henricus Comes Traſtamaræ. nora de Guzman pellice, Henricum & Federicum: ex his Henricum Traſtamaræ Comitem; Federicum verò diui Iacobi magiſtrum inſtituit. Præterea

Didacum:quorum vltimos duos Petrus eorum frater interimendos curauit. Alfonſus itaque in Arabas animi impetum conuertens, aduerſus Almoacenum & Hynzephinum, Bellamarini & Granatæ reges, oppido Alcala(quod Regale vocant) recuperato, fœliciter dimicauit. Calatrauæ magiſtrum, leuibus de cauſis delatum, interfici iuſsit. Ordinem militum de la Banda, apud ciuitatem Burgenſem inſtituit. Obijt in obſidione Caſtri de Gibralter, eo die Veneris, quo dominicæ paſsionis memoriam recolimus, quum regnaſſet annis XLII. An. Chriſti. Militũ de la Banda, ordo.

Ordinem nouum militiæ Chriſti, ea tempeſtate Ioannes XXII. Pont. Max. inſtituit, qui militare ſub Chriſto dicerentur in Luſitania, & Sarracenis reſiſterent, Bæticam & Aphricam incolentibus. Huius autem militiæ præfectus in Marino, Syluenſis diœceſis oppido, locum repoſitum habet, vbi principalis domus conſtituta, & militibus omnia bona Templariorum, annuente rege Portugalliæ, conceſſa: quo liberius militiæ Chriſti vacarent. Cuius cenſor & moderator eſt abbas Archobaſiani monaſterij Ciſtercienſis ordinis, Vlyſſiponenſis diœceſis: qui conſcribendi & exautorandi milites facultatem habet. Militũ Chriſti ordo in Portugallia.

Alfonſus Hiſpalenſis epiſcopus, ordinis Heremitarũ diui Auguſtini, doctor celeberrimus, per hoc idẽ tempus claruit, cuius quidẽ doctrina eſt in precio. Alfonſus, Epiſcopus Hiſpalẽſis.

Hac etiam ætate Aluarus frater Minorũ Hiſpanus, clarus habetur. Aluarus, frater Minorum.

Petrus de Perpiniano, natione Cathalanus, ordinis Carmelitarum, per hoc idem tempus claruit, & in ſcripturis diuinis non mediocriter eruditus, edidit multa cōmendatione digna, e quibus feruntur Quæſtiones in lib. ſummarum pulcherrimæ. Item in totum pſalterium opus grande, & Sermones varij. An. Chriſti. Petrus de Perpiniano.

PETRVS. 1350

PEtrus, Alfonſo patre mortuo, imperij Caſtellæ Legionisq́; habenas ſuſcepit, anno à natiuitate Chriſti MCCCL. Blancam, Borbonij ducis filiam, in vxorem duxit, quam inſtigāte pellice dimiſit. Hic nota crudelitatis à multis accuſatur. nam Fredericū fratrem, diui Iacobi militiæ præfectum, obtruncauit. Rubeum Granatæ regem, hoſpitem, ſuam opem implorantem, theſauris inhians, quos ſecum aduexiſſe putabatur, iugulauit. Exinde fratres Telius, Sāctius, & Henricus ad Aragonum regem ſe recipiūt, impetratoq́; auxilio Caſtellæ fines adoriuntur. vnde Petrus Anglorum copijs adiutus, inito aduerſus Hēricum prælio, eum regni finibus exegit. qui inſtaurato Francorum copijs exercitu, Petrum regem ſuperauit, ſtrictoq́; gladio confodit, vndeuigeſimo ſui principatus anno. Petrus Rex.

Terræmotus maximi adeo in Hiſpania, his temporibus, id eſt, anno Chriſti MCCCLVII. fuerunt, & præſertim Hiſpali & Cordubæ, vt maxima earum vrbiū ædificia corruerint, ingentemq́; homi- Terræmotus maximus. 1357

An. Chriſti. num multitudinem oppreſſerint. Egidius Magnus, Hiſpalenſis Epiſcopus, & Sabinus Cardinalis digniſſimus, ex nobiliſſima Hiſpaniarum familia Carrilla natus, iiſdem temporibus ob res magnas ſtrenuè à ſe geſtas, apud Innocentium papam ſextum, aliosque ſummos proceres, maximo eſt habitus in precio: cuius virtute confiſus Innocentius, ex Auinione in Italiam, ad multos tyrannos et eccleſiæ Romanæ rebelles comprimendos, legatus miſſus eſt: & Romam cum omni apparatu veniens, in primis Carolum Imperatorem coronauit. Quo coronato, omnes vrbes & oppida, quæ Tyranni, inſtigante Bauaro, occupauerant, breui recepit. Hic optimus ac Chriſtianiſſimus pater, multa Italiæ bona exemplo digniſſima maximè Bononiæ contulit: nam in ea vrbe Collegiū impenſis proprijs conſtruxit, cui & reditus magnos, pro ſcholaſticis Hiſpanis pauperibus perpetuò alendis, aſſignauit.

Egidius Hiſpalenſis Epiſcopus Cardinalis.

Carillæ familia.

Petrus huius appellationis quartus, cognomento Cerimonioſus, in Aragonia per hoc tempus, mortuo patre Alſonſo, regni gubernationem ſuſcepit. Hic adoleſcens annos fere XVI. natus, viuente patre, ad montes Pyrenæos ſe contulit inſidias Leonoræ nouercæ veritus, quæ ſtudebat, vt Ferdinandus eius filius, poſt Alſonſi regis obitum, in regno ſuccederet. Sed regno ſuſcepto, Ferdinandum fratrem, qui multos Aragoniæ populos ad rebellionem concitauerat, occidit: ac nonnullos Aragoniæ nobiles, qui Ferdinandi factionem ſecuti

Petrus 4. Rex Aragoniæ.

cuti fuerãt, Cæſar.auguſtæ capite puniuit. Vxores duxit quatuor, quarum prima fuit Maria Nauarræ regis filia, ex qua Ioannem habuit, quæ vxor fuit Emporiarum Comitis: & alteram filiam, quæ paruula migrauit à vita. Peperit et Petrum filium, qui natus paucis diebus obijt. Mortua Maria, Leonoram Portugalliæ regis filiam duxit: quæ poſt confectas nuptias, perbreui ſpacio temporis, obijt. Inde Leonoram duxit, regis Siculorum filiam, ex qua Ioannem & Martinum filios genuit, quorum alter ei ſucceſsit in regnis, alter dux fuit Montiſalbi. Suſcepit & filiã Leonoram, quæ nupſit Ioanni Henrici Caſtellæ regis filio. Leonora quoque defuncta, rex iam ſenio confectus, amore cuiuſdam mulieris viduæ deperditus, nomine Sibillæ Forcianæ, in Emporiarũ prouincia natæ, eam demum duxit vxorem, quæ filiam peperit vnicam nomine Iſabellam, coniugio traditam Iacobo Comiti Vrgelli & Vicecomiti Agerenſi. Hic Petrus Henrico Traſtamaræ Comiti, Caſtellæ regi fratri inuiſo opem ferre non deſtitit, cuius auxilio Henricus Petrum fratrem Caſtellæ regem (vt diximus) occidit. Poſtea vero Petrus rex Aragoniæ, in Sardiniam tranſiit rebellantem, & Genuenſes, ad quos Sardi defecerant, multis cladibus affecit. Hinc in Hiſpaniã reuerſus, Iacobum Balearium regem, ſuæ ſororis maritum, propterea quod ei obſequium deneganit, Maioricarum, Rußilionis, & Ceritaniæ principatibus, quos nomine ſuo tenebat in feudo,

An. Chriſt.

Martinus, Dux Montiſalbi.

Iacobus, Comes Vrgelli.

Sardiniam tranſiit rex Aragoniæ.

Maiorica, Aragoniæ coniungitur.

An. Chriſti. *do, ſpoliauit: quas prouincias Aragoniæ regno coniunxit.*

Anni à natiuitate in chartis initio. *His quoque temporibus apud Perpinianum oppidum, in Curia generali, XXV. Decemb. MCCCLI. fuit determinatum in Cathalonia, ne Calendæ à notarijs in chartis ſcriberentur, nec ab incarnatione annus Domini, ſed à natiuitate inchoaretur. Præfuit autem rex Petrus annis LI. Barcinonæ moriens V. Ianuarij, anno Chriſti MCCCLXXXVII. natus annos LXXII. Corpus autem delatum eſt in monaſterium Populeti.*

1369 HENRICVS II.

Henricus, II. Rex. Cerdæ familia. *HEnricus, eo nomine ſecundus, Alfonſi vndecimi filius, intercempto Petro, regno potitus eſt anno ſalutis humanæ MCCCLXIX. Huic nupta fuit Ioanna, infantis Ioannis Emanuelis* de la Cerda *filia, ex qua* Ioannem *genuit, qui poſt patrem regnauit: & Leonoram, quæ nupſit regi Nauarræ. Regnauitque Henricus annis octo, quum è vita migrauit apud S. Dominicum* de la Calçada, *Calagurritanen. diœceſeos.*

Ferdinandus, Rex Portugalliæ. *Ferdinandus, filius Petri, in Portugalliæ regno per hoc tempus imperium regebat, cui ſucceſſit* Ioānes *eius ex pellice filius. Hic Ferdinandus ex vxore ſua vnicam habuit filiam, quæ coniunx fuit Ioannis regis Caſtellæ, eo nomine Primi.*

IOAN-

An. Chriſti. 1377

IOANNES I.

IOannes, eo nomine primus, Henrico patri ſucceſſit, anno a natiuitate Chriſti MCCCLXXVII. Hic vxorem duxit Leonoram, Petri Aragonum regis filiam, ex qua Henricum, qui patri ſucceſſit, & Ferdinandum regem, poſtea Aragonum, ſuſcepit: qua mortua, Beatricem Ferdinandi Portugalliæ regis vnicam filiam ſuperduxit. defunctoq; Ferdinando ſocero, dum ius vxoris proſequitur, magna manu Portugalliæ fines ingreſſum, Ioãnes Ferdinandi ex pellice filius, infecta re exercitum reducere coegit: ſeq; Portugalliæ regem creauit. Hic Ioannes rex Caſtellæ, Henrico filio dedit in vxorem Catharinam, ducis Lancaſtrienſis Angli filiam, atque illum principem Aſturum declarauit: Obijtque equi lapſu oppreſſus, vndecimo ſui principatus anno. Ioannes I. rex.

Ioannes Nothus in Portugalliæ regnum (vt diximus) mortuo Ferdinando rege, ex religione militari vocatus, per hæc tempora claruit. Hic in omnibus admirabilis extitit: nam tres Inſulas extra orbem eiectas, quas vulgo Diſperſas vocant, regno conquiſiuit: & Suram munitiſſimam Aphricæ vrbem vi cœpit: & alia multa confecit, ex quibus peperit ſibi immortalem gloriam apud omnem poſteritatem. Filios ex cõiuge habuit: Eduardum, qui patri ſucceſſit in regno, & Petrum infantem, Leonoramquè filiã, quæ nupſit Petro Aragonum regi: Ferdinandum, Ioannes rex Portugalliæ.

An. Chriſti. virum ſanctitate præclarum, quem ob religionem & vitæ abſtinentiam inter beatos retulerunt: Ioannem, regem Cypri: & Henricum, qui in Antlantico mari primus nouas reperit inſulas. ampliandi ſiquidem regni paterni deſiderio, quod anguſtis limitibus circumſcribi videbat, Oceanum Hiſpanicũ magna claſſe coſmographorum perſuaſione ingreſſus, varias inſulas ab hominibus nunquam habitatas adinuenit: inter quas ea, quæ vulgo de Madera nuncupatur, ſaccaro proferendo eſt aptiſſima. In hanc & multas alias nouos primus induxit colonos ex Luſitania. Inſulam vero S. Georgij de Picho, Flandris habitandam cenſuit.

Inſulæ extra orbem.

Madera inſula.

S. Georgij de picho inſula.

Ioãnes, I. rex Aragoniæ.

Ioannes, eius appellationis primus, Petrò Aragonum regi defuncto, in Aragonia, Comitatu Barcinonæ, & alijs regnis ſucceſſit. Vxorem duxit Matthæam, Arminiacenſis Comitis filiam, ex qua genuit filiam nomine Ioannam, quæ nupſit Matthæo Foxæ Comiti. Defuncta Matthæa, Violantam ducis Ebaris filiam vxorem duxit, quæ peperit Iacobum Delfinum Gerundæ dictum, qui puer Cæſarauguſtæ obijt: Adhæc Violantam, quæ nupſit Ludouico Neapolis regi, & Andegauenſium duci.

Iacobus Delfinus Gerũdæ.

His temporibus populi Barcinonẽſis principatus, Aragones, Baleares & Valentini tumultuãtes aduerſus Iudæos inſurrexerunt, exceptis Cæſarauguſtæ ciuibus: quos regis præſentia compeſcuit. Qua perſecutione in Iudæorum perniciem violenter exacta,

Iudæorum perſecutio.

ēta,rex ſeditionis authores capite puniuit, & alios magna bonorum parte mulctauit. Ad Baleares cum regina profectus, Maioricarum ciues, vt ducenta florenorum milia perſoluerent, coegit. Hinc in Tarraconenſem agrum remeans, in Caſtilionem oppidū ſe recepit: vbi per aliquot dies commoratus, in ſaltus & montes propinquos venatum profectus, repente é mula, qua vehebatur, mortuus decidit XVIIII. Maij, anno Chriſti MCCCXCVI. cuius corpus ad Populetum monaſterium delatum fuit, iuſſu Martini regis fratris eius. An. Chriſti.

Benedictus, eius nominis decimus tertius, Petrus de Luna antea vocatus, natione Aragonenſis, per hoc idem tempus, mortuo Clemente papa VII. in Schiſmate in papatum ſuffectus eſt, qui annis XXI. vſque ad concilium Conſtantiæ ſedit. Benedictus XIII. papa, Petrus de Luna.

HENRICVS III. 1388

Henricus, huius nominis tertius, patri ſucceſſit Ioanni in regno Caſtellæ, duodecimo ætatis ſuæ anno, à natiuitate verò Ieſu Chriſti MCCCLXXXVIII. Hic ex Catharina, quam ei nupſiſſe diximus, duas filias habuit, Mariam, & Catharinā: exinde Ioannem, qui mortuo patre regnum obtinuit. Mariam filiam nepoti ſuo iunxit Alfonſo Ferdinādi filio. Obijt Henricus Toleti morbo ſolutus, quū annis XVI. regnaſſet: ætatis ſuæ XXVIII. Henricus, III. Rex.

Eduardus, filius Ioannis regis, hac ætate in Luſitania rerum potiebatur. Hic ex vxore ſua Iſabella, Eduard9, rex Portugalliæ.

An. Chriſti. Ferdinandi eius nominis primi, Aragonum regis filia, filium genuit Alſonſum, filiasque duas: Leonorā: quæ nupſit Frederico Imperatori, eius nominis tertio: & Ioannā, quæ fuit vxor Hērici Caſtellæ regis, eius appellationis quarti.

Iacobus Toletanus. Iacobus ordinis Eremitarum, Theologus excellentiſſimus, natione Toletanus, per hos tempus floruit, & vniuerſam fereſcripturam ſacram explanauit. Edidit & inſigne volumen Sophologium inſcriptum, opus diuinæ ſapientiæ exquirendæ peraccommodum, & multa alia.

Martinꝰ rex Aragoniæ. Martinus, frater Ioānis Aragoniæ regis, defuncto fratre in regno ſucceſſit. Hic regnante Ioanne, Mariam Lunæ Comitis filiam vxorem duxerat, ad quā mortuo patre abſque filio ſucceſſore Comitatus Lunæ iure deuenerat. ex hac coniuge Martinum habuit

Martinus, rex Siciliæ. filium, qui Frederici Siciliæ regis filiæ matrimonio coniunctus eſt. Et Frederico ſocero ſine virili prole defuncto, prætextu vxoris Siciliæ regnū obtinuit. Hic Martinus ſenior cū filio in Siciliam traiecit, ibique permanſit, donec de morte fratris Ioannis regis legatos accepit, & tunc Barcinonam delatus eſt, inde Cæſarauguſtam peruenit, vbi rex ab omnibus ſalutatus fuit Idibus Maij, anno Chriſti MCCCXCVIII. Mortua exinde Maria coniuge, duxit Margaritam Pratarum Comitis filiam, ex qua nullam prorſus habuit prolem. Diſceſſit his temporibus ab humanis Martinus rex Siciliæ, V Kal. Septemb. anno domini

niMCCCCIX.poſt cuius mortem, Martinus pater An. Chriſti.
menſes ferme decem ſuperuixit, & e vita migrauit
in monaſterio vallis Domicillæ prope Barcinonam,
XXXI. Maij, anno Ieſu Chriſti MCCCCX. Cuius
corpus ad Populetum monaſterium delatum fuit,
regnauitq; annis XIIII.

Vincentius Cathalanus, ordinis prædicatorum, Vincentius
Theologus Valentiæ oriundus, ex familia Ferrerio- Ferra.
rum originem ducens, iiſdem temporibus non ſolũ
celebri doctrina, ſed ſingulari ſanctitate inſignis fu-
it: tandem anno Chriſti MCCCCXVIII. ex hoc
ſæculo migrauit. Et quum poſt mortem plurimis mi
raculis claruerit, Calixtus papa eius nominis terti-
us, eiuſdem conterraneus, anno Ieſu Chriſti M.
CCCCLV. in ſanctorum confeſſorum numero eũ
aggregauit, eiuſque feſtum Nonis Aprilis celebrari
iuſſit. Scripſit ſermones Quadrageſimales ac feſti-
uos, quos non minori eruditione, quam doctrina re-
fertos poſt ſe reliquit.

IOANNES II. 1404

IOannes, huius appellationis ſecundus, defuncto pa Ioannes, II.
tre in regno Caſtellæ ſucceſſit, anno Chriſti M. Rex.
CCCCIIII. adhuc infans in cunis: eiusque rem Ca-
tharina mater & Ferdinandus patruus adminiſ-
trauit, donec ad quatuordecim annos perueniret,
quo gubernacula regni ſubijt. Mariamque Ferdi-
nandi patrui filiam duxit vxorem, ex qua Henricũ
genuit,

An. Chriſti. genuit. quæ cum maturè deceſſiſſet, alteram ſuperduxit nomine Iſabellam, Ioannis infantis filij Ioannis regis Portugalliæ filiam, ex qua Alfonſum, qui adoleſcens obijt, & Iſabellam reginam catholicam procreauit. Henricum filium viuens in regni conſortium aſſumpſerat, quum anno imperij ſui L. diem clauſit extremum. de eius rebus geſtis & vita, ſatis longa circunfertur hiſtoria.

Alfonſus, rex Portugalliæ. Alfonſus V. filius Eduardi regis Portugalliæ, princeps manſuetus & magnanimitate prudentiaq; ſingulari præditus: per hoc tempus, id eſt, anno Chriſti MCCCCLV. poſt mortem patrui tutoris, Petri infantis agnominati, regnum paternum accepit. quo mortuo, Ioannes eius filius regnauit.

Lupus de Oliueto Hiſpalé. Lupus de Oliueto Hiſpalenſis, ordinis monachorum diui Hieronymi generalis prior, diuinarum ſcripturarum eruditiſſimus, per hæc tempora ſuum ordinem ſemicollapſum, verbo, exemplo ac doctrina mirificè inſtaurauit, & nonnulla opuſcula lectu digniſſima edidit. Regulam ex dictis diui Hieronymi collectam per capitula diſtinxit: quam Martinus papa quintus approbans, ipſius ordinis profeſſoribus obſeruandam tradidit. Deinde ſermones vtiles, & alia quædam compoſuit. Obijt in vrbe Romana, ſepultus in eccleſia S. Alexij in monte Auentino.

S. Hieronymi ordinis reformatio.

Ioannes Segobrienſis. Ioannes Segobrienſis, vir moribus & doctrina illuſtris, ſummos ſacræ theologiæ profeſſores eruditione ac doctrina æquauit. qui acceptum à Nicolao ponti-

pontifice eius nominis quinto Epiſcopatum Cæſari- enſem renuens, ad altiſsimos Hiſpaniæ montes ſeceſ- ſit, & ilidem paruo in monaſterio magnæ ſanctita- tis vitam exegit: ibiq́; ne ocio marceſceret, viris ex Hiſpania accitis linguæ Arabicæ peritiſsimis, librum Alchoranum egregio ſtilo in noſtram tranſtulit lin guam, ipſiusq́; mendacia veris ac varijs rationibus & argumentis refellit. Ferdinandus Ioannis *huius nominis primi, vlterioris Hiſpaniæ regis filius, per hoc idem tempus prætextu matris Leonoræ,* Petri *Aragonum regis filiæ (vt diximus) in regno Arago- niæ Comitatuq́; Barcinonæ ſucceſsit* III. *nonas Sep- tembris,* MCCCCXII. *quo die coronatus fuit. Princeps omni virtutum genere cumulatiſsimus, ab omnibus Hiſpaniæ populis merito celebratur. Mar- tino enim Aragonum rege auunculo ſuo mortuo, ab Aragoniæ magnatibus per legatos accitus eſt, vt re- gni titulum & coronam acciperet. Leonoram Al- burquerqui* Comitis *vlterioris Hiſpaniæ admodum diuitis filiam vxorem duxit, ex qua fœliciſsima orta eſt proles. Quinque enim ei filij nati ſunt omnibus naturæ donis præſtantes: Alſonſus, qui patri omni- bus ſucceſſit in regnis, ſuaq́; virtute ac proprio labo- re Neapolitanum regnum adeptus eſt: Ioannes, qui prætextu vxoris Blancæ Nauarram obtinuit: Hen- ricus, equitum S. Iacobi ordinis magiſter: Sanctius, qui Alcantaræ &* Calatrauæ *militiæ præfecturas geſſit: & Petrus, qui Neapolitano bello perijt. filiæ quoque*

An. Chriſti.

Hiſpanica Alcorani refutatio.

Ferdinādus, Rex Aragonię.

Ioannes, Rex Nauarræ.

An. Chriſti. *quoque duæ: Maria, quæ nupſit Ioãni regi Caſtellæ: & Leonora, quæ vxor fuit Eduardi Portugalliæ regis. Sigiſmundus Imperator his temporibus in Hiſpaniam venit, vt ſchiſma iam diuturnum, Ferdinandi ope & conſilio adiutus tolleret. Sed Benedictus decimus tertius papa in ſua permanſit pertinacia, & ex oppido Perpiniano in Inſulam Peniſculæ apud Valentiam ſe recepit. Tunc Sigiſmundus ex Hiſpania ad imperium reuerſus eſt: Ferdinandus vero Barcinonam venit: hinc in Aragoniam proficiſcens, in Equalato oppido à vita deceſsit, ſecunda Aprilis, anno Chriſti MCCCCXVI. ætatis vero XXXXIII. qui ſepultus eſt in monaſterio Populeti. Leonora autem vxor in vlteriorem rediјt Hiſpaniam, Monaſteriumq́; S. Ioannis dominarum, Methimnæ (quæ vulgo* del Campo*) condidit, vbi perſancte vixit annos* XIX. *& diem clauſit quinta Ianuarij, anno domini* MCCCCXXXV. *Alfonſus Ferdinandi Aragoniæ regis filius, iure primogenituræ paternum regnum obtinuit. Hic bellicarum rerum gloriam pacis laudibus præferens, ad regnum Neapolitanum animum adiecit: ad quod magna claſſe deuectus, præfectum arcis maritimæ ad proditionẽ pellexit. inde contra Renatum eiuſdem Neapolis regem exercitum mouens, Neapolitanam vrbem longa & duriſsima obſidione adeo fatigauit, vt multi fame & inedia perierint. Tandem noctu per cuniculũ furtim militibus intromiſsis, vrbẽ cœpit: ac breui tem-*

Sigiſmũdus, Imperator in Hiſpaniam.

Alfonſus, rex Aragoniæ.

tempore proceribus domitis, vniuerſum regnum in ſuam poteſtatem redegit. Hic ſine controuerſia, regum principumque omnium, quos noſtra ætas tulerit, & ſapientiſſimus & fortiſſimus habitus eſt. Rex inter voluptates moderatus, inter adulatores firmus: inter vana pleraque principum exercitia, doctrinæ ſtudia haud omiſit. Eius facta & laudes, Laurentius Valla & Bartholomæus Faccius, duo præſtantiſſimi viri fideq́ digniſſimi facundiſſimè ſcripta reliquerunt. Vxorē duxit Alfonſus Mariam, Henrici Caſtellæ regis patrui ſui filiam, ex qua nullam prolem ſuſcepit. Ex concubina autem filium genuit Ferdinandum, quem primū Calabriæ ducem, & in Apuliæ regno ex teſtamento moriens hæredem inſtituit. Habuit filias duas, Mariam & Leonoram, quarum prior vxor fuit Marchionis Ferrariæ, poſterior filij Ducis Sueſſani. Obijt Alfonſus Neapoli in Caſtro nouo, XXVII. Iulij, anno Christi MCCCCLVIII. ætatis ſuæ LXV. Per hoc idem tempus mortuo Peniſculæ Petro de Luna, qui dicebatur Benedictus papa XIII. duo Cardinales Egidiū cognomēto Munyos, Barcinonē. Canonicū, genere nobilē, pontificē deligūt, Clemētemq́ octauū appellant: qui ſtatim Alphōſi regis hortatu & Cardinales creauit, & fecit quæ à pontificibus fieri cōſueuerūt. Verū quū Martinus papa quintus, in gratiā cū Alfonſo rediĳſſet (erant enim hoſtes prius) iubente Alfonſo Egidius ſtatim omnia pontificatus iura

An. Christi.

Egidius Munyos.

An. Christi. iura depoſuit. ergà quem clementia ac benignitate Martinus poſtea vſus, eum Maioricenſem epiſcopum declarauit. Cardinales autem ab Egidio creati, ſponte Cardinalatu ſe abdicarunt.

Nicolaus Euboicus, Episc. Saguntinus. Nicolaus Euboicus Saguntinus Epiſcopus, per hoc tempus, non minus Græcis quàm Latinis literis eruditus, floruit.

Alfonſus Borgia. Calixtus III. Papa. Alfonſus Borgia, natione Cathalanus, patria Valentinus, iiſdem temporibus papa creatus eſt, Calixti tertij nomine ſibi impoſito. Vir fuit magni cōſilij, & vtriuſque iuris peracutus doctor. ſedit annis tribus, ac menſibus totidem, diebus XVI.

Ioānes Mena. Ioannes Mena, Hiſpanorum poetarum celeberrimus, claruit ſub Ioanne ſecundo. Scripſit metro Hiſpano opus varium, omniq; eruditionis genere refertum, poſteritatiq; adeo admirandum, vt non iniuria inter tot poetas Caſtellani vatis cognomentum meruerit: quod & elegantiſſima eius carmina luce clarius indicant.

1454 HENRICVS IIII.

Henricus IIII. Rex. HEnricus, eo nomine quartus, Ioannis principatu finito, in regno Caſtellæ patri ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCCCCLIIII. ætatis ſuæ XXXI. Blancam Ioannis Aragonum regis filiam matrimonio ſibi iunxit: eaq; dimiſſa, Ioannam Eduardi Portugalliæ regis filiam ſuperduxit: quæ dubium pepereritne, an ſibi puellam Iſabellam ſuppoſuerit,

vit,quæ vulgo pro regis filia colebatur. Hic ſobrino ſuo,regis Portugalliæ filio,qui patri ſucceſſurus erat, Iſabellam eius filiam collocauit. Sed ſoror Henrici Iſabella,ſuaſu quorundam principum,clam fratre, à Ferdinando,Ioannis Aragonum regis filio,in vxorem duci curabat:nam rumor erat,Iſabellam,quæ filia Henrici putabatur,à matre fuiſſe ſuppoſitam: quum ſatis conſtaret,Henricum genitalibus eſſe debilem,neque per naturam patrem fieri poſſe. Et ſic Ferdinandus, mortuo Henrico abſque liberis, cum coniuge Iſabella Henrici ſorore,regno Caſtellæ potitus eſt. An. Chriſti.

Ioannes, filius Alfonſi, qui per idem tempus in Portugallia regnum paternum obtinebat, filium habuit Alfonſum,qui viuente patre Iſabellam, Ferdinandi eo nomine quinti regis Caſtellæ filiam,duxit vxorem. qui Alfonſus adhuc ſponſus, dum pertinatius equum currendo vrgeret, ex eo delapſus infœliciter interijt. quapropter Ioannes pater eius ſine liberis deceſſit. Cui ſuffectus eſt Emanuel, ex prole regia genitus, et eidem regi Ioanni cognationis arctiſſimo vinculo coniunctus: qui Iſabellam ſupradictã viduatam duxit vxorem. Quæ quum Cæſarauguſtæ Michaelem filium peperiſſet, ſubinde magno dolore partus obijt mortem. Michael autem nondum annos duos attigerat, cum Granatæ Bæticæ è viuis ſublatus eſt. Cæterum Ferdinandus ad retinendum Emanuelis regis affinitatem, ei Mariam filiam, ſo- Ioannes Rex Portugalliæ.

An. Christi. roremque ſupradictæ Iſabellæ, miſsis legatis, in matrimonium dedit.

Ioannes ij. Rex Aragoniæ Ioannes cognomine ſecundus, Ferdinandi ſuperioris regis Aragonum ſecundo genitus, Alfonſique prædicti frater, decedente Alfonſo ſine legitimis filijs, in regnis Aragoniæ, Siciliæ, cæteriſque principatibus citerioris Hiſpaniæ per hoc tempus ſucceſsit. Hunc principem præclaræ & eximiæ bonitatis fuiſſe tradunt, & Chriſtianæ religionis præcipuum aſſertorem, clementia inſuper animique magnitudine præcellentiſsimum. Qui annum agens fere vigeſimum (vt diximus) Blancam Caroli Nauarræ regis filiam duxit vxorem: ex qua filium nomine Carolum habuit, qui patre adhuc viuente fatis exceſsit: et filias duas: Blancam, quæ nupſit Henrico Caſtellæ principi, Ioannis ſecundi filio, cum quo deinde diuortium fecit, illius experta naturæ defectum, & in Nauarram reuerſa paucis diebus deceſsit ab humanis: & Leonoram Gaſtono Comiti Foxano collocatam, quæ mortuo patre, Nauarræ regnum hæreditario iure conſecuta, poſt dies XV. quibus regni adminiſtrationem ſumpſerat, diem clauſit extremum. Ob temporis breuitatem Gaſtonus in ſerie regum non ponitur. Defuncta Blanca coniuge, Ioannam Federici Almirātis Caſtellæ filiam duxit, ex qua totidem genuit liberos: ſcilicet Ferdinandum, qui patri in regnis ſucceſsit: Ioannam, quam Ferdinandus Neapolitanorum rex duxit vxorem: & Marinam, quæ nata

Carolus Rex Nauarræ

Gaſtonus rex Nauarræ.

paucis

paucis diebus obijt. Ex pellice autem Caſtellana, pro genuit Ioannem, qui Archiepiſcopus fuit Cæſarauguſtanus: & Alfonſum ducem Villæformoſæ. Ex fæmina item Nauarra ſuſcepit Ferdinandum & Mariam, qui puerilibus annis e vita migrarunt: & Leonoram comitem Lirini, quæ nupſit Ioanni Comeſtabili Nauarræ: & Alfonſum, qui paruus defunctus eſt. De principe iſto plurima & prope infinita referuntur ſummæ virtutis monimenta, quæ breuitati ſtudentes omittimus. Tandem de deo atque hominibus bene meritus, deficiens in ſenectute bona, Ferdinandum filium iam vlterioris Hiſpaniæ regem, in regnis Aragoniæ & Siciliæ cum Iſabella, Henrici regis ſorore vxore, hæredem dimiſit. Obijtque fœliciſſimus rex Ioannes in ciuitate Barcinonenſi. XVIIII. Ianua. anno Saluatoris Ieſu Chriſti MCCCCLXXIX. Phœbus filius Ioannis, filij Gaſtoni & Leonoræ regis Nauarræ, in regno ſucceſſit Nauarræ, & rex fuit XXIIII. in ordine prædicti regni. Quo ſine prole decedente, Catharina eius ſoror Ioannis filia, in regno ſucceſſit, fuitque matrimonio copulata Ioanni Albretio, olim Nauarrorum vltimo regi, qui propter ſchiſmaticum fauorem, regno priuati fuerunt à Iulio ſecundo ſummo pontifice, & dominationi Caſtellæ regni vnito.

An. Chriſti. Ioannes Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus. Alfonſus dux Villæformoſæ. Phœbus rex Nauarræ.

FERDINANDVS. V. 1477

FErdinandus, eo nomine quintus, Ioannis Aragonum regis vnicus filius, prætextu vxoris Iſabellæ,

Ferdinandus V. rex.

An. Chriſti. *bellæ, adhuc adoleſcens, patreque viuente, mortuo Henrico, Hiſpaniæ vlterioris rex efficitur, anno Salutis humanæ MCCCCLXXVII. & Ioanne rege patre defuncto, non ſolum regni Aragoniæ, ſed in pleriſque regnis principatum obtinuit. Qui partibus auſpicijs cum coniuge adminiſtrabat omnia, & partē Bæticæ, quam Granatam vocant, à Mauris ſeptingentos octoginta annos occupatam, receperunt: pulſiſque Sarracenis & Machumetica ſuperſtitione, templa Deo Opt. Max, condiderunt anno Chriſti MCCCCXCII. & de omni regno tandem cum magna nominis gloria triumpharunt. Vnde Ferdinandus Catholici cognomentum ſortitus fuit. Hic apud*

Sancta fides Ciuitas. *Granatam Sanctam fidem ciuitatem conſtruxit. Fortunatas Oceani meridionalis inſulas, anno domini MCCCCXC. regno Hiſpaniarum addidit, quæ ad*

Iuſulæ. extra orbem *mirandæ fertilitatis eſſe perhibentur. Adhæc inſulæ quatuor proximæ, videlicet Sancti Saluatoris, Sanctæ Mariæ Conceptionis, Ferdinandæ, & Hiſpaniolæ, anno Chriſti MCCCCLXXXXIII. per Chriſtophorum Columbum, Hiſpanæ claſſis Imperatorem, in India extra orbem in Oceano ſparſæ, inuentæ & captæ fuerunt: et quo Romanorum arma olim penetrare non potuerunt, illuc hodie Hiſpanorum peruenit victoria, vt Petrus Martyr et alij quidam fuſiſſimè narrant. Iſabella itaque regina ex Ferdinando vnicum filium Ioannem peperit, cui Margaretā de Auſtria, Maximiliani Imperatoris filiam, collocauit*

uit: ſed hic nulla ſuſcepta prole, ſuperſtitib. parētibus, diē clauſit extremū. Habuit filias quatuor: Iſabellā, quæ nupſit Alfonſo, Ioānis Portugaliæ regis filio: quo vita defuncto, Emanueli regi Portugaliæ coniuncta fuit: Ioannam, quam Philippus Magnus Archidux Auſtriæ, dux Eduorum ſeu Burgundionum, Comeſque Flandrenſium, Maximiliani Imperatoris filius vxorem duxit: Mariam, quæ poſt mortem Iſabellæ ſororis ſuæ, nupſit Emanueli, vt diximus, Portugalliæ regi. Quarta verò & vltima fuit Catharina, quæ Arturo Angli regis filio nupſit: ſed mortuo Arturo, Henrico Regi tradita fuit, qui ex ea Mariam filiam habuit, quæ adhuc innupta viuit: iam nunc autem electa Regina Angliæ. Ex pellice autem Ferdinandus genuit Alfonſum, Cæſarauguſtæ & Montis regalis Archiepiſcopum. Ferdinandus itaque mortua Iſabella cōiuge, vlterioris Hiſpaniæ regina, quæ omnibus ingens ſui deſiderium reliquerat, quū XXVII. regnaſſet annis, aliam nomine Germanam, Ducis à Nabona filiam duxit vxorem: & ad regna Aragoniæ ſe cōferens, Neapolim petiuit, in vlteriore Hiſpania relicta Ioanna, eius primogenita, cum Philippo viro ſuo regnante, iure hæreditario. Sed Philippo defuncto, in Hiſpaniam rediens, gubernationis nomine cum Ioanna filia regina, Imperium recuperauit, atque ibidem ab humanis exceſsit. XXII. Ianuarij, anno Chriſti MDXVI. cuius corpus vnà cum Iſabella vxore Granatam ciuitatem detulerunt.

An. Chriſti.

An. Chriſti. *Et ſic Aragonum regnum ſuæ diuutrnitatis finem accepit, poſtquam ſub XXV. regibus DCIIII. annis regnatum fuit: quorum iterum nomina & tempora ſubijcere placuit.*

Aragonum regum epilogus.

Aragoniæ regum Epilogus.

Ennicus Ariſta.	i.	*annis*	*vij.*
Garcias Ennicus.	ij.	*annis*	*x.*
Sanctius Garcias i.	iij.	*annis*	*xxxxvi.*
Garcias Sanctius.	iiij.	*annis*	*xviij.*
Sanctius Maior, ij.	v.	*annis*	*xxxxiiij.*
Raymirus i.	vi.	*annis*	*xxxxvi.*
Sanctius iij.	vij.	*annis*	*xxxv.*
Petrus i.	viij.	*anvis*	*vi.*
Alfonſus i.	viiij	*annis*	*xxiiij.*
Raymirus ij.	x.	*annis*	*xix.*
Raymundus cum Petronilla.	xi.	*annis*	*xv.*
Alfonſus ij.	xij.	*annis*	*xxxiiij.*
Petrus ij.	xiij.	*annis*	*xxv.*
Iacobus i.	xiiij.	*annis*	*lv.*
Petrus iij.	xv.	*annis*	*x.*
Alfonſus iij.	xvi.	*annis*	*vi.*
Iacobus ij.	xvij.	*annis*	*xxxv.*
Alfonſus iiij.	xviij.	*annis*	*viij.*
Petrus iiij.	xix.	*annis*	*lij.*
Ioannes i.	xx.	*annis*	*viiij.*
Martinus	xxi.	*annis*	*xiiij.*
Ferdinandus i.	xxij.	*annis*	*vi.*

Alſon-

Alfonſus v. xxiij. *annis* xxxxij. An. Chriſti.
Ioannes ij. xxiiij. *añnis* xx?.
Ferdinandus ij. xxv. *annis* xxxvij.

Franciſcus Ximenes, ordinis minorum Cardinalis, & Archiepiſcopus Toletanus, his temporibus Studiū Compluten. ſuis ſumptibus inſtituit, & dotauit. Franciſcus Ximenes, Archiepiſcopus Toleti.

Emanuel rex per hæc tempora Portugaliā regebat, qui plures Inſulas ab hominibus nunquam habitatas inuenit, & vſque ad Æthiopas peruenit. Hic (vt diximus) Mariam Ferdinandi & Iſabellæ filiam, duxit vxorem: poſt mortem cuius, Ioannes eius filius in paterno regno ſucceſſit. Filios habuit Emanuel ex Maria Ioannem, Lodouicum, Ferdinandum, Alfonſum, qui Cardinalis fuit Portugalliæ, Henricum, Eduardum, & Iſabellam, quæ coniunx fuit Caroli Imperatoris regis Hiſpaniæ, & Beatricem conſortem Ducis Sabaudiæ. Habuit etiam Emanuel vxorē aliam, mortua Maria, nomine Leonoram, filiam Philippi regis Caſtellæ, ſororemq; prædicti Imperatoris, ex qua illi nata eſt Maria, quæ adhuc innupta manet. Leonora verò poſt mortem Emanuelis, Franciſco Gallorū Regi fuit collocata. Emanuel Rex Portugalliæ.

Rodericus, ex Borgia gente nobiliſſima Valentiæ ortus, per hoc tempus ſupremum pontificatum adeptus eſt, Alexander papa eius nominis ſextus agnominatus. Vir magni animi & prudentiæ recolendæ, ac beatiſſimæ memoriæ auunculi ſui, Calixti papæ tertij, ſemper æmulator. Rodericus Borgia, Alexander papa.

An.Chriſti.

PHILIPPVS.

Philippus Rex.

PHilippus, Magnus Eduorum ſeu Burgundionum dux, Archidux Auſtriæ, Comesq́ Flandrẽſium, Maximiliani Imperatoris filius, prætextu Ioannæ vxoris ſuæ, mortua Iſabella Ferdinãdi conſorte, regna vlterioris Hiſpaniæ obtinuit, anno à partu virginis MDIIII. Hic filios ex vxore duos genuit: Carolum Imperatorem nunc fœliciter regnantem, regemque Hiſpaniarum: & Ferdinandum regem Vngariæ & Boemiæ: & filias quattuor: Leonoram, quæ coniunx fuit Emanuelis regis Portugalliæ (vt diximus) quo mortuo, Franciſco Regi Franciæ copulata eſt: & Catherinam, quæ conſors fuit Ioannis regis Portugalliæ: & Iſabellam, quam in vxorem duxit Chriſtiernus, Daniæ & Noruegiæ Rex: & Mariam, quæ nupſit Ludouico Hungariæ. Regi Hic Philippus quum annis duobus regnaſſet, occubuit: et Ioanna eius conſors vna, cum patre Ferdinando, regnum obtinuit, vt ſcripſimus. Ioannes huius nominis tertius, Emanuelis filius, per hoc tempus regnum Portugaliæ obtinuit. Qui ex Catharina vxore genuit Ioannem, qui in vxorem duxit Ioannam, Caroli Imperatoris & Iſabellæ filiam: & Mariã, quæ nupſit Philippo Hiſpaniarũ Principi: & Vallisoleti diẽ clauſit extremũ, relicto filio Carolo infante.

Ioannes, III.

CA-

CAROLVS.

Ann. Christi. 1516. Carolus Imp. & Rex Hiſpaniarum.

CArolus Romanorum Imperator, Philippi filius, nunc fœliciter regnans, mortuo Ferdinando, vnà cum eadē Ioanna matre ſua Hiſpaniarum regnum accepit, anno humanæ ſalutis, M.D.XVI. à condita Hiſpania IIIMDCLXXXX. à diluuio magno Noe IIIMDCCCXXXIII. & à Creatione mundi, ſecundū Moyſen & Beroſum, V M-CCCCLXXXVIIII. Hic vxorē duxit Iſabellā, Emanuelis Portugalliæ regis filiam, ex qua Philippum Hiſpaniæ principē in oppido Pincia, quod Valliſoletum, vulgo Valladolid vocant, anno domini MDXXVI. die Martis, decimo Calendas Iunias, cum ingēti lætitia totius Hiſpaniæ genuit. Is Mariam, Ioannis Portugalliæ regis filiam, duxit vxorem: ex qua filium habuit Carolum, vt diximus, ex cuius partu poſt quatriduum ipſa deceſſit: alter filius nomine Ferdinandus, qui puer deceſſit, non ſine ſummo dolore parentum, & totius Hiſpaniæ lachrymis, anno domini MDXXXV. Habuit & Carolus Imperator ex Iſabella vxore filias duas: Mariam, quæ locata fuit Maximiliano Bohemiæ Regi, Ferdinandi Romanorū Regis filio: & Ioannā, quæ nupſit Ioāni Portugalliæ Principi. De rebus itaque Caroli, quas fœliciter gerere noſtris temporibus perſeuerat, plurimi ſcripſerunt: & quæ poſthac geſturus eſt, Deo fauente, in eius Hiſtoria in lucem largiſſimè & merito proferentur in poſterum.

Philipp. princeps Hiſpaniarum.

Regum Hiſpan. Franſci Taraphæ. Finis.

PHILIPPVS II.

PHilippus, eo nomine Secundus Hiſpaniæ Rex, Caroli V.Imperatoris Romanorum Auguſti filius vnicus,& omnium eius regnorum ac principatuum hæres,in Hiſpania natus & educatus, Rempublicam patris mandato iuuenis admodum adijt, eamque prudentiſſimè fœliciſſimeque, ſumma cum nominis ſui gloria, geſſit hactenus, & etiamnum adminiſtrat. Vxores duxit omnino quatuor. Quarum prima Maria,Ioannis 3.Luſitanorū Regis filia,paulò poſt quàm Carolū Principē, in ætatis de inde flore ſublatū enixa fuiſſet, è viuis exceſſit Huic alterā eodem nomine coniugem ſuperduxit, Henrici Britanniæ regis octaui filiam. qua cum Angliæ regnum in dotem obtinuit.Sed quum illa partim ætatis ingraueſcentis vitio,partim animi mœrore, varijs ex malis concepto oppreſſa, maturè ſine prole decederet: Elizabetham Henrici Gallorum Regis filiam natu maiorem,pace cum eo conſtitura,vxorem duxit. ex qua filias duas genuit etiamnum ſuperſtites. Hac demum etiam in ſata concedente, neptem Auſtriacam, ex Maria ſorore & Maximiliano II.patruele,Romanorum Imperatore progenitam,conſenſu Pontificis Maximi, in matrimoniū accepit.Hæc illi Carolum Laurentium,ſeſto S.Laurentij die, peperiſſe dicitur,& plures in poſterū libe ros paritura ſperatur. Duo lōginqua Belgiū verſus

Vxores & liberi.

iti-

itinera ſuſcepit: alterum per Liguriam, Inſubres & Germaniam ſuperiorem, tum quum ad Belgij principatum euocaretur à patre; alterum, per Britanniam, cum eius gentis hæredem Mariam, vxorem duceret: & eadem pæne via, qua venerat, in Hiſpaniam rediit, continua fœlicitate inter proficiſcendum vſus. Poſt cuius poſtremum è Belgio diſceſſum, qui Anno 1559. contigit, in Hiſpania, regnorum ſuorum meditullio quodam & centro, deinceps aſsiduè manſit, & tranſmarinas prouincias per legatos rexit. Eſt autem Philippus, huius tempeſtatis princeps non tantum potentiſsimus, ſed etiam virtute rebusque geſtis clariſsimus. Moribus ingenioq; mãſuetus, in pauperes egregiè liberalis, eos præſertim, qui pietati & Eccleſiaſticæ diſciplinæ præ cæteris diligenter incumbunt. Pacis & iuſtitiæ ſtudioſiſsimus, Catholicæ Romanæ religionis obſeruantiſsimus, eiuſq; propagator & illuſtrator maximus. Hac ille de cauſa, cum alibi multa ſalubriter ex Sacroſancti Tridentini Concilij præſcripto conſtituit, tum in Belgio tres Archiepiſcopatus, Epiſcopatus verò complures erexit, eoſque viris lectiſsimis & virtute doctrinaq; præſtantiſsimis regendos dedit. Ac ne quod ab hæreticis Eccleſia detrimentum caperet, latas pridẽ à Carolo V. patre de religione leges ſeriò cuſtodiri mandauit: in ſontes autem & refractarios non ſemel grauiter animaduerti curauit. Angliam quoque, quæ Henrico & Eduardo regnantibus, à Catholica

An. Chriſti.

Itinera Philippi.

Mores & res domi præclarè geſtæ.

An. Chriſti. licareligione defecerat, quum principatum in eo regno per Mariæ nuptias obtineret, Eccleſiæ gremio reſtituit. Ad hæc, quum multas ſubinde religioſorũ hominum Colonias ex orbe noſtro in Barbaras nationes deduxerit, tum delectos etiam aliquot patrũ Societatis greges, qui ſub Salutifero Ieſu nomine mirifice coaluerunt, & ingentibus pro catholica fide ſuſceptis laboribus, longe lateq; non ita pridem inclareſcere cœperũt, in Floridã, Mexicanam, Peruanam, aliaſque noui orbis prouincias, religionis propagandæ gratia miſit. Quam ad rem, eius permiſſu ac voluntate, locis aliquot oportunis Collegia mox erecta fuerunt, et in dies cõplura fundantur. Iuuentutis præterea curam egregiam habuit, vt ea literis & moribus incorruptiſſimis á prima ſtatim ætate diligenter imbueretur. Hinc in ſingulis Epiſcopatibus Belgij, ex S. Tridentini Concilij decreto, ſeminaria quæ vocant, aut ſcholas inſtitui iuſſit. Nouã apud Duacenſes Academiam, omnium diſciplinarum genere refertam, ampliſſimis priuilegijs & honorarijs propoſitis condidit, vt iuuentus vna cum literis & pietate, Gallicum idioma, cuius in Belgio permagnus eſt vſus, intra ſuas prouincias, minore ſumptu tutoq; perdiſceret. Auxit & Louanienſem Vniuerſitatẽ profeſſionib. varijs. Huc etiã pertinet, quod Typographiam, literarum altricem & conſeruatricem, ab omni prauorum hominum corruptela in Belgio aſſeruit, eamq; per probos & idoneos tantum

Religioſorum in nouum orbem deductæ Coloniæ.

Cura erga ſubditorum iuuẽtutem.

tum

tum exercendam auctoritate publica ſanxit. His An.Chriſti.
Plantinum, hominem in primis induſtrium, & de literis optime meritum propoſuit: è cuius officina, regis eiuſdem beneficio, nuper in lucem prodierunt complutenſia Biblia quinque linguarum, non recuſa, ſolũ ornatius, ſed & Syriaco teſtamento, varijsq; doctorũ hominũ cõmentarijs egregiè locupletata. His alijsq; multis artib. & rationib. quas breuitatis cauſa nunc omittimus, Rempublicam in pace conſtituit, & florentiſsimam efficere conatus eſt.

Bella vero complura quemadmodum ex vſu tantum & neceſsitate publica ſuſcepit, ſic etiam fœliciſsime, ſed per legatos vt plurimum, geſsit. In Gallico, quod primum & difficillimum duxit, cæſis ad Sanctoquintinum, Greuelingam & Dunkerkam multis hoſtiũ milibus, & præcipua nobilitatis parte capta, Regẽ Henricũ ad æquas pacis conditiones cõpulit, eaſq; noua cum ipſo affinitate contracta firmauit. Huius auſpicijs, arcẽ Africæ munitiſsimã quam vulgo del Peuol di velez adpellant, Garcias Toletanus maris Præfectus, intra paucos dies Turcis eripuit, impoſitoq; firmo præſidio, tutã à piratis Hiſpaniã reddidit. Fœliciter & Latio pro rege bellum Albanus Dux intulit, vt Taurinis Sueſſanus. ſed æquã deinde pacẽ Philippus Rex non inuitus admiſit. Mementingẽ præterea, Baleariũ inſulã, Metymnecelo duce à Turcis recepit, & arce firmiſsima muniuit, quæ tamẽ, expugnata mox ab hoſtib. claſſe, rurſus amiſſa ẽ. Res bellica.

Res

An. Chriſti. Res Melitenſes, Turcarum armis vehementer afflictas, & pœne deploratas, oportuno ſubſidio miſſo non recreauit ſolum, ſed actis in fugam hoſtibus, ab interitu vindicauit. Mauros etiam in Bœtica tumultuantes domuiſſe proſperè dicitur. Poſt exortū deinde Cypriū bellū, coniunctis ex ſacro ſœdere, cum Venetis & Pontifice Maximo viribus, Ioannem Auſtriacum fratrem in Turcas, qui claſſem in Corinthiaco ſinu numeroſam habebant, ire iuſſit. Is hoſtes nihil tale metuentes fortiter aggreſſus, memorāda ad omnem poſteritatem victoria pœnè prius oppreſſit, quam aduentare crederetur, & vniuerſa fere claſſe partim capta, partim depreſſa, cæſisq́; multis hoſtiū milibus, Turcas totius maris imperio exuit. Accidit inſignis hæc pugna pridie Nonas Octobris, Anno Chriſti 1571. Eodem porrò menſe poſt biennium, dum inter ſe Mauri de regno contendunt, Illuſtriſſimus Princeps Auſtriacus, à fratre cum valida claſſe miſſus in Africam, nullo prohibente, Tunetum, regni caput, ingreditur, & in deditionem acceptam Biſarta, firmoq́; munita præſidio, Muleaſſem iuniorem, legitimum hæredem in regno confirmat, Amidam vero tyrannum, cum vxore & liberis in Siciliam captiuum abducit. Hæc victoriarum Philippi ſumma, hic trophæorum curſus ferè perpetuus fuit: quem tamen ipſum (vt nihil in humanis eſt firmum) aduerſi ſubinde caſus interruperunt. Nam vno & eodem anno, patrem, amitas duas, & coniugem,

Res aduerſæ Philippi.

gem, vna cum regni Britannici inſignibus amiſit. Tunetani regni poſſeßione, poſt annũ, quam illud ceperat, euerſa Turcarum armis Gouleta, (quod vnicum Africæ propugnaculum inuictum credebatur) excluſus eiectusq; fuit. In hæreditarijs quoque Belgij prouincijs, anno 1566. fœdos, Inquiſitionis Hiſpanicæ profligandæ prætextu, tumultus ab inquietis quibuſdam hominibus excitatos, & horrendam rerum ſacrarum cultusq; diuini profanationem expertus eſt: quos motus tamen ſexto demum menſe, præter omnium expectationem, ita componi curauit à ſorore Margaritha (quæ tum ijs locis cum imperio præſidebat) vt æterno ſilentio pœnitus obrui potuiſſe videri potuerint, niſi Ducis Albani nimia ſeueritas & Hiſpanorum militum intoleranda tyrãnis cicatricem obductam poſt refricuiſſet, & exitiali funeſtoq; bello, quod multos iam annos, proh dolor, durat, occaſionem dediſſet. Is enim dux, Regis ſorori ſucceſſor in Belgium miſſus, vbi pacatam regionem magnis ſtipatus copijs ingreſſus eſt, primũ infirmas Geuzicorum motuum reliquias, partim iudiciorum ſeueritate, partim armis domuit: deinde præſidia locis oportunis aduerſus vim omnem diſpoſuit. poſtremo, ſecundis rebus elatior factus, inſauſta tributa ſubiectis vniuerſis fruſtra deprecantibus imperare pertinaciter cœpit. Vnde factum eſt, vt potior eorum pars, atrociſſimis Hiſpanorum militum iniurijs grauiſſime exacerbata, defecerit prorſus, & omnem ſalutis

An. Christi.

lutis

An. Chriſti. *lutis & libertatis recuperandæ ſpem in armis poſuerit. Quibus innumera proſcriptorum & exulum multitudo, non ex plebe tantum, ſed etiam ex nobilitate Belgica ſeſe coniunxit. Et in his Auraicus princeps cum fratribus Naſſouijs, principem locum obtinuit, qui magnas Germanorum copias in Gelriam, Brabantiam & Hannoniam fratri Ludouico, qui Montibus, Hannoniorum primaria ciuitate, grauiter obſeſſus ab Albano tenebatur, mox adduxit. Sed quum Ludouicus a Gallis deſertus tandem ſe dederet, & exercitus principis fuſus pugatuſque eſſet: debellatũ plane videri tũ poterat. niſi, quod inſecuta deinde Mechliniæ Zutphaniæq; direptio, & iniuſta Nardenſium cædes, contra pacta iusq; gentiũ perpetrata, nutantes Hollandorum & Zelandorum animos, qui ſoli victoris exercitu ſuperandi reſtabant, tot ſociorum ſtragibus exacerbatos, extrema pro ſalute tentare compulerunt. Hinc igitur Albanus Harlemum, non perinde munitam Hollandiæ ciuitatem, poſt arctam ſeptẽ menſium obſidionem atque inediam, incolumitate ciuibus data vix tandem reeepit: Alcmariam acriter oppugnatam non ſine probro deſeruit. Middelburgum inſuper, Zelandiæ caput, in hoſtium poteſtatem venit. Vario denique Marte, multis vtrimque datis acceptisq; cladibus, tum ab Albano duce, qui mox in Hiſpaniam ingloriũs cum ingenti præda reuerſus eſt, tum ab*

eius

eius ſucceſſore Lud. Requeſentio tentata res fuit. Interiectum quoque de pace colloquium Rege permittente, magnã bonis omnibus diſſidij componendi ſpem fecit: ſed conatui non reſpondit euentus. Subitus porrò Gubernatoris interitus, Reipub. Belgicæ ſummam ad delectos quoſdam ex ordinibus proceres detulit. qui dum, recuperata per deditionem Ziriczæa (Zelandiæ oppido) motuum ſedandorum conſilia agitant, importuna ſeditione Hiſpani militis, nouis turbis inuoluuntur. Sed ne latius malum hoc ſerperet, Ordines plerique cùm Auraicæ Principe certis conditionibus pacem ineunt, & coniunctis viribus externi militis iugum excutere ſtatuunt. Hoc animaduerſo miles Hiſpanus, qui paulo ante Reip. hoſtis declaratus, firmiora loca præſidio tenebat, primò Traiectũ ad Moſam, deinde Antuerpiã, firmo Ordinũ præſidio pridiè firmatã, copijs, quas vndique maximas celerrime pro tempore contraxerat, ex arce inuadit, & ingenti hominũ perpetrata ſtrage diripit. In qua clade Antuerpiẽſi, cæſa dicũtur hominũ ad nouẽ milia quingẽti, ſubmerſa quatuor millia; idq́; 4. Nouembris, Anno 1576. Hic quinquennalis ab Albano Duce relicti belli ſtatus, hæc plus quam tragica rerum in Belgio facies erat: cum Rex Philippus, vt Catholicum Principem decet, tot tantisq́; ſuorum calamitatibus finem imponere, & vires ſuas in Turcos, Chriſtiani nominis hoſtes perpetuos, conuertere deſiderans, Ioannem Auſtria-

tum fratrem, militari gloria clariſſimum, per celeres equos cum ſumma poteſtate in Belgium ablegauit. Vbi nunc pacandæ conſtituendæq́ Reipub. ſedulam cum ordinibus operam nauare dicitur. Faxit miſericors Deus, vt laudatiſſimus tum Regis Optimi, tum fratris illuſtriſſimi conatus, fœlicem exitum, & Eccleſiæ Reique publicæ ſalutarem obtineat. Viuit etiamnum in Hiſpania Philippus, annum ætatis agens LI. & vt diu Reipubli. præſit, optimi cuiuſque votis expetitur. De rebus eius in America geſtis, præter ea quæ ſupra ſcripſimus, nihil compertum habemus. Scribent alij copioſe, in poſterum, quæ ſummus hic Heros, ad Chriſtianæ Reipublicæ ſalutem & dignitatem, æterna memoria digna geſſerit. Nobis hæc pauca velut digito demonſtraſſe, & hiſtoriæ ſtudioſis delibaſſe ſufficit.

GENEA-

GENEALOGIA SIVE LINEA SVCCESSIONIS REGVM HISPANIAE, AB ADAMO VSQVE AD DILVVIVM: ET DENICEPS PER TEMPORVM SERIEM, AD NOSTRAM VSque ætatem deducta. Nunc recens in hunc ordinem redacta. In qua diuerſi Principum & ducum militarium catalogi continentur.

Ad potentiſſimum & Catholicum Principem Philippum Secundum, Hiſpaniæ Regem &c.

Geneſeos capite 5.		Anni vitæ.
1.	Adamus, vixit annos	930.
2.	Seth	912
3.	Enos	905.
4.	Cainam	910.
5.	Malaleel.	895.

6.	*Iaret*	961.
7.	*Enoch*	365.
8.	*Matuſalem*	969.
9.	*Lamech*	777.
10.	*Noe*	950.

Ab orbe condito, vſque ad diluuium, elapſi ſunt anni 1656.

1, *Iaphet tertius filius* Noe.

2. *Tubal quintus filius* Iaphet, *&* nepos Noe, *primus Hiſpaniæ cultor & Rex, anno poſt diluuium* 143. *regnauit annis* 155.

3.	*Iberus poſt diluuium regnauit*	37.
4.	*Iubalda, anno diluuij* 336. *regnauit*	64.
5.	*Brigus, an. diluuij* 400. *regnauit*	52.
6.	*Tagus, anno* 452. *a dilu. regnauit*	35.
7.	*Betus, anno a diluuio* 482. *regnauit*	31.
8.	*Deabus, an. a dilu.* 514. *regnauit*	33.
9.	*Gerion an. a diluuio* 549. *regnauit*	42.

10. *Hercules, cognomẽto Orus Lybius, in Hiſpaniã venit anno poſt diluuium* 658.

11.	*Hiſpalus an. a diluuio* 590. *regnauit*	17
12.	*Hiſpanus an. a diluuio* 608. *regnauit*	32.

Ab hoc Hiſpano, Prouincia iſta, quæ prius ab I*bero Rege nominabatur Iberia, Hiſpaniæ nomen obtinuit, quod in hunc vſque diem perdurat: nimirum quod præclarus & multis virtutum ornamentis inſignis* Princeps *fuerit, ſuaſque ditiones plurimum illuſtrauerit.*

Hercules,

13. *Hercules,anno diluuij 640.reuerſus ad imperium,regnauit.* 19.
14. *Heſperus,an.dilu.669.regnauit* 11.
15. *Atlas,an. diluuij 682.regnauit* 13.
16. *Sicorus,an.diluuij 695.regnauit* 46.
17. *Sicanus, an.dilu. 726.regnauit* 31.
18. *Siceleus,an.dilu.757.regnauit.* 40.
19. *Luſus,an. diluuij 801.regn.* 31.
20. *Siculus,an.a diluuio 832.reg.* 60.
21. *Teſta,an.diluuij 893.reg.* 74.
22. *Romus an.dilu.968.reg.* 33.

Hic Valentiam vrbem nobilem et Regni metropolim,Romam olim a ſe vocatam,condidit,circa annum diluuij.970.

23. *Palatus poſt dil.1001.reg.* 29.
24. *Cacus a diluuio 1001.* regnauit.* 36. **Sic in Italica tabula numerus hic impreſſus erat.*

Duorum iſtorum regum temporibus,venit in Hiſpaniam Hercules Græcus,patria Thebanus,& multa ibidem oppida,præcipue vero ciuitatem Gibraltarenſem fundauit,& Cadiz vrbem ,Gades veteribus appellatam , illuſtrem admodum reddidit.

26. *Eritreus,anno diluuij 1061.regnauit* 88.
Melicola,anno a dil.1131.regnauit 74.
Abidus anno dilu. 1292.regn. 35.

Hactenus enumerauimus priſcos Hiſpaniæ Reges,

ges, & primos cultores & fundatores, de quibus certo equidem conſtat, quorumque res geſtas non Ethnici ſolum plerique, ſed etiam Chriſtiani Hiſtorici copioſe deſcripſerunt, quas nos breuitatis cauſa omittimus. Præter hos vero Reges, quos ſupra recenſuimus, nullos in Hiſpaniæ regno, Principes Regeſue ſucceßiſſe comperimus, vſque ad Carthaginēſium & Romanorum ætatem. Magnas enim contentiones Romani cum Carthaginenſibus, & diuturna bella geßerunt de imperio Hiſpaniæ. In quibus victores ad extremum Romani, pulſis Carthaginenſibus, Hiſpaniam ſibi vectigalem fecerunt. Quam quidem, ad Gothorum aduētum vſq; , ſub imperio ſemper habuerūt. Poſt Abidū Regē nullus in Hiſpania regnauit, ob ingentem quæ in ea fuit, & celeberrimam illā ariditatem. Adeo vt P. Magiſter Petrus Medina, libro de præclaris & memorabilib. reb. Hiſpaniæ, ca. 8. teſtetur, per 6. et 20. cōtinuos annos nullā in ea pluuiā decidiſſe. Cuius quidem ſiccitatis, omnes Hiſpanorū Hiſtorici cōſtanter & diſerte meminerūt. Quod cū nuſquā terrarū amplius cōtigiſſe legatur, ob eximiā eius raritatē, hic annotare libuit. Qui vero fuſius hac de re cognoſcere deſiderat, quonā id pacto acciderit, is authorē, quē dixi, legat, et Hiſpaniæ præterea Chronicō, à D. P. Ant. Beut. primo editū, translatū deinde Italice, M. Alfonſo Vlloa interprete, c. 12. par. 1. Medina vero ille, quē dixi, c. 9. & Beut. exteras nationes cōmemorāt, quæ diuerſis tēporib. in Hiſpaniā migrarunt: quodq; Hiſpani ſine vllo Rege varijs cateruis

& itineribus per 26. aut 28. annos ex Hiſpani … ſceſſerint. Deſtituta porro ſucceſſore Hiſpani … uit, anno poſt vniuerſale diluuium 1332. ante natum vero Chriſtum milleſimo. Ingens illa, quam ſupra narrauimus, multoq́ nobiliſſima ſiccitas, circa annum à diluuio 1332. contigiſſe legitur, & ante Domini noſtri Ieſu Chriſti natalem 1009.

POPVLI SIVE NATIONES EXTERNAE, quæ poſt ingentem illam ſiccitatem, in Hiſpaniam migrarũt eamq; occupatã rexerunt vſq; ad ſucceſſionẽ Regũ Gottorũ.

Celtarũ ſiue Frãcorũ in Hiſpaniã aduẽtus. Vaſæ9.

Lydorum in Hiſpaniam aduentus. Fran. Tarapha.

Thracum in Hiſpaniã aduentus. Franc. Tarapha.

Rhodienſium aduentus. Fran. Tarapha. Vaſæus.

In hanc ætatem, vel paulò certè ſuperiorẽ, incidiſſe legitur memorabile illud Pyrenæorum ſiue Perineorum montium incendium: quod à Paſtoribus factum eſſe, teſtis eſt Diodorus Siculus lib. 6. Vaſæus, & alij.

Aduentus Phrygum. Fran. Tarapha.

Cypriorum aduentus. Tarapha.

Phœnicum aduentus. Franc. Tarapha. Vaſ.

Celtiberorum aduentus. Tarapha.

Aegyptiorum aduentus. Tarapha.

Mileſiorum aduentus. Tarapha.

Carum aduentus. Tarapha.

Lesbiorum aduentus. Tarapha.

Phocenſium aduentus. Tarapha.

Nabuchodonoſoris aduentus. Tarapha.

Græcorum aduentus. Vaſæus.

Hic Saldubam inſtaurauit, & à ſuo nomine Cæſaraugustam appellauit, quæ nunc Saragoſſa dicitur, Ciuitas primaria, & iure meritoq; ſancta cognominata, & inſignis Aragonum regni metropolis. Quod accidiſſe potuit circa annum à diluuio 2276. aut 2286. vt alijs placet; ante Chriſtum verò natum, 42. Franciſcus Tarapha.

NASCITVR CHRISTVS DOMInus noſter, creator & Saluator mundi, Anno Imperij ſupradicti Imperatoris Octauiani Auguſti quadrageſimo ſecundo, Diluuij anno 2305.

3. Tiberius Auguſtus.

Benedictiſsima Virgo, glorioſa & ſancta Maria, Domina noſtra, & Regina angelorum, in ripa fluminis Ebri, propè Cæſaraugustam Aragonum vrbem, in columna marmorea, glorioſo Apoſtolo Iacobo apparuit. Qui eodem deinceps in loco, Sacellum Angelicum iuſſus exſtruxit, & eius honori ac nomini conſecrauit, quod Diuæ virginis à columna Cæſaraugustana cognominant: ob pylam ſiue columnam, in qua videndam ipſa ſe præbuit. Quod quidem miraculum contigiſſe perhibetur circa annum Imperij Tiberij 20. Anton. Beuterus in Chron. cap. 23. Hoc de miraculoſo caſu multa in eadem S. Eccleſiæ tabulæ ſuperſunt.

4. *Caius Caligula.*

5. *Claudius.*

Anno imperij huius Claudij primo, capite multatus ab Herode Ieroſolymæ fuit Sanctus Iacobus Apoſtolus, vna cum Ioſia, qui in ipſo necis momento conuerſus fuit. Sanctum eius corpus in Hiſpaniam deinceps adductum eſt, & Compeſtellæ reconditũ, vrbe Gallicæ, ſic olim dictæ, quæ nunc ſancti Iacobi nomen adepta eſt, celebrata plurimum continuo peregrinorum hominum concurſu, qui religionis ergò eo cõmeant, vt ſanctißimi ſimul, & glorioſi Hiſpaniæ Protectoris & Anteſignani corpus inuiſant. Factum autem hoc eſt anno nati Christi 43.

Diſcipulos glorioſus Apoſtolus Sanctus Iacobus ſeptem, aut vt alijs placet, nouem habuit: qui diuerſis in locis Hiſpaniæ, dum ſanctam] Catholicã Domini noſtri Ieſu Christi fidem feruenter ac ſedulo propagant, martyrij palmam adepti ſunt.

1. *Athanaſius.*
2. *Theodorus.*

Hi duo diſcipuli, ad miniſterium ſupradictæ Eccleſiæ, quæ Diuæ Virgini in columna Cæſaraugustana dedicata fuit, remanſerunt ſuperſtites.

1. *Torquatus, Gadibus martyrum paßus eſt.*

2. *Secundus, Alba.*
3. *Andalectius, Almeria.*
4. *Teſiſontes, Vergi.*
5. *Cecilius, Eliberi.*
6. *Eufraſius, in oppido Iaen.*
7. *Sicilius, Cazorla.*

Hi ſeptem, ĳs, quos dixi, locis martyrio vitam finiuerunt. Vincentius part. 2. libro nono, capite 6.

6. *Nero.*

Anno Imperĳ Neronis ſupremo, eiuſdemque mandato, Diuis Apoſtolis Petro & Paulo, caput, vno eodemque die truncatum fuit, Anno Chriſti 70.

7. *Sergius Galba.*
8. *Otho.*
9. *Vitellius.*
10. *Veſpaſianus.*
11. *Titus.*
12. *Domitianus.*
13. *Nerua.*
14. *Traianus.*
15. *Adrianus.*
16. *M. Antonius Pius.*
17. *M. Antonius Aurelius.*
18. *Commodus.*
19. *Helius Pertinax.*

20. *Seuerus.*
21. *Caſsianus, cognomento Antonius Caracalla.*
22. *Macrinus Opilius.*
23. *M. Aurelius Antonius, cognomẽto Heliogabalus.*
24. *Alexander Seuerus.*
25. *Maximinus Iulius.*
26. *Gordianus.*
27. *Philippus.*
28. *Decius.*
29. *Gallus Hoſtilianus & Voluſianus.*
30. *Valerianus & Galienus.*
31. *Claudius 2.*
32. *Aurelianus.*
33. *Tacitus.*
34. *Florianus.*
35. *Probus.*
36. *Carus vna cum filijs.*
37. *Diocletianus & Maximinus.*

Horum temporibus quoniam inſtituta aduerſus Eccleſiam tertia fuit perſecutio, Cæſarauguſtæ, Deciano Præſide, martyrium ſubierunt, vna cum S. Engratia, equites decem & octo: quorum hæc ſunt nomina.

Sancta Engratia.

1. *Sanctus Lupertius Tius.*
2. S. *Quintilianus.*
3. S. *Caſsianus.*

4. S.

4. *S.Matutinus.*
5. *S.Publius.*
6. *S.Vrbanus.*
7. *S.Fauſtus.*
8. *S.Martianus.*
9. *S.Succeſſus.*
10. *S.Felix.*
11. *S.Ianuarius.*
12. *S.Primitiuus.*
13. *S.Enotus.*
14. *S.Sicilianus.*
15. *S.Optatus.*
16. *S.Frontonius.*
17. *S.Apodemius.*
18. *S.Sicilius.*

Quiquidem omnes Cæſarauguſtæ ſepulti ſunt, in quodam inſignis Eccleſiæ Doctoris D.Hieronymi monaſterio, quod S. Engratiæ nominant. Sunt ibidem ſepulta corpora Sancti Lamberti & innumerabilium Martyrum, qui Cæſarauguſtani dicuntur, & in eadem Imperatorum perſecutione, quam aduerſus Eccleſiam mouerunt, à Deciano martyres effecti ſunt. Qui Decianus Valentiæ S. Vincentium martyrio affecit, et S. Valeriũ, Cæſarauguſtæ tũc tẽporis Epiſcopũ, ob ſenilem ætatem exilio damnauit.

38. *Conſtantius & Galerius.*

39. *Conſtantinus magnus.*

Hic omniũ Imperatorum primus Chriſtianus fuit.

fuit. Idem ille ciuitatem Romanam cum omnibus, quæ Pontifices Romani hodie poſſident, alijsq; pluribus, quæ iam pridem amiſerunt, eccleſiæ donauit. Sedem imperij Conſtantinopolim, vrbem à ſuo nomine ſic appellatam, cum olim vocaretur Bizantium, tranſtulit. Fuit bonus & præclarus Princeps.

40. *Conſtantinus, Conſtantius, Conſtans.*
41. *C. Iulianus Apoſtata.*
42. *Iouinianus.*
43. *Valentinianus & Valens.*
44. *Gratianus & Valentinianus.*
45. *Valentinianus & Theodoſius.*
46. *Theodoſius vna cum filijs.*
47. *Arcadius & Honorius.*
48. *Honorius cum Theodoſio.*

De ſupradictis Imperatoribus multi ſcripſerunt hiſtorici, vt & de cæteris, qui ordine ſunt ſubſecuti, vſque ad Catholicum & Chriſtianiſſimum Imperatorem Carolum Quintum, Hiſpaniæ Regem, ſanctæ & benedictæ memoriæ: quorum nomina, cum à tot ac tantis eorum vitæ prolixè deſcriptæ ſint, hic prolixitatis euitandæ cauſa prætereo. Vnum excipio, quem placiturum non dubito, ſi legatur, tam ob elegantiam ſtili, quo vſus eſt, quàm ob hiſtoriæ ſuæ de Imperatorum vitis amplitudinem. Appellatur is Petrus Meſſias, Hiſpalenſis, ex equeſtri ordine vir nobilis. Cuius opus, Hiſpanico primum idiomate

conſcriptum, non minori diligentia quam fide, M. Alfonſus Vlloa Italice vertit, frequenter à nobis ſupra productus in medium. Quo etiam authore conſcriptā habemus Caroli Quinti vitam, imperatoris glorioſiſſimi: cuius anima perenni gaudio fruatur in cœlis.

Alanorum in Hiſpaniam aduentus. Vaſæus cap. 14. Fran. Tarapha.

Vandalorum in Hiſpaniam aduentus. Vaſæus, Franciſcus Tarapha.

Sueuorum in Hiſpaniam aduentus. Vaſæus. c. 14. Franciſcus Tarapha.

Gottorum in Hiſpaniam aduentus. Anno Domini noſtri Ieſu Chriſti. 343. aut vt alijs videtur, 400. D.P. Antonius parte 2. Vaſæus c. 15. Franciſcus. Tarapha. M.P. Medina c. 11.

CATALOGVS REGVM GOTTORUM, qui in Hiſpania regnarunt, vſque ad Infantem ſiue Sanctum Regem D. Pelagium. Vaſæus, Franciſcus Tarapha. D.P. Antonius parte ſecundo, & alij.

		Anno Christi.
1.	Radagaiſus. Anno D.N.	308.
2.	Attanaricus. Anno. D.N.	309.
3.	Alaricus. Anno. D.N.	382.

At-

4. *Ataolfus,an.D.N.* 411.
5. *Sigericus.anno Domini noſtri.* 416.
6. *Vallia,anno Domini Noſtri* 417.
7. *Teoredus,anno Domini Noſtri* 439.
8. *Turiſmondus,anno Domini Noſtri* 453.
9. *Teodoricus,anno Domini.Noſtri.* 454.
10. *Enricus, anno Domini Noſtri* 467.
11. *Alaricus.2.anno Domini Noſtri* 484.
12. *Siſalettus.anno D.N.* 507.
13. *Theodoricus 2.anno.D.N.* 511.
14. *Amalaricus. Anno D.N.* 526.
15. *Theodius.anno D.N.* 531.
16. *Teodiſcus.anno D.N.* 548.
17. *Aquila.anno D.N.* 549.
18. *Attanagildus.anno D.N.* 554.
19. *Luiba.anno D.N.* 568.
20. *Leouigildus.anno D.N.* 569.
21. *Riccaredus,primus Gotthorum Rex Catholicus,anno D.N.* 586.
22. *Luiba 2.anno D.N.* 601.
23. *Vitericus.anno D.N.* 603.
24. *Gundimarus.an.D.N.* 610.
25. *Siſebutus Rex Chriſtianiſſimus.* 612
26. *Riccaredus 2.an.D.N.* 620
27. *Suintilla. Primus hic Hiſpaniæ Monarchiam obtinuit expulſis inde Romanis. anno Domini N.* 621
28. *Rechimerus.an.D.N.* 629.

29.Si-

29. *Siſenandus,an.D.N* 631.
30. *Suintilla,2.an.D.N.* 636.
31. *Tulga,an.D.N.* 642.
32. *Cindaſuindus,an.D.N.* 644.
33. *Receſuindus,an.D.N.* 660.
34. *Bamba.religioſiſſimus hic Princeps fuit. Animaduertit in aliquot ſibi rebelles,& reformauit in Toletano Concilio fines Epiſcopatuũ Hiſpaniæ,multaque notatu digna in regno ſuo geſſit,anno D. N.* 672.
35. *Pringius,an.D.N.* 682.
36. *Egipta,an.D.N.* 689.
37. *Vitiſa,an.D.N.* 704.
38. *Coſta,an.D.N.* 707.
39. *Rodericus.an.D.N:* 713.

Catalogus hic è Vaſæo deſumptus eſt. Alij nonnihil in numero variant.Fuit hic Rodericus Gottorum poſtremus Rex,cuius ætate Hiſpania fuit amiſſa,& Iuliani Comitis *proditione à Mauris,qui in eam inuaſerunt, miſere vaſtata atque direpta. Petrus Antonius Beuterus* Chronici *parte prima, cap.* 28.*Verum coeuntes in vnum* Chriſtiani *, reſumptis animis ac viribus, recuperare eandem cœperunt in Aſturijs, Legione &* Iaccetanis *Aragoniæ montibus:vnde vim vi repellentes, infidelibus ab Hiſpania paulatim expulſis,quamuis longo poſt interuallo temporum,amiſſa tandem loca recuperauerunt,quemadmodum infra dicetur. Hinc illa re-*

gnorum Hiſpaniæ varietas, quæ hodieque perſeuerat, originem habet.

Maurorum in Hiſpaniam aduentus, anno. D.N. 717.

Reſtauratio Hiſpaniæ. Anno Natalis Dom. N. Ieſu Chriſti 721. M.P. Antonius Beuterus loco ſupradicto.

CATALOGVS REGVM LEGIONIS, & Caſtellæ, ab Infante ſiue Sancto Rege Pelagio, ad chriſtianiſſimi Regis Philippi, domini noſtri, imperium vſque deductus, ſine vlla ſtirpis interruptione ſiue defectu, ſed ſeruata ſemper ſerie ſucceſſiõis à patre ad filium aut filiam, nepotem, cognatum aut cognatam, nulla extra familiam ipſorum regni translatione facta. Vaſæus cap. 16. M. P. Medina, cap. 22. Tarapha. D. P. Antonius Beuterus 1. & 2. parte, & complures alij.

Faſila, Cantabriæ Dux, Infantis ſiue ſancti Regis Pelagij pater.

1. *Pelagius Rex Sanctus. Electus & proclamatus fuit in Regem, Anno D.N. 717. regnauit annos ſedecim. Mortuus eſt in Cangas, anno 732. Alij dicunt, anno 737. Princeps hic fuit & religione & militari virtute clariſſimus. Ideoq; Mauris ſemper, ad extremu m vſq; vitæ ſpiritum, fortiſſime reſtitit.*

2. *Faſila, Ann. D.N. 732. Regnauit biennium: filius fuit Pelagij: diſceſſit abſque liberis maſculis. cui ſucceſſit in regno ſoror Ormiſſinda, Pelagij Regis filia,*

lia, quæ Alfonſo Cantabriæ Ducis filio nupſit. Cognominatus is fuit

3. *Alfonſus Catholicus. An. D. N.* 734.
4. *Froila.* 753.
5. *Aurelius.* 766.
6. *Silus.* 772.
7. *Alfonſus 2. cognomento Caſtus.* 780.

Hic Carolum Magnum Imperatorem in Ronceſualle, Bernardi Carpij nepotis virtute & atque ſolertia vicit. Qui quidem Imperator, cum magno Gallorum aliarumq́; nationum exercitu, in Hiſpaniam venerat, vt Alfonſum regno pelleret: ſed fuſus fugatusq́; fuit. In quo prælio ceciderunt duodecim Palatini, idq́; proditione ac dolo Galli cuiuſdam Comitis, Gani nomine, qui in cauſa fuerat, vt Imperator in itinere diutius hæreret, quam vt ſuis, qui commiſſo iam prælio valde periclitabantur, tempeſtiuè poſſet ſuccurrere. *

** hi numeri videntur mendoſi.*

8. *Mauregatus.* 780.
9. *Bermudus.* 780.
10. *Ramirus.* 823.
11. *Ordonius.* 827.
12. *Alfonſus 3. cognomento Magnus.* 838.
13. *Garcias.* 883.
14. *Ordonius 2.* 885.
15. *Froila 2.* 895.

Horum Regum temporibus quoſdam ſibi Iudices Caſtellani fecerunt, penes

quos Caſtellæ eſſet adminiſtratio: Nonium videlicet Nuneſium Raſuram, Lainum Caluum, auum Roderici Viuarienſis, quē alio nomine Cidum Ruidiazium appellare ſolent, Ducis Hiſpani fortiſſimi & inuictiſſimi, qui Valentiam vrbem à Mauris recepit. D. P. Anton. Beuterus Chronici parte 1. ca. 34. Hos Iudices alij Lainum Caluum, & Flauium Caluum nominant.

16. *Alfonſus* 4. 895.

17. *Ramirus* 2. 901.

Huius ætate floruit Comes Fernandus Gondiſaluus, qui admirandis aduerſus Mauros facinoribus editis, magnam nominis claritatem adeptus eſt.

18. *Ordonius* 3. 920.

19. *Ordonius* 4. 925.

20. *Sanctius cognomento Craſſus ſeu Pinguis.* 930.

Huius Regis ætate, Caſtella Legionis dominatui, Fernandi Gondiſalui Comitis dexteritate, liberata fuit. Hic Rex nobiles certo quodam tributo, quod vna cum oppidanis & ruſticis, in ſumptus belli Maurici, quotannis pendere ſolebant, exemit.

21. *Ramirus* 3. 940.

Regis huius tempeſtate mortuus eſt fortiſſimus Comes Fernandus Gondiſaluus, 940. & ſeptem Infantium Laræ hiſtoria, tēpore Comitis Garciæ Fernan-

nandi à Caſtella facta eſt. D.P. Ant. Beute. Chron. parte 1. cap. 34.

22. *Bermudus 2.* 965.

Hic Rex Archiepiſcopum S. Iacobi tauro obijciendum curauit, à quo tamen à ille ſe liberauit.

23. *Alfonſus 5.* 982.

24. *Bermudus 3.* 1006.

Huius Regis tempore, Caſtella Nauarræ coniuncta fuit, matrimonio Sanctij Nauarræ Principis, cum Eluira filia Sanctij Fernandij Caſtellæ Comitis, cui ipſa ſucceſſit, Garcia coniugis ſuæ fratre defuncto. Coniuncta quoque Legio cum Nauarra & Caſtella fuit, per connubium Fernandi ſupradictorum filij, cum Sanctia ſorore Bermudi 3. cui mortuo illa ſucceſſit in Legionenſi regno. Habuit præterea regnum Aragoniæ, quod frater eius Ramirus poſſidebat, qui ſine hærede legitimo deceſſit è viuis. Ideoque Magnus, & Hiſpaniæ Monarcha nominatus fuit. Regnare cœpit anno Domini N. Ieſu Chriſti, 1017. regnauit annos 40. Hiſpaniam tributo, quod ei Henricus Quartus imperator & Vrbanus Papa imperabant, liberauit, idque opera, virtute & ſolertia Cidi Ruidiazij, de quo ſuprà diximus, quem ipſe magnis honorib. affecit & equeſtri dignitate donauit. à quo Cido deinde res admiratione dignæ perpetratæ ſunt, vt ex ipſius hiſtoria conſtat. Rex iſte Fernandus tres habuit filios, inter quos ſua regna diuiſit, Sanctium videlicet, Garciam & Alfonſum. In

quo quidem Alfonſo regna ſimul omnia coniuncta manſerunt.

Sanctia.

25.	*Ferdinandus, cognomento Magnus.*	1017.
26.	*Sanctius* 2.	1063.
27.	*Vrraca.*	
28.	*Alfonſus* 7.	1107.
29.	*Alfonſus* 8.	1126.
30.	*Sanctius* 3.	1146.
31.	*Fernandus* 2.	1160.
32.	*Alfonſus* 9.	1177.

Rex iſte Miramamolinum Maurorum Regem magno & memorabili prælio ſuperauit, in quodam Hiſpaniæ loco, quem Toloſæ Nauas adpellāt. Regno præfuit annos 53. *Feſtū diem ſanctæ Crucis inuexit, & perpetuò ſeruandum ſtatuit.* 1212. *Hunc omnium primum inſignibus ſuis inſeruiſſe perhibent caſtrum aureum in campo rubeo: eo quod magno illo prælio victor extitiſſet. Ordinem equitum glorioſi Apoſtoli ſancti Iacobi inſtituit, quorum inſigne eſt, gladius ſanguinolentus: propterea quod eodem prælij die, benedictus Apoſtolus per aerem equo candido vectus, gladium geſtare conſpectus ſit in ſubſidium Chriſtianorum, totum cruentatum & ſtillantem Maurorum ſanguine, quos inter pugnandum occiderat: quodq; illi hoc pacto victoriam obtinuerint. Hanc igitur ob rem, & ob alia complura, ab eodem glorioſo Apoſtolo Iacobo in ſe collata beneficia, Hiſpani illum optimo iure, non ſolum olim in anteſigna*

nũ, Patronũ & Diuũ tutelarem ſuſceperunt, ſed etiamnũ habent & pro tali agnoſcunt ac venerãtur.

33. *Henricus.* 1213.

34. *Fernandus 3.* 1216.

35. *Alfonſus 10.* 1251.

Hic Rex Sapientis cognomen adeptus eſt. Aſtrologus fuit excellentiſſimus. Septipartitũ opus Iuris Ciuilis Hiſpanorum, Hiſtoriam generalem, Librũ Theſauri, Tabulas Alfonſinas (opus ſanè mirabile) alioſq; complures libros in lucem edidit.

36. *Sanctius 4.* 1284.

37. *Ferdinandus 4.* 1295.

38. *Alfonſus 11.* 1310.

39. Petrus *cognomento* Crudelis 1350.

Hic ſuprà modum crudelis fuit, & per ſolam crudelitatem atque tyrannidem, pleroſq; Hiſpaniæ barones ac proceres capite multauit.

40. *Henricus 2.* 1369.

41. *Ioannes 1.* 1379.

42. *Ioannes 2.* 1407.

43. *Henricus 4.* 1454

Hic Aragoniæ Caſtella coniungitur, per matrimonium Ferdinandi cognomento Catholici Aragonum Regis, cum Iſabella Catholica, Henrici 4. Regis ſorore. Nam cum Henricus prolem maſculã & legitimũ ſucceſſorẽ nõ haberet, Caſtellæ Legioniſq; regnorũ hæreditatẽ adiuit Iſabella Regina Catholica.

45. *Ferdinandus Rex Catholicus.* 1471.

Fuit iſte Fernãdus bonꝰ & præclarꝰ Princeps: ideoq;

ſubditis ſuis chariſſimus. De quo confirmare hoc poſſamus, eum omnium, qui Hiſpaniã huc vſque rexerunt, & fortunatiſſimum fuiſſe & Chriſtianiſſimũ. Nam præter cæteras fœlicitates, quibus abundè cumulatus à Deo fuit, ipſius ætate nouus Mundus repertus eſt (qui ob terrarum regnorumq́; magnitudinem, huius orbis reſpectu, id nomen obtinuit) tot ante hac ſæculis incognitus. Accidit autem id anno 1492. *Quo anno Granatæ regnum imperio ſuo adiecit, profligatis inde, totaq́; adeo Hiſpania, Mauris, qui eam per annos* 778. *peccatis incolarum ita merentibus, poſſederant. Eodem illo anno, Hebræos vniuerſos, quorum ingens & infinitus prope numerus erat, Hiſpaniæ finibus excedere iuſſit. Et vt Hæreticos, Mauros & Hebræorum reliquias è ſuo regno pœnitus euelleret, ſanctum Inquiſitionis officium inſtituit. Quod inuentum profectò ſaluberrimum & optimum fuit, aduerſus noxias illas plantas, quibus grauiter inficiebatur nobilis illa & Chriſtiana Prouincia, iam inde à Diui Iacobi temporibus, ſanctæ Catholicæ fidei myſterijs, inter primas orbis regiones, imbuta. Quam fidem accepit ab illo benedicto Sanctoq́; Apoſtolo, qui Glorioſæ Virginis Mariæ, Angelorum reginæ mandato, eam ibi promulgaturus aduenit. Idem quoque Princeps, Regum Hiſpaniæ ſepulchrum Granatæ exſtruxit, vbi cum Iſabella coniuge, & alijs Hiſpaniæ Regibus, qui poſt in regno ſucceſſerunt, ſepultus eſt. Regnum præterea*

Nea-

Neapolitanum & Nauarraum, iniuſtis poſſeſſoribus eiectis, ſubegit. Aliaque multa commemoratione digná fecit, quæ breuitatis cauſa hic omittuntur.

Iohanna, Regum Catolicorum filia, (quod nulli parentibus filij ſucceſſoreſue legitimi ſupereſſent) Caſtellæ & Aragonum regnum accepit, mortuo iam fratre Ioanne, qui Margaretam Maximiliani Imperatoris filiam in vxorem duxerat. Quæ quidem Ioanna deinceps Philippo nupſit, Imperatoris eiuſdem filio Archiduci Auſtriæ. Eaque ratione omnes eius ditiones, principatus ac tituli, cum Aragonia Caſtellaq́ʒ regnis, in illud corpus, quod hodieq́ʒ videmus, vniti fuerunt.

46. *Philippus.* 1506.

47. *Carolus.* 1516.

Fuit hic Carolus, Imperator & Princeps Chriſtianiſſimus, optimus, atque fortiſſimus. Eius ætate reperta fuit ingens illa Iucatana Prouincia, quæ nõua poſt modũ Hiſpania dicta fuit: itẽ regnũ Peruuicum. Alia præterea multa notatu digna ſub eius imperio contigerunt; quæ fusè ſatis ab Alfonſo Vlloa conſcripta ſunt, in eius vita, quam quiſquis voluerit, conſulat.

48. *Philippus 2. Caroli filius. Viuit etiamnum.*

SOBRARBORVM, RIPAGORTIAE, *& Nauarræ Regum Catalogus.*

1. *Garcias Ximenius, in Regem electus an. D. N. 724, obijt an. 758.*

2. *Gar-*

2. *Garcias Ennicus, an. D. N.* 758.
3. *Fortunus Garcias.* 802.
4. *Sanctius Garcias.* 815.
5. *Ignicus Ariſta.* 835.
6. *Garcias Ignigus.* 870.
7. *Sanctius Auarca.* 891.
8. *Garcias Sanctius Abarca.* 927.
9. *Sanctius Maior.* 962.

CATALOGVS COMITVM ARAGO*niæ, qui Regum Sobrarborum temporibus vixerunt.*

1. *Aznar.*
2. *Galindus.*
3. *Simenius Aznar.*
4. *Simenius Garces.*
5. *Garcias Aznares.*
6. *Fortunus Ximenez.*

Quædam Regis huiuſce filia, Vrraca ſiue Blanca nomine, Garciæ Ennico, Sexto Sobrarbenſium & Nauarræ Regi nupſit. Doct. Pet. Anton. Beuterus parte 2. de Comitibus his tractat.

CATALOGVS REGVM ARAGONIAE.

1. *Ramirus.* 1018.
2. *Sanctius.* 1058.
3. *Petrus.* 1094.
4. *Alfonſus.* 1108.
5. *Ramirus 2.* 1126.

Petronia, alias Vrraca, Ramiri Regis cognomen

to

to Monachi filia,eo quod pater nullos liberos maſculos,neque legitimum ſucceſſorem haberet,in Aragonia regno ſucceſſit:quæ deinde Ramoni Berengario Barchinonenſium Comiti nupſit. Atque hoc pacto Catalaunia cum Aragonia coaluit.

6. *Ramon Berengarius.* 1145.
7. *Alfonſus.* 1169.
8. *Petrus 2.* 1203.
9. *Iacobus Victor aut expugnator,cognomento Sanctus.* 1213.
10. *Petrus 3. cognomento Francicus.* 1276.
11. *Alfonſus 3.* 1286.
12. *Iacobus 2.* 1292.
13. *Alfonſus cognomento Benignus.* 1327.
14. *Petrus 4. cognomento Cerimonioſus, ſiue Pugiunculus.* 1335.
15. *Ioannes,cognomento venuſtatis & elegantiarum Amator.* 1387.
16. *Martinus.* 1396.
17. *Fernandus,cognomento Honeſtus.* 1410.
18. *Alfonſus 5. cognomēto Magnanimus.* 1416.
19. *Ioannes 2.* 1458.
20. *Ferdinandus 2. cognomento Catholicus.* 1479.

Hic ille fuit,qui Iſabellam Caſtellæ reginam vxorem habuit,vt ſupra narratum eſt.

Iohanna eiuſdem Ferdinandi filia,quæ Philippo Maximiliani Imperatoris filio nupſit.

21. *Phi-*

21.	*Philippus.*	1504.
22.	*Carolus,qui & Imperator fuit.*	1516.
23.	*Philippus 2.Viuit.*	1558

CATALOGVS COMITVM BARCInonenſium.

1.	*Bernardus,mortuus eſt.Anno* D.N.	839.
2.	*Iofredus,mortuus eſt.*	858.
3.	*Iofredus Villoſus,obijt.*	912.
4.	*Miron.*	929.
5.	*Godefredus aut Iofredus.*	964.
6.	*Borellus.*	993.
7.	*Ramon Borellus.*	1017.
8.	*Berengarius Borellus.*	1035.
9.	*Ramon Berengarius.*	1076.
10.	*Ramon Berengarius.2.*	1093.
11.	*Ramon Berengarius.3.*	1131.
12.	*Ramon Berengarius.4.*	1162.

CATALOGVS NOVEM PRISCORVM *Equitum, qui natione Teutones, Catalauniam ingreſsi ſunt, viri non minus genere, quam virtutum ornamentis illuſtres: quorum hæc ſunt nomina.*

Ottogerus Golantes, cognomento Catalaunus, qui Guyennæ Præfectus fuit, & nouem horum equitum caput ac dux.

1. No-

1. *Nopiſer Moncada.*
2. *GuilhelmusCeruera.*
3. *Galceranus Gerau Pinus.*
4. *Guilhelmus Ramon Ceruellus.*
5. *Hugo Mataplana.*
6. *Petrus Alemanus.*
7. *Ramon Angleſola.*
8. *Gisbertus Ribelles.*
9. *Berengarius Rogerius Eril.*

Quorum familia, varijs multorum ſcriptis celebrata, etiamnum in Catalaunia ſupereſt.

FINIS.

CHRONICI IOANNIS VASAEI BRVGENSIS ADPROBATIO, SIVE PVBLICVM

de eo clariſſimorum totius Hiſpaniæ & Luſitaniæ virorum teſtimonium atque iuditium.

HOc opus prius in Portugallia iuſſu Reuerendiſſimi Cardinalis & Sereniſſimi Principis D.Henrici Infantis Portugalliæ, & in omnibus regnis ac ditionibus Regis fratris ſui, ſummi de fide Catholica iudicis, fuit examinatum Eboræ, vbi & lucubratum, ab admodum Reuerendo D.Emanuele Sancto, epiſcopo Targenſi ac Sacræ Theologiæ Doctore grauiſſimo, & approbatum. Poſtea vero etiam Valladoliti mandato Sereniſſimi D.Maximiliani Boemiæ Regis, à viro vndecunque doctiſſimo, Ioãne Geneſio Sepulueda, oratore, philoſopho, Theologo conſummatiſſimo, & Caroli Quinti Imperatoris hiſtoriographo: qui non ſolum probauit, ſed etiam multa in eo ſe reperiſſe ſcitu digna, & ad veram Hiſpaniæ laudem pertinentia, chirographo ſuo teſtatus eſt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX RERVM INSIGNIVM CHRONICI, IOANNIS VASAEI BRVGENSIS, IN QVO PR. PRAEAMBVLA SIGNIFICAT, SIC ENIM APPELLARE LIBVIT. QVI NVMErus capitis numero ſubijcitur, in quarto & ſexto capite ordinem commonſtrat eorum, qui ibi deſcribuntur, in alijs annum oſtendit vel à diluuio, vel ab vrbe condita. Vbi duntaxat vnum numerum inuenies, annum intellige natiuitatis CHRISTI. Sicubi hæ literæ, P.M.F. apponentur, P. principium capitis denotat. M. medium. F. finem.

A.

ABDALIA Miramolinus Hiſpaniæ. 876.
Abdemelic Sarracenorum tyrannus. 685.
Abdera ciuitas qua? Pr.cap.2c.
Abderamen Hiſpaniæ Imperium occupat, & Miramolinum ac Cordubæ Regem ſe appellat. 757.
Abderamen Miramolinus Chriſtianos perſequitur. 950.
Abderamen Miramolinus. 45. filios, & 42. filias reliquit. 839.

Ab-

Abdulaziz Roderici Regis vxorem ducit, & Hiſpali ſedem regni conſtituit. 717. *& à ſuis occiditur.* 719.
Abigaus presbyter Hiſpanus. 388.
Abubacar Arabum Rex. 628.
Abulenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Abundius Auitus Hiſpanus. 388.
Acephali dicti, quia ſine autore. 619.
Acephalorum hæreſis à S. Iſidoro deſtruitur. Ibid.
Accitanus epiſcopatus qui? Pr. cap. 20.
Acilia familia Cordubæ. 39.
Acliulphi ingratitudo & ſupplicium. 457.
Adenſis epiſcopatus qui? Pr. cap. 20.
Adham dux Hiſpaniæ. 720.
Adriani Imperatoris in Chriſtianos benignitas. 119.
Adriani Imp. periculum cum laude vitatum. Ibid.
Adrianus Hiſpanus ſuſcipit imperium. Ibid.
Aegidius Zamorenſis. Pr. cap. 4. 38.
Aera quot annis prior anno CHRISTI. *Pr. cap.* 22.
Aera vnde dicta eſt. Ibid.
Aera vocabulum antiquum. Ibid.
Aeræ vſus quando ſublatus. Ibid.
Africanum bellum. Pr. cap. 11. 512.
Agabrenſis epiſcopatus qui? Pr. cap. 20.
Agalienſe monaſterium Toleti, nunc eccleſia Coſmæ & Damiani. 652.

Agapetus ex milite Cordubenſis epiſcopus.618.
Agapius epiſcopus.Ibidem.
Agathenſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Agragenſis epiſcopatus qui?Ibidem.
Aguila Gothorum Rex.549.
Aguila violati ſepulchri S. Aciſcli pœnas luit.Ibid.
Aiub Hiſpaniæ regnum Cordubam transfert.719.
Alahor dux Hiſpaniæ. Ibid.
Alani indomiti Carthaginem repetunt.422.
Alanorum in Hiſpaniam aduentus, regnum & interitus.Pr.cap.14.
Alanquera ab Alanis dicitur.422.
Alaricus Gothorum Rex creatur.386.& 483.& eius mors.412.
Alaricus Gothorum Rex occiſus.509.
Alaricus Romam capit ac diripit.412.
Alcobacienſis monaſterij laus.Pr.cap.6.2.
Alcoraxi Rex Hiſpalenſis.965.
Alexandri Magni templum Gadibus. Pr. cap. 12. 693.
Alexij Salmancæ Zamorenſis laus.67.
Alfonſi Decimi Chronica.Pr.cap.4.24.
Alfonſi Sancti ſcripta.Pr.cap.4.5.
Alfonſi Vndecimi Chronica. Pr.cap.4.25.
Alfonſus à Carthagena.Pr.ca.4.14.
Alfonſus à Palentia ſcriptor Hiſpaniæ.Pr.ca.4.12.
Alfonſus Caſtus, Legionis & Auſturiarum Rex. 783.

*Alfonſus Caſtus moritur.*824.

Alfonſus Caſtus *regno pellitur.*783. *& reſtituitur.*791.

Alfonſus Caſtus Sarracenos magna ſtrage affecit. 793.

Alfonſus Catholicus, Legionis *& Aſturiarum Rex.* 737. *& mors eius beata.*756.

Alfonſus Magnus Compoſtellanam eccleſiam D.I*acobi quadrato lapide conſtrui iubet.* 843.

Alfonſus Magnus Legionis & Aſturiarum Rex. 841.

Alfonſus Quartus Legionis & Caſtellæ Rex.899.

Alfonſus Quartus, omiſſo regno vitam monaſticam profitetur, & paulo poſt pœnitentia ductus in carcerem conijcitur.Ibi.

Alfonſus Quintus, Legionis & Caſtellæ Rex. 983.

Alfonſus Quintus ſororem inuitam Regi Sarraceno nuptum dat, & miraculum de ea re, Ibidem.

*Alfonſus Quintus Viſeum obſidens, ex ictu ſagittæ moritur.*1010.

Alſonſus Venerus.Pr.*cap.*4.39.

Alibatam Hiſpaniæ Miramolinus *& Cordubæ* Rex.704.

Almanzor a Ferdinando *Gundiſaluo* Comite *Caſtellæ magna clade affectus.*924.

Almanzor Compoſtellam *deuaſtat, ſed non impune.*975.

*Almanzor grauis hoſtis Chriſtianorum.*965.

Almanzor iterum à Ferdinando Gundiſaluo Caſtellæ Comite vincitur, amiſſo ferè toto exercitu. 931.
Almanzor turpiter victus, præ dolore vitam inedia finiuit. 981
Almanzoris mors. 963.
Aloiſiæ Sygææ laus & multiplex linguarum ſcientia. Pr.cap. 9.
Aloiſii Lippomani epiſcopi laus. 260.
Amalaricus à Francis occiditur. 530.
Amalaricus Gothorum Rex. 526.
Amilcar dux in Hiſpaniam mittitur. Pr. cap. 11. 516. *& occiditur. Ibidem.*
Anæ fluuij deſcriptio. Pr.cap. 8. 4.
Andeca Sueuorum regnum occupat. 583.
Andreæ Reſendij laus. Pr.cap. 6. 10. *& cap.* 22. *& an.* 350.
Angli ad CHRISTVM *conuertuntur.* 616.
Annæa familia Cordubæ. 39.
Annibal dux Hiſpaniæ, & illius odium in Romanos. Pr.cap. 11. 532.
Annibal Saguntinos expugnat. Pr.cap. 11. 534.
Annibalis vxor Hiſpana. Pr.cap. 11. 532.
Annorum homo trecentorum à Luſitanis in India pertus. Pr.cap. 10. 129.
Antheri Papæ epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ. 241.
Antonij Nebriſſenſis laus. Pr.c. 4. 20. *& c.* 10. 967.
Antonini locus ex itinerario reſtitutus à Reſendio. 106.

Antoninus Verus Imperator, ex Hiſpania oriundus. 163.
Aquæ Flauiæ, vulgo Chaues oppidum Portugalliæ. 107.
Aquilius Seuerus Hiſpanus. 374.
Aprugius Pacenſis epiſcopus. 532.
Arabes in Galliam Gothicam ducunt. 720.
Arabum ducentæ naues in Hiſpaniam appulerunt, ſed diſſipatæ ſunt. 676.
Arabum exercitus in Hiſpania duce Tarif. 713.
Arabum regni annus primus. 617.
Arabum regnum in Maroan & Abdaliam diuiſum. 681.
Aragonia vnde dicta. Pr. cap. 18.
Aragoniæ regnum quando inſtitutum. 1000.
Aragoniæ Regum catalogus. Ibid.
Aragonum hiſtoriam ſcripſit Frat. Galbertus Monachus. Pr. cap. 4. 29.
Arcadius & Honorius in Hiſpania nati. 397.
Archiepiſcopus olim dicebatur ſolus Romanus Pontifex. Pr. cap. 21.
Arcobricæ dux in Hiſpania. Pr. cap. 20.
Arcobricenſis epiſcopatus qui? Ibid.
Arganthonius. Pr. cap 10. 129.
Argenteæ viæ inſtaurator Imperator Hadrianus. 106.
Argimundus perfidiæ pœnas luit. 589.
Aſdrubal Amilcaris gener, dux Hiſpaniæ. Pr. c. 11. 524.

524.fœdus cũ Romanis facit.ibi.& occiditur.ibi.
Aſdrubalis clypeus prægandus.Pr.12.542.
Aſindonenſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Aſnar primus Argoniæ Comes.771.
Aſtigi ciuitas,vulgo Ecija.Pr.cap.20.
Aſturica condita.Pr.cap.10.1139.
Aſturicenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Aſturius Toletanus epiſcopus.402.
Athanagildus Gothorum regnum tyrannicè occupat.553.
Athanaricus Gothorum Rex Conſtantinopoli moritur.385.
Athanaricus Rex Gothos Chriſtianos perſequitur. 369.
Athanaſii Magni elogium de Oſio epiſcopo.342.
Athaulphus Compoſtellanus epiſcopus,& de eo miraculum inſigne.831.
Athaulphus Gothorum Rex.413
Athaulphus Placidiam Theodoſii Magni filiam ducit.414.
Athaulphus Rex Barcinone occiditur,& illius epitaphium.417.
Attila à Turiſmundo victus.455.
Attila Hunnorum Rex.452.
Auca ciuitas Hiſpaniæ.Pr.cap.20.
Aucitanus epiſcopatus trãſlatus in Burgenſem.Ibi.
Audentius epiſcopus Toletanus.388.
Auguſta ciuitas quæ? Pr.cap.20.

*Auguſti & Cæſaris differentia.*395.
Auguſtum in Hiſpania Indorum & Scytharum legati adeunt. Pr.c.12.726.
*Auraſius Toletanus præſul floret.*609.
*Aurelius Legionis & Aſturiarum Rex.*767.
Aurienſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Auſonenſis epiſcopatus qui? Ibi.
*Autumar Arabum Rex.*653.
Auxitanus epiſcopus qui? Pr.ca.20.
Auzenſis epiſcopatus. Ibi.
*Azaman Arabum Rex.*653.

B.

Bacchus in Hiſpania. Pr.ca.10.967.
Badaiocenſis epiſcopatus. Pr.ca.21.
Baleares inſulæ domitæ. Pr.ca.12.631.
*Bamba Gothorum Rex.*672.
*Bamba relicto regno, vitam monaſticam profitetur.*681.
*Bambæ regis initia, nouarum rerum ſtudio turbata ſunt.*673. *& victoria eius.* Ibi.
*Bamba Toletanam vrbem turribus & ædificijs ornat.*673.
*Bardulia, quæ nunc Caſtella vetus,*824.
Barcino ab Amilcare Barca cõdita. Pr.c.11.616.
*Barcino recuperatur.*819. *& iterum a Mauris capitur.*920.
Barcinonenſis epiſcopatus. Pr.cap.20.

Baſ-

Baſſetania regio.Ibi.
Baſsitanus epiſcopatus. Ibidem. Baſtitania. Ibi.
Baſtitanus epiſcopatus.Ibi.
*Belilla Chriſti famula.*77.
*Bellum inter Francos & Gothos.*501.
*Bellum ſeruile in Hiſpania.*767.
*Bernardus Carpienſis à Regis obſequio deficit.*815.
*Bernardus Carpienſis, Caroli Calui ex ſorore nepos.*809.
Bernardus Carpienſis Carpium communit. 844. *& idem mortuo patre ac amiſſo Carpio, Hiſpania exulat.Ibi.* (21.
Bernardus primus Zamorenſis epiſcopus.Pr. cap.
*Beroſus Chaldæus & de eo iudicium.Pr.cap.*4.17.
*Beterrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Betica quæ & vnde dicta.Pr.cap.*8.2.
*Betis fluuius vnde dictus.Pr.cap.*10.482.
*Bigaſtrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Bigerra olim, nunc Beiar.Ibi.
Bigerrenſis epiſcopatus.Ibi.
*Bilbilis vulgo Calataiud.*90.
*Blaſii epiſcopi Lerienſis laus.Pr.cap.*21.
Bletiſa olim, quæ nunc Ledeſma dicitur. Pr. c. 10. 400.
*Bonoſus educatione Hiſpanienſis.*278.
*Bracara olim vna è quatuor præcipuis Hiſpaniæ ciuitatibus.Pr.cap.*20.
*Bracara Chriſtianis reſtituitur.*737.

Bracaræ direptio lamentabilis. 457.
Bracaræ monumenta Imperatorum Romanorum. 137.*&* 239.
*Bracaræ origo & laus.Pr.cap.*11.455.
*Bracarenſi archiepiſcopo qui epiſcopi olim paruerint.Pr.cap.*20.
*Bracarenſis archiepiſcopatus.*Ibid.
Bracaris expugnandis 40.*annos impenderunt Romani.Pr.cap.*12.617.
*Bracarenſis archiepiſcopus qua de cauſa primatum ſibi vendicat.Pr.cap.*20.*& cap.*21.
Bracarorum olim frequentia & vires. Pr.cap. 12. 575.
Braulius ſiue Braulio, epiſcopus Cæſarauguſtanus. 637.
Breuiarium trium lectionum,à Didaco Neila *Canonico Salmaticenſi compoſitum.Pr.cap.*7.
*Brica ſiue Briga, Hiſpanis oppidum ſignificat. Pr. cap.*10.400.
*Britonorum epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Britoleenſis epiſcopatus.*Ibid.
Burdunellus Tyrannus. 497.*& illius mors.*498.
*Burgenſis epiſcopatus.Pr.cap.*21.

C.

CAEſarauguſta à Gallis obſeſſa.542.
Cæſarauguſta multis martyribus clara. 306.

Cæſar-

Cæſarauguſta ingratiam Auguſti Principis ſic appellata.Pr.cap.22.
Cæſarauguſta prius Salduba dicebatur. Pr.ca.20.
*Cæſarauguſtæ laus.Pr.cap.*20.
Cæſarauguſtanus epiſcopatus.Ibid.
*Cæſaris & Auguſti differentia.*395.
Calagurris vrbis pertinax conſtantia. Pr. cap. 12. 684.
*Calagurritanus epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Calataiud ab Aiub *Mauro dicitur.*90.
Calixtus 2.*Papa, Alfonſi Hiſpaniæ Imperatoris patruus.Pr.cap.*21.
Candida maſſa martyrum Cæſarauguſtanorum. 306.
Candida maſſa martyrum Carthaginenſium.257
*Canius poeta Hiſpanus.*90.
*Cantabriam Lacones occupant. Pr.cap.*10.1139.
*Cantabri à Tiberio ad vrbanos Mores perducuntur.*16.
Cantabros oppugnat Auguſtus. Pr. cap. 12.726. *& in prouinciæ formam redigit.Ibid.*
*Carcaſſonenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Cardinales in eccleſia Toletana quando primum inſtituti.Pr.cap.*21.
*Caroli Magni clades in Hiſpania.*809.
Carolus Magnus C*æſarauguſtam obſidet.*778.
*Carolus Martellus Francorum Rex, Sarracenos vincit funditúq;.*730.

*Carolus Martellus inſigni victoria Sarracenorum exercitus fundit.*736.
*Carolus Nauarræ Infans, hiſtoriam ſcripſit Nauarræ.*Pr.cap.4.30.
*Carraccenſes nunc Guadalaiarenſes.*Pr.20.
*Carteia Libertinorum Colonia.*Pr.cap. 12.583.
*Carthaginenſes Hiſpania pulſi.*Pr.cap.12.549.
*Carthaginenſes opibus Hiſpaniæ freti, Siciliam inuadunt.*Pr.c.11.489.
*Carthaginenſes quandiu Hiſpaniæ ante Romanos dominati ſunt.*Pr.cap:12.535.
*Carthaginenſis epiſcopatus.*Pr.cap.20.
*Carthaginenſis prouincia quinta Hiſpaniæ.*Pr.cap. 22.*in epiſtola Reſendij.*
*Caſtella iterum in fidem Regum Legionenſium venit.*905.
*Caſtella libera & immunis fit.*937.
*Caſtella ob occiſos ſuos Comites, a fide Regum Legionenſium recedit.*896.
*Caſtella per duos iudices regitur.*898.
*Caſtella regno Legionenſi vnitur.*1020.
*Caſtella regnum efficitur.*1011.
*Caſtellæ iudices.*Pr.cap.16.&.898.
*Caſtellæ nobilitas aucta.*941.
*Caſtellæ primus Comes.*Pr.c.16.*& an.*905.
*Caſtellæ Regum catalogus.*Ibi.
*Caſtulonenſis epiſcopatus.*Pr.cap.20.
*Catalaunica pugna.*453.

Ca-

Catalonia vnde dicitur.422.
Cato Conſul Hiſpaniæ.Pr.cap.12.559.& qua fru galitate prouinciam rexit.Ibidem.
Catonis triumphus de Hiſpania. Pr.cap.12.560.
Catralaucenſis epiſcopatus.Pr cap.20.
Caurienſis epiſcopatus.Ibid.
Celtæ in Hiſpaniam.Pr.cap.10.1350.
Celtæ in Portugalliam Interamnem & Galleciam. Pr.cap.11.435.
Celtiberi in Luſitaniam & Beticam.Pr.cap.10. 1554.
Celtibericum bellū Romanos terret.Pr.c.12.603.
Cereus Paſchale quare benedicatur.633.
Certamen ſingulare inter Regem Francorum.& Gothorum.501.
Cgaridami promontorium.Pr.c.8.2.
Chintilla Gothorum Rex.636.
Chriſtiani à Sarracenis ad vallem Iuncariam vincuntur.895.
Cidus vnde appellatis Rodericus Dias.Pr.c.4.26.
Cimbri in Hiſpaniam.Pr.cap.12.651.
Cindaſiunthus Gothorum Rex.642.
Cindaſiunthus Rex moritur.652.
Ciuitatenſes Hiſpaniæ populi.467.
Ciuitatenſis epiſcopatus.Pr.cap.21.
Cixilia Toletanus præſul floret.744.
Claudij Luſitaniæ ducis victoria inſignis contra Fra ſonc.588.

Clo

*Claudij Luſitaniæ ducis victoria inſignis contra Francos.*588.
*Clotildis Francorum Regum ſoror, Amalarico Gothorum Regi nubit.*515.
Clotildis, quia catholica, maleà Gothis tractatur. 530.
Clunia olim, quæ nunc Crunna. *Pr.cap.*8.14.
*Cluuius Rufus magiſtratus in Hiſpania.*70.
*Celibrienſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Collegium S.Saluatoris, Salmanticæ à quo inſtitutum.Pr.cap.*4.9.
*Colubraria inſula.Pr.cap.*10.88.*vr.con.*
*Columella Hiſpanus.*67.
*Complutenſis eccleſiæ laus.Pr.cap.*20.
*Complutenſis epiſcopatus.*Ibid.
*Compoſtella à Veremundo Rege inſtaurata.*963.
*Compoſtella cathedrali ſede donatur,*798. *& Pr. cap.*21.
Compoſtella olim Liberum donum dicebatur .44.
*Compoſtella quando primum mœnibus ac turribus, vallo & foſſa munita.*941.
Compoſtellana D.*Iacobi eccleſia conſecratur.*877
Compoſtellana eccleſia Metropolitana facta. Ibidem.
*Compoſtellana hiſtoria.*Pr.*cap.*4.9.
*Compoſtellana ſedes Metropolitana.*Pr.*cap.*21.
Compultenſe monaſterium in Gallecia. 655.

Co-

Conantius ſiue Tonantius Palentinus epiſcopus. 639.
Concilia generalia prouinciarum ante concilium Nicenum. 326.
Concilio Sardicenſi qui epiſcopi Hiſpani interfuerunt. 352.
Concilium Arianorum Toleti ſub Leouigildo. 579.
Concilium Ariminenſe Arianorum. 354.
Concilium Bracarenſe primum. 536.
Concilium Bracarenſe ſecundum. 564.
Concilium Bracarenſe tertium. 675.
Concilium Cæſarauguſtanum. 517.
Concilium Hiſpalenſe primum. 590.
Concilium Hiſpalenſe ſecundum. 619.
Concilium Gerundenſe. 517.
Concilium Ilerdenſe. 525.
Concilium Illeberitanum. 338.
Concilium Lucenſe. 564.
Concilium Nicenum. 318. *Epiſcoporum.* 324.
Concilium Sardicenſe. 352.
Concilium Syrmienſe Arianorum. 355.
Concilium Taraconenſe. 516.
Concilium Toletanum primum. 402.
Concilium Toletanum ſecundum. 530.
Concilium Toletanum tertium. 589.
Concilium Toletanum quartum. 633.
Concilium Toletanum quintum. 637.
Concilium Toletanum ſextum. 638.

Con-

Concilium Toletanum ſeptimum.646.
Concilium Toletanum octauum.652.
Concilium Toletanum nonum.654.
Concilium Toletanum decimum.655.
Concilium Toletanum vndecimum.675.
Concilium Toletanum duodecimum.681.
Concilium Toletanum decimum tertium. 684.
Concilium Toletanum decimum quartum.685.
Concilium Toletanum decimum quintum.689.
Concilium Toletanum decimum ſextum.693.
Concilium Toletanum decimum ſeptimum.694.
Concilium Valentinum.525.
Conimbrica ab Almanzore cap.987.
Conimbricenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Conſtantini Magni mors.341.
Conſtantinus Magnus ante Concilium Nicenum baptizatus.Ibi.
Conſtantinus Magnus de tota Hiſpania bene meritus.Ibi.
Conſtantinus Magnus Hiſpaniam à Barbaris pacatam reddit.338.
Conſtantinus Magnus obijt Catholicus.341.
Corduba Marcelli ædificium.Pr.cap.20.
Cordubenſes plateæ ac viæ lapideo pauimento ſternuntur .835.
Cordubenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Cordubenſis Meſquita ædificari cœpta.787.
Cordubenſis regni finis.1002.

Cra

Craſtinus dux Hiſpaniæ.424.

Crux aurea ab angelis fabrefacta, in Ouetenſi S. Saluatoris eccleſia reponitur.792.

Cypriani locus emendatus.Pr.20. Suffetulanus.

D.

Dacianus igni conflagrauit.306.

Damaſus Papa moritur.387.

Damaſus S.Hiſpanus Papa.369.

Damaſus S.Papa Vimaranenſis.Ibid.

*Damiani à Guoes Luſitani laus.*Pr.c.4.21.

Decianus Poeta *Hiſpanus.*90.

*Dertoſanus epiſcopatus.Pr.c.*20.

Deuſdedit Papa *ad epiſcopos Hiſpaniæ ſcribit.* 613.

*Deuterius epiſcopus Arianus.*501.

*Dexter Barcinonenſis præfectus prætorij.*388.

*Dianienſis epiſcopatus.Pr.c.*20.

Didaci Neilæ *laus.Pr.c.*7.

*Didaci Sygæi laus.Pr.c.*9.

*Dieghus à Valera.Pr.c.*4,27.

*Dieghus Henricus à Caſtello,ſcripſit vitam Henrici Quarti Regis Caſtellæ.Pr.cap.*4.35.

Dionyſii Papæ epiſtola ad Cordubenſem epiſcopum. 270.

*D.Cypriani locus reſtitutus.Pr.cap.*20.

*D.Iacobi militaris ordo inſtituitur.*825.

D.Iacobo

D.Iacobo vota ſoluũntur,Ibid.

D.Iacobus Apoſtolus,Ranimiro in ſomnis ſe Hiſpaniæ defenſorem affirmat. Ibi.

Diuinæ vltionis exemplum formidabile. 355. & 920.

Dominicæ orationis virtus & efficacia. 633.

Dominici diei obſeruatio à ſabbato olim incipiebatur. 516.

Dominus Elenenſis epiſcopus claret. 570.

Dracontij Hexameron. 651.

Dumienſe monaſterium à S. Martino Bracarenſi præſule conditum. 564.

Dumienſis epiſcopatus. Pr. *cap.* 20.

Dumienſis epiſcopatus alius à Mindonienſi. 694.

Durij deſcriptio. Pr. *cap.* 8.6.

E.

EBora Sertorio antiquior. Pr. *cap.* 12. 683.

Eborenſis aquæductus Sertorius primus autor. Ibidem.

Eborenſis Breuiarij laus. Pr. *cap.* 5. *litera B.*

Eborenſis eccleſia metropolitana facta. Pr. *cap.* 20.

Eborenſis epiſcopatus, & eius antiquitas. ibidem. & 338.

Eburicus Sueuorum Rex. 582.

Ebuſus inſula nullum animal noxium gignit aut ſuſtinet. Pr. *cap.* 10. *vrb. cond.* 88.

Eccleſi

Eccleſiarum immunitas à Siſebuto Rege in Hiſpania ſtatuitur.612.
Eclipſis ſolis in Hiſpania.719.&905.
Egabrenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Egarenſis epiſcopatus.Ibidem.
Egica Gothorum Rex.688.
Egobinenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Egoſa vrbs Hiſpaniæ.Ibid.
Eliberitanus epiſcopatus.Ibid.
Eliocrocenſis epiſcopatus.Ibid.
Elnenſis epiſcopatus.Ibid.
Emanuelis Sancti epiſcopi Targenſis laus.Pr.ca.4.15.
Emer Arabum Rex.631.
Emerita Auguſta condita.Pr.cap.12.726.
Emeritenſis ſedes metropolitana.Pr.cap.20.
Eminienſis epiſcopatus.Ibid.
Ennicus Ariſta, primus Rex Nauarræ.839.
Eoricus ſiue Euricus Gothorum Rex.469.& illius geſta.470.
Epiſcopatuum Hiſpaniæ diuiſio ſub Conſtantino Magno.338.
Epiſcopi ſancti tempore Maurorum in Hiſpania.717.
Epiſcoporum electio erat Regum Hiſpaniæ, tempore Gothorum.681.
Eredicus à Francis occiditur.464.
Ergauica, vulgo Alcanniz.Pr.cap.20.

Ergauicenſis epiſcopatus. Ibi.
EringiusGothorum Rex, & quomodo ad regnum peruenerit, & quid de eo ſentiendum ſit. 681.
Erythrea. Pr. cap. 10. 1071.
Euangelium vt ante offertorium dicatur, ſtatutum. 525.
Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, cum clero ſuo pro fide catholica exulat. 476.
Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, & eius pro fide certamen. 472.
Eugenius Sanctus, primus Toletanus epiſcopus. 97.
Eugenius Toletanus præſul. 637.
Eugenius Toletanus præſul ſanctus, D. Alfonſi auunculus. 651.
Eunenſis epiſcopatus. Pr. cap. 21.
Euricus Gothorum Rex moritur. 483.
Eutropius abbas, deinde epiſcopus. 583. & 590.
Eutichianus Papa ad epiſcopos Hiſpanos ſcribit. 284.

F.

Faſila Cantabriæ dux, à Vitiza claua percuſſus obijt. 698.
Faſila Legionis Rex. 735.
Faſila Rex in venatu ab vrſo laniatur. 737.
Felix Ceſaraugustanus epiſcopus, D. Cypriani elogio commendatus. 256.

Ferdinandi Antolini pietas miraculo comprobata. 941.
Ferdinandi Perez à Guzman Valerius Scholaſticus. Pr. cap. 4. 28.
Ferdinandus à Pulgar hiſtoriam Catholicorum Regum ſcripſit. Pr. c. 4. 36.
Ferdinandus à Gundiſaluus Caſtellæ Comes, à Rege Legionenſi per fraudem captus, iterum ab vxore admirabili virtute liberatur. 936.
Ferdinandus Gundiſaluus Caſtellæ Comes, Almanzorem duobus prælijs D. Iacobi præſidio vincit, & penè ad internecionem cadit. 924. & 941.
Ferdinandus Gundiſaluus per fraudem à Rege Nauarræ capitur, & à Sanctia Regis filia liberatur. 932.
Ferdinandus Gundiſaluus, primus Caſtellæ Comes ac dominus. 905. & eius mors. 941.
Feruentia fluuius admirabilis, omnia abſorbens. Pr. cap. 8. 8.
Filij quando primum hæredes patrum apud Arabes. 819.
Florentia S. Iſidori ſoror. 567.
Floriani à Campo laus. Pr. cap. 4. 41.
Fontes baptiſmales in Hiſpania diuinitus repleri ſo ſiti. 571.
Fortunius Garſias, tertius Suprarbrorum Rex. 802.

Franciſci à Lodoſa nobilis Nauarri laus. Pr. *cap.* 17.
Franciſci à Nauarra, epiſcopi Pacenſis laus. Pr.ca. 20.
Franciſci à Stuniga, Ducis Beiarrenſis laus. Ibid.
Franciſci Bobadiliæ Cardinalis laus. Ibid. cap. 21.
Franciſci Ximenij Cardinalis laus. Ibid. cap. 20.
Franci Hiſpanias ingreſſi opprimuntur. 531.
Francorum regnum in 4. *Reges diuiſum.* 515.
F. Franciſci à Victoria laus. Pr. cap. 6. 7. *& Ibidem mors eius defletur.*
F. Franciſci Forerij laus. 67.
F. Franciſcus à Valladolid laudatur. 306.
Froila fratrem occidit. 757.
Froila Legionis & Aſturiarum Rex. 756.
Froila Legionis & Aſturiarum Rex. 898. *& idem lepra percuſſus obijt. Ibid.*
Froila occiſus à fratre. 767.
Froila Ouetenſem ciuitatem condit, & epiſcopali ſede ornat. 757.
Froila Rex ſacerdotes celibatum ſeruare cogit. 756.
Froila Sarracenos memorabili victoria cadit. 757.

G.

Gaditani in Hiſpaniam. Pr. cap. 11. 235.
Gaditanus epiſcopatus. Pr. cap. 21.

Galba Imperator in Hiſpania ſalutatur. 70.
Galbertus monachus Aragonenſis, hiſtoriam ſcripſit Aragonum. Pr.*cap.* 4.29.
Gallecia quarta prouincia Hiſpaniæ. Pr.*cap.* 22.*in epiſt. Reſendij.*
Galſonta Athanagildi Regis filia, nupta Regi Francorum, in mariti lecto mortua inuenta eſt. 566.
Gangrenſe concilium. 324.
Garſia Comite Caſtellæ occiſo, Sanctius Maior Rex Nauarræ, Comitatum Caſtellæ vxoris nomine poſſidet. 1011.
Garſias Eniecus Secundus Nauarræ *Rex.* 860.
Garſias Ennicus, Suprarbrorum ſecundus Rex. 758.
Garſias Ferdinandus Caſtellæ Comes. 941.*&.* 988.
Garſias Legionis & Aſturiarum Rex. 887.
Garſias Tremulus Nauarræ Rex. 927.
Garſias Tremulus Rex Nauarræ, a Comite Caſtellæ captus. 933.
Garſias Ximenius, in Pyrenæis *montibus Rex ſalutatur.* 716.
Gaſparis a Caſtro laus. Pr.*cap.* 7.*& an.* 100.
Gaſparis a Cuniga epiſcopi Segobienſis laus. Pr.*ca.* 20.
Gauderit Comes Gothorum Hiſpanias obtinet. 475.

Georgij Cœlij laus. Pr. cap. 1. & 6. 5.
Gerabricenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Germani inuadunt Hiſpaniam. 265.
Gerontius presbyter, quia epiſcopo aduerſabatur, quomodo diuinitus caſtigatus. 636.
Gerundenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Geryones frater. Pr. cap. 5 39.
Geſalaricus Gothorum Rex, ignauus ac degener. 509.
Getæ ijdem, qui Gothi. Pr. cap. 15. & 369.
Gibraltaris vocabulum vnde. 713.
Giennenſis epiſcopatus. Pr. cap. 21.
Gilimer Vandalorum tyrannus. 523.
Giſerici crudelitas in ſuos. 445.
Giſerici crudelitas in vxorem. 452.
Giſericus Carthaginem per dolum occupat. 442.
Giſericus fit Arianus. 441.
Giſericus imperij perturbationem procurat. 469.
Giſericus moritur, & illius de ſucceßione regni inſtitutum. Ibid.
Giſericus Rex victus nauali prælio. 469.
Giſericus Romam inuadit & ſpoliat. 457.
Giſericus Siciliam vaſtat. 443.
Giſericus Vandalorum Rex nothus. 429. & 430.
Gogidiſcus Vandalorum primus Rex in Hiſpania. 410.

410.
Goſuintha primum Athanagildi, deinde Leouigildi vxor. 567.
Goſuintha Regina Ariana. 588.
Gothi ad internecionem caſi apud Septam. 546.
Gothi ante Valentis tempora Chriſtum non norũt. 326.
Gothi Dertoſam ingreſſi. 506.
Gothi fraude Stiliconis caduntur. 412.
Goth, ijdem qui Getæ. Pr.cap. 15. & 369.
Gothi in factiones diuiſi. 377.
Gothi iterum in duas factiones diuiſi. 399.
Gothi in Italiam. 407.
Gothi in Veſogothos & Oſtrogothos diuiſi. Pr.ca. 15.
Gothi qui, & quomodo in Hiſpaniam venerunt. Ibidem.
Gothi quomodo hæreſi Ariana imbuti. 377.
Gothis Gallia & Hiſpania conceduntur. 412.
Gothorum clades in Italia. 407.
Gothorum epiſcopus Theophilus interfuit concilio Niceno. 326.
Gothorum excidium. 714.
Gothorum gens Arianam hæreſim abiurat. 589.

Gothorum in Hiſpania Regum catalogus. Pr. cap, 15.
*Gothorum regnum quandiu durauit.*714.
*Granata vnde dicta. Pr.cap.*20.
*Granatenſis Archiepiſcopatus. Pr.cap.*21.
*Græci ex Sicilia in Hiſpaniam. Pr.cap.*10.13.
*Græci in Hiſpaniam ab excidio Troiæ. Pr. cap.*10, 1139.
*Gregorij S. Eliberitani epiſcopi precatio contra Oſium.*355.
Gregorius Eliberitanus Beticæ epiſcopus. 374.
*Gregorius S. Eliberitanus epiſcopus, etiam ethnico iudici formidabilis.*355.
*Guadicenſis epiſcopatus. Pr.cap.*21.
Guardienſis epiſcopatus. Ibid.
*Guidila leuita.*685.
*Gundemirus cauit, ne violarentur, qui ad templa confugerent.*610.
Gundemirus Gothorum Rex. Ibi.
*Gundemirus Rex moritur.*612.
*Gundericus Toletanus præſul, eruditione, ſanctitate, miraculis clarus.*702.
*Gundericus Vandalorum Rex. D. Vincentij templum Hiſpali deripere volens, dæmone correptus interijt.*429.
Gundeſundus epiſcopus Compoſtellanus, *& de illo res notanda.*920.
Gundiſalui Comitis *perfidia in Regem ſuum.*940.
Gun-

Gundiſaluus Ferdinandus ab Oueto, Hiſtoriam ſcripſit Indiarum *Occidentalium. Pr. cap. 4. 37.*
Guntamundus Chriſtianos perſequitur. 477.
Guntamundus Vandalorum Rex. Ibi.

H.

Habidis mirabiles caſus. Pr. cap. 10. 1216.
Hadrianus Imperator, vide Adrianus.
Halibatam Cordubæ Rex quo aſtu Toletanos rebelles puniuit, & imperata facere coegit. 809.
Helladius Toletanus præſul, vir ſanctus. 616.
Henrici Cardinalis & Infantis Portugalliæ laus. Pr. *cap. 6. 1. & alibi ſæpe.*
Henrici Glareani laus. Pr. *cap.* 12. 575.
Henrici Quarti Caſtellæ Regis hiſtoriam ſcripſit Dieghus Henricus à Caſtello. Pr. *cap.* 4. 35.
Henricus Portugalliæ Comes, & primi Regis pater, Biſuntinus, nō Conſtantinopolitanus, neque Hungarus, Pr. cap. 19.
Hercules in Hiſpania. Pr. *cap.* 10. 539. *& templū illius apud Gadeis, Ibi. & mors ac ſepultura. Ibi.* 639.
Hermanni Buſchij laus. 70.
Hermanni Contracti locus reſtitutus, 260. *&,* 306.
Hermemberga V*icterici Regis filia, Mediomatricū Regi nupta, intacta remittitur.* 607.
Hermenegildi martyrium. 584.
Hermericus Sueuorū Rex mortuus. 433. *&* 440.

Hermigildus Compoſtellanus epiſcopus, & de eo res miranda. 920.
Herminius mons. Pr.c.10.400.
Herodes in Hiſpania moritur. 39.
Heſperia dicta Hiſpania. Pr.c.10.658.
Hiſpalenſis ſedes metropolitana. Pr.cap.20.
Hiſpalis à Cæſare amplificata, & quando primum celebris eſſe cœpit. Ibid.
Hiſpalis ab Hiſpale condita, à Cæſare inſtaurata. Pr.cap.10.590.
Hiſpalis nobile emporium, tempore Strabonis. Ibidem.
Hiſpani aduerſus Romanos rebellant. 278.
Hiſpani Brugis pro ciuibus habentur. Pr.cap.3.
Hiſpani cuiuſdam in ferendis tormentis & celandis ſocijs conſtantia. 29.
Hiſpani pro militari teſſera, Dei ac D. Iacobi numen implorant. 825.
Hiſpani quando primum ſuo nomine bella contra Romanos gerere cœperunt. Pr.cap.12.558.
Hiſpani queruntur de magiſtratibus Romanis. Pr.cap.12.583.
Hiſpani ſerui taciturnitas, fides & patientia. Pr.ca.11.524.
Hiſpani ſub Sarracenis tributarij viuunt. 717.
Hiſpania a quot Regibus poſt Mauros poſſeſſa. Pr. cap.

cap.8.16.

Hiſpania Babylonia Miramolino parere deſiuit. 757.

*Hiſpania Citerior & vlterior quos habuerint terminos.*Pr.*cap.*8.14.

*Hiſpania & Gallia, nerui & vires Romani Imperij.*Pr.*cap.*9.*& an.*272.

Hiſpania ex duabus prouincijs vnica. Pr.*cap.* 12. 583.

*Hiſpania in duas prouincias, citerorem & vlteriorem, diuiſa.*Pr.*c.*12.557.

Hiſpania in poteſtatem Sarracenorum venit. 714.

*Hiſpania in quinque prouincias diuiſa ſub Conſtantino.*338.

*Hiſpania Latij iure donatur.*72.

*Hiſpania omnibus opibus diſpoliatur.*714.

*Hiſpania, poſt Arianam, nulla hæreſi publice infecta fuit.*601.

Hiſpania poſterius in ſex prouincias diuiſa. Pr. *cap.* 22.*in epiſtola Reſendij.*

Hiſpania primum prouincia Conſularis. Pr. *cap.*8. 13.

Hiſpania quando primum in duas prouincias Prætorias diuiſa. Ibidem.

*Hiſpania quomodo poſt natalem Chriſti adminiſtrata.*Pr.*c.*13.*per totum.*

Hiſpa-

Hiſpania regio ſalubris & temperata. Pr. *cap.* 9.1.

Hiſpania Romanis commeatum ſuppeditat. Pr. *ca.* 12.551.

Hiſpania rurſus in duas prouincias diuiſa. Pr. *cap.* 12.587.

Hiſpania ſiccitate & frumenti inopia laborat. 982.

Hiſpania tyrannum nec ædidit, nec aliunde incurrentem viuum dimiſit. Pr. *cap.* 12. 683.

Hiſpaniæ calamitas ſub gentibus Barbaris. 414.

Hiſpaniæ clades miſerabilis. 714.

Hiſpaniæ Coſſ. Proconſules, Prætores. Pr. *cap.* 12. *per totum.*

Hiſpaniæ conuentus iuridici. Pr. *cap.* 8.14.

Hiſpaniæ deſcriptio. Pr. *cap.* 8.1.

Hiſpaniæ diuiſio. Ibi. 2.

Hiſpaniæ diuiſio ſub Conſtantino Magno. Ibidem. 15.

Hiſpaniæ fertilitas. Pr. *cap.* 9.2.

Hiſpaniæ laus. Pr. *cap.* 1. *M. & cap.* 9. *per totum.*

Hiſpaniæ laus ab opulentia. Pr. *cap.* 9.3.

Hiſpaniæ laus a fide & pietate in ſuos Reges. Ibidem. 6.

Hiſpaniæ laus a religionis antiquitate. Ibidem. 5.

Hi-

Hiſpaniæ laus a ſtudijs literarum.Ibid.7.
Hiſpaniæ laus a virtute bellica.Ibid.4.
Hiſpaniæ mirabilis ſiccitas.Pr.*cap*.10.1250.
Hiſpaniæ opulentia & copia metallorum.Pr. *cap*. 9.3.
Hiſpaniæ Reges & Principes a Thubal vſq; ad Carthaginenſes.Pr.*cap*.10.*per totum*.
Hiſpaniam Pompeius *inuadit*.Pr.12.695.
Hiſpaniam quomodo Barbari inter ſe diuiſerunt. 415.
Hiſpanicarum rerum ſcriptores.Pr.*cap*.4.*per totum*.
Hiſpanorum ad Alexandrum Magnum legatio.Pr. *cap*.11.535.
Hiſpanorum auxilio Cæſar contra Gallos vtitur. Pr.*cap*.12.695.
Hiſpanorum diuitiæ quantæ olim fuerunt.*cap*.10. 1500.
Hiſpanorum laus a ſtudijs literarum. Pr.*cap*.9.7.
Hiſpanorum legatio noui generis. Pr. *cap*. 12. 583.
Hiſpanorum pietas & fides in Reges ſuos. Pr.*cap*. 9.6.
Hiſpanorum religio antiqua.77.
Hiſen Hiſpaniæ Miramolinus & Rex Cordubæ. 787.
Hiſtoriæ laus.Pr.*cap*.1.M.

Hiſto-

Hiſtoriæ neceſſaria eſt veritas.Pr.cap.4.44.
Hizit Arabum Rex.678.
Homerus in Hiſpania.Pr.cap.10.1307.
Homar Arabum Miramolinus.720.
Homo trecentorum annorum à Luſitanis in India repertus.Pr.cap.10.129.
Honorichus Chriſtianos perſequitur.472.
Honorichus Chriſtianos ſecundo crudelius perſequitur.476.
Honorichus iudicio Dei percuſſus, miſerabili morte ſublatus eſt.477.
Honorichus Vandalorum in Africa Rex.470.
Humeiæ ambitio.1003.
Honorius & Arcadius in Hiſpania nati.397.
Hormiſda Papa Saluſtio Hiſpalenſi, & Ioanni Tarraconenſi vices ſuas committit.517.

I.

Iacobi Apoſtoli corpus in Hiſpaniam appulit. 44.
Iacobi Apoſtoli in Hiſpania diſcipuli. 37. & 44.
Iacobi Apoſtoli ſepultura.44.
Iacobi Apoſtoli corpus reuelatur.798.
Iacobo Apoſtolo Hiſpaniæ tutela commiſſa. 825.
Iacobi Hallenſis laus. Pr. cap. 4.26. & cap.6. 10.

Iacobi Teuij laus. Pr.cap.4.22.
Iacobus Apoſtolus. Vide D.Iacobus in litera.D.
Iacobus Apoſtolus decollatur.44.
Iacobus Apoſtolus ex Hiſpania in Iudæam redit. 37.
Iacobus Apoſtolus in Hiſpania prædicat Euangelium. 37.
Iberus fluuius.Pr.c.8.12.
Iberus fluuius vnde dictus.Pr.cap.10.299.
Idacius epiſcopus.Pr.cap.4.1.& an.420.
Idnabala Cæſaraugustæ regulus, expulſus regno, reſtituitur à Carolo Magno.778.
Idololatriam primus Oſiris induxit Hiſpaniæ. Pr. cap.10.514.
Idolorum templa diruta.401.
Ierabrica quæ? Pr.cap.20.
Ignis e mari ortus in Hiſpaniam diffunditur. 939.
Ihabea dux Hiſpaniæ.727.
Ildericus Vandalorum Rex Catholicus.516.
Ildericus Vandalorum Rex regno deturbatur. 523.
Ilerda a Troianis condita.Pr.cap.10.1139.
Ilerdenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Ilicenſis ſiue Ilicitanus epiſcopatus.ibi.
Ilipa ciuitas quæ? Ibi.
Ilipenſis epiſcopatus.ibi.
Illiberis Hiſpaniæ oppidum.ibi.

Illi-

Illiberitanus epiſcopatus,Ibi.
Illiturgin Giennenſem ciuitat em putant. Pr. cap. 12.559.
Immontinenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Imopyrenæus epiſcopatus.Ibi.
Imperatorum,qui Hiſpaniæ dominati ſunt,catalogus.Pr.cap.13.
Impuritanus epiſcopatus.Pr.cap.20.
Infantes dicuntur Hiſpanis Regum filij,965.
Innocentij Papæ epiſtola ad epiſcopos Toletanæ Synodi.416.
Interamnis Portugalliæ laus.Pr.ca.8.10.
Ioannes Abbas.Pr.cap.4.1.
Ioannes Abbas poſtea epiſcopus Gerundenſis,Scalabitanus,589.
Ioannes Annius Viterbienſis & de eo iudicium.Pr. cap.4.17.
Ioannes Cæſarauguſtanus epiſcopus.623.
Ioannes Emeritenſis presbyter.577.
Ioannes epiſcopus Gerundenſis.Pr.c.4.13.
Ioannis a Toleto Cardinalis laus.Pr.cap.21.
Ioannis Bernardi Calagurritani epiſcopi laus.Pr. cap.20.
Ioannis Ferdinandi laus.Pr.cap.4.33.
Ioannis Geneſii Sepuluedæ laus. Pr.cap.7. & cap. 22.in fine.
Ioannis Quignonij Cancellarij Salmanticenſis laus.Pr.cap.3.

*Iornandis locus reſtitutus.*456.
*Irenes Sanctæ martyrium.*653.
*Iria Flauia, vulgo Padron.*44.
Irienſis epiſcopatus. Pr. *cap.*20.
*Irienſis epiſcopatus quando inſtitutus.*798.
Irienſis ſedes Compoſtellam tranſlata. Ibidem, & *an.*798.
*Irienſium epiſcoporum catalogus.*798.
*Iſcan Arabum Miramolinus.*725.
*Iſidori.S.mors.*637.
Iſidori S.operum catalogus. Ibi.
Iſidori S.opera vitiata à Theodiſco, Hiſpalenſi præſule hæretico 643.
Iſidorus Iunior, eſt Hiſpalenſis epiſcopus, non Pacenſis. Pr. *cap.*4.9.
Iſidorus Pacenſis epiſcopus.ibi.
Iſidorus S. *Hiſpalenſis Archiepiſcopus* . *Pr. cap.* 4.
*Iſidorus Senior, Cordubenſis epiſcopus.*420.
*Italicenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Ithacius epiſcopus Hiſpanus.*388.
*Iudæi, aut qui ex Iudæis ſunt, ne officia publica appetant, cauetur.*633.
Iudæi etiam inuiti baptizati, cogendi ſunt ad ſeruandam fidem.ibi.
Iudæi ex Hieroſolymis in Hiſpaniam miſſi. 137.
*Iudæi Gallia expelluntur.*616.

Iudæi Hiſpania pelluntrr. Ibid.
Iudæi in Regem conſpirant. 694.
Iudæi quandiu in Hiſpania ſynagogas habuerunt. 137.
Iudæi vltro ritus Iudaicos in Hiſpania abiurauerunt. 636.
Iudæo Chriſtianus ne ſeruiat, cautum à Siſebuto. 621.
Iudæorum filij, à parentibus perfidis, poſt decimum ſeptimum ætatis annum, arceri iubentur. 694.
Iudæorum in Hiſpania ſynagogæ, à tempore Hadriani Imp. 137.
Iudæus officio publico ne fungatur, cautum eſt Concilio Toletano tertio. 589.
Iugaſtrenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Iugundis S. Hermenegildi vxor. 578.
Iuliani ab Alba epiſcopi Portalegrenſis laus. Pr. ca. 6.4. & c.21.
Iuliani Comitis pacta impia cum Sarracenis. 712.
Iuliani Comitis ſupplicium. 714.
Iulianus Comes à Mauris occiditur. 718.
Iulianus Eborenſis epiſcopus. 566.
Iulianus Lucas Toletanus Diaconus. Pr. capite 4. 7.
Iulianus Pomerius. 450.
Iulianus Toletanus Archiepiſcopatus. Pr. capite. 4. 6.

Iulianus Toletanus præſul, quem Pomerium cognominant. 685.
Iulianus Toletanus præſul ſcripta ſua defendit. 689.
Iulius Hyginus Polyhiſtor. Pr. cap. 12. 745.
Iunius Anneus Gallio ſe interficit. 66.
Iuſtinianus Imp. Beleſario duce Africam occupat. 526.
Iuſtinianus Valentinus epiſcopus. 540.
Iuſtinus Hiſtoricus, non videtur fuiſſe Hiſpanus. 140.
Iuſtus Toletanus præſul, à miniſtris altaris ſui, laqueo ſtrangulatus. 636.
Iuſtus Vrgellitanus epiſcopus. 540.
Iuuenalem Hiſpaniæ aliqui adſcribunt. 90.
Iuuencus presbyter Hiſpanus. 329.
Iuzef dux Hiſpaniæ. 753.
Izit Arabum Miramolinus. 720.

L.

Labrionenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Lacobricæ duæ. Ibid.
Lacobricenſis epiſcopatus. Ibid.
Lacobriga oppidum. Pr. c. 8. 7.
Lambria Flauia, oppidum Portugalliæ Interamnis, Ibid. & c. 20.
Lamecenſis epiſcopatus. Pr. c. 20.
Latro Portius orator Hiſpanus. 50.

Laurentius à Padilia ſcripſit de Sanctis Hiſpaniæ. Pr.c.4.40.
Leander S. claret, & D. Gregorio familiaris eſt. 584.
Leander S. concilij Toletani tertij ſummam ſuſtinet. 589.
Leander S. Sueuos aqua ſalutari tingit. 584.
Leandri S. mors. 603.
Ledeſma olim Bletiſa dicebatur. Pr. cap. 10. 400.
Legio Germanica vel potius Gemina (vulgo Leon) conditur. 107.
Legionenſium Regum catalogus. Pr.cap.16.
Legionenſis epiſcopatus. Pr.c.20.
Legionenſis epiſcopatus quando reſtitutus. an. 989.
Legionum Romanarum nomina. 107.
Leopoldus Cordubenſis epiſcopus, Maximiliani Imp. filius. Pr.cap.20.
Leouigildus à fratre in ſocietatem regni acceptus. 567.
Leouigildus hæreſeos ſuæ pœnitentia ducitur. 585.
Leouigildus Hiſpalim obſidet. 582.
Leouigildus moritur. 585.
Leouigildus primus Gothorum Regum, ſolio & purpura regali vſus eſt. Ibi.
Leouigildus ſolus regnat. 574.
Leo

*Leouigildus Sueuorum regnum occupat.*584.
*Leouigildus Sueuos infeſtat.*574.
*Lepti Neptenſis epiſcopi martyrium.*476.
*Lerienſis epiſcopatus.*Pr.c.21.
Lethe fluuius Hiſpaniæ, nunc Limia. Pr. *cap.* 12. 617.
Liberati abbatis & ſex fratrum martyrium. 473.
*Licinianus epiſcopus veneno extinctus.*590.
*Licianus poeta Hiſpanus.*90.
Limia fluuius olim Obliuio dictus. Pr. *capite* 12. 617.
Littorius Comes, *dum aruſpicum reſponſis nimis fidit, turpiter perijt.*442.
*Lotonenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Lucani infantis cunas apes circumuolitant. 39.
Lucanus à Nerone *poſt mortem honoratur.*66.
*Lucanus moritur.*Ibi.
*Lucanus naſcitur Cordubæ.*39.
Lucanus vtrum Senecam *philoſophum auum, an patruum habuerit.*50.
Lucas Tudenſis epiſcopus. Pr.c.4.10.
*Lucenſis epiſcopatus.*Pr.c.20.
*Lucinius Beticus nobilis & pius.*388.
*L.Flori lapſus.Pr.c.*12.535.
*L.Flori locus excuſſus.Pr.cap.*12.618.
*L.Flori locu reſtitutus.Pr.cap.*12.575.

L.Mar-

L.Martius res in Hiſpania reſtituit. Pr. *cap.* 12 542.
Lucij Papæ *epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ.* 256.
L.Piſo Prætor *ab agreſti quodam occiditur.* 26.
Lucius poeta Hiſpanus. 90.
Luiba Gothorum Rex. 566.
Luiba Gothorum Rex. 571.
Luiba Ricaredi filius, Rex *Gothorum.* 601.
Luſidius diaconus, quia epiſcopo ſuo inobediens, in reprobum verſus ſenſum. 637.
Luſitani Romanis *terrori ſunt.* Pr. *cap.* 12. 610.
Luſitani vnius contra multos Romanos notabile factum. *Ibid.*
Luſitania impropriè capitur pro Portugallia. Pr. *c.* 8. 10.
Luſitania vnde dicitur, & illius deſcriptio. Pr. *c.* 8. 3. & 4. & *cap.* 10. 969.
Luſitaniæ flumina. Pr. *cap.* 8. 4.
Luſitaniæ fons memorabilis omnia abſorbens. Pr. *c.* 8.
Luſitaniæ mons admirabilis. Ibid.
Luſitaniæ Tranſtaganæ *religionis antiquitas.* 566.
Luſitanorum Cianienſium virile reſponſium. Pr. *c.* 12. 617.

M.

MAgalonenſis epiſcopatus. *Pr. ca.* 20.
Mahometes Cordubæ docere cœpit. 605.

Ma-

Mahometes Miramolinus Hiſpaniæ, & illius apophthegma. 874.
Mahometes mortuus & ſepultus in inferno. 628.
Mahometes naſcitur. 580.
Mahometes Rex à ſuis ſalutatur. 617.
Mahometes ſectam ſuam inchoat. 620.
Mahometes tres vxores primum, deinde octodecim habuit. 610.
Mahometica ſecta Iudæorum commentum. 620.
Maiorianus Imp. *in Hiſpaniam venit.* 460.
Malacitanus epiſcopatus. Pr. c. 20.
M. Craßus in Hiſpania latet. Pr. *cap.* 12. 668.
M. Vnicus poeta Hiſpanus. 90.
Maria virgo B. Alfonſo apparet. 662.
Mariæ Portugalliæ Infantis laus. Pr. *cap.* 6. 4. & *cap.* 9.
Mariæ virgi. imago, quæ eſt ad amnem Lupi, à S. Gregorio. B. Leandro miſſa. 584.
Mariæ virginis feſtum, quod in Hiſpãia celebratur, octauo die ante natiuitatem CHRISTI *inſtitutum.* 655.
Marinæus Siculus, Pr. *cap.* 4. 18.
Marius Aretius *Syracuſanus, dialogum ſcripſit de Hiſpania.* Pr. *cap.* 4. 16.
Maroan Arabum Miramolinus. 750.
Maroan Arabum Rex Conſtantino Pogonato Imp. *tributum ſoluit.* 681.

Martialis poeta Hiſpanus.90.
Martini ab Azpilcueta doctoris Nauarri *laus*.Pr.c 6.6.& c.17.
Maſdra Sueuorum Rex.457.& 458.
Mater vna quatuor habuit filios epiſcopos, vita & ſcriptis claros.540.
Maula *Arabum* Rex.681.
Mauregatus Legionis & *Aſturiarum regnum inuadit*.783.& *Barbarorum auxilia nefario tributo redimit.ibi.*
Mauri Hiſpaniam vaſtant.163.
Mauſona Emeritenſis *epiſcopus metropolitanus*. 590.
Maximini Imperatoris *monumēta Bracara*.239.
Maximus epiſcopus Cæſarauguſtanus.Pr.ca. 4.3.
Maximus epiſcopus Cæſarauguſtanus claret.610.
Maximus martyr prope Tarraconem.239.
Maximus tyrannus in Hiſpania.414.
Maximus tyrannus imperium occupat & occiditur.457.
Medobriga.Pr.c.10.400.
Melciadis Papæ *epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ*. 315.
Menteſa vulgo Montijo.Pr.c.20.
Menteſana ſedes in Giennenſem tranſlata.Pr.c.20. & 21.
Menteſanus epiſcopatus.ibi.
Meſquitas appellant Mauri templa ſua.787.

Mi-

Michael Ritius Neapolitanus, de Regibus ſcripſit Hiſpaniæ.Pr.ca.4.15.
Michaelis Leermæ laus.Pr.cap.6.9.
Mindonienſis epiſcopatus Pr.cap.21.
Mindonienſis epiſcopatus quando inſtitutus. 898.
*Miraculum de Abbate quodam.*583.
*Miraculum de baptiſmo cuiuſdam Ariani.*501.
*Miraculum de Beato Montano præſule Toletano, admodum inſigne.*530.
*Miraculum de epiſcopo quodam Ariano.*583.
*Miraculum de epiſcopis, qui exciſis linguis loquuti ſunt.*530.
Miraculum de Ferdinando Antolino notabile. 941.
*Miraculum de fontibus in feſto Paſchæ,*571.
*Miraculum de morte Sanctij Craſſi Regis.*940.
Miraculum de quodam anulum ex igne tollente. 583.
*Miraculum de ſorore Alfonſi Quinti, Sarraceno nuptum data.*983.
Miraculum de tauro indomito in epiſcopum miſſo. 831.
Miraculum de vacca, viduæ cuidam per vim ablata. 920.
Miraculum in morte Hermenegildi martyris. 584.
Mirandenſis epiſcopatus.Pr.cap.21.

*Miro Sueuorum Rex.*568.
*Mirobriga.*Pr.*cap.*10.400.
Monachorum ducentorum martyrium. 941. & 950.
*Monaſterium S·Facundi nobile.*306.
*Monaſterium Sancti Martini Compoſtellæ quando inſtitutum.*920.
*Monaſterium s. Petri à Cardenia, deſolatum & inſtauratum.*941.
*Monaſticæ obſeruantiæ regula quando in Hiſpaniam inducta.*569.
*Mons rugijt inſtar tauri in Gallia Gothica.*562.
Montani epiſcopi caſtitas miraculo comprobata. 530.
Montanus Toletanus epiſcopus.Ibi.
*Mozarabes Chriſtiani, qui inter Mauros ſuis legibus viuebant.*717.
Mozarabici officij deſcriptio.Ibi.
*Munda fluuius.*Pr.*cap.*8.7.
Munda oppidum.Ibi.
Munuza Pelagij ſororem vitiat·716.
Muza Abenbeazim ab Ordonio vincitur. 832.
*Muza Arabum dux in Hiſpaniam venit.*715.
*Myrtilis quæ?*Pr.*cap.*8.5.

N.

N*Abanis Luſitaniæ fluuius.*653.
*Narbo Gothis proditur.*458.

*Narbonenſis ſedes metropolitana.*Pr.ca.20.
*Natalis Dominici nocte candida nubes illuxit Hiſpaniæ.*1.
*Nauarra vnde dicta.Pr.c.*17.*in fine.*
Nauarræ hiſtoriam ſcripſit Carolus *Nauarræ Princeps.Pr.cap.*4.30.
*Nauarræ Regum catalogus.Pr.c.*17.
*Nebriſſa à Baccho condita.Pr.cap.*10.967.
*Nebriſſa Antonio Nebriſſenſi ciue, quàm Baccho cõditore, celebrior.*Ibi.
*Nemauſenſis epiſcopatus.*Pr.c.20
*Nereis in Oliſiponenſi litore viſa.*16.
Nerium promontorium, hodie Finis terræ dicitur. Pr.cap.8.12
Neruam Imperatorem aliqui Hiſpaniæ adſcribunt. 98.
*Nicolai Clenardi laus.Pr.cap.*6.5.*&an.*620.
*Noe in Hiſpania.*Pr.*cap.*10.288.
Nonij Aluari Pereira *Comitis laus.Pr.cap.*4.33
*Nontinus Gerundenſis epiſcopus.*634.
*Normanni Galleciam depopulantur & oppreſſi ſunt.*941.
*Normanni in Hiſpania funduntur.*827.
*Nouellus epiſcopus Complutenſis.*578.
*Nouienſis epiſcopatus.*Pr.c.20.
*Nouium Gallecia oppidum.*Ibi.
*Numantia quæ & vbi.*Pr.*cap.*12.621.
*Numantiæ diſcordia exitio fuit.Pr.cap.*12.622.

Nu-

*Numantiæ excidium.Pr.cap.*12.621.
*Numantini belli cauſa.Pr.cap.*12.516.
*Numantini Romanos fortitudine,iuſtitia,fide vicerunt.*Pr.cap.12.618.
*Numantinorum fides maior & humanitas, quam Romanorum.Pr.cap.*12.617.
*Numantinos Romani metuunt.*Pr.cap.12.618.

O.

*OBliuio fluuius Hiſpaniæ,cuius nomen Romanis ominoſum.Pr.cap.*12.617.
Ocelum oppidum Hiſpaniæ ad Durium. Pr.cap. 20.
*Oeaſo promontorium.Pr.cap.*8.12.
*Officij Mozarabici deſcriptio.*717.
*Oligitis vrbs conditur.*622.
*Oliſipo à Chriſtianis bis capta.*792.
*Oliſippo ab Vlyſſe condita.Pr.cap.*10.1139
Oliſipponenſis ſedes quando metropolitana facta. Pr.cap.20.
Oliſipponis laus.Ibid.
*Olympius in S.Trinitatem blaſphemans,cœlitus percutitur.*499.
*Olympus epiſcopus Hiſpanus.*388.
*Onienſe monaſterium conditum.*988.
*Oppas Archiepiſcopus à Pelagio captus.*718.
Oppas Vitizæ frater,Hiſpalenſis præſul, pulſo Sindere-

deredo, in Toletanam ſedem intruditur. 709.
Orationis Dominicæ virtus & efficacia. 633.
Orcelis Hiſpaniæ ciuitas. Pr. cap. 20.
Ordo militaris D. Iacobi inſtituitur. 825.
Ordonius Legionis & Aſturiarum Rex. 831.
Ordonius Quartus cognomento Malus, Legionis & Aſturiarum Rex. 929.
Ordonius Rex Cauriam & Salmanticam expugnat. 835.
Ordonius Secundus Comites Caſtellæ per fraudem occidit. 896.
Ordonius Secundus, Legionis & Aſturiarum Rex. 890. & illius in Sarracenos res geſtæ. Ibid.
Ordonius Tertius, Legionis & Aſturiarum Rex. 924.
Oretani qui ſint? Pr. cap. 20.
Oretanus epiſcopatus. Ibidem.
Oſcæ gymnaſium à Sertorio inſtitutum. Pr. ca. 12. 683.
Oſcenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Oſiris primus idololatriam induxit Hiſpaniæ. Pr. c. 10. 514.
Oſii Cordubenſis epiſcopi exitus & finis terribilis. 355.
Oſij Cordubenſis epiſcopi laus. 342. & 352.
Oſium Cordubenſem D. Auguſtinus catholicum dicit. 355.
Oſius Concilio Sirmienſi ſubſcripſit. Ibidem.

Oſius Cordubenſis epiſcopus interfuit concilio Niceno, imo præfuiſſe videtur. 326.
Oſius Gangrenſi concilio interfuit. Ibid.
Oſius interfuit concilio Illiberitano. 338.
Oſius pro fide catholica miſſus in exilium. 342.
Oſius ſabellianum dogma deſtruxit. 324.
Oſius vtrum præſedit Sardicenſi concilio. 352.
Oſſonoba quæ & vbi. Pr. cap. 20.
Oſſonobenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Oſtrogothorum Imperium in Italia deletum. 553.
Otho Legatus Luſitaniæ. 61.
Ouetenſis eccleſia metropolitana fit. 877.
Ouetenſis ſedes primum epiſcopalis, deinde aliquandiu metropo. Pr. ca. 21.
Ouetum ciuitas epiſcoporum dicta, & quare, 877.
Oxomenſis epiſcopatus. Pr. c. 20.

P.

PAcenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Pacianus epiſcopus Barcinonenſis. 350.
Palentia inſtauratur & cathedralem dignitatem recipit. 1011.
Palentinus epiſcopatus. Pr. c. 20.
Patientiæ in tormentis exemplum ſingulare. 26. & Pr. cap. 11. 524.
Pauli Oroſii laus. 398.
Paulina, Senecæ philoſophi vxor. 67.

Paulinus poeta, in Hiſpaniam adſequendam vitã monaſticam venit. 382.
Paulus Aemilius, Prætor Hiſpaniæ cum dignitate Conſulari. Pr. *cap.* 12. 563.
Paulum Apoſtolum in Hiſpania prædicaſſe Euangelium, plurimorum autorum teſtimonijs aſtruitur. 67.
Paulus dux Bambæ, proditionis pœnas dedit. 673.
Paulus Oroſius Hiſpanus hiſtoriam ſcribit. 398.
Pax Auguſta, vulgo Badaioz. Pr. *cap.* 20.
Pax Iulia, vulgo Begia. Ibi.
Pelagij Sanctij martyriũ, Cordubæ ſub Abderamine. 895.
Pelagius Cõpoſtellanus epiſcopus, merito ſuo epiſcopatu pulſus. 963.
Pelagius Rex à Sarracenis pppugnatur, & Dei auxilio fundit hoſtium exercitum. 717.
Pelagius Rex inſignia Gothorum dimittit, & alia accipit. 722.
Pelagius Rex liberandæ Hiſpaniæ animum adijcit. 716.
pelagius monachus ſanctus. 924.
pelagius Rex Legionem Mauris eripit. 722.
pelagius Rex moritur. 735.
Pelagius Rex ſalutatur, & ſuos ad liberandam patriam hortatur. 716.
Pelgaius Ouetenſis epiſcopus. Pr. *cap.* 4. 8.

Per-

Perſecutio Chriſtianorum ſub Conſtantio.342.
Perſecutio decima.306.
Perſecutio in Chriſtianos quinta.200.
Perſecutio octaua.257.
Perſecutio ſexta.239.
Peſtis in Hiſpania.542.
Petri à Caſtro epiſcopi Salmanticenſis laus.Pr.ca.20.
Petri à Medina laus.Pr.cap.43.
Petri à Villalon laus.Pr.cap.68.
Petri Margalli Luſitani laut.Pr.aap.6.8.
Petri Antonij Beuteri laus.Pr.c.4.42
Petrus de Natalibus hæreſiarchas damnatos pro ſanctis martyribus ponit.388.
Petrus Martyr Mediolanenſis ſcripſit de nouo orbe, in Indijs occidentalibus reperto.Pr.c.4.19.
Petrus Orator Cæſarauguſtanus.360.
Petrus Pulcher Toletanus præſul.748.
Phocenſes in Hiſpaniam. Pr.cap. 10.vrb. cond. 204.
Phœnicum cum Hiſpanis commercia. Pr.cap. 10. 1500.
Pietatis in coniugem exemplum ſingulare.933.et 936.
Pietatis in fratrem exemplum.831.
Plancentinus epiſcopatus.Pr.cap.20.
Plinij locus reſtitutus.Pr.cap.8.8.
Plinius Secundus procurauit in Hiſpania.112.
Pom-

Plutarchi lapſus.Pr.cap.12.560.
Pompelo ciuitas Nauarræ Chriſtianis reſtituitur: 758.
Pompelo condita.Pr.cap.12.684.
Pompelonenſis epiſcopatus.Pr.ca.20.
Pomponius Mela Hiſpanus.44.
Pontis Traiani autor & antiquitates.106.
Portalegrenſis epiſcopatus.Pr.cap.21.
Portentum natum.462.
Portugallenſis epiſcopatus.Ibidem.
Portugallia improprie Luſitania dicitur.Pr.cap.8. 10.
Portugallia quando regni titulum accepit.Pr.cap. 19.
Portugalliæ tranſmontana.Pr.cap.8. 11.
Portugalliæ diuiſio.Pr.cap.8.10.
Portugalliæ Interamnis(quæ eſt inter Durium & Minium fluuios)laus.ibi.
Portugalliæ Regum catalogus.Pr.cap.19.
Potamius Bracarenſis præſul ſeipſum præſulatu abdicat.655.
Prælium funeſtum Gothorum cum Arabibus. 714.
Prælium graue inter Gothos & Francos.509.
Primatus Hiſpaniæ in quibus eccleſiis fuerit.Pr.ca. 21.
Primum bellum Punicum quoto anno vrbis conditæ.Pr.cap.11.489.

Priſcilianus Abulenſis epiſcopus.382.
Priſcillianus damnatus.388.
Probus Imp. permittit Hiſpanis vites habere & vinum conficere.278.
Promontorium ſacrum nunc s. Vincentij promontorium dicitur.757.
Proſperi Aquitanici locus reſtitutus.442.
Proſperi Aquitanici locus emendatus. 382.&.387.&.417.&.421.
Prudentij locus reſtitutus.350.
Prudentij quanta autoritas.394.
Prudentius claret.388.
Prudentius poeta naſcitur.350.
Ptochodochium Compoſtellæ inſtitutum, à Siſnando epiſcopo ſancto.920.
Punicum bellum ſecundum. Pr. cap.12.535.
Pyrenæi montes vnde dicuntur. Pr. cap.10.1380.
Pyrenæi montis incendium. Ibid.

Q.

Q. Fabij crudelitas. Pr. cap.12.613.
Quintianus Eborenſis epiſcopus.338.
Quintilianus Calaguritanus, Romam perducitur.71.
Quintilianus Romæ ſcholam inſtituit.90.
Q. Metellus humanitatem victoriæ præfert. Pr. ca.12.612.

R

Ranimiri Regis pietas in fratrem. 831.
Ranimirus Legionis & Aſturiarum Rex. 824.
Ranimirus primus Aragonum Rex. 1000.
Ranimirus Rex D. Iacobi auxilio Sarracenos memorabili prælio fundit. 825.
Ranimirus ſecundus abdicato regno pie moritur. 924.
Ranimirus ſecundus Legionis & Aſturiarum Rex. 905.
Ranimirus tertius Legionis & Aſturiarum Rex. 941.
Raphael Volaterranus. Pr. cap. 4. 23.
Receſiunthus Gothorum Rex. 647.
Receſiunthus Rex moritur. 672.
Recciarius magnā Hiſpaniæ partē deuaſtat. 450.
Recciarius Sueuorum Rex. 448.
Rechila Sueuorum in Hiſpania Rex. 437. & 440.
Rechila Sueuorum Rex moritur. 447.
Rechimirus à patre in regni ſocietatem cooptatus. 629.
Reges Gothorum, ante Leouigildum cum alijs nobilibus conſeſſū & veſtitū habebāt cōmunē. 585.
Regi ſuo exitium molientes quomodo puniendi. 589. 673. 693. 694.
Regia vbs quæ dicatur 469.

Regni Arabum annus primus.617.
Regni Cordubenſis finis.1003.
Regni ſucceſſio qualis apud Gothos.621.
Regni ſucceſſio qualis apud Vandalos à Geſerico inſtituta.468.
Remiſmundus Gothorum Regis filiam duxit vxorem.469.
Remiſmundus Luſitaniam & Oliſiponem diripit. Ibidem.
Remiſmundus Sueuorum Rex.464.
Rhodienſes in Hiſpaniam.Pr.*cap*.10.1350.
Rhoſuita virgo Saxonica D. Pelagij vitam ſcripſit carmine.895.
Ricaredi victoria contra Gallos.584.
Ricaredus a Iud*æis pecunia corrumpi non potuit*.590.
Ricaredus Goth*orum Rex*.685.
Ricaredus Rex à.D.*Gregorio laudatur & munera accipit*.590.
Ricaredus Rex catholicus efficitur.585.
Ricaredus Rex moritur.601.
Ricaredus.II.*Rex Gothorum*.621.
Ricopolis (vulgo Ripol) conditur.577.
Roderici Diaz Cidi hiſtoria,Pr.*cap*.4.26.
Roderici Gothorum Regis epitaphium.714.
Roderici Toletani error. 483.&.531.&.685.&.831.
Roderici Toletani locus reſtitutus.509.&.580.
Ro-

Roderici Velazquez, in Gundiſaluũ Guſtium leuirum ſuum, & filios eius, deteſtanda perfidia. 969. *ſed non inulta. Ibi.*

Rodericus à Pina, ſcriptor hiſtoriæ Regum Portugalliæ. Pr. cap. 4. 31.

Rodericus Gothorum Rex, Iuliani Comitis filiam vitiat. 711.

Rodericus Gothorum Rex vitioſus & infelix. Ibidem.

Rodericus, Romanorum auxilio, pulſo Vitiza, *Gothorum regnum occupat.* 710.

Rodericus Toletanus Archiepiſcopus. Pr. c. 4. 11.

Rodoſindus Compoſtellanus *epiſcopus, vir ſanctus.* 941.

Roma capta ab Alarico Gothorum Rege. 412. *& ab Athaulpho Rege.* 413. *poſtea à Giſerico Vandalorum Rege.* 457.

Rufus Feſtus Auienus poeta Hiſpanus. 306. *in fine.*

Rutgerij Reſcij laus. Pr. cap. 1. P.

S.

S*Abinus Hiſpalenſis epiſcopus ſede ſua pellitur.* 441, *& reſtituitur.* 457.

Saci in Hiſpania. 490.

Saguntum à quibus conditum. Pr. cap. 10. 539. *& vrb. cond.* 13.

Salmantica à Teucro condita. Pr. cap. 1139.

Salmanticæ laus. Pr. cap. 20.

Salmanticenſis epiſcopatus.Ibidem.

*Sanctia Nauarræ Regis filia, Ferdinando Gundiſaluo Comiti Caſtellæ nubit.*932.

*Sanctiæ, Regis Nauarræ filiæ, admirabilis in maritum pietas & fides.*932.*&*.936.

Sanctij Abbatis cum monachis ſuis martyrium. 941.*&*.950.

Sanctij Auarcæ Regis Nauarræ mirabilis natiuitas. 860.

*Sanctius Auarca Rex Nauarræ.*891.

*Sanctius Auarca ſecundum aliquos fatali morte ſublatus, ſecundum alios occiſus.*927.

Sanctius Caſtellæ Comes matrem cogit haurire poculum, quod ipſi parauerat veneno infectum. 988.

*Sanctius Comes Bernardi Carpienſis pater.*809.

*Sanctius Craſſus à ſagina curatus ad maciem deducitur.*929.

Sanctius Craſſus, Legionis & Aſturiarum Rex.Ibi.

*Sanctius Craſſus veneno tollitur.*940.

Sanctius Craſſus precibus vxoris a purgatorio liberatur.Ibi.

*Sanctius Garſias quartus Suprarbrorum Rex, & Aragoniæ Comes.*815.

*Sanctius Maior Rex Nauarræ, & Hiſpaniæ Imperator.*962.

Sãctius Maior qua occaſione Palẽtiam inſtaurauit. 1012.

San

Sanctius Maior vxoris nomine Caſtellam obtinet. 1011.
S. *Abundius martyr.* 306.N.
S. *Abundius martyr.* Ibid. M.
S. *Aciſclus martyr.* Ibidem.
S. *Adulphus martyr. Ibid.*
S. *Aemilianus martyr.* Ibid.
S. *Aemilianus floret.* 555.
S. *Alfonſus Toleta. præſul.* 662.
S. *Alfonſus dictus os aureum, & ancora fidei,* 671.
S. *Alfonſus hæreſim Heluidij in Hiſpania repullulātem extirpauit.* 662
S. *Alfonſus librum elegantem de perpetua B. Mariæ virginitate ſcripſit. Ibid.*
S. Alodia martyr. 950.
S. *Anaſtaſius martyr.* 306.Q.
S. *Apodemius martyr.* 306. A.
S. *Aquilinus martyr.* 306.F.
S. *Arcadius martyr.* 441.
S. *Archilochus martyr.* 200.
S. Athanaſius *Iacobi Apoſtoli diſcipulus.* 44.
S. *Athanaſius martyr.* 306.M
S. *Augurius Diacon⁹ mar.* 257.
S. *Auguſtini mors.* 440.
S. *Aurelius martyr.* 950.
S. *Baſſia ſiue Beſſia mar.* 306.F
S. *Beturius martyr. ibid.*
S. *Cæcilianus martyr.* Ibid. B.
S. *Caius confeſſor Cæſarauguſtanus.* Ibid. A.
S. *Carpophorus martyr. ibid.* N
S. *Caſſianus martyr.* Ibid. T.
S. *Cecilius primus Illiberitanus epiſcopus* 44.
S. *Centolla martyr.* 306. S.
S. *Cheledonius mart. ibid.* G.
S. *Chriſtetus martyr. ibid.* K.
S. *Chriſtophorus mart.* Ibid. M.
S. *Claudius mart.* Ibi. R.
S. *Crementius confeſſor Cæſarauguſtanus.* Ibid. A.
S. *Creſcentia martyr.* 950.
S. *Cteſiphon primus Abderitanus epiſcopus.* 44.
S. *Cucuſas mart.* 306.C.
S. *Cypriani epiſtola ad Legionenſes, Aſturicenſes & Emeritenſes,* 256.
S. *Dominicus nō Calagurri, ſed Calaroga natus.* Præ. 20.
Sanctus Donatus Abbas, primus monaſticæ vitæ regulam

lam in Hiſpaniam induxit, quomodo ſit intelligendum. 569.
S. Donata martyr. 306. F.
S. Encratis, vulgo Engratia martyr. Ibidem. A.
S. Eſtertius martyr. Ibi. L
S. Euentius martyr. Ibi.
S. Eugenius primus epiſcopus Toletanus. 97.
S. Eugenius Toletanus præſul. 651.
S. Eulalia Barcinonenſis martyr. 306. C.
S. Eulalia martyr apud Emeritam. Ibidem. L.
S. Eulogius Diaconus martyr. 257.
S. Eulogius martyr. 306. M.
S. Euphemia martyr. Ibi. Q.
S. Euphraſius primus Illiturgitanus epiſcopus. 44.
S. Euroſia martyr. 950.
S. Eutychius martyr apud Aſtam. 306. O.
S. Euiychius martyr in Africa. 441.
S. Facundus martyr. 306. S.
S. Faudila martyr. Ibi. M.
S. Fauſtus martyr. Ibi.
S. Felix Complutenſis martyr. Ibi. Q.
S. Felix Gerundenſis martyr. Ibi. D.
S. Felix martyr. 200.
S. Felix martyr apud Cæſarauguſtam. 306. A.
S. Felix martyr apud Carthaginem. Ibi. F.
S. Felix martyr Cordubenſis. 950.

S.Fides martyr.306.L.
S.Firmini ciuis & epiſcopi Pompelonenſis paſsio. 156.
S.Firmini epiſcopi corpus inuentum.377.
S.Flora martyr.306.M.
S.Florentius martyr.Ibi.N.
S.Fortunatus martyr.200.
S.Fronto martyr.306.A.
S.Fructuoſus Bracarenſis præſul.655.
S.Fructuoſus martyr Tarraconenſis epiſcopus. 257.
S.Fulgentius epiſcopus S.Iſidori frater 590.
S.Fulgentius multa pro fide catholica patitur. 490.
S.Generoſa martyr.306.F.
S.Georgius martyr.950.
S.Germanus martyr.306.O.
S.Gerontius martyr.Ibi.
S.Helena martyr.Ibi.S.
S.Heleus martyr.Ibi.M.
S.Helias martyr.Ibi.
S.Hemeterius martyr,apud Calagurrim.Ibidem. G.
S.Hermenegildi martyrium.584
S. Heſychius primus Cartheſanus epiſcopus. 44.
S.Hieremias martyr.306.M.
S.Honorius martyr.Ibi.O.

S.Ianuarius martyr.Ibi.M.
S.Ianuarius martyr,apud Carthaginem. Ibidem. F.
S.Inachus abbas.1011.
S.Indalentius primus Vrcitanus epiſcopus.44.
S.Ioannes martyr.306.M.
S.Irenes martyrium,in Luſitania.653.
S.Iſaac martyr.306.M.
S.Iſidori Etymologiarum locus reſtitutus.616.
S.Iſidori mors,eruditio,opera.637.
S.Iſidorus collegium Hiſpali extruxit.Ibi.
S.Iſidorus epiſcopum hæreticum conuertit.619.
S.Iſidorus martyr.306.M.
S.Iulia Barcinonenſis martyr.ibi.C.
S.Iulia martyr apud Emeritam.ibi.L.
S.Iulia martyr Oliſiponenſis.Ibi.P.
S.Iulianus martyr.Ibi.T.
S.Iulius martyr.ibi.
S.Iulius martyr Cæſarauguſtanus.Ibi. A.
S.Iuſta virgo & martyr.Ibi.N.
S.Iuſtus martyr.Ibi.H.
S.Lambertus martyr.Ibi.A.
S.Laureanus, Hiſpalenſis archiepiſcopus martyr. 544.
S.Laurentij paſsio.257.
S.Leander Hiſpalenſis præſul, S.Gregorio familiaris.584.
S.Leander in cœlum tranſlatus.603.

S.*Leocadia martyr*.306.I.
S.*Leonegildus martyr*.Ibi.M.
S.*Leonis Papæ epiſtola ad S.Turibium*.450.
S.*Letarius martyr*.306.F.
S.*Glilioſa martyr*.950.
S.*Lucius diaconus martyr*.306.M.
S.*Lupercus martyr Cæſaraugustanus*.ibi.A.
S.*Lupercus martyr Legionenſis*.ibi.R.
S.*Lucretia martyr*.ibi.L.
S.*Mācius* CHRISTI *diſcipulus Eboræ paſſus*,100.
S.*Marcellus ex Centurione martyr*.306.R.
S.*Maria martyr*.Ibi.M.
S.*Martialis martyr Cæſaraugustanus*,Ibidem.A.
S.*Martialis martyr Cordubenſis*.ibi.M.
S.*Martinus Bracarenſis præſul*.564.
S.*Maxima martyr*.306.P.
S.*Maximus martyr*.Ibi.M.
S.*Minutius diaconus martyr*.Ibi.
S.*Narciſſus martyr*.Ibi.
S.*Narciſſus martyr apud Gerundam*.260.
S.*Natalia martyr*.950.
S.*Natalius martyr*.306.F.
S.*Nona*.12.*martyrum mater*, & *Marcelli martyris vxor*.Ibi.R.
S.*Nunilo martyr*.950.
S.*Olympiadus martyr* 306.M.
S.*Optatus martyr*.Ibi.A.
S.*Orontius martyr*.Ibi.T.

S.Pan-

S. *Pantaleonis martyris corpus in ciuitate Portugallenſi conditur.Ibid.P.*
S.*Parmenius martyr* Cordubenſis.257.
S.*Paſchaſius martyr*.441.
S.*Paſtor martyr*.603.H.
S.*Paula virgo & martyr.Ibidem.O.*
S.*Paulillus martyr*.441.
S.*Paulus Diaconus martyr*.306.M.
S.*Paulus* Narbonenſis *epiſcopus, Pauli Apoſtoli diſcipulus*.67.
S.*Pelagij martyris corpus à Mauris repetitum, Legione deponitur*.937.
S.*Pelagij martyrium*.895.
S.*Perfectus presbyter martyr*.306.M.
S.*Petrus martyr* Cordubenſis.I*bid.*
S.*Petrus martyr Hiſpalenſis. Ibidem*.N.
S.*Petrus primus Bacarenſis epiſcopus*.44.
S.*Pineuius confeſſor*.681.
S.*Primitiuus*.306.*A*.
S.*Primitiuus martyr.Ibidem.S.*
S.*Probus martyr*.441.
S.*Prudentius epiſcopus* Tarraconenſis,*alius à* Prudentio *poeta*.306.*in fine.*
S.*Publius martyr*.I*bid. A.*
S.*Quintilianus martyr*.I*bid.*
S.*Rufina virgo & martyr.Ibid.N.*
S.*Rufus Dertoſanus epiſcopus*.67.
S.*Sabina Eborenſis martyr*.306.K.

S.

S.Sabina martyr Emeritenſis.Ibid.L.
S.Salomon martyr.Ibi.M.
S.Secundus martyr.Ibid.
S.Secundus primus Abulenſis epiſcopus.44.
S.Seruandus martyr.306.O.
S.Seuerus Barcinonenſis epiſcopus.Ibid.E.
S.Speratus martyr.Ibid.H.
S.Stephanus martyr.Ibid. O.
S.Succeſſus martyr.Ibid.A.
S.Theogenes martyr.Ibid.L.
S.Theodorus Iacobi Apoſtoli diſcipulus.44.
S.Torquatus martyr apud Bracaram.306.Q.
S.Torquatus primus Accitanus epiſcopus.44.
S.Turibius epiſcopus Aſturicenſis.450.
S.Valerianus Africæ epiſcopus.451.
S.Valerius Cæſarauguſtanus epiſcopus.306. B.
S.Veriſſimus martyr.Ibid.P.
S.Victor Leuita martyr.Ibid. T.
S.Victor martyr.950.
S.Victor martyr apud Emeritam.306.L.
S.Victor martyr Bracarenſis.Ibid.Q.
S.Victoria martyr.Ibid.M.
S.Victoricus martyr.Ibid.R.
S.Vigildus martyr.Ibid.M.
S.Vincentij martyris corpus è Valentia in montem ſacrum defertur.757.
S.Vincentij martyris tunica, in Galliam pro magnis exuuijs deportata.542.

S.Vin-

S. Vincentij martyris veſtigia viſuntur Eboræ ſaxo impreſſa. 306. K.
S. Vincentius Cæſarauguſtanus martyr. Ibidem. B.
S. Vincentius Eborenſis martyr. Ibi. K.
S. Vincentius martyr, cuius corpus Hebreduni. Ibidem. T.
S. Vrbanus martyr. Ibi. M.
S. Zoili martyris corpus inuenitur. 618.
S. Zoilus ſiue Zoellus martyr. 306. M.
Saphyrius Aſturicenſis epiſcopus. Pr. c. 4. 8.
Sarabris vrbs Hiſpaniæ quæ? Pr. c. 20.
Sarraceni à Carolo Martello cum magna clade vincuntur. 730.
Sarraceni à Chriſtianis cum magna clade victi. 905.
Sarraceni à Conſulibus Galleciæ in Galleciam vocati. 963.
Sarraceni à Pelagio mirabiliter opprimuntur. 717.
Sarraceni Auenionem occupant. 735.
Sarraceni iterum Galliam vaſtant Burgundiam vſque. 733.
Sarracenorum infinita copia in Aquitaniam tranſeunt, ab Eudone duce accita. 729.
Saturninus Toloſanus epiſcopus, Pōpelone prædicat Euangelium. 50.

Sci-

*Scipio Aemilianus in Hiſpania militat.*Pr.*cap.*12. 603.
Scipio *Africanus proconſul* Hiſpaniæ.Pr.*cap.* 12. 544.
Scipionum *cladesin* Hiſpania.Pr.*cap.* 12. 542.
*Scripturis damnatis vtentes, inter Catholicos non cenſeantur.*450.
Sebaſtianus electus Salmanticenſis. Pr.*cap.*4. 8.
*Segobia condita.*Pr.*c.*10. 1554.
*Segobiæ laus.*Pr.*cap.*20.
*Segobienſis aquæductus a quo conditus.*Pr.*cap.*10. 607.
Segobienſis aquæductus Traiani *opus.*106.
*Segobienſis epiſcopatus.*Pr.*c.*20.
Segobricenſis epiſcopatus.Ibi.
*Segontia ciuitas a Saguntinis condita.*Ibi.
Segouia, vide Segobia.
Seguntinus epiſcopatus.Ibi.
Seneca Prætor *deſignatus.*46.
Seneca, a Nerone *miſſionem petit.*64.
Seneca Conſul *Romæ.*50.
Seneca philoſophus Cordubenſis Prætor Romanus. 46.
Seneca philoſophus prætor Neronis.50.
*Seneca Tragicus, Senecæ philoſophi filius.*Ibidem.
*Senecæ philoſophi memoria.*Ibi.
*Senecæ philoſophi mors.*67.

Se-

Senecæ philoſophi ſenectus.Ibid.
*Sentica.Pr.ca.*10.400.
*Serenus proconſul Hiſpaniæ, damnatus & relegatus.*24.
*Sergius monachus Mahometis adiutor.*620.
*Sertorij occiſores male pereunt.Pr.cap.*12 683.
Sertorius domeſtica fraude oppreſſus & occiſus. Ibidem.
Sertorius Luſitaniæ imperium accipit. Pr.cap. 12. 673.
Seruitanum monaſterium conditum. 569.
*Setabis,nunc Xatiua.Pr.cap.*20.
*Setabienſis epiſcopatus.*Ibid.
Seuerianus Theodorici Regis filius, & S. *Leandri atque Iſidori pater.*525.& 567.
Seuerus Imperator *Quæſtor Beticæ.*195.
*Seuerus Malacitanus epiſcopus.*580.
*Sextilius Hæna poeta Cordubenſis.*1.
*Sex.Marius è ſaxo Tarpeio deijcitur.*35.
*Sibarienſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Sic, olim prænomen ſiue titulus dignitatis.*Pr.cap. 10.727.
*Sigericus Gothorum Rex.*417.
*Silingi in Betica extincti.*441.
*Silius poeta Hiſpanus.*70.
*Silo,Legionis & Aſturiarum Rex.*774.
*Silonis epitaphium.*792.

Sin-

Sinderedus Toletanus præſul eccleſiã deſerit.712.
Siritius Papa ad Himerium Tarraconenſem præſulem ſcribit.387.
Siſebuti in victos clementia.621.
Siſebutus Gothorum Rex optimus.612.
Siſebutus Iudæos Hiſpania expellit.616.
Siſebutus moritur.621.
Siſibertus Toletanus præſul .690. & idem epiſcopatu pulſus, & quare.662.&.693.
Siſnandus Compoſtellanus archiepiſcopus, vir ſanctus.929.
Siſnandus ſeptimus Compoſtellanus epiſcopus, quomodo mortuus.941.
Sitalenſis epiſcopatus. Pr.cap.20.
Sixti Papæ epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ.266.
Soles tres Cordubæ in cœlo viſi.747.
Solini locus reſtitutus. Pr.cap.11.489.
Solis eclipſis.655. (509.
Solomonis ſupellex pretioſiſſima, a Gothis poſſeſſa.
Stephanus, Hiſpaniæ præfectus in concilio Gerundenſi diſcinctus.530.
Strabo tempore Auguſti & Tiberij. Pr.cap.13.
Sublantia diruta.107.
Sueui a Vandalis obſidentur.423.
Sueui Ariana hæreſi infecti.464.
Sueui in factiones diuiſi.458.
Sueui iterum in duos Reges diuiſi.460.
Sueui ſoli potiuntur Hiſpania.433.

Sueuorem in Hiſpania Regum catalogus.Pr.c.15.
Sueuorum in Hiſpaniam aduentus & regni ſedes. Pr.ca.14.
Suouorum regni finis.584.
Suffctulenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Suintilla Gothorum Rex.621.
Suintilla ſecundum alios mortuus, ſecundum alios regno pulſus.631.
Suintilla Vaſcones domat.622.
Syluenſis epiſcopatus.Pr.c.21.
Synagoga in Hiſpania, à tempore Hadriani Imperatoris, vſque ad Ferdinandum Quintum.137.
Synodus, vide Concilium.

T.

Tabetanus epiſcopatus.Pr.c.20.
Taciturnitatis & fidei exemplum ſingulare. Pr.ca.11.524.&.an.26.
Tagi fluuij deſcriptio.Pr.cap.8.5.
Tagus fluuius vnde dictus.Pr.cap.10.452.
Taio ſiue Talo Cæſarauguſtanus epiſcopus, Romã ad quærenda Moralia D.Gregorij miſſus.446.
Taraſia ſoror Alfonſi Quinti, quomodo à nuptijs Regis Sarraceni diuinitus liberata.983.
Tarraconenſes templum Auguſto ſtruere permittuntur.16.
Tarraconenſis prouincia, etiam tempore Gothorũ catholica.525.
Tarraconenſis prouinciæ deſcriptio.Pr.c.8.12.

Tar-

Tarraconenſis ſedes metropolitana. Pr. *cap.* 20.
Tarraconenſis prouincia, propter magnitudinem, trifariam diuiſa. Pr. *c.* 22. *In epiſtoſa Reſendij.*
Tarraconis laus. Pr. *cap.* 20.
Farteſſum oppidum ab Ionibus *conditum.* Pr. *cap.* 10. 13.
Tarteſſus Hiſpaniæ fluuius, qui nũc Betis. Ibi. 1500.
Templũ dominæ noſtræ del pilar Cæſaraugustæ. 37.
Termes oppidum inter Cluniam & Vxamam. 26.
Termestini in Hiſpania citeriori. Ibi.
Terræ motus magnus. 628.
Theodiſclus Gothorum. Rex. 548.
Theodiſcus Græcus, Hiſpalenſis præſul, ad Mahometicam ſectam deſciuit, epiſcopatu propter flagitia abdicatus. 643.
Theodofredus Dux, Roderici Regis pater. 710.
Theodomirus Sueuorum Rex catholicus. 563.
Theodoredus fœdus cum Romanis rumpit. 439.
Theodoredus Gothorum Rex. 437.
Theodoredus Gothorum Rex occiditur. 453.
Theodoricus Emeritam diſpoliaturus, à S. *Eulalia terretur.* 457.
Theodoricus Gothorum Rex. 456.
Theodoricus Gothorum Rex occiditur. 469.
Theodoricus Gothorum Rex primus in Hiſpania regnat. 457. *& Sueuos fundit. Ibidem.*
Theodoricus Oſtrogothorum Rex, ex Hiſpania in Italiam reuertitur. 525.

*Theodoricus Oſtrogothorum Rex,in Hiſpania pro nepote regnat.*511.
*Theodoſij Auguſti mors & laus.*397.
*Theodoſii Brigantiæ Ducis laus.Pr.cap.*8.11.
*Theodoſius Comes,Theodoſii Auguſti pater, ante mortem baptizatus.*379.
*Theodoſius ex Hiſpania ad ſuccurendum Reip.accitus,& Orienti præfectus.*382.
Theodoſius Imperator Theßalonicæ baptizatus. Ibidem.
*Theudius Gothorum Rex.*531.
*Theudius occiſus,quia occiderat.*547.
*Theudius Rex,licet Arianus,tamen eccleſiæ propitius:*530.
*Thoaba dux Hiſpaniæ.*752.
*Thormis fluuius.*Pr.c.8.6.
*Thubal primus Hiſpaniæ Princeps. Pr.c.*10.143.
*Thuriſmundus Gothorum Rex.*453.*idem occiſus*
*Tiberianus Beticus.*388.
*Tiberius templum ſibi ab Hiſpanis fieri non permittit.*26.
*Tiraßonenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*T.Liuij locus reſtitutus.*Pr.cap.12.567.*& Ibidem.* 575.
T.Liuius tribus locis reſtitutus,Pr.cap. 11.489.
*Toletana ſedes metropolitana,& illius laus.*Pr.ca. 20.
Toletani contra Miramolinum rebellant. 809.
To-

Toletanus Archiepiſcopus Carthaginenſi ſucceſsit, in dignitate metropolitana.338.
Toletum quando primum à Romanis captum .Pr. cap.12.561.
Toletum Sarracenis proditur.715.
Tonantius ſiue Conantius Palentinus epiſcopus. 639.
Toribij Lupi epiſcopi Mirandenſis laus.Pr.cap.21.
Traiani anima per D.Gregorium ab inferis liberata dicitur.100.
Traiani in Chriſtianos perſecutio mitigatur.109.
Traiani pons,vulgo Alcantara.106.
Traianus Hiſpaniam ædificijs nobilitat.Ibi.
Traianus Imperator Hiſpanus.100.
Traianus vrbes Hiſpaniæ in edito ſitas diruit.107.
Tranſtaganæ Luſitaniæ religionis antiquitas.566.
Traſamundus Chriſtianos perſequitur.489.
Traſamundus Vandalorum Rex.Ibi.
Triton prope Oliſiponem canere auditus.16.
Triumphus primus de Hiſpanis.Pr.cap.12.559.
Trogus Pompeius neque tempore Antonini Pij,neque Hiſpanus fuiſſe videtur.140.
Tuccitanus epiſcopatus.Pr.c.20.
Tude condita.Pr.ca.10.1139.
Tudenſis epiſcopatus.Pr.c.20.
Tulcas Gothorum Rex.641.
Tullicenſis epiſcopatus.Pr.ca.20.

*Turannius Graccula Hiſpanus.*44.
*Tyde,quæ nunc Tude,à Tydeo Diomedis patre condita.*Pr.cap.10.1139.
*Tyrij in Hiſpania.*Pr.cap.10.1500.
*Tyriorum Gades colonia.*Ibidem.

V

*VAca fluuius.*Pr.cap.8.7.
Valens à Gothis viuus combuſtus, & merito. 381.
*Valens necromantia vſus multos occidit.*379.
*Valẽtia datur Romanis militibus.*Pr.cap.12.616.
*Valentiæ origo.*Pr.cap.10.967.
*Valentina ſedes metropolitana.*Pr.cap.20.
*Valentinianus Imperator occiditur.*457.
*Valeria eadẽ,quæ Cõcia ſiue Cõcha.*Pr.cap.12c.
Valeriani Imperatoris ignominioſa ſeruitus. 260.
*Valerienſis epiſcopatus.*Pr.ca.20.
*Valerij Maximi lapſus.*Pr.cap.12.535.
*Vandali Africam deuaſtant.*437.
*Vandali cum Alanis & Sueuis in Hiſpaniam veniunt.*410.
*Vandali in Africam.*430.&.433.
*Vandali in Beticam tranſeunt.*424.
*Vandali quandò & quandiu & vbi in Hiſpania dominati ſunt.*Pr.c.14.
*Vandalis in Africa pax data.*438.
*Vandalorũ perſecutio in Chriſtiãos in Africa.*451.
*Vandalorum regnum deletum.*526

Vel

Vellenſis epiſcopatus.Pr.ca.20.
Veremundi Regis inceſta matrimonia.965.
Veremundus Legionis & Aſturiarum Rex.789.
Veremundus Legionis & Aſturiarum Rex,delatoribus deditus.965.
Veremūdus tertius, Legionis & Aſturiarum Rex. (1010.
Verus Hiſpalenſis archiepiſcopus.760.
Veſcienſis epiſcopatus.Pr.ca.20.
Vettonia ſexta prouincia Hiſpaniæ.Pr.cap.22.In epiſtola Reſendij.
Via Argentea à quo ſtrata,vel ſaltē reſtituta.106.
Vibij Paciaci Hiſpani fides & benignitas in Marcū Craſſum.Pr.ca.12.668.
Victericus Gothorum Rex.603.
Victericus Rex inter epulas occiditur.609.
Victoriacum conditur.580.
Vigilantius hæreticus.388.
Vincētius Cæſarauguſtanus ex epiſcopo apoſtata. (579.
Vincentius,vide S.Vincentius in litera.S.
Viriatus per proditionem occiditur.Pr.c.12.614. & cædes eius à Senatu improbatur.Ibi.
Viriatus Hiſpaniæ dux.Pr.cap.12.608.
Viſenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Vitiza Gothorum Rex flagitioſus.701.& illius effrenis improbitas.703.
Vitiza Hiſpaniæ oppida muris nudat, & armorum vſum tollit.707.
Vldila epiſcopus Arianus.588.
Vlit Arabum Miramolinus.707.

Vlphilas Gothorum epiſcopus, & Gothicarum literarum inuentor. 377.
Vnicus poëta Martialis conſanguineus. 97.
Vrbicua vrbs Hiſpaniæ, hodie Arbeca. P.c. 12. 572.
Votorum D. Iacobi inſtitutio & confirmatio. 825.
Vrcitanus epiſcopatus. Pr.ca. 20.
Vrgellenſis epiſcopatus. Ibi.
Vuallia Alanos delet. 421.
Vuallia cum Honorio pacem facit. 419.
Vuallia Rex Gothorum. 418. *Vualliæ mors.* 437.
Vxama hodie Oſma. Pr.c. 20.
Vxamam Pompeius euertit. Pr.ca. 12. 684.

X.

XAnthi Nebriſſenſis laus. Pr.cap. 4. 11.
Xiſtus Papa in Hiſpaniam venit, & inde diuos Laurentium ac Vincentium Romã duxit. 257.

Z.

ZAcynthus olim, quæ poſtea Saguntus. Pr.cap. 10. 539.
Zamora vnde dicta. 884.
Zamorenſis epiſcopatus, quando primum inſtitutus. Pr.cap. 21.
Zenon, martyr & epiſcopus Veronenſis. 260.
Zuleima Arabum Miramolinus. 718.

FINIS.

SANTIN OTTAVIA
RESTAURO
70